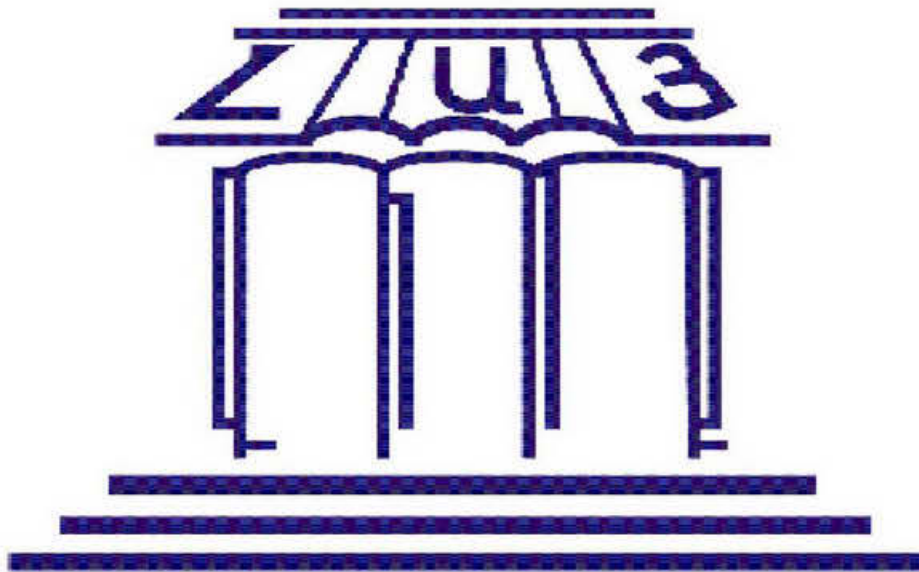

Հայկական գիտահետազոտական հանգույց Armenian Research & Academic Repository

Սույն աշխատանքն արտոնագրված է «Մտեղծագործական համայնքներ
ոչ առևտրային իրավասություն 3.0» արտոնագրով

**This work is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial
3.0 Unported (CC BY-NC 3.0) license.**

Դու կարող ես.

պատճենել և տարածել նյութը ցանկացած ձևաչափով կամ կրիչով
ձևափոխել կամ օգտագործել առկա նյութը ստեղծելու համար նորը

You are free to:

Share — copy and redistribute the material in any medium or format

Adapt — remix, transform, and build upon the material

(248)

350.4 (7)
191-142

ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ՔԵՇՅԻ

ԵԱՆԻ

ՄԷՇՀՈՒՐ

ՔՐԻՍՏԱՓՈՐ ԳՕԼՕՄՊՈՍԸՆ

ԱՄԷՐԻԳԱ ԳԸԹԱՍԸՆԸ ՊՈՒԼՏՈՒՂՈՒ

ՄԻԼԹԵՐԳԻՍԻ

Մ. Պ. ԱՐԱՊՅԱՆԵԱՆ

ՆԱԶԻՐԻ

ԿԱՐԱՊԵՏ ՊԻՊԷՐԵԱՆ

معارف نظارت جلیله سنک ۱۰۲۴ نومرولی رخصتیه طبع اولمشدر

Կ. ՊԻՊԷՐԵԱՆ ՄԱԹՊԱՍԸ

Ս Թ Ա Ն Պ Օ Լ

Հագվագճրար ևօգուշու Զխմպիլլիլ խան Ն. 18-19

)(1893)(

ՀԱՅԿԱՍՏԱՆԻ ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ՄԻՋՈՒԹՅԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

ԳԵՂԱՐԱՆՈՒԹՅԱՆ

145112-64
31922-64

2004

ԻԽԹԱՐԸ ՄԱԽՍՈՒՍ

Մամուլի մասին հարցերի և պատասխանների մասին

Գարկյանի քերական մեմուենյեթինի մուծիպ օլմադ է-
մելի իլէ, ֆէննի րօմանլարն նէշրինէ տախի պէտտ իլէյէ-
ճէյիմիդի, պուռնտան ագաթի իլան իթմիլ վէ մուծիպինճէ
հարաքէթ իտէրէք, ումուռն րադպէթ ու սիթայիլինէ սէ-
ղավար օլան, Թրանսա իւտէպայի քերականտան մէշնուր ժիւլ
վէրնին «Նիրմի պին ֆարսախ տէնիլլէր ալթընտա սէյահաթ»
նամ րօմանն նէշրինէ միւպաշիրէթ իթմիլ իտիք:

Պիւմիլուլլահը Թաալա, իլթէ րօմանը մէղքիւր րէսիտէյի
հիւսնի իսիթամ օլուպ, միւթալաասընա րադպէթ պույուրան
զէվաթը քերական րէք չօգլարը զայէթ միւթէլլէղիլ օլուպ,
հաթտա միւվէղիլէ տախի պէքլէմէքիլին գօշա գօշա մաթ-
պաասըղա կէլիպ նիւսիլլէրինի իսահիլէ ալտըղլարընը մէմ-
նուէն կէօրտիւք քի, զէվաթը մուամիլլէյիւմիւն չու հըս-
սիլաթը մէարիֆէրվէրանլէրինի թադտիր իտէրիլ:

Պուռնտան պէյլէ եինէ պու գըսմա եանի ֆէննի րօ-
մանլար նէշրինէ տէվամ իտէճէք իսէք տէ, լաքին պու տէ-
ֆա թարիլսէ միւսթէնիտ, վէ սըրֆ վուգուլաթը հազըզըյէ
օլան, վէ պիր տէրէճէյէ գատար եինէ ֆէննի ատտ օլու-
նան ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ՔԵՇՅԻ հիքեյէսինէ, վատիմիլ միւծի-
պինճէ իպթիտար իլէտիք:

Էլէէվա ալէմը մէտէնյէթտէ շաշաաէնտաղը աֆադ օլան
Ամէրիգա գըթասընըն, պուռնտան տէօրթ եիւզ սէնէ ագ-
տէմքի հալի վահէթի, վէ քանայի քէշֆիլաթտա չէքիլէն
զահմէթ իլէ միւշահատէ օլուռնան ահվալի զարիպէյի հալի
պուլուռնան իչպու ճալիպը մէրադ հիքեյէ պիր ճիլտտէն ի-
պարէթ օլուպ, պիր սուրէթը միւնթաղամատէ օլարադ,
պէհէր ճիւղիւ եինէ օնար բարայա սաթըլմադտա օլուռըն
կիպի, թէքմիլի 16 զրուշա պալիլ օլաճադ տըր քի, թաշրա
ապօնէլլէրիմիլ թարաֆընտան արզու պույուլուլուռնտա,
բօսթա իւճրէթի պիլէ պիտ օլարադ 16 զուրուլլըք բուլ կէօն:

տէրիւտիւի հալտէ, հիքեայէնին հէր հաֆթա թօրանան ճիւղէրինի կէօնտէրմէյէ հաղըր օլտուղումուղը խասսէթէն պէյան իտէրիղ:

Նասըլ քի տէտիք, թարիթէ միւսթէնիտ վէ հաղըրգաթ-տէն իպարէթ օլան իշպու հիքեայէյի նէֆիտէ, Ամէրիգա վէ Մէքսիգա դըթալարընըն պիր սուրէթը դարիպէտէ քէշֆի հապի օլուպ, տիկէր էսէրէրիմիղ կիպի, պիլ խասսա պու-նըն տախի րաղպէթլու ահալի թարաֆընտան թաքաիր օ-լունաճաղը իւմիւտի գափիսինտէյիղ:

Էվլէճէ գարիյնի քիրամըն աֆվընը պատէլ իսթիրհամ, շու նօգթայը տախի պէյան իթմէք պիղճէ գարուրի օլույօր շէօյլէ քի, առէթա պիր դունտուրա պօյասը ֆիյաթըյըլա սաթըն ալընան նիւսիսէրին պէտէլինի թէէտիյէտէն իսթինա իտէնէրէ, պատէմա ինսաֆ իտէրէք պօրճլարընը վէրմէլէրի-նի, վէ միւվէզլիւրիմիղէ էզլիթ իթմէլէրիինի աճիգանէ րէճա վէ նիյաղ իտէրիղ:

Մէյտանը ինթիշարէ վաղ օլունան պունտան ագտէմքի էսէրէրիմիղ կիպի, իշպու հիքեայէնին տախի, իքրամիյէլի րօմանըմըզա շումուլի օլմայաճաղը շիւպհէտէն վարէսթէ տիր:

Կ. Պիպերեան

Պու ալէմտէ էկէր պիր առէմին աղամէթը զաթի-յէսի, քէնտի մուամէլաթընըն պէօյիւքլիւյիւնտէն, վէ օ մուամէլաթտէն նէշաթ իտէն ֆայիտէլէրտէն իսթիտ-լալ օլունաճաղսա, օ հալտէ ֆրիստապիոր Գօլօմպոսըն, տիւնեանըն էն պէօյիւք առէմիլէրտէն պիրի առա օ-լունմաղա, էզհէր ճիհէթ իսթիհգազը օլաճաղը շիւպ-հէտէն վարէսթէ տիր:

Հէր քէսի՝ պու զաթը հայսիյէթսիմաթըն թէրճի-մէյի հալինէ, վէ թէշէպպիւսաթը միւֆիտէսինին վա-գաայի միւթէատտիտէսինէ վաղըֆ իթմէք արղուսը-յըլա, իշպու հիքեայէյի թարիսիյէնին թէրճիմէսինէ պէտտ իտիլտի քի, պունտան մագսատըմըղ, եալընըղ իթայի մալիւմաթտէն իպարէթ օլմայըպ, իլլա անը օ-գույան զէվաթը քիրամըն, մանէն միւսթէֆիտ օլմա-լարը տըր, զիրա սըրֆ հաղըրգաթ օլան պու հէքեա-յէյի լաթիֆէնին հէր պիր սահիֆէսինտէ, պիրէր մա-նէվի, վէ իպրէթամիղ տէրս պուլունուր տէնսէ, միւ-պալաղա իտիլմիղ օլմաղ զանն իտէրիղ:

Գարիյնի քիրամըն իշպու հիքեայէյի միւֆիւտէյի հիւսնի թէլագղը, վէ անըն միւթալաասըյըլա, հէմ քէսպը մալիւմաթ, վէ հէմտէ մահղուղիյէթ իտէճէք-լէրի մէմուլի գափիսինտէյիղ:

Պայատուր տէնիլն պուրունտան էօթէյէ կէջէպիլմիշ իտի քի, հիշ պիւր էվրօրալը ճնտան էվիլէ մահալի մէղ-քիւրէ կիթմէմիշ իտի. էսկի ճօղրաֆիյա միւվէրրիլսէ-րի իսէ, Աֆրիգա գըթասը, ճիհէթը զարպիյէտէն վա-սի մէմալիքի իլէ, Ասիյա գըթասընա բապթ իտիլմիշ, վէ Հինտիսթան տէնիլի, իքի գարա պէյնիտէ ատէ-թա պիւր քէօրֆէղ վէ եախօտ պիւր կէօլ հալի քէսպ իթմիշ զիւյիւմիտէ օլտուգլարը կիպի, հաթտա հէր տէնիլէրին տէ, պահըր Սէֆիտ կիպի էթըրաֆընտա գըթաթը մէսքիւնէ վար զանն իթմիշէր իտի:

Լաքին էզմինէյի գատիմէտէ, եանի հազրէթը իսատէն 610 սէնէ էվիլէ, Ֆէնիքէլիլէրին (Փիւնիկէցիք) Աֆրիգա գըթասընըն տէօրթ թարաֆընտա սէյրի սէ-ֆային իթտիքէրի բիւպէթ իտիլտիյնտէն, Լուսիտա-նիալըլար, հազըգաթէն պէօյէ պիւր թարիգ պուլու-նուպ պուլունմատըղընը անլամագ մէրագընա տիւշէրէք, Նուն պուրնը հուտուտլարընը կէչտիքէրինտէ, իշպու թարիգի արամայա պաշլատըլար:

Պու սէպէպլէ Լուսիտանիյա հիւքիւմտարը պիւրին-ճի ժանըն մախտումը բրէնա Հանրի, թէքմիլ զայրէ-թինի պունա հասը իտէրէք, օ էսնալէրտէ բէք կէրիտէ գալմըշ, վէ հաթտա քիւրրէյի արզըն շէքի պիլէ թա-նըլմամըշ օլան ճօղրաֆիյա իլմինի հայընա թալիսի ի-տուպ ճանլանտըրտը, Բուսուլա եէնի պուլունմուշ օլ-մաղըլա, պու սայէտէ թէքմիլ պահըր Մուհիթի սու-հուլէթլէ տօլաշապիլիլէր իտի իսէ տէ, ֆադաթ օ էսնալէրտէ, միւնթէգայի հարրէնին (այրեցեալ գօտի) սընաղընա թահամմիլ օլունմագ, վէ օրալարա կիտէն հէր հալտէ թէլէֆ օլուր տէյու, պիւր էֆքեարը պա-թըլէյէ տալիս իհիթիմալ վէրիլմիշ իտի:

Պալատէ զիքը օլունտուղու կիպի, բրէնա Հանրի,

Ալկարա հիւքիւմէթի տախիլինտէ վագը, Սակրա նամ պէլտէտէ պիւր բաաաաաաաա (դիտանոյ) իմալ, վէ պիւր տէ մէքթէպ թէէսիս իտէրէք, պիւր չօդ ալիմ զաթլարը պէլտէյի մէղքիւրէյէ ճէլպ իթտի քի, պունլար՝ ճօղ-րաֆիյայա այիտ օլան ալաթլարը, վէ խարիթալարը ըս-լահ վէ իլմալ իտուպ, եալաշ եալաշ ճէնուպ ճիհէ-թինէ վարըլտըղընտա, իգտմէթէ միւսաիտ օլմայան մէմալիքէ թէսաաիլֆ օլունուր, տէյու վիճուտ պուլ-մուշ օլան էֆքեարը պաթըլէյի մահվ ու զայիլ իթ-տիլէր:

Պու ալիմ զաթլար, Աֆրիգա գըթասը էթըրա-ֆընտա իճըա օլունան սէյրի սէֆայինէ օ տէրէճէ եար-տըմ իթտիլէր քի, 1447 սէնէսինտէ Կուինէա սահի-լինէ վասըլ օլտուգլարը կիպի, 1473 տէ, թամ եըլ պաշը կիւնիւնտէ խաթը իւսթիւվատէն (հասարակած) կէչիպ Աննապօնա ճէգիրէսինի պուլտուլար:

Խալգըն զիւյիւմինճէ բէք տէհէթիլ օլան պու հուտուտ իմրար իտիլմիշ օլտուղունտան, արթըգ միւն-թէգայի հարրէյէ կիտէն կէմիլէրճէ գօրգու էսէրի զա-յիլ օլմուշ իտի:

Սէնէյի մէղքիւրէտէ բրէնա Հանրի վէֆաթ իտուպ, արզույի շէտիտէսինէ մուվաֆֆագ օլամատը, եանի Աֆրիգա գըթասը եանլարընտան, Հինտիսթանա կի-տէր օլան թարիքին պուլունմասընը կէօրէմէտի:

Թամ պու էսնալէրտէ Գօլօմպոս տալի, քէնտինի տէնիլ թէհիլքէլէրինէ ալըշտըրմագտա, վէ միւթէատ-տիտ թէճըլպէլէր իլէ հաղըրլանմագտա իտի:

2

Գօլօմպոսըն ի՞նչ սէնէլէրի .

Քրիստափոր Գօլօմպոս , ձէնօվա պէլտէսինտէ տօղմուշ օլուպ , (*) հէնկեամը շէպապէթինտէ թապլիյի պիր արզու իլէ միւնէճճիմիլիէ հէվէս իթաիլինտէն , բէտէրի՝ թահսիլի ուլում իչին մէրգումը Բավլիյայէ կէօնտէրտի :

(*) Գօլօմպոսըն իլք սէնէլէրի մէճհուլ օլտուղունտան , նէրէտէ տօղմուշ օլտուղունտա տայըր միւպայէնէթ զուհուրա կէլտի , Փաղաթ քէնտի զէքեալէթի սայէսինտէ քէսպը շէօհրէթ իթմէյէ պաշայընճա , Բիաշէնշա շէհրինտէ մուգիմ պաղը քիպար Փամիլեալար , Գօլօմպոսըն քէնտի խանէտանլարընա մէնսուպ պուլունտուղունու խոտաայէ գալլըլտըլար . Լաքին մէրգումանըն խոտաասը բէք վահի խտի , զիրա Գօլօմպոս՝ հայաթընտա քէնտի վաթանը կիպի , ձէնօվայա բէք չօգ էյիլլըլտէ պուլունտու , հաթտա ձէնօվա ճիւմհուրիլէթինի կիրանալէհա հէտիլէլէր իլէ թալթիթ իթտիքտէն մատէ , քէնտի Փամիլեասընտան պիրինին , տայիմա ձէնօվա պէլտէսինտէ իգամէթ իթմէսինէ տայիր օլունտա թէնպիհ իթմիշ իտի : Պունտան գաթինաղար Գօլօմպոս՝ վասիլէթնամէսինտէ , քէնտինին ձէնօվատա թէվէլլիտ իթտիլինի աջըգտան աջըգա պէյան իթմիշ տիր . մա մաֆիհ՝ մուսաիլէյիին բէտէր ու վալիտէսի քիմէր օլտուղու , վէ հանիլը խանէտանտա մէնսուպ պուլունտուղուն մալիւմ տէյիլ տիր : Պաղըլարը , մուսաիլէյի իչին , ձէնօվա պէլտէսինտէ մուգիմ պիր Չուլհանըն մալտու՝ մի տիր աէտիլլէրի կիպի , պաղըլար տալի ասըլտատէ պիր Փամիլեանըն սիւլալէսինտէն օլտուղունու խոտաա իտէրլէր . հէր նէտէ օլսա , շուրասը բէք տօղրու տըր քի , Գօլօմպոսըն էպէվէյնի , Քրիստափոր , Պարթէլէմի , վէ Տիէհօ նամ իւշ նէֆէր էվլատարընը , բէք կիւզէլ թէրպիլէ իթմիշլէր իտի :

Օն տէօրթ եաշընտա օլտուղու հալտէ , խարթալար եաղմաղա վէ բէսիմիլէր չըգմաղա միւգթէսիլը պիր հալտէ պուլունտույօր իտի . հէլէ եաղընը օ գառար կիւզէլ իտի քի , հէման հիւսնի խաթ սայէսինտէ թէպիլէլինի պէճէրէպիլիլ իտի իսէ տէ , Փաղաթ Գօլօմպոս , տէնիլլիլէ սէյահաթ իթմէք արզուսըլլա սուղուն օլմագտա իտի :

Գօլօմպոս բէտէրինին իգնի իլէ , Նաբօլի հիւքիւմէթինի թէքրար էլտէ իթմէք արզուսընտա տիւշմիշ օլան Ռէնատուս դըլլալըն , բրէնս ժան Տանդու թէսմիլլէ դըլլընան մալտուլընա մուսալէնէթ իթմէյի տէրիւհտէ իտէն , վէ ագրապասընտան պուլունտան , ամիրալ Գօլօմպօ նամ զաթըն մայլէթինէ կիրտի :

Աղ վաղըլտան Գօլօմպոս տալի գրալը միւշարիլէյիին խրամէթինտէ խաթիստամ օլունարագ , սիւֆէնը հարպիլէնին պիրինէ գօմանտան նասպ օլունտու , վէ ուղուն միւտտէթ պահըր Սէֆիտի տօլաշըպ , Մաղըլպ գուրսանլարընա գարշը քէմալի պէսալէթլէ շէտիտ մուհարէպէլէրտէ պուլունտու :

Գօլօմպոսըն կէչիտիլի իլք սէնէլէր հագգընտա պունտան զիյատէ մալիւմաթըմըլ էօգ տըր . անճագ ֆէրնանտօ նամ պիր միւվէրրիլին գալլինճէ , Գօլօմպոս պիր հատիսէյի ֆէվգէլատէ իլէ Լուսիտանիյա մէմալիքինէ աղիմէթ իթմիշ տիր . միւվէրրիլի մէրգումըն հէքեայէսի շունտան իպարէթ տիր :

« Գօլօմպոս , տիկէր ամիրալ Գօլօմպօ նամ զայլէթ շէճի պիր զաթըն պիրատէրղատէսի զանն օլունմագտա տըր . ամիրալ Գօլօմպօ , տէնիլլ գուրսանլարընա գարշը օ տէրէճէ տէհէթամիլ մուհարէպէլէր իթմիշ , վէ մաղհարը մուղաֆֆէրիլլէթ օլարագ օ մէրթէպէ միւտհիշ պիր շէօհրէթ գաղանմըլ իտի քի , վալիտէլէր , եարա-

մազ չօճուղլարընը դօրդուլթմադ իչին - ամիրալ Գօլօմպօ կէլլիօր - տէյուլ թէհտիտ խտէրէր իտի :

« Գրիստափոր Գօլօմպօս , օթուղ ալթը եաշընտա օլտուղու հալտէ , Ամիրալը մուսաիլէյհին թահտը դօմանտասընտա պուլունան կէմիլէրտէն պիրինին գօմանտանը իտի . օ էսնալէրտէ , եանի 1470 սէնէսինտէ , ճէնօլալըլար իլէ Վէնէտիլիլէր պէյնինտէ աղիմ պիր խուսումէթ մէվնուտ օլուպ , տէօրթ գըթա Վէնէտիլ սէֆինէլէրի , պէօյլէք պիր սէրլէթի համիլ օլարադ Հօլանտատան կէլմէքտէ իքէն , ամիրալ Գօլօմպօ՝ ճիպըլթար պօղաղը եադընլարընտա , քէնտի կէմիլէրի իլէ Վէնէտիլ սէֆինէլէրի իւղէրինէ պիլ հիւճիւմ , մուհարէպէյէ պաշլատը :

« Գրիստափոր Գօլօմպօս , ղիյրի գօմանտասընտա պուլունան թէքնէյի , Վէնէտիլ կէմիլէրինին պիրինէ պօրտօ պօրտօյա եանաշտըլար : իքի սէֆինէլէր , դանճալար վէ ղէնճիլիլէր իլէ պիրիպիլինէ պաղլանմըլ օլտուղլարը հալտէ մուհարէպէյէ պէտտ իթաիլէր :

« Մէզքիւր իքի սէֆինէլէր , եքքաիկէրի իւղէրինէ , Պուրլօթօ թապիր օլունան պիր նէվի էճղայի նարիյէ , վէ եաղըլ բաշավըլար աթտըղլարընտան , հէր իքիսիտէ թութուշուպ օ տէրէճէ շիտտէթլէ եանմայա պաշլատըլ , աթէշի սէօնտիւրմէք միւմքիւն օլմատըլ : Գաթթանլար կիրիֆթար օլտուղլարը թէհլիլէյի կէօրիւպ , քէնտիլէրինի տէնիլէ աթտըլար :

« Գրիստափոր Գօլօմպօս , ղայէթ մահիր պիր եիւղկէճ օլմաղըլա , պիր քիւրէք էլէ կէլիլիպ , օ սայէտէ իքի ֆարսալի գատար պիր մէսաֆէյի եիւղէրէք , Լուսիտանիայա սէվահիլինէ ճան աթապիլտի :

« Իշթէ Գօլօմպօս , պու սուրէթլէ Լուսիտանիյա մէմալիլինէ կիրմիլ օլտու քի , թամ պու էանալէրտէ ,

մէմալիլի մէզքիւրէտէ Հինտիսթան եօլու մէսէլէսի մէյտան ալմադտա , վէ պու խուսուտա աղիմ միւպահասալէր ճէրիյան իթմէքտէ իտի :

3

Գօլօմպօսըն Լուսիտանիյասէ գալսըղը գէման :

Գօլօմպօսըն եէնի մէմէքէթլէր պուլմադ արղուսը , Լուսիտանիյատա պուլունտուղու հէնկեամտէ պիր գաթ տահա արթմըլ իտի . Գօլօմպօս՝ մահալի մէզքիւրտէ , Պարթէլէմի նամ պիր Շըվալիյէնին քէրիմէսի իլէ իղտիվաճ իթտի :

Պարթէլէմի , օն պէշինճի ասըրտա քէսպը շէօհրէթ իտէն գաթթանլարտան պիրի օլուպ , Բըրէնս Հանրինին ղիյրի գօմանտասընտա օլան ֆիլօտա պուլունմուշ , վէ Գանարեա ճէղայիլինտէն , Բօրթօ Սանգօ թէսմիլէ գըլընան ատատա պիր մէհաճիլէթ թէէսիա իթմիլ իտի : Պարթէլէմէնին տուլ ղէվճէսի , կիւվէյիսի Գօլօմպօսա , գօճասընըն սէյահաթընա տայըր պիլմիլ օլտուղու շէվէրի հէքեայէ իթմէքտէ իտի : Պարթէլէմէնին թէրթ իթտիլի խարթալար , վէ միլթէատտիտ էվրադը իլմիլէ , Գօլօմպօսըն ֆիքրինի թէվսի իտուպ բէք չօդ միւսթէֆիտ օլտու . պաշըճա պահըր Մուհիթէ տայըր օլան շէյլէրի էօյրէնմէյէ տայ իթմէքտէ իտի :

Գօլօմպօս , ղէվճէսի պէրապէր օլտուղու հալտէ , Կուինէյա կիտէն կէմիլէր իլէ հայըճա կէզաիլտէն օճնրա , նիհայէթ Բօրթօ Սանգօյա ալտէթ , վէ ղէվ-

ճէսինին թահար թէսարուփընտա պուլունան միւրլէ-
րին պիրինտէ իգամէթ իթտի քի, օրատա իլք էվլատը
Տիէկօ տիւնեայա կէլտի:

Գօլօմպոս մահալի մէղքիւրտէ մուգիմ Բէթրօ
Գօրրէա նամ մէշուր պիր դարթան իլէ չօգ տէֆա
գօնուշուպ, մուամիլէյին հիւսնիւ թէվէճճիւհիւնէ
մաղհար օլտուղու կիպի, պաշլըճա ճօղրափիյա խար-
թալարը չըղտըղը իշին, տիկէր մէշուր ալիմէր տախի
քէնտիսինէ տօթթուգ իսրաղ իտէրէք միւքեաթէպէ
իթմէքտէ իտիլէր:

Սլէլիսուսուս Բօլ թօսգանէլի նամ Ֆիօրէնչալը պիր
ալիմ դաթ իլէ մուարէֆէ վէ տօթթուգ բէյտա իթմիշ
իտի քի, պու իքի ալիմ դաթլար, իթտիլէրի քէշփի-
յաթտան նէշաթ իտէն մալիւմաթը ֆէննիյէյի, եէքտի-
կէրէ պէյան իթմէքլէ միւթէլէղլիլ օլմադտա իտիլէր:

Պու էսնալէրաէ Գօլօմպոս, կիճէ կիւնտիւղ Լու-
սիտանիյալըլարըն պուլմուշ օլտուղլարը եօլտան, պաշ-
ղա պիր եօլ իլէ տէ Հինտիւթանա կիտիլէպիլիր օլ-
տուղուըն տիւշիւնէրէք, վէ պու Ֆարղիյաթընը՝ մա-
թէմաթիգա հիւսալըյըլա թային վէ թաստիգ իթմէյէ
չալըշարադ, միւթէրիլէրէ շու եօլտա ճէվապ վէրմէք-
տէ իտի:

— Գիւրրէյի արլ միւտէվիլէր տիր, (*) պունա

(*) Պիլ հագքգա Գօլօմպոս՝ քիւրրէյի արղըն եուվարադ
եուսօտ պէյղէվի օլտուղուընու մուհագգադ պիլիր իտի. կէօ-
րիւնիւր քի պու դաթ՝ Գալիլօսըն իտտապ իթտիլի կիպի,
տիւնեանըն՝ կիւնէշին էթրափընտա տէօնտիւյիւնէ տէ գա-
նաաթ կէթիւրմիշ իտի. լաքին օ տսըրտա պուլունան ալիմէ-
րին հէքտիտէ, կէրէք Գօլօմպոսըն, վէ կէրէք Գալիլէօսըն իտ-
տաալընը, քէմալի մէթանէթլէ բէտտ իտիպ, ապա գապուլէ
չայան կէօրմէքտէ իտիլէր:

շիւպէ օլունամադ, իմտի էկէր միւտէվիլէր իտէ, օհալ-
տէ էթրափընը տօլաշմադ գապիլ տիր տէմէք օլուր,
էկէր տէրէճէլէրէ թագսիմ իտիլէ, վիւսաթընըն իւշ
գըմը Գանարեա առալարընտան, Ասիյա գըթապընըն
թա նիհայէթի թանըլա, օհալտէ պահրը Մուհիթ՝
պու վիւսաթըն, եախօտ մէսաֆէնին, տէօրթտէ պիր
գըմընըն իշլալ իտէճէք տիր քի, էկէր տայիմա դարպա
տօղրու կիտիլէ, Ասիյանըն սէվահիլի շարգըյէսինէ
վասըլ օլունամադլըգ լաղըմ կէլիր, տէմէքտէ իտի:

Գօլօմպոսըն իտտաալը Ֆարղիյաթ օլմայըպ իլա
սըրֆ հագքգաթ իտի իտէ տէ, լաքին մէսաֆէնին ու-
ղադլըղընը թէմամը թէմամըյըլա հիսապ իտէմէտի-
յինտէն, պու խուսուստա ֆէնա հալտէ ալտանըյօր ի-
տի. ալէլիսուսուս էվիօրա վէ Ասիյա գըթալարը պէյ-
նինտէ օլան պահրը Մուհիթին ուլու սահալարըն իւ-
ղէրինտէ, էսկի տիւնեա ճէսամէթինտէ պիր եէնի
տիւնեա պուլունաճաղը ֆիքրինտէն պիլէ կէշմէքտէ
իտի:

Մամաֆիհ թէֆթիլաթ ու թէտղըգաթտէն պիր
ան կէրի տուրմայըպ, զաննիյաթընը թաստիգ իթմէք
իշին, օն տէօրտիւնճի ասըրտա Մարգօ Բօլըն իճրա
իթտիլի սէյահաթը տէրմիյան իլէ, սէյեահը մէրգու-
մըն, Ասիյա գըթապընտա վաղը, էրպապը ճօղրափի-
յանըն մէճհուլի օլան մահալլէրէ վասըլ օլտուղուըն,
վէ Ասիյանըն՝ ճիհէթը շարգիյէսինտէ պուլունան ճէ-
ղայիլին իշարաթընը իրայէ իթմէքտէ իտի:

Պու մատտէլէր՝ Գօլօմպոսըն միւլահագաթըն նաղա-
րիյէսինի թաստիգ իտէրէք, էվիլէճէ օլան էֆքեարը
պիգարարընը ճիտտիյաթէ թահվիլ իտուպ, արթըգ՝
դարպ ճիհէթինտէն Հինտիւթանէ կիտիլիւպ կիտիլէմէ-
տիլի խուսուսընտա օլան թէրէտտիւտինի թէրք իլէ:

պուլ եօլըն մէվնուտ օլտուղունու մուհագագ սուրէթտէ պիլմէքտէ, վէ անճագ պուլըն իճրասը պտպընտա լաղըմ կէլէն թէտպիրլէրի տիւլինմէքտէ իտի:

Վագագա պուլ միւլահագաթ պուլ կիւնքի կիւն բէք սատէ վէ աշիքեար կէօրինմէքտէ տիր, լաքին Գօլօմպոս պուլը քէնտի հէմ ասըրը պուլունան ալիմլէրէ արդ իտինճէ, միւլահագաթը մէղքիւրէնին սօն տէրէճէ քիւսթալըդ, վէ ատէթա տիւլանլիք օլտուղունա գարար վէրիմիլ իտի: հէր թարաֆտան, աթիտէքի իթիրաղլար մէյտանէ դօնուլմագտա իտի:

— Գիւրըէյի արղըն միւտէվլէր օլտուղունը քիմ պիլտի, վէ քիմ թաստիդ իթտի: շայէտ միւտէվլէր օլտուղու ֆարդ իտիլսէ պիլէ, մէսաֆէսի նէ գատար տըր, պահըր Մուհիթին թէքմիլ վիւսաթը իմրար իթմէք գապիլ մի տիր: գարատան թա պուլ մէրթէպէ թէպաիւտ իթմէք, վէ մէճհուլ եհրլէրէ կիթմէք միւմքին մի տիր, պէօլէ պիր սէյահաթէ գալգըլմագ, էսէրը ճիննէթ տէյիլ մի տիր:

Կէրէք կիրուհը ճուհալա, վէ կէրէք էն ալիմ ատտ օլունանլար, պալատէքի իթիրաղլարը սէրտ ու պէյան իտէրէք, հէրսի պիրտէն Գօլօմպոսըն միւլահագաթընը սըրֆ ճիննէթէ համլիտուպ, միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի թասալվուր իթտիլի թէշէպալիւսաթը իսթիհզա իթմէքտէ իտիլէր:

Լաքին Գօլօմպոս, պուլ գըյուլ գալէ գաթան էհէմիլյէթ վէրմէյուպ, անճագ իշի պաշա չըգարմայա վասէթալար արամագլա մէշղուլ օլմագտա իտի:

4

Գօլօմպոսըն հիւֆիմէրլէրէ միւրանաար:

Գօլօմպոս, թէշէպալիւս իտէճէյի իշտէն հուսուլէ կէլէճէք օլան հատտսըղ հիտապսըղ մէնֆաաթը տէրլաթըր իտէրէք, վաթանընըն պուլ մէնֆաաթտէն միւսթէֆիտ օլմասը արղուսըյըլա սուղան օլուպ, ճէնօվա մէճլիսի այան ըլյասէթինէ պիր լայիհա թագաիմի իլէ իշի անլաթտը, վէ լաղըմ օլան մուալէնէթի թալէպ իթտի: լաքին մէճլիսի մէղքիւր, Գօլօմպոսըն իրայէ իթտիլի մէսէլէյէ գաթան էհէմիլյէթ վիրմէյուպ թէքլիֆինի ըէտտ իթմէսի իլէ, Գօլօմպոս, վաթանընըն քէնտինտէն տիրիլ իթտիլի մուալէնէթի եապանճըլարտան իսթէմէյէ մէճպուր օլտու:

Պու սէպէպլէ Լուսիտանլյա հիւքիւմտարը իքինճի ժանըն հուղուրունա չըգմագ արղուսընտա պուլունտու: Չաթէն քէշֆիյաթընըն հագըգաթընա օ տէրէճէ էմին իտի քի, բրէնսլէր հուղուրընտա, վէ մուալիմ մէճլիսլէրնտէ, էֆրեարընը պիւա բէրվա վէ պիր սուրէթը վաղիհանտէ պէյան իթմէյէ ասլա թէրէտաիւս իթմէմէքտէ իտի:

Իքինճի ժան, ուլում ու ֆունտընըն թէրագըրընա ղայէթ արղուքէշ պիր զաթը մէարիֆսիմաթ օլուպ, պու ուղուրտա հէր նէվի ֆէտաքեարըղա հագըր իտի իսէ տէ, պիր գաշ սէնէ էվլէլ վաղը օլան պիր իշտէ, սատէտիլանէ հարաթէթ իտիպ ալտանմըլ իտի: չէօլէ քի, քէնտիսինէ հապէլ մէմալիքինտէ ժան նամընտա

պիր բաբաղըն, զայնթ մուազղամ պիր խըրիսթիան հիւքիւմէթինի խտարէ իթմէքտէ օլտուղունը հիքեայէ իթմիչէր, վէ հիւքիւմտար տախի պու ֆասիտ խապէրտէն ալտանարադ, մէմալիքը մէգքիւրէյէ միսիօնարլար կէօնտէրմիչ խտի քի, պոււնլար՝ թարիֆի նադապիլ մէշադգաթլար չէքէրէք, պիր չօդ թէհարիյաթտէ պուլունտուգտան սօնրա պօմ պօշ ալտէթ իթմիչէր խտի քի, պու հալ՝ եար ու աղեարըն թան ու իսթիհզալէրինէ սէպէպիյէթ վէրմիչ խտի:

Իշթէ պու սէպէպիէ հիւքիւմտար, խօտ պէ խօտ պիր դարար վէրմէք իսթէմէյիպ, Գօլօմպոսըն թէքլիֆինի, խուսուսի պիր դօմիսիյօնը մէգքիւր աղալարընտան՝ զայնթ ֆիթնէքեար վէ միւֆսիտ պիր ատէմին նասիհաթլարընա դարըլմըչ խտի:

Շախտը մէրգու՛մ, պիր թարաֆտան Գօլօմպոսըն թէքլիֆինի վահի, վէ սըրֆ խէյալաթտէն իպարէթ պիր շէյ օլտուղունու տէրմիյան իթմէքլէ՛ պէրապէր, տիկէր թարաֆտան տախի, հադըգաթը հալի անլայապիլմէք իչին Գօլօմպոստան կիզլի, վէ մէրգու՛մըն վէրտիյի մալիւմաթ մուճիպլինճէ պիր կէմի եօլա չըգարմասընը նասիհաթ իթմէքտէ խտի:

Ֆիլ հադըգա հիւքիւմտար, միւֆսիտի մէրգու՛մըն թէքլիֆի մուճիպլինճէ սէրիան պիր սէֆինէ տօնաթտըրըպ եօլա չըգարմըչ խտի քի, պու խսէ՝ ասըլ իչ սահիպլինի, իսթիհզադը օլտուղու շան ու շէրէֆտէն մահլու՛մ իթմէք օլաճաղընտան մուվաֆադըյէթ պուլամատը. իզամ դըլընան սէֆինէնին դարթանը, տէնիզլէրի տօլաշմադտան օսանըպ, աղ միւտտէթ սօնրա ալտէթ խտէրէք, Գօլօմպոսըն միւլահաղաթընը իսթիհզա իթմէյէ ութանմատը. զիրա պէօյլէ թէհիլքէլի պիր իշէ թէշէպալիւս իթմէք, անճադ Գօլօմպոս կիպի սա-

պիրթգատէմ, դէքի, վէ շէճի պիր զաթը տիրայէթսիմաթէ մախսուս խտի:

Գօլօմպոս, թէքլիչ գօմիսիյօնունըն թէքլիֆի մուճիպլինճէ, սէյահաթընըն խարթասընը չըգարադ մէճլիսէ թադտիմ իթմիչ խտի քի, պու խարիթա՝ պալատէ դիքը օլունան դարթանէ իթա խտիլմիչ խտի: Գօլօմպոս պու հիլլէյէ վադըֆ օլունճա տէրէճէյի նիհայէտէ ալլկիր օլարադ, լուսիտանիյա մէմալիքինի թէքլի իթտի. ֆադաթ պու մուֆարէգաթըն պաշգա սէպէպլէրի տէ վար խտի. շէօյլէ քի, դէվճէսի վէֆաթ իթմիչ, վէ մէգպուրէնին թէրք իթտիյի ճիւղլի սէրմէթ պիրթմիչ խտի. ֆամիլիաթընըն խսէ թէայիւշիւնէ մէտար օլաճադ հիլ պիր շէյի պուլունմատըլընտան, Գօլօմպոսըն իմալ իթմէքտէ օլտուղու խարթալարըն ֆիրուսթի իլէ, տէֆի իհթիյաճ իթմէք մէճպուրիյէթինտէ պուլունմուշ խտի. ֆադաթ Գօլօմպոս, թէքմիլ վադթընը, մալիւմիմիզ օլան իշէ հասը իթմիչ օլմաղըլա, պու կիպի իշէր իլէ մէշղուլ օլմայա մէյտան պուլամայարադ, սօն տէրէճէ զարուրէթ իչինէ տիւշմիւշ խտի:

Պու հալլէր, Ահճ հէնէսինտէ վուգու պուլուպ, պու էսնատէ պիչարէ Գօլօմպոսըն նէ օլտուղու վէ նէ եաբտըղը մալիւմ տէյիլ խսէ տէ, ֆադաթ պաղը ըիվայէթէ նաղարէն, մումաիլէյի թէքրար վաթանը օլան ճէնօվայա կիտիպ, վէ իքինճի տէֆա օլարադ ալան մէճլիսինէ, վէ պաղը միւթէպէր զաթլարա միւլաճաաթ իթմիչ, ֆադաթ քիմսէ եիւղիւնէ պադամմըչ օլմաղըլա, ֆիօրէնչայա, վէնէտիյէ կիթմիչ տէրլէր, ֆադաթ պիզճէ մումաիլէյիսին վէնէտիկ վէ ֆիօրէնչա շէհիլլէրինէ կիթտիյի մէճհուլ օլուպ, անճադ շուրասը բէք տօղրու տըր քի, Գօլօմպոս ճէնօվատան Մպանեայա կէլմիչ, վէ օրատա ճէնատը հադըրն լութֆ ու քէ-

ընդմի սայէսինտէ, Ռապիտա նամ մանասթըրըն տէրու-
նինտէ մուսվէնէթ վէ տօսթլար պուլմուշ իտի:

Ծ

Գօլօմպոսըն Ռապիտա մանասթըրընսա իգամէթի:

Պու էսնատէ Գրիստափոր Գօլօմպոս, թաղրիպէն
գրրգ սէքիզ եաշընտա օլուպ, վազթինտէն էվիլէ ա-
ղարմըլ օլան սաշլարը, աղըր ֆաղաթ շիրին չէհրէսի-
նի թէզէին իթմիլ իտի: պու զաթը ֆէթանէթսիմա-
թըն չէհրէսի պէյղէվի, պուրնը ազ պէօյիւճէք, կէօղ-
լէրի բարլազ, սէօղլէրի ասիլ վէ հալալէթլի, սըֆա-
թը ամիր, ֆաղաթ միւլայիմէթլէ միւթէտիլ, պօյու
ուզուն, թավըր սէրֆիրաղանէ, բէյինտէ մէթանէթլի,
ըկաքեարլըգտան արի, վէ հէր պիր հարաքեաթը սա-
տէ վէ ճիտտի օլուպ, բէրհիգքեար, վէ էմլի թասար-
ըուֆա բայէթի տէրքեար իտի: խիւլասայի քէլամ Բը-
րիստափոր Գօլօմպոս, պիր ալիմէ լաղըմ օլան խասի-
յէթը ճէմիլէլէր իլէ միւթթասըֆ պիր ատէմ իտի:

Մուսաիլէյհի նամտար վէ շայանը իթիպար իտէն
խասսէլէրտէն պիրիտէ, նաթըգաբէրտաղըրը իտի քի,
քէնտիսինին գանաաթ կէթիրմիլ օլտուղու պիր մատ-
տէյի իյղահ իթտիլինտէ, էօյլէ բարլազ քէլիմէլէր, վէ
օ մէրթէպէ մուգնի թապիլէր իթթիմալ իտէր իտի քի,
տինլէյէնլէր հայրէթտէ գաղապ միւթէլէգալիզ օլուր-
լար իտի: Վէլ հաթըլ պաշգալարըն թէրաֆիլէզ իթ-
տիլի տաթսըլ պիր ֆըգրա, Գօլօմպոսըն ախանընտան

չըգտըղընտա, պաշգա պիր հալալէթ վէ էհէմիլէթ
քէսպ իթմէքտէ իտի:

Սօն պահար էյամընտա պիր ազշամ, Գօլօմպոս
օղլու Տիէհօնըն էլինի թուլթմուշ օլտուղու հալտէ, Ըս-
պանեանըն Անտալուզիյա էյալէթինտէ վազը, Բալօս
լիմանընտան եարըմ միլ գատար ուզադտա պուլուեան,
Սան Թրանչէսգօ թարիգաթը բահիպլէրինէ մախսուս
օլան, Սանթա Մարքա տէ Ռապատա նամ մանասթը-
րըն գարուսը էօնիւնէ վասըլ օլարազ, գաբուճըտան
օղլու Տիէհօ իչին պիր մըգտար էքմէք իլէ սու թալէպ
լիթտի:

Օ արալըգ, մանասթըրըն պաշ բահիպի ժան-Բէ-
րէս Տէլա Մարտէնա թէսմիլէ գըլընան նամ զաթ, հալ-
լիտէն կէշմէք իւզըն իքէն պու եապանճըլը կէօրիւպ
եանընա եաղլաշար, վազաա չօգ տէֆալար ֆըգարա
վէ եօլճուլար, սատագա իսթէմէք իչին մէղքիւր մա-
նասթըրա միւրաճաաթ իտէրլէր իտի իսէ տէ, ֆաղաթ
ժան-Բէրէս, քէնտի դուվիլէյի ազլիյէսի սայէսինտէ,
պու ատէմին՝ էօյլէ պայաղը պիր տիլէնճի օլտուղը-
նա գանաաթ կէթիրիպ, իսմինի սիւալ իթտի:

Վազաա հէնուղ օ էսնալէրտէ Գօլօմպոսըն նամը
մալիւմ տէյիլ իտի իսէ տէ, ֆաղաթ միւթթատըֆ օլ-
տուղը նէճապէթ վէ սէօղլէրինտէ պուլուեան սէլա-
սէթ, ժան-Բէրէսին նաղարը տըգաթթընտան գուր-
թուլամայըլ, պու ատէմին՝ զարուրէթ իչինտէ օլտու-
ղու հալտէ, պէօյիւք պիր ատէմ օլաճաղընա շիւպէ-
սի գալմատը, վէ հէման սէօղլէ աղաղ իլէ:

— Եահու, բէք եօրուլմուշ կիպի կէօրիւպիօրոտ-
նըլ, էվլաուրըղըն իսէ եիւրիւյէճէք մէճալի գալմա-
մըլ, պիր գաշ կիւն պիլիմ մանասթըրտա գալըպ բա-
հաթ իթմէնիլ օլմաղ մը, տէտի:

Գօլօմպոս, մաէթթէշէքքիւր շէֆգաթըլը բահիւ-
պին թէքլիֆինի գապուլ խտէրէք, քէնտիսինէ վէրիլէն
օտայա չէքլիւպ բահէթ իթտի, վէ « Գալպաէն գալպէ
եօլ վար » տարպը մէսէլին վէհֆասընճա, տէրհալ բա-
հիպի մուամիլէյհին, շայանը էմնիլէթ պիր զաթը տի-
րայէթ սիմաթ օլտուղունա շիւպհէսի գալմատը:

Ժան-Բէրէս, Գօլօմպոսը կիթտիքճէ պիր մուհա-
պէթը պիրատէրանէ իլէ սէվմէյէ պաշլատը, վէ մու-
մաիլէյհին գարթան օլուպ օ ասըրտա տիւնեանըն իքի
ուճը զանն օլունան Կուինէա վէ իսլանտայա գատար
կիթտիլինի, վէ ուղուն միւտտէթ պահըր Մուհիթի
տօլաշմըշ օլտուղունը տույտուղունտա, հազգընտա
պիր գաթ տահա բայէթ իթմէքտէ իտի:

Օ ասըրտա, եէնի եէնի մէմլէքէթլէր քէշֆի իշին
ուղուն եօլճուլըգլար հէքեպէսինի հէր քէս քէմալի
մէրազլա տինլէտիլինտէն, Գօլօմպոս գալպինի Բէրէսէ
աշարազ, եէնի պիր տիւնեա պուլմազ իշին ուղուն պիր
եօլճուլըգ իթմէք նիլէթինտէ օլտուղունը, վէ հայլը
վազըթտան պէրի պու իշի պաշա չըգարմադ խուսու-
սընտա միւգթէտիր, վէ զէնկին ասըլլատէ զաթլարա
միւրաճաաթ խտուպ իսթիանէ իթտիլինի, ֆագաթ հիշ
պիրինին գուլագ ասմատըղընը, վէ քէնտիլին իսէ պու
իշին քէմալի մուվաֆագըլէթլէ պաշա չըգաճաղընա
տայրը գանաաթը թամմէսի օլտուղունտան, պու պապ-
տէ, եանի պիր մուալլէնէթ պուլմազ պապընտա հայ-
լըճա մէսարիֆ խտուպ, նիհայէթ տիւչարը գարուրէթ
օլտուղունը, ֆագաթ էզճիւմլէ եինէ իւմիւտինի գաթ
իթմէտիլինի պէյան իթտի:

Ինսանլարը թանըմազ մէհարէթը քեամիլէսինի
հայիզ պուլունան Բէրէս, միսաֆիրինին զայէթ ալիւ
վէ ճէսուր պիր զաթ օլտուղունը քէշֆ խտէրէք, քէ-

մալի տըզգաթլա տինէմիշ, վէ մէրգուլըն մալիւմա-
թը միւքէմմէլէսինէ թէաճիւպ իթմէքլէ պէրապէր,
պու մուհիւմ իշի պաշա չըգարմայա միւգթէտիր օլա-
ճաղընա գանաաթ կէթիրմիշ իտի:

Բէրէս գաթէն ալիւմ վէ ուլոււմ ու ֆունունա
հէվէքեար պիր զաթը հայսիլէթսիմաթ օլուպ, Գօ-
լօմպոս կիպի տիրայէթլի պիր ասէմ թարաֆընտան
վազը օլան թէքլիֆի, թէմէիլ ու թէտգըզ իթմէ-
տէն բէտտ իթմէնին ճայիզ օլամայաճաղընա գարար
վէրտի իսէ տէ, եալընըզ քէնտի ազլընա տա կիւվէն-
մէյիպ, Գօլօմպոս իլէ պու պապտէ միւղաքէրէ իթ-
մէք, վէ մէրգուլըն թէքլիֆինի թահալը թէտգըզա-
թա ալմազ իշին, Բալօտտա մուգիւմ տօքթօր Կարգիւ
ֆէրնանտէս նամ ալիւմ տօսթունը մանասթըրա տա-
վէթ իթտի:

Գօլօմպոս, նամ ու շէօհրէթի պուլունմայան, վէ
հէնուզ քէնտիսինէ մուալլէնէթ վատ իթմէմիշ օլան
պիր բաշաղըն թէքլիֆինի գապուլ խտուպ, իսթիճիւպ
վէ թէճրիւպէ իտիլմէսինէ բաղի օլմաղըլա, մանասթը-
րըն թէնհա պիր տայիլէսինտէ, հէր ազշամ Բէրէս վէ
Կարգիւ իլէ պիրլէշէրէք, էֆքեարընը ինճէտէն ինճէ-
յէ իյզահ, վէ պու իշին հէր հալտէ պաշա չըգաճա-
ղընը նօգթէ պէ նօգթէ պէյան, վէ պու խուսուստա
չէքտիլի մէշազգաթը տէրմիլան իթմէքտէ իտի:

Գօլօմպոս, պաշլըճա ֆիօրէնչալը Բօլ նամ ալիւմ
տօսթունըն, պու պապտէ պէյան իթմիշ օլտուղու-
էֆքեարը տա մէյտանէ գօյարազ, միւլահաղաթընա
թազվիլէթ վիլմէքտէ իտի: Ղիրա օ կիւնլէրտէ Գօլօմ-
պոս, Բօլտան պիր թազըմ եէնի մալիւմաթ իլէ միւ-
քէմմէլ պիր Ժօղրաֆիյա թահտաաը ախլ իթմիշ իտի
քի, պու խարթատա, Ասիյա գըթասընըն հուտուտու

վէ Եւրօքա իլէ Ասիյա պէյնինտէ օլան պահրը Մուհիթ թային իտիմիշ իտի : Գօլօմպոս , ալիմի մերգում Մարգօ Բօլուն գավինճէ , Գաթայի վէ Մանհի թէսմիյէ գըլընան իքի մէշհուր վէ մուաղղամ հիւրիւմէթ-լէրտէն , վէ քիւլլիյէթլի ալթուն իլէ միւնէվհէրաթը հալլի , Զիբանհի , Էախօտ Սիբանհօ տէնիլէն աստատան պահս իթմէքտէ իտի :

Ճէղիրէյի մէղքիւրէտէ պիր չօդ միւնթաղամ վէ կիւղէլ շէհիրլէր պուլունտուղու կիպի , ալթուն թահ-տալալտան մամուլ պիր տէ սէրայ պուլունտուղու ըի-վայէթ օլունմագտա իտի : սէյեաշլարըն պու միւպա-լաղալը սէօղլէրի , մահա Զին վէ ճարոն մէմալիքի հագգընտա իտի քի , քէնտիլէրի Գաթայի վէ Սիբանչօ նամընը վէրմէքտէ իտիլէր : Բօլ Թօսքանէլլի , մէմալի-քի մէղքիւրէնին մէսաֆէի պախտէսինի պիլմէտիլինտէն , պու ասալարըն՝ Եւրօքանըն զարպ ճիհէթինտէն պէշ եիւղ ֆարսախ գատար ուղադ օլաճաղընը թախմին իթմէքտէ իտի : Փիլ հագըգա պու զաննիյաթ միւ-քէմմէլ տէյիլ իտի իսէ տէ , օ վագըթլար իչին բէք էհէմմիլէթլի իտի , վէ Գօլօմպոս պունտան հայլըճա իսթիֆատէ իտէպիլմիշ իտի :

Խիւլասայի քէլամ Գօլօմպոսըն սատըգ տօսթու տայիմա , « Դարպ ճիհէթինէ տօղրու կիթ , հէր հալտէ մէմէքէթլէր պուլաճագըն , պու պապտէ չիւպհէն օլմասըն » տէյու Էաղարագ , մէրգումա ճէսարէթ վէր-մէքտէ իտի :

Գօլօմպոս , Բէրէսին նէղտինտէն տախի պաղը մալիւմաթ ախգ իտէպիլտի : Բալօս լիմանընտա պու-լունան գաթթանլարտան պիրի , պահրը Մուհիթտէ սէյահաթը էսնասընտա , սիւվար օլտուղու կէմիսինին , չըմալը զարպիյէ տօղրու բէք ուղաղլարա տիւշսիւլիւ-

նիւ , վէ թայիֆէլէր՝ տէնիլլին քէսալ իթտիլի հալ ու շէքիլտէն , Էաղընտա գարա պուլունաճաղընը սէյլէ-տիքլէրինի , գաթթանը մէրգում , Գօլօմպոս իլէ իքի տօսթլարընա իֆատէ իթմիշ իտի քի , Գօլօմպոս տա-խի Խսլանտայա սէյահաթ իթմիշ օլտուղունտան , գաթ-թանըն սէօղլիւնէ իհիթիմալ վէրմէքտէ իտի :

Բէզալիք Գօլօմպոս , Բէթրօ Գօրէանըն , չարգ ճի-հէթինտէն եիւղէրէք կէլիպ տէ , Գանարեա ասալարը սէվահիլինէ տիւշէն , վէ ինսան էլի իլէ իմալ իտիլմիշ օլան աղաճ բարչալարընտան պահս իթտիլի կիպի , քէնտինին տախի պիլղաթ՝ զարպ ըիւղկէարլարընըն , Բօրթօ Սանգօյա տօղրու կէթիլրտիքլէրի գամըչլարը կէօրմիւշ օլտուղունը տէրմիյան իթտի :

Բէրէս , պու վէ պունըն կիպի հալլէրտէն , Գօլօմ-պոսըն թէշէպալիւսաթը պաշա չըգաճաղընա կիթտիք-ճէ գանաաթ կէթիլիպ , մէրգումը հէր կիւն թէշվիգ իթտիքտէն , վէ պիր սէնէ գատար նէղտինտէ ալը գօ-յուպ , հագգընտա՝ սուրէթը տօսթանէտէ լութֆ ու նիւվաղիշ կէօսթէրտիքտէն սօնրա , գըրայիչանըն իյթի-րաֆ բաբաղը օլան , վէ քէնտինին տէ տօսթու պու-լունան , Փըրատա մանասթըրընըն պաշ բահիպի Ֆէր-տինանտ Տալաւէրա նամ զաթէ խիթապէն Էաղմըշ օլ-տուղու մէքթուպը Գօլօմպոսա վէրիպ , բահիպի մումալի-լէյհին նէղտինէ կէօնաէրտի :

Գօլօմպոս , Էվլատը Տիէկօյը՝ Բէրէսին հիմայէթի-նէ իհալէ , վէ տօսթունը տէրաղուշ իթտիքտէն սօնրա , Բէրէսին թալսիյէնամէսինի համիլէն Էօլա բէվան օլ-տու :

6

Սպանեա գըրալ խանէսանը .

Իշխէ սահիպսիդ օլան զարիպ Գօլօմպոս , ետինտէ պիր մանասթըր պաշ րահիպինին թավսիյէնամէսինտէն պաշգա պիր իլթիճակեահը վէ մույինի օլմատըղը հալտէ , Գասթիլիյանըն գուվիլթի վէ նաֆիդ հիւքիւմտաըը պուլունան էլիզապէթ գըրալիչանըն նէզտինէ կիտէյօր իտի ,

Էլիզապէթ , Գասթիլիյա հիւքիւմտաըը պուլունան իքինճի ժանըն քերիմէսի օլուպ , պիրատէրլէրի գըրալ Հանրինին վէ բըրէնս Ալֆօնսօսըն վէֆաթընտան սօնրա , գըրալիչա էլիզապէթ նամը իլէ Գասթիլիյա հիւքիւմէթի սանտալէսինէ ճալիսէ օլմուշ իտի :

Էլիզապէթին գըրալիչա իւնվանընա նայիլէ օլտուղու էսնատէ , Ֆերտինանտ տախի Սպանեա մէմալիքի տախիլինտէ այըճա պիր գըրալիյէթ թէշքիլ իթմիշ օլան Արակօն հիւքիւմէթի բէսի իտարէսինտէ պուլունսյօր իտի :

Գըրալ Հանրինին վէֆաթընտան էվիլէլ Ֆերտինանտ , էլիզապէթ իլէ ագաը իզտիվաճ իթմիշ օլմաղըլա , հէր իքի հիւքիւմէթ քէնտի իսթիհգադ ու իմթիյաղաթընը մուհաֆաղա իթմէք շարթըլըլա պիրլէշմիշ իտի իսէ տէ , էլիզապէթին տայիմա Գասթիլիյա գըրալիչասը նամընը հայիղէ պուլունտուղու կիպի , Ֆերտինանտ տախի Արակօն հիւքիւմտաըըղընը իսթիսհապ իտիյօր իտի :

Վադաա էլիզապէթ իլէ Ֆերտինանտ , մուհապէթ

պաղլարըլըլա եէքտիկէրէ մէրպութ իտի իսէլէր տէ , հալ պուքի հիւմնի ախլադ նօգթէյի նաղարընճա պէյնլէրինտէ աղիմ պիր ֆարգ , վէ միւպայէնէթը էֆքեար մէվճուտ իտի , շէօյլէ քի Ֆերտինանտ՝ եալընըլ թավսիյի հիւքիւմէթ արղուսը իլէ՝ սուզան օլուպ , մահգա պու մագսատա նայիլ օլմադ իչին ումուրը սիյասիյէտէ տէսիսէ վէ հիլլէքեարըլըլգ թարիգինի իթիսաղ իթմէքտէն պիրան կէրի տուրմաղ իտի : Մուամիլէյհ , հըսսիյաթը ալիճէնապանէնին իտարիճինտէ օլարադ , հէր շէյի մէնաֆիլի շախսիյէսի ուղրունա ֆէտա իտէր օլտուղու կիպի , գուլանտըղը մէմուրըլըր տախի անճադ քէնտի մէնֆաաթը իչին նայիլի միւքեաֆաթ իթմէքտէ իտի :

Գըրալը միւշարիլէյհ , եէաը իտարէսինտէ պուլունան հիւքիւմէթին թագվիյէթ ու սատտէթինէ պու սուրէթլէ պէղը հիւմէթ իթտիլինտէն տօլայը , Սպանեալըլարտան աղիլ վէ իհթիյաթքեար ատտ օլունմադտա իտի իսէ տէ , պիւքիս ինկիլթէրրա վէ Ֆրանսա հիւքիւմէթլէրի թարաֆընտան տէսիսէքեար տէյուլ թէլագդը իտիլմէքտէ իտի , ֆագաթ էլիզապէթ հագգընտա ֆէնա պիր շէյ սէօյլէնմէտիլինտէն մատէ , հէր քէս մուամիլէյհանըն մալիքէ օլտուղու հիւմնիւ ախլադ վէ խասիյէթը ճէմիլէսինէ հայրան օլմադտա իտի : Էլիզապէթ , մէէլուֆ օլտուղու էթվար ու հարաքեաթը ասիլանէ վէ ալիճէնապանէ իլէ ումուլմ Գասթիլիեա ահայիսինին հիւմնի թէվէճճիւհինի ճէլպ իթմիշ օլտուղու կիպի , ֆէզայիլի զաթիյէ վէ ախլադը մէմուհէսի իլէ տախի , թէքմիլ տիւնեանըն թագիմ ու սիթայիչինէ մաղհար օլմուշ իտի : մուամիլէյհա , էրպապը միւհթաճիյնէ պիր վալիտէյի միւշֆիգէ օլտուգտան մատէ , էրպապը սէնայինին տախի համիսի օլուպ , պէ զայէթ

տինտար վէ բերհիղքեար պիր զաթը հայսիյէթսիմաթ իտի :

Իշթէ մանասթըր պաշ րահիպի Բերէս , գըրալիչանըն պու կիւղէլ խասսէլէրինէ էյիտէն էյի աշինա օլտուղուհտան , Գօլօմպոսըն՝ մուսաիլէյհատէն մուսալէնէթ պուլաճաղընա քեամիլէն էմին օրմուշ իտի : Բերէս՝ տօսթը Գօլօմպոսըն զաննիյաթընը ինճէտէն ինճէյէթէտղդ իթմիշ , վէ պաշա չըգաճաղընա քեամիլէն գանաաթ կէթիրմիշ իտի իսէ տէ , պու մատտէ հագգընտա պիր մէքթուպ իլէ մուխթասարէն մալիւմաթ վէրմիշ օլտուղու գըրալիչանըն էյթիրաֆ բաբաղը (խոստովանահայր) , պու իշէ պիր խէյալաթը մէվհումէ վէ շայանը իսթիհզա պիր ճիննէթ նաղարըյըլա պագտըղընտան , պաշ րահիպ Բերէսին թալսիյէնամէսինէ աւլա էհէմիլիէթ վէրմէյուպ մինտէր ալթը իթմիշ , վէ պու սէպէպլէ Գօլօմպոս տախի պիր միւմքիւն գըրալիչանըն հուղուրուհա չըգալայա մուվաֆֆադ օլամամըշ իտի :

Գօլօմպոս պու վէճհլէ 1486 սէնէսինին եաղ վէ սօն պահար մէվսիմէրինի Գօրտօվա շէհրինտէ կէշիրմէյէ մէճպուր օլուպ , խարթա իմալաթընտան գաղանտըղը ճիւղվի պիր մէպլաղ իլէ ագվաթը եէվմիյէսինի կիւճպէլա չըգարապիլմէքտէ իտի , զաթէն վագթը հալտէ քէնտիսինէ միւսաիտի տէյիլ իտի , չիւնքի գըրալ ֆէրտինանտ իլէ գըրալիչա էլիղապէթ պիր թագըմ՝ ճէնկ զայլէլէրի իլէ իշթիղալ իտիյօրլար իտի : Մամաֆիհ Գօլօմպոս թաաճիւպէ շայան պիր սէպաթ վէ մէթանէթ իլէ աւլա գաթը իւմիւտ իթմէյիւպ , մալիք օլտուղու նէղաքէթի , հիւսնի ախլագը , վէ նաթըգա բերտաղըղը սայէսինտէ , պաղը նուֆուգքեար ատէմլէրին հիւսնի թէվէճհիւհինէ մաղհար օլտուղու կիպի , խարիթա իմալ իթմէք խասսէյի թապլիյէսի , վէ գարթան-

լըգտա օլան մէհարէթը ֆէվգէլատէսինին սայթ ու շէօհրէթի իլէ տախի , քիպար ալէմինէ մէնսուպ պիր գաշ մուաղղամ զաթլար իլէ տախի մուարէֆէ բէյտա իթմէյէ մուվաֆֆադ օլապիտի :

Ձէվաթը մուաղղամայի մուսաիլէյհիւմտէն գըրալիչանըն նաֆիղ պէնտէլէրինտէն պիրի , Գօլօմպոսըն էֆքեարը միւֆիւտէսինի բէք զիյատէ թագտիր վէ թահսին իթմիշ իտի . քէղալիք գըրալղատէլէրին թալիմ ու թէրպիլիյէրինի տէրիւհտէ իթմիշ պուլուհան մուալլիմ , Գօլօմպոսը հիւսնի թէլաղգը իտէրէք , մուսաիլէյհի հէր նէվի միւշկիւլաթ ու մէվանիյի բայիմալ իթմէյէ միւգթէտիր պիր զաթը հայսիյէթսիմաթէ թագտիր իթտիլէր :

Պու զաթ , օ էսնալէրտէ մէշհուրը աֆագ օլան Սպանիա գարտինալը Բէթր Գօնզալէս տը Մէնտօղա իտի քի , գըրալ խանէտանը պէյնինտէ ճարի օլան թէէսիր ու նուֆուղը սայէսինտէ իքինճի գըրալ ատտ օլունմագտա իտի :

Գարտինալը միւշարիլէյհ , Գօլօմպոսը քէմայի նէղաքէթլէ գապուլ իթտի իսէ տէ , էվվէլա մուսաիլէյհին ֆարղիյաթընը , քիւթիւպը մուգատտէսէնին , քիւրըէյի արղ հագգընտա իթմիշ օլտուղու պէյանաթա մուղայըր պուլարագ ըգհարը թէրէտտիւտ իթմիշ իտի . լաքին ալիմ Գօլօմպոսըն գուվվէյի աղլիյէսի , ճէրպէղէլի լիսանը վէ թէասիւպտէն արի օլան իմանը , գարտինալըն պու պապտէքի էֆքեարը միւթէասըպանէսինի պիւթիւն պիւթիւնէ մահվ ու զայիլ իթմիշ օլմաղըլա , միւշարիլէյհ , Գօլօմպոսա պու խուսուստա էլինտէն կէլէն մուսալէնէթի տիրիղ իթմէյէճէյինի , վէ միւտտէթը գալիլէ գարֆընտա քէնտիսինի գըրալ իլէ գըրալիչանըն հուղուրուհա չըգարաճաղընը գալիլէն վատ իթտի :

7

Գօլօմպոսըն սերայի գրալիսեֆի թեեպալիսաթը .

Փիլ հադըգա գարտինալը միւշարիւէյհին թէվաս-
սիւթ վէ իլթիմասը իլէ Գօլօմպոս մուայէն օլան կիւն-
տէ , գըրալ Ֆէրտինանտ իլէ գըրալիչա էլիդապէթէ
թադաթիմ օլունարագ , Լուսիտանիյատէ իթմիշ օլտու-
ղու կիպի պուրատա տաթի հալիմ , ֆադաթ միւթէէմին
պիր հալտէ արզը վիճուտ իտէրէք , պիր սուրէթը վա-
ղիհանէտէ պէյանը էֆրեար , վէ նէ կիպի էսպապէ մէպ-
նի իւմիտ վար օլտուղունը իֆատէ իթտի :

Լաքին գըրալ ճէնապլէրի , Գօլօմպոս կիպի եա-
պանճը պիր առէմին թահաթը գօմանտասընա պիր թա-
գըմ կէմիլէր իլէ ինսանլար վէրիպտէ , արաղիյի մէճհու-
լէյէ կէօնտէրէրէք վուգույի մէլհուզ օլան պիր թադըմ
թէհիլքէլէրէ իլգա իթմէյի քեարը ադիլ առա իթմէ-
յուպ , գարարը գաթիլի հալի պիր ճէվապ վէրմէղտէն
էվիլէլ , էֆրեարընըն ինճէտէն ինճէյէ թէֆթիշ ու թէմ-
եիղի խուսուսընը պաղը քիմնէլէրին միւթալաասընա
իհալէ իտէճէյինի , վէ զէվաթը մուամիլէյհիւմին պու-
պապտէ վադը օլաճագ միւթաալաթընա իսթինատէն
պիր գարարը գաթի վէրէճէյինի բէսմէն Գօլօմպոսա պէ-
յան իթտի :

Գօլօմպոսըն պէտպահալըղընտան նաչի , պու իշին
թէտդըգաթը Ֆէրտինանտ Տալաւերա նամ խօտպին
պիր առէմէ իհալէ գըլընտը : Մուամիլէյհին էֆրեա-
րը միւֆիւտէսինէ վէ իրայէ իթմէքտէ օլտուղու տէ-
լայիլի գալիլէյէ նաղարը միւվէսվիստնէ իլէ պադմագ-

տա , վէ պու իշի առէթա խէյալէթ նէվինտէն պիր
շէյ կիպի թէլագդը իթմէքտէ օլան պու առէմ , օ ա-
սըրտա շէօհրէթշըար օլան պիր թադըմ միւնէճիմլէրի
վէ ճօղրաֆիյա էրպապընը Մալամագդա շէհրինէ թօթ-
լայըպ , գըրալըն արզու իթտիլի թէֆթիշաթը մէրգու-
մանէ իհալէ իթտի :

Գօլօմպոս , մահպա իլիմ նօգթէյի նապարընճա
քէնտիսինէ իյրատ օլունաճագ սիւալլէրէ վէ տէրմիյան
իտիլէճէք իթիրաղլարա մուգնի ճէվապլար վէրմէյէ
հաղըր իտի իսէ տէ , քէմալի թէէսիւֆլէ քէնտիլէրինի
իւտէպա իլիրուհընտան առա իտէն պու առէմլէրին ,
քէնտիսինէ պիր թադըմ ճահիլանէ սէօղլէր սէօյլէ-
տիլէրինի վէ էսասըղ ֆիլիլլէր տէրմիյան իթտիլէ-
րինի կէօրտիւ . զիրա քէնտի բայու ֆիլիլլէրինի , հէր
եէրտէ առէթա իլհամ մէգամընտա եիւրիւթմէք իսթէ-
յէն խօտրէրէսթ , վէ շէրապը զաֆլէթլէ մէսթ օլան պու
առէմլէր , տիկէրլէրինին՝ քէնտիլէրինտէն ֆարգը պիր
էֆրեարէ զահիպ օլմասընը պիր տիւրլիւ թասալվուր
իտէմէղ , վէ իհթիմալ վէրէմէղլէր իտի : Պուշար :

— Նէ՞ աճայիպ շէյ , պու առէմ նէ՞ զանն իտիյօր ,
մէկէր պունճա սէնէլէրտէն պէրի պիւթիւն ալէմ եա-
նըլմշտա , եալընըղ քէնտիսի՞ մի խաթատէն սալիմ
պուլունույօր . քիւրրէյի արզըն եուվարլագ օլմասը նա՞-
սըլ թասալվուր իտիլէպիլի , վէ օ հալտէ պաշլարը՝
պիլիմ այաղըմըղըն ալթընտա առէմլէր պուլունաճա-
ղընա նա՞սըլ իհթիմալ վէրիլէպիլի : Քէզալիք քէօթ-
լէրի հէվատէ օլմասը ֆարղ օլունաճագ լաղըմ կէլէն ա-
ղաճլարըն վիճուտինէ նա՞սըլ իթիմատ օլունապիլի .
հիշ պունլար միւմըլն օլապիլի՞ր մի , պունլարա ինան-
մագ սըրֆ էսէրը ճիւննէթ տէյիլ տէ եա նէ՞ տիր , տէ-
մէքտէ իտիլէր :

Գօլօմպոս իսէ պու ճահիլ վէ մուաննիտ ատէմէրէ, էգմնէյի գատիմէտէ եաշայան պիր չօգ ալիմ զաթլար իլէ պերապէր մէշուր Արիսթօտէլ իլէ Պէտալօմի նամ ֆէյլէսօֆլարըն, քիւրրէյի արղըն եուվարլագ օլտուղունը պէյան իթաիքլէրինի տէրմիյան իթաիքտէն սօնրա, քէնտի թարաֆընտան ճէվապ օլարագ:

— Բէք ալա, քիւրրէյի արղըն եուվարլագ օլմայրպտա պաշգա շէքիլտէ օլտուղունա տայըր նէ իսպաթ վէ նէ տէլայիլի գավիլէ կէօսթէրիլիօր. աղիմ ֆայիտէլէրի մուճիպ օլաճաղը տէրքեար օլան շու ֆիքրին թաստիգ ու թասհիհինի պիր քէրրէ թէճրիւպէ իթմէմէք իչին, նէ կիպի էսպապը գավիլէ մէյտանա գօնուլապիլիլը, տէմէսինէ, միւնէճճիմէր տախի իթիլաղ եօլլու:

— Սէնին պու ֆարղիյաթընըն գաթան աս ու էսասը օլմատըգտան մատէ, հաթտա քիւթիւպը մուգատտէսէյէ տէ մուղայըր տըր. քիւրրէյի արղըն մէճհուլ նօգթալարընտա պուլունան ատէմէր նէրէտէն իլէրի կէլտիլէր, էկէր հաղրէթի Ատէմօէն վէ նուհտան իլէրի կէլտիլէրի ֆարղ օլունա, պունլար, տիւնեանըն ճիհէթը սայիրէսինէ նասըլ կիտէպիլտիլէր, տէմէքտէ, վէ Գօլօմպոս տախի:

— Պունլար շարգա տօղրու իլէրլէյէրէք օրալարա վասըլ օլմուշլար, պէնտէ զարպ ճիհէթինտէն գաթը մէսաֆէ իտէրէք օնլարը պուլաճաղըմը գավիլէն մէմուլ իթմէքտէյիմ, զիրա օ հալտէ շարգ ճիհէթինին հուտուտը ինթիհասընա վասըլ օլմագլըղըմ լաղըմ կէլէճէք տիր, տէյու ճէվապ վէրմէքտէ իտի:

Խիւլասայի քէլամ պու ալիմ ատէմ, քիւթիւպը մուգատտէսէտէն ալընըպ տա մէյտանէ գօնուլան տէլիլէրէ, եինէ այնի մէնսլատէն պաշգա տէլայէլին տէրմիյանը իլէ ճէվապ վէրմէքտէ, վէ էօյլէ պիր սուրէթը

նաթըգա բէրտաղանէտէ իտարէյի քէլամ իթմէքտէ իտի քի, էկէր էֆքեարը պաթըլէյէ, ճէհալէթէ, վէ խօտպինիլէ զալէպէ չալմագ միւմքին եախօտ գօլայ պիր շէյ օլա իտի, քէնտիսինի տիյնէմէյէնլէրին հէր հալտէ գանի օլաճաղլարը վէ սէօղիւնի թէսլիմ իտէճէքլէրի շիւպհէսիլ իտի:

Գօլօմպոսըն էֆքեարընա գարըր սէօյլէյէնլէրտէն էն միւթաալիլ օլանլար, եանի պիր տէրէճէյէ գատար իհթիմալ վէրէնլէր, — վագաա զարպ ճիհէթինտէն շինտիսթանէ վասըլ օլմագ միւմքին օլաճաղը ֆարղ իտիլսէ պիլէ, մամաֆիհ ուճը պուլաճաղը պուլունմայան պահրը Մուհիթին վիւսաթը միւտհիշէսինի նաղարը տըրգաթէ ալընճա, սըրֆ խայալաթ նէվինտէն ատտ օլունան պիր ֆարղիյաթ իչին պու գատար ատէմէրին հալաթ ու մամէլէքինի թէհիլէյէ իլգա իթմէք թէտպիրսիլլիք, վէ հաթտա քիւթալալըգ տըր, — տէմէքտէ իտիլէր:

Պէօյլէճէ Սալամանգա շէհրինտէ վուգու պուլան միւղաքէրաթտէն, հիշ պիր հիւանի նէթիճէ հասըլ օլմայըպ, մէճիս հիշ պիր շէյէ գարար վէրմէքսիլլին տաղըլտը. պինապէրին գըրալտա, թալէպ իթմէքտէ օլտուղու մալիւմաթէ տէսթըրէս օլամատը, վէ պու հալտէ Գօլօմպոսըն թէքլիֆի քեամիլէն ունուտուլմուշ կիպի օլտու. լաքին քէնտիսի գաթան նիւվմիւտիլէ տիւշմէյէրէք, վէ միւմքին օլապիլէն հէր նէվ վէսայիլթէ միւրաճաաթ իտէրէք, կիճէ կիւնտիւղ թալէպ իթմէքտէ պուլունտուղու մուալէնէթէ տէսթըրէս օլամայըպ վէ օ հալտէ նիլէթինի պաշա չըղարմագ մէսէլէսինի տիւշիւնմէքտէն պիր ան կէրի տուրմայըպ, տայիմա գըրալ իլէ գըրալիշանըն պէրայի թէնէզզիւհ իլգամէթ իթտիլէրի շէհրլէրտէ պուլունմագտա, վէ միւ

շարիլէյ՝ յճիւմանն կէօղլէրի էօնիւնտէ արդ վիճուա իթ-մէքտէ իտի :

Պու հալ իլէ թամ պէշ սէնէ գատար սիր միւտ-տէթ կէշտի քի , միւտտէթը մէղրիւրէ զարփընտա պու-տտէմին շէքտիլի ընն ու մէշտղղաթ՝ եալրնրդ ճէնա-պը Ալլահա մալիւմ տիր . նիհայէթ ԱճՅԱ սէնէսինաէ թալաւէրա , Գօլումպոսն հաղղընտա վազու պուլան միւղաթէրաթէ տայրը մալիւմաթը գըրալա թէպիլդ իթտի , վէ պիր գաշ կիւն սօնրա արթըրդ ուղուն միւտ-տէթ տէվամ իթմէյէ ճէյի մէմուլ օլան զէվայիլի հար-պիլէ տէֆ ու իղալէ օլանմաղ սըղըն , գըրալ իլէ գը-րալիշա ճէնապլէրինին պու պապտէ հիշ պիր շէյ ետ-րամայաճաղարընը , սուրէթը ընամիլէ վէ գաթիլէտէ Գօլումպոսա խտպէր վէրտի քի , արթըրդ պու խապէրի բիւր քէտէրի ալմըշ օլան պիշարէ գաթթանն կիրփ-թար օլտուղու մահպանիլէթ ու մէյուսիլէթին տէրէ-ճէսինի եաղմաղտան իսէ , գարիլիլի քիւրամըն թասալ-վուրաթընա իհալէ իտէրիլ :

Յիլ հաղղա Գօլումպոս , պու ճէվապը նասէվապըն իւղէրինէ սօն տէրէճէ մահպուն վէ միւքէտտէր օլտու , զիրա ալթը սէնէտէն պէրի կիճէ կիւնտիւղ պէզլ իթ-տիլի սայ ու զայրէթինին , վէ քէմալի սապը ու թա-համիւլ իլէ ինթիղարընն տտէթա պիւթիւն պիւթիւ-նէ պէրհալա օլտուղունը կէօրիւյօր իտի : Մամաֆիհ Եինէ իւմիւտինի գաթ իթմէյուպ Սէվիլ շէհրինէ կիթ-տի , վէ գըրալ իլէ գըրալիշանն հուղուրունա չըգմա-յա միւտաաաաէ պույուրուլմասընա տայրը իթտիլի ըշ-ճալէր գապուլ օլունտը իսէ տէ , Եինէ հիշ պիր հիւս-նի նէթիճէ հասըլ օլմաաը , զիրա միւշարիլէյհիւմ հաղարաթը տախի ալի թաւալէրանն սէօղլունի թէք-րար , եանի հարպ զայլէսի , պու կիպի շէյլէր իլէ իշ-

թիղալ իթմէյէ միւտաաաէ իթմէտիլինի , վէ մուհարէ-պէ խիթամ պուլունճայա գատար պէքլէմէք լաղըմ կէլտիլինի պէյան իթտիլէր :

Պու սօն ճէվապըն իւղէրինէ Գօլումպոս արթըրդ խանէտանը գըրալիտէն մուալէնէթ պուլամայաճաղը-նա քեամիլէն գանաաթ կէթիլէրէք , հիւքիւմէթլէր-տէն պուլամաաղըր մուալէնէթի , պէլքի զէվաթը մու-աղղամատէն պուլուր իւմիւտի իլէ բէրվէրաէ օլմայա պաշտաը :

Օ Էսնալէրաէ Սպանէաաա զայէթ վասի արաղի-լէրէ մալիք վէ գիւլլէյէթլի սէրվէթ սահիպի զիյգուտ-րէթ տտէմլէր պուլունուպ , պունլար՝ պու կիպի պէօ-յիւք իշլէրէ թէշէպալիւս խէպիլմէք իգթիտարընը հայիլ իտիլէր : Գօլումպոս իլք թէճըրիւպէյի զէվաթը մումալիլէյհիւմտէն զայէթ զէնկին վէ նուֆուքբար օլան Մէրինիա Ձէլի նամ պիր Տիւքին իւղէրինէ իթ-մէք իսթէտի , Տիւգը մումալիլէյհի իպթիտա Գօլումպո-սըն թէքլիլինի քէմալի մէմունիլէթ իլէ գապուլ ի-տէճէք կիպի կէօրիւնտի . զիրա իլէրուտէ պու եիւղ-տէն աղիւմ պիր շան ու շէրէֆ գաղանմաղ արղուսի ի-լէ սուղան օլույօր իտի : Մամաֆիհ Գօլումպոս իլէ պիլ մուահէտէ իւշ տտէտ սէֆինէ տօնաթաճաղընը վէ թէք-միլ լէվաղիմաթը սէֆէրիլէյի թէտարիք իտէճէյինի վատ իթմիլ իրէն , իշին պէյիւքլիւյիւնտէն վէ վազու պուլաճաղ օլան մէսարիֆաթըն ճէսամէթինտէն կէօ-ղիւ եըլարաղ վատինտէն բուճու իթտի , շու գատար քի , գըրալ խանէտանը նէղտինտէ քէնտիսինի հիւմայէ վէ մանէվի սուրէթտէ մուալէնէթ իտէճէյինէ տայրը սէօղ վէրտի իսէ տէ , լարին Գօլումպոս մումալիլէյհին վատինէ Էմնիլէթ իթմէյէրէք , պիւսպիւթիւն թալիլըր նիւվիւտիլէ տիւշտիւ , վէ պինապէրին Սէվիլ շէհրինի

Թէրք իլէ, տօսթու Բէրէսին թահտը իտարէսինտէ պուլունան Սանթա-Մարիյա մանասթըրընա միւթէ-վէճճիւհէն եօլա ընվան օլտու:

8

Բանիպ Բէրէսին քեզպալիսաթը:

Գօլօմպոսըն Ռապիտայա, Էանի Սանթա-Մարիա մանասթըրընա ավտէթինին սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմայըպ, իլլա տօսթը Բէրէս իլէ կէօրիւշմէք, վէ քէն-տի ղայպուպէթի էսնասընտա էվլատը Տիէկօ հագգըն-տա կէօսթէրտիյի հիւսնի թէվէճճիւհէ, վէ հիմայէթը բէտէրանէտէն տօլայը, մուսաիլէյհէ ըղհարը թէշէք-քիւր իթմէքտէն իպարէթ իտի: Գօլօմպոսըն ասըլ նի-յէթի, տօսթը իլէ միւլագաթ իթտիքտէն սօնրա թէք-րար եօլա չըղմագ, վէ Սպանեա մէմալիքինտէ պուլա-մատըղը մուսալէնէթի, մէմալիքի սայիրէտէ արամագ իտի:

Գօլօմպոս մանասթըրը թէրք իլէ Սպանեատա պու-լամատըղը մուսալէնէթի, մէմալիքը սայիրէտէ արամագ, վէ պու սուրէթլէ մագսատընա էրմէք նիյէթինտէ իտի: Բահիպ Բէրէս՝ ղէքի տօսթընըն դալլիլնտէ բէրվէրիշ-եապ օլան իւմիւտ ու էմէլինին, վէ պու ուղուրտա շէքտիյի ըլնճ ու մէշագղաթըն քեամիլէն պէրհավա օլտուղունա վագըֆ օլունճա, ֆէնա հալտէ միւթէէս-սիւֆ օլտու: ալէլսուսուս պու պէօլիւք առէմին՝ սու-րէթը դաթիյէտէ վէ պէ հագգըն Սպանեատան մու-ֆարէգաթ իտէճէյինէ չիւպհէսի դալմատըղընտան,

տէրէճէյի նիհայէտէ տիկիլ օլտու, վէ հրասըյաթը վէթանբէրվէրանէսի սայանարագ, մուսալէյհէն ալը-դօյմաղա չալըշըպ:

— Խա'յր, խա'յր, պիղզաթ սօն պիր թէճրիւպէ տահա իթմէքսիլին Էագանըղը պրագաամամ, վաթա-նըմըն՝ պէօյլէ պիր շէրէֆտէն մահրում դալմատնա, պիր միւմբիւն վիճտանըմ՝ ճէվագ վէրմէյօր, տէմէքտէ իտի:

Գօլօմպոսըն ասըլ նիյէթի ֆրանսայա աղիմէթ իթ-մէք իտի, զիրա օ էսնատէ սանտալիյի գրոտիտէ սու-լունան սէքիլինճի Շարտան, հագգընտա խայըլը օ-լաճագ մալտէ պիր մէքթուպ ալըլ իտի, քէզալիք ինկիլթերա իլէ տալի պիր թէճրիւպէ իթմէք արզու-սընտա պուլունույօր իտի, չիւնքի պիրատէօի Պարթօ-լէմի Գօլօմպոս, ղաթէն ինկիլթերատա պու իշին ար-գասընա տիւշմիւշ, վէ հաթտա Էէտինճի Հանրի տալի պու պապտէ քէնտիսինէ իւմիւտպալիշ պիր մէքթուպ Էագմըշ իտի:

Լաքին Բէրէսին վաթանբէրվէրիյի, պէօյլէ աղիմ պիր թէշէպալիւսաթտէն թէվէլիւտ իտէճէք օլան հատ-սըղ հիսապսըղ սէրվէթ իլէ շան ու շէրէֆին Սպան-եատէն մատէ տիկեր պիր միլէթին մալիք օլմասընա ասըլ միւսաատէ իթմէմէքտէ իտի:

Բէրէս տալի, վագթըլըլա գըրալիշա էլիզապէ-թին իյթիրաֆ բարալըղը մէմուլիլէթը մու հիմմէսինի իյֆա իթմիշ օլմաղըլա, մուսալէյհէն սահիպէյի սախալէթ վէ միւրվէթքեաը պիր ղաթը առալէթպի-մաթ օլտուղունը բանա պիլտիյինտէն, թէրքը մէյու-սիյէթլէ իւմիւտվար օլմասընը բէճա իթտի, վէ թէք-րար Կարչիյա ֆէրնանտ իլէ, օ էսնալէրտէ Բալօս դար-թանլարընըն էն միւթէպէրի վէ էն վէնկինի օլան Սպա-

ախնայ Ալօնդօ Բինդօն նամ զաթլարը ճէլայ իլէ միւղա-
քէրէյէ դօյուլտու . պիր իրի տէֆա միւղահասա վէ
միւղաքէրաթտէն սօնրա , Ֆէրնանտ իլէ Բինդօն եէք
ղէպան :

— Սպանեա տէվլէթինին թալսիյի նուֆուզընը
մուճիպ օլաճագ պէօյլէ կիւղէլ վէ ալի պիր Ֆըրասթը
էլտէն չըգարմագ տիվանէլիք տիր տէյու ալաղ ալաղ
պաղըրտըլար , հաթտա Բինդօն՝ պու պապտէ լաղըմ
կէլէն մատաի վէ մանէվի մուալէնէթի տիրիղ իթմէ-
յէճէյինի վատ իթտիքտէն պաչգա , եէնիտէն եէնիյէ
իճրատընա թէչէպալիս օլունաճագ թէճըլապէլէր իչին
մէսարիֆաթը իսթիտայիյէյի հէման թէէտիյէյէ հա-
զըր օլտուղունը տախի պէյան իթտի :

Գօլօմպոս , տօսթլարընըն կէօսթէրտիյի պու տէ-
րէճէ խահիլ ու դայլէթտէն թէքրար քէսպը ճէսարէթ
խտուպ իւմիւտվար օլմայա պաչլատը . ֆիլ հաղըգա
քէնտի տախի Սպանեատան մուֆարէգաթ իթմէք իս-
թէմէյօր իտի , զիրա չէքիլէն տէրտ ու մէչագղաթ ,
ինսանըն գալպինի պիղղաթ մուպթարըպ օլտուղու մա-
հալէ րապթ իտէր : Իշթէ պու ճիհէթլէ Գօլօմպոս Լո-
պանեպտա գալըպ քէմալի սապը իլէ ինթիղար իտէճէ-
յինի տօսթը Բէրէսէ վատ իթտի :

Բէրէս , մէնդիլի մագստտընա վատըլ օլմագ իչին
դայէթ ճէսուր վէ իշկիւղար պիր ատէմ պուլարադ ,
չախար մէգքիւրըն վասէթառըլըլա գըրալիչայէ պիր
մէքթուպ իրսալինէ մուվաֆիթագ օլապիլտի , մէքթուպ
էլիղատէթին էլինէ կէչէր կէչմէղ , տէրհալ Բէրէսին
կէլմէսինէ տայըրէմը իթտի , Բէրէս ապա վագրթ գայալ
իթմէքսիղին եօլա րէվան օլուպ , Սանթաֆէյէ վատըլ
օլտու , Գըրալիչանըն սապըդ իյթիրաֆ բաբաղը օլան
պու հիւրմէթլիւ րահիպին մուվաթըլէթի շույու պու-

լունճա մէսթուր օլան գաբուլար տէրհալ աչըլտը :

Բէրէս , սուհուլէթլէ հուղուրը գըրալիչայէ տա-
խիլ օլուպ , Սպանեա հիւրիւմէթինին թէղէիտի շան ու
չէրէֆի իչին , Գօլօմպոսըն չէքտիլի ըլնճ ու մէչագղաթը ,
վէ պու եիւղաէն կիլիֆթալ օլտուղու զարուրէթ ու
սէֆալէթի , քէմալի սուպիլ վէ խահիլ իլէ հէքեպլէ
իթմէքտէն չէքինմէտի . Բէրէս գաթէն տօսթուըն միւ-
թալաթը աղիլանէսինէ էյիտէն էյի իղնա օլմուչ օլ-
տուղու կիլի , մու մաիլէյին մալիք օլտուղու հիւսնիւ
ախլաղը վէ ալիճէնապըլըլա տա , օ տէրէճէ պիր սու-
րէթը նաթըպ բէրտաղանէաէ աղ իթտի քի , հէման
գըրալիչա տախի դանաաթ հասըլ իտէրէք , Գօլօմպոսը
սէրայա ճէլայ իթտի :

9

Գօլօմպոսըն քէիլիթի քէքար րէս օլունուր .

Գօլօմպոս քէք չօգ տէֆալար իւմիւտինին գայիլ
օլտուղունը կէօրմիւլ օլմաղըլա , պու տէֆա տախի մու-
վաֆիթագ օլուպ օլամայաճաղը վէսվէսէսի իլէ մուղթա-
րըպ վէ նիւլմիտ օլտուղու հալտէ սէրայա վասըլ օլ-
տու : Մումաիլէյին եէվմը մուվասըլէթինտէ չէհրի ա-
յըն շէնիլըլէրի իճրա օլունմագտա իտի . միւվէրրիին
պիլի Գօլօմպոս իչին , « Բէմալի չէվդ ու նէչէ իլէ մէս-
րուր օլան ահալինին միլանընտա եաղընըպ պու ատէմ ,
թէչէպալիս իտէճէյի օ պէօյիւք իշտէն թէվէլիւտ ի-
տէճէք մու հասէնաթը , ֆաղաթ պաչա չըգալանա գա-
տար նէ կիլի միւշկիւլաթէ վէ մէվանիյէ թէսատիւֆ

խտեճէյինի, վէ նէլէր շէքէճէյինի տիւշիւնէրէք, մաղ-
մում վէ մէյուս պիր հալտէ կէօրիւնիւյօր իտի » տէ-
միշ տիր :

Գօլօմպոս, գըրալիշա հաղրէթլէրինին միւլադաթ-
լարընա նայիլ օլտուդտան սօնրա, միւշարիլէյանըն
էմրի իլէ ատէմլէր թային իտիլտի, լաքին պունլար էվ-
վէլքի կիպի, անըն միւթալաաթը հազգընտա միւղա-
քէրէ իթմէյուպ, իլլա մումաիլէյի թարափընտան վա-
գըր օլաճազ թէքլիֆաթը թէլադ-դը, վէ լուղումը թադ-
տիրընտէ թատիլ իթմէք մէմուրիլէթինի հայիլ իտի-
լէր քի, պու տէֆա տախի եէնիտէն եէնիլէ պիր թա-
գըմ մէվանի վէ միւշիլիւլաթ զուհուր իթտի :

Գօլօմպոս, քէշֆ ու իշղալ իտէճէյի պիլճիւմլէ
մէմալիքէ, գայտը հայաթ շարթըյըլա պաշ վէքիլ վէ
ամիրալ թային իտիլմէսի իլէ, վուդու պուլաճազ հա-
սըլաթըն օնտա պիրինի թալէպ իթմէքտէ իտի : մու-
մաիլէյան իշպու թէքլիֆաթը հարիդ իւլ ատէ պիր
շէյ կիպի կէօրիւնիւպ, ալէյանտէ ֆէնա սէյլէնմէյէ,
հըրս ու թամա վէ շան ու շէքէֆէ միւլաթէլա իօտալին
պիր ատէմ տիր տէյու զէմմ օլունմայա պաշլանըլտը :
Պաշլընա մուդատտէմա զիքրի սէպդաթ իտէն թալաւէ-
րա նամ ճահիլ ատէմ, պիր թադըմ էֆքեարը պաթը-
լէ իլէ միւթթասըֆ օլմադըլա, Գօլօմպոսըն թէքլիֆա-
թընը քէմալի շիտտէթլէ ըէտտ իթմէքտէ, վէ մումաի-
էյի էֆքեարընտան շէվիլէմէտլի իշին ֆէնա հալտէ
ճանը սըգըլմադտա իտի :

Իշթէ պու սուրէթլէ իշպու թէճըիւպէնին տախի
էվվէլքիլէր կիպի հիշ պիր հիւսնիւ նէթիճէսի կէօրիւն-
մէքսիլին իթթամ պուլտու, եանի Գօլօմպոս, շայէտ
հիւքիւմէթ թարափընտան վազը օլան թէքլիֆլէրի գա-
պուլ իթմէդտէ, արթըգ հիշ պիր կէօնա մումալէնէթ

կէօրէճէյինի իւմիւա իթմէմէսի, քէնտիսինէ ըէսմէն
պէյան օլունտու : լարին Գօլօմպոսըն ալի վէ մէթին
գալալի դէրէ գատար կէվշէքլիլէ տիւշար օլմատը :

Նասըլ քի տէտիք, Գօլօմպոս իտէնտանը գըրա-
լի թարափընտան կէօթէրիլէն թէէննի վէ հազարա-
թա մուդալէմէթ իտէրէք ապա թէպտիլի ֆիքր իթ-
մէմիշ իքէն, պու տէֆա տախի թէքլիֆաթընա գարը
էմրի թէսարրուֆ մէսէլէսի տէրմիլյան օլունարադ, թէք-
րար միւշիլիւլաթ զուհուրա կէլմիշ, վէ պունա զալէպէ
խտէմէմիշ իտի : Գիպար թադըլմընտան պիրի լաթիֆէ
վէ տահա տողրուսը իթիհիզա թարգըյըլա Գօլօմպոսա :

— Հէր նէ տէ օլսա, սէնին մէնաֆիլին թահտը թէ-
մինաթա ալընմըշ օլաճազ, զիրա սէնին զայալ իտէճէք
պիր շէյին եօդ տըր, տէմիշ իտի :

Գօլօմպոս պու հազարաթը ըէտտ վէ քէմալի ճէ-
սարէթլէ էֆքեարընը միւտաֆաա իտէրէք, քէնտիսի-
նին էօյլէ սըրֆ մէնաֆիլի շախսիլէսի իշին չալըշան ա-
տի ատէմլէրտէն օլմատըղընը, վէ պու պապտէ վուդու
պուլաճազ օլան ալի ճիւմլէ մէսարիֆաթըն եիւզտէ
օն իքի պուշուղունը թէէտլիլէ իտէճէյինի, ֆազաթ
հէր նէ տէ օլսա թալէպ իթտիլի սըֆաթ ու մէսնէտ-
լէրտէն վաղ կէլմէյէճէյինի աշըդտան աշըղա պէյան
իթտի :

Գօլօմպոս պաշընա կէլէն պունճա ֆէլաքէթլէր-
տէն վէ շէքտիլի մէշադգաթլարտան միւճէրրէպ օլա-
րադ, իրըլաթը պէշէրիլէյի կէրէյի կիպի թէլադ-դը
իթմիշ իտի, վէ պու կիպի ատէմլէրտէն նէ գատար
ճիւղվի պիր շէյ իւմիւա օլունաճաղընա գալիլէն գա-
նաաթ կէթիլմիշ օլտուղունտան, իլէրուտէ քէնտիսինի
հազսըղըլարտան վէ զտար ու զուլման օլապիլտիլի
գատար մուհաֆազա իթմէք իշին, պաշ ամիրալըգ

սըփաթընտան վէ տահա հուգուգը սայիրէտէն պիր տիւրլիւ վազ կէշմէք իսթէմէյօր իտի . իլէրուտէ վուգու պուլան պիր թագըմ հալաթը զայրի ճայիղէտէն . մուամաիլէյհին իշպու մէթալիպինտէ ըսրար իթտիլինէ նէ գատար հադլը օլտուղու բէք դօլայ անլաշըլաճագ տըր :

Հիւքիւմէթ թարաֆընտան ինթիսայ օլունան քիմսէլէր, Գօլօմպոսըն թէքլիֆաթընը քեամիլէն բէտտ իթտիլէր . մուամաիլէյհ պէօյլէ ալի վէ ճէլի պիր իշ հագդընաա , զէվաթը մէգքիւրէնին սըգը սըգըլա բաղարլըղա կիրիշմէլէրինտէն ֆէնա հալտէ ճանը սըգըլտը , վէ արթըգ հիշ պիրինին սէօղիւնէ հէվալէյի սէմի իթիպար իթմէյուպ , հէր հալտէ Սպանեա մէմալիքինի թէրքէ գաթիլէն գարար վէրէրէք , տօսթլարը իլէ էլվէտա իթտիլէտէն սօնրա , հէման ֆրանսայա կէշմէք ֆիւրի իլէ Սանթա-Ֆիէտէն պիլ մուֆարէգաթ Գարտօվալա աղիմէթ իթտի :

10

Գօլօմպոս կէրիյէ չըղըլըր :

Գօլօմպոսըն սէպաթ ու մէթանէթի իշլէրին բէնկինի թէպտիլ իթտի : Մուամաիլէյհին մուվաֆագըլէթինի արղու իտէն բէք ճիւղվի տօսթլարը պունը իշիթտիլէրինտէ , վաթանլարը Սպանեանըն պէօյլէ պէօյիւք պիր զաթըն վասէթասը իլէ էլտէ իտէճէյի աղիմ պիր շան ու շէրէֆտէն վէ հատսըղ հիսապսըղ սէրվէթտէն , էպէտիլէն մահրում օլաճաղընը տիւշիւնէ :

բէք ֆէնա հալտէ տիլկիր օլտուլար : Զէվաթը մէգքիւրէտէն Սանթ-Մենթէլ թէսմիյէ օլունան վէ Արաիօնիյա քիլիսէլէրինին հասըլաթընը թօբլամագ մէմուրիյէթինի հայիլ պուլունան պիր զաթը հայսիլէթսիմաթ , քէնտի կիպի հայսիլէթի պիր տօսթըն բէֆագաթըլա , վագըթ զայա իթմէքսիղին տէր հալ հուգուրը գըրաւիշայէ չըգտը , վէ հէր պիր թէհլիքէյի կէօղէ ալտըրարագ նիյաղ ու թէգարրուլէրինէ պաղը մուախէղաթ գարըշտըրմայը տախի իճթիսար իտուպ աթիլիւղիքը նութը իրատ իլլէտի :

— « Հաշմէթլու էֆէնտիմ , զաթը հաշմէթմէապլէրի Սպանեանըն մէնաֆիլինի մուճիպ օլաճագ հէր նէվի պէօյիւք իշլէրէ թէշէպպիւս իթմիշլէր իքէն , շիմաի վաթանըղա բէք պէօյիւք ֆայիտէլէրի մուճիպ օլաճաղը վէ աղիմ պիր շան ու շէրէֆ վէրիճի պէօյլէ պիր իշի նաօըլ բէտտ իտիլօրլար . խըրիսթիանըղ նամը նամիսի իլէ միւշլէրէֆ օլտուղունուղ մէղհէպ իլէ միւթթասըֆ պուլունտուղունուղ աղամէթ ու շէրէֆ , սիղի պու իշէ էլ թութմայա հէր հալտէ իճպար իթմէլի տիր . էկէր թէշէպպիւս օլունաճագ օլան պու քէշֆիլաթ պաշա չըգաճագ օլուրսա , պիր թագըմ միլէլը վահիլէնին նուրը ինճիլի Շէրիֆլէ միւնէվլէր օլմալարընա , վէ ճէնապը վաճիպէլ վուճուտ հաղրէթլէրինին վահտանիլէթինէ իման կէթիրմէլէրինէ սէպէպ օլաճագսընը քի , զաթը հաշմէթմէապլէրի իշին պունտան պէօյիւք պիր շէրէֆ օլամաղ զանն իտէրիմ , Պունտան գաթինաղար , մէմալիքի մէքշուֆէտէն ախը օլունաճագ քիւլիլէթի ալթուն , Գասթիլիյա խաղինէլէրինի տօլտուրաճաղը շիւպհէտէն վարէսթէ տիր :

« Հաշմէթլու էֆէնտիմ , վաթանըղըն մէնաֆիլի ֆէվգէլատէսինի մուճիպ օլաճագ օլան պէօյլէ պիր ի

չին թեճրիւպէսի իշին, բէք ճիւղլի պիր ֆէտաքեար-լըդտան իմթինա իտիմէք, հիշ պիր վէճհէ ճայիզ կէօ-րիւմէզ, վէ քեարը ազիլ ատտ օլունմաղ, իքի գըթա սէֆինէ իլէ պիր մըդտար ադճէ քեաֆի տիր, վէ պու քէշֆիյաթտէն թէվէլիւտ իտէճէյի շիւպհէսիզ օլան ուլումը սէյրի սէֆայինին թարազգըսընա սէպէպ օլ-տուղունուզ իշին, նամը նամիյի հիւքիւմտարիլէրինին միւէպպէտէն խայր իլէ եատ օլունաճաղընա շիւպհէ մի վար:

« Էյ վա՛հ, հաշմէթլու էֆէնտիմ, վաթանըմըզը պէօյլէ պիր շէրէֆտէն մահրում իտուպ տա, միլէլը սայիքէնին պունտան միւսթէֆիա օլմալարընը կէօրէճէ-յինիլի, վէ պէօյլէ պիր ազիմ շէրիֆի զայպ իթտիյի-նիզ իշին սօնրատան նատիմ օլաճաղընըզ նազարը տըզգաթա ալմայօրմուսընըզ պունա վիճտանընըզ նա-սըլ միւսաատէ իտիյօր: Պու թէշէպպիւսաթտան պիր սէմէլէյի հասէնէ հուսուլէ կէլմէյէճէյի ֆարզ օլուն-սա պիլէ, մէկէր պէօյլէ պէօյիւք պիր իշին թէճրիւ-պէսինէ էլ աթմազ, սիգին կիպի պիր մուաղզամ գը-րալիշանըն շանընտան տէյիլ մի. հէր նէվի թէհլիքէյի կէօզէ ալտըրըպ տա, ուլում ու ֆունուներն թէրազգը-սընա չայրչան պու կիպի զէվաթը հայսիյէթսիմաթէ մուալէնէթ իտէն պիր հիւքիւմտար իշին, պունտան պէօյիւք պիր ֆաթըր ու միւպահաթ օլապիլի մի: »

Սանթ-Մնժէլին պիր սուրէթը նաթըզա բէրտա-զանէտէ իյրատ իթտիյի իշպու ալի վէ ճէլի քէլամլար, գըրալիշա ճէնապլէրինին շիւպհէլէրինի քեամիլէն զա-յիլ իտուպ, Գօլմայոսըն տօսթլարը թարաֆընտան արդ օլունան թէքեալիֆի մէմուռնէն գապուլ իթտի, վէ պու իշին իճրասընա չօղլուգ արղու կէօսթէրմէյէն զէվճի գըրալ Ֆէրաինանտըն քէնտիլինէ:

— Պու եէնի սէյրի սէֆային իշին վուգու պուլա-ճադ օլան մէսարիֆ նասըլ վէ նէրէտէն թէսվիյէ իտի-լէճէք, տէյու սիւալ իթմէսի իւղէրինէ, գըրալիշա ճէնապլէրի:

— Պունը իշին լաղըմ կէլէն ադճէյի խազինէյէ պար օլմագսըզըն պիղղաթ քէնտիմ թէսվիյէ իթմէք իսթէրիմ, եանի թէքմիլ միւճէվհէրաթըմը թէրհին ի-տէրէք բարա թէտարիք իտէճէյիմ, տէյու ճէվապ վէր-տիլէր:

Իշթէ պէօյլէճէ Գօլմայոսըն իշի սըրասընա կիւրէ-րէք, միւմաիլէյհի Գօլտօվայա ճէլպ իթմէք իշին տէր-հալ թաթարլար չըդարըլտը Գօլմայոս հէնուզ իքի ֆարսալ մէսաֆէ գաթ իթմիլ իքէն թաթարլար վասըլ օլտու քի, պունտան Սանթ-Մնժէլին նէ գատար թա-ճիլ իթմիլ օլտուղու անլաշըլապիլի: Ֆիլհադըզա բէք աղ պիր վադըթ, եանի պիր գաշ սաաթ զայպ օլմուշ օլայըտը, Սպանեա մէմալիքի Գօլմայոսը միւէպպէտէն զայպ իտէճէք, վէ քիմ պիլիք քէնտի իլէ քէշֆիյաթը նէ օլաճադ իտի:

Մամաֆիհ Գօլմայոս հէնուզ հիտաթթ վէ մէյու-սիյէթ իշինտէ օլտուղունտան, գըրալիշանըն իշպու տալէթինէ իճապէթ իտուպ իթմէմէք իտուսսընտա թէրէտտիւտ իտիյօր իտի, զիրա պիշարէ ալտէմ բէք չօղ տէֆալէր կիպի, պու տէֆա տալիլ ալտանաճադ զանընտա պուլունույօր իտի, ֆադաթ թաթարլարըն թաճիլ ու սուրուրընը, վէ ալէլիտուսս տօսթը Սանթ-Մնժէլին քէնտիլինէ իթթապէն եաղմը օլտուղու խու-սուսի պիր մէթթուպը կէօրէրէք շիւպհէլէրի զայիլ օլ-տու, վէ հէման վուգու պուլան տալէթին իճապէթէն կէլիլէ ալտէթ իթտի:

11

Գօլօմպոս՝ գրալ Ֆերսինանս իլէ գրալիչա
Ելիգապէթին հուզուրնա չըգար :

Գրալիչա ճէնապլէրի քէմալի սապըրսըզլըզլա Գօ-
լօմպոսըն վիրուտինէ ինթիզար խոլիօր իտի . ալիճէ-
նապ գըրալիչանըն հալալէթը թապլիյէսի , վէ միւթ-
թասըֆ պուլունտուղու նէզաքէթ ու խայրխահլըզլը ,
Գօլօմպոսըն օ անէ գատար չէքմիլ օլտուղու զահմէթ
ու մէշագգաթը վէ հըսս իթտիլի աճըլարը քեամիլէն
զայիլ իթմիլ իտի :

Մուամիլէյհին ագլ ու ֆիքրի միւթթասըլ քէն-
տի թէֆէֆիւրաթըյըլա մէշղուլ օլտուղունտան , գը-
րալ իլէ գըրալիչանըն հուզուրնտա տախի քէնտինտէն
կէշմիլ կիպի քէմալի խահիլ վէ սուզիլ իլէ թէշէպպիւս
խտէճէյի իշտէն պահս իտէրէք , շու եօլտա խտարէյի
քէլամ իթտի :

— Հաշմէթլու էֆէնտիլէրիմ , մէշհուր խաթայի հիւ-
քիւմտարլըզլը նամը , էլպէթտէ մէսմուլի վալալէրի պույ-
րուլմուշ օլմալը տըր . իշթէ պէնտէնիլ սիզէ՝ չիւպհէ-
սիլ տիւնեանըն էն ղէնկին հիւքիւմտարլըզլը օլան պու
մէմալիքին քիւլլիյէթլի սէրվէթ ու սամանըն կէթիր-
մէյի վատ իտէրիմ . Սայէյի հաշմէթ մէապլէրինտէ ,
մէմալիքի մէզքիւրէտէ սաքին օլան պիլ ճիւմլէ բութ-
բէրէսթ գալմլար , ճէնապը Հագգըն վահտանիյէթլինէ
խանս կէթիրէքէր , Գասթիլիյալըլարըն կէօզլէրի էօ-
նիւնէ , զարայիպի միւթէատտիաէ իլէ մէմլու պիր տիւն-
եա աշըլաճագ տըր :

Գօլօմպոս , միւլահաղաթընըն մուվաֆագըյէթ պու-
լահաղընա օ գատար գանմըլ իտի քի , հէման չիմաի-
տէն մէմալիքը մէճհուլէյի պուլմուշ զանն խոլիօր իտի .
հաթտա քէմալի խահիլիտէն նաշի ատէթա քէնտին-
տէն կէշէրէք :

— Է՛հ , հաշմէթլու էֆէնտիլէրիմ , քիմ պիլիլ
պէլլէր ճէննէթը ալայէ պիլէ վասըլ օլուրուլ , (*) տէ-
յու իլալէյի մէգալ իթմէսի իւզէրինէ , գըրալ իլէ գը-
րալիչա կիւլմէյէ պաշլատըլար :

Արթըգ Գօլօմպոս արզուսընա նայիլ օլմուշ իտի .
գըրալիչա մուամիլէյհին թէքլիֆաթընը գապուլ ի-
տուպ , 1442 սէնէսի Ապրիլինին օն եէտինճի կիւնիւ ,
իթա պույրուլան պիր գըթա ֆէրմանը գըրալի մէն-
թուղընճա , Գօլօմպոս , պահըր Մուհիթին , իսթէտիլի
ճիհէթլինէ սէյրի սէֆային իթմէյէ մուլթար օլտուղու
կիպի , պուլահաղը հէր մէմալիքին իւզէրինէ Ամիրալ
վէ պաշ վէքիլ իւնվանընը հայիլ օլաճագ , վէ մէմա-
լիքը մէզքիւրէտէն ալալ օլունաճագ օլան պիլճիւմլէ
սէրվէթլին օնտա պիրի տախի քէնտինտէն վէրիլէճէյի
րէսմէն վատ իտիլմիլ իտի :

Ալիճէնապլըզ վէ նէճապէթը զաթիյէսի իլէ շէօհ-
րէթլըար օլան պու գըրալիչա , իհսան պույրուրտուղու
պունճա մէսնէտլէր իւզէրինէ պիր լութֆ տահա իլա-
վէ իթտի քի , Գօլօմպոս քէմալի մէմուլիյէթ վէ չիւք-
րանիյէթ իլէ գապուլ իթտի . շէօյլէ քի , գըրալիչա՝
Գօլօմպոսըն եէկեանէ էվլատը , բէտէրի իլէ պէրապէր
սէյահաթ իտէմէյէճէյինի տիւշիւնէրէք , անը քէնտի

(*) Օ ասըրտա պուլունան ատէմլէրին էն խօշ ըլալէրին-
տէն պիրի տէ , հագրէթը Ատէմին մուվաղգաթէն սաքին օլ-
տուղու ճէննէթը ալայը պուլմադտան իպարէթ օլուպ , Գօ-
լօմպոս տա պու ֆիքրիտէ պուլունույօր իտի :

Թահաը հիմայէսինէ ալտը , վէ վէլիյի ահա օլան Գը-
րաղլատէնին մայէթինտէ պուլունան ասըլլատէ իտ-
տէմէլէր օիլքինէ խախալ իթաի :

Եալընըլ Սպանեանըն քիպար խանէտանլարը կէնճ-
լէրինէ մախսուս օլան պու մէմուրիյէթը ալիյէ իլէ մախ-
տումընըն թալթիֆ պույրուլմասընտան , տէրէճէյի նի-
հայէտէ մէմուրն վէ մէսրուր օլան Գօլօմպուս , պէօյլէճէ
հէր պիր զայլէտէն մէսուր օլարադ թէտարիքեաթը սէ-
ֆէրիյէ իլէ մէշղուլ օլտու , վէ հէր շէյի իքմալ իթ-
աիքտէն սօնրա Բալուս լիմանընա վասըլ օլարադ , պիր
գաջ կիւնտէն Եօլա չըգադ :

Սահիլի տէրեայէ պիրիքմիշ օլան պինլէրճէ ահալի
քէմալի թէհայիւր իլէ պու ճէտուր առտմէ պադմադ-
տա , վէ տօսթլարը իսէ մումաիլէյհի ալղըլլամադտա
խտիլէր : Պիլաքիս պաղըլլարըտա Եանի Գօլօմպուս րէ-
ֆադաթ իտէնլէրին այիլէ վէ աղըապասը , սէվիլիլէ-
րինին իշարու մէճհուլ վէ թէհիլքէլի սէֆէրտէն սաղ
սէլիմ ալտէթ իտուպ իթմէյէճէքլէրինէ տայըր թէ-
րէտաիւտտէ գալարըլլարընտան , մէյուս օլուպ կէօզ
Եաշը տէօքէյօրլար իտի :

Բօլէ . իլ իւլլիքիար զիլլատէն իլ քյյաաթիլ :

Այրտաղլայա մասիլ , ալիպաղըր ապ մայօ դաղը իլլ
-այիլ աթաթ ֆիլայ դիւ ձմիլլըյիլ զիլլաթմէն տմադ
-գալէ իլ իլլիլլաթմէն ֆիլալլըր , իլ ֆաթիլ իլ
ալիպաղըր , իլ ֆաթիլ լադաթ իլ իլլիլլաթ
-իլլաթմէն իլլիլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն մօղլաթ
-իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն
-իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն

-միլլաթմէն իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն
-իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն
-իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն
-իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն , ֆաթիլ իլլաթմէն

ՊԻՐԻՆՃԻ ՍԷՅԵԱՀԱՐ

1

Սպանեասան հարալէք .

Գօլօմպուս 1492 սէնէսի Յօստոսընըն իւլլանճի
կիւնի Բալուս լիմանընտան Եօլա չըգադ , քէնտինին
սիւլաթ օլտուղու Սանթա-Մարիա նամ սէֆինէալէն
մատէ , մայէթինտէ իրի առէա սէֆինէ տահա վար ի-
աի քի , պուլարտան պիրի Լարինթա թէսմիյէ գըլընըպ ,
Ալօնղօյ Բինղօն նամ գարթանըն թահաըր գօմանտա-
սընտա օլտուղու կիպի , Լանինա տէնիլէն տիկէր սէ-
ֆինէնին սիւլաթիսի տալի Ալօնղօնըն իքինճի պիրա-
տէրի իտի . պուլարըն իւլլանճի պիրատէրի իսէ իքին-
ճի սէֆինէնին , Եանի Ալօնղօ Բինղօնըն գօմանտասըն-
տաքի կէմինին գըլաղուղը Եախօտ սանճադ գարթա-
նը մէմուրիյէթինտէ պուլունույօր իտի : Սէֆայինի
մէղքիւրէտէ տօղսան քիլի մէվճուտ օլուպ , պիր սէ-
նէլէք տէ գումանեալարը վար իտի :

Գօլօմպուս Եէլքէնլէրի աշարադ բուրասընա գարա
ճիհէթինէ տօղրու կէմիլէ Եօլ վէրաի , ֆադաթ հէնուզ
իպթիտայի սէյահաթտէ մայէթինտէ պուլունան թա-
յիլէլէր խօշնուտաղըլը կէօսթէրէրէք , կէրիյէ ալտէթ
իթմէք իսթմէյէ պաշլատըլար , վէ Լարինթա նամ սէ-
ֆինէ թէհիլքէտէ պուլունտուղունը պա իշարէթ Գօլօմ-
պուս պիլաթիլլէր : Ֆիլ հաղըգա պիլա սէպէպ սէֆի-
նէյի մէղքիւրէնին պէօյիլք տիրէյի բարչալանմըլ իտի ,
Գօլօմպուս , պու արիլէնին Էնգաստէն վէ Էվէլտէն

7

հաղորդանմը պիր շէյ օլտուղունա գաթան շիւպհէսի գալմայըպ, պունը իշին կէրի տէօնմէյէ ասլա բազը օլմայաճաղընը աչըգտան աչըղա պէյան իթմէքլէ պէրապէր, վուգու պուլան զարարա պիր չարէ պուլմագ իշին Գանարեա ատալարընա թէգարրուպ իթմէյէ գարար վէրտի, վէ տիկէր պիր սէֆինէ թէտարիք իթմէք իշին պէյհուտէյէ իւչ հաֆթա գատար վագըթ զայպ իթտիքտէն սօնրա, չարնաչար Լաբինթայը թամիր վէ գալաֆաթ իթտիրմէյէ մէճպուր օլտու:

Օ էսնալէրտէ ֆէրաստան կէլէն պիր Սպանեա թէքնէսի, պիր գաչ կիւնտէն պէրի պաղը Լուսիտանիյա կէմիլէրինին պահըր Մուհիթտէ տօլաշտըղլարընը, վէ պունլարըն մագսատը՝ տէրտէսթ օլունան սէյահաթա միւմանաթ իթմէք օլտուղունը Գօլօմպոսա խապէր վէրտի: Պու ճիհէթլէ Գօլօմպոս, Լուսիտանիյա սէֆայինի թէարրուղընտան գուրթուլմագ իշին Գանարեա ատալարընը թէքք իլէ, աչըգ տէնիլլէրտէ եօլունա տէվամ իթմէյէ պաշլատը: Պու կիպի հալլէր, զաթէն գօրգագ օլան թայիֆէլէրին խէվֆ ու տէհչէթլէրինին թէղայիւտինի մուճիպ օլույօր իտի: ալլէսուսուս ալթթ գարա կէօրիւնմէտիլլինտէն, պիւսպիւթիւն գօրգմայա վէ տէրէճէյի նիհայէտէ մաղմուճ օլմայա պաշլատըլար քի, Գօլօմպոս հէր ագչամ անլէրի թէսէլլի իթմէյէ վէ եիւրէք վէրմէյէ մէճպուր օլմագտա իտի:

Տայիմա շարգ ճիհէթինտէն էսմէքտէ օլան միւսալիտ պիր ըիւղկեար սայէսինտէ, քէմալի իսթիրահաթ իլէ արզու օլունան ճիհէթէ տօղրու գաթը մէսաֆէ իտիլլօր իտի, բույի սէմա բարլագ վէ պէրրագ օլտուղու կիպի, հէվանըն իթիտալը իշպու սէյահաթա պաշլագաճա պիր լէթաֆէթ վէրմէքտէ իտի: պաշ ամիրալ (Գօլօմպոս) պիւթիւն պու թէվֆիգաթը իլահիյէյի տէր-

միյան իտէրէք, թայիֆէլէրէ հայիմանէ պիր թավր իլէ:

— Իշթէ ամիլ հազլէ էգհէրճիհէթ մուվաֆագըյէթտէ պուլունույօրըլ, հիշ շիւպհէ եօգ քի պու թէվֆիգաթը իլահիյէ՝ սէյահաթըմըլըն սուրէթը մաթլուպէտէ պաշա չըգաճաղընա տէլալէթ իտիլլօր, տէմէքտէ իտի:

Զաթէն մումաիլէյհին ճէսարէթ ու սիւքիւնէթի, թայիֆէլէրէ բէք զիյատէ թէէսիր իթմէքտէ իտի, էօյլէ քի, քէնտիլին հազրը պուլունմատըլը էսնատէ տիւշիւնիւլէն իսեան ֆիքիլլէրի, սէօղէ պաշլար պաշլամալ տէրհալ մահվ ու զայիլ օլուր իտի: Պինտէն ալէյհ Գօլօմպոս մէրգումանըն խէվֆ ու տէհչէթլինէ մահէլ վէրմէմէյէ չալըլմագտա, վէ պու պապտէ կէօնակէօն թէտպիրլէր իթիսաղ իթմէքտէ իտի: պաշլըճա նէ գատար իլէրի կիթիլլէրինի թայիֆէլէրտէն կիլլէմէյէ սայ իտէր իտի: քէնտիլի, գըթաթը մէսքիւնէտէն նէ գատար ուղագտա պուլունտուղլարընը բէք ալա պիլլըր, վէ պունը քէնտիլինէ մախսուս օլան ժուրնալտա տօս տօղրու իշար իտէր իտի իսէ տէ, ֆագաթ թայիֆէլէրին եէտիւնտէ պուլունան բուսուլայա, գաթ օլունան մէսաֆէնին՝ անճագ իւշտէ պիր գըսմընը իշար իթմէյի մինասիպ կէօրմէքտէ իտի:

Սեպտեմբերին օն իւշիւնճի կիւնի բուսուլանըն միլի պիր թէպէտաիւլաթ իրայէ իթտի: Գօլօմպոս, գուվլէյի աղլիլէսի սայէսինտէ, պու թէպէտաիւլաթլէ կիւյա աղլէ գարին պիր մանա վիրուպ, թայիֆէլէրին հէյէճանընը թէսկինէ մուվաֆֆագ օլտու: ֆիլհագըղա մումաիլէյհին վէրտիլի մանա եսնըլ իտի իսէ տէ, մամաֆիհ արգատաշլարընը իգնա իտէպիլտի: զիլա պունլար, էվլէլա Գօլօմպոսըն միւնէճճիմիլք իլմինտէ մէհարէթը քեամիլէսի օլտուղունա քեամիլէն էմին օլտուգ-

լարը կիպի, սանիկն՝ քենտիլերի մուստիլէյհին խաթասընը անլայաճազ տերէճէտէ ալիմ տէյիլլէր իտի: Էզճիւմէ էլէէվմ բուսուլա միլինին, պու միւնթաղաւէր թահտընտա կէօսթէրալիյի թէպէտալիւլաթըն էսպապը հազըզիյէսի անլաշլամամը տըր:

Պէօյլէճէ Էօլա տէվամ օլունուպ, Սեպաեմբերին օն տէօրալիւ օլան իրինճի կիւնի պիր պալըզին գուշը կէօրմէլէրի իլէ, տերէճէյի նիհայէտէ մէսրուր օլտուլար, չիւնքի պու հայվանըն կէօրիւնիւչի՝ գարանըն Էազըն օլաճաղընտա տէլալէթ իտէր զանն իտիյօրլար իտի: Փաղաթ Էէվմը մէղրիւրին կիճէսինտէ պիրտէն պիրէ թայիֆէլէր միյանընտա տէհչէթամիզ կիւրիւլթիւլէր, վէ ազիմ վալէյլալէր, վէ ֆիլան ու ֆէրեաթլէր զուհուրէ կէլտի: Ղիրա ուղաղտան տէհչէթամիզ պիր ալէվ կէօրմէլէր, քենտիլէրինտէն ազ Էօթէտէ կէօյտէն աթէշ տէօրիւլիյօր զանն իթմիլլէր իտի:

Պու ըզլըմլարտա Էքսէրիյէն պէօյլէ ալայիմի հէվա կէօրիւնիւր իսէտէ, ֆաղաթ թայիֆէլէրին պու կիպի ալայիմի թապիյէ հազըզնտա մալիւմաթլարը պուլունմատըղընտան, հազըզաթէն կէօյտէն աթէշ Էազմաղլա կէմիլլէրինի Էազաճազ զանն իթմիլլէր իտի, ֆաղաթ Էտվաշ Էալաշ մէղրիւր տէհչէթամիզ ալէվին, տէրունը տէրեայէ կիլմէլէ կէօղտէն նիհան օլտուղունը կէօրէրէք գօրգուլարը զայիլ օլտու:

Եէվմը մէղրիւրի թէազըպ իտէն պիր գաշ կիւնլէր, մուճիպի թէլաշ օլաճազ հիշ պիր վաղաա զուհուրա կէլմէքսիլին իմլար իթտի, հաթտա խայրըրը իմարէլէր պիլէ կէօրիւնմէյէ պաշլատը: Մէսէլա, արա սըրա կիւղէլ գօղուլար հըս օլունույօր իտի քի, Գօլօմպոս թայիֆէլէրին մուճիպի մահզու զիլէթլէրի օլմազիւղէ:

— Իշթէ պու բայիհայի լաթիֆէ պաշղա պիր շէյ օլմայըպ, իլլա ան պէ ան թէղարուպ իթմէքտէ օլտուղունը գըթալարտա պուլունան օրմանլարտան ինթիշար օլույօր, տէմէքտէ, վէ մէրգուլմանը պէօյլէճէ թէսէլի իթմէքտէ իտի:

Էրթէ կիւնիւ սաթհը տէրեատէ Էօթէ պէրի Էիւղմէքտէ օլան պէր թաղըմ նէպատաթ միւշահատէ օլունտը, նէպատաթը մէղրիւրէտէն պիր գաշը հէնուզ քէօրլէրինտէն գօրաըլմըլ զանն օլունուր մէրթէպէտէ Էէշիլ վէ թէր ու թաղէ իտիլէր: պունլարը միւթէազըպ սաթհը տէրեայէ գօնմազ օլան պիր նէվի պէյազ գուշար կէօրիւնտիւլի կիպի, թօնի թէսմիյէ օլունան պալըզլարըն թաղըմ թաղըմ կէմիլլէրին Էթրաֆընտա կէղինտիլլէրի, վէ պունլարա մէմասիլ տահա պաղը նըշանէլէր, գարանըն Էազըն օլտուղունը թէպլիլ իթմէքտէ իտիլէր քի, արթըզ ճիւմէսի տէ պիլա սապը ու թահամիւլ գարայը կէօլմէյէ ինթիշար իտիյօրլար իտի:

Լարինթա, ալայիմի մէղրիւրէտէն ճանլանարազ ալիմ պիր սիւրաթլա իլէրլէմէյէ պաշլատը: հաթտա կէմիլինտէ պուլունան թայիֆէլէր, սաթհը տէրեատէ աալար կէօրտիւրլէրինի թատալգ իթմէյէ պիլէ չըրշարլար, անճազ Գօլօմպոս պունլարըն իւմիւտլէրինի թատալգ իթմէտի, զիրա քենտիսի անլէրտէն զիյատէ վիւճէրքէպ օլտուղունտան, Էքսէրի պէօյիւք տէնիլլէր իւղէրինտէ, շէմիլն զիյալարը պահըր Մուհիթին սաթհընտան սուուտ իտէն սիւլէլին իշիտէ աքսէնտաղ օլարազ, ինսանըն նաղաընպ մուհազգազ արազի սուրէթլէրինի թէշքիլ իթմիլլէրի պիրտիլի կիպի, պալատէ աղը իտիլէն վէ գարանըն Էազընըղընտա տէլալէթ իտէր զանն օլունան նէպատաթը պահըլի վէ արզիլէ

տախի, պահրը Մուհիթէ ագան Ամաղոն նէհրի ագըն-
թըսընըն, քէմալի շիտտէթլէ թա ուղադարտան սիւ-
րիւիւ պ կէթիրտիյինէ վագըֆ օլմաղըլա, հէնուղ դա-
րատան չօգ ուղադ պուլունտուղլարընա գանատթ կէ-
թիրմիշ իտի:

Ֆիլ հագըգա թայիֆէլէրին թէխայիւլ վէ թա-
սավվուրլէրի մահվ օլտուղու կիպի, կիւնլէր իլէ սաթ-
հը տէրեատէ գարանըն գուրպիյէթինի իրայէ իտէն
պիլճիւմէ նըշանէլէր տախի, ասլա պիր նէթիճէյի հա-
սէնէյի ինթաճ իթմէքսիզլին զայիլ օլուպ, թայիֆէլէր
թէքըրար մէյուսիյէթ կիրտապընա զարգ օլարագ եէք-
տիկէրինէ:

— Ահ, պու ուճը պուճաղը պուլունմայան պիր
տէնիզ տիր, վէ պիզ իսէ պիր հալի մէճնունանէտէ
քէնտիմիզի պու տէհչէթլիւ տէրեայէ աթարագ ալա
պիլտիյինէ կիտէյօրուղ. էյ վահ, քիմ պիզի պիր
տահա սէվկիլի վէթանըմըղա կէթիւրէճէք, աճէպա ի-
չիմիզտէն պիր տահա Սպանեայը կէօրէն վէ էվլատ
ու էյալինի տէրաղուշ իտէն օլաճագ մը, տէյէրէք,
ահ ու ֆէրեատլէր, վէ Գօլօմպոսըն ալէյհինտէ աճը
աճը շիքեայէթլէր իթմէքտէ իտիլէր:

Մէրգումանը՝ էն զիյատէ մէյուս վէ միւքէտտէր
իտէն շէյ, Գանարեա առաւարընտան եօլա չըգտըղլա-
րընտան պէրի, միւթէմատիյէն շարգ ըլլգկեարը էսմէ-
սի իտի: պու ճիհէթլէ իշպու տէնիզլէրտէ ասլա զարպ
ըլլգկեարը էսմէյէճէյի, վէ պինաէն ալէյհ կէրիյէ
տէօնմէք, եանի էվլօրայա ալտէթ միւմիլին օլամայա-
ճաղը զիւլիւմիւնէ զահիպ օլտուլար:

Պու պապտէ Գօլօմպոսըն տէալիյի սէօղլէր, թայի-
ֆէլէրինին էնտիշէլէրինի թէսքինէ մէտար օլամայօր ի-
տի, զիրա քէնտինին պու տէնիզլէրի զիյարէթ իթմէ-

տիյինի, վէ պինապէրին մալիւմաթը պուլունմատըղընը
տէրմիյան իթմէքտէ իտիլէր:

Գօլօմպոս կիճէ կիւնտիւզ ճէնապը հագտան իս-
թիանէ իթմէքտէ իտի. վագաա եէնի զուհուրա կէլէն
պու մանիյէ զալէպէ իթմէք իչին մահղա հագըրն
լութֆը քէրէմի էլղէմ իտի, վէ նասըլ քի անգարիպ
իլթաֆը իլահիյէ տախի էրիշաի. զիրա զանն իտէրսին
քի թայիֆէլէրին խէվֆ ու տէհչէթլինի իզալէ իթմէք
իչին պիրտէն պիրէ պիր ճէնուպը զարպի ըլլգկեարը
էսմէյէ պաշլատը. ֆիլ հագըգա պու ըլլգկեար քէն-
տիլէրինէ մուխալիֆ իտի իսէ տէ, ֆագաթ էվլօրայա
ալտէթ իթմէք իւմիւտինի գաթ իտէր օլան, վէ ապի-
մա էսէճէք զանն օլունան շարգ ըլլգկեարը զիւլիւմի
զայիլ օլտու:

Մամաֆիհ՝ թայիֆէլէր պունը իլէ թէսէլլի պուլ-
մատըղլարը կիպի, եէքտիկէրինի միւթէաղըպ վուգու
պուլան պաղը մէսէրրէթպախշ նըշանէլէր տախի, մէ-
յուսիյէթլէրինի քեամիլէն մահվէ մէտար օլմատը. վա-
գաա վաթանլարընտա պուլունան գուշլարըն նաղմէլէ-
րինի անտըրան սէրչէ ճէսամէթլինտէ գուշլար, կէմիլէ-
րին էթրաֆընտա ուշուշույօրլար իտի քի, պունլար
ճիսմէն ուֆագ օլմալարը իլէ, գարատան բէք ուղադ
մահալլէրէ կիտէմէյէճէքլէրի տէրքեար իտի. էղճիւմ-
լէ Գօլօմպոսըն ըէֆիզլէրի պու իմարէլէրտէն մահղու-
ղիյէթ հըսս իթմէտիլէրի կիպի, պու խայըրըլ նըշա-
նէլէր կէօղլէրինէ պիրէր էվճամը քեաղիպէ կիպի կէօ-
րիւնմէքտէ իտի:

2

Թայիճէլէրին իսեանը .

Կէմիլէրտէ պուլսանանլար պու կիպի էֆրեարը միւտհիշէ իլէ մուզթարըպ իքէն , պիրտէ Սեպտեմբերին եիրմի պիրիննէի կիւնի նաիէհան սըզ վէ եէշիլ նէպատաթ իլէ մէսթուր պիր տէնիլէ վասըլ օլաշադ , պիր տէրէճէյէ գատար գալպլէրի քէսպը գուվլէթ իթտի . ֆաղաթ նէպատաթը մէզքիւրէ կիթ տիրէն սըզլաշըպ թէվսի իթմէքտէ , վէ գուվլէյի նէգարլէյնին ալապիլէճէյի գատար իմթիտատ իթտիյինի կէօրմէքտէ օլան թայիֆէլէր , պէհէմէհալ գատար տէրեատէ զարդ ու նապուտ օլմուշ պուլսանան պիր արալի իւղէրինտէ սէյրի սէֆային իտիյօրլար , վէ պլինտէն ալէյհ պու հալին՝ եօլա տէվամ իթմէլէրինէ մանի օլաճադ զիյիւմինէ զահիպ օլտուլար . պու հալտէ մէյուսիյէթլէրի գաթ պէ գաթ արթտըգտան պաշգա , աճը աճը շիքեայէթլէրէ պաշալըպ , հէման իսեան իթմէյէ գալգըշտըլար , վէ իշ օ տէրէճէյէ վարտը քի , Գօլօմպոս կիւճ հալ իլէ պու գուտուրմուշ տտէմլէրի զապթ իտէպլիլյօր իտի , Պուսլար եէքտիկէրինէ .

— Հէնուզ պէնիյի պէշէրին այադ պատմամըլ օլտուղու տէհէթամիդ պէեապանլար կիպի , մէճհուլ վէ միւտհիշ տէնիլլէր օրթասընտա չալգանըպ տուրույօրուզ , եաւաշ եաւաշ գուճանեամըլ թիւքէնէճէք վէ պիլտէ աճըլգտան սուսըլլըգտան թէլէֆ օլուպ կիտէճէյիլ . իլթիճա իտէճէք նէ սիր լիման , նէ պիր արագի , նէ պիր դայա բարշասը , վէ նէտէ ինսան էլի իլէ

իմալ իտիլմիշ պիր շէյ կէօրլունմէյօր . կէօյ իլէ տէնիլտէն պաշգա պիր շէյ եօդ , պիլի պու թէհիլլէրէ իլգա իտէն ատէմ քիմ տիր . պիլի ֆամիլեամըլտան , էվլէրլիլտէն , տօսթլարըմըլտան , վէ սէվիլի վէթանըմըլտան այրըպ տա պէօյլէ պիր հալի հալի իշթիմալ իլինէ պըրադան ատէմ քիմ տիր պիլիլմիլիլ . Պիր եապանճը , սէրսէրի պիր էճնէպի քի , Սպանեատա էվի պարզը եօդ տըր , իշթէ պու իտայն հէրիֆ սըրֆի էվհամ դապիլինտէն օլան էֆրեարընը իճրա իթմէք իտաասը իլէ հայաթըմըլ պէօյլէ պիր գօրգուճ թէհիլլէյէ իլգա իթտի , տէտիլլէրի կիպի , պաղըլարտա .

— Մատէմ էօյլէ իսէ , պիլ էօլէճէք եէրտէ կէլին քէնտիսինի էօլաիւրէյիմ տէ , պիր հալի մէճնուճանէտէ նիհայէթինի պուլմադա չալըշտըլը պահըր Մուհիթին տէրուսինէ աթը վէրէլիմ . պուստան քիմնէ իտապէրտար օլամադ , Պատէհու Սպանեայա աթտէթ իլէ « Ամիրալ , գըթաթը մէսքիւնէ պուլմադընտան իւմիւտինի գաթ իթտի , վէ պիր կիճէ սէյեալաթը թէտըղլիթմէքտէ իքէն , իհիթլաթսըլլըլա տէնիլլէ տիւշիւպ զարդ ու նապէտիտ օլտու » տէյէրէք , իշին իշինտէն չըղարըլ , վէ պու քիւսթաիս հէրիֆ տէ , պէօյլէճէ քիւսթաիլըլընըն ճէզայի սէզասընը պուլմուշ վէ պիլտէ գուրթուրմուշ օլուրուզ , կիտէլիմ արգատաշլար , վէթանըմըլա ալտէթ իտէլիմ , պու տէտիլիմիլ սէօլլէրին աքսինի քիմ իտտաա իտէճէք , վէ եալան օլտուղունըն իտաթընա քիմ գատիր օլաճադ , մէկէր հայաթըմըլը թահար թէհիլնաթ ալմադ իսթիհադընը հայիլ տէյիլմիլիլ , տէմէքտէ իտիլէր .

Պու սուրէթլէ կիթտիլլէ թէզայիւտ իտէն մահղունիյէթ իլէ պէրապէր , ֆիքրի իսեան տաիս ան պէան մէյտան ալմադտա իտի . շէօյլէ քի , իքիշէր վէ իւ

չէր քիչի կիւմերթէյէ չըդըպ կէզմէքտէ, վէ հըսս իթ-տիքլէրի տէհչէթ իլէ միւլահաղաթը տինայէթ քերարանէլէրինի եէքտիկէրէ պէյան իթմէքտէ իտիլէր:

Գօլօմպոս, էշխասը մէզքիւրէնին իշպու էֆքերարը մէզմուլէրինտէն խապէրտար օլտուղու հալտէ, զէրրէ գատար ֆիթուր կէօսթէրմէյիպ, տայիմա շէն վէ սա-քին պիր հալ իպրաղ իթմէքտէ, վէ թայիֆէլէրի իս-եանէ տալէթ իտէն քիմսէլէրի, կեահ գըրալըն էմրինի իթթար իտէրէք թէհտիտ իթտիլի կիպի, թապէն միւ-լայիմ օլանլարըն պաղըլարընա տախի ադէն վէ եա-րութպէ վատ իտէրէք վէ մուգնի քէլամլար սէօյլէյէ-րէք կէօնիւլէրինի ալմագտա իտի, վէ մէրգուլման տախի իրթիքեապ իտէնէքլէրի տինայէթտէն մահճուպ օլմագտա իտիլէր:

Սեպտեմբերին եիրմի պէշիննի կիւնի պիրտէն պի-րէ դարա կէօրմիւլէր զաննըյըլա, կէմիլէրտէ պուլու-նանլարըն ճիւմլէսի տէ ագըլարընա խըֆֆէթ կէթիրէ-նէք տէրէնէտէ ըզհարը մէսէրրէթ իթտիլէր, ֆագաթ պիր աղ սօնրա ալտանմըշ օլտուղլարըն անլայըպ, թէք-րար, վէ էվլէլքինտէն զիյատէ տիւլարը մահգուլնիլէթ օլտուլար. մամաֆիհ Գօլօմպոս կիթտիլքէն իւմիւտվար օլույօր իտի, զիրա կէօղիւնէ չարբան պաղը հագըզի նըչանէլէրտէն, արդատաշլարընըն, պուլունմայաճաղը ֆիքրի իլէ մէյուս վէ միւքէտտէր օլտուղլարը արաղիլէ թէգարրուպ իթտիլինի իսթիտլալ իտիյօր իտի:

Եօնսուլար վէ ուշար պալըդլար կէմիլէրին էթրա-ֆընտա եիւզմէքտէ իտիլէր. հալմա սաքին, տէնիլ րա-քիտ վէ ըիւզկեար իսէ խաֆիֆ վէ միւստիտ օլմաղըլա, կէմիլէր՝ օ տէրէնէ կիւզէլ եօլ ալմագտա իտիլէր քի, մալիւմ օլան տէնիլլէրտէ, պէլրի պէօյլէ մալմաֆագը-յէթլէ սէյրի սէֆային իտիլէմէմիշ տէնսէ ճայիլ տիր:

Տէնիլին սիւքիւնէթի վէ հէվանըն լէթաֆէթի թէէսի-րի իլէ պաղէն էն մէյուս թայիֆէլէր պիլէ, քէտէրլէ-րինի պիր տէրէնէյէ գատար սուլտարագ սօյունըպ սու-յա ալթըլար, վէ կէմիլէրին էթրաֆընտա չօճուգ կիպի տալիւլար իլէ օյնաշըլար իտի:

Պիր գաշ կիւն սօնրա գարայա մախսուս օլան գուշ-լար կէօրիւնմէտիլլէրինտէն, հէր քէս թէքրար գօրգ-մայա պաշլատը, վէ պաղըլարը պիր աւայա թէսատիւֆ իտիլմիշ տէ կէօրիւլէմէյէրէք կէշիպ կիտիլմիշ զիւլիւ-մինէ զահիպ օլտուղլարընտան, կէմիլէրին եօլունը շը-մալէ տօղրու չէվիլմէսինի Գօլօմպոս թէքլիֆ իթտի-լէր. լաքին մուլմիլէյհ իշպու թէքլիֆէ աւալ հէվա-լէյի սէմի իթիպար իթմէյուպ, վէ արամագտա օլտու-ղը արաղինին պէհէմէհալ զարպ ճիհէթինտէ պուլու-նաճաղըն էվլէլէն քէնտիսինէ պէյան օլունմուշ կի-պի, քէմալի սէպաթլա տօստօղրու ճիհէթը զարպիլէյէ կիթմէքտէ իտի:

Զօգ կէշմէտէն պինլէրնէ թույուրը արլիլէ, վէ գա-րայա եաղըն սուլարտա եաշայան միւթէատտիտ պա-լըզլար ըզհարը վիճուտ իթմէյէ պաշլայըպ, թայիֆէ-լէրին իւմիւտի օ գատար քէսպի ճէսամէթ իթտի քի, արա սըրա գարայը՝ րայէլայն կէօրիւյօրլար կիպի հէք-սի պիր աղըզ «Դարա՛, գարա՛» տէյու պաղըրմագտա, վէ իւմիտլէրի պօշա չըգտըզընտա թէքրար գալպլէրի միւնքէսիր օլուպ, կիրտապը մէյուսիլէթէ զարգ օլ-մագտա իտիլէր: Պու ճիհէթլէ Գօլօմպոս, սույի թէէ-սիրի մուճիպ օլան պու հալէ նիհայէթ վէրմէք իսթէ-յիպ, ալթիտէքլի պէյաննամէյի իլան իթմէյէ քեաղը աղիլ աւտ իթտի:

«Պունտան սօնրա հէր քիմ գարա կէօրտիւլինի թէպլիլ իտէր տէ էսէրի կէօրիւլմէզսէ, վատ օլունան

միւրեաֆաթտէն քեամիլէն մահրում գըլընաճագ տըր»
Հոկտեմբերին եւտիսինտէ, կէրէք Լաբինթա սէ-
ֆինէսինին սիւվարիսի Ալօնդոյ Բինդօնըն բէճալէրինէ,
վէ կէրէք պինլէրճէ սէրէ գուշարընըն քիւմէ քիւմէ
ճէնուպը դարպիյէ տօղրու ուշուշմալարը իւզէրինէ,
Գօլօմպոս սիւվար օլտուղու կէմիսինին եօլունը պիրազ
չէվիլտի, իւշ կիւն միւթէմաւիյէն գարայա թէգար-
րուպ օլունույօր զանն իտիլտի: Ֆիլ Հագըրգա հըսս օ-
լունան լաթիֆ գօգուլար, վէ կէօրիւլէն եւմ եէշիլ
նէպատաթ, գարանըն եադըն օլտուղունը իյմա իտի-
յօլլար իտի:

Մամաֆիհ պու իւմիւտպախշ նըշանէլէրտէն թէք-
րար պիր հիւսնի նէթիճէ հասըլ օլմատը: Նիհայէթ
Հոկտեմբերին օնունճը կիւնի իշ աչըգտան աչըղա իս-
եան բէնկինի ալտը: Թէքմիլ թայիֆէլէր պիլ իթթի-
ֆագ Գօլօմպոսըն պաշընա թօրլանարագ, արթըգ պիր
ատըմ տահա իլէրի կիթմէյէճէքլէրինի գաթիյէն պէ-
յան իթտիլէր: Մէրգուման Գօլօմպոսըն եիւզիւնտէն
եօգարը պաղըրարագ:

— Ահ, մէկէր իթիլտաղ իթտիյին պու հարաքէթ,
ճէնապը Հագգըլ թէճրիւպէ իթմէք տէյիլ մի տիր:
պիղիմ ճէսարէթը գալպիյէմիղէ վէ սատագաթըմըղա
թէշէքքիւր էյլէ քի, օթուղ կիւնտէն պէրի պիր սու-
րէթը մէճնունանէտէ մէճհուլ տէնիլլէրի եարըպ, տիւն-
եանըն հուտուտը խարիճինտէ սէյրի սէֆային իտիյօ-
րուզ, ֆագաթ էֆքեարըն նէ տիր, պիղի տահա նէ-
րէյէ գատար կէօթիւլէճէքսին, պիղ արթըգ շունտան
շուրայա կիթմէյիլ, Սպաննայա ալտէթ իտէլիմ, պի-
ղիմ ճիւմէմիղին բէյի պու տըր, հէքիմիլ պու պապ-
տէ իթթիֆագ իթմիլիլ տիր, վաթանըմըղտան պաշղա
եէրէ կիթմէք իսթմէմէյիլ, պունտան սօնրա իշիմիլտէ

հայաթընը թէհիլէյէ իրգա իտէճէք հիւ պիր քիմնէ
եօգ տըր, տէմէքտէ իտիլէր:

Գօլօմպոս, պու գարընըղըն իշինտէ ասլա ֆու-
թուրընը պօղմայըպ, հիւ պիր թէլաշ կէօթմէլմէյիպ,
էվիլէլա թայիֆէլէրէ սյըր սյըր, վէ սանիյէն հէքսինէ
պիր չօգ մուգանի վէ միւլայիմ սէօղլէր սէօյլէյէրէք,
խէվի ու տէհշէթլէրինի թէսքին իթմէյէ, վէ գալպ-
լէրինէ ճէսարէթ ու մէթանէթ վիրմէյէ չապալատը ի-
սէ տէ, տսլա պիր ֆայիտէսի կէօրիւլէմէտիյինտէն,
հէման էմիւճը տէհշէթֆէղալէրին չարմասըյըլա եէ-
րինտէն գըմըլտամայան գայա բարչասը կիպի սապիթ
վէ մէթին պիր հալ քէսպ իթտի, վէ թէհտիտամիլ
պիր թաւր ալտը, վէ պիր սէտայի ամիրանէ իլէ:

— Պէն, Հինտ մէմալիքինի պուլմագ իշին գըրալ
իլէ գըրալիչա հագարաթընըն էվամիրի մախսուսէլէրի
իլէ եօլա չըգտըմ: ճէնապը Հագգըն մուլէնէթի իլէ
վաղիֆէմի իճրա իթմէտէն կէրի տէօնէմէմ, Պա ֆէլ-
մանը գըրայի, սիղին բէիսինիլ վէ ամիրալընըղ պու-
լունտուղում հասէպի իլէ, հէր հալտէ սանա իթաաթ
իտէճէքսինիլ, տէտի:

Տէրհալ պու միւէսիւր քէլամէրին հիւսնի նէթի-
ճէսի կէօրիւլտիւ, ճիւմէսի տէ իթաաթէ մէճպուր
օլուպ պաշլարընը էյտիլէր, վէ գաղայէ յաղը օլարագ
իշին նէթիճէսինէ ինթիլար իթտիլէր:

Պիր գաշ կիւն սօնրա Գօլօմպոս քէնտիսինէ միւ-
րաճաթ վէ քէմալի թէղարու իլէ վաթանա ալտէթ
իթմէսինի նիյաղ իտէն դապիթանէ, էկէր իւշ կիւնէ
գատար գարա կէօրիւլմէղսէ, թէպտիլի էֆքեար ի-
տուպ Սպաննայա ալտէթ իտէճէյինի վատ իթտի:
Հիւ շիւպհէ եօգ քի մումալէյհին պու վատի, թայի-
ֆէլէրի պիր գաշ կիւն տահա ալընտըրմագտան իպա-

բէթ օլուպ, քէնտիսի բէք աղ միւտտէթ ղարփընտա
գարանըն արզը վիճուտ իտէճէյինէ տայըր գանաաթը
թամմէ հասըլ իթմիշ իտի:

Մամաֆիհս պիրինճի կիւն իտայրա վէ շէրրէ տայըր
հիշ պիր հատիսէ զուհուր իթմէքսիզին իմրար իթտի:

3

Իպրիսա պուլունան գարա.

Իքինճի կիւնի սաթհը տէրեատէ պէյաղ պիր չի-
շէյի հավի պիր աղաճ տայը, պիր թահտա բարչասը,
վէ պիրտէ ինսան էյի իլէ իմալ իտիլմիշ պիր տէյնէք
կէօրիւնտիւ. պու նըշանէլէրի միւշահէտէ իտէն թայի-
ֆէլէր, պիրտէն պիրէ շիքեայէթ ու մահղունիյէթլէրի-
նի թէրք իլէ, պիր մէսէրրէթ վալէյլասը սալը վէրիպ,
վէ կէօլէրինի տէօրթ աչարագ ինթիզար իթմէյէ պաշ-
լատըլար: Մէրգ ումանըն իւմիւտտէն նէշաթ իտէն մէ-
սէրրէթլէրի օ տէրէճէյէ վաշտը քի, եէվմը մէղքիւրըն
աղշամըսը Գօլօմպոս քէնտիլէրի իլէ պիր սուրէթը բէ-
տէրանէտէ միւլաղաթ իտուպ գօնուշմայա պաշլատը:

Ամիրալ կէմիսինին, կիւվէրթէսի իւղէրինտէ ու-
մում թայիֆէլէր թարաֆընտան «Գըրալիշամըղ չօգ
եաշա» պէսթէսի քէմալի խահիշ իլէ թէրէննիւմ ի-
տիլտիլտէն սօնրա, ամիրալ, եանի Գօլօմպոս բըղ-
գաթամիզ պիր նութը կյրատ իթտի, պատէհու սու-
յրն ալթընտա պուլունմասը մէհուզ օլան գայալարա
շարբմամագ իւղրէ ինթիլաթը էլտէն պըրագմամալարը-
նը թալիսիյէ, վէ էն էվլէլ արաղի կէօրէն թայիֆէյէ

նէվ պէ նէվ պալիշիշէր վէրիլէճէյինի վատ իթտիլ-
տէն մատէ, հիւքիւմէթ թարաֆընտան տախի գայտը
հայաթ շարթը իլէ օթուղ ըրալ մաաշ թախսիս իտի-
լէճէյինի պէյան կյլէտի:

Օ կիճէ Գօլօմպոս սասպահա դատար ույույամտը,
իւշ ատէտ սէֆինէլէրտէ ումումի պիր մէսէրրէթ հիւքմ
ֆէրմա օլույօր իտի. արթըգ գարանըն եագըն օլտու-
ղունա քիմմէ շիւպհէ իթմէյօր իտի: Գօլօմպոս իտէ,
կէօլէրինի տէօրթ աչարագ քէմալի տըղգաթլա ու-
ֆուգա աթֆը նաղար իթմէքտէ իտի:

Կիճէնին սաաթ օնընա տօղրու թա ուղադտան
պիրտէն պիրէ պիր մում ըշըղը կէօրիւնտի: Պու բըրգ,
ատէթա պիր շուլէյի ճէվլալէ կիպի էօթէ պէրի կի-
տիպ կէլմէքտէ օլուպ, տալկալար իւղէրինտէ շալգան-
մագտա օլան պիր սանտալըն ֆէնէրի զիյասընա պէն-
ղէյօր իտի: Գօլօմպոս, Բէթրօ Կուլթաիէրէս նամ պիր
ղապիթի նէղաինէ ճէլպ իլէ, էլինտէրի տիւրպիւնին
հիղասը իլէ մէղքիւր ըշըղը կէօթէրէրէք:

— Շուրատա պիր բըրգ կէօրմէյօրմուսըն, տէյու
սիւալ իթմէսի իւղէրինէ, Կուլթաիէրէս քէնտիլինտէ
բըրգ կէօրտիլիւնի թաստիգ իթտի, վէ իքիսի պիրտէն
տահա զիյատէ պիր տըղգաթ իլէ մուպէնէ վէ թէտ-
գըգ իթտիլտէն սօնրա, Գօլօմպոս տահա զիյատէ գա-
նաաթ հասըլ իթմէք իլին տիկէր պիրինի տահա չը-
ղըրպ:

— Օղլում սէնտէ պագ, շուրատա պիր բըրգ կէօ-
րիւյօրմուսըն, տէտի:

Պագաթ օ սըրատա զիյա նապէտիտ օլտու իտէ տէ
պիր իքի տագըգա սօնրա թէքրար կէօրիւնտիւ քի,
պու տէֆա իւշիւ պիրտէն կէօրտիլէր: Մէղքիւր զի-
յա պալատէ զիքր օլտուղու կիպի շուլէյի ճէվլալէ մի-

սիրու սալանմանդ տա օլտուղու հալտէ, կեահ բարրադ, վէ կեահ տա տօնուդ կէօրինմէքտէ, վէ նէվ պէ նէվ շէքիլէր աղարադ տէնիլէ տալըպ չըզըյօր կիպի հա-
րաքէթլէր իպրադ իթմէքտէ իտի, նիհայէթ իւլ էմր պիրտէն պիրէ նապէտիտ օլտու:

Մէզքիւր լաթիֆ կիճէտէ իւշ սէֆինէ պիրտէն թէաճիւպէ շայան պիր սուրէթլէ տալիալարը ետըպ իրէրէյօրլար իտի, պիր տէ նապէհան Լաբինթա նամ սէֆինէտէն հէյէճան վէ մէսրուրիյէթ իւշ գալըչըգ սէտալէր իշիտիլտի: պիւճիւմէ թայիֆէլէր կիւվէրթէ իւզէրինտէ պուլունսուգլարը հալտէ հէբսի պիր աղըղ «Դարա՛, գարա՛», տէյու հայգըրտըլար, վէ էվէճէ գարար վէրիլտիլի վէճհլէ պիր թօք աթարադ քէյ-
ֆիլէթի պաշ ամիրալա խապէր վէրտիլէր:

Գօլօմպոս տախի տիւրպին իւշ պագարադ, թագ-
րիպէն իքի ֆարսախ գատար սւզագտա պիր գարա կէօ-
րիւպ տէրհալ թօք իւշ Լաբինթայա ճէվապ վէրտի: ար-
թըգ ճիւմլէնին գալպի մէսէրրէթլէ մալամալ օլտու,
վէ պու մէսէրրէթին էվէլքիլէր կիպի խէյալի օլմայըպ,
իլլա ճիտտի օլտուղու թէհագգուգ իթտի:

Գօլօմպոս տէրհալ եէլքէնլէրի թօքլաթտը, վէ պէ-
րայի իհթիյաթ սէֆինէլէրի թէվադուֆ իտէրէք, սա-
պահա ինթիզար օլունմառնը էմր իթտի: լէյլէյի մէզ-
քիւրէտէ հիշ պիրի կէօզ գաբամայուպ, քէմալի սա-
պըրսըզըզլա աֆիթապը ալէվթապըն թուլտիլնի կէօզ-
լէյօրլար իտի:

4

Կուանահանի, եախօս Սան-Սալվատօր

Շաֆադ աթմադլա կիճէլէյին կէօրինէն գարանըն զըյըլարը խէյալ մէյալ սէչիլմէյէ պաշլատը, վէ պիր աղ սօնրա աֆիթապը ալէվթապ ուֆուգտան արզը տիտարը բիւր էնվար իտուպ, ալէմի նուր իրէ միւնէվ-
վէր իթտիլինտէ, կէմիլէր աղըր աղըր գըյըյա թէգար-
ուպ իթտիլէր:

Գօլօմպոսըն Բալօս իմանընտան հարաքէթինտէն տօգսան կիւն, վէ Դանարեա տուալարընտան կէչտիլին-
տէն պէրի թէմամ օթուդ ալթըր կիւն մուրուր իթմիշ օլուպ, նիհայէթ 1492 սէնէսի Հոկտեմբերինին օն իքին-
ճի կիւնի ալէսապահ Սմէրիգա գըթասընտան էն էվիլէլ քէչֆ օլունան, վէ Լուգա ճէզայիլի սաղիլէնին էն ու-
ֆաղըր պուլունան Կուանահանի նամ ատանըն բիշ-
կեահընա վտարշ օլմուշ իտի: ատանըն հէր թարաֆըն-
տան թագըմ թագըմ չըր չըպլադ պագըր բէնիլնտէ տառմլար, տիւշալը վէլէհ ու հայրէթ օլտուգլարը հալտէ սահիլէ տօղրու գօշուշտուլար:

Գօլօմպոս, կէօլինէ բէք լաթիֆ կէօրինէն պու ետարանը արաղիլէ այագ պասար պասամալ տիզ իւզէ-
րինէ կէլտի: վէ մէսէրրէթտէն իլէրի կէլմէ կէօզ եա-
շըյըլա թօքրաղը էօրէրէք, անառիմ իւլ պալ ճէնապը Խալադը ճիհան հաղլէթլէրինէ սէճտէ վէ արզը թէ-
շէքիւր իթտի, պուրասը նէ Սիբանկօ ատաօր, վէ նէ տէ Խաթայի հիւքիւմառըրըր իտի: զիրա Սպանեալը-
լարըն էթրաֆընը ալմըշ օլան ատէմլէրին չըպլադը-

ղը, վէ սէֆիլ հայերի, հէնուզ պուրասընըն մէտէնի-
յէթի միւշէրրէֆ օրմատըղընը իրայէ իտիյօր իտի: Մա-
մաֆիհ զայէթ եիւքսէք աղաճլարտան, վէ օ անէ գա-
տար էվրօբայրլարըն մէճհուլի օլան նէվ պէ նէվ նէ-
պատաթտան, ճէգիրէնին դայէթ միւնպիթ վէ մահսուլ-
տար օլտուղու անլաշըլմագտա, վէ իլէրուտէ պունտան
ճէսիմ արագիլէրին քէշֆ օլունաճագընա տայըր պէօ-
յիւք իւմիւտլէր հասըլ օրմագտա իտի:

Ամիրալ, բէֆիլէրի իլէ պէրտպէր ճէնապը Վա-
ճիպ էլ վիճուտ հաղրէթլէրինէ տուա վէ թէշէքքիւր
իթտիքտէն սօնրա, այաղա գալգըպ պէլլմտէն գըլը-
ճընը չէքէրէք:

— Պէն Գրիստափօր Գօլօմպոս, ճէնապը հագըրն
լուծֆ ու քէրէմի իլէ գըրալ Ֆէրտինանտ վէ էլիզապէթ
գըրալչա նամը նամիլէրինէ օլարագ էշպու արագիլէ իշ-
ղալ իտուպ Սան-Սալվատօր (մուրք Փրկիլ) թէսմիլէ է-
տէրիմ, տէտի:

Պու էսնատէ պիլ ճիւմլէ թայիֆէ վէ դապըթան,
Գօլօմպոսը՝ ամիրալ վէ Սպանեա գըրալիլէթինին պաշ
վէքիլի տէյու թանըյարագ, էղհէր ճիհէթ քէնտիսինէ
իթաաթ վէ սատագաթ իտէճէքլէրինէ տայըր ըհամէն
էէմլին իթտիլէր, ալթըգ Սպանեալըլար, նայիլ օլտուգ-
լարը պու մուվաֆագըլէթ իւղէրինէ, ագըլլարընա խըֆ-
ֆէթ կէթիլիւր տէրէճէտէ մէսրուր վէ մահղուզ օլա-
րագ, չօճուգ կիպի զըպ զըպ սըշրամագտա, էէքտիլէ-
րինի դուճագլամագտա, պաղըլարը աղլամագտա, պա-
ղըլարը կիւմէքտէ, ուղագլարա գօշմագտա վէ թէք-
րար կէղմէքտէ իտիլէր, էլհասըլ քէնտի քէնտիլէրին-
տէն կէշիլ պիր հալէ կէլմիլէր իտի:

Զօգլարը կէլիպ ամիրալը պու աղիմ մուվաֆագը-
յէթի ճիհէթլէ թէպրիք իթտիլէրի կիպի, էքսէրիսի

տախի մուվաֆլէյհին հուզուրընտա տիղ չէօքէրէք իս-
եանլարը իչին արղըր նէտամէթ, վէ պու պապտէ աֆիլը-
նը իսթիրհամ իթմէքտէ իտիլէր: Պաղըլարտա աֆի-
լարը՝ հէր նէվի իլթաֆ ու իհսան պէղլինէ միւ գթէտիր
գըյաս իտէրէք, Սպանեալա աֆտէթ իթտիլէրինտէ,
քէնտիլէրինի քիւշէյի իտթըրտան ֆէրամուշ պույուր-
մամասընը իլթիմաս վէ ըէճա իտիյօրլար իտի: Էլ հա-
հէր քէս Գօլօմպոսը, պէնիլի պէշէրին մաֆէվընտա
պիր զաթը տիրայէթսիմաթ օլտուղունա գանաաթ հա-
սըլ իտուպ, հայրէթլէ քէնտիսինէ պագարար, վէ մու-
մաիլէյհին մալիք պուլունտուղու գուվիլէյի աղլիլէսի-
նի մէտհ ու սիթայիլ իտէրէր իտի:

Ֆիլ հագըգա պու ատէմլէրին իպրաղ իթտիլէրի
էթվար ու հարաքէթ, էրպապը թէմաշայէ բէք զարիպ
պիր մէնղարէ արղ իտէճէյի տէրքեար իտի: Ղիրա հըսս
իթտիլէրի նագապիլի թարիֆ մէտէրրէթ ու հայրէթ-
տէն մատէ, հէր ատըմլարընտա պիրէր զարիպ չէյլէրէ
թէստիլէր իտէրէք, հայրէթլէրի գաթ պէ գաթ արթ-
աղըր կիպի, պիղգաթ քէնտիլէրիտէ, պու ետպանճը-
լարըն պիրտէն պիրէ ատալարընա վիրուտինի, հալլ օ-
լաշմաղ պիր մուամմա կիպի թէլագղը իտէն էէրիլէ-
րին կէօղիւնէ, հարիգ իւլ ստէ պիր մէնղարէ իպրաղ
իտիյօր իտի:

Ստանըն էէրլիսի օլան ետպանիլէր, իլք տէֆա կէ-
միլէրի կէօրտիւլէրինտէ, պիրէր տէհէթլիւ տէնիղ
ճանալարլարը զանն իթմիլէր, վէ Սպանեալըլարըն կէ-
միլէրտէն չըգտըղլարընը միւշահէտէ իտինճէ, հէման
ֆիրարէ եիւղ թութմուշար, վէ ողգ չալըլըղլար իլէ
օրման արասընա ճան աթըպ կիղլէնմիլչէր իտի: Փա-
գաթ ետվաշ ետվաշ քէսպը ճէսարէթ իտուպ մէյտա-
նէ չըգտըլար, վէ Սպանեալըլարըն հուզուրընտա սէճ-

տէ գըլարագ , քէնտի ատէթլէրինճէ պէրայի իհթիրամ էլլէրինի պաչարընա գոյտուլար , Պիշարէլէր՝ կէօղլէրինէ կէօրիւնէն պու պէյաղ չէհրէլի վէ կիլինմիշ գուշանմըլ ատէմլէրի , պիր նէվի գանատուր մաքլնալար իլէ կէօյաէն եէրէ կնմիշլէր զանն իթմէքտէ խտիլէր :

Եէրլիլէր , էվլէլա պիրաղ ուղաղ տալլանըյօրլար խտի խէ տէ , ֆաղաթ Գօլօմպուրն նէվ պէ նէվ իշարաթը տօսթանէտէն , վէ կէօսթէրտիլի էթվարը մուհապէթքեարանէտէն քէսպը ճէսարէթ խտէրէք , քէմալի մէրաղլա Սպանեալլարա եաղլաշըպ բուպալարընը վէ սաղալլարընը թուլմադտա , վէ էլլէրի իլէ ատանըն էօնիւնտէ տէմիր աթմըլ օլան կէմիլէրի կէօսթէրմէքտէ վէ աղիմ պիր թէհայիւր իլէ պիլա հարաքէթ տուրուպ էրիլլէրինէ պաղմադտա խտիլէր :

Գօլօմպուս կէմիլէրտէն պաղը ուֆաղ թէֆէք չօճուգ օյունճագլարը կէթիրտիպ եապանիլէրէ արղ իթտի , պիշարէ հէրիֆլէր , պօնճուգլարըն՝ պաղըր բարչալարընըն , բարլաղ շէրիալէրին մէնղարէսիմտէն մէճղուպ օլարաղ , թարիֆի դայրի գապիլ պիր մէսէրրէթը թըֆըլմէ իլէ մէքլիւք օյունճագլարըն իւղէրինէ գօյուլտուլար , ալէլիսուսուս չընղըրաղլար՝ տէրէճէյի նիհայէտէ հայրէթ վէ նաղարը արղգաթլարընը մուճիպ օլմաղըլա , տայիմա գուլաղլարընա եաղլաշարըրպ աղլլանադտա , վէ աղիմ պիր մահգուղիլէթ հրաս իթմէքտէ խտիլէր :

Պու սաաէաիլ ատէմլէրին կէօսթէրտիլի էհիլլէթտէն , ալըշըղըրպտան վէ ճէսարէթը միւլայիմանէտէն , Գօլօմպուս ֆէվլէլատէ մէմսուս վէ մահգուղ օլտու , զիրա պու մէսէրրէթպալաշ ատղըգատա մումաիլէյիլին խէյալի , քէնաիսինէ իսթիգալատէ հէր չէյի խօշ վէ միւմիլին կէօսթէրիլլար խտի , Գօլօմպուս օ տնտէ ճէնա-

պը Հաղղըն վահտանիլէթինի թանըմաղ շէրէֆինտէն մահրում պուլունան պու պիշարէ եաղանիլէրին , էֆքեարը մուղլիմէսի կիւնին պիրինտէ քէմալի սուհուլէթլէ խըրիսթիյանլըղ նուրը իլէ միւնէվլէր օլաճաղընը գալիլէն մէմուլ խտիլլար խտի , պու համիլլէթլի զաթ եապանիլէրի պիր արղգաթը մախսուտէ իլէ թէֆթիլ իթմէքտէ , վէ իլէրուտէ քէնտի հիւմիլէթի իլէ անլէրի ալէմը մէտէնիլլէթէ խտիալ խտէպիլլէճէյիլին աիւչիւնմէքտէ խտի :

Հէնուղ էլպիսէ տէնիլէն չէյիլն նէ օլտուղուընը պիլմէյէն չըլաղ եապանիլէր , սաղալլըղ վէ տէրիլլէրի պաղըր ըհնիլնտէ խտի խտէ տէ , հալ պու զի սիւմալէրինին չէքլի օ գատար չիրքին տէյիլ խտի , իրի կէօղլէրի սիյահ վէ դայէթ բարլաղ , օրթա պօյլու , վէ թէնաթիւպը էնտամլէրի եէրինտէ օլտուգտան պաղա , հալ ու արֆաթլարընտա պիր հալալլէթը ֆէվլէլատէ կէօրիւնիլլար խտի , ֆաղաթ վիճուտի աղալէրինտէ կէօղլէ շարբաճաղ ուսպի (սընըրըլ) պիր գուվլէթ միւշահտէ օլունմատըղընտան , պիւնաէն ալէյի ճէնիլճի օլմատըղլարը անլաշըրմադտա խտի :

Պունլարըն՝ պիլ ճիւմլէ թէգէինաթը պիր թագըմաճալ աճայիպ նաղչիլաթտէն իսլարէթ խտի : Զօղլարըն՝ թէքմիլ վիճուտի նաղըշլար իլէ միւղէյէն օլուպ , պաղըլար խտէ եալընըղ պուրունլարընը , վէ կէօղլէրինին էթրաֆընը նաղչ իթմէքլէ իրթիֆա իթմիլլէր խտի : Սիյահ վէ գըլըրճըղ սաչարը ալընլարը իւղէրինտէ աղ խտէ աէ , ֆաղաթ արղատլարընա տօյրու պիր գաչ ուղուն սաչ թուլմալարը , ումուղլարընա գատար տիւշմէքտէ խտի : Իլը տէֆա կէօրիւնէն պու եապանիլէր , թագըրիպէն օթուղ եաչլնաղա զանն օլունալլարընը խտի :

Գօլժմպոս իշպու ատայր՝ մէշհուր Մարքօ Բօլըն զիքը իթմիշ օլտուղու ճէզայիլի չինտիյետէն ատտ իտէրէք, եէրլիլէրի «չինտի» թէսմիյէ իթաի:

Ապանեալըլար, կէօղլէրի էժնիւնտէ ան պէ ան արզը վիճուա խտէն ատարը զարիպէնին թէմաշա վէ թէտգըզաթըրլա իշթիղալ իտէրէք, գարաանն այրըրմագ վէ կէմիյէ ավտէթ իթմէք իսթէմէմէքտէ իտիլէր, փագաթ թէսրիճէն պաամագտա օլան կիճէնին գարանըղը, կէմիլէրինէ չէքիլմէք լաղըմ՝ իտիլինի քէնտիլէրինէ իսթար իթաի: Օլ կիւն ագչամա գատար ատանըն սահիլինի տօլաշարագ, օբմանլարա կիլիպ չըգարագ, վէ եէնիտէն եէնիյէ շայանը թէւաճիւպ չէյլէր կէօրէրէք օ տէրէճէ մահգուղ վէ մէմուռն օլմուշլար իտի քի, գէրրէ գատար եօրիտնլուգ հըսս իթմէտիքտէն պաշգա, վիճուտլարը կէմիտէ պուլունտուղու հալտէ, կէօղլէրի պիլա իսթիլար ատանըն իւղէրինէ միւնաթըֆ գալտը, եէնի տիւնեատա իլք տէֆա օլարագ պուլտուղլարը պու ատանըն հէր թարաֆընը լայըղըրլա թէֆթիշ վէ թէճէսսիւս իթմէք արղուսը իլէ սուլան օլուպ, քէմալի սապըրսըղըղլա սապահա ինթիղար իտիյօրլար իտի:

Ծ

Ա.սանըն քէսգըզաթը

Շաֆագ աթար աթմաղ Ապանեալըլար սահիլտէ ազիմ պիլ գալապալըղ կէօրտիւքտէն պաշգա, չինտիլէր՝ քէնտի լիսանլարընճա «Գանթթ» թէսմիյէ իթաիք-

լէրի պիլ նէվ գայըղլարա բաբիպ օլտուղլարը հալտէ, կէմիլէրին էթրաֆընը սարտըղլարընը միւշահէտէ իթաիլէր, Պու գայըղլար՝ եէքրարէ պիլ աղամ քիւթիւյինին իշի պօշալթըլարագ իմալ իտիլմէքտէ օլուպ, հէր պիլինին գըրգ էլլի նուֆուսը իսթիւտ իտէճէք պիլ կէնիլիլի պուլունմագտա իտի, շայէտ պուսլար արգա իւսթի տէճնալիլէրինտէ, չինտիլէր տէնիլէ աթըրլալ քէմալի սահալէթլէ եիւղէրէք տօղլուսըրլար, վէ տէրունինէ տօլմուշ օլան սուլը, իշի պօշ գուրու գալապլար իլէ պօշալթըրլար, վէ պիլա միւշիլիւլաթ թէքրուր րաքիպ օլուրլար իտի:

Եէրլիլէր, իքրամէն պէրապէրլէրինտէ բամպուգ, թու թի դուշլարը, վէ Մանիօք ունունտան եարըրմա էքմէք կէթիլմիլէր իտի: Ապանեալըլարտան պաղըլարը չինտիլէրին թէղեինաթ իշին պուլունլարընա ալթուն բաղալարը թագմըշ օլտուղլարընը, վէ մէղքիւր ալթունլարը մաէլմէմուռնիյէ չընղըրագլար իլէ միւպատէլէ իթմէյէ ճան աթտըղլարընը պիլթէճըիւպէ անլատըրլար: Գօլժմպոս պու ալթունլարըն նէրէտէն կէլտիյինէ ատայրը վահշիլէրի, պիլ թագըմ իշարէթլէր իլէ իսթիճիւպ իթաի: անլէր աաիլի ճէնուպ ճիհէթինտէ զայէթ պէօյիւք պիլ մէմալիքտէն կէլտիլինի իշարէթլէ անլաթտըլար:

Զիհնի տայիմա օ խէյալաթը խաթըրնիւվաղ իլէ մէշղուլ պուլունտան Գօլժմպոս, վահշիլէրին պու իսպարաթընտան, արթըղ թէրէտտիւտի թէրք իլէ խաթայի հիւքիւմալըղը, հէր հալտէ մէմալիքը մէղքիւրէ օլաճաղընա չիւպհէսի գալմայըպ, եէրլիլէր, քէնտիտինէ ալթուն սահանլար իշինտէ թաամ իտէն զայէթ զէնկին վէ գուտրէթլի պիլ հիւքիւմալտան պահա իտիյօրլար զանն իթաի, վէ հիւքիւմալը միւշարիլէյհին

անասը խաթարի գրթասընա հիւքմ խոէն պէօյիւք խան քէնտիտի օլաճաղընա գանաւթ կէթիլտի, վէ պօւ ճիհէթլէ պիր ան էվիլէ եէրլիլէրին իսանընը էօյրէնմէք հէվէփնէ տիւշիւպ, անլէրին չօգ տէփա թէլաֆֆուլ իթտիլէրի «Կուանահանի» քէլիմէսի, քէնտի իսան-լարընճա սաքին օլաուգլարը ճէղիլէնին իսմի օլոուզու-նը անլատը:

Իբի կիւն պու մինալ իւզրէ կէշտիքտէն սօնրա, Սպանեալլար՝ ճէղիլէ իլէ սէքէնէսի հադգընտա մա-լիւմաթը թամմէ ախլ իթմէք սէվտասընա տիւշտիւլէք. ամիրալըն էմրի իլէ կէմիլէր ատանըն սէվահիլինի տօ-լաշտրլար, սանտալլար տէնիլին գօյլարընա կիրուպ չըգընճա լաթիֆ մէնղարէլէր կէօրիւնիւյօր խտի. հէլէ տղաճլարըն թաղէլիլի վէ ճէսամէթի Սպանեօլլարը հայրէթտէ պըրադըյօր խտի. պունլար խուրմա, մէշէ վէ ղայէթ եիւքսէք մալուն աղաճլարը օլուպ, արալարըն-տաքի էօտ աղաճլարընըն նէշը իթտիլի բայիհայի լա-թիֆէ, կէմիլէրտէն պիլէ լաթիլմամ օլունտօյօր խտի. եէր պէ եէր ուֆագ քըմաղլար ճէրիյան խտէրէք արա-ղիլի սուլամադտա, վէ եէքտիկէրինտէն պըրըլպ պիր գաշ ճիհէթէ տօղրու կիթմէքտէ խտիլէր. ճէղիլէնին օրթասընտա տալի լաթիֆ պիր կէօլ պուլունմադտա խտի:

Սպանեօլլար, իբի քէօյլէրին էօնիւնտէն կէշտի-լէր. մէգըիւր քէօյլէրին իլինտէ խուրմա տալլարընտան մամուլ եանպէեան ուֆագ գուլիպէլէր կէօրիւնմէքտէ խտի. Էվրօքալլարըն սանտալլարընը կէօրտիւլէրինտէ, գարը էրքէք գարմա գարըշ գուլիպէլէրտէն տըշարը օթըլարագ քէմալի հայրէթլէ պազարլար, վէ կէօլէ-րի իլէ էլէրինի կէօյէ գալտըրարագ Սպանեօլլարա սէճտէ խտէր կիպի հալլէր խալաղ խտէրլէր խտի. պա-

ղըլարը տա պու եապանճըլարը կէօյտէն էնմիշ գանն խտէրէք, պաղըրըպ չըղըմադտա, վէ ուղադտան մէյ-վէ, չիշէք, վէ սու իլէ տօլու գապլար թաղալիմ իթ-մէքտէ խտիլէր:

Չօղլարը տալի քէնտի աղաճտան օյաւա գալըղլա-րընա բարիպ օլարագ սանտալլարը թէագըպ խտէրլէր. պաղըլարը տա սահիլտէ տուրուպ պիր մըղտար ալըգ ալըգ պաղտըղտան սօնրա տէնիլէ աթըլըրլար, վէ քէմալի մէհարէթլէ սանտալլարըն արգասընտան եիւ-ղէրէք, իշարէթլէր վէ եայկալալաշ իլէ սանտալլարա կիրմէք լաթէտիլէրինի անլաթըրլար խտի. ամիրալ ի-սէ խօշ չէհրէ իլէ կիւլէրէք պունլարըն էլլէրինտէն թու-թուպ սանտալա ալըր, հէր նէվի թալթիֆաթտա գու-սուր իթմէղ, վէ էլլէրինէ պուճուգլար իլէ իւսթի սու-րէթլի միտալլար վէրիւր խտի:

Եէրլիլէր, պէօյլէ գըյմէթսիղ չէյլէրէ սահիպ օլ-տուգլարը իլին քէնտիլէրինի տէրէճէյի նիհայէտէ մէ-սուտ վէ պահտըեար ատտ իթմէքտէ խտիլէր. սան-տալլարընա տօլաշըլաղը սըրատա ուֆագ պիր նիմ ճէղիլէյէ թէսատիւֆ օլունտու. պուրատա Սպանեօլ-լար, Գաստիլիյատաքի պահճէլէր կիպի կիւղէլ պահճէ-լէրին իլինտէ ալթը ատէտ գուլիպէ կէօրտիլէր:

Գօլօմպու հէր թարաֆընը ինճէտէն ինճէյէ թէտ-գըղ վէ թէճէսսիւս իթմէքլէ ճէղիլէնին ուֆագ օլ-տուղունը անլատը, վէ եապանիլէրին կէօթթէրտիլէրի ատալարըն տէրունինի կէղմէք էմէլի իլէ կէմիլիէ ալ-տէթ իթտի. մումալիլէյհ, պիրաղ Սպանեօլլա էօրէ-նիպ տէ իլէրուտէ թէրճիմանըգ իթտիլմէք նիլէթի ի-լէ, եէրլիլէրտէն եէտի քիշիլի նէղտին ալըգ օյաու. պունլար, պէօյլէ պէօյիւք վէ կիւղէլ կէմիլէրտէ պու-լունտուգլարընա բէք ղիյատէ մէմուռն օլույօրլար խտի:

6

Ֆերմանսին վե Սոյամեդոյ ասալարը .

Գօլօմպոս , հէր նաղար իթաիյի թարափտա նէվ պէնէվ շէքիւտէ կիւղէլ, տիւղ, վէ մահսուլտար ատաւար կէօրիւյօր իտի . եւրլիւէր քէնտիսինէ եիւղտէն դիյատէ ճէղիւրէլէր իսմի պէյան իթաիքլէրինտէն , Մարգօ-Բօլըն զիւր իթաիյի մուծիղէլի ճէղպիլիւրն պու աւտար օլաճաղընա գանաթ կէթիւրաի , վէ մուամիլէյին , Սիւրանկօ ատաղընա , վէ իսթայի հիւքիւմաւարլըղընա վասըլ օլունմաղտան , Ասիյա գըլթասընըն ճի-հէթը շարգիլէսինտէ վաղը , քիւնլիւք վէ էօտ աղաճարը իլէ տօլը 7488 ատէտ միւծիղէ նէվինտէն օլան ճէղիւրէլէր իշար իթմիշ օլտուղունը տէրիսթըր իթաի . ֆիլհաղըղա Գօլօմպոսըն թասաւիւլըր իթաիյի շէյ հաղըղաթէ մաղրուն տէյիլ իտի իսէ տէ , հալպուքի պու թասաւիւլըր քէնտիսինէ բէք խօշ կէօրիւնտիւլիւնտէն պիւր տիւրլիւ խաթըրընտան չըղարամատը , վէ Մարգօ-Բօլըն ֆարղիյաթընա իսթինատէն տայիւմ , մահսուլտաթը ալթուն օլան պու աղաղիլէրի պուլմաղ սէվտասը իլէ սուղան օլույօր իտի .

Գօլօմպոս , ճէղպիլի մէղքիւրէնին էն պէօյիւյիւնէ թէգարրուպ իտէրէք , պուրասընը « Լա Նէսսանս իմմաղիւլէ » (Սնարատ Յղութիւն) թէսմիլէ իթաի . մուամիլէյին , ճէղիւրէնին սէքէնէսի , ալթուն պիլէղիւրէլէր վէ կէրտանլըղար իլէ միւղէյիէն օլտուղլարը հալտէ քէնտիսին իսթիգպալ իտէճէքլէր զաննընտա պուլունույօր իտի . հալպուքի գանօթլարա բաքիպ օլմուշ

օլան պիւր թաղըմ չըսլաղ վէ վիճուլէրինտէ նէվ պէնէվ նաղըլար պուլունան ատէմէրտէն պաշդա պիւր շէյ կէօրմէտի . պու էսնատէ Սպանեօլլարըն կէմիլէրինտէ պուլունան եէտի Հինտիլիլէրտէն պիլի տէնիլէ տթըլարաղ , վաթանտալարընըն բաքիպ օլտուղլարը գայըղլարտան պիլիւնին իշինէ կիւրաի , վէ ճիւմէսի վար գուվլէթի բաղույէ վէրէրէք . քէմալի սիւրաթլա քիւրէքլէրէ եարըլըպ գալմայա պաշտարըլար . Մահիլէ վասըլ օլտուղլարընտա գայըղլարը թէրք իլէ , ճէյլան սիւրիւլէրի կիւլի շիթաղլա օլմանլարա տօղրու գօլաբաղ նապէտիտ օլտուլար .

Փագաթ գայըղընըն իշինէ հայըրճա բամպուգ պուլունան պիւր Հինտիլի , Նինա նամ սէֆինէյէ թէգարրուպ իթաի . Սպանեօլլար պունը գայըղը իլէ պէրապէր կէմիլէ ալըպ , խէվֆ ու տէհչէթինտէն նաշի թիւր թիւր թիթիթէմէքտէ օլան զէվալըր վահչիլի ամիւրալըն հուղուրընա չըղարտըլար . Գօլօմպոսըն պաշըրճա մէնֆաւթը , եւրլիւէրին էմիլիլէթ վէ հիւսնի թէվէճճիւհլէրինի ճէլպ իթմէքտէն իսղարէթ օլմաղըլա , Հինտիլի աղիւմ պիւր նէղաքէթ վէ ինսանիլէթ իլէ գապուլ իթաի , պաշընա ըէնկեամուղ պիւր չաղղա գօյտու , վէ էլինէ պիւր թաղըմ օլունճաղլար վէրտիլքտէն սօնրա եօլա գօյտը .

Պիւր աղ սօնրա Գօլօմպոս տիկէր պիւր Հինտիլի տահա կէօրաիւ քիւ պօյնունը ճէվիղ տանէսի ճէսամէթինտէ պիւր նէվ գուրու նէպաթտէն մամուլ իրի պիւր կէրտանլըղ իլէ թէվէլին իթմիշ , վէ եալընըղ պաշընա պիւր գայըղա բաքիպ օլմուշ օլտուղու հալտէ , ալէլ տճէլէ պիւր ատառան տիկէր պիւր ատայա կէչէյօր իտի . մէրգուլմ շիւպհէսիլ պու շայանը հայլէթ եապանճըլարըն վիրուտինի վաթանտալարընա խապէր վէրմէք իտի թէյօր իտի . Սպանեօլլար պու հէրիֆի պիւր թաղըմ

իշարեթէր իւն չըզըրտըլար, վէ պինմիշ օլտուղու գա-
նօթը իւն պերապէր կէմիյէ ալտըլար. ամիրալ՝ մէր-
գումա պալ՝ էքմէք վէ շարապ իրբամ իթաիքաէն սօն-
րա էրթէ կիւնի սէրպէսթնէ սալը վէրտի:

Սէֆինէ, եէնի պիր ճէղիրէնին բիյշկեհհընա միւ-
վասըլէթ իթմիշ օլտուղունտան, տէր հալ Հինալիւէր՝
գանօթլար իւն կէլիպ կէմինին էթրաֆընը ալտըլար:
Պունլար, պերապէրէրինտէ պիր չօգ բամպուգ իւն,
էվրօբալըլարըն մէճհուլի օլան պիր թաղըմ մէյվէլէր
վէ նէպատաթ. քէօքլէրի կէթիրմիշլէր իտի. ամիրալ
չըզըպ ճէղիրէյի տօլաշտը, վէ իսմինէ ֆէրնանտին
գօյտու: Պուրաաաքի եէրլի գատընլար բէշտիմալ գու-
շանմըշ օլտուղլարը կիպի, իգամէթ իթաիքլէրի գու-
լիպէլէր տախի, կուանէհանի ճէղիրէսինտէքի գուլի-
պէլէրէ նիսպէթէն, պիր տէրէճէյէ գատար միւնթա-
ղամ՝ վէ սէվիմի պիր հալտէ պուլունույօր իտի. պու-
ատաաա տօգունմուշ բամպուգ պուլունտուղու կիպի,
եէրլիլէր թարաֆընտան «Համագ» թէսմիյէ օլունան
պիր նէվի եաթագ իսթիմալ իտիլիյի տախի կէօրիւն-
տիւ: Պու եաթագլար՝ եէրտէն եիւքսէլէք ասըլմըշ օ-
լուպ, բամպուգտան մամուլ տայանըղը պէզլէրտէն
իպարէթ իտի: Էլ հասըլ ֆէրնանտին ատապընտա հէր
շէյ պիր տէրէճէյէ գատար միւքէմիլ օլմաղըլա, տ-
միրալ պու ճէղիրէ հագղընտա լուղնամէսինտէ շէօյէ
եաղմագտա տըր:

«Հոկտեմբերին իշինտէ օլտուղունմուղ հալտէ պու-
րատաքի նէպատաթ, Մնատալըղլիյատա Մայիս այլընտա
օլտուղու կիպի թէրու թաղէ վէ եէմէշիլ տիր. պուն-
տաքի մէյվէլէր, օթլար վէ աղաճլար, Մպանեանըն
մահալթլընտան, կիճէնին կիւնտիւղտէն նէ գատար
ֆարդը վար իսէ, պունլարտա օ գատար ֆարդը տըր:

եէրլիլէր՝ Մպանեօլլար հագղընտա բէք ղիյատէ հիւր-
մէթ վէ միսաֆիրնիւվաղըգ կէօսթէրմէքտէ օլուպ,
անլէրի քէնտի օլմանլարընա վէ բունարլարը պաշընա
կէօթիւրմէքտէ, այլըղ բաբաղանլար հէտիյէ իթմէք-
տէ, սանտալարըմըղը բամպուգ իւն տօլտուլմագտա,
վէ պօշ ֆըշըլարը թաթլը սու իւն տօլտուրուպ, քէ-
մալի խահիշլէ տէնիղ գըյըսընա տօղլու եուվարա-
մագտա իտիլէր:

Գօլօմպու, պու ճէղիրէտէ սաքին օլան եէրլիլէրին
իշարաթը միսալուսէլէրինտէն, վէ սայըր պաղը իմա-
րէլէրտէն, պունլարըն՝ քէնտիսինէ ճէնուպ ճիհէթլէ-
րինտէ ալթունը պօլ պիր արաղի կէօսթէրէճէքլէրի իւ-
միւտի իւն բէրվէրտէ օլույօր իտի, վէ իշթէ պու ֆիրը
իւն ֆէրնանտին ճէղիրէսինի թէլք իտէրէք, ճէնուպը
շարղի ճիհէթլինտէ վաղը Սօյամէթօ ատապընա աղի-
մէթ իթաի. հալ պու քի ֆէրնանտինտէ օլտուղու կի-
պի պունտաաա ալթունտան էսէր կէօրէմէտի: Էլ հա-
սըլ Հինալիլէրտէն մէրվի դանն իթտիյի օ կիւզէլ վէ
մէշհուր պէլտէյի, ալթուն վէ միւճէվհէրաթլէ միւզէյ-
եէն սահանլարտա թաամ իտէն օ դէնկին վէ մուաղ-
ղամ հիւրիւմտարը պալամտար. անճագ՝ մէյվէտար
տալլէր իւն տօլու եիւքսէք աղաճլար, լաթիֆ չիմէն-
ղարլար, տէնիղ տալիալարընտան ըսլանմըշ ինճէ վէ
բարլագ գուճլար, վէ ճէնուպը շարղի ճիհէթլինտէ
քէսիր իւլ աղա աղաճլարըլա մուհաթ կէնիշ կէօլլէր
վէ ըրմագլար կէօրտի:

Գօլօմպու, Էլիզապէթ թէսմիյէ իթմիշ օլտուղու
Սօյամէթօյ ճէղիրէսի հագղընտա, բուղնամէսինտէ
շու ճիւմէլէրի իշար իթմիշ տիր:

«Էլիզապէթ ատապընըն հայիղ պուլունտուղու լէ-
թաֆէթը թապիյէսի, շիմալիյէ գատար քէշֆ իթաիլիմ

ճէզերէլէրին կիւղէլիյի մափէվզընտա տըր . հանկը թարաֆա կիտէճէյիմի պիլմէյօրում . էէշիլ հալըլար կէ մէֆրուշ կիպի լաթիֆ տաղլարըն զէրվէլէրինէ պաղ-մաղ տան տօյամայօրում . Պաւրատա զայէթ ճէսիմ կէօղլէր վէ կէնիշ ըրմաղլար օլում , էթրաֆընտա շա-յանը հայրէթ տէնէճէք տէրէճէտէ միւնպիթ մէրալար պուլունմաղ տա տըր . Մնտալուղիյատա Սպրիլ այընտա օլտուղու կիպի , հէր շէյ թաղէ վէ եէշիլ ըննկաէ տիր . հէլէ զուշարըն նաղմաթը սէֆապալաշալարը պէնի պիւսպիւթիւն մէճղուպ պիր հալէ կէթիրիյօրլար :

«Ս.հ. քեաշքի միւմքին օլտա տա պուրալարտան ապ-լա այրըլմայըպ միւտտէթը հայաթըմը շու լաթիֆ մա-հալաէ կէշիրտէմ . պուրատա օ դատար չօգ բաբաղան վար քի , քիւմէ քիւմէ ուշաղղլարը սըրատա՝ աֆիթա-պը սէթը իտէրլէր տէսէմտէ , միւպալաղա իթմիշ օլ-մամ . հէլէ իրի ուֆաղ թույուրը սայիրէնին ըննկեա-մաղ վէ բարլաղ թիւլլէրի , հաղըղաթէն հայրէթէֆ-ղա պիր շէյ տիր . պուրայա մուվտարլէթ իթաիյիմիղ էննատէ էօյէ լաթիֆ զօղուլար իսթիշմամ իթաիր քի , թալիֆի գալու գալէմէ միւմքին տէյիլ տիր . պուրատա տօյանըլըղա վէ ալէլիսուսուս թէպապէթէ լուղումը վէ էլվէրիշի բէք չօգ նէպատաթ պուլունա-ճաղը մէլհուղ իտէ տէ , թէէսիւֆ իտէրիմ քի պէն անլէրի թէշիսիս վէ թէֆրիղ իթմէյէ միւգթէտիր տէ-յիլիմ : »

Սպանեալըլար , արաղինին պունճա շայանը հայ-րէթ ահվալինի թէմաշա իթաիրաէն սօնրա կէմիյէ ալ-տէթ իթաիրլէրի սըրատա , սյինէ կիպի բաղ ու պէր-լաղ օլան , վէ ուֆաղ պիր իյնէ տիւշտէ պիլէ կէօրիւ-նէն տէնիզին սիպինտէ , կիւմիւշ կիպի բարլաղ բուլը վէ ալթուն ըննկի նէվ պէ նէվ պալըղլարը , վէ տի-

կէր հայրանաթը պահրիյէյի քէմալի հայրէթլէ սէյր իթմէքտէն տօյամայօրլար իտի . մէղքիւր պալըղլարըն պաղըլարը դուվլէյի էլէքթրիղիյէյի հայիղ պուլան-տուղլարընտան , կէմիլէրին էթրաֆընտա սըլալար օյ-նտաղըճա , կէօղլէր դամաշտըրըճը ետգամօղլար հա-սըլ իտիյօրլար իտի :

Նիհայէթ իւլ էմր Սպանեալար իշին պու մէճհուլ գըթատա պուլունան հէր էշեա վէ հայրանաթ , քէն-տիլէրինին թանըղղլարընտան չօգ ֆարգըլը օլմաղըլա սօն տէրէճէ թէհայիւրտէ դալմաղտա , վէ տաղըղա պէ տաղըղա մահգուղիյէթլէրի թէղայիտ պուլմաղ-տա իտի . էկէր մուճիպի մահղունիյէթ օլաճաղ պիր շէյ վար իսէ , օ տա ամիրալըն արամաղտա օլտուղու զէնկին վէ գուտրէթլի խաթայի հիւքիւմտարլըղընը պուլմաղ իշին , հէնուղ չօգ վաղըթ պէքլէմէք լաղըմ կէլէճէյի գաղիյէսի իտի . Մամաֆիհ էվէլլէրի Գօլժու-սրա հաղըղնտա զէրրէ դատար էմնիյէթլէրի գալմա-մըշ օլան պու առէմլէր , շիմաի մումաիլէյին պէհէ-մէհալ խաթայի գըթասընը պուլաճաղընա դաթան շիւպհէ իթմէմէքտէ իտիլէր :

Գուպա նէզիրէսի .

Պու էննատէ միւթէմտաիյէն շիտտէթլի եաղմուր-լար եաղաղընտան , վէ մուխալիֆ քիւղկեաղլար էտի-յինտէն , Գօլժուսրա՝ պիր դաշ կիւն էլիղապէթ տա-սընտա գալմայա մէճպուր օլտուղտան սօնրա , նիհա-

յէթ իւր էմր : Հոկտեմբերին եկրմի տէօրտիւնտէ եօլա չրգաղիլտի , վէ եէտի սէքիդ թանէ տաւարըն բիյշ-
կեահընտան կէշէրէք , Լուգա ճէղայիլինի Ֆրլօրիթա-
տէն թէֆլիդ իտէն Պահամա գանալընա կիրտի : Մու-
մաիլէյն չրմալէ տօղրու կիթմիշ օլայըտը , չրմալի Ս-
մէլիդայը պուլաճաղը տէրքեար իտի , ֆաղաթ տայի-
մա դարպ ճիհէթինի արդուլէտիլինտէն , Հոկտեմբերին
եկրմի սէքիլինճի կիւնի Գուլա ճէղիլէտինի սահիլինէ
միւլապըլէթ իթտի :

Ճէղիլէյի մէղքիւրէտէ պուլունան տաղլարըն վէ
տէրէլէրին մէնզարէսի , սահիլտէն աէնիլէ տօղրու ու-
ղամըշ օլան պուրունարը , կէնիշ դօլարը , վէ պահըր
Մուհիթէ ագամադտա օլան պէօյիւք պիր նէհրին քէս-
րէթիլ սուլարընը կէօրիւպ , Գօլօմպոս պուրասընըն դա-
յէթ պէօյիւք պիր ճէղիլէ , վէ պէլքի տէ պիր դըթայի
ճէսիմէ օլաճաղընա ինթիմալ վէրիյօր իտի : Ճէղիլէյի
« Ժուաննա » վէ նէհրի տախի Սան-Սալվատօր թէսմի-
յէ իթտի : Պու արալըդ ամիրալ պիր թաղըմ վահշի-
լէր կէօրտիւ քի , իքի ատէտ դանօթլարա պիւնմիշ օլ-
տուղլարը հալտէ նէհիրտէն եօգարը տօղրու չրգըյօր-
լար իտի : տէրհալ դարայա չրգըպ իքի ատէտ մէթ-
րուդ գուլիպէլէրի թէֆթիշ իտէրէք , իշլէրլինտէ պաղը
խասըր բարչալարը , պալըդ ավլամադ իշին օլթալար ,
վէ պիր տէ հավլամայան քէօրէք կէօրտիւ : Ղաթէն
պու ճընս հավլամաղ քէօրէքլէրտէն , պաշգա ճէղիլէ-
լէրտէ տախի կէօրմիւշ օլտուղունտան օ գատար թէհա-
ճիւպ իթմէյօր իտի :

Գօլօմպոս , ճէղիլէնին սէվահիլինի թէֆթիշ իշին
թէքրար կէմիյէ ավտէթ իթտի , չօգ տէֆա կէմիտէն
դարայա վէ գարատան կէմիյէ կիտիպ կէմէքլէ , հէր
տէֆասընտա վէ հէր եէրտէ գուլվէթի վէ ճէսամէթի

նէպաթլար պուլտու : Էօթէ պէրի խուրմա տալարը-
յըլա մէթալ օրտուգճա թէմիլ վէ վիքէմմէլ գուլի-
պէլէր վար իտի : Պու գուլիպէլէր՝ եէրտիլէրէ եաղըն
պուլունմադտա իտէ տէ , ֆաղաթ եօլ եախօտ սօգա-
ղա պէնգէր պիր թարիդ կէօրիւնմէյօր իտի : Սպան-
եօյար եաղաշարդճա , եէրլիլէր պաշլարընը ալըպ ֆի-
րար իտիյօրլար իտի : Պու ճէղիլէտէ պիր թաղըմ օ-
տունտան մամուլ ինտան սուրէթիլէրի վէ հէյքէլլէր
պուլունտուղունտան , ամիրալ՝ պու տտատա , տիլէր
տաւարտան զիյատէ մէտէնիլէթ կիրմիշ օլտուղունա
դանաթ կէթիլտի :

Լարինթա նամ սէֆինէտէ պուլունան եէտի
Հինտիլէրտէն իշիւ գալմըշ իտի : Պանլար՝ տէօրթ
կիւն գատար ուղադտա գըթայի մէղքիւրէնին իշլէրէ-
րինտէ քէք չօգ ալթուն վէ զիյգուտրէթ պիր հիւքիւմ-
տար պուլունտուղունը պէյան իթտիլէրլինտէն , Գօ-
լօմպոս՝ Էվլէլ Էմիրտէ եէրլիլէր իլէ սէօյլէշմէք իշին
պունլարտան պիրինի կէօնտէրմէյի մինասիպ կէօրտիւ :
Հինտիլ , իթաաթ իտէրէք տէրհալ տէնիլէ ալթըտը ,
վէ եիւզէրէք կէշիպ կիթտի : Մէրգոմ՝ Սպանեօլլարըն
լէյհինտէ օլան իֆատաթըյըլա , վաթանտաշլարընըն օ
մէրթէպէ Էֆիլիլէթինի ճէլպ իթտի քի , տէրհալ եէր-
լիլէր օն ալթը թանէ դանօթլարա բաքիպ օլմուշ , վէ
քիւլիւյէթի բամպուգ իլէ մէյվէ տօլտուրմուշ օլ-
տուղլարը հալտէ կէմիլէրէ թէգարուպ իթտիլէր :

Հալպուքի Սպանեօլլարըն արատըլլարը բամպուգ
վէ սայիլէ օլմայըպ , իլլա ալթուն օլտուղունտան , կէ-
միլէ կէլէն վահշիլէրտէն պիրինին պուլունտա պիր կիւ-
միւշ բարչասը կէօրիւպ , կիւմիւշին նէրէտէն կէրտիլինի
սօրտուլար , վէ եէրլիլէրին գավլինճէ ճէղիլէնին թա ի-
շլէրլէրինտէն կէլտիլինի անլատըլար : վահշիլէր քէնտի

լիսանլարընձա կիւմիւշին պուլունտուղու մահալի «Գու-
պանագան» եանի Գուպանըն մերքեղի թէսմիյէ իթտիք-
լէրինտէն, Գօլումպոս օրաօրնըն Խաթայի հիւքիւմտարը-
ղընըն մաղարըլ օլաճաղընա գանաթ կէթիլիպ, պէօ-
լիւք Խանա պիր հէյէթը սէֆարէթ կէօնտէրմէյի
թաամիմ իթտի, վէ պու մէմուրիյէթը մուհիւմէյի,
Լութուվիկոս Թօրքէս իլէ Բօտրիկօ Էրէս նամ իքի
դապիթէ հէվալէ, վէ ալթը կիւն զարֆընտա իքմալի
խրամէթ իթմէլէրինի էմր իթտիքտէն սօնրա, քէնտի-
սի ճէղիլէնին թէաղըղ ու թէֆիթիլի իլէ իլթիլալ իթ-
մէյէ պաշատը, վէ եէնի տիւնեանըն բէյաթըքէյ ի-
րայէ իթտիյի էշեայի դարիպէ վէ մէնզարէյի լաթիֆէ-
նին թէմաշաօրնտան միւթէլէղղի վէ միւթէհայրը օ-
լաթաղ բուղէամէսինէ շու սէօղլէրի իլալէ իթտի:

«Գուպա ճէղիլէսի, շիսմիյէ գատար քէշֆ ու իշ-
զալ իտիլէն արաղիլէրին էն կիւղէյի տիր: Պարատա
լնսան քէմսիլ ասայիլի հալ իլէ իմրարը հայաթ իտէ-
պիլիր» տէյու եաղաղգտան սօնրա, էլիլապէթ ճէղի-
լէսինի թարիֆ իթտիլինտէն զիյատէ խահիլ իլէ Գու-
պանըն ըրմաղլարընը, պուլունլարընը, գօյլորընը, նէ-
հիլլէրինի, վէ տաղլարընը, պիթթաֆսիլ զիքը իտի-
յօր իտի:

Միւնթաղալէրտէ զուհուրի միւթլաղ օլան տէհ-
շէթամիլ ֆուրթունալար, Գօլումպոսա հէնուղ մա-
լիւմ օլմաղըղընտան, տէնիլին տայիմա պէօյլէ սա-
քին վէ լաքիտ հալտէ գալաճաղընը զանն իթմէքտէ
իտի: Փաղաթ մուախիսարէն պու խօշ միւլահաղաթը
զիհնինտէն իխրաճ իթմէյէ մէճպուր օլտու: Անճաղ
պուլարըն ահվալի սայիլէսի հաղգընտա եաղաղը
շէյլէր, սըրֆ հաղըղաթտէն իպարէթ իտի: Պունլար
աղըղի շէյլէ ըլմաղըլա էլէէվմ արղը վիճուտ իթմէք-

տէ տիրլէր: մէսէյա Ամէրիգա գըթասընտա պուլունան
մէշհուր վէ գըյմէթտար աղաճլար, չիլէքլէր, մէյլէ-
լէր, բէնկեամուղ վէ լաթիֆ գուշար, ալթուն բէնկին-
տէ բարլաղ նէվ պէնէվ պէօճէքլէր, վէ հայրանաթը
սայիլէ մէյտանտա օլտուղու կիպի, պու կիւնքի կիւն
Էվրօբա միւղէխանէլէրինի թէղիլին իտէն եաղու վէ
զիւմիւտ միսիլլու կիրանալէհա միւճէվհէրաթ, Գօլում-
պանըն հայրէթինի թահգըղ վէ թաստիգ իթմէյէ
քեաֆի շէյլէր աիր:

Գօլումպոսըն, Գուպա ճէղիլէսինտէ թէվաղուֆ
իթմէսինտէն տիլէր ֆայիտէլի շէյլէր տէ մէյտանէ
չըգար: պունլարտան էն պաշըճասը բաթաթէս տէ-
նիլէն օ նաֆի նէպաթ տըր քի, էլէէվմ էվրօբատա
պունըն իսթիմալի թաամիմ իթմիլ տիր:

Պալատէ պէյան իթտիլիմիլ հէյէթը սիֆէրա, ալ-
թը եէտի կիւնտէն ալտէթ իտուպ, էօյլէ զէնկին Խան,
վէ եա զիլղուրլէթ հիւքիւմտարըն էսէրի պիլէ օլմա-
յըպ, պին նուֆուս գատար սէքէնէյի հալի էլլի ա-
տէտ գուլիպէլի պիր քէօյտէն պաշգա հիլ պիր շէյ
կէօրմէտիլլէրինի պէյան իթտիլէր: Լութուվիկոս Թօր-
քէս, պիր չօգ էլսինէյի շարգըյէյէ աշինա օլուպ,
էթրաֆընտա պիրիքմիլ օլան եէրլիլէրէ, Արապճա,
Սիւրեանիճէ, վէ Իպրանիճէ սէօղլէր սէօյլէմիլ իտէ տէ,
հիլ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմայըպ, անճաղ գալմը մէղ-
քիւր, քէնտիլլէրինէ գըլաղուղըղ իտէն Հինալինին
լիսանընը անլամըլլար, վէ եալընըղ անընլա միւքեա-
լէմէ իթմիլլէր իտի քի, Հինալիլի մէրգում ուզուն պիր
նութղ իյրատ իտէրէք, պէյաղ ատէմիլլին, եանի
Սպանէօլլարըն մայիք օլտուղու աղ ու զէքեալէթի,
վէ սախալէթը թապիլլէրինի կէօյլէրէ գատար եիւք-
սէլտէրէք, պունլարըն մահզա քէնտիլլէրինի մէսուտ

վէ պահապանար իթմէք իշին կէրմիշ օլտուգլարընը պէ-
յան իթմիշ խաի :

Յիւ հաղըգա Հինալինին պու նութղը եերլիւէրէ
օ տէրէճէ հիւսնի թէէսիւր իթմիշ խաի քի , հէման Սպան-
եօլլարա թէղարուպ խաէրէք էլլէրինի էօրմիշլէր , վէ
պիւր չօգ հէտիլէլէր վէրմիշլէր խաի . էն էվվէլ էրքէքլէր ,
վէ սօնրա գատընլար լայէթ վէ ըզհարը մէմունիլէթ
խաուպ , ճիւմիէսիտէ պու եէնի միսաֆիլլէրին՝ քէնաի
իլլէրինտէ իգամէթ իթմէլէրինէ բէք զիյատէ արգու-
քէշ պուլունտուղլարընը պէյան իթմիշլէր , Հինալի թէր-
ճիւսնն՝ Սպանեօլլարըն կիտէճէքլէրինի անլաթարղըն-
տա , սատէտիլ վէ խայըրխահ եերլիւէր , պունլարը
կէօյաէն նուղուլ իթմիշ վէ եինէ օրայա կիտէճէքլէր
զանըլլա , քէնալլէրինի տախի պէրապէր կէօյէ կէօ-
թիւրմէլէրինի իլթիմա , վէ բէք չօգ բէճա էլլէմիշլէր
խաի :

Պու հալտէ սէֆիլլէր , ամիրալըն արգու իթտիլի
խապէրլէրին հիշ պիլլինի կէթիլմէմիշլէր խաի . զիւրա
գարիլինի քիւրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի , Սպանեօլլա-
րըն կէօղլունէ պլթունտան մաստէ հիշ պիլլ շէյ կէօրիւն-
մէմէքտէ խաի . մամաֆիհ պուլտուղլարը պու մահսուլ-
տար արաղիլէր , ալթունտան զիյատէ գըյմէթտար օլ-
տուղլարը տա տէրքէար տըր : Սէֆիլլէր կէմիլէ ալաէթ
իթտիլլէրի սըրատա , իլք տէֆա օլտրադ թիւթիւն
եարրաղընը կէօրտիլլէր . եերլիւէր գուրա պիւր նէպա-
թըն եարրաղլարընը պիւքէրէք պիւր ուճունտան եադ-
մագտա , վէ տիկէր ուճունը տուտաղլարը արտաընտա
սըգարագ՝ տիւմանը տըշարը չըգ տրմագտա օլտուղլա-
րը թէաճիւպլէ թէմաշա խաիլտի , վէ իշթէ էվրօբալլը-
լար , պիլլինճի տէֆա օլտրադ թիւթիւն եարրաղընը պու-
րատա կէօրիւպ , իլք տէֆա ֆիլլէր հասըլ իթտիլլէր :

Գօլօմպոս , Գուպա ճէղիլլէսինի թէրք խտէճէլի
էսնատէ , եերլիլէրտէն բէք չօղը պէրապէր կիթմէք
իսթէտիլլէրինտէն , պաղըլարընը մաէլ մէմունիլէ գա-
պուլ իթտի : Մումալլէյհ պու սատէտիլ տալմէլլին
թապէն հալիմ , սալին , վէ մահճուպ օլտուղլարընը
պիլմէլլէ , պունլարը՝ սուհուլէթլէ խըրիսթիանլըգա
խախալ խապիլլէճէլլինի մէմուլ խաիլլէր խաի , զիւրա
Գօլօմպոսն էն շէտիտ արգուլարընտան պիլլի տէ , էլ
ալթարը պու շէրէֆիլի իշին , Ինճիլի ճէրիֆին պու
բուլթէրէսթ աղվամը վահշիլլէ միյանընտա թաաթիմ
օլունմատընա վասէթայի հասէնէ օլմասը խաի :

8

Հայի , հաիօս Սպանեա ախաղ :

Հինալիլէր , չօգ տէֆա «Պօհիլյօ» խամինի թէլաֆ-
ֆուլ իթտիլլէրինտէն , Գօլօմպոս պու արաֆիլի տախի
քէշֆ իթմէք խաթէտի , մումալլէյհ իշպու Պօհիլյօ տէ-
նիլէն արաղիլին , քէնաի պիլլտիլի «Պապէղա» նամ
մահալ օլաճաղընը գանն իտիլլօր խաի :

Գօլօմպոս , Գուպա ճէղիլլէսինի թէրք իլէ Պօհիլյօ-
յա աղիմէթ խտէճէլի սըրատա , աղիմ պիւր մաղմումի-
լէթէ տիւշար օլտու . զիւրա Լաբինթա սէֆինէօլինին
գարթանը Բինգօն , պիլլտէն պիլլէ եէլքէնլէրինի տօլ-
տուրուպ շարգա միւթէվէճճիհէն Գուպատան հարա-
քէթ իթտի , վէ աղ միւտտէթ գարֆընտա էսէրի կէօ-
րիւնմէտի : Բինգօն՝ սույի էֆքէար իլէ մէլլուֆ խախիս
վէ հասէտճի պիւր ատէմ օլմաղըլա , ամիրալըն գաղա-

նաճաղը շէրէֆի քէնտիտի դասպ իթմէք նիյէթը տինա-
յէթքեարանէսի իլէ , ետլընրդ պաշընա տրադիլէր քէշ-
ֆի սէվաաւընա տիւշմիւշ իտի : Գօլօմպոս իսէ մէրգու-
մըն աւտէթինէ պէքլէմէք իսթէյիւյ , կէմիսի իլէ
Գուպա ճէդիրէսինին թէտղըդ աթը տէվամըյըլա մէշ-
զաւլ օլտու :

Կիւնիւն պիրինտէ առանըն տէնիզէ տօղրու ուղա-
մըշ օլան պիր պուրնունա վասըլ օլուպ , հանկը թա-
րաֆա կիտէճէյինէ թէրէտտիւտ իթմէքաւէ իքէն ,
պիրաւէն պիրէ ճէնուպի շարգը ճիհէթինտէ պիր արադի
կէօգիւնէ շարբաթը . Հինալիլէրաւէ պիր աղըղ «Պօհիյօ»
տէյու պաղըրտըլար : Պունըն իւզերինէ տէրէճէյի նի-
հայէտէ մահգուղ օլարադ սէֆինէնին պաշընը ճիհէթը
մէզքիւրէյէ չէվիրտի . իրի կիւն կիթտիքաւէն սօնրա
մահալի մէզքիւրըն լիմանընա մուվասըլէթ իտուպ «Սէն
-Նիգօլա» թէսմիյէ իթտի : Հայտի (*) տէնիլէն իշպու
ճէզիրէ , Սան-Սալվատօր , Ֆէրնանտին , Լիլզապէթ վէ
Գուպա առաւարընտան զիյատէ մահսուլտար վէ հէմտէ
զէնկին օլուպ , հէլէ մէվզըճա օլան լէթաֆէթի բէք
եէրինտէ իտի :

Գօլօմպոս , մահալի մէզքիւրտէ վազը օրմանլարըն
արգասընտա միւթէատտիտ վէ եիւքսէք տաղլար կէօր-
տիւ . քէզալիք ոյկուն վէ էմիլիէթլի լիմանլար , ուճը
պուճաղը կէօրիւնմէյէն վասի օվալար , վէ էմալի նա-
մէսպուղ միւնպիթ վէ կէնիշ մէրալարը քէմալի հայ-
րէթլէ թէմաշա իտիյօր իտի : Պատէհու Սէն Նիգօ-

(*) Հայտի ճէզիրէսի , Գուպա առաւարտան բէք ուզադ
տէյիլ իսէ տէ , Փազաթ Գօլօմպոս մուխալիֆ բիւզկեարա-
րա թուրուլարադ , անճադ իքի կիւն զարֆընտա վասըլ օ-
լապիլմիլ իտի :

լա լիմանընտան չըգըպ գայալըյըլ սարը պիր մահալ-
տէն կէշէրէք , հէր ճիհէթլէ կէմիլէրին պարընմասընա
էլվէրիշլի օլան (Մնարատ Յուլթիւն) լիմանընա վասըլ
օլտու : Գօլօմպոս , եէքաիկէրինի միւթէաղըպ քէշֆ
իթտիլի մահալէրէ պիրէր իսիմ վազ իթմէքաւէ իտի .
պուրատա քիւշիւք պիր նէհր ճէրիյան իտիյօր իտի :
Էօնայի բահտէ Սպանեօլլար զըրաթ նըշանէլէրի կէօր-
միւշլէր , վէ էօթէտէ պէրիտէ պուլունան եիւքսէք ա-
ղաճլարըն արգասընտան եիւքսէլմէլտէ օլան տիւման-
լարտան , իշպու ճէզիրէնին հայլըճա սէքէնէսի օլաճա-
ղընը թախմին իթմիլլէր իտի : Պուրատա , Լվրօբա պա-
լըղլարընը անաւընա ճընստան պիր չօդ պալըգ ավա-
տըլար . քէզալիք սէֆադ պիր գուշըն նաղմէսինի ,
պիւլպիւլ սէտառընա թէշալիհ իթտիլէր : Պուլաթիֆ
մէնզարէլէր , Սպանեօլլարա վաթմանլարընը տէրիւթըր
իթտիլիյօրլար իտի : Գօլօմպոս եէրիլէրին Հայտի թէս-
միյէ իթտիլէրի պու առայա Սբանիւլա , եախօտ Ըս-
պանեա առասը նամընը վէրտի :

Ամիրալ արադիլի քէշֆ վէ թէճէսսիւս իթմէք
ֆիլէրի իլէ (Մնարատ Յուլթիւն) լիմանընտան , ճօղ-
րաֆիյայէ աշինա ալթը քիշի կէօնտէրտի . քէնտիսի
տէ մահալի մէզքիւրի իսթիմլադ իտէրէք աղիմ պիր
զէնէթը բուհանիյէ իլէ եիւքսէք պիր մահալէ պիր Խաշ
րէքը իթտի :

Պիր մըգտար սօնրա կէօնտէրիլէն առէմլէր ալտէթ
իտուպ , մէզրու թարլալար , սէօնմիւշ աթէշլէր , հէր
թալաֆտա խնսան պաղը իղլէրի , վէ Փաղաթ աղա
պիր առէմէ թէսատիւֆ իթմէտիլլէրինտէն , թէքմիլ սէ-
քէնէնին ալէլ աճէլէ ֆիրարէ եիւղ թուլթմուշ օլաճաղ-
լարը միւթհէմէլ օլտուլունը պէյան իթտիլէր :

Պու արալըգ թայիֆէլէրտէն իւշ քիշի սահիլտէ

կէղինմէքտէ իբէն , էօնլերինտէն պիր թագըմ հինալի-
լէրին գօշարագ գաշարգլարընը կէօրախլէր . թայիֆէ-
լէր խայլի զահմէթ իլէ պու ֆիրարիլէրին իչինտէն պիր
գատըն հաղալարըլար լի , պուրնունըն իւղերինտէ պիր
ալթուն բարչաար թաալիք իախմիշ իտի : Մեղպուրէ՝
խէֆիլ ու տէհչէթինտէն նաշի թիր թիր թիրթրէյօր ի-
տի : Գօլօմպուս , միւլայիմանէ հայլէր իպրաղըլարա պի-
չարէ գատընըն գալպինի թէսքին իթտի , քէնախիսնէ
էլպիսէ կիլտիրտիլէր , վէ բարմագլարընա պաղըրտան
մամուլ բարլագ եիւղիւքլէր թագալըլար : վահչի գա-
տըն՝ կէրէք քէնտի թէղէինալթընա վէ կէրէք քէնկեա-
մուղ պուրնուղլարտան մամուլ կէրտանլըլարա , պի-
լէղիլէրէն , վէ չընղըրագլարա պաղտըղճա , աղըլ պա-
չընտան կիտէճէք տէրէճէտէ մահգուղ օլույօր իտի :
նիհայէթ մեղպուրէ պէօյլէ կիլինմիշ գուշանմըշ օլտուղու
հալթէ սերպէսթ աղըլ վէրիլտի : Ամիլալ պու գօրգագ
ահալինիս քէյիսի իլէ գօնուշմալարը իչին , մեղպուրէ
հայտիլի գատընըն քէֆագաթընա կուանահանլը պիր
հինալի գըլաղուղ իլէ , տօգուղ նէֆէր Սպանեալըլար-
տան միւրէթթէպ պիր հէյէթը սիւֆէրա թային իթտի :
Իզամ իտիլէն Սպանեալըլար , պին ատէտ գուլի-
պէյի հավի պիր քէօյէ վասըլ օլտուլար , ֆագաթ պու
գուլիպէլէր քէամիլէն խալի իտի : Հայտիլի գատըն ,
կուանահանլը թէրճիման իլէ պէրապէր կիտիպ պիր
գաշ եէրլի պուլտուլար , կուանահանլը՝ եէրլիլէրի գան-
տըրմայա պաշլայըպ :

— Գօրգահագ պիր շէյ եօգ , զաթէն հայլը վա-
գըթտան պէրի աշարըգտա մուճիղէլի իշլէր վուգու
պուլույօր , գանատըլ էվլէր իլէ կէօյտէն էնմիշ պէ-
յաղ առէմլէր , ճէղիլէրիմիղի դիյարէթ իտիյօրլար :
պիլիմ ճէղիլէյէ տէ կէլաիլէր վէ բէք չօգտա պագչիշ-

լէր վէրտիլէր : Իմտի Հայտիլիլէրի տէ տավէթ իտիյօր-
լար , սիղէ տէ հէտիլէլէր վէրիլէճէք , տէյուպ , պիշա-
րէլէրի թէլաշ ու էնտիշտէն գուրթարար :

Իքի պին գատար Հայտիլիլէր , Սպանեօլլարա թէ-
գալըրուպ իթմէյէ պաշլատըլար : պուրնար՝ էլլէրինի
պաշլարը իւղէրինէ վագ իթմիշ օլտուղլարը հալտէ ,
կիւյա պու կէօյտէն էնմիշ պէյաղ մախլիւղլարը թա-
ղիմ ու թէրղիպ իթմէք իչին հէր պիր ատըմտա թէ-
վագուֆ իտէյօրլար իտի : էօթէտէն պաշպա պիր թա-
գըմ վահչիլէր տէ զուհուր օլուպ էվլէրիլէրէ գաթըշ-
տըլար : Պուրնարըտա պալատէ զիքր օլունան , վէ Գօ-
լօմպուրն իլթիֆաթընը կէօրէն գատընըն գօճասը գան-
տըրըպ կէթիրմիշ իտի : Սպանեօլլար , պուրնարըն ճիւմ-
լէսինիտէ պէօյիւք պիր մուհապէթ իլէ գապուլ վէ թալ-
թիֆ իթտիլէրինտէն , հինալիլէր տախի տահա զիյա-
տէ քէսպը ճէսարէթ իթմիլէր իտի :

Եէրլիլէր , հինալի թէրճիմանըն վասէթասը իլէ
Սպանեօլլարըն նէ կիպի շէյլէրէ արղուքէշ պուլունտուղ-
լարընա վագըֆ օլուպ , միւթէատախտ բարաղան գուշ-
լարը , մէյվլէլէր , պալըղլար , վէ Մանիսք ունընտան
եաբմա պիր չօգ էքմէք կէթիրմէյէ պաշլատըլար : պա-
տէհու քէնտի գուլիպէլէրինէ տավէթ իտէրէք , զայէթ
բարլագ վէ սիյահ աղածտան մամուլ ալաղ իսկէմլէլէր
իւղէրինէ օթուրթտուլար : Պուրնարըն սաքին օլտուղու
քէօյին հէվալիսի զաթէն մահաուլտար մէրալար իլէ մու-
հաթ օլտուղտան մատէ , քէնտիլէրի թալաֆընտան
տախի բէք կիւղէլ զէր իտիլմիշ իտի : մէղքիւր մէրա-
լարըն օրթատընտան , էթրաֆը պիր չօգ խուրմա վէ
Մուղ աղածլարը իլէ միւղէյէն լաթիֆ պիր նէհր ճէ-
րլիյան իտիյօր իտի : պուրանըն սէքինէսի տախի աիկէր-
լէրի կիպի չըպլագ օլուպ , վիճուալէրի պիր թագըմ

նազելյաթը աճիպէ իլէ միւնադգաշ իսէ տէ , ֆագաթ պունլար՝ տիկէր վահշիլէրէ նիսպէթտէն օլտուգճա զէ-
քի վէ ինճէ ֆիքիլլի ատէմլէր իտի :

Սպանեալլար միւ թէհայրը պիր հալտէ ամիրալըն նէզաինէ ավտէթլէ կէօրտիւքլէրի շէյլէրի հէքեայէ իթ-
տիլէր , ֆագաթ Գօլժմպոս պու քէշֆիլյաթտան բէք օ
գատար մէմուռն օլմատը : Մուամալէյհ տահա զիյատէ
զէնկին վէ միւ թէմէթտին պիր մէմլէքէթ պուլմադ իս-
թէյօր իտի : քէնտի զաննընճա Սոկյա դըթասընտա վա-
գը մուազղամ հիւքիւմտարլարը , վէ պաշլըճա օ մէշ-
հուր Պապէգա շէհրինի կէօրմէք արղուսը իլէ եանըպ
թութուշույօր իտի : Գօլժմպոս , էսկի տիւնեանըն ճէ-
սամէթի դատար ճէսիմ պիր արաղլիյի իհաթա իտէն
տէնիլլին աղղընտա պուլունտուղունը պիլմէյօր իտի :
աղ տահա իլէրլէյէճէք օլուրսա՝ չըմալ վէ ճէնուպ ճի-
հէթլէրինտէ զայէթ ճէսիմ վէ զէնկին գըթալարա թէ-
սատիւֆ իտէճէյինտէն խապէրտար տէյիլ իտի : պիլ-
մէյօր իտի քի , գըթաթը մէքքիւրէնին ճիհէթը ճէնու-
պիլէսինտէ , քէնտի ֆարղ վէ իսէյալ իթտիլի վէ մահզա
արամսյա չըգտըղը , ֆագաթ գաթան պուլմայաճաղը
Սոկյատա վագը զէնկին արաղլիլէրտէն չօգ զլյատէ ալ-
թուն պուլաճագ իտի :

Մամաֆիհ իհթիմալ քի Գօլժմպոս խաթասընը
թասսիպ իլէ իշպու իլք սէյահաթընտա Սմէրիգա գը-
թասընա վասըլ օլմաղա մուվաֆֆագ օլապիլի իտի :
իհթիմալ քի տիկէր պիր չօգ ճէզայիլի մամուրէ քէշֆ
իտէպիլի իտի : ֆագաթ իքի մուհիմ՝ արիղէլէր , մու-
մաիլէյհին թէշէպպիւս իտէճէյի քէշֆիլյաթէ մանի օ-
լույօր իտի : Պունլարտան պիրի Բինզօնըն ալչագճասը-
նա ֆիքարը , վէ տիկէր տէ մուխալիֆ ըիւզկեարլար
իտի քի , ամիրալը կէրի տէօնմէյէ մէճպուր իթտի :

9

Գօլժմպոս Իսքանիսլա աւսարնիսա գալմայա
մէնայուր օլուր :

Գօլժմպոս , Գեկտեմբերին օն տէօրտիւնտէ եէլ-
քէնկէրի աշըպ (Սնարատ Յղութիւն) լիմանընտան տը-
շարը չըգտը . պիր գաշ ֆարսախ ուզագտա ուֆագ վէ
կիւզէլ պիր ատա կէօրիւպ , օրատա պուլունան բէք
չօգ գապլունպաղըլարըն սէպէպի իլէ , ճէզիլէյի մէզ-
քիւրէյի թուրթուկաս , եանի Գապլունպաղը վէ եա-
խօտ թօսպաղը ատար թէմիյէ իթտիլի կիպի , ատա-
յա չըգտըլարընտա , կէօրտիւյի զայէթ լաթիֆ պիր
տէրէճիյէտէ , «ճէնէթ տէրէսի» նամընը վէրտի :
Յագաթ ըիւզկեարըն մուխալիֆէթինտէն պու ատատա
չօգ տուրամայըպ թէքրար Սպանեա աւսարնա , եանի
Իսքանիսլայա ավտէթ իթմէյէ մէճպուր օլտու :

Իմնայի ավտէթտէ տալիալարըն թէհաճիւմի իլէ
չալգանմաղտա օլան պիր գանօթ կէօրտիւ , պունըն
իշինտէ թէք պիր Հինտլի պուլունտուղու հալտէ ,
ֆուրթունանըն շիտէթինտէն ասլա ֆուրթուր կէթիր-
մէյէրէք քէմալի սէպաթ վէ ճէսարէթլէ գայըղը գուլ-
լանըյօր իտի : Գօլժմպոս , պու Հինտլինին ճէսարէթ ու
մուվաֆֆագըլէթինէ թէհաճիւպ իտէրէք , եալընըլ
մուվաֆֆագըլէթինէ պիր գայըգ իլէ նալըլ տէ-
պիր ատէմին էօյլէ նարին պիր գայըգ իլէ տիւրլիւ ա-
նիլլին աշըգլարընա չըգապիլտիլինէ պիր տիւրլիւ ա-
գըլ էրտիլէմէյօր իտի : վագաս Հինտլիլէրին ճէսա-
րէթ վէ չէվիքիլէրինի պաշգա վագըթլարտա
կէօրմիւշ իտի իսէ տէ , ֆագաթ հէր տէֆասընտա պու

հալերի եհնի պիր շէյ կիպի թէլադդը իթմէքտէ իտի : Հինալիյի, բաքիպ օլտուղու գայըղը իլէ պերապեր կէմիյէ ալընմասընը էմր իթտի, վէ միւթատը միւճիպինճէ հէտիյէլէր իլէ թալթիֆ իթտիքտէն սօնրա գալայա չըգարթտը : Հինալի կիտիպ քէյֆիյէթի սէրկէրտէլէրին պիրինէ անլաթմըլ օլտուղունտան, մէրգուժ տէրհալ պիր գանօթա բաքիպ օլարագ պէյաղ ատէմլէրին զիյարէթինէ կէլտի :

Գօլօմպոս, պու տէֆա իսբանիպայա ալտէթինտէ, ճէղիրէնին պաշգա պիր ճիհէթինէ չըգտը : պուրատա տախի էմրի զըրաաթա իհթիմամ օլունմուշ, թարլալար վէ մահսուլտար պահչէլէր պիր սուրէթը միւնթաղամատէ եէքտիկէրինտէն թէֆրիգ իտիլմիլ իտի : տաղլար եիւքսէք իտի իտէ տէ, սաթհը մայիլլէրի եաթկըն օլտուղունտան, զըրաաթա ելլէրիլի պիր հալտէ պուլունույօր իտի : Ամիրալ, պու լիմանը «Սուլհ լիմանը» թէսիյէ իտուպ օթատա գալտը, չիւնրի մուլալթի թիւզկիարլար՝ լիմանտան աըշարը չըգմասընա մանի օլույօր իտի :

Պուրատա կէնճ պիր բէյիս, տէօրթ քիչինին համիլ օլտուղլարը պիր թահտը բէվանէ օթուրմուշ օլտուղու հալտէ, Սպանեօլլարը զիյարէթէ կէլտի, քէնտախի ամիրալըն եանընտա օթուրուպ, մայէթինտէ պուլունան իքի իհթիյար ատէմլէր տախի այագլարընըն էօնիւնտէ օթուրտուլար : Բէյիս, ամիրալըն քէնտախինէ իքրամ իթտիյի շէյլէրի եէմէյիպ, եալընըղ սուտաղլարընա կէօթիւրտիւքտէն սօնրա մայէթինտէքի ատէմլէրէ վէրիյօր իտի : մէրգուժ՝ Գօլօմպոսա էրէյիճէ կիւղէլ իմալ իտիլմիլ պիր գուշագ իլէ իքի աաէա ալթուն թահտա հէտիյէ իթտիյի կիպի, ամիրալ տախի պիլ միւղապէլէ մէրգուժա պիր մըգտար չու-

հա, պիր շիշէ չիշէք սուլը, բէնկեամուղ այագ գալլարը, վէ պիր գալ թանէ տէ քէհրիպար բարչալարը վէրտի, վէ պիր աղ սօնրա մէրգուժըն հուգուրընտա թէքմիլ թօրլարը աթտըրտը : Պիչարէ բէյիս օ տէրէճէ պիր խէվֆ ու տէհչէթէ կիրիֆթար օլտու քի, Գօլօմպոս կիւճ հալ իլէ մէրգուժըն հէյէճանընը թէսիլին իտէպիլտի : պատէհու կէօրալիյի շէյլէրտէն թէհալիւրտէ գալմըլ օլան բէյիտի պիր սանտալա պինտիւրիպ, քէմուլ թաաղիմլէ գարայա չըգարթտը :

Իշթէ պու թէտապիրի ագիլանէ սայէսինտէ բէյտէր բէյ հիւմնիւ իիթիլաթ հասըլ օլուպ, թապէն ճէօմէրտ օլան Հինալիլէր, տայիմա Սպանեալլարա մէյվէ, բամպուգ, վէ ալթուն կէթիրմէքտէ, վէ անլէրի քէմալի բայէթլէ գուլիպէլէրինէ կէօթիւրէրէք, գայիտէյի միսաֆիրիւվաղիյի պէհագդըն իյֆա իթմէքտէ իտիլէր : Պու պիչարէլէր հէր եէրտէ Սպանեօլլարա սէմալի ատէմլէր նաղարըյըլա պագարլար, վէ անլէրին քէնտիլէրինէ վէրտիլլէրի շէյլէրէ, լիսանլարընճա «թուրէյ» եանի սէմալի թէսիյէ իտէրլէր իտի :

Գօլօմպոս, ալթը կիւն պէօլլէճէ գալտըղտան սօնրա, Դեհտեմբերին եիրմի իրինճի կիւնի ուղագտան Հինալիլէր իլէ տօլու պիր գանօթըն կէլտիլինի կէօրտիւ : պունլար, ճէղիրէնին բուէսասընտան Կուաղանաղարի նամընտա էն գուվլէթի պիր բէյիս թարաֆընտան կէօնտէրիլէն պիր հէյէթը սիւֆէրա իտի : ճէղիրէնին գըամը աղամընա հիւքմ իտէն պու բէյիս, կէօնտէրտիյի սէֆիլլէր վաաթթաաըյըլա, քէնտիլինտէ կէօրէպիլմէսի իշին, Սպանեօլլարա կէմիլլէրինի, իգամէթ իթմէքտէ օլտուղու ճէղիրէնին շարգ ճիհէթինէ կէթիրմէլլէրինի բէճա իտիյօր իտի : Բէյիսի մուճալիլէյհ Կուամիգուլինայէ, եանի պէյաղ ատէմլէրին բէյիտինէ

(Գօլօմպոս) հէտիյէ մէգամընտա քէմիք իւզէրինէ պիր սուրէթը մահիրանէտէ մամուլ, վէ ընկեամուղ ուֆագ վէ եուվարլագ տանէլէր իլէ միւզէյէն վէ միւսէննա պիր դուշագ իլէ, կէօղլէրի, տիլի, վէ պուրնը ալթունն օլտուղու հալտէ օտունտան իմալ իտիլմիլ պիր ինսան սուրէթի կէօնտէրմիլ իտի :

Գօլօմպոս, ըրեղկեարլարըն մուխալիֆէթի սէպէ-պի իլէ կէմիլէրի օ թարաֆա սէվգ իտէմէյէճիյինի, գարա ճիհէթինտէն կէօնտէրտիլի պիր գաշ զապիթ վասէթասըյըլա Կուագանակարիլէ պէյան վէ իթիզար իթտի : Ըէյիսը մումալէյէյհ, Սպանեօլ զապըթանընը ազիմ պիր հիւրմէթ ու ըայէթ իլէ գապուլ իթմիլ իտի : Սպանեօլլար՝ ալտէթլէրինտէ պէրապէր պիր չօգ բարաղանլար, ալթունն լէվհալար, վէ թէզեինաթը սա-յիրէ կէթիրտիլէր : Պու ըէյիսին թահաը հիւքմիւնտէ պուլունան շէհիր, պէօյիւք վէ օլտուգճա միւնթազամ օլուպ, էվլէրի խուրմա տալլէրինտէն իմալ իտիլմիլ իսէ տէ, ֆագաթ էրէյիճէ միւսէննա օլտուղու իսթիլիս-պար օլունտու :

Հինտիլէր, տայիմա Գօլօմպոս իշէրլէրտէ Սիրաս թէսմիլէ գըլընան պիր արաղի մէվճուտ օլտուղունը, վէ օրատա քիւլլիլէթլի ալթունն մատենլէրի պուլուն-տուղունը սէօյլէմէքտէ իտիլէր : Գօլօմպոս, իշպու Սի-բաս քէլիմէոինի, խայլի վաղըթտան պէրի խէյալքէր-տէսի օլան մէշհուր Սիրանկօ պէլտէսի օլաճաղընա գա-նաաթ կէթիրէրէք, տէրհալ եէլքէնլէրինի աշըպ, եէր-լիլէրին իրայէ իթտիլի ճիհէթէ տօղլու կիթմէյէ պաշ-լատը :

10

Պէսպանսլըգ :

Գօլօմպոս, սիւվար օլտուղու սէֆինէսինին գօ-մանտասընը հէվալէ իտէճէք էմիլիլէթլի պիր ատէմի պուլունմատըղընտան, միւթատը միւճիւպինճէ կիճէ կիւնտիւղ էմիլի սէֆէրէ պիզլաթ հասըր նաղարը աղ-գաթ իթմէքաէ օլուպ, իլք կիճէսի սապահա գատար ույումամըլ իտի : Լաքին օ կիճէ հէվա բէք լաթիֆ, ըրեղկեար միւսաիտ, վէ տէնիլ սաքին պիր հալտէ օլ-տուղունտան, ազըճըգ բահաթ իթմէք իսթէտի : Իմտի տիւմէնճիլէ ույանըգ տուրմասընը վէ տըգգաթ իթ-մէսինի թէնպիհ իթտիլքտէն սօնքա, պիր մըգտար ու-յումագ իշին գամարասընա շէքիլտի, ֆագաթ տիւ-մէնճի, ալմըշ օլտուղու թէնպիհին աքսի օլարադ, տիւմէնի՝ միւպթէտի օլան կէնճ պիր միշօյա թէսլիմ իլէ քէնտիսիտէ ույգույա տալտը :

Գարթան իլէ տիւմէնճի պէօյլէճէ զայպուպէթ ի-տէր իթմէզ, կէմիտէ պուլունան թայիֆէլէրտէ հէման ույգույա վարտըլար : Միշօ իսէ, տիւմէնի գուլանա-մատըղը ճիհէթլէ, կէմի պիրտէն պիրէ պիր դումուղա սաքլանը վէրտի : Գօլօմպոս, պու սատմէյի շէտիտէյի նակէհուհուրտէն ույանըպ սըչրատը, լաքին արթըգ իշ իշտէն կէշմիլ իտի : Կէմինին գապուրկալարը բար-չալանմըլ, վէ քէմալի շիտտէթլէ սուլար իշինէ հիւճմ իթմէյէ պաշլամըլ իտի : Չարէսի միւմիւն օլմայան պու թէհլիքէտէն գուրթուլմագ՝ մահալ կէմիլի թէրք

իթմէք օլաճաղընտան , ճիւմլէսի պիրտէն սանտալլա-
րա ճան աթարլար :

Սըրֆ վաղիֆէսիլլէքտէն թէվէլլիւտ իտէն պու
վադաայի միւտհիշէ , Գօլօմպոս իշին նէ դատար միւ-
ճիպի թէէսիւֆ օլաճաղը տէրքեար տըր . իւշ աոէտ
կէմի իլէ պին պէշ եիւղ Ֆարսախը միւթէճաւուղ պիր
մէսաֆէյի գաթ իթմիշ իտի . պու կէմիլէրտէն , Լա-
բինթանն տիրէքլէրի ուլլունսուղ օլտուղու , վէ ու-
ղուն պիր եօլճուլուղա էլվէրիշի օլմատըղը շէօյլէ տուր-
սուն , թէքնէտէ մէվճուտ տէյիլ իտի . զիրա Բինգոն
նապէտիտ օլմուշ , վէ էն կիւղէլ սէֆինէտէ բարչալան-
մըշ պիրթմիշ իտի . Տէմէք օլուր քի ուճը պուճաղը պու-
լունմայան պահրը Մուհիթի կէշիպ տէ Սպանեայա վա-
սըլ օլմագ իշին , վասէթայի նազլիյէ օլարագ եալընըղ
նինա կիսի նարին պիր սէֆինէ գալմըշ իտի :

Սէյեաճաթընն սէմէրէսի օլան պուլտուղու շէյ-
լէրի , եանի նէպատաթը միւթէնէվիյէյի ալթունլարը ,
վէ հաթտա եէրլի Հինտիլէրտէն պաղըլարընը պէրա-
պէր Սպանեայա կէօթիւրմէք իշին , նինա կիսի զայրը
միւսալտ պիր թէքնէյէ թահմիլ իթմէք , աչըդտան ա-
չըղա հէր շէյի թէհիլէքէյէ իլգա իթմէք օլաճագ իտի .
քէնտի զայպ օլտուղու հալտէ , քէշֆ իթտիյի գըթա-
թը ճէտիտէ տախի մահվ օլմայաճագ մը իտի . Պիշարէ
ատէմճըղաղ աղիւմ պիր տէրա ու քէտէր իլէ մուղթա-
րըպ օլարագ , Սպանեայա ալտէթինի , վէ բարչալան-
մըշ օլան սէֆինէտէքի կիւրանպէհա շէյլէրի , նէ թէտ-
պիր իլէ դուրթարաճաղընը տիւշիւնիւյօր իտի :

Յիլ հագըդա պու աըղէյի միւտհիշէ , պու աոէ-
մին՝ միւտտէթը հայաթընտա օղրայա կէլտիյի ֆէլա-
քէթլէրին էն տէհշէթլիտի տէնսէ , միւպալաղա իտիլ-
միշ օլմաղ , պու սէպէպլէ Գօլօմպոս ուղուն միւտտէթ

Հայտի առասընտա գալմայա մէճպուր օլտու քի , պուն-
տան տա եէրլի ահալի իլէ տահա զիյատէ մինասիպէթ
բէյտա իտիլտի :

11

Բէյիսի գալմըն խայրխանըղը .

Գօլօմպոս , տէրեայի զէմ ու էլէմէ միւսթաղրագ
օլտուղու հալտէ նինանն կիւվէրթէսինտէ տուրուպ ,
պու պէլատան խէլաս օլմայա պիր չարէ տիւշիւնիւյօր
իտի . նակէհան բէյիսի գալմ օլան Կուագանկարիյէ
միւրաճաթ իթմէք ֆիքրինէ զահիպ օլարագ , զապի-
թանտէն պուլունան Բէթրի Կութտիէրէս նամ գը-
տէմլի զապիթի , վէ տիկէր Տիէկօ տէ Արէնա նամ զաթ
իլէ պէրապէր բէյիսին նէղտինէ կէճտէրէք , ար-
զուսը միւճիւպինճէ ամիրալ՝ քէնտիսինէ զիյարէթ իթ-
տիյի էանատէ սիւվար օլտուղու կէմինին սըղա օթու-
լուպ բարալանտըղընը իսպար իթմէլէրինի թաւսիյէ
իթտի :

Լաքին բէյիսի գալմ նէ՞ եաբապիլիլ իտի , պէօյ-
լէ ճահիլ վէ եապանի քիմնէլէրտէն նէ՞ կիպի մուալէ-
նէթ պէքլէնէպիլիլ իտի , եախօտ պու վագաա՝ Հինտ-
լիլէրին քէնտի հագըլարընտա հըսս իթտիլէրի թէ-
վէճճիւհաթը մահվ իթմէյէճէք մի իտի . շիւպհէսիլ
Սպանեայալարը քէնտիլէրի կիպի , աճիլ աոէմլէր կիպի
թէլագըր իտէրէք , օ նաղարտա պագաճաղլար իտի .
քէզալիք պու պիշարէ աոէմլէրին , խըտմէթ վէ մուա-
վէնէթ իթմէլէրի ֆարը օլունտա պիլէ , պահրը Մուհի-

թի, Գօլօմպոսըն շխմտի բէք ալա թանըմըշ օլտուղու վէ խաթըրլաւորդնա թիթրէմէքտէ պուլունտուղու օ ունու պուճաղը պուլունմայան Օղխանօսը կէշմէյէ նա սըլ մէտար օլապիլէճէք խտի :

Նէ հալ խտէ, իճրա օլունան իշպու սէֆարէթտէն էօյլէ պիր մուվաֆադըյէթ հասըլ օլտու քի, Սպանեալըլար տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն վէ մէսուր օլտուլար. զիրա խայըրթաճ Կուադանակարի, եապանճըլարըն պաշընա կէլէն պու ֆէլաքէթի տալտուղունտա, աղիմ պիր մաճղունիյէթէ տիւշար օլարադ կէօղ եաշը տէօթմէյէ պաշլաւար, վէ տէրհայ պիրատէրլէրի իլէ թէպաասընը պիրիսթիսհադ աահիլէ վասըլ օլտու. Հինտլիլէր քէնտի գոյըղլարը իլէ բարչալանտն սէֆինէտէրի էշէայըր գաշայա նաղլ իթաիլլէրի կիպի, աիկէրլէրի տախի էշէայի մէղքիլլէյի էմանէթէն քէնտի գուլիպլէրինտէ քէմալի արգդաթ իլէ հըրֆը իթաիլլէր :

Իքինճի կիւնիւ Կուադանակարի պիլղըլթ Նինայա կէլիպ Գօլօմպոսըր զիյարէթ իթտի, վէ ամիրալըն հիւղնի քէտէրլինէ իշթիրար խտու պէօյիլք պիր տօթթլուդ էսէրի կէօթթէրտի. հաթթա անընլա պէրապէր կէօղ եաշը պիլէ տէօթիւ, վէ թէքճէման վասէթաւըյլա քէնտիսինէ իւշ էվ թախսիս իտէճէյինի վատ իթտիյի կիպի, թէպաասըր տախի պէրայի թէսլիլէթ Սպանեօյլարա ալթուն կէթիրմէքտէն կէրի տուրմատըլար : Կուադանակարի, Գօլօմպոսա ճէղիրէնին իլլէրլինտէ, եանի Սիպաօտա քիւլլիլէթի ալթուն պուլունտուղունը, վէ պու մատէնին քէնտիլլէրինճէ ապա էհէմմիլէթի օլմատըղընը պէյան իլէ, իսթէտիլի գատար վէրմէյէ հաղըր օլտուղունը տախի այըրճա պիլաիրտի :

Գօլօմպոս պու կիրանպահա հէտիլլէր իլէ եէնիտէն քէսպըր գուվլէթ իթտի, հէր հատիսէնին վուգու-

ունը ճէնապը Հադղըն էմր ու թէպաիրաթը իլահիլէսինէ համլ իտէն պու տինտար տտէ՛, օղրատըղը ֆէլաքէթտէն հասըլ օլան մուհատէնաթը կէօրիւպ Հադղա թէշէքքիւր իթտի. զիրա մաճղա պու սայէտէ եէրլիլէր իլէ զիյատէ մինտաիպէթ բէյտա իթմէքլէ քիւլլիլէթի ալթուն էլտէ իտէպիլմիշ, վէ իլէրուտէ տահա իտէճէյինէ գանաաթ կէթիրմիշ իտի :

Կուադանակարի, Նինա սէֆինէսինտէ թաամ իթտիլլէրտէն սօնրա, Գօլօմպոսը քէնտի խանէլլէրինտէն պիրինէ տալլէթ իտուպ, պիլ մուգապլէլէ քէնտիտէ թաամ իքըամ իթտի. պու թաամ, եէրլիլլէրին լիտանընճա Ուաիա թէսմիլլէ գըլընան պիր նէվի ատա թալլանը, պալըգ վէ մէյլլէտէն իպարէթ իտի : Գօլօմպոս, վահշի տէնիլէն բէյիսին կէօթթէրտիյի նէղաքէթ ու ինսանիլլէթ ֆէվգէլատէ թէաճիւպ իթմէքտէ իտի. թաամտուն սօնրա բէյիս, Գօլօմպոսը շէհրէ գարիպ օլմանլարըն պիրինէ կէօթիլլարտի, օրատա Հինտլիլլէր նէվ պէնէվ օյունլար օյնատըղլարը կիպի, Գաթթիլլիյալը պիր տէլիլղանլը քէմալի մէհարէթլէ օղ աթմայա պաշլաւար քի, եէրլիլլէր թէաճիւպլլէրին թաթամատըլար : Պատէհու ամիրալըն էմրի իլէ պիր թօր աթրլարըղընտա, Հինտլիլլէր ախշարը խէվֆ ու տէհշէթ օլարադ ճիւմլէսի պիրտէն եէրէ գաբանտըլար, վէ միտաֆիլլէրինի ելլարըլմ էվլատը տէյու թէլադղը իտէրէք, բէք զիյատէ գօրգմայա պաշլաւար :

Փաղաթ Գօլօմպոս թէպէսսիւմ իտէրէք Կուադանակարիլլէ, պու տէհշէթլու սիլահլար քէնտիլլէրինի տիւշմէնլլէրինէ գարշու միտաֆաա իթմէք իլին իսթիմալ օլունաճաղընը պէյան իլէ, կէրէք բէյիսին վէ կէրէք թէպաասընըն հէյէճանը գալպինի թէսիլին իթտի. ֆիլհադղա պու սաթին ատալըլար, ճէնուպը շարգի

ճիհէթինտէ իգամէթ իտէն վէ Գորայիպ տէնիլէն ինսան եէյիճի վահչի վէ ճէնկեամլէր գավմտան բէք զիյատէ գորգմագտա իտիլէր :

Բէյիսի գավմ իլէ ամիրալ, հէտիլէլէր միւպատէլէ իթտիքտէն սօնրա եէքտիկէրինտէն մուֆարէգամ իթտիլէր : սախավէթքեար բէյիս՝ Գօլօմպոսա պիր ալթուն թամ իլէ ալթուն լէվհալար վէրտիլի կիպի, մուամիլէյհին բէֆագամթընտա պուլունան ատէմլէրի տախի իհսանլար իլէ թալթիֆ իթմէյի ունութմատը :

12

Իսբանիսլա աւսարնեսա իմալ օլունան գալէ :

Սպանեօլլար իլէ եէրլիլէր կիթտիքճէ եէքտիկէրէ տօսթ օլույօրլար իտի : պու նիմ վահչի ֆագամթ սաքին վէ սասայիչի հալ իլէ իմրարը հայաթ իթմէք իսթէյէն սաֆտէրուն ատէմլէր, Սպանեօլլարըն քէնտիլէրինէ վէրտիլէրի էն գըյմէթսիլ պիր շէյի պէօյիւք պիր հէտիլէ կիպի գապուլ իտուպ սէվինմէքտէ, գուամալ բարչալարընը վէ շէրիտլէրի պօյունլարընա թագընտրագ, վէ չընղըրագլարը սալլայարագ, մէսրուրիլէթլէրինտէն նաչի օյնայլպ սըչրամագտա իտիլէր : Սպանեօլլար քէմալի խահիչլէ ալթունա սարըլտըգլարը կիպի, պունլարտա քէնտիլէրինէ վէրիլէն էհէմմիլէթսիլ օյունճագլարը, կիրանպէհա շէյլէր կիպի թագտիր իտէրլէր իտի :

Կուաղանակարի, չօգ տէֆա Սիպաօտաքի ճէսիմ ալթուն մատէնլէրինտէն պահս իթմէքտէ, վէ էլինտէն

կէլտիլի գատար ալթուն թօրլայլպ թայիֆէլէրէ տաղըթմագտա իտի : հէլէ պիր տէֆա Հինտլինին պիրի, Սպանեօլլան պիրինէ եարրմ ալուն գուամ ալթունը վէրիպ, մուգապիլինտէ պագըր պիր չընղըրագ ալըր ալմաղ, կիւյա սըրգամթ իթմիլ կիպի, օլանճա գուվլէթի իլէ գաչմայա պաշլատը : պու չընղըրագ՝ պիշարէնին կէօղիւնէ բէք կիրանպէհա պիր շէյ կէօրիւնմիւլ իտի :

Գօլօմպոս, եէրլիլէրին մէղհէպ խուսուսընտա իթիգատլարընը, վէ պէլէտիլէճէ օլան գանունլարընը թէֆթիլ իթմէյի մէրագ իթտի : Պունլարըն, պատէլ վէֆամթ ալէմի պէգատէ հէրքէսին ամալինէ կէօրէ միւքեաֆամթ վէ միւճագամթ օլաճաղընա իթիմատ վէ իմանլարը պէր քէմալ իտի : գավանիյնի պէլէտիլէյէ կէլինճէ, բէյիս էլ գավմ եախօտ հիւքիւմտար պուլունան զաթլար, թէվապիսինի միւսթագիլէն վէ քէյֆի մայէշա իտարէ իթմէքտէ, վէ ահալի տախի մուամիլէյհին հէր պիր էմիլինէ մէմնունիլէթը գալպ իլէ իթաամթ իթմէքտէն մատէ, անլէրի ճիտտի վէ աղիմ պիր մուհապէթ իլէ սէվմէքտէ, վէ հագլարընտա սօն տէրէճէ հիւրմէթ իթմէքտէ իտիլէր :

Պու ատէմլէր տիւրագճա հալիմ, խայրխահ, ճէնկ ու ճիտալտէն միւճթէնիպ : վէ ճիւզլի պիր շէյ իլէ իթթիֆա իտէր էհլի գանաամթ քիմնէլէր օլտուգլարընտա, զիյատէ պիր շէյէ մալիք օլմատըգլարը հալտէ, հիլ պիր շէյէտէ իհթիյաճլարը եօգ իտի : էլ հասըլ պունլար՝ գօնչուլարը պուլունան վահչի Գորայիպլէրին ախլաղը խունրիղանէմինէ պիլթիւն պիւթիւնէ մուխալիֆ պիր հալտէ պուլունայօրլար իտի : Սլէլ ումուհ հէր քէս պիր գարը ալըր իսէ տէ, եալընղ բէյիս եախօտ հիւքիւմտար, եիրմիտէն օթուղա գատար գարը

ալմայա մուխթար տըր, բէյիս էլ գավմըն, Էախօտ հիւքիւմաւորըն հիւքիւմէթի՝ էվլատտան էվլատա գալմադտա, ֆադաթ պիլա վէլէա վէֆաթ իտէն, բէյիսին մէգամը հիւքիւմէթինէ պիրատէրղատէսի տէյիլ, իլլա հէմշիրէզաւէսի վարիս օլմագ, գավանիյնի պէլէաիյէ իգթիպարնտան իտի: Երբ զապարս ալմայա քիլ
Սպաննօլլար, ճէղիրէնին միւթադիլ հէվաւորըն, վէ էզհէր ճիհէթ րահաթլա իմարը հայաթ իթմէյէ բէք էլվէրիշի օլտուգտան մատէ, քէնաիլէրինին տալսի եէրլիլէրին մաֆէվղընտա պիր մէվգը իշղալ իթտիլէրինի նազարը տըգգաթէ ալարագ, մէհաճիրէթ վէ իգամէթ թէհսիս իթմէք իյին պազըլարընըն ճէղիրէտէ գալմալարընը Գօլօմպոստան իլթիմաս իթտիլէր, պու թէքիֆ, ամիրալըն ճանընա միննէթ տիւշէրէք մէմուհէն գապուլ իթտի, զիրա թայիֆէլէրին ճիւմէսի նարին պիր սէֆինէյէ երիքլէտիպտէ ալաշարը թէհիլքէ իթմէյի քեարը ազիլ տատ իթմէյուպ, քէնտի քէնտինէ, անլէրին եէրինէ՝ եէնի տիւնեատէն թօրլատըրը ալթուհ իլէ էշեայը նէֆիտէյի թահմիլէն Սպաննօլլա կէօթիւրմէք, վէ Սպաննօլլար իլէ պաշլըճա համիլէսի պուլտնան գըրալիշանը հայրէթինի մուճիպ օրմայը տիւշիւնիւյօր իտի: Պունտան գաթինազար օ հալտէ Սպաննօլլար, եէրլիլէր իլէ տահա զիյատէ իլթիլաթ բէյտա իտէճէքլէրինի, ճէղիրէնին տէօրթ թարաֆընա թէֆիթիլ իլէ քիւլլիլէթլու ալթուն թօրլայաճագլարընը, եէրլիլէրին իսանընը էօրէնիպ, քէնտիլէրիտէ անլէրէ Սպաննօլլ իսանընը էօրէտէճէքլէրինի, վէ թէքրար ալտէթ իթտիլէնտէ, ճէղիրէյի մէգքիւրէ Սպաննօլլար իլին էհէմիլէթլի պիր մէրքէղ վէ մէլճայի եէկեանէ օլտաճաղընը, վէ պու սայէտէ սուհուլէթ իլէ պաշգա եէրլէր պուլաճաղընը տա թէլագգը իտէրէք, թայիֆէլէր

թարաֆընտան վագը օլտն իշղու թէքիֆի այնի իտապէթ տատ իթտի:

Գօլօմպոստըն պու իւմիտէլի վէ միւլահաղաթը կիւղէլ վէ ազիլանէ իսէ տէ, ֆադաթ էն մուհիմ պիր նօղթայը նազարը տըգգաթէ ալամամիշ իտի, եանի պէնիլի պէշէրին տայիմա ֆէնալըղա մէյալ օլտն ալալագը, գուլվէթլի վէ ճիտտի գանուհլար իլէ զապթ ու թէսիլի օլտնմատըղը հալտէ, էն կիւղէլ վէ էն միւտէպիրանէ վագ իտիլէն միւ էսսիլաթըն պիլէ եէր իլէ եէքսան օլաճաղընը հիսապ իտէմէմիշ իտի: Գօլօմպոստ, թէհսիս իլլէտիլի պու մէհաճիրէթ սէպէպի իլէ իլլուտտէ պաշընա կէլէճէք օլտն ֆէլարէթի իտթընա պիլէ կէթիլմէքտէ իտի: մումաիլէյհ, կէրէք թասաթլուրաթընըն թահքիլի կլէ, վէ կէրէք մէճաղընիլէթ թահաղընտա օլարագ, Իսրանիալա տատընտա պիր դալա եաթմաղա դադար վէլտի: քարչալանմըշ օլտն սէֆինէնին մէքսուրաթը պու իլէ իսթիմալ օլտնուպ, Սպաննօլլար քէմալի իտահիլ իլէ չալլըչալագ օն պիր կիւն զարֆընտա գալայը իյմալ իտապ պիլթիլլէր:

Իշլէր պու մէքքէզալ իրէն, իտագանակարի բէյիսին հըսս իթտիլի մէսէրէթիլ թարիֆ իթմէք գապիլ տէյիլ տիր: Մումաիլէյհ, Սպաննօլլարըն սէօղիւնէ ինանարագ, մէգքիւր (նախտատ) (*), եանի վէլատէթ թէսիլիլէ իտիլէն գալէ, քէնտիլինի Գալայիլա վահշիլէրինէ գալշու մուհաֆաղա իլին իմալ օլտնույօլ զիւլիւմինտէ պուլունտուղունտան, պէրայի թէշէքքիւր պիր դաշ տէֆա ամիրալըն նէղտինէ կէլիպ, եէնիտէն

(*) Մէգքիւր գալանըն իմալաթը իթմամը, մէվլուտը իտա եօրթուլընա միւստաթ օլտուղունտան, (նախտատ) եանի վէլատէթ թէսիլիլէ գըլընալ:

եհնիյէ հէտիյէլէր թագաւիմ իթմէքտէն կէրի տուր-
մայօր իտի . հաթտա պիր տէֆասընտա , քէնտի թահ-
տը թէպակիյէթինտէ պուլունան պէշ նէֆէր բէյիսլէր
իլէ պէրապէր Գօլումպուր իսթիգպալէ չիթապ կիլէտի :
Պաշարընտա ալթուն թաճլարը պուլունան պու բէյիս-
լէր , մաթպուլարընն մայէթինտէ օլտուգլարը հալտէ
Գօլումպուր քէնտի խանէլէրինէ կէօթիւրտիւլէր : Կու-
ադանակարի , պաշընտաքի եէքբարէ ալթունտան մա-
մուլ միւռէննա թաճը չըգարըպ Գօլումպուրն պաշընա
վաղ իթտի . ամիրալ տախի պիլ մուգապէլէ քէնտի
պօյնունտաքի կէրտանլըղը բէյիսին պօյնունա կէչի-
տիյի կիպի , հարմանիսինի տախի մուճալէյհէ կիյ-
տիրտի , բարմաղընա կիւմիւշ պիր եիւղիւք թագաւը ,
վէ պիր չիթիթտէ բէնկեամուղ այագ գապը իլէ թալթիֆ
կիլէտի :

Գօլումպուր , պու կիպի իշլէրտէ աղիմ պիր նէղա-
քէթ , վէ զայէթ ալի պիր թալրը ասալէթ քէսապ իթ-
մէքէ , կէրէք հէտիյէլէրին գապուլի զըմընտա պէ-
յանը թէչէքքիւր իթմէքտէ , վէ կէրէք քէնտիսինին ,
Սպանեա գըրալը վէքեալէթինէ շայան օլտուղունը կիմա
իտէր սուրէթտէ ալիճէնապանէ պիր թալր կէօսթէր-
մէքտէ իտի : Պու հասիյէթ Գօլումպուր իշին պիր իշհա-
մը խիւտա օլմաղըլա , մահղա պու սայէտէ հէրքէսին
հիւսնի թէվէճճիւհինի ճէլպ իտուպ միւշկիւլինի հալլ
իթմէյէ մուվաֆֆագ օլուր իտի :

Գօլումպուրն ասասան խուրունի .

Իսբանիսլա ճէղիրէսինտէ հէր չէյ մաթլուպէ մու-
վաֆըգ սուրէթտէ ճէրիյան իթմէքտէ օլտուղունտան ,
Գօլումպուր , Նինա սէֆինէսինտէքի գտմարտընտան գը-
րալիշա ճէնապլէրինէ «Պուրատա քիւլլիւյէթլի ալթուն
իլէ պէհարալթ վար , ալտէթիմտէ պուրատա թէրք
իթմիշ օլտուղում Սպանեօլլարըն բէք չօգ ալթուն պի-
րիքտիլէճէքլէրի մէմուլի գալիսինտէյիմ» տէյու եադ-
մադտա վէ քէնտիսի Սպանեայա ալտէթ իթմէյէ հա-
ղըրլանմադտա իտի :

Գօլումպուր պէօյիւք իւմիւտլէր իլէ բէրվէրտէ օլու-
յօր իտի . Իսբանիսլատան հարաքէթ իթտիյի էս-
նատէ հէր չէյի թահար ինթիղամէ ալմագ իսթէյիպ ,
Տիէկօտէ՝ Սրէնա նամ զապիթի գալայէ մուհաֆըղ
նատալ իթտի : շայէտ մէրգում վէֆաթ իտէրտէ Բէթրօ
Կուլթիլէրէս գայըմ օլաճագ , վէ մուճալէյհին վու-
գուլի վէֆաթընտա տախի , եէրինէ Բօտրիկոյ տը էս-
գաւատօն նամ զաթ կէչէճէք իտի : Գալայա պիր հէ-
քիմ , պիր ֆըչըճը , պիր տօղլաճաճը , պիր թէրզի ,
վէ պիրտէ թօքճու նէֆէրի թէրք իթտիյի կիպի , եէր-
լիլէր իլէ էշիա նագլի իշին պիրտէ սանտալ պըրագալ :

Գօլումպուր , մուֆարէգաթընտան պիր աղ էվիլէ
ճէղիրէտէ գալաճագ օլան Սպանեօլլարը թօքլայըպ ,
գալիստաննիղատէն իճթինապ իթմէլէրի , վէ տայիմա
պիրիալլըլէրի իլէ հիւսնի իթթիֆագ իւզրէ պուլունմա-
լարընը , Կուադանակարինին ատաղընտան չըգմամալա-

րընը, մուսախէյճ հագգընտա պօրճլու օլտուգլարը հիւրմէթտէ գուսուր իթմէմէլէրինի, եէրլի գատընլար իլէ սուրէթը նամուսըհարանէտէ պարընմալարընը նա-
ասիհաթ իտուպ, շու վէճհէ խաթմը քէլամ իլլէտի:

—Ատալըլարըն, հազգըմըղտա կէօսթէրմէքտէ օլ-
տուղու հիւսնիւ թէվէճճիւհէ խալէլ կէլմէմէք իլին,
քէնտիլէրի իլէ տալիմա հիւսնիւ մուամէլէտէ պուլունըն,
մամուլ իտէրիմ քի Սպաննատան սիգէ եէնի արգա-
տաշլար, վէ գըրալիլա ճէնասլէրի թարափընտան փհ-
սանլար վէ միւքեափաթլար կէթիլէճէյիմ, հէման ճէ-
նապը Սլլահ ճիւմլէմիլին մույինի օլտուն:

Կէրէք ատատա գալաճագ օլտնլար, վէ կէրէք
կիտէնլէր կէօղ եաշը տէօքէյօրլար իտի, վաթանլա-
րընտան պու գատար ուղագ պուլունտուգլարը հալաէ,
կիտէնլէր պիր տահա ալտէթ իտէսիլէճէքլէրինի, վէ
գալանլար իտէ՝ վաթանլարընը թէքրար կէօրիւպ կէօ-
րէմէյէճէքլէրինի տիւշիւնմէքտէ իտիլէր: վաղ աա պու
պապտէ մուվափաթ օլաճագլարընը իւմիւտ իտիլօրլար
իտի իտէ տէ, էգճիւմիէ հէր գաթթանըն հըսս իտէճէյի
կիպի պէօյիլ ուղուն պիր Խօլճուլաղտա վաղույի մէլհուղ
պուլունան թէհլէքլէրին խաթըրէի միւտհիշէսինտէն
տաիի գալալէրի տիւշարը հէյէճան օլաճագլը թապիլի
իտի:

Ամիրալ, Խօլտա չըգմաղտան էվլէլ Կուաղանակարի
իլէ եէրլիլէրին բուէսսաթընտան պաղըլարընը թտամա
տավէթ, վէ ճէգիտէտէ սլըրաղաճագ օլտուղու վէքիլ-
լէրի պիրէր պիրէր թագտիմ իլէ, օմանէ գատար,
Սպաննօլլար հազգընտա տիրիլ պույուրմատըղը տօթթ-
լուղա տէվամտէն կէրի տուրմամասընը մուսախէյճէրէ-
ճա վէ անգարիպ ալտէթ իթմէքլէ քէնտիսինէ նէվ պէ
նէվ հէտիլէլէր կէթիլէճէյինի վաա իթտի, վէ պատէլ

թաամ րէյիսին մուվաճէհէսինտէ ուփաղ պիր մուհա-
րէպէ թալիմի իճրա իթտիլաթի, վէ րէյիսին տիւշարը
խէվի ու տէհէթ օլտուղունը կէօրմէքլէ, Սպաննօլլար
սիլահլարընը մահգա տիւշմէնլէրի պուլունան Գարա-
յիպլէրէ գալալ իաթիմալ իտէճէքլէրինի պէյան իլէ,
պիշարէյի թէսքինէ չալըշար:

Պատէհու Գօլճուպու, րէսմը վէտալը իճրա իտուպ,
րէյիս, վէ մայէթինտէ պուլունան ճէգիլէնին տէրամէ-
տանը իլէ էօքիւշտի, պուլար, հընչգըրա հընչգըրա
աղլայարագ, ամիրալ սահիլէ գատար թէյէի իթտիլէր-
նիհայէթ իւլ էմը Գօլճուպու, 1493 տէնէտի Յունվարը-
նըն տէօրտիւնճի կիւնի, Հինտիլէր իլէ Սպաննալլար
մուվաճէհէսինտէ սէփինէսէ սիւվար օլտագ Խօլա չըգ-
տը:

14

Բիւրա սէփինէսինին ալտէրի վէ ճուրքունա:

Դօլճուպու, էսմէքտէ օլան մուխալիփ ըիւղկէար-
լարա ապլա էհէմիլէթ վէրմէյիպ իւշ կիւնտէն պէրի
Խօլունա տէվամ իտիլօր իտի. պիրտէ նակէհան Դեկ-
տեմբերին օն տօգուղընտան պէրի մուփարէգաթ իթ-
միշ օլան Բինթա սէփինէսինին քէնտինէ տօղրա կէլաթ-
յինի կէօրտիւ: Ալօնղօյ Բինղօն, ամիրալա թէգարրուպ
իտէրէք, մուխալիփ ըիւղկէարլարա մաղապէմէթ իտէ-
մէտիլինտէն այրըլմաղա մէհպուր օլտուղունը, վէ բէք
չօղ չալըշար, ֆագաթ քէնտիսինի պիր միւմքին պու-

լամատըղընը արդ իլէ կիւյա իթիզարտէ պուլունտը .
լաքին ագտէմճէ պէյան խտիլտիյի կիպի , գարիյնի քի-
րամ՝ մէրգոււմըն էֆրեարը տինայէթ քեարանէսինէ վա-
գըֆ տըրլար , Բինդօն՝ իրթիքեապ իթտիյի ալչագլըղըն
սիյէսինտէն ասլա գուրթուլամայաճագ տըր զիւրա թահ-
տը դօմանտաւընտա պուլունտուղու ամիրալընըն պա-
շընա կէլէն ֆէլաքէթաէն , եանի կէմիսինին բարալան-
տըղընտան խապէրտար օլտուղու հալտէ իմուտընա
կէլմէմիշ , վէ մէզմոււմ պիր շան ու շէրէֆ իքթիպապը
իչին , եախօտ տահա տօղրուսը հըրս ու թամաընտան
նաշի քէնտի հիսապընա ալթուն թօրլամագ սէվտասը-
նա տիւշմիւշ իտի , ֆիլ հագըղա Բինդօն , մէրամընա
նայիլ օլարագ հայրճա ալթուն էլտէ իթմիշ , վէ թա-
յիֆէլէրի քէնտիսինէ բապթ իթմէք էմէլի իլէ եա-
րըսընը մէրգոււմանէ տաղըթմըշ իտի :

Գօլօմպոս , Բինդօնըն հարաքէթը նապէճասընտան
հըսս իթտիյի հիտտէթի կիլլէյիպ , տէրմիյան իթտիյի
սէպէպլէրէ կիւյա ինանըյօր կիպի կէօսթէրտի , վէ
մէրգոււմը պարիտ պիր սուրէթտէ գապուլ իթմէքլէ
իքթիֆա իթտի իսէ տէ , ֆագաթ Սպանեայա կէօթիւ-
րիւպաէ էսիր մէգամընտա սաթմագ նիյէթի գալիմանէ-
սի իլէ , ճէպրէն սէֆինէտէ գարաթաղը տէօրթ չինալի
իլէ իքի գատընլարը սէրպէսթ սալը վէրտիթտի . ալէլ
խուսուս պիր աղ սօնրա տէնիլտէ վուգու պուլան ա-
րիլէյի միււհիլէ Բինդօնըն հարաքէթը տինայէթ-
քեարանէսինի , բէրտէյի նիսեան իլէ մէսթուր իթտի :

Գօլօմպոս , պուլունտուղոն ըգլլմըն տէնիլլէրինէ
էյիճէ վագըֆ օլմուշ օլսա իտի , քէնտիսինի՝ օ մէվսիմ-
աէ Սպանեայա ալտէթ իթմէք թէհլէքէսինէ իլգա
իթմէզ իտի : Մոււմալիլէյհ պու ըգլլմընա մախսուս օլան
սէնէվի վէ միւնթաղամ ըիւզկեարէրտէն , եանի ալթը

այ միւթամատի շարգտան , վէ ալթը այ իսէ դարպտան
էստիյինտէն խապէրտար տէյիլ իտի . իմտի էսնայի սէ-
յահաթընտա , վէ ալէլ խուսուս էսկի տինեայէ թէ-
գարրուպ իթտիքճէ , ֆետրուար վէ Մարտ ալլարընտա
էսէն վէ ալէլ խուսուս օ սէնէ քէմալի շիտտէթլէ էսէն
ըիւզկեարլարտան , վէ նակէհուհուր պօրալարտան
Բէք չօգ սըգընթը չէքտի . Բինթա՝ սէֆինէսի տիրէյի-
նի թամիր իթմէմիշ օլմաղըլա , մաթլուպա մուվաֆըգ
սուրէթտէ նօլ ալամայօր իտի քի , Գօլօմպոս , օ հալտէ
սէֆինէ քէնտիսինէն պիւթիւն պիւթիւնէ այրըլըլըր
գօրգուսը իլէ Բէք զիյատէ մուզթարըպ օլույօր իտի :

Փետրվարըն օն իքիսինտէ Ալօր ատալարը բիշ-
կեահընա վասըլ օլտուգլարընտան , գարիպէն գարայա
թէգարրուպ իտէճէքլէրինի իւմիտ իտիյօր իտի , ֆա-
գաթ ըիւզկեար պիրտէն պիրէ քէսպը շիտտէթ իտէ-
րէք բույի տէրեայը գարըշարրտըգճա գարըշարըտը :
Պոււնտան պաշգա Գօլօմպոս շըմալի շարգիտէ երլտըրըմ
չագմասընը կէօրիւպ , անգարիպ պէօյիւք պիր պօրա
չըգամաղընը քէշֆ իլէ լաղըմ կէլէն էմիրլէրին իթա-
սընա սայ իթտի :

Ֆիլ հագըղա պիր աղ սօնրա թարիֆի զայրի գա-
պիլ շիտտէթլի պիր ֆուրթունա զուհուր իթտի . թա-
յիֆէլէր եէլքէնլէրի էնտիրիպ գուրու թէքնէյի ըիւզ-
կեարըն քէյֆինէ հէվալէ իթմէքտէն պաշգա պիր չարէ
պուլամատըլար , տաղլար գատար ճէսիմ տալկալար՝
կէմիլլէրի կեահ զայէթ եիւքսէքլէրէ գալտըրմագտա ,
վէ կեահտա տէրին վէ տէհչէթամիլ կիրտապլարա էն-
տիրմէքտէ իտի : Թայիֆէլէր , ֆուրթունանըն միւտտէ-
թը գալիլէ զարֆընտա թէսքին օլաճաղընը մէմուլ ի-
տիյօրլար իտի . լաքին Գօլօմպոս , իմթիտատ իթտիյինի
կէօրիւպ Մարտ ալընըն թէսապլիլէյլ ու նիհարըն-

տան էվելճէ վուգու պուլան, վէ կիւնլէր հաֆթալար-
ճա տէվամ իտէն ֆուրթունալարտան օլտուղունը քէ-
մալի տէհչէթլէ անլատը :

Պու հալի հալի իշթիմալ իշինտէ պուլունան Գօ-
լօմպոս, ճէնապը Հադդըն աֆսու ինայէթինէ իլթիճա
իթաի, թայիֆէլէր տախի պիր շապգանըն իշինտէ
քէնտի սայրլարը գատար բագլա տօլտուրուպ գուրա
աթտըլար, վէ իւզէրինտէ խաշ նըշանը պուլունան բագ-
լա քիմին էլինէ թէսատիւֆ իտէրսէ, անըն կուատա-
լուբտա Սանթա-Մարիյա քիլիսէսինէ գիլարէթ իթմէ-
սի գարարլաշտըրըլտը : Էն էվէլ Գօլօմպոս էլինի շապ-
գանըն տէրունինէ սօգար սօգմադ, իւզէրի խաշ նըշան-
ը բագլա թէսատիւֆ իթմէսինտէն, պիր տէրէճէյէ
գատար միւթէսէլլի օլուպ իւմիւտ վար օլմայա, վէ
տուասընըն ինտէլ Հադ գապուլ պուլոլտուղունա
գանաաթ կէթիրմէյէ պաշլատը : Պու տէհչէթամիլ
կիւնլէրտէ ճիւմէսի տայիմա տուա իթմէքտէ, օրուճ
թուլթմագտա, վէ գիլարէթէ կիթմէք իշին վատլէրինի
թէճաիա իթմէքտէ իտիլէր : Շայանը թէաճիւպ օլան
նօգթա շուրասը տըր քի, իւշ տէֆա գուրա աթտը-
լար, վէ հէր տէֆասընտա խաշը բագլա Գօլօմպոսա
խսապէթ իթաի :

Իւշ կիւն գատար պու հալի տէհչէթ իշթիմալ ի-
շինտէ հայաթ ու մէմաթ արատընտա գալտըլար, հէլէ
պիր արալըգ ան պէ ան պօղուլմագ րատտէսինէ կէլ-
տիլլէրինտէն, Գօլօմպոս, շայէտ կէմիլլէրի բարչալանըպ
մահվ օլուրսա, պուլտուղու եէնի տիւնեատա քէնտի-
լէրի իլէ պէրապէր մահվ օլաճաղընը տիւշիւնէրէք,
էսնայի սէյահաթընտա դուհուրա կէլէն հալլէրի, վէ
պուլտուղու գըթալարը տէրի իւզէրինէ եաղտըգտան,
միւհիւրլէտիքտէն, վէ իւզէրինէ աշմատան Սպանեայա

կէօթիւրիւպ տէ մէգամի գըրալիլէթէ թադտիմ
իտէնին, պին ալթուն պախիշ ալաճաղընը պէյան
իթաիքտէն սօնրա, պիր մուշամմա իշինէ սարտը, վէ
ուֆագ պիր ֆըշըյա վազ իթմէրլէ տէնիլէ աթը վէր-
տի, մումաիլէյհ, ֆըշընըն պիր գարայա տիւշմէսինէ
վէ Սպանեայա վատըլ օլտալիլէճէյինէ իշթիմալ վէր-
մէքտէ իտի : Պու խաթթընամէլլէրին պիրի զայպ օ-
լուրսա, տիլէրի մահարինէ վատըլ օլմասը իշին իրի
թանէ գալէմէ ալտը, վէ պիր թանէսինի կէմիւն տի-
րէյինէ թալիդ իթաի :

Գօլօմպոս, հէնուդ պու վադիֆէյի իյֆա իլլէմիշ
իքէն, թա ուղագտան պիր գարա կէօրտիլլէր, ֆա-
դաթ տալկալարլին շիտտէթը թէհաճիւմինտէն օրայա
վատըլ օլտալիլէճէրլէրինի իւմիւտ իթմէյօրլար իտի :
Ամիրալ կէօրիւնէն գարանըն Ս.գօր ատալարընըն պիրի
օլտուղունը, վէ մահալի մէգըլուրտէն պէշ միլ գատար
ուղագտա պուլտուղունը անլատը : Իրի կիւն գա-
տար ճէգիլլէյի մէգըլլէրէ կէօլլէրի էօնիւնտէ իքէն,
տէհչէթլիւ տալկալար միւվասըլլէթլէրինէ մանի օլույօր
իտի : Նիհայէթ այըն օն եէտիսինտէ պին տիւրլիւ մէ-
շադգաթլա ճէգիլլէյէ եագլաշըպ տէմիր աթապիլմէք-
լէ քէնտիլլէրինի գուրթուլմաշ գանն իթաիլէր իտէ տէ,
նիհայէթ պէտպտհալըլարընտան նաշի տէմիր դօքտը,
վէ լիւզկիւարըն շիտտէթի կէմիլլէ շըմալա տօղրու սիւ-
րիլիւպ կէօթիւրաի : աղշամա գատար պին տիւրլիւ
մէշադգաթ չէքիլտիքտէն սօնրա, անճագ եաղը կիճէ-
յէ եագըն պիր աղ լիւզկեար քէսաղը սիւքիւնէթ իթ-
միշ օլտուղունտան, սահիլէ եանաշըպ տէմիր աթա-
պիլտիլլէր :

15

Սանթա-Մարիյա ճեղիբէսի:

Լիմանա կիրուպ մուհաֆազա օլունտուգտան սօն-
րա, պէշ կիւնտէն պէրի կէօղիւնէ ույդու կիրմէմիշ օ-
լան ամիրալ պիր գաշ սաաթ օլուն ույումագ իսթէ-
տի, նասըլքի տէաթ, պու ատա, Ազօր ճէզայիրլնտէն
պիրի օլուպ Սանթա-Մարիյա թէսմիյէ օլունմագտա ի-
տի: Ատանըն մուհաֆըզը Գաստանէթա նամ զաթ,
Գօլօմպոսա եէյէճէք եօլլատը, վէ թայիֆէլէրտէն իւշ
քիշիյի նէզալինէ ճէլպ իլէ, Գօլօմպոսըն հատիսէյի զա-
րիպէսի հազգընտա ակզը մալիւմաթ իթմէք իսթէտի:

Գօլօմպոս, իլք գատէմ պասաճագլարը գարայա
Ազիլ Պիքիը նամընա ինչա օլունան քիլիսայէ, ալայ
իլէ զիյարէթ իթմէլէրինէ տայըր թայիֆէլէրէ եէմին
իթտիրմիշ օլմալըլա, ճէզիլէյի մէզքիւլէտէ վազը օ
նամ իլէ քիլիսէյէ զիյարէթ իթմէք իսթէտի: Ատանըն
մուհաֆըզը թարաֆընտան իպրազ օլունան հիւսնի մու-
ամէլէտէն, վէ էրթէ կիւնիւ քէնտիսինէ զիյարէթ ի-
տէճէյի խապէրտէն Գօլօմպոս, պիլա թէհլիքէ գարա-
յա չըգապիլէճէյինէ գանաաթ կէթիրտի, վէ մուճի-
պինճէ թայիֆէլէրի զիյարէթէ կէօնտէրտի, զաթէն
էվվէլճէ թայիֆէլէրին քիլիսէյէ կիտէճէքլէրինի քէն-
տիսինէ պիլալիրմիշ օլան բարազ, քիլիսէտէ իճրայի ա-
յըն իթմէյէ հազըր պուլունույօր իտի:

Գօլօմպոս, գարայա չըգան թայիֆէլէրին ալտէ-
թինտէն սօնրա, քէնտիտէ պազը գալանլար իլէ զի-
յարէթ էթմէյէ գարար վիրուպ, սէֆինէտէ մէրզու-
մանըն վիրուտինի պէքլէյօր իտի, ֆագաթ մուպէն օ-

լան վազըթ մուրսըր իտուպ ալտէթ իտէն օլմատը,
զիրա մուհաֆըզըն կէօսթէրտիյի հիւսնի գապուլիյէթ
պիր տուգազ օլուպ, քիլիսէտէ տուա իթմէքտէ օլան
թայիֆէլէրի տէրտէսթ իլէ թէվզըֆ իթտիրմիշ, վէ ա-
միրալը՝ մէրզումանըն միյանընտա պուլամատըրընա
թէաճիւպ իթմիշ օլմալըլա, ազ սօնրա պիզզաթ պիր
սանտալ իլէ կէմիյէ կէլաթ, վէ քէնտիսինէ պիր կէօնա
զարար իյրաթ օլմայաճաղընա տայըր Գօլօմպոստան սէօզ
ալարազ սէֆինէյէ տալիլ օլտու: Գօլօմպոս, մէրզու-
ման իրթիքեապ էյլէտիյի քինայէթի եիւզիւնէ վուր-
տուդընտա, Գաստանէթա ճէվապէն, քէնտիսինի Լու-
սիտանիյա հիւքիւմէթի էմրի մուճիպինճէ հարաքէթ
իթմէյէ մէճպուր օլտուդընը պէյան իլէ իթիզար իթ-
տի քի, պունըն իւզէրինէ Գօլօմպոս, Լուսիտանիյա իլէ
Սպանեա հիւքիւմէթիլէրի պէյնինտէ մուհաքէպէ դու-
հուր իթտիլինէ շիւպճէլէնէրէք, բէք զիյատէ գօրգ-
մայա պաշլատը իտէ տէ, պունտաա չօզլուգ իհլիմալ
վէրմէյօր իտի:

Պիրազ սօնրա Գաստանէթա, թայիֆէլէրի իատէ ի-
տէմէյէճէյինի պէյան իլէ սէֆինէտէն մուֆարէգաթ
իթտի: պու էմնատէ ֆուրթունա հէնուզ տէվամ ի-
տէյօր իտի: Գօլօմպոս իտէ կէմիտէ գալան պիր գաշ
թայիֆէ իլէ ֆուրթունայա մուգալէմէթլէ կէմինին
պաթաճաղընտան գօրգմագտա իրէն, նասըլսա ճէզի-
լէնին մուհաֆըզը՝ թէվզըֆ իթտիրմիշ օլտուդու թա-
յիֆէլէրի իատէ վէ պու պապտէ պէյանը մազիլէթ
իթտի: մուհաֆըզ՝ Լուսիտանիյա հիւքիւմէթի թարա-
ֆընտան, Գօլօմպոսըն կէմիլէրինի գապթ իթմէսինէ
տայըր, մուգատտէմա քէնտիսինէ վէրիլէն պիր էմրի
իթաաթ իտէրէք իշդու հարաքէթի նապէճատէ պու-
լունմուշ իտի:

15

Պունըն իւզէրինէ Գօլօմպոս օրալարտա տուրմայր արթըգ քեարը ագիլ ատտ իթմէյուպ, ֆուրթունա նըն շիտտէթիինէ տախի պագմայարագ Եօլա չըգտը ֆադ աթ Մարտըն իքիսինտէ շիտտէթի պիր ըիւզկեարա թէսատիւֆ իտէրէ.ք թէքմիլ Եէլքէնլէր բարչալանտը, թայիֆէլէր տիլ չէօքիւպ տուայա պաչաթըլար, պոն տէֆա տախի իչլէրինտէն պիրինին ղիյարէթէ կիթմէ սինէ գուրա աթըլար, վէ պու գուրա թէքրար Գօլօմպոսա իսապէթ իթտի:

Մարտըն իւչինճիւ կիւնիւ սապահտան ագչամա գատար հէման սու թուֆանընա միւչապիհ պիր Եադմուր Եադմագտա, վէ միւթէմաաի կէօք կիւրլէմէլէրի իլէ չիմէլէր չագմագտա իտի, ըիւզկեար կիթտիքճէ թէչէտտիւտ իտէրէ.ք, տաղլար գատար տալկալար ան պէ ան սէֆինէյի պաթըրմագա չալըչըր կիպի հիւճիւմ իտիյօրլար, վէ պիչաքէ Սպանեալըլար պէհէմէհալ պօղուլաճագլար ղաննը իլէ իւմիւտսիլ պիր հալտէ պուլունույօրլար իտի:

Մահը մէղպուրըն իւչիւ իլէ տէօրալունճի կիճէ միւյանընտա պիր գարա կէօքիւնտիւ, լսքին ֆուրթունա օ գատար շիտտէթի իտի քի, սէվինէճէք Եէրտէ մէյուս օլտուլար, չիւնքի սէֆինէնին գալոյա չարբմագլա բարչալանմասը Բէք միւհթէմէլ իտի: Շաֆագ աթտըղընտա ամիրալ, Թաիօ նէհրի աղղընտա վէ Լուսիտանիյա մէմալիքինտէն օլան Սինթրայա Եադըն պուլունտուղունը անլայըպ սէմիլուէտի: Թայիֆէլէր պէօլէ աղիւմ պիր թէչլիքէտէն իտէլա օլտուղլարը իչին ճէնապը հագգա թէչէ.ք.քիւր իթտիլէր:

Գօլօմպոսըն ղաննընըն աքսի օլարագ Լուսիտանիյա գըրալը իքինճի ժանտան մաղարբաթ կէօքէճէք Եէրաէ, միւչարիլէյհին իլթիֆաթընա մաղհար օլտու գըրալ:

պէօլէ պէօլիւք պիր ատէմի իհթիրամաթը ֆայիգա իլէ գապուլ իթմէ.ք իսթէյուպ, Գօլօմպոսը Լիզբօնտան տօղուլ միլ ուզագտա պուլունան իգամէթ իթտիլի վալբարաիլօ նամ պէլտէյէ տապէթ իթտի, վէ մումաիլէյհի հուղուրընտա օթուրտարագ հիքեայէյի դարիպէսինի տըգգաթլա տինլէյիպ, պու կիպի պիր թէվֆիգաթը աղիմէյէ մաղհար օլտուղու իչին թէպրիք իթտի իսէ տէ, պաթընէն, Եվլէլէք քէնտիսինէ արղ օլունան թէքլիֆի Բէտտ իլէ, Լուսիտանիյայը պէօլէ պիր մէնաֆիտէն մահրում իթտիլի իչին ֆէնա հալտէ միւքէտտէր օլույօր իտի: Մամաֆիհ Բէֆագաթընա ատէմէր թային իտուպ, քէնտիսինի սուհուլէթլէ Լսպանեայա կէօնտէրմէյի թէքլիֆ իթտի իսէ տէ, Գօլօմպոս միւստիտ պիր ըիւզկեար իլէ Սպանեայա կիթմէ.ք իսթէտիլինտէն, գըրալըն թէքլիֆինի նէղաքէթլէ Բէտտ իթտի, վէ տէրհալ վուգույի հալի, Եանի պաչընա կէլէն ֆէլաքէթ իլէ մաղհար օլտուղու մուվաֆագըլէթի, պաթահրի գըրալիչա Եիլղապէթ պիլտիրտի:

Գօլօմպոս Լիզբօնտա իքէն, ահալինին աֆէրիյն ուսիթայիլինէ մաղհար օլտուղու կիպի, Լուսիտանիյա գըրալիչաընըն տախի ղիյարէթ ու իլթիֆաթընա նալիլ օլտու, վէ պիր գաչ կիւն սօնրա միւսայիտ պիր ըիւզկեար իլէ Սպանեայա միւթէվէճճիհէն Լիզբօն լիմանընտան հարէքէթ իթտի:

16

Գօլօմպոս Սպանեայա վասըլ օլուր .

Բալօս լիմանընտա պուլունան կէմիճիլէր Մարտըն օն պէշինճի կիւնիւ ալէսասապահ , ուփագ վէ խաֆիֆ պիր սէֆինէնին լիմանա տօղրու կէլտիլինի կէօրտիւլէր . պու սէֆինէնի , քէնտի զիւլիւմլէրինճէ պիր սէնէ էփվէլ դըրալ իլէ գըրալիչայը ալտաթան միւսփիտ ճէնօվալընն սէֆինէսինէ պէնդէթտիլէր իսէ տէ , ֆագաթ պիր թարաֆտան մէգըիւր սէֆինէլէրին դարդ ու նապուտ օլտուղունա դավիլէն գանձըլ օլմալարը իլէ , կէօղլէրինէ ինանմագ իսթէմէյօրլար իտի :

Պունլար պու միւլահաղաթ իլէ մէշղուլ էքէն , սէֆինէ տօլու եէլքէն իլէրլէյօր իտի : Պու հէվատիա շէհրին տէրունինտէ շույու պուլունճա , թէքմիլ ահալի սահիլէ պիրիքէրէք , իւմիւտ իլէ դարըլըդ պիր գօրգու հըսսը իլէ կէօղլէրինի տէնիդէ նասպ իթմիլլէր իտի . պիրալ սօնրա Գօլօմպոսըն կէմիսի քէմայի մուղաֆֆէրիլէթլէ լիմանա կիրտի : Սահլի , Գօլօմպոս իլէ տէրունինտէ պուլունան եապան առէմլէրինի կէօրտիւլէրինտէ , մէսէրլէթլէրինտէն նաչի քէնտիլէրինտէն չըգտըլար , տիւքքեանլար գարանտը , քիլիսէլէրին չանլարը վուրմայա պաշլատը , վէ հէր քէս եէնի կէլէնլէր իլէ պէրապէր պէրայի թէշէքքիւր ագըն ագըն քիլիսէլէրէ գօշտու :

Գօլօմպոս , ալտէթինի պիր ան էփվէլ դըրալ իլէ գըրալիչայա իսպար իթմէք վէ հուղուրլարընա չըգմագ էմիլինէ միւնթաղըր օլտուղունը պիլալիլմէք իս-

թէյիպ պիր թաթար եօլա չըգտարը , վէ քէնտի տէ տէրհալ Սէվիլ շէհրինէ աղիմէթ իթտի : Զօգ կէշմէտէն պէրլէտիլի ճէվապ , եանի տալէթնամէ վիրուտ իթտի . պու տալէթնամէնին սէրլէվհապը աթի իւզ զիքը իպարաթ իլէ թէզէին իտիլմիլ իտի :

— Պահրը Մուհիթ ումում պաշ ամիրալը , վէ հինտիսթանտա քէշֆ իտիլէն ճէզայիլի վալիլի վալաշանը , տօն Գրիստարսը Գօլօմպոս ճէնապլէրինէ :

Արթըր Գօլօմպոսըն չէքտիլի ըինճ ու մէշագգաթ իսթամ պուլմուշ իտի . մումալիլէյհ' պալատէ մուհարէր ճէվապըն վիրուտ իթտիլի անէ գատար աղիմ պիր վէսվէսէ իլէ մուղթարըպ օլույօր իտի . զիրա Բինգօնըն իսըյանէթինտէն գօրգմագտա իտի : Ֆիլ հաղըդա Բինգօնըն լաքիպ օլտուղու սէֆինէ , ֆուրթունանըն սէպէպի իլէ Գօլօմպոսըն կէմիսինտէն այրըլարագ Կասգօնիյա քէօրֆէդի եաղընլարընա տիւշմուշ իտի : Բինգօն , Պայօնա չըգըպ վտգու պուլան քէշֆիլթըն մուվաֆագըլէթինի հալի պիր մէթուպ իլէ հուղուրունա չըգմայը գըրալ ճէնապլէրինտէն իսթիլան իթմիլ , վէ պատէհու թէքրար եօլունա ալէվամ իտէպիլմիլ իտի . շէօլլէ քի Գօլօմպոսըն ալտէթի կիւնիւն աղշամար , Բինգօնըն կէմիսի տալի Սպանեայա մուվաթլէթ իթմիլ զանն օլունմագտա տըր :

Բինգօն , պու սուրէթլէ կէճ գալմըլ , վէ ամիլտալընը թէդատուլմ իտէմէմիլ օլտուղունա օ տէրէճէ ճանը սըգըրքըլ իտի քի , հէման կիլլիճէ պիր սանտալ իլէ գարայա չըգըդ էվինէ գալանար , Գօլօմպոս , Բինգօնըն նէ օլտուղունտան խապէրսիլ օլարագ Սէվիլ շէհրինտէ գըրալըն ճէվապընա պէրլէմէքտէ էքէն , Բինգօն , գըրալա եաղտըրը մէթուպա գարըր զայթ շէտիտ վէ սիթէմամիլ պիր ճէվապ ալմըլ իտի : Գըրալ

մէրդումըն հարաքէթինի թայիպ իթմէքլէ ամիրալա ի-
թաաթ իթմէսինի էմր իտիյօր իտի քի , Բինդօն , պու-
ճէվապտան ֆէնա հալաւ պօղուլարագ աղիւմ պիր մահ-
զունիյէթէ կիրիթթար օլտու , վէ զաթէն խասթա օլ-
մաղըլա պիր գաշ կիւն զարֆընաա միւթէէսիրէն վէ-
ֆաթ իթտի , վէ սույի ախլագընըն ճէզասընը պու-
սուրէթլէ չէքմիշ օլտու :

17

Գօլօմպոսըն միււէրրէֆ օլսուղու .

Գօլօմպոսըն շայանը թէհայիւր պու քէշֆիյաթըն
հէվատիսի հէր թարաֆա սիրայէթ իտուպ , փրանսա ,
իթալեա , ինկիլթերա , վէ Գերմանիյա մէմալիքինտէ
պուլունան պիլծիւմլէ իւտէպա վէ իւլէմա կիրուհը ,
ձէնօվալը պիր դարթանըն , օթուզ իւշ կիւն սէյրի
սէֆային իտերէք շարգըն ինթիհասընա գատար կի-
տիպ տէ , եէնի պիր տիւնեա պուլտուղունը քէմալի
հայրէթլէ թէլագգը իթտիլէր . պաշլըճա Աբանեօլար ,
պու մուվաֆագըլէթը իւահիյէյի , գըրալ իլէ գըրալի-
չալարընըն ֆաղիյէթ վէ զէհատէթինէ համլ իթմէքլէ ,
հէրսինտէն զիյատէ իֆիթիտար իտիյօրլար իտի , էօյլէ
քի , ամիրալըն՝ Սէվիլտէն Պարչէլօնայա կիրտիյի սըրա-
տա , թէքմիլ ահալի մուամաիլէյհի թարիֆի զայրի գա-
պիլ պիր մէսէրրէթլէ ալգըյլամագտա , վէ պիր գաշ
այ մուգատտէմ տիվանէ տիր տէյու թահքիր իթտիլ-
լէրի պու էճնէպիյի , վաթանլարընըն շան ու չէրէֆի
ատտ իթմէքտէ իտիլէր :

Հէլէ գըրալ իլէ գըրալիչանըն , օ էսնատէ պու-
լունտուղլարը Պարչէլօնա չէհրինտէ վուդու պուլան
հիւսնի գապուլիյէթին , վէ իճրա իտիլէն զիյնէթլէրին
թարիֆի գալու գալէմլէ միւմիւն տէյիլ տիր . պու
պէօյիւք տտէմի կէօրմէք իչին սօգապլարտա խընճա-
խընճ գալապալըգ պիրիքտիքտէն մատէ , էվլէրին բէն-
չիրէլէրի վէ աամլարը տալտի ինտան իլէ տօլմուշ իտի .
Գըրալ իլէ գըրալիչա , հիւքմ իթտիլէրի մէմալիքէ
եէնի պիր տիւնեա իլալէ իտէն պու զաթը ալիսիֆա-
թը , թէքմիլ բըրէնսլէր վէ սէրայ խատէմէլէրի իլէ
գապուլէ հազըրընաալըգլարը կիպի , պիր չօգ բըրէնս-
լէր՝ ապրէրի վէ միւլքիյէ մէմուրլարը , հիւքիւմէթ նա-
մընա օլարտոգ մուամաիլէյհին իսթիգպալինէ շիթապ
իթտիլէր , Գօլօմպոս , զայէթ կիւղէլ պիր պէյաղ պէյ-
կիրէ սիւար օլմուշ վէ օղու ծիէկօ հանը սըլա տիկէր
պիր պէյկիրէ պինմիշ օլտուղլարը հալտէ , պիր թա-
դըմ էլպիտէյի բէսմիյէ կիյինմիշ բըրէնսլէրին , վէ կէնճ
զապիթլէրին բէֆագաթըլըլա գըրալ իլէ գըրալիչանըն
նէզաինէ աղիմէթ իթմէք իչին եօլա չըդտը :

Սպանեատա , աօլա պէօյլէ շաշաալը պիր զիյ-
նէթ իճրա օլունմամըշ տէսէք գաթան միւպալաղա
իթմիշ օլմայըղ էն էվլէ քէնտի մէմլէքէթլէրի նագըլ-
լարը իլէ միւղէյեէն , վէ ճէզիրէլէրինտէն չըգան ալ-
թուն իլէ վիճուտլէրի բեամիլէն մէսթուր պուլունան
ալթը նէֆէր հինտիլէր , քէնտի հալ ու էթվարը , վէ
հարաքէթը զարիպէլէրի իլէ խալգըն բէք զիյատէ նա-
ղալը հայրէթ ու աղգաթընը ճէլպ իթմէքտէ իտիլէր .
Պունլարըն արգասընտան կէլմէքտէ օլան բէնկեամուզ
բօրաղանլար , ճընա ճընա պահարընմըլ գուշլար վէ
բէնկ բէնկ պէօճէքլէր գօլիգսիյօնը իլէ էշեպի զարի-
պէ , Սպանեօլարըն կէօղլէրինի գամաշալըրըյօր իտի :

Ելհասը Եհնի տիւնեատան կէթիւրիմիշ օլան նէվ պէ
նէվ նէպատաթը սըհհիյէ վէ սէրվէթը ճէսիմէյի կէօ-
րէն Սպանեօլար, վաթանլարընն նէ աղիմ պիր սաա-
տէթէ նայիլ օլտուղունը անլատըլար :

Գօլօմպոսըն ըկյալու ըկյատէն արի օլան ալի սիյմա-
սընտա, գալպինտէքի մէսըու ըկյէթի իյմա խտէր, նիմ
պիր թէպէսսիւմ պուլունտու հալտէ, քէմալի իզղ ու
շէրէֆլէ խալղըն ալգըշլարը արապընտան կէշէրէք գը-
րալ վէ գըրալիշանըն նէգտինէ վասըլ օլտուղու սըրա-
տա, միւշարիլէհիւմ եալընըղ հիւքիւմտարանէ մալս-
սուս օլան թասգիմի իճրա խտուպ այաղա գալգտըլար,
Գօլօմպոս իսէ պու թաղիմը ֆէվգէլատէտէն միւթէսսիր
վէ մահճուպ օլարապ, տէրհալ տիղ շէօքիւպ համիլէ-
րինին էլէրինի բուս իթտի. էլիգապէթ իլէ Ֆէրաինանա
մուճալիլէյհի Եէրտէն գալտըրըպ, քէնտիսի իշին իհգար
իտիլիշ օլան Եիւքսէք թահա իւղէրինէ օթուրմասընը
էմր իթտիլէր :

Պիր գաշ տաղըգա գատար հիւքմֆէրմա օլան
տէրին պիր սիւքիւթտէն սօնրա, Գօլօմպոս, գըրալըն
էմրի իլէ էանայի սէյահաթընտա վու գու պուլան զարիպ
արըղէլէրի, պուլտուղու ատալարը, ճօղրաֆիյաճա
հալ ու մէվգըլարընը մուլթատարէն գիբր ու հէքեայէ
խտուպ, կէթիմիշ օլտուղու իշլէնմիշ վէ իշլէնմէմիշ ալ-
թունլարը, վէ տահա էշեայի սայիլէյի նիֆէսէյի
կէօսթէրտիքտէն սօնրա, մայէթինտէքի շինտլիլէրի
թագտիմ իլէ անլէրին քէյիլէրի պուլունան զաթըն
խայրիխահըղընը, վէ եապանի զանն օլունան ահալի-
նին հիւսնիւ ախլաղ իլէ միւթթատըֆ սատէտիլ ա-
տէմլէր օլտուղլարընը պէյան խտուպ, միւթէէսիր պիր
հալտէ իլալէյի մէգալ խտէրէք :

— Հաշմէթու էֆէնտիլէրիմ, ճէնապը հաղգըն

պէնիմ կիպի աճիղ պիր գուլ վասէթասը իլէ, զաթը
հաշմէթմէպլէրինէ իհսան պուլարտուղու շու մուվա-
ֆաղըյէթի, պիր պիտայէթ մէգամընտա թէլաղգը
պուլարմանըղը թալիսիյէ խտէրիմ քի, պունտան պէյ-
լէ նէշէ նէշէ թէվֆիլաթը իլահիյէյէ մաղհար օլարապ
մէմալիքիլիղ տէրէճէյի նիհայէտէ զէնիլին օլաճապ աըր,
տէտի :

Պու նուլթըր քէմալի տըղգաթլա տիլէնմիշ օլան
հաղըրուն, Եհնի տիւնեանըն պու սաաթը հայրէթ նի-
սարընը միւթէհայիլըն թէմաշա խտուպ միւթէէսիր օլ-
տուլար. ալէլ խտուսու գըրալիշանըն կէօղլէրի էշքի
միննէթտարի իլէ տօլտուղու կիպի, գըրալ տախի տիւ-
շարը թէէսիւր օլարապ իքիսիտէ թահտտան էնիպ տիղ
շէօքտիլէր, վէ անտամիմ իւլ պալ ճէնապը հաղգա
թէշէքքիւր իթտիլէր. հաղըրուն տախի հիւքիւմտար-
լէրինէ իմթիսալ իթմիշ օլտուղլարը հալտէ, օրատա
հաղըր պուլունան բարաղլար վէ բիսգօթօլար իսէ պէ-
րայի թէշէքքիւր տուալար իթմէյէ պաշլատըլար :

Պու սըրատա Գօլօմպոսըն հըսս իթտիլի մէսէրէ-
թին տէրէճէսինի թարիֆ իթմէք զայրը գապիլ տիր.
պու թէշրիֆաթը ֆէվգէլատէնին իճրասընտան սօնրա,
Գօլօմպոս, գըրալ իլէ գըրալիշանըն նէգտինտէն չըգա-
րապ, քէնտիսի իշին թախտիս խտիլէն իգամէթկիտհէ
շէքիլտի, վէ միւտտէթը մէտիտէտէն պէրի արղույի շէ-
տիտէսի օլան սէվկիլի մախտումը Տիէօկօ իլէ իմրա-
տը էյամ իթմէք սատտէթինէ նայիլ օլտու :

Ամիրալըն, պու իսթիլրահաթը անճապ ալթը պ
տէվամ իթտի. միւտտէթը մէգքիւրէ զարֆընտա, մու-
մալիլէյհի հէրքէստէն հատտէն էֆղուն թաաղիմ վէ իլ-
թիֆաթ կէօմէքտէ խտի. Հէրքէս քէնտիսի իլէ գօնուշ-
մայը շէրէֆ ատա իթմէքտէ, վալիտէլէր իպրէթ տէ-

յու անը եվլատարնա կէօսթէրմէքտէ, վէ սօղաղա չըգտըղընտա հէրքէս իշինի կիւճիւնի թէրքլէ արգաւորնտան կիթմէքտէ խտի:

Փագաթ պու թաաղիմ ու իլթիֆաթէ եաւաշ եաւաշ հասէա զէհիրի դարըշմայա պաշլամըշ խտի: Հաթտա կիւնին պիրինտէ Սպանեանըն պաշ Գարտինալը թաարափընտան վէրիլէն պիր զիյաֆէթ էսնասընտա, թապիրի եէնի տիւնեա հազգընտա միւսահասա աշլուրղը սըրատա, օարայա մէնուպիլէթի պուլունան միւթէպէր զաթըն պիրի:

— Տիւնեա եուվարլագ օլտուղու հասէպի իլէ, էթրափընտա տօլաշըլաճաղը մալիւմ տիր քի, օ հալտէ եէնի տիւնեայը պուլմագ կիպի զօլայ պիր շէյ օլամաղ, տէմէսի իւղէրինէ, Գօլամպոս:

— Բէք տօղրու տըր, փագաթ շիմալիլէ դատար նիշին պիրի գաղղը աա պու էսրարը քէշֆ իթմէտի, տէյլնճէ, շախսը մէրդում թահքիրամիլ պիր թապիր իլէ:

— Նէ՞ զանն իտիյօրսուըղ ամիրալ էֆէնտի, մէյեր սիզին քէշֆ իթտիլինիլ եէնի տիւնեայը պիր պաշգասը պուլամայաճագ մը խտի, տէտի:

Հազըրուտան պաղըլարը մէրդումըն պու մինասիպէթսիլ վէ հազսըղ սէօղլէրի իւղէրինէ ֆէնա հալտէ տիլիլ օլտուլար: Գօլամպոս իսէ ասլա ճէվապ վէրմէքսիլին սուֆրատա պուլունան եումուրթալարտան պիրինի էլինէ ալըպ, հուզղարէ խիթապէն:

— Էֆէնտիլէր, իշինիլտէն քիմ շու եումուրթայը սիվրիսի իւղէրինի աուրտուրա պիլիլ, տէյու սիւալ իթտի:

Հազըրուն, ամիրալըն տէտիլի պու սէօղլէրին նէթիճէսինի անլամայըպ, հէր պիրի այըը այըը թէճըրիւ-

պէյէ գօյուլտու, փագաթ թապիլի քիմէ մուվաֆֆագ օլամատըղընտա, Գօլամպոս, եումուրթանըն սիվրի թաարափըն շիտտէթլէ մասայա վուրարագ տուրտուրթընճա, հէքսի պիր աղըղ:

— Ս, պէյլէ էլպէթտէ գօլայ օլուր, տէյու հայզըրմալարը իւղէրինէ, Գօլամպոս:

— Փիլ հազըղա բէք գօլայ տըր, փագաթ շիֆայիտէ քի հիշ պիրինիլ պուներ տիւ շիւնէմէտի, տէյիպ աղըղլարընը դաբատը:

Մամաֆիհ Գօլամպոս, մէրգուման հասէտճիլէրին ֆէսատընտան իհիթիւրալ իւզրէ տալրանմայա պաշլատը, անճագ գըրալ իլէ գըրալիչանըն քէնտի հազգընտա կէօսթէրալիլէրի մուհապէթ ու հիւրմէթէ կիւվէնիյօր խտի: Կօգ տէֆա մումալիլէյհ իլէ պէրապէր կէզմէյէ չըգտըղլարընտա, եէնի տիւնեա առէմէրինին մահճուպ վէ հազիմ օլտուղլարընը, վէ պէտապհա օլտուղլարը զէմանտէ անլէրաէն կէօրաիլի նէզաքէթ ու ինսանիլէթի պէյան իթտիլինտէ, գըրալիչա պու սաքին առէմէրի խըրիսթիյան իթմէք, վէ մէտէնիլէթէ ալըշարմագ գօլայ օլաճաղընա գանաաթ կէթիւրաիլինտէն, պու մատտէ հազգընտա Գօլամպոս իլէ պէրապէր հայըճա միւզաքէրէ իթմէքտէ խտի:

Նիհայէթ շէյլէճէ դարար վէրիլտի, իքինճի սէյահաթտա Գօլամպոս իլէ պէրապէր օն իքի բարաղ պուլունաճաղը կիպի, եէնի տիւնեատան կէլէն վէ խըրիսթիյան մէզհէպինէ ալըշարագ վաֆիթիս օլունան ալթը Հինալիլէրաէն պէշի թէրճիմանըղ իթմէք, վէ Սպանեատա կէօրաիլիլէրի շէյլէրի վաթանտաղլարընա պիլալիմէք իւզրէ Հայտիլէ կիտէճէքլէր խտի: մէրգում Հինալիլէրաէն պիրի եա Սպանեատա կէօրաիլի շէյլէրաէն հազղ իթտիլինտէն, վէ եախօտ տէնիլին թէհ-

լիքէսինտէն գօրգառուղունտան, վաթանտաշլարընա րէ-
ֆադաթ իթմէ.ք իսթէմէմիշ խաի:

Գրըալիշա իլէ պէրապէր զէվաթը միւթէպէրէտէն
չօդլարը, իշպու իրինճի սէյահաթըն պիր ան էվվէլ
իճրաընա թաճիլ իսիյօրլար խաի: պու ճիհէթլէ ա-
միրալ՝ սէրիէն Պարչէլօնայը թէր.ք իթմէյէ մէճպուր
օլտու, վէ պիր գաշ կիւնտէն սօնրա եօլա չըգար:
Գրըալ իլէ գըրալիշանըն էմրի իլէ պիւթիւն բրէնպէր
վէ սարայ խառէմէլէրի մուճաիլէյհի թէշի իթաիլէր:

ԻՔԻՆՃԻ ՍԷՅԵԱՀԱԹ

1

Եէճի գըրալար քէճ օլունուր, Գարայիպ
վաճիլէրի:

Գօլօմպուս 1493 սէնէսի Սեպտեմբերինին եիրմի
պէշինճի կիւնիւ, թահար գօմանտաընտա իւշ առէտ
պէօյիւ.ք գարադ, վէ օն տէօրթ տաէտ ուֆադ սէֆինէ-
լէր իլէ, ճէման օն եէտի առէտաէն իսպարէթ պուլու-
նան տօնանմայըլա եօլա չըգար, Տօնանմատա պին պէշ
եիւզ քիշի օլուպ, պունլար ալթուն հէվէսի իլէ եանրպ
թութուշան առէմէր խաի: Սահիլաէ պիրիքմիշ օլան
ճէսիմ պիր գալապայըգ, կէմիլէր կէօղաէն նիհան օ-
լունճայա գատար « Հուրրա » պաղըրըյօրլար խաի:

Իշպու իրինճի սէյահաթ տաիսի, էվվէլքի կիպի
բէք սուհուլէթլի օլտու. միւսաիտ րիւզկեարլար սայէ-
սինտէ կէմիլէր սաքին պիր հալտէ իլէրլէյօր խաի, տօ-
նանմանըն տէրունինտէ էմիլիլէթը թամմէ հիւքմֆէրմա
օլուպ, հէր քէս ամիրայըն տիրայէթինտէն էմին վէ ա-
սայիշի հալտէ պուլունմադտա խաի, Պու ուղուն սէ-
յահաթ էսնատընտա եալընըղ պիր տէֆա ֆուրթունա
զուհուր իաէրէք, տէօրթ սաաթ գատար եաղմուր վէ
սայիղ պէր իլէ տէվամ իթաիլտէն սօնրա, հէվա թէք-
րար քէսպը իթիտալ իթաի, վէ նոյեմբերին իրինճի
կիւնի գարա կէօրիւնմէյէ պաշլատը:

Պուրաւը մէճհուլ պիր առա օլուպ, բաղար կիւնի
քէշֆ օլունտուղունտան, Գօլօմպուս Սէն-Տոմինիգա եա-

նի բազար թէսմիյէ իթտի . ֆաղաթ ույկուն լիմանը պուլունմատըղընտան պուրասընը թէրք իլէ ազ ուղագտա կէօրիւնէն եէքտիկէրինտէն կիւղէլ պէշ ալթը ճէղիւրէլէրին բիյշկեաճընա վասըլ օլտու : ճէղիւրէլի մէղքիւրէտէ վագը օրմանլարտան նէշը օլունան ըայիհայի լաթիֆէտէն սարխօշ օլան եէնի սէյեաճըլըն , իշպու սէֆէրին պէօյլէ մուվաֆաղըյէթլէ պաշա չըղաղընտան տօլայը հըսս իթտիքլէրի մէսէրրէթին թարիֆի գապիլ տէյիլ տիր : Գօլօմպոս , արաղիսի օրմանլար վէ էնվայի լաթիֆ գօղուլու չիշէքլէր իլէ մուհաթ օլան պու առալարըն պիւրինէ չըղըպ , սիւվար օլտուղու կէմինին նամը իլէ Մարիա-Կալանթ թէսմէյէ իթտի : Պուրատա ինսանտան էսէր կէօրիւնմէտիյինտէն , ամիրալ ուղուն միւտտէթ գալմայըպ , տօնանմա զայէթ ճէսիմ տիկէր պիր առայա թէգարբուպ իթտի :

Պու առանըն մէքրէլինտէ եիւքսէք պիր տաղ օլուպ , տէօրթ եանընտան չիտտէթլի սէլլէր կիպի ըրմագլար ճէրիյան իթմէքտէ իտի : Ամիրալ՝ Սպանեատա օլտուղու էսնատէ էստրէմատուրա վիլայէթինտէ վագը Կուատալուր մանասթըրը բահիպլէրինէ իթտիյի վատը խաթըրլայարագ , ճէղիւրէլի Կուատալուր թէսմիյէ իթտի . ճէղիւրէլի մէղքիւրէ չայտիլիւրին քէմալի տէհէթլէ անտըղլարը ինսան եէյիճի Գարայիպլէրին մէսքէնի օլուպ , Անթիլ առալարընտան պիրի իտի :

Գօլօմպոս , գարայա չըղաղընտա էվիլէլա պիր գարիյէ կէօրտիւ . պու գարիյէնին էվիլէրի տէօրթ քէօշէ օլուպ , աղաճ տալլարընտան վէ գամըշտան օլտուղու հալտէ նիմ տայիւրէ չէքլինտէ իմալ իտիլմիշ իտի : Սպանեալլար պուրատա բամպուգ պէղինտէն մամուլ աամա եաթագլար , պիր թագըմ էշեայի պէյթիլէ վէ պիր նէվիլ չէօմլէքտէն եարմա գապլար պուլտուղլարը

կիպի , էվիլէրին տէրունինտէ էքէյիճէ մէհարէթլէ օտունտան օյուլմուշ երլանլար կէօրտիւլէր . ֆաղաթ պու էվիլէրին պիրինտէ էվրօրա կէմիսի մէքսուրաթը կէօրիւլտիլինտէն , աղիմ պիր տէհէթլէ ու թաճիւպէ կիրիֆթար օլտուլար , վէ պու մէքսուրաթըն՝ զարպ բիւղկեարլարը վասթթասը իլէ ճէղիւրէնին սահլիլինէ աթըլըն օլտուղունա գանաթ կէթիրաթլէր :

ճէղիւրէտէ վահէլլէրտէն ապա պիր էսէր կէօրիւնմէտիյի ճիհէթլէ , Սպանեօլլար պիլա մումանաթ հէր թարաֆը թէհարրի իտէպիլտիլէր . պուրատա էվրօրա էօրտէքլէրի կիպի ալըշըգ էօրտէքլէրտէն , վէ բարաղանլարտան պաշգա հայվան կէօրիւնմէյօր իտի . Ըսպանեօլլար աղիմ պիր տըղգաթլա պէօյլէ հէր տէլիյէ կիրպ չըղտըղլարընտա , քէմալի տէհէթլէ պաղը դուլպէլէրին տէրունինտէ վէ էթրաֆընտա , երղընլար իլէ ինսան քէմիլլէրի կէօրիւպ , ճէղիւրէնին ինսան եէյիճի վահէլլէրտէն մէսքիւն օլտուղունը անլատըլար , հաթտա պաղը դուլպէլէրտէ էօթէ պէրի աթըլը ինսան գաֆալարը քէմիլի վար իտի քի , չիւպհէսիղ պունլար՝ էվ էշեասը մէգամընտա իսթիմալ իտիլմէքտէ իտի :

Ամիրալ , իշպու միւտհիշ հալէ վագըֆ օլտուղու սըրատա , Սպանեօլլարտան պաղըլարը պիր գաշ գատըն իլէ պիր չօճուգ թուլթուպ կէթիրաթլէր : Գատընլար քէնտիլլէրինին անասըլ Պօրիդէն , եանի Բօրթօ Ռիգօ թէսմիյէ օլունան ճէղիւրէ սաքինէլլէրինտէն օլարագ , վահի Գարայիպլէր թարաֆընտան էսիր իտիլտիքլէրինի պէյան իթտիլէր : Սպանեօլլար Գարայիպլէրին էվի միլ մէսաֆէտէ պուլունան ճէղայիր ահալիսինէ տիւշմէն օլուպ ճիւմլէնին տէհէթլէնի մուճիպ օլտուղլարընը , թուլթուղլարը էսիրի եէտիլլէրինի , վէ հաթտա չօ-

ճուգւարը եէմէք իշին մախառսէն պէսլէյիպ սէմիլը-
լէթաիքլէրինի քէմալի տէհչէթլէ անլատըլար : Հէյէ Գո-
լօմպոս սօն տէրէճէ մահգուն օլտու , չիւնքի Տիէկօ նամ
գարթանըն պիրի , մայէթլինտէ սէքիդ թայիֆէ պուլուն-
տուղու հայտէ դարայա չըգմըլ , վէ աղչամ օլտուղու
հայտէ հէնուղ արղը վիճուա իթմէմիշ իտի :

Էրթէ կիւնի Գօլօմպոսըն էմրի իլէ կէմիլէրտէն թօր
վէ թիւֆէնկ աթըլարագ իշարէթ վէրլտիյի կիպի ,
պաղըլարը տախի պօրուլար էօթաիւրէրէք ճէղիւրէնին
տէօրթ թարաֆընը թէհարրիյէ գօյուլտուլար , լաքին
Տիէկօ մէյտանէ չըգմատը . ալէլիսուսուս պունլար պա-
ղը գուլիպէլէրտէ պօղաղլանմըլ ինսան էթի կէօրտիւ-
լէր քի , խաֆիֆ աթէշ իւղէրինտէ քիւլպաստը իտիլմիշ
իտի : Տիկէր պիր գուլիպէ տէրունինտէ տախի էօրտէք
վէ բարաղան էթլէրի իլէ գարըշըգ ինսան գաֆալարը
վէ պուտլարը իլէ տօլու պիր գաղանըն գայնամագտա
օլտուղունը , թարիֆի նագապիլ պիր տէհչէթ իլէ կէօ-
րիւպ , պիշարէ Տիէկօնըն պու վահչիլէր էլինէ տիւշմիւշ
օլտուղունա գանաաթ կէթիւրտիլէր , վէ քէնտիլէրի տէ
իշպու ֆէլաքէթը միւտհիշէյէ տիւշար օլուրլար գօր-
գուսը իլէ թիթրէմէյէ պաշլատըլար :

Մամաֆիհ Գօլօմպոս , Տիէկօյը օլմանլար արասըն-
տա ղայպ օլմուշ զիւլիւմինէ զահիպ օլարագ իւմիւտինի
գաթ իթմէմիշ օլմաղըլա , Ոյէասո նամ ասըլգատէ վէ
ճէսուր տէլիգանլըյը , քէնտի կիպի գըրգ պէհատըր
քիմնէլէր իլէ արգատաշլարընը արամայա կէօնտէրտի :
Պունլար պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ իլէ սըգ չալըլըգ-
լարը գըլըճլարը իլէ քէսիպ եօլ աշարագ , գայալարը
թըրմանարագ վէ միւթէմատի թիւֆէնկ աթարագ , վէ
ղայպ օլանլարըն իտիլէրինի պաղըլըպ չըղըրարագ բէք
չօգ արատըլար իսէ տէ , հիշ պիր շէյ պուլամատըլար ,

անճագ կէղտիքլէրի արաղինին մահսուլտարըղընա հայ-
րան գալմըլ օլտու գլարը հայտէ եօրկուն արկըն ալտէթ
իթաիլէր :

Պաւ օրրատա Գարայիպլէր թարաֆընտան էսիր ի-
տիլմիշ պիր չօգ գարըլար , չօճուգլարը իլէ պէրապէր
կէմիլէրէ ճան աթարագ , Պօրիգէնլի գատընլարըն սէօղ-
լէրինի թաստիգ իթաիլէր : Ամիրալ պու էսիրլէրտէն
պիր գաշընը կէրտանլըղլար քիւրէլէր վէ պիլէկիլէր իլէ
թէղէն իտէրէք Գարայիպլէրին նէղտինէ կէօնտէրտի .
մուսաիլէյհ՝ վահչիլէր պունլարտան թէշվիգ օլունա-
րագ Սպանեօլլարա եագլաշաճագլարընը մէմուլ իտի-
յօր իտի . լաքին Գարայիպլէր , մէրգուլէլէրին իւղէրի-
նէ հիւճիւմ իլէ թէղէնաթըլ զասպ իտուպ ֆիրարէ
եիւղ թուլթուլար . պիշարէ էսիրլէր անճագ ճանլա-
րընը գուրթարըպ թէքրար կէմիլէրէ իլթիճա իթաիլէր :

Ամիրալ , ճէղիւրէնին թէքմիլ սէքէնէսի՝ եագըն-
լարտա պուլունան ճէղաշիրի զասպ ու զարաթ նիլէթի
իլէ կիթաիքլէրինի , վէ էսիրլէրի՝ քէնտիլէրի կիպի վահ-
չիլ վէ ճէնկեալլէր օլան գարըլարընըն էմրի մուհաֆա-
ղասընա իհալէ իթաիլէրինի անլատը . էսիրլէրին պէ-
եանաթընտան , Պօրիգէնլիլէր զասպ ու թալան իթմէք
ատէթլէրի օլմայըպ , ֆագաթ էլլէրինէ տիւշէն էսիրլէ-
րի , քէնտիլէրիտէ Գարայիպլէր կիպի պօղաղլայըպ եէ-
տիլէրի անլաշըլար :

Գօլօմպոս , մահգա ըէֆիգլէրինին ալտէթինի պէք-
լէմէք իւղրէ իշպու տէհչէթամիղ ճէղիւրէտէ տուրույօր
իտի . ֆագաթ ուղուն միւտտէթ ինթիզար իթաիլէրտէն
սօնրա , իւմիւտինի քէսէրէք հէման եօլա չըգմագ իւղ-
րէ իքէն , Տիէկօնըն ըէֆիգլէրի իլէ պէրապէր թա ու-
ղագտան սահիլէ տօղրու կէլտիքաիլէրի կէօրիւնմէքլէ ,
թէքմիլ կէմիլէրտէն մէսէրրէթ սէտալէրի արշա չըգ-

տը, վէ տէրհալ պիր Բանտալ կէօնաբերկիպ կէմիյէ ալընտը. պիշարէլէրին աճլըգտան, վէ Եօրկուսիուգտան Եիւղլէրինտէ բէնկ զալմամը իտի. պիրաղ բահաթ իթտիքտէն սօնրա, զայէթ սըգ վէ միւթէատտիտ նէ-հլըլէր իլէ մուհաթ պիր օրմանըն տէրունինտէ զայպ օլտուգլարընը, վէ պու թէհլիքէյի միւտհլէտէն խէ-լաս օլտուգտա սահլիլ վարընճայա գատար չէքաթըլէր ընն ու մէշագգաթը, կէօրտիւքլէրի պաթթալ վէ տէհլէթամիլ Եըլանլարը վէ սայըր ճանաւարլարը, վէ պունլարըն բէնլէյի խունրիղանէսինտէն, մահգա ճէ-նապը հագգըն Եալտըմը իլէ զուլթուլտուգլարընը հի-քեայէ իթտիլէր:

2

Գարայիպլէր իլէ մուհաթէպէ վէ Իօքանիսլայա մուլասըլէթ:

Գօլօմսիոս, կէմիսինտէ գապուլ իթտիյի Եսիլըլէր-տէն, ճէնուպա տօղրու կիտիլտիլինտէ, պէօյիք գըլթա-լար պուլունհաճաղընը խապէր ալմը իտի իսէ տէ, փա-գաթ պիր ան էվվէլ իլք սէֆէրինտէ պըրագմըլ օլտու-ղու վաթանտաշլարընը կէօրմէք արղույի շէտիտէսի ի-լէ, Իօքանիսլա ճէղիլէսինտէ կիթմէյէ գարար վէրմիլ օլ-մաղըլա, տայիմա շըմալէ միւթէվէճճիւհէն Անթիլ ա-տալարը իշլինտէն կէշէյօր իտի, կէճ գալմամագ իշլին ճէղիլէյի մէղքիւրէնին հիշ պիրինտէ օղրամայըպ, ան-ճագ Եէրլի Գարայիպլէրին լիսանընճա Այայ տէնիլէն վէ քէնտի թարափընտան (Սուրք Խաշ) թէամիյէ օլտու-

նան ճէղիլէնին բիյլ կեահընտա պիր մըգտար թէվագ-գուֆ իթտի:

Սպանեօլլար, իշպու ճէղիլէնին տէհլէթիւ սէքէ-նէյի վահլիյէսինտէ թէատտիւֆ իթտիլէր: պու վահլի-լէրին պիր թագըմ էշքեալը աճիպէ իլէ պօյանմըլ սիյ-մալէրի, սընրըլը բաղուլէրի, տիվ կիպի իրի միճուտէ-րի, շէտիտ վէ վահլի նաղարլարը, զայէթ խունրիղ, զալիմ, վէ ճէնկ ու ճիտալէ մէյալ օլտուգլարընը իրա-յէ խոկիօր իտի: Իշթէ ամիրալ պու վահլի գալիմ իլէ վուրուշմաղա մէճպուր օլտու: պիր չօգ Գարայիպլէր զայէթ պաթթալ պիր գանօթա սիւվար օլտուգլարը հալտէ կէմիլէրէ տօղրու իլէրլէմէքտէ խոկիլէր: պուն-լարըն իշլինտէ իքի տէ գատըն պուլունտիօր իտի քի, վահլիլէր պունլարտան պիրինտէ բըրէնտէսլէրի կիպի հիւրմէթ վէ ըայէթ իտիյօրլար իտի: Վահլիլէր իլք տէ-ֆա Սպանեօլլարը կէօրտիւքլէրինտէ, հայրէթլէրինտէն նաշի պիրէր հէյքէլ կիպի պիլա հարաքէթ գալտըլար:

Պու տէհլէթամիլ ասէմլէր, կէօղլէրինին էթրա-փընա բէնկեամուգ պիր խաթ չէվիրմիլ օլմալարըյըլա, թարիֆի նաղապիլ պիր նէֆրէթ իպրագ իտիյօր իտի: կէօղլէրի ճանաւար կէօղի կիպի բարլայըպ գըղըլճըմար սաշմագտա, գաշլարը գալըն վէ քէմէրվարի օլուպ, Եիւղլէրինտէ վահլի ճանաւարլարա մախսուս պիր նէվի ճէտարէթը քիւսթախտնէ կէօրիւնմէքտէ իտի: պուն-լարտան չօղլարը, չէնէլէրինին շէքի, իրի տիշլէրինին յէսկինիլի, Եանագլարընըն շիշքիլիլի, վէ իւսթ տու-տագլարընտ տօղրու ուղանմըլ օլան տէօրթ քէօշէմի վէ Եանը պուրունլարը իլէ, միւտհիլ ճանաւարլարա պէնղէյօրլար իտի: Պաղըլարը պաճագլարընը վէ բա-ղուլարընը բամպուգ պէղի իլէ սըգը սըգըյա պաղա-մըլ օլտուգլարընտան, սընըրլարը պիր սուրէթը ֆէվ-

գէլատէտէ շիշքինիք բէյտա իթմիշ իտի քի, օ հալտէ զայնթ գուվլէթի վէ սերի իւլ հարաքէ օլտուգլարը անլաշըլըյօր իտի:

Սպանեօլլար, Գարայիպլերին հայրէթինտէն պլիւ իթիֆատէ: Իքի առէտ սանտալ իլէ գանօթա սօղըու իլէրլէտիլէր: Վահիլէր իսէ քէնտիլէրինէ կէլէրէք քիւրէքլէրէ եաբըլըպ գաշմայա եիւզ թու թտուլար: Փագաթ սանտալար, գանօթըն էօնիւնի քէստիքլէրինտէն նակէհան տուրուպ քէմալի ճէսարէթլէ մուգալէմէթէ հազըրլանըպ, Սպանեօլլարըն իւզէրինէ տօլու կիպի օգ եաղտըրմայա պաշլատըլար: Պալատէ մէզքիւր իքի գատընլար տալի, թարիֆի զայրի գապիւ պիր սուրէթը ճէսուրանէտէ օգ աթըլըյօրլար իտի: հաթտա մէզպուրէլէրտէն պիրի, թայիֆէլէրտէն պիրինի վուրուպ ֆէնա հալտէ եարալատը: Պունըն իւզէրինէ Սպանեօլլար հիտաթլէնէրէք, վէ պու միւտարէպէյի վահիլյանէյէ նիւ հայնթ վէրմէք իսթէյէրէք, Գարայիպլերին գայըղընը բարշալատըլար: Լաքին վահիլէր տալա ֆիթուր իթմէյիպ առէթա գարատա տըրլար կիպի քէմալի մէհարէթլէ հէմ եիւզմէքաթ վէ հէմտէ տիւշմէնլէրինի վուրմագտա իտիլէր: Պազըլարը տալի գայա բարշալարը պաւ սընտա կիզլէնմիշ օլտուգլարը հալտէ, օ տէրէճէ տօղըու նըշան ալըյօրլար իտի քի, պիւթիւն տօնանմա պու վահիլէրին ճէսարաթ ու շէճաթլինէ հայրան օլտուլար:

Մամաֆիհ վահիլէր իպըաղ իթտիքլէրի զայրէթ ու ճէսարէթէ ղաղմէն, Սպանեօլլարըն շիտտէթը հիւճիւմիւնէ մուգալէմէթ իտէմէյէրէք թէպիլմէ մէճպուր օլտուլար, հաթտա բրէնսէսլէրի տալի պու էսիրլէրին միլյանընտա պուլունույօր իտի: Գարայիպլէրտէն եարալանմըշ օլան Սպանեօլ, տէհէթամիղ ազըրլար շէ-

քէրէք վէֆաթ իթմէսի իլէ, վահիլէրտէն շիտտէթի սուրէթտէ ինթիգամը ալընտը: Վահիլէրին իսթիմալ իթտիքլէրի օղլար ղէհիրի օլտուղու անլաշըլմըշ իտի: Էլհատըլ Գարայիպլէր, կէրէք քէնտի վաթանլարընտա, վէ կէրէք Սպանեօլլար կէթիրիտիքլէրինտէ, հիւ պիր վէճհիլէ մէտէնիլէթէ ալըշմայըպ վէ Սպանեօլլարըն վէրտիքլէրի հէտիլէլէրէ էհէմիլիլէթ վէրմէյիպ, տայիմա հալի վահիլէթլէրինի մուհաֆաղա իթտիլէր:

Պու միւտարէպէտէն սօնրա Գօլօմպոս շըմալէ տօղըու իլէրլէյէրէք, պազըլարը զայրի միւնպիթ՝ վէ պազըլարըտա նէվ պէ նէվ նէպատաթ վէ օրմանլար իլէ մէսթուր պիր չօգ առալար պուլտու: ճէզայիրի մէզքիւրէնին էն պէօյիլիւնի Սէնթ իւրսիլ թէմիլիլէ իթտիլի կիպի, Անթիլ առալարընը գըամը շըմալիսինի թէշքիլ իտէն ճէզայիրէ տէ Պիքիռ առալարը նամընը վէրաի: Պատէհու Գարայիպլէրին էլինէ էսիր տի շիւպտէ քէնտիլէրինէ միւրաճաթ իտէն շինտիլէրին վաթանը օլան Պօրիգէն տէտիքլէրի առայա վիսըլ օլուպ, Սպանեա հիւքիւմէթի նամընտ օլարաղ ճէզիրէյի մէզքիւրէյի իշլալ իթտի: պու ճէզիրէ Անթիլ առալարը կիպի մահաուլտար օլտուղտան մատէ, աղ չօգ ասարը մէտէնիլէթ տալի իպըաղ իթմէքաթ իտի:

Ամիրալ, պիր սն ագտէմ Խաբանիսլա առասընը կէօրմէք, վէ ալէլ խուսուս վէֆաթ իթմիշ օլան Սպանեօլըն ճէսէտինի, մէզքիւր միսաֆիրնիւվաղ մահալտէ տէֆն իթմէք աղղուսը իլէ սուղան օլուպ տէրհալ եօլա չըգալ, պիր գոշ կիւն սօնրա թայիֆէլէր « Խաբանիսլա Խաբանիսլա » տէյու հայըրմայա պաշլատըլար: Տօնանմա կիթալիքէ իլէրլէյօր իսէ տէ, ֆագաթ ագտէմճէ եաբըլան գալէտէն էսէր կէօրիւնմէյօր իտի: Գօլօմպոս Հայիտի սահիլինին աղաճըղը պիր ճիհէթինէ

եանաչափ, միւթէվէֆա Սպանեօյըն՝ ճէնաղէ ալայընը
իճրա իթմէք իւզրէ իրէն, եէրլիէր միւթէատտիա դա-
նօթլար իլէ կէլիս, ամիրալա, քէնտի սարին օլտուդ-
լարը ճէզիրէյէ կէլմէսինի, րէյիսլէրին թարափընտան
րէճա իթտիլէր, Գօլօմպոս, թէշէքքիս րաուս մէր-
գօմանը հէտիլէր իլէ թալթիֆ իթտիքտէն սօնրա
պաչընտան սալաք:

3

Գալանըն խարապիլէթի վէ մէհանիրիին սիւչար
օլսուզլար պէսպահսլըգ:

Գարիլին քիրամէ մայիւմ օլտուզու վէճէլէ, Գօ-
լօմպոս, Նամիտաու դալանընտա օթուզ սէքիզ քիշի
պրրադմը իտի, վագաա պու ճէզիրէ Սպանեօլլարա
մէճհուլ իտի իսէ տէ, ֆագաթ մահիմնաթլարը եէրին-
տէ, վէ խայրիսահ եէրլիլէրին հագգլարընտա իպրազ
իթտիքլէրի ասարը տօսթանէ աշիքեար օլմաղըլա, Բա-
պանեօլլար՝ պու հալիմ վէ մահհուս պահայինին հիւմնի
թէվէճէլիսինէ մաղհար օլուս աա, հէր շէյին իճրա-
սընտ միւզթէտիր օլապիլէճէք եէրտէ, պիլաքիս եէք-
տիլէրէ խըյանէթ, վէ տինայէթ իտուս, թէնպէլիք
շինաէթի, էլհասըլ հէր տիւրլի րէզալէթի իրթիքեապ
խաէրէք, քէնտի էլլէրի իլէ մահվ ու բէրիշան օլմուշ-
լար իտի րաա պանիլլըլա, ալ իտ արափմազթ օլաթթ
Գօլօմպոս, ճէզիրէյէ թէգարրուս իտէրէք դալա-
տան էսէր կէօրմէտիլի ճիհէթլէ, պէրայի իհթիյաթ
նօյեմբերին եիրմի պէշինճի կիւնի կէմիլէրի աստանըն

պաշղա պիր սահիլինտէ տէմիրլէտի, վէ եէնի պիր դա-
լա իմալ իթմէք նիլէթի իլէ մինասիպ պիր մահալ ա-
րամազ իլին գարայա չըգալ, թայիֆէլէրտէն պիր դաշը
կէզինմէքաւ իրէն պիր ըրմաղըն քէնտընտա, մու-
րուրը վագթ իլէ չիւրիւմիլ վէ հանկը միլլէթէ մէնսուպ
օլտուզլարը թանըլմաղ պիր հուտէ իրի ինսան ճէսէտի
կէօրաիլէր, Պունլարտան պիրի չօճուգ ճէսէտի օլուս,
ֆագաթ տիլէրինին պօզաղընա, Սպանեա մամուլաթը
օլտուզու անաչըլան պիր իր պաղըլ օլտուզու կիպի,
բաղըլլարըտա խաչվարի օլաւազ պիր տիլէյէ րապթ
կալիմիլ իտի, քէզալիք իրլինճի կիւնի մահալի մէզ-
քիւրտէն աղ ուզաղ տա իրի ճէսէտ տահա կէօրիւն-
տիւ, Պունլարտան պիրի սագալը օլմաղըլա, Սպանեա-
լը օլտուզուս չիւպհէ գարմաուր, ֆագաթ պու պի-
շարէլէր նասըլ վէ նիլին գաթլ իտիլմիլլէր իտի, ամի-
րալ իլէ պիլիս թայիֆէլէր, պու վագապի միւէլ-
լէմէյի տիւշիւնիւս նէ եարաճաղլարընը շաշըրաթլար:

Յիլ հագրգա ճէզիրէնին սէքէնէտի էմիլլէթը թամ-
մէ իլէ Սպանեօլլարա թէգարրուս իտիլօլլար իտի իսէ
տէ, ֆագաթ Գօլօմպոսըն հէյէճանը դալպի պու հալ-
տէն թէսըին օլմայօր իտի, նիհայէթ մահը մէզքիլլին
եիրմի եէտինճի կիւնի աղչամ իւսթի մահուտ դալա-
նըն պուլունտուզու մահալէ վասըլ օլտուլար, ամիրալ
պէրայի իհթիյաթ կիճէյի կէմիտէ կէչիլիպ սապահա
ինթիլար իթտի, Անճագ վիրուտինի իյմա իթմէք իլին
պիր դաշ թօր աթտըրաթ իսէ տէ, գըլըտան թիւֆէնկ
եալսօտ թօր իլէ հիշ պիր ճէվապ վէրլմէտիլլինտէն ա-
ղիմ պիր վէսվէսէյէ տիւշար օլտու, գարատա ասլա
ԸՂԸՂ վէ ինսան էսէրի կէօրիւնմէյօր իտի:

Գօլօմպոս, աղիմ պիր մահղունիլէթլէ պու հալլէ-
րի տիւշիւնմէքտէ իրէն, եարը կիճէյէ տօղրու գըլը-

տան պիր դանօթ զահիր օլուպ տօնանմայա թէգարուպ իթտի, վէ ուղագտան ամիրալ կէմիմինի սօրտու: Մէր-գում Հինտլի, պիզղաթ ամիրալը կէօրմէտիքճէ կէմիյէ չըգմայաճաղընը պէյան իթմէսի իլէ, Գօլօմպոս տէր-հալ արդը վիճուտ իտուպ Հինտլիյի թանրտը, մէրգում, Կուադանակարի րէյիօին պիրատէրի իտի, Հինտլիյէր, Գօլօմպոսը կէօրտիւքլէրինտէ տէրհալ կէմիյէ չըգար-լար, վէ մուսաիլէյհի սէլամլատըգտան սօնրա րէյիս-լէրի թարաֆընտան ամիրալա, ալթուռտան մամուլ իքի երեզ նիգապը հէտիյէ իթտիլէր: Ամիրալ, հէտիյէյի գապուլ իթմէզտէն էվիլէ Սպանեօլլարըն նէ օլտուգ-լարընը սիւալ իթմէսի իւղէրինէ, րէյիսին պիրտտէրի մահզունանէ պիր թավը իլէ ճէվապ վիրուպ, Սիպաօ-նըն Գաօնապօ նամ րէյիսի, Կուադանակարինին իւղէ-րինէ հիւճիւմ իլէ թահտը թատարրուֆընտա պուլու-նան դարիյէլէրի եադտըղընը, Կուադանակարինին էս-նայի մուհարէպէտէ ետրալանըպ քիւչիւք պիր դարիյէ-տէ խաթթա եաթտըղընը, վէ Սպանեօլլարըն իսէ պա-զըլարը խաթթալըգտան վէֆաթ իթտիլէրինի, վէ պա-զըլարը տաթի եէքտիկէրի իլէ գալկա իտէրէք պիրի-պիրլէրինի գըլըճտան կէչիտիլէրինի, վէ պագը գա-լանլարըն տա, ճէղերէնին իչէրլէրինէ չէքիլտիլէրինի պէյան իթտի:

Գօլօմպոս, պու իխպարաթտան պիր տէրէճէյէ դատար միւթէսէլլի օլտու. գիրա հիչ օլմազսա Սպան-եօլլարըն ճիւմլէսի թէլէֆ օլմամըչ, վէ ալթիսուսուս րէ-յիս թարաֆընտան խըյանէթ իտիլմէմիլ իտի, չիւնքի մուսաիլէյհի պաչլըճա պուռտան գօրգմագտա իտի: Պա-տէհու Հինտլիլէրի կէօնակէօն իքրամ իլէ թալթիֆ իթ-տիքսէն սօնրա, րէյիսի ալըպ պէրապէր կէթիրմէլէրի-նէ տայըր սէօղ ալարագ եօլա գօյտու. պիր իքի կիւն

կէչտի, ֆագաթ Կուադանակարի կէօրիւնմէտի: Գօլօմ-պոս դարայա պիր սանտալ կէօնտէրտի, պուռլար՝ ա-ղիմ պիր քէտէր իլէ գալանըն խարապիլէթինի, էչեա-նըն տարմատաղըն պիր հալտէ պուլունտուղուներ, իս-կէմիլէլէրին բարչալանտըղընը, վէ մէքիւլաթըն հէր թա-րաֆա տաղըլմըչ օլտուղուներ կէօրտիլէր: Էլհասըլ պու-լմալէլէրտէն չիտտէթլի պիր միւնազաա վուգու պուլ-տուղը աչիքեար կէօրիւնիւյօր իտի: Եէրլիլէրտէն իսէ հիչ քիմսէ մէյտանէ չըգմայըպ, թա ուղագտան Բա-պանեօլլարը կէօրտիւքլէրինտէ ֆիրար իտիյօրլար իտի:

Գօլօմպոս, պու հալլէրտէն բէք զիյատէ միւքէա-տէր օլտու. քէնտիսի պու խարապիլէթին Գաօնապօ թարաֆընտան իճրա իտիլտիլինէ դանաաթ կէթիրէյօր իտի: պիլաքիս րէֆիգլէրի Կուադանակարինին խըյանէ-թինէ համ իտիյօրլար իտի: Լաքին Գօլօմպոս րէյիսին սատագաթընտան էմին օլտուղու ճիհէթլէ, սույի զան-նէ զահիպ օլմայօր իտի: ալթիսուսուս ուղագտան պիր թագըմ եանմըչ քէօյլէրի կէօրմէքլէ արթըգ րէյի-սին սուչը օլմատըղընա պիւսպիլթիւն դանաաթ կէ-թիրտի:

Գօլօմպոս պուրատան էսնայի մուֆարէգաթընտա, Սպանեօլլարա, պաչլարը տարա կէլտիլինտէ էչեա վէ թօրլատըղլարը ալթուռլարը գույուլարա աթմալարընը թավսիյէ իթմիլ օլտուղունտան, գալանըն էթրաֆըն-տա պուլունան գույուլարը վէ խէնտէքլէրի թէհարրի իթտիրտի, ֆագաթ հիչ պիր չէյ պուլունմատը: Եա-գըն քէօյլէրին պիրինտէ Սպանեօլլարըն էլինտէն ալըն-մըչ լուպալար վէ չուհա բարչալարը կէօրիւնտիւյի կի-պի, գաղըլան եէրլէրտէն տաթի եանպէեան կէօմիլ-միւլ օն պիր նէֆէր Սպանեօլ ճէսէալէրի պուլունտը: Պուռտան մատէ եէրլիլէրին Սպանեօլլարը կէօրտիւքլէրի

ղէման ֆիրար իթմէլէրինտէն , գապահաթը օլտուղլարընա տայրը գանաթ հասըլ օլույօր իտի :

Գօլումպոս , հաղըգաթը հալէ վաղըֆ օլմագ իչին պիր թագըմ հէտիյէլէր իլէ եերլիլէրին էմիլյէթինի գաղանտը , վէ Սպանեայա կէօթիւրմիւշ օլտուղու Հինտլինին թէրճէմանլըղը վասէթասը իլէ հէր շէյէ ալեհաճ օլտու : Շէյլէ քի , էվիլէճէ պէյան իտիլտիյի կիպի , Հայթիտէ թէրը իթմիշ օլտուղու օթուղ սէքիղ Սպանեօլլար՝ ամիրալըն դայպուպէթի էսնատէ , ինսանիյէթի վէ խըրիսթիյան օլտուղլարընը քեամիլէն ունուտարագ , Գարայիպ վահշիլէրինտէն ղիյատէ գըյաղլըգըլ , պիլա ինսաֆ ու մէրհամէթ պիշարէ եերլիլէրէ իթմէտիլէրի ղուլմու թէատտի գալմամըշ , վէ գատընլարըն նամուսլարընը բայիմալ իթմէյէ պիլէ չէքինմէմիշլէր իտի : Կուագանակարի , թէպալարընը էսիր կիպի գուլլանան պու շէհիլթէրէսթ վէ իսասիս առէմիլէրին հէր իսթէտիլէրինի իծրա իթմիշ , ֆագաթ իսաղըն նամուսընա տօղանմամալարընը բէճա իյլէմիշ իսէ տէ , հիշ պիր ֆայիտէյի մուճիպ օլմամըշ իտի : Սպանեօլլար հէր տիւրլիւ բէղալէթի իրթիքեապ իթտիքտէն սօնրա , Գօլումպոս թարաֆընտան վէքիլ թային իտիլէն Տիէկօ Պէնանըն տախի հիւքմինի իպթալ իլէ իչլէրինտէ թէֆրիգա հասըլ օլմուշ , վէ գուտուրմուշ ճանավարլար կիպի եէքտիկէրինի բարալամըշլար իտի :

Բէթրի Կուլթիլէրէս իլէ Բօտրիկօ Եագօպատօ նամ գապիթլէր պու գարըշըգըղը Տիէկօնըն կէվէքլիյինէ համլ իտէրէք , մայէթլէրինտէ պուլունան տօղուղ քիշի իլէ պէրապէր իսեան իտուպ վուրուշմայա պաշլամըշլար , վէ թարաֆէյն պիրէր քիշի տէ թէլէֆ օլմուշ իտի : պատէհու պունլար պիւսպիլթիւն այրըմըշլար , վէ ալթուն թօբլամագ հէվէսի իլէ Սիպայա կիթմիշ-

լէր իտի : Ֆագաթ Սիպայա տաղլարընա հիւքմ իտէն Գաօնապօ , անտըլ Գարայիպ ճընսընա մէնտուպ ճէսուր վէ գալիմ պիր վահշի օլտուղունտան , վէ Սպանեօլլարըն Հայթիտէքի իծրա իթտիլէրի ղուլմու թէատտիյէ վաղըֆ պուլունտուղունտան , Կուլթիլէրէս վէ Եագօպատօյը մայէթը մէվճուտէլէրի իլէ պէրապէր պիր վարթայա տիւշիլէրէք , ճիւմիլէսիտէ գաթլ ու թէլէֆ իթտիքտէն սօնրա , թէքմիլ Սպանեօլլարը մահվ իթմէք էմէլի իլէ ահալիյի այաղլանտըրմըշ , վէ հաթտա Կուագանակարի բէյիսին հիւքմ իթտիլի արաղլյէ հէմ հուտուտ օլան Մարիօն նամ բէյիսի տէ քէնտի թարաֆընա ճէլղ իլէ , իրիսի պիրտէն նակէհան նախտապ գալասը իւղէրինէ հիւճիւմ իթմիշլէր իտի :

Պու մէմուլին դայրի հիւճիւմ էանսընտա , Տիէկօնըն նէղտիլտէ անճագ օն քիշի պուլունտուպ , տիկէրլէրի էօթէտէ պէրիտէ գուլիպլէրէ տաղըմըշլար իտի : Սպանեօլլար նէ եաբաճաղլարընը շաշըրպ սիլահա սարըմայա շիթապ իթտիլէր իսէ տէ , իշ իշտէն կէշմիշ օլմաղըլա ճիւմիլէսիտէ թէլէֆ իտիլտիլէր : գալայը երգտըրտան վէ տէրունիտէքի էշեայը բարշալատըրտան սօնրա , գուլիպլէրտէ պուլունան Սպանեօլլար տախի պիրէր պիրէր գաթլ օլունտու , պու գաթլըրամտէն անճագ սէքիղ քիշի տէնիլէ աթըրպ գուրթուլմագ իսթէմիշլէր իսէ տէ , անլէրտէ սահիլէ չըգմայա մուվաֆիագ օլամայարագ մաղըրուգէն թէլէֆ օլմուշլար իտի :

Գաօնապօ տէօթ թարաֆը եագըպ երգտըրտան սօնրա , Կուագանակարինին իւղէրինէ հիւճիւմ իթմիշ իտի : մումալիլէյհ , կէրէք քէնտիլտինի միւտաֆաա վէ կէրէք պաշընա պէլա կէլմիշ օլան Սպանեօլլարը մուհաֆաղա իթմէք աղմին տիւշիւպ մուգալիլմէթէ գալգըշմըշ իսէ տէ , մաղըրուպէն վէ մէճրուհէն ուղագ պիր

քեօյէ փիրարէ մէծպուր օլմուշ, վէ իշթէ պիրատերինի պու քեօյտէն ամիրալըն նէղտինէ կէօնտերմիշ խաի :

Գօլօմպուս, պու վազաւայի մուէլլէմէյէ քեամիլէն վազըֆ օլուպ, եամվաշ եամվաշ Կուադանակարիտէն շիւպհէլէնմէյէ պաշլատը . պուսըն աքսինի թաստիգ իթմէք իշին, Սպանեօլլարտան սաղ պիր ատէմ պուլունմատըղը ճիհէթլէ, սօն տէրէճէ մահլուռն օլտու, շիւնքի պու վազաւանըն, միւսթագպէլտէ թէշէպպիւս իտէճէյի իշլէրէ մանի օլաճաղը տէրքեար խաի :

4

Կուադանակարիյի գիյարէք . - Գաթալիմա . -

Եւնի սիւնեասա եաքըլան իլ Եւնի :

Իքի կիւն սօնրա Գօլօմպուս, Կուադանակարի թա-
րափընտան վազու պուլան տալլէթէ իճապէթէն, մա-
յէթինտէ պիր չօգ ատէմլէր պուլունտուղու հալտէ մու-
մաիլէյին նէղտինէ աղիմէթ իթտի . Կուադանակարի
կէօլ եաշը իլէ ամիրալը գապուլ իտուպ Սպանեօլլար
հազդընտա օլան սատաղաթընը իպրաղ իթտիքտէն
սօնրա, մալիւմիմիղ օլան շէյլէրի էսէփը տէրուռն իլէ
հէքեայէ իթտի . մուսաիլէյին տափտիլանէ սէօլլէ-
րինտէն Գօլօմպուսըն գալպինտէ նէշաթ իտէն շիւպհէ
ղայիլ օլտու . ֆագաթ ըէֆիդլէրի, ըէյիսէ տայիմա
սիր խայըն նաղարըյըյա պագարաղ, ամիրալա, մու-
մաիլէյին ճէղա վէրմէսինի նասիհաթ իթտիլէր . լաքին
Գօլօմպուս գաթան գապուլ իթմէյիպ հաթաւ Կուա-
դանակարինին թագաթիմ իթտիյի ալթուռտան մամուլ

հէտիլէլէրի գապուլ իլէ, քէնտիտէն անը պիր թա-
դըմ հէտիլէլէր իլէ թալթիֆ իթմէքտէն կէրի տուր-
մատը :

Եէքտիլէրինտէն մուֆարէգաթլարը էանատէ, ըէ-
յիս՝ ամիրալ իլէ պէրապէր կէմիյէ գատար կէլտի, վէ
տօնանմա իլէ տէրուռնտէքի էշեայը վէ աթլարը կէօր-
աիւյինտէ աղիմ պիր հայրէթտէ գալտը . ալէլիուսուս
ղէնճիլէ վուրուլմուշ օլան Գարայիպլէրի կէօրիւպ օ
տէրէճէ տիւշարը տէհէթ օլտու քի, Գարայիպլէրին
Եիւզիւնէ պագմայա գօրգույօր խաի . Պիշարէ ըէյիս,
Գարայիպլէրին Սպանեօլլարտան մաղլուպ օլտու գալարը-
նա պիր միւմըն գանաթ կէթիլմէյօր խաի :

Հինալիլէր, Սպանեալլարըն մալիք օլտու գալարը
գուլիլէթի կէօրիւպ, անլէրին քէնտի մէմլէքէթլէրին-
տէ էէրլէշմէլէրինտէն գօրգույօրլար խաի, չիւնքի գա-
թէն էվրօրալլարըն դուլ ու թէատտիլինի կէօրիւպ շ-
լէր խաի, հաթաւ ըէյիս սիլէ էվլէլէրի կիպի թէք-
լիֆսիլլիքտէ պուլունմայօր խաի . Մուսաիլէյին, Գօլօմ-
պուսըն քէնտիտէն վէրաիլի միտարը՝ մէգհէպլինէ գարշը
հազարաթ աղտ իտէրէք գապուլտէն իթթինա իթտի .
էշասըլ Գօլօմպուս, Կուադանակարինին պիւսպիւթլան
թէպէտտիլ իթմիլ օլտու դուռ գանաթ հաթը իթտի :

Կուադանակարի, կէմիտէ պուլունտուղու աղ
միւտտէթ զարփընտա, Պօթգէնլի Ետիլլէրին իշինտէ
Սպանեալլարը թարափընտան Գաթալիմա թէմիլլէ գը-
լընմըշ օլան զայէթ կիւզէլ պիր գըղա տթփը նաղար
իթմիլ խաի . Սաշամ իւսթիւ ըէյիսին պիրատէրլէրին-
տէն պիրի, պլթուռն միւսպատէլէ իթմէք միւլապէսէսի
իլէ կէմիլէ կէլիպ, պիր թագաթիլ Գաթալիմա իլէ խա-
ֆիլէն գօնուշմուշ խաի քի, պուշլարըն միւքեպէմէսի
նէյէ տայըր օլտու դու սօնրատան անլալըլար, կիճէ

եարքսընտա Գաթալինա, կիզլիճէ արգառաշարընը ու-
յանտըրըպ անլէրլէ պերապէր տէնիզէ աթըլարագ սա-
հիլէ տօղրու եիւզմէյէ պաշլատըլար: Սպանեալըլար
իշի տույարագ արգալարընա տիւշտիւլէր իսէ տէ, ան-
ճագ իւշ քիշիյի էլտէ իտէպիւտիւլէր: տիկէրլէրի Գա-
թալինա իլէ պերապէր կէյիք կիպի գօշարագ նապէ-
տիտ օլտուլար:

Իբինճի կիւնի ամիրալըն էմրի իլէ գարայա չըգան
Սպանեօլլար, Հինալիւէրտէն հիշ պիր էսէր կէօրմէտի-
լէր, թէքմիլ քէօյ խալի գալմըշ իտի: զաթէն Կուա-
գանակարի ալէյհինտէ շիւպհէլի պուլունան Սպանեօլ-
լար, պու հալի բէյիսին եէնի պիր խըյանէթինէ համլ
իթտիլէր: Փագաթ մուսաիլէյհին խայըն օլմատըղը,
վէ Սպանեօլլարըն քէնտի հագգընտա էմնիյէթլէրի
գալմամըշ օլտուղունը անլայարագ, քէնտի իլէ թէպա-
ալարընը թէհիքէտէն գուրթարմագ նիյէթի իլէ ատա-
նըն իշէրլէրինէ չէքիւմէյի քեարը ագիլ ատտ իթմիշ
իտի:

Սպանեալըլար աօգուղ կիւնտէն պերի Հայթիյէ
վասըլ օլտուղլարը հալտէ, էվիլէլճէ կէօլլէրինէ սօն
տէրէճէ լաթիփ կէօրիւնէն պու ճէղիւրէյի գօրդու հըսս
իթմէքսիլին կէղէմէյօրլար իտէ: տէօրթ թարափտա
կէօրտիւքլէրի ինսան ճէսէտլէրի, գալանըն խարապի-
յէթի, եէրլիլէրին եէքտիկէրի իլէ ճէնկ ու ճիտալլէրի,
վէ տօթ պէլլէտիքլէրի ատէմլէրին խըյանէթինի կէօր-
մէքլէ տիւշարը եէս ու քէտէր օլմուշլար իտի: մամա-
փիհ ամիրալ քէնտիլէրինի ալաաթ մամըշ իտի, շիւնքի
պագըր վէ ճամ բարչալարը վէրէրէք քիւլլիյէթլի ալ-
թուն թօրլամըշլար իտի իսէ տէ, եինէ ախալագը մէղ-
մումէլէրի իգթիլլասընճա մէմուռն օլմամըշլար իտի:

Ամիրալ, պունլարըն թէչէքքիլէրինէ նիհայէթ

վիրմէք իշին տօնանմայը ճէղիւրէնին զայէթ վասի վէ
կիւղէլ պիր լիմանընա կէօթիւրիւպ, մահալի մէղքիւր-
տէ պիր շէհիր ինշա իթմէլէրինի թէքլիփ իթտի: պու
թէքլիփ մէմուռնէն գապուլ օլունուպ, տէնիզ թարա-
փը գայալար իլէ թապիյի պիր գալէ կիպի մուհաթ օ-
լան, եագընընտա պէօյիւք օլմանլար պուլունան, վէ
տէրունլնտէն իքի կիւղէլ նէհիլլէր ճէրլիյան իտէն, հաթ-
տա ալթուն մատէնլէրի իլէ տօլու Սիպաօ տաղլարըն-
տան բէք ուղագ օլմայան իշպու մահալտէ, տէրհալ պիր
շէհիրին ինշասընա իպթիտար գըլընտը:

Գօլօմպոսըն բլանը միւճիպինճէ, եէնի տիւնեատտ
ինշասընա պէտտ օլունան պու իլք շէհիր Էլիզապէթ
թէսմիյէ իտիլտի: քիլիսէ իլէ վալինին գօնաղը քեարկիր
օլուպ տիկէր պինալէր ախշապ օլաճագ իտի: Փետըր-
վարըն ալթընճը կիւնի քիլիսէնին ինշաալթը խիթամ
օլուպ, Պօայլ նամ պաշ բարաղ, մայէթինտէ պուլու-
նան օն իքի բահիպլէր իլէ միւթանթան սուրէթտէ
գուտտասը շէրիփ իճրա իլլէտի, Փագաթ թէպէտտիւ-
լի հէվա սէպէպի իլէ իշլէրինտէ պիր նէվի խասթալըգ
ղուհուր իտուպ, հաթտա Գօլօմպոս տախի մէղքիւր
խասթալըգտան գուրթուլամատը, պիր թարափտան
տախի եէյէճէքլէրի կիւն կիւնէ էքսիլտիլնտէն, թէք-
րար տիւշարը մէյուսիլլէթ օլտուլար, իմտի Գօլօմպոս
պէրայի իսթիմտատ Սպանեայա ատէմ կէօնտէրմէյէ
գարար վէրտի:

Ամիրալ պաշլըճա շարապ, մուալիճէ, սիւհհ, էլ-
պիսէ, վէ աթ թալէպ իտիյօր իտի: պունլարտան պաշ-
գա պիր գաշ մատէնճի իլէ տէօրմէճի ամէլլէրի կէօն-
տէրլմէսինի բէճա իթմէքտէ իտի: պու տօնանմա Գա-
րայիպ էսիլլէրինի համլլ օլարագ Փետրվարըն իբինճի
կիւնի եօլա չըգտը:

5

Սույի էճեաւ . - Եօնուելուգ . - Եկնի գալա .

Սպանեայա կէօնտէրիլէն կէմիլէր , եէնի տիւնեա-
նըն սէրվէթ ու մահաւաթը ճէսիմէսինի իրայէ իթ-
տիքտէն մատէ , պաշ բաբաղ Պօայլ իլէ Գօլօմպոսըն
մէքթուպլարը տահա զիյատէ թէէսիր իթմիլէր իտի :
Սպանեայա հէրքէս Գօլօմպոս հագգընտա մէտհ ու
սէնա իթմէքտէ իրէն , պէրի տէ ճահիլ վէ խօտպին
պիր մատէնճի ամէլէսի Գօլօմպոսը զէմմէ պաշլայըպ ,
Հայթիտէ ալթուն պուլունմատըղընը , վէ էօթէտէ պէ-
րիտէ կէօրիւնէն գում ալթունը պաշգա եէրլէրտէն
կէթիլիլտիլինի , վէ հաթտա մէղքիւր ալթունլարըն
տախի խալիս օլմայըպ պագըր իլէ դարըլըգ օլտուղու-
նը խտտա իթմէքտէ իտի :

Պու ճահիլ վէ հասէտճի ատէմին սէօղիւ մէյտան
թութարագ , Պէրնալ Տիագ Նամընտա Բիդալը ատէմին
պիրի , մէրգուա՝ խաֆիլէն կէմիլէրտէն պիրինէ բաբիպ
օլարագ վէ տիկէրլէրինի տէ պէրտպէր ալարագ Սպան-
եայա ավտէթ իթմէք , վէ Գօլօմպոսը պու եապան
եէրլէրտէ պըրագմագ կիպի ալչագճա պիր թէքլիֆտէ
պուլունմագտան ութանմատը : Գօլօմպոս , թալէյինին
եալլէրլիլ իլէ տէրհալ Տիագըն պիր մէքթուպընը էլ-
տէ իտէրէք իլէ վագըֆ օլտու , վէ ալէյինտէ պու-
լունան խապիս հագգընտա քէմալի իթիլրաղ իւզըն
տավրանըպ , ֆագաթ միւճըլմի տախի ճէղաքը պը-
րագմագ իսթէմէյէրէք , պիր կէմիտէ հապս իթտիրտի ,
վէ պէրայի իհթիլաթ տիկէր կէմիլէրին թօբլարընը

քէնաի կէմիսինէ թաշըթաը , պունըն իւզէրինէ զաթէն
ալէյինտէ պուլունան Սպանեայա ֆէնա հալտէ հիտ-
տէթլէնէրէք , մուսաիլէյհի զալիմ վէ խունրիլ պիր
ատէմ՝ ատա իթմէյէ պաշլատըլար :

Ամիրալ , պիր թարաֆտան պու միւշէվիլէ իւլ դալպ
ատէմէրի իշղալ իթմէք , վէ տիկէր թարաֆտան ճէղի-
րէնին հէր ճիհէթինի թանրմագ ֆիքրի իլէ , Սիւրօ
տաղլարընա օղըու պիր եօլճուլուգ թաամիմ իթտի .
արգատաշլարընտան էն ճէսուլարընը վէ թէքմիլ վիւ-
վարիլէրի պէրապէր ալարագ , էվէլճէ իլիա Օյէտանըն՝
պիր դըմը քէշֆ իթմիլ օլտուղու Սիւրօյա միւթէ-
վէճճիւհէն եօլա չըգաը : Պու եօլճուլուգ էվիլէլ էմիր-
տէ քէք զէվիլի օլտու , ֆագաթ աղչամ իտիլի պիր
թագըմ չալըլըղլա մէսթուր տօլամագալը վէ կէչիլմէսի
զայրի գապիլ պիր եօլըն աղղընտա թէվագուֆ իթմէ-
յէ , վէ չատըրըր գուրարագ կիճէյի օլտաա կէչիլմէ-
յէ մէճպուր օլտուլար :

Իքինճի կիւնի եօլճուլարըն էքսէրիտի աղիմ՝ պիր
միւշկիւլաթ իլէ , ֆագաթ մէմունէն չալըլարագ տիքէն-
լէրի վէ չալըլըղլարը քէսիպ եօլ աչուլար , վէ աղ-
չամ օլմատան ավտէթ իլէ , Հինտիսթանը դարպիլէ կի-
տիլէճէք իլէ եօլուն աչըլտըղընը ամիրալա թէպէր
իթտիլէր : մէղքիւր կէչիտ « Սպըլգատէլէր » պօղաղը
թէսմիլէ իտիլաի :

Իլթէ կիւնի եէնի աչըլմըլ օլան եօլտան կէչիլէք
տաղըն զէլվէսինէ չըգաղլարընտա , աղիմ պիր հայ-
րէթ իլէ 80 ֆարսախ թալի , վէ 30 ֆարսախ արղը օ-
լան կէնիլ պիր օլա կէօրտիլէր : պուրատա պէպիլք
պիր Նէհրին սուլարը միւթէատախա ըրմաղլարա թագ-
սիմ օլունարագ , զայէթ կիւզէլ աղաճլարըլա տօլու
օլմանլարը , էմաալի Նատիր կէօրիլէն Նէպատաթը

միւթէնէվիայը, վէ ղայէթ կիւղէլ դօգուլու չիչէքլէրի սուլամագտա խաիլէր: Պու կէնիշ օվանըն տէրունինտէ եէր պէ եէր քէօյլէր վէ գուլիպէլէր պուլունտուղու կիպլի, օլմանլարըն արդասընտան չըգան աիւմանլարտան տախի, բէք չօղ ուղաղլարա գատար սէքէնէ պուլունտաճաղը իսթիտլալ օլունմագտա խաի:

Սպաննալըլար վէկարեալ, եանի Գըրալ օվասը թէսմիյէ իթաիլէրի պու օվայա էնտիքլէրինտէ, եէր լիլէրին պաղըլարը ֆիրար իտուպ, պաղըլարըտա գուլիպէլէրինտէ կիղլէնիպ գարուլարընը գաբատըլար:

Ամիրալըն էմիր իլէ Սպաննօլլար, եէրլիլէրէ տօսթլուգ վէ մուհապէթ կէօսթէրէրէք վէ հէտիլէլէր վէրէրէք կէօնիլլէրինի գաղանաըլար, վահչիլէր անլէրի միտաֆիր կիպլի գապուլ իտուպ ըիպէլթտէ գուսուր իթմէտիլէր:

Գօլօմպոս, իքի կիւն դարֆընտա Սիապօ տաղլարընը կէչտի. պուրալարտա հիւքմ իտէն Գօննապօ կէօրիւնմէտի, ֆաղաթ թէպաալարը Սպաննօլլարըն ղիյարէթինտէն մէմնուն օլարագ, էլլէրինէ կէչէն ալթօնլարը անլէրէ վէրիպ մուգապիլինտէ օլունճագլար, ալըյօլլար իտի. Գօլօմպոսըն, Սիտպօ տաղլարընտա ալթօն մատէնլէրի պուլունտուղունա շիւպհէսի գալմատը, Պուրատա ուֆագ պիր գալա եաբըպ Սէնթօմա թէսմիյէ իթտի. Հինտլիլէր տայիմա գուժ ալթօնը կէթիլիյօրլար իտի. ամիրալ պուրալարտա ծն պէշ կիւն գատար գալըպ եէրլիլէրին իլթիֆաթընա մաղհար օլտու. պուսատէտիլ աաէմէր, Սպաննօլլարա կիւղէլ մէյվէլէր, գուշլար վէ պալըղլար կէթիլմէքտէ, վէ նէվ պէ նէվ թօհաֆ հարաքէթլէր իլէ էօնլէրինտէ ըաղա իթմէքտէ խաիլէր, պունլարըն սէրկէրտէլէրի, էճաատ ու սէլէֆլէրինն մէտհ ու սիթայիլինէ տայըր պէսթէլէր տախի

թէրէննիւմ իտիյօրլար իտի քի, ահալի պիր սիւքիթը ռուհանի իլէ տինլէյօր խաի:

6

Գօլօմպոս էլիգապէք շէնիքէլ ալքէք իսէր:

Աճիլ աւալարընսա սէյրի սէֆային:

Ամիրալ իշպու սէյահաթտէն մէմնուն օլուպ, գալանըն տէրունինտէ Բէթրօ Տէլլա Մարգարիտա նամ ղապիթին թահօրը գօմանտաընտա գըրգ սէքիլ քիշի պըրագաղտան սօնրա, Մարտըն սօնլարընտա սահիլէ ալտէթ իթտի. Յունվար պընտա էքիլէն պուղտայ, գալուն, խըյար, վէ տահա նէպաթը սայիրէ քեամիլէն եէթիլմիշ իտի. Գօլօմպոս պու մահսուլտար արաղինին պէրէքէթինի կէօրիւպ, աղիմ պիր մէսէրրէթ հըսա իտիյօր իտի. ֆաղաթ Սպաննօլլար պու հալլէրտէն մէմնուն օլմայըպ չարչմագտան իմթինա իլէ, տայիմա վաթանլարընտարի իսթիլրահաթը արդու իտէրէք շիքեայէթէ պաշլամըլլար իտի. Պունտան պաշգա, էվրօբալըլարըն ալըշըգ օլմատըղլարը սըճագ տախի կիթտիլքէ պասարագ, մուհիք խասթաղըղլար գուհուր իթտի. տէլիգանլըլարըն էքսէրիսի էֆքեարը պաթըլէ իլէ մէելուֆ աաէմէր օլմալարըյըլա, Գօլօմպոսը սէֆալէթը հալլէրինէ սէպէպ թութաուգ տան մատէ, էլիղապէթ շէհրինիտէ պէտաուալը պիր մահալ աաու իթտիլէր. Ամիրալ իտէ կէրէք պու հալլէրտէն, վէ կէրէք քէնտի թէշվիդի իլէ եէնի տիւնեայա կէլմիշ օլան տէլիգանլըլարըն թէլէֆ օլաճագլարընը տիւշիւնաիլին:

տէն, թարիֆի նա գաղիլ սուրբութեան մոլորութեան օլաւոր խառն:

Իշէր պու մերքեղտէ իբէն Գօլմայուս, Սպանեօլա-
րը իշղալ իթմէյէ մինասիպ առտ խտէրէք, պաշգա
ճէղիւրէյէր պուլմադ մուլապէսէսի իլէ պիր եօլմուլուգ
թէրթէպ իթաի, վէ խասթալար իլէ գալանն մուհա-
ֆաղասընը պիր գաշ քիշիյէ հէվալէ իթաիքտէն սօն-
րա, իյիտ վէ պապըգ Օյէտայը ճէսուք պապիւր իլէ ճէ-
ղիւրէնին իշղիւրէնի քէշիէ կէօհտէրաի, քէնտիտէ եօ-
լա չըգմաղտան էվիլէ Մարգարիտայէ պիր մէքթուպ
իլէ, վահշիլէրէ խօշ մուամէյէ իթմէսինի, վէ պու սա-
յէտէ անլէրի խըրիսթիյան իթմէյէ չալըշմասընը, վէ
էկէր միւմբիւն իտէ Գաօնապօյը էլէ կէշիւմէսինի թալ-
սիյէ իլէտի:

Փաղաթ գալատա պուլունան Սպանեօլար, հէր
տիւրիւրէրէ գալէթի իրթիքեապ իթմիշ օլտուգլարընտան,
էէրլիւրէր խուսուլմէթէ պաշլամըշլար խառն, հաթաա ճի-
վար քէյիսլէրինտէն պիրինին թէպալարը խաշ Սպանեօլ
սօյմուշլար խառն, իյիտ Օյէտա պուլալարտան կէշալիյի
վաղըթ միւհրիւմէրի պուլարադ պիրինին գուլաղընը
քէստիւրաի, վէ իրիսինի տալի քէյիսլէրի իլէ պէրապէր
Գօլմայուս կէօնտէրաի, Ամիրալ վահշիլէրին կէօլիւնի
գօրգուլմադ իշին միւհրիւմէրին, էլիզապէթ շէհրին
մէյտանընտա գալթ խալիմէլէրինի էմը իթաի խառն տէ,
րէյիսլէրինին քէճա իթմէսի իւզէրինէ ափվ խտէրէք,
վէ պատէմա Սպանեօլար իլէ էյի պարընմալարընը նա-
սիհաթ իթաիքտէն սօնրա սէրպէսթ սալը վէրաի:

Գօլմայուս, Անթիլ առալարընը Ասիյանըն պիր
գըսմը զանն խտէրէք, տայիմա խէյալքէրաէսի օլան
թաթայի մէմալիքինէ վասըլ օլաճաղը արգուսը իլէ,
ճէղալիլի մէգըիւրէնին եանլարընտան աղիմ միւշկիւ-

լաթ իլէ կէշիպ կիթմէյէ պաշլատը, վաղաա չըրըպ-
լադ առէմէր իլէ տօլու պիր չօգ առալար կէօրաի,
Պաշլաթի վէ մահաալարա առալարա սաքին օլան
ահալինին պաղըլարը սաքին, պաղըլարը գուտուրմուշ
ճանալար կիպի խաշիւրի, վէ պաղըլարը տու առէթա
հայլան միգալի աղը պէշիլիլէտէն մահրում պիշարէ-
լէր խառն:

Երիմի կիւն զարփընտա Գուպա ճէղիւրէսինին էթ-
րափընը աղաշաղղաան, վէ գարալա չըրըպ վահշիլէր
թաքափընտան հիւսնիւ գաղուլիլէթ պուլտուգտան
սօնրա թէքրար եօլա չըրըպ, աղ միւտալթ սօնրա
մէշուր ճամայիգա առալարընը պուլտու, պատէհու օ-
րառանաա չըրըպ պին տիւրիւ միւշկիւլաթ իլէ զայէթ
սըգ վէ կէմիլէր իշին քէք թէհիլիլի օլան ուֆադ ա-
ռալարընը սալաշար, կէմիլէր Գօլմայուս թաքափընտան
Գըրալիլա պահճէլէրի թէսմիլէ օլունան պու առալա-
րը, աղիմ պիր առէշէթ իլէ իմրար իթաիլէր, գիրա
Ամէրիգա սահիլինտէ պուլունան գալալար վէ գումալ-
լար, սէյրի սէֆայինէ մանի օլտուգտան պաշգա, իլիւզ-
կէար սապահլէյին չարգտան, վէ աղալարընը գարա-
տան էամէքաէ, պիրաէն պիրէ կէօք էիւղիւ գարար-
մաղաա, շիմէլիլէր չաղմաղտա, էլհասըլ հէր շէթ
տէհշէթիւ պիր ֆուրթունա գուհուրինի իյմա իթմէք-
տէ խառն, հէվանըն պու թէպէտալիլաթը հաֆթալար-
ճա տէվաթ իթաի:

Գօլմայուս պիր առալըգ Գուպա ճէղիւրէսինի գը-
թայի մաալիլթէ գանն խտուպ թէքրար օրպա կէլաի,
վէ պու պապաէ էէրլիլէրի իսթիլիլապ իթաի, էէրլի-
լէր, Գուպանըն առա օլտուգտան, Փաղաթ օանէ գա-
լար նիհայէթինի պուլալարաղըլարընը, վէ ճէղիւրէնին
ճիհէթը գարալիլէսինտէ Մանիօն նամը իլէ վասի պիր

արագի պուլունտուղունը պէյան իթաիքէրինտէ, ամիրալ պու Մանկոն տէնիլէն արաղինին, Մարգո Բօլըն իշար իթաիլի Մաննի մէմալիքի օլաճաղընա դանաւաթ կէթիլէրէք տէրէճէյի նիհայէտէ մէմուն օլտու, վէ քէմալի ճէսարէթլէ տէհէթամիլ դայալար արասընտա զարպա տօղրու կիթմէյէ պաշլատը:

Կիւնիւն պիրինտէ գարայա կէօնտէրիլիշ օլան պիր թայիֆէ քէմալի խէվի ու տէհէթլէ ավտէթ իտուպ, պէյաղ էլպիսէլի պիր չօդ ատէմլէր կէօրտիլինի պէյան իթմէսի իւզէրինէ, Գօլժմպոս Մարգօ Բօլըն զիքր իթաիլի Մաննի մէմալիքինէ վասըլ օլմուշ զանն իթաի: չիւնքի չինտիլէրին, զարպ ճիհէթինտէ գույրուզլու ատէմլէր պուլունտուղունը, վէ պունլար վիճուտէրինտէքի պու ալամէթի կիզլէմէք իշին ուզուն էլպիսէլի կիլէրլէր տէտիքլէրի սէօղի, Մարգօնըն հէքեայէսինէ մութապըդ պուլույօր իտի: մամաֆիհ պունը թաստիգ իթմէք իշին գարայա ատէմլէր կէօնտէրտի իտէ տէ, խալի արաղիլէրտէն պաշղա պիր չէյ կէօրիւնմէտի: հիշ չիւպհէ եօդ քի թայիֆէնին կէօրտիլի, օրալարտա թագըմ թագըմ ու չուշմաղտա օլան իրի վէ պէյաղ գուշլար իտի քի, պունլար ուզաղտան պէյաղ էլպիսէլի ատէմլէր կիպի կէօրիւնիւր:

Գուպա ճէղիլէսինին ճիհէթը ճէնուպիլէսինտէ պիր չօդ դայալար մէվճուտ օլուպ, տէնիլ տալի թաճիւպ օլունաճաղ տէրէճէտէ կեան սիւտ կիպի պէյաղ, կեան սիմ սիյահ, վէ կեան տա եէմ եէշիլ պիր քէնկ քէսպ իտիյօր իտի: պունլարա միւմասըլ պաղը ալամէթլէրտէն Սպանեօլար աիւշարը հայրէթ ու տէհէթ օլմաղտա իտիլէր: Մէսէլա կիւնին պիրինտէ միլէօնլար իլէ գարտալաթաղլար, վէ պիր կիւն տէ կիւմէրճիլէր կէօք էիւզիւնի գարայըպ հէվա գարարտըլը կիպի, պիր տէ-

ֆա տա կիւնէշ տօղտուղու զէման հատըղ հիսապսըղ քէնկեամուղ քէրէնէքլէր, շէմին զիյալէրինի սէթը իթաիլէր, էլ հասըլ թայիֆէլէր պու ուզուն եօլճուլուգլարտան պըղարաղ, վէ չայըլմաղտան քէսպը դաաֆէթ իտէրէք, կէրիլէ տէօնմէք իշին ամիրալը թաճիլ իթմէյէ պաշլատըլար: Մամաֆիհ կէլէր իրի կիւն տահա իլէրլէմիշ օլտալար իտի, ճէղիլէսին նիհայէթինէ վասըլ օլաճաղլար տէրքիսը իտի:

Գօլժմպոս, իտանիսլայա ավտէթ իթաիլի էսնատէ, ճամայիգա ատապընը արգաթլաթէֆիթիլ իթմէք իտիլէտի, ֆագաթ Գրրալիշա պահճէլէրի տէնիլէն տատլարըն արասընտա թէստիսֆ իթաիլի միւշկիւլաթ, քէնտիսինի թէքրարէն տայիմա Սսիյա զըթասընա պիլիլիք զաննընտա պուլունտուղու Գուպա ճէղիլէսինէ ավտէթէ մէճպուր իթաի:

Գօլժմպոս, զայէթ լաթիֆ պիր կիճէտէ ճէղիլէնին պաշղա պիր ճիհէթինէ եանաշարըղնտա, պիլիլին եէրլիէր թագըմ թագըմ սահիլէ գօշարաղ, վէ ալիմ պիւմէսէլրէթ իպրաղը իլէ օյնայըպ սըլայայաղ Սպանեօլլարը իսթիգպալ իթաիլէր: կիճէ սապահա գատար գանօթլար իլէ կէմիլէրին էթրաֆընտա տօլաշան պու չինտիլէր, սօն տէրէճէ հայիմ, խայըրիսահ վէ քէնտի մէզհէսըլէրինճէ տինտար ատէմլէր օլմաղըլա, ամիրալ պուրտա միւթանթան սուրէթտէ գուտտասը շէրիֆ իճրա իթաիլտի: չինտիլէր պու մուգատտէս այինի քէմալի թաաղիմ ու իհիթրամ իլէ թէմաշա իտիյօրլար իտի: գուտտասը շէրիֆ այնընտան սօնրա, քէյիսին քէք զիյատէ տօսթու օլան միւհիթէրէմ պիր իհիթլար, Գօլժմպոսա թէգարբուպ իտէրէք, թէրճիման վասէթտա իլէ:

— Կէօրիւնիւր քի սիլ Սպահընըզա պու սուրէթլէ

խաղաղը թէչէքքիւր խաղաղութեանը, պու բէք կիւղէլ պիր շէյ տիր. փաղաթ սէնին բէք չօդ ճէղիթէլէր զապթ իլէ ահալիսինէ ճէվր ու ճէփա իթտիլինի պա- նա սէօյլէտիլէր իտի. պիլմիշ օլտառն քի ինսանլար էօլ- տիւքտէն սօնրա ճանլար իքի նէվ սէյահաթ իտիլէր, քէնտի հէմընսլարընա ճէվր ու ճէփա վէ քէօթիւ- լիւք իտէնլէր, դարանլըդ վէ տէհչէթամիլդ պիր մա- հալէ կիտուպ տիւչարը ճէվա օլտուրար. պիլաքիւ էյ- լիք իտէնլէրին ճանլարը միւֆէրրիհ վէ էյլէնճէլի պիր ճայի սաաաթթ սլաիւչայէ կիտէրէք, էպէտի սաաաթթ իչինտէ դալըրլար. իմտի սէն տէ պաղ քի սանա ա- լա դարար վէրմէյէն քիմսէլէրի մուաղղապ վէ մուղ- թարըպ իթմէյէսին, տէյինճէ, Գօլօմարտ միւհթէրէմ իհթիյարըն պու սէօյլէրինտէն բէք դիյաաթ միւթէէ- սիր վէ մէմուռն օլարաղ, եինէ թէրճիման մարիֆէթի իլէ.

— Պու սէօյլէրինտէն բէք մէմուռն օլտուր, կէօրիւ- նիւյօր քի սէնին դալմէն ճէնապը Սլլահատան դօրղու- յօր, վէ ինսանլարըն ճանր էօլմէղ օլտուրուհա իթի- մաա իաղիօրլար. պիլմիշ օլտառն քի պէն դայէթ տին- տար վէ մէրհաթթի պիր էֆէնտի թարաֆընտան պու- լայա կէօնտէրիթիլիւ քի, օտա սիղին կիպի պաաթէլ վէփաթ հէր քէսին ամալինէ կէօրէ միւքեափաթ վէ միւ- ճաղաթ կէօրէճէյինէ ինանլը. իմտի պէն առն էմիլ իլէ տէյիլ եալընը սիղէ, իլլա պիլճիւմէ ինսանլարա ճէնապը Հաղղըն վահատանիյէթիլինի պիլտիթէճէյիւ. պու հաղղաթը զաթէն բէք չօղլար պիլմիշ վէ թանըմիշ օլտուրլարը ճիհէթիլէ, չիմտի տէ սլրա սիղէ կէլտի քի, սիղտէ առն թանըյաալընդ. աալա դօրղմալըն, պէյաղ աաթմէր սիղէ դարար վէրմէք իչին կէլմէյիւ, իլլա սի- ղի տիւչմէնիլ օլան Գարալիպլէրէ դարչու մուհափա-

ղա վէ հիմայէ իչին կէլմիլէր տիր, տէյու ճէվապ վէրտի (*).

Ամիրալըն պու սէօյլէրինի քէմալի թէաճիւպլէ տինլէմէքաթ օլան իհթիյար, էվիլէճէ Սպանեայա կէօ- թիւրիւլիւպ վաֆթիլ իտիլմիշ թէրճիմանտան, պէյաղ աաթմէրին մէմալիքինտէ պուլուռնան միւքէլէֆ քիլի- սէլէրի, միւնթաղամ պինալարը, վէ պիր թաղըմ մու- ճիղէլի շէյլէրէ վաղըֆ օլունճա, քէնտիտէն կէչէրէք հէման Սպանեայա կիթմէք իսթէտի, Հինալիլէրտէն բէք չօղլը տալիս պու իլթիյար կիպի տայիմա Գօլօմէ պոս իլէ պէրապէր Սպանեայա կիթմէյէ ֆէվկէլաաթ պրղու կէօսթէրմէքաթ իտիլէր. հաթտա ճաալիղա աաաաթնտա տէլիղանլը Հինալիլինի պիրի, դրղարըն- տալարընըն վէ տօսթլարընըն բէճա ու նիյաղլէրինէ հէվալէյի սէմի իթիւար իթմէյուպ, Սպանեօլլարըն կէմիսինէ կիրտի վէ պիր տահա տըչարը չըղմաաթ. փաղաթ պու տէլիղանլընըն սօնը նէ օլտուրու մալիւմ տէյիլ տիր.

(*) Հինալի գապիլէլէրտէն էքսէրիսի պութլարա թար- մայըպ, պաղը էֆքեարը պաթլէլէլէ իման կէթիլմէքաթ ի- տիլէր. մամաֆիհ պուլուր, տիւնեօյը եարաաթըն պիր Ալ- լահ, վէ եալսօա պէօյիւք պիր բուհըն վար օլտուրուհը իք- րար իթալիլէրի կիպի, քէնտի լիսանլարընճա «Զէմէ» թէս- միլէ իթալիլէրի բուհլար պուլուռնտուրուհը, վէ պու բուհլար միւսթաղալէտէ վուգու պուլաճաղ իլլէրի քէչֆ իթմէյէ միւքթէտիր օլտուրուհը, վէ հէր աաթմին պիր «Զէմէ» սի օլաճաղընա դալլիլէն ինանմաղտա, վէ բէյիլիլէրինի մահա պու բուհլարտան թաղիւմ ու թէրալլիլէ իտիլմիշ օլտուրլարը նա իթիլաթ իթմէքաթ իտիլէր. Պուլարտա օրուճ թուլ- մաղ աաթթի տալիս վար իտի.

7

Ճամայիգա նեգիրէսի եքրաճընսա սէյրի սեճային .
- Պարթէկէմի Գօլօմպոս .

Գօլօմպոս, ըրեղկեարլարըն մուխալիֆէթի սէպէպի իլէ Իսրանիսլայա ավտէթ իտէմէյուպ, թէքրար ճամայիգա ատապընա թէգարրուպ իթմէյէ մէճպուր օլարագ, ճէղիրէնին ճէնուպ ճիհէթլէրինի թէֆթիլէ պաշլատը, կերէք պուրատա վէ կերէք ճէզայիրի սալիրէտէ կէօրտիլի ուլու աղաճլարը, նէվ պէ նէվ նէպատաթը աճիպէյի, վէ պուրալարըն իպրագ իթտիլի մէնզարէյի լաթիֆէյի թէմաշա իթմէքտէն տոյմաօր իտի : Պուրանըն եերիլէրի տիկէր վաճիլէրտէն զիյատէ հիւսնի մուամէլէ կէօսթէրիպ, տայիմա մէքիւլաթ վէ մէշրուպաթ կէթիրտիլէրի ճիհէթլէ, ամիրալ պիր այ դատար պուրալարտա էյլէնմէյէ մէճպուր օլտու :

Գօլօմպոս պիր սապահ գամարասընտա օթուրմուշ իքէն, նէվ պէ նէվ նագըշլար իլէ միւղէյեհէն գանօթլարըն քէնտիլէրինէ տօղրու կէլտիլէրինի կէօրտիւէն պէօյիւք գանօթըն իշինտէ պիր բէյիս, զէվճէսի, տէօրթ երքէք էվլատը, իքի գըղը, վէ պէշ պիրտաթլէրի պուլունուօր իտի . պուրալ պէլլէրինէ գուշագլար պաղլամըշ, գօլլարընա պիլէղիլէր, պօյունլարընա միւսէննա կէրտանլըղլար թագմըշ, վէ պաշլարընը թիւյլի թարթօշլար իլէ թէղեհն իթմիլէր իտի . անճագ բէյիս իլէ զէվճէսինին պաշլարընտա ավթուն թաճլար պուլունուօր իտի : Իքի Հինտլի տավուլ չալ-

մագտա, վէ տիկէրլէր տախի սիյահ օտունտան մամուլ զայէթ միւճէլլա պօրուլար էօթտիւրմէքտէ իտիլէր : Բէյիս, Գօլօմպոսըն կէմիսինէ չըղլպ թայիֆէլէրէ հէտիլէլէր վէրտիլտէն սօնրա, ամիրալ .

— Սէնին նէ՞ մերթէպէ գուվլէթլի պիր միլլէթէ մէնսուպ օլտուղունը, վէ հիւքիւմտարընըղըն նէլէր եարմագ իգթիտարընը հայիզ պուլունսուղունը խապէր ալտըմ, իմտի պէյագ առէմլէրին՝ մէմալիքիմի զապթ վէ հիւքիւմէթիմի մահվ իթմէղտէն էվվէլ, իշթէ պէն քէնտիմ պիղղաթ սանա թէսլիմ օլույօրում, բէճա իտէրիմ պէնի թէքմիլ ֆամիլէամ վէ խըտմէթ քեարըմ իլէ պէրապէր հիւքիւմտարընըղա կէօթիւր, տէմէսի իլէ, Գօլօմպոս մերգումըն իմթինանը գալպինէ վէ սատէտիլլինէ բէք զիյատէ թէաճիւպ իթտի . ֆագաթ եերիլէրի, բէյիսլէրինտէն մահրում իթմէքլէ ինֆաալլէրինի մուճիպ օլմագ իթմէմէյէրէք, պաշգա եերլէրէ զիյարէթ իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը տէրմիյան իտուպ, մուամիլէյհին թէքլիֆինի նէզաքէթլէ բէտտ իթտի :

Իքի կիւն սօնրա տէհէթամիղ պիր ֆուրթունա զուհուր խուպ սէքիղ կիւն տէվամ իթտիլինտէն, պիր տարաճըգ պօղաղ իշինտէ գարանըպ գալմայա մէճպուր օլտու . տիկէր օէֆինէլէր իսէ աշըգտա տէնիղ վէ բիւղկեար իլէ օղրաշըպ տուրույօլլար իտի : Հավա տիւղէլտիլտէն սօնրա Գօլօմպոս, մէզքիւր պօղաղտան չըղտըղընտա շիտտէթլի պիր խասթալըղա տիւշար օլտու . պէշ այտան պէրի չէքտիլի ըլնճու մէշագգաթ, եօրկունլուգ, վէ ըղթըրապը գալպ, պիշարէնին գուվլէյի պէտէնիլէսինի խալապ իթմիշ օլմաղլա, թապ ու թուլանընը վէ աղլ ու հուշունը զայպ իտէրէք էօլիւմ հատտինէ կէլտի, վէ առէթա էօլիւ

կիպի տէրին պիր ույգույա տալար . պուռն իւղէրինէ
թէքմիլ թայիֆէլէր մէյուս օլարագ նէ եարածագլա-
րընը պիլմէյօրլար իտի : Նիհայէթ քէնտիւնտէն պիլնա-
պէր պիր հալտէ պուլունան պու պէօյիւք զաթը : Էլի-
զապէթ շէհրի լիմանընա կէթիրալէր :

Էկէր ամիրայ խաթմա օլմայրը տա ագլը պաշըն-
տա օլսա իտի . ածէպա նէ՞ գատար մէսրուր վէ մահ-
զուղ օլաճագ իտի : զիրա սէվկիլի պիրատէրի Պարթէ-
լէմի Գօլմայուս , Էլիզապէթ շէհրէնտէ քէնտիւնտէ պէր-
լէյօր իտի . պիշարէ Պարթէլէմի , պիրատէրինին քէմալի
մուհապէթլէ քէնտիսինի գուճագլատարընը կէօրէճէք
եէրտէ , անը Էօյիւ կիպի պիհաշ պիր հալտէ սէրիլիշ
եաթմըշ օլտուղունը կէօրտիւ նէ հալ իտէ , ա-
միրալըն խաթմալըրը պուլունտուղու հալի իսթիրահէթ
սէպէպի իլէ աղըճըք թէսկին օլուպ , ձիր աղ սօնրա
կէօղլէրինի աշարըրնտա , պիրատէրինի պաշը ուճուն-
տա կէօրտիւ : Իրի պիրատէրլէրին հըսս իթտիլլէրի
թէէսիր ու մէսրուրիլէթին տէրէճէսինի քիմ թարիֆ
խտէպիլի . հէր իրիսի պաշարընա կէլէն շէյլէրի եէր-
տիլէրէ հէքեայէ իթտիլլէր : Պարթէլէմի տայիմա պի-
րատէրինին հայիղ պուլունտուղու իղթիտարը թաղաիր
իլէ անը թաղիմ ու թէրղիպ իթտիլի կիպի , Գօլմայուս
տալիս մուհալէյհի ճանը կիպի սէվմէքտէ , վէ անըն
սատըղ տօսթլուղընտան աօլայը միւթէսէլլի օլմագտա
իտի :

Գարիյնի քիրամըն միսաատէլլէրի իլէ Պարթէլէմի
Գօլմայուսըն , նաքը օլուպտա եէնի տիւնտայա կէրիշ
օլտուղունը մուսթաաթէն պէյան իտէլիմ , Էվլէլէ
իֆատէ օլունտուղու կիպի , Գօլմայուս , Սպաննատա
շալըշմագտա իրէն , Պարթէլէմի տալիս պօշ տուրմայրպ
ինկիլթէրատա եէալինճի հանրի գըրալտան մուսթէլլէթ

վէ հիմայէթ պուլմագա օղրաշըյօր իտի : Փաղ աթ մու-
վաֆֆագ օլմայրպ սօն տէրէճէ գարուլէթը հալէ կի-
րիֆթար օլմուղու սըրտաա , պիրատէրինին Սպաննա
հիւքիւմէթի մարիֆէթի իլէ Եօլա չըղաքըր խապէրինի
ալար , վէ նէ եաքըպ եաքմայրպ ձըրանտայա կէլէրէք
սէրիլինճէ ճարտան պիր մըղտար մուսթէլլէթը նազ-
տիլլէ պուլմագլա տէրհաղ Սպաննայա աղիմէթ իթտի
իտէ տէ , պիրատէրի իքինճի տէֆա օլարագ եէնի տիւն-
տայա սէյահաթ իթմիլ իտի : Գըրալիշա իրի պիրա-
տէրլէրին իթթիֆագը խայրըր օլմաճըրը նազարը
տըղղաթէ ալաղագ , միւճէտտէտէն լիմնիլ իթտիր-
միշ օլտուղու սէֆիլէյի , Պարթէլէմինին թահաթ գօ-
մանտաօրնա իհալէ խտէրէք , մուհալէյհի պիրատէրի-
նին նէգալինէ կէօնտէրմիշ իտի :
Գօլմայուս , տէրիւհալ իթտիլի պարը կիրանը մէ-
մուրիլլէթտէն պիր աղ խաֆիֆլէնմէք իլլին , Պարթէ-
լէմիլի գալիմագտա նապա վէ պաղը ա մուրն թէպիլ-
լէթինի մուհալէյհի իհալէ իհալէսինի հէվալէ իթտի : Գօ-
լմայուս , պաշ վէրիլ վէ ամիրայը ումուսի օլտուղու
հատէպի իլէ , քէնտիսինի պիրատէրինի պէօյլէ պիր մէ-
մուրիլլէթ վիրմէյէ մուսթաթ զանն իտիյօր իտի : Փա-
ղ աթ գըրալ ձէրտիւնտա պու պապտէ տիլկիր օլտու :

Գօլմայուսըն ալսէրինէ նէգիլիլին հալի հազըր
Գօլմայուս իթթիտա իտէն պէշ այ գատար զայ-
պուպէթի Էսնապընտա , ճէղիլէնին հալի պիւս պիւ-

թիւն թէպէտտիւր իթմիշ, վէ պիլճիւմէ ատալըլար տիւշարը եէս ու քէտէր օլմուշլար խտի. զիրա ճէզի-րէնին մուհաֆըզը Բէթրօ Մարգարիտանն, պիշարէ Հինտիլէր հազգընտա իրթիքեապ իթտիյի սօն տէրէ-ճէ զուլմ ու թէատտիյաթտէն տօլայը, Գօլօմպոսըն քիւչիւք պիրատէրի Տիէկօ՝ Մարգարիտայը թէքտիր իթմիշ, վէ մումաիլէյհ տախի պուսը իզգէթը նէֆսինէ հազարաթ ատտ իլէ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնմիշ ի-տի. պաշ բաբազ Պօայլ տախի, մուհաֆըզա հէմէֆ-քեար օլմաղըլա, պուսըլար իքիսի պէրապէր Պարթէլէ-միյի կէթիլէն սէֆինէյէ սիւվար օլարազ Սպանեօլարա ալտէթ իթմիշլէր, վէ ճէզիլէյի մուհաֆըզը պը-րազմըլար խտի. Տիէկօ՝ թապէն զաիֆ վէ կէվէք պիր առէմ օլտուղունտան, Սպանեօլարը տայիրէյի իթի-տալտէ սագլայամամըլ խտի քի, անլէր տախի արթըզ-հէր տիւրիւ ճիւրմ ու ճինայէթի իրթիքեապ իլէ, օ-անէ գատար քեամիլէն թէպաիյէթ կէօսթէրէն Հինտ-լիլէրին ատալէթինի թահրիք իթմիշլէր խտի. էօյլէ քի պու հալիմ առէմէլը՝ պիրէր գուտուրմուշ ճանալար քէսիլէրէք, եալընըզ պուլտուգլարը Սպանեօլարը պիրէր պիրէր վուրուպ թէլէֆ իթմէյէ պաշլամըլար խտի. Հաթտա ըէյիսլէրտէն պիրի պիզզաթ քէնտի մուվաճէհէսինտէ իրթիքեապը ըզալէթ իտէն օն նէ-ֆէր Սպանեօլարը գաթլ իթտիրտիյի կիպի, գըրգ խասթայը հալի պուլունան պիր խանէյի տախի աթէ-շէ վէրմիշ խտի.

Նիհայէթ Սիապօ տաղլարընն տէհշէթլիւ ըէյիսի Գաօնապօ, կէլիպ Սէն թօմա գալասընը մուհասէրէ իթտի, գալանըն մուհաֆըզը իյիտ Ոյէտա, մայէթինտէ պուլունան էլլի նէֆէր ասքէր իլէ օթուղ կիւն գատար, Գաօնապօնն հիլլէ ու խիւտէլէրինէ գարշու հիլլէլէր

վէ տէսիսէլէր իճրա իտէրէք գալայը մուհաֆաղա իտէ-պիլտի. մամաֆիհ էկէր Գաօնապօնն ատէմէրի պըզա-րազ մուհասէրէյի գալտըրմամըլ օլտալար, գալատէ-քիլէրին աճըլգտան թէլէֆ օլաճագլարը աշիքեար խտի.

Գաօնապօ գալայը զապթ իտէմէտիլինտէն, ճէզի-րէյէ հիւքմ իտէն պաշլըճա պէշ ըէյիսլէր իլէ, մա-յէթլէրինտէ պուլունան տիկէր ըուէսսայը, տայիրէյի իթթիֆաղա ալըպ ագտը մուհաֆէ իթտի. Անճագ-րուէսսայի մէզքիւրէտէն Կուադանակարի, պէյաղ ա-տէմէրէ սատագաթ իթմէյի վատ իթտիլինի տէրմիյտն իլէ, իշպու իթթիֆաղա տախիլ օլամամըլ խտի, ըէյի-սի մէրգուլմ, քէնտի մէզամընա ալտէթ իթմէքլէ, եիւզ նէֆէր խասթա Սպանեօլարը գայըրըպ պէսլէ-մէքտէ խտի. պու ճիհէթլէ ըէյիսլէր Կուադանակարի իլէ մուհաֆէպէ իտուպ, թէպաասընտան ըէք չօղունը թէլէֆ իթտիքլէրի կիպի, զէվճէլէրինտէն պիրինի էօլ-տիւրիւպ պիր տիկէրինի տախի էսիր իթտիլէր իսէ տէ, եինէ մումաիլէյհ Սպանեօլարա սատագաթ իթմէքտէն պիր ան կէրի տուրմատը.

Իշթէ Գօլօմպոս ալտէթինտէ ճէզիլէյի պու հալ-տէ պուլմուշ խտի, Կուադանակարի՝ ամիրալըն նէզտի-նէ կէլիպ, հէնուղ Սպանեօլարըն մալիւմի օլմայան խաֆի իթթիֆագը խապէր վէրտի, վէ Սպանեօլար հազգընտարի սատագաթընտան նաշի տիւշար օլտու-ղու սէֆալէթի՝ աղլայարազ պէյան իթմէսի իլէ, Գօ-լօմպոս էզճան ու տիլ մումաիլէյհ թէշէքքիւր իլէ թէ-սէլլի իթմէյէ սայ իթտի, վէ պատէմա հիւքիւմէթինի թահտը թէէմինէ ալմագ իշին ճէնկ ու ճիտալէ մէճ-պուր օլաճագընը տիւշիւնմէյէ պաշլատը.

Պագաթ էվլէլ էմիրտէ ըուէսսատէն վէկա ըէյի-սինի իթթիֆագտան՝ այըրմագ իսթէյուպ, մէրգուլմ

նէղտինէ տալէթ , վէ Սպանեօլլարըն խճրա իթտիլէրի խառարաթ քէնտի էմիլնէ դարչը օլտուղունը պէյան խտէրէք բէյիս իլէ տօսթ օլտու , վէ հաթտա քէնտի հիւքմ իթտիլի արաղիտէ պիւր գալա եարմայա պիլէ միւսաատէ ալտը , Պէհաուրը Օյէտա տալի , Սպանեօլլարըն էն պաշ տիւշմէնի օլան տէհչէթլի : Գաօնապօյը հիլլէ իլէ թութուպ էսիր խտէճէյինի վառ իթմէպի իւղէրինէ , Գօլօմպուս պու պապտէ մումաիլէյհէ մէղու նիլլէթը թամմէ իթա իլլէտի :

Իլիա Օյէտա , քէմալի ճէսարէթլէ մայէթինտէ օն քիլի օլտուղու հալտէ ալթմըշ ֆարաաիլըգ պիւր մէսաֆէ գաթ խտէրէք , Գաօնապօյըն մէմալիլինէ վառը օլտու , վէ պիւր հիւքիւմաուրէ շայան թաղիմ ու հիւրմէթ իլէ մումաիլէյհէ թէգարուպ խտէրէք , սուլհ իլին կէլմիշ օլտուղունը , վէ ամիլալըն քէնտիսի իլէ կէօրիւշիւպ սատըգ տօսթ օլմագ արղու սընաա պուլունաուղունը պէյան իթաի : Գաօնապօ էղճէր ճիհէթ վաթան տաշլարընը մաֆէվընտա գարնաղ պիւր առէմ խտի խտէ տէ , եինէ տէլիգանլընըն էֆրեարընը քէշֆ խտէմէյերէք պու զիյարէթտէն բէք մէմուն օլտու , մումաիլէյհէ պիւր գաշ կիւն գարֆընտա Օյէտանըն սըֆաթճա օլան կիւղէլլիլինէ վէ ճէսարէթլինէ հայրան օլարաղ , մէրղում իլէ սուրէթը լաիւպալանէաէ կիօրիւշմէյէ պաշլատը :

Հիլլէքեար Օյէտա , Գաօնապօյա , ամիլալըն քէնտի կիպլէ ալի պիւր բէյիս իլէ տօսթլըգ վէ իթթիֆագ բէյտա իթմէյէ բէք զիյատէ արղուքէշ օլտուլունտուղունը , վէ հաթտա պէրայի թէշէքիւր էլիլապէթ շէհրի քիլիսէսինին չանընը քէնտիսինէ հէալլէ խտէճէյինի պէյան իթաի : մէղքիւր չան , ալլէ ումում հայտիլլէրին բէք զիյատէ հայրէթլինի մուճիպ օլմուշ խտի , պու

ահմագ առէմէր չանըն լաղըրառ օէօլլէտիլինի , վէ աղիմ պիւր դուարէթի հայիլ պուլունտուղունտան , Սպանեօլլարըն հէր ճիհէթլէ անա իթաաթ իթտիլլէրի զիւլլէմիւնէ զահիպ օլմալարը իլէ , Գաօնապօ պու հէալլէյինի վատինտէն տէրէճէյի նիհայէաէ մէմուն օլարաղ , Գօլօմպուսըն նէղտինէ կիթմէյէ բաղը օլտու :

Գաօնապօ , մայէթինտէ պիւր չօղ ճէնկեալէր առէմէր պուլունտուղու հալտէ եօլա չըգտը : Էսնայի բահաէ Օյէտա , Գաօնապօյա չէլիքտէն մամուլ զայէթ բարլագ պիւր չիֆթ քէլէքճէ կէօսթէրէրէք , անլըրին Սպանեա գըրալլարընըն եօրթու կիւնլէրինտէ պիլլէրլէրինէ թաղընտըղլարը պիլլէզիք օլտուղունը , վէ ամիլալ պուլունը քէնտիսինէ հէալլէ իթտիլինի պէյան , վէ կիլլի պիւր եէրէ չէքիլպ պիլլէզիլլէրի թաղընարագ պէյիլը իւղէրինտէ թէպաալէրինէ արղը իհթիլամ իթմէսինի թալսիլէ իթաի : Գաօնապօ , բէք զիյատէ մէմուն օլարաղ հէման էլլէրինի ուղաթմասը իլէ , Օյէտա քէլէքճէլլէրի մումաիլէյհէ պիլլէրլէրինէ կէշիլաիլտէն սօնրա քէնտի աթընա պինտիլտի , վէ տիւշմէսինի պէհանէ խտէրէք աթըն իւղէրինէ սըգը սըգըյա պաղլատը : Գաօնապօ տուտագլարընտա պիւր թէպէսիւմ օլտուղու հալտէ պիւրտէն պիւրէ քէնտի առէմէրինէ կէօրիւնտի : Հինալիլէր հայրէթ իլէ բէյիսլէրինէ պագմագտա իքէն , Օյէտա , աթըն իւղէրինէ աթլամասըյըլա մահմիլլէմէսի պիւր օլտու : հայվան քէմալի սիւրաթլա օրմանըն տէրունինտէ գօշարաղ Գաօնապօյը կէօթիլլէմէյէ պաշլատը :

Պուրն իւղէրինէ Գաօնապօյըն առէմէրի , պէտպահա բէյիսլէրինի գուրթարմագ իլին արղատընտան գօշմայա պաշլատըլար իսէ տէ , հայվան սիւրաթլա կիթտիլինտէն նապէտիտ օլմուշ խտի : Սպանեօլլարըն

տա պիր եանտան պիչարէ Հինտլիէրի գորգուտարագ կէրկէ սիւրէյօրլար իտի : Նիհայէթ ճէսուր Սպանեաւը , էլլի ֆարսախ դատար պիր մէսաֆէյի դաթ իլէ էլիզապէթ շէհրինէ վասըլ օլարագ , էսիրի Գօլօմպուրն հուզուրունա չըգարտը :

Օյէտա , ճիւմլէ Սպանեօլլար թարաֆրնտան ազիմ պիր մէսէրրէթ վէ իլթիֆաթ իլէ գապուլ օլունտու գուտուրմուշ Գարայիպ իսէ , ամիրալա ասլա միւթիւլէք կէօթէրմէյիպ տայիմա սէրքէշանէ պիր թափր իրայէ իսիյօր իտի , Գօլօմպուր , մէրգումլն ճէղիւրէտէ վիճուտինի թէհլիքէլի աստ իլէ ղէնճիրպէնա օլարագ Սպանեայա կէօնտէրտի , լաքլն էսնայի լահտէ կէմի բարալանարագ , պիչարէ ըէյիս ալէնէսի իլէ պէրապէլ ղարգ ու թէլէֆ օլտու :

9

Իլի մուհարէպէ :

Գաօնապօնըն էսարէթինտէն տօլայը պիլճիւմլէ ըէյիսլէր ինթիգամ սէվտասը իլէ այագլանմըշ , վէ արթըգ մուխասէմաթ պաշլամըշ օլուպ , Սպանեօլլար ճէղիւրէյի սիլահ վէ գուվլէյի ասքէրկէ իլէ ղապթ իթմէյէ մէճպուր օլմուշլար իտի : Գաօնապօնըն պիրատէրլէրինտէն պիրի , Սպանեօլլարտան պիր դաշ էսիր էլտէ իտուպ , անլէրի մուգապէլէ իթմէքլէ գարընտաշընը գուրթարմագ սէվտասընա տիւշէրէք , Սէն թօմա գալտընա հիւճիւմ իթտի իսէ տէ , պիչարէ Հինտլի տալի իլիտ Օյէտա թարաֆրնտան էսիր իտիլտի : պուրնըն

իւզէրինէ Գաօնապօնըն Մանիգատէքս նամ պիր տիկէր պիրատէրի , ագրապարնըն ինթիգամըն , վէ ումուճ Հինտլիէրին էմըր հիմայէլէրինի տէրիւհտէ իտէրէք , պիլճիւմլէ ըէյիսլէրի թահրիք վէ թէշվիք իլէ , էիւզ պին քիշիտէն միւրէթթէպ պիր օրտունըն պաշընա կէշէրէք մուխասէմաթէ պաշլատը :

Վէկանըն կիւզէլ օլտար մէյտանը մուհարէպէ իթիսաղ իտիլտի : Սպանեօլլարա սատաղաթը իշին եէրլիլէրին մէնֆուրը օլան Կուադանակարի , մուհարէպէյի սէյր իթմէք իշին ամիրալըն նէղտինէ կէրմիշ իտի , Գօլօմպուրն էիւզ պին նէֆէր Հինտլիէրէ գարշու չըգալաճաղը գուվլէյի ասքէրկէ անճագ իրի էիւզ նէֆէր ըիյատէ իլէ էիրմի սիւվարիտէն իպարէթ իտի : շուֆարգ իլէ քի , Սպանեօլլար ղըրհ վէ գալգան իլէ քէնտիլէրինի մուհաֆաղա իթտիլտէն մատէ , ուզուն գըլըճլար , քէսկին մըղրագլար , թօրլար վէ տօլու թիւֆէնկէր իլէ միւսէլահ օլտուգլարը կիպի , մայէթլէրինտէ պալունան աթլար վէ իրի ալ քէօրէքլէրինտէն տալի հայլըճա մուալէնէթ կէօրէճէքլէրի տէրքետր իտի : Հինտլիէր իսէ չըրշըպլագ օլտուգլարը հալտէ , օգ , սաբան վէ սօրտտան պաշգա սիլահա մայիք տէյիլէր իտի :

Ամիրալ , տիւշմէնին քէսրէթինէ նիսպէթէն ըէք ճիւզվի օլան ասքէրինի պէօլիւքլէրէ թաղսիմ իտէրէք , հէր թարաֆտան հիւճիւմ իթմէյէ պաշլատը : պիչարէ Հինտլիէր , Սպանեօլլարըն թիւֆէնկ աթէշլէրինտէն տօլու թանէլէրի կիպի եէրէ տէօրիւլմէքտէ , վէ պինլէր իլէ , թօրլարըն աթաղլարը կիլլէլէրտէն թէլէֆ օլմագտա իտիլէր : արգատաշլարընը էանլարընտա էօլիւ վէ էարալը կէօրէն պու ղէվալը առէմլէր , սիւրիւլէրինէ գուրտ կիրմիշ գօյունլար միսիլու շաշըմըշ գալ-

մըշխար խոխ . հէլէ թօքլարն տէհչէթամիլ սէտալարնատան վէ գուհուրա կէլէն թօգ տիւման վէ ալէվտէն պիւթիւն պիւթիւնէ իւրքէրէք , օգլարը էլլէրինտէն տիւշէր , վէ գարմագարըշըգ պիւր հալտէ ֆիւրար խտէրլէր իտի :

Օյէտա , պիւշարէ Հինայիլէրին տիւշար օլտուղու պու հալի բէրիշանիլէթի վէ իւէվֆ ու տէհչէթի , այնի ֆըրթաթ ատտ խտէրէք , սիւվարիլէրի իլէ հիւճիւմ իտէրէք խասըր կիպի չիյնէմէյէ պաշաաը . պիւր եանտան տալի գուտուրմուշ իրի ավ քէօրէքլէրի իւզէրլէրինէ սալտըրըլարագ , ղէվալլըլարը սաղ սաղ բարալամագտա , վէ պօյուրըլարնատան ըսըրըգ սիւրիւքլէմէքտէ իտիլէր . արթըգ պու սէֆիլ տաւմէլլին ինհիլամը տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլարագ , ճանխըրաղ ֆէրեատլէր իլէ թագըմ թագըմ վէ գան իլէ միւլէմմա օլտուղլարը հալտէ օրմանլարա ճան աթմայա պաշլատըլար , իշթէ Սպանեօլլար պու սուրէթլէ գօլայճաֆագաթ մուճիպի մահճուպիլէթ օլաճագ պիւր մու ղաֆիլէրիլէթէ նայիլ օլտուլար :

Պու մու ղաֆիլէրիլէթտէն սօնրա ամիրալ , սէքիլ տօգուլ այ դատար ճէլիլէյի տօլաշըպ , մու գալլէմէթ իտէն գապիլէլէրի տալի մաղլուպ իթտի . էլճաթը պիւր բէյիստէն մատէ ճիւմէ բուէսսա , Սպանեօլլարա իթտաթ իթտիլէր : Պօէքիյօ նամ պու բէյիսին Անագաօնա իամինտէքի գըղգարընտաշը , Գաօնապօնըն ղէճէսի օլմաղըլա , թահարը էսարէթտէ պուլունան զօճաթընըն ինթիգամընը ալմասը իչին , կիճէ վէ կիւնտիւղ պիւրատէրինի թահրիք իթմէքտէն կէրի տուրմայօր իտի :

Սպանեալլըլար , մաղլուպ օլան գապիլէլէր իւզէրինէ վէրկիլէր վաղ իթտիլէր . պուշլար իւշ այտա պիւր մըգտարը մուայէն գում ալթունը վէրէճէքլէրի կիպի :

ալթուն պուլամայան գապիլէ տալի էիրմի պէշ լիտալամագ վէրէճէք իտի , պուշնըն իւզէրինէ պիւշարէ Հինայիլէր կիճէ կիւնտիւղ բրմագ քէնտըլարընտա տօլաշըպ ալթուն թօքլամայա մէճպուր օլտուլար քի , օտա կիւնտէն կիւնէ էքօլիլյօր իտի : Պու թամաքիար եապանճըլարըն կէօղիւնիւ ալթուն իլէ սօյուրմագ իչին պիւշարէլէրին չէքալիլ մէշագ գաթ , թարթի գապուլ իթմէղ պիւր հալէ կէլմիշ իտի . արթըգ թիւրքի չըղըրմագ , բագօ իթմէք կիպի էյլէնճէլէրին էէրինէ հէր թարաֆտա ահ ու ֆէյիտա , աղլամագ , վէ տէրա ու քէտէր հիւքմ իթմէյէ պաշլամիշ իտի :

Թարիֆի ղայրի գապիլ պիւր մէյուսիլէթէ ալիւշար օլան պու պիւշարէ տհալի , ճէլլատըլար օլան միտաֆիլլէրինի տճըրըլա մահլ իթմէք ֆիլլիլէն տիւշիւպ , պիլ ճիւմէ մահսուլաթը , մէյվէտար տղաճըլաք , վէ ղէր օլունմուշ թարալարը պօղուպ խարաղ խտէրէք մաղաբարա չէրիլթիլէր , լարին պու հալտէն քէնտիլէրի ղարարտիտէ օլուպ , դուհիլ ու ղաղստէն , վէ թահամմիլի նաղապիլ չարըմագտան խտաթարանարագ պինլէրէթ թէլէֆ օլմայա պաշլատըլար , չիւքի Սպանեօլլար պիւր գաշ կիւն ադաէմ Սպանեաաան կէլէն տէօթ գըթա սէֆինէ սոյէսինտէ քիւլլիլէթի էրդագա մալիք օլտուղլարը կիպի , գըրալիշանըն էմրի իլէ հէր այ պիւր կէմի մէքիւլաթ կէօնտէրիլմէսինէ գարար վէրիլմիշ իտի : Պու ճիհէթլէ պիւշարէ Հինայիլէր չարնաշար էինէ գուլիպիլէրինէ տէօնիւպ սուրէթը միտահիլէտէ չարըմայա աէվամ իթտիլէր :

Մէտէնիլէթ վէ խըրիթիլանըլը նամը նամիտի իլէ իֆիթիտար իտէն Սպանեալլըլար , պու աղվամը վահիլէյի ալէմը մէտէնիլէթէ իտիալ , վէ խըրիթիլանըլըն մուգատաէօ նուրի իլէ , պու պիւշարէլէրին էֆքեարընը

իշալ խեղճէք եւրտէ, սույի էֆրեար, հըրս ու թա-
մա, վէ ախլադը մէզմումէլէրի իլէ, պու սէֆիլ ահա-
լինին ճէլլատը օլտուլար: Էվիլէթ, պու հալիմ վէ չա-
լըզգան ատէմլէրէ ինսանիյէթ կէսթէրէճէք եւրտէ,
տէօյախլէր, թէրէլէտիլէր, էսիր իթտիլէր, գըրաըլար,
տօղրատըլար, վէ պագը գալանը հայվան կիպի գուլ-
լանմայա պաշլատըլար:

Ձէվալըլարըն կէօղիւ օ գատար գօրգմուշ իտի քի,
ախլը ինթիգամ ֆիքրի պիւսպիւթիւն խաթըլարըն-
տան չըգարագ, պիր Սպանեայը եալընը պաշընա ճէ-
ղիրէնին պիր թարաֆընտան տիկէր թարաֆընա պիլա
թէհլիքէ կիտիպ կէլէպիլիւ իտի: Պունլար, Սպանեօլ-
լարըն հէր պիր էմրինէ քէօր քէօրունա իթտաթ իթ-
մէքտէ իտիլէր: Խիւլասայի քէլամ էվիլէճէ էվրօրալը-
լարըն էլլէրինի էօրէն, օյունճագ բարչալարընտան
մէմուռն օլտն, վէ պէյազ ատէմլէրին վիրուաինի իհ-
սանը: Խլահի ատա իտէն պու սատէտիլ ատէմլէրին,
պու կիւնքի կիւն էսէրի պիլէ գալմամըշ տըր: ան ապըլ
Արէրիգա գըլթալընըն եւրլիսի օլան պագըր ընէկինտէ
պու ահալի, պիւթիւն պիւթիւնէ նապէտիտ օլմուշ տըր:

Սպանեայըլար, կէրէք տիւշմէնլէրինէ վէ կէրէք
տօսթլարընա պիր սիյագ իւզրէ, եանի այնի պարպար-
ըղլա մուամէլէ իթտիլէր: Գօլօմպոսըն զայպուպէթի
էանսընտա, կուագանակարինին թէպասընտան տո-
լի վէրկի ալընըպ անլէր տէ տիւշարը ֆէլաքէթ օլտու-
լար: Սպանեօլլարը սէվիպ սատագաթ իթտիլի իչին,
հէմէհրիլէրինին խուսումէթինէ սիրէր օլան պիշարէ
ըէյիս, հագլարընտա պին ախլիլ էյիլքաէ պուլուն-
տուղու, վէ միւրլիթի իլէ միննէթտար գըլաըղը ա-
տէմլէրին, մուամէլէյի վահշիյանէսինտէն տիլիւր օլա-
րագ, վէ կիճէ կիւնտիւզ ահ ու ֆէրեատ իտէրէք,

նիհայէթ հիւզնի քէտէրինտէն նաշի չէքիմիշ օլտու-
ղու, վէ կէօղ եաշը իլէ թօրաղընը ըալթարըղը պիր
մաղարա տէրունինտէ թէրըր տաղտաղայի հայաթ
իյէտի:

10

Գօլօմպոս ալէյինիսէ գուրուան տուգալար վէ
Սպանեայա ազիմէթի:

Պունտան էվիլէ հէքեայէ իթմիշ օլտուղումուզ
կիպի, Բէթրի Մարգարիտա հիտտէթլէնէրէք Սպան-
եայա ազիմէթ իթտիլի էանտէ, Գօլօմպոսըն ալէյ-
հինտէ էօյլէ պիր ազիլիյաթտէ պուլունմուշ, վէ մու-
մաիլէյհին սույի իտարէսինտէն օ գատար չիքեայէթ
իյլէմիշ իտի քի, ազըպէթ գըրալ իլէ գըրալիշա պու
պէօյիւք ատէմին հագղընտա չիւպհէյէ զահիպ օլ-
մայա պաշլամըլար իտի: Իմտի գըրալիշա իչի թարա-
ֆէյն տինլէյիպ, վէ անէ կէօրէ պիր հիւքմ վէրմէք
իչին, պիր մէմուր կէօնտէրմէյէ գարար վէրտի: հա-
գըղաթէն պէօյլէ պիր իչին թահգըղաթընա մէմուր
օլան ատէմ, առալէթըրվէր վէ պիթարաֆ պիր զաթ
օլմուշ օլտա իտի, էլլէթտէ մուհասէնաթը կէօրիլիւր
իտի: Փագաթ թէհսիւֆ օլունուր քի պու իչէ մէմուր
օլան ատէմ զաթէն մաղրուր վէ խօտպին օրմաղըլա,
իւհտէսինէ հէվալէ պույրուլան պու նաղիք մէմուրի-
յէթտէն պիր գաթ տահա քէսպը զուրուր իտէրէք,
իչի պիւսպիւթիւն ֆէնալաշարըրը:

Ժան Ակուատտօ նամընտա պու մէմուր, էլլիզապէթ

լիմանքնա վասըլ օլտուղունտա, ամիրալ օրատա տէ-
յիլ իտի : Ակուատո, Գօլօմպոսըն վէ.քիլի վէ պիրատերի
օլան Պարթէլէմի Գօլօմպոսա զայէթ նապէճա պիր
մուամէլէ իպրապ իտուպ, գըրալ վէ գըրալիչա թարա-
ֆընտան օրատա պուլունան Սպանեօլարա խիթապէն
եազըլմըլ պիր մէ.քթուպը, պօրազանլար վէ միւնատիլէր
վասէթասը իլէ ալէնէն օգութտու, մէ.քթուպը մէգ-
քիւրըն մաալի, կէօնտէրիլէն ժան Ակուատօնըն թէֆ-
թիլ մէմուրը օլտուղունը վէ սէօլլէրի իթիմատէ չայան
իտլիլիսի պէյանտէն իպարէթ իտի :

Տէրհալ պիր թապըմ միւնրիմէր, վէ ամիրալտէն
գօրգմայա սէպէպլէրի օլան միւֆտիտէր, եէնի գուվ-
վէթէ վէ հիւքմէ մէյլ իտէն ալչադ ատէմէր կիպի
Ակուատօնըն նէզալինէ գօշարադ, Գօլօմպոսա ալէյհնտէ
տէմէտիլլէրի սէօլ, վէ իթմէտիլլէրի ազվիյաթ գալ-
մատը. Ակուատօ իտէ ապա ատալէթի նազարը տըգ-
գաթա ալմայարադ պու իհթիմաթը գապուլ իթտի,
վէ խօտրէրէսթանէ պիր թապիլ իլէ, Գօլօմպոսըն ճէլ-
պլինէ տայըր պիր պէօլիւք սիւվարի թային իթտի. ֆա-
գաթ ապրէր հէնուզ եօլա չըգմազտան, Գօլօմպոս, Է-
լիզապէթէ վասըլ օլտու, վէ Ակուատօնըն նէզալինտէ-
քիլ ըէսմի էվրադը կէօրիւր կէօրմէզ, էֆէնաթիլլէրի վէ
համիլլէրի պուլունան գըրալ իլէ գըրալիչանըն հէր պիր
էմիլինէ նօգթասը նօգթասընա իթտաթ իտէճէյինի պէ-
յան իթտի :

Ամիրալըն, պու մութիլիլի զաաֆէթինէ համլ օ-
լունարադ, Ակուատօ, մուամալլէյհն հազգընտա թէէ-
սիր ու նուֆուղունը սալի իաթիմալ իթմէյէ պաշլա-
յըպ, պու սուրէթլէ անը թահքիր իթմէք ֆիքրինէ
տիւշտի. պլլթիլն ճէգիրէտէ ամիրալըն ալէնէն գաթլ
իտիլէճէյի, վէ Ակուատօնըն անըն եէրինէ վալի վէ պաշ

վէ.քիլ օլաճադը հէվատիսի չույու պուլտու, եէրլիլէր
տախի ամիրալըն տէյիլմէսի հազլարընտա խայըրլը օ-
լաճադընըլուսիա իտէրէք, Գօլօմպոսըն ալէյհնտէ չի-
քէայէթտէ պուլունտուլար. Ակուատօ, իլի թարաֆէյն
տիլնէյիպտէ թապտիք վէ մուհաքէմէ իթմէքսիլին, վէ
Գօլօմպոսը տախի սէօլլէթմէքսիլին իչպու չիքէայէթ-
նամէլլէրի ալլըպ Սպանեայա ալտէթէ գարար վէր-
տի :

Գօլօմպոս, քէնտինի միւտաֆտա վէ տիւշմէնլէ-
րինի մահճուպ իթմէք իչին պէհէմէհալ Սպանեատա
պուլունմատը լազըմ կէլտիլինի հըսս իտէրէք, քէնտի-
տէ Ակուատօ իլէ պէրապէր կիթմէյէ գարար վէրմէք-
լէ, ճէգիրէնին իտարէսինի մուվադգաթէն պիրատէրի
Պարթէլիմէյէ իհալէ իթտի. Ամիրալ, քէնտի ալէյհն-
տէ պուլունանլարըն պէօլիւքլէրիլիտէ պէրապէր Բս-
պանեայա կէօթիւրմէյէ բէք չօգ սոյ իթտի իսէ տէ
մուվաֆֆադ օլամասը, վէ պէօլլէճէ 1496 սէնէսի Մարտ
այընըն իչինտէ եօլա չըգալ :

Գօլօմպոս, չէքտիլի պու սօն միհնէթ ու մէշադ-
գաթ պրասընտա ուֆադ պիր չէյ իլէ թէսէլլի պուլու-
յօր իտի, չէօլլէ քի Միշէլ Տիազ նամ Սպանեօլըն
պիրի, արգատաչընը տուէլլօտա գաթլ իթմիլ օլմա-
ղըլա, պիր բէյիսին սուլ զէվճէսի եանընա իլթիճա
իթմիլ, վէ մուախիտըն մէզպուրէ իլէ էվէնմիլ իտի.
պու գատըն կիւնին պիրինտէ գօճասը Միշէլլէ, Հայնա
նէհրի եազընընտա պուլունան տաղլարըն պիրինտէ
ալթուռն մատէնի կէօթէրտի. Միշէլ պուլըն, գապա-
հաթընըն աֆիլընա միւտալիտ պիր ֆըրսաթ առտ իտէ-
րէք, կէլիպ իլի ամիրալա անլաթտը. մուամալլէյհ Մի-
շէլի ազիմ պիր մուհապէթլէ գապուլ իթտի. զիրա
պու սուրէթլէ Հայտի ատապընտա ալթուռն մատէնի օլ-

տուղունը իսպաթ իտեճէք, վէ տիւշմէնէրինին աղղընը
գաբայաճագ խաի:

Միւթէմատի էամէքտէ օլան շարդ րիւզկեարլարը
սէպէպի իլէ պու եօլճուլուդ հէմ ուղուն սիւրտի, վէ
հէմտէ րէք միւշկիւլ օլտու, թայիֆէլէր՝ դումանեանըն
նօգսանիլէթինտէն հայլըճա սըղընթը չէքտիլէր, վէ
քէնտիլէրինի պէօյլէ պէլալարա սէվդ իթտիլինտէն տօ-
լայը ամիրալըն ալէյհինտէ իթմէտիլէրի սէօղ գալմա-
յօր խաի: Նիհայէթ կէմի՝ Յուսիսին օն պիլիմնէի կիւնի
Գատիլէ լէմանընա վաարլ օլտու:

Գօլօմպուս, գըրալ իլէ գըրալիչա, թարաֆընտան
էվիլէլէի կիպի աղիմ պիլի հիւրմէթ ու րիւայէթ լէ գա-
պուլ օլունտու: մուսուրիլէյհիւմ կէրէք Բէթըօ Մադա-
րիտանըն իթհամաթընտան, վէ կէրէք Ակուստօնըն
կէթիլտիլի իշթիլընանամէլէրտէն ասպա պահս իթմէ-
յուպ, էղհէք ճիհէթ քէնտիլինի թաաղիմ իթմէքտէն
կէրի տուրմատըլար ամիրալ պու տէֆա սէքիլ գըլթա
կէմի թալէպ իալիյօր խաի: պունլարըն իրիտի տէքհալ
մէհաճիլիլէն կէօնտէրիլէճէք, վէ ալթըրաա քէնտի
թահալը գօմանտասընտա պուլունաճագ խաի: Պունլար-
տան պաշգա գըրգ սիւարի վէ եիւղ նէֆէր Բիյատէ
ասըքիլ իլէ ալթմըշ նէֆէր թայիֆէ, եիլմի գույուճը
էլլի չիֆիթճի, եիլմի գատար սայլըր տէնտաթքեարլար
օթուլ գատըն, բարաղ, հէքիմ, ճէրրահ, վէ հաթ-
տա խանէնտէլէր պիլէ թալէպ իթտիլի, պունլարըն
ճիւմէթի վէրիլաի:

Իւշ եիւղ նուֆուղտան իպտիլէթ օլան պու եօլճու-
լար հիւքիւմէթտէն մաաշ ալաճագլար խաի: Լարին ամի-
րալ պունլարտան մաաշ քէնտի մէսաքիլի իլէ պէշ եիւղ
քիշի տահա պէրապէր կէօթիլըմէյէ մէզուն օլաճաղը-
նա տայլըր գըլտալտան մախսուսի պիլի էմի տալի իսթիհ-

սալ իտէպիլտի: քէզալիք գըրալիչա, թօրլայաճագլարը
ալթունըն իւշտէ պիլիլի հիւքիւմէթէ վէրմէք, վէ
Գատիլիլայ թէպատսընտան օլմաղ շարթըլըլա, հէր
քիմ իսթէրսէ Գօլօմպուս իլէ պէրապէր կիթմէյէ մէզուն
օլտուղունըն ահալիլէ իլան իթտի: վադաա պու թէքիլիֆ
չօղլարըն հըրս ու թամաընը թէչիլիլ իթտի իտէ տէ,
եէնի տիւնեատա վուդու պուլան խասթալըլարտան,
վէ պլտէթ իտէպիլէրին եիւղլէրի սօլկունլուղաճաան չօղ-
լուդ ճէսարէթ իտէմէյօրլար խաի: Պունըն իշին Գօլօմ-
պուս, միւճրիւկէրէ վէ մահքիւմէրէ սայլըր ճէզալար
վէրիլէճէք եէրտէ, անլէրին իսբանեօլա աստպընա նէֆ
օլունմալարընը թէքիլիլ իթտի: մուսուրիլէյհին պու թէք-
իլիֆի տէ գապուլ օլունտու, փաղաթ պու ֆիլիլի Գօ-
լօմպուսըն հաղգընտա րէք մուսիպէթիլ օլտու: նաարլ
քի իլէրուտէ կէօրէճէլիլ:

Ելհասըլ ամիրալ իրի աէնէ զարֆընաա պու իշլէ-
րի սըրասընա գօյաու գաան սօնրա, 1498 սէնէսիՄա-
յրսընըն օթուղընը կիւնի եօլա չըդարաղ, իշպու իւ-
շիւնճի սէյահաթա իպթիտար իլլէտի:

Գօլօմպուսըն աստպընա իւշտէ պիլիլի հիւքիւմէթէ վէրմէք, վէ
Գատիլիլայ թէպատսընտան օլմաղ շարթըլըլա, հէր
քիմ իսթէրսէ Գօլօմպուս իլէ պէրապէր կիթմէյէ մէզուն
օլտուղունըն ահալիլէ իլան իթտի: վադաա պու թէքիլիֆ
չօղլարըն հըրս ու թամաընը թէչիլիլ իթտի իտէ տէ,
եէնի տիւնեատա վուդու պուլան խասթալըլարտան,
վէ պլտէթ իտէպիլէրին եիւղլէրի սօլկունլուղաճաան չօղ-
լուդ ճէսարէթ իտէմէյօրլար խաի: Պունըն իշին Գօլօմ-
պուս, միւճրիւկէրէ վէ մահքիւմէրէ սայլըր ճէզալար
վէրիլէճէք եէրտէ, անլէրին իսբանեօլա աստպընա նէֆ
օլունմալարընը թէքիլիլ իթտի: մուսուրիլէյհին պու թէք-
իլիֆի տէ գապուլ օլունտու, փաղաթ պու ֆիլիլի Գօ-
լօմպուսըն հաղգընտա րէք մուսիպէթիլ օլտու: նաարլ
քի իլէրուտէ կէօրէճէլիլ:

Ելհասըլ ամիրալ իրի աէնէ զարֆընաա պու իշլէ-
րի սըրասընա գօյաու գաան սօնրա, 1498 սէնէսիՄա-
յրսընըն օթուղընը կիւնի եօլա չըդարաղ, իշպու իւ-
շիւնճի սէյահաթա իպթիտար իլլէտի:

ԻԻՉԻՆՃԻԻ ՎԷ ՏԵՕՐՏԻՆՃԻԻ ՍԵՅԵՍԱՀԱՐ

1

Ան ասը Ամերիգա գրքաւորնն պոլոնմասը .

Գօլօմպոս , մէհաճիրէթ թէհէսիս իթմէք քիւլֆէ-
թինի տիկէրլէրէ թէրք իլէ , քէնտիսի եալընըզ գը-
թայի ճէտիտէ քէշֆի իլէ մէշուլ օլտա իտի բէք իտա-
պէթ իթմիշ օլուր իտի , զիրա օ հալտէ հատէտ վէ
քին ու զարազառն իլէրի կէլմէ պիր թադըմ հատի-
սաթը միւլէլմէյէ հէտէֆ օլտադ , գաղանադը շան
ու շէրէֆ , էսէֆամիդ հալլէր իլէ գարըշք օլմայաճադ ,
վէ եալընըզ պու կիպի թէհէրլէրի սէյահաթմա վու-
գուր թապիլի օլտա մէշադգաթը սէֆէրլէյէյի իթմի-
յար իտէճէք իտի :

Ամիրալ , պու եէնի սէյահաթընտա ճէնուպա տօղ-
րու կիթմէք իսթէյիպ , կէմիլէրտէն իւշ գըթապընը
պիր չօգ մուհիմմաթ վէ պազը սէնաաթքեարլարը հա-
միլէն իսթանեօլա մէհաճիրլինէ իզամ իլէ , քէնտիսի
թահաթը գօմանտաթընտա իւշ գըթա սէֆինէլէր պու-
լունտուղու հալտէ եէնի գըթալար պուլմադ ազմինէ
տիւշտիւ , վէ Յունիսին եիրմի եէտիսինտէ Նէշիլ պուր-
նը ատալարընը կէշիպ , իսաթը իւսթիւվայէ գատար
իլէրլէտի :

Գօլօմպոս , իսաթը իւսթիւվատէքի հէրարէթին հիշ
պիր լիւզկեար իլէ սէրինլէնմէյէճէյինի հէնուզ պիլմէ-
յօր իտի . իմտի հէրարէթ օ տէրէճէ քէսպը շիտաթթ

իթաթի քի , կէմիլէրլին գաղաթթը էրիլիպ օմուրլալար
ալըմայա , Ֆըշըլարըն շէնպէրլէրի աթըպ թուղլանմիշ
էթ վէ պալըզ կիպի մէքիւլաթ գօլմայա , վէ պուզ-
տայ գուրոյուպ իլէ եարամամայա պաշլաթըլը կիպի ,
թայիֆէլէր տաթի տմայարտա տուրուպաթ իշ իշլէյէ-
մէզ պիր հալէ կէլաիլէր :

Գօլօմպոս , զարպի ճէնուպա տօղրու իլէրլէյիպ
պիր տէրէճէյէ գատար սէրին հէվալէրէ թէսապիւֆ
իթաթի իտէ տէ , պուրտաթ տաթի կէմիլէր տէհէթթիւ
պիր ըզթըրապէ տիւշար օլտուլար , գիրա Յունիսին իւ-
շիւտէ պիր այ գատար հիշ պիր եէրէ օղրամադ սըղըն
եօլմուլուգ իթմիլէրլինտէն իլէճէք սու օլտադ տն-
ճադ պիր ֆըշը թաթթը սու (*) գալմիշ իտի : Թայիֆէ-
լէր սուսուղըր տան գըրըրաճադլաթընը տիւշիւնիւպ
ֆէնա հալտէ մուլթաթըլ օլտուլարը կիպի , ամիրալ
տաթի սոն տէրէճէ պիր էնտիլէ իշինտէ պուլունտու-
ղունտան , իլք պուլունտն գարապը էգանիմի սիւլաթէ
(եղրորդութիւն) թէսմիլլէ իթմէյի տհտ իթաթի :

Էօլլէն իւսթիւ թայիֆէլէրտէն պիր օրթա տիրէ-
յին իւղէրլինտէն վէ թա ուղադտան իւշ տաթէտ տադ-
լար կէօրիւպ «Գարա , գարա» տէյու պաղըրմաթը ի-
լէ , ճիւլլէնին գալպի մէսէրլէթ իլէ տօլտու , ֆիլ հա-
գըգա պու իւշ տաղլար եէքաիկէրէ պիլթիլլէր օլմալա-
րը իլէ , էգանիմի սիւլաթէ նամը բէք միւտսիպ տիւշ-
միւշ իտի . ամիրալ տայիմա ճէնուպա տօղրու կիտէրէք

(*) Անպաշլաթընա կէօրէ օ վազըթլար տէնիգ սուլը-
նը իշլէճէք հալէ վազ իթմէք թէրթիպի հէնուզ մայիւմ
տէյիլ իմիշ . էլնամիւլլաճ շիմտի ուլուս ու ֆունուս սայէ-
սինտէ պուրն տա շարէսի պուլունմուշ տըր . շլէ վաթօր-
լար իտէ , իսթիմ սուլը սայէսինտէ պու պէլլէտէն պիւսպիւ-
թիւն պէրի տիր :

մահալի մեղքիւրէ վասըլ օլուպ տաղը դաղըթարադ
թաթը սու պուլաու :

Պու մեհնուլ արաղիտէ պուլունան հէր շէյ ա-
միրալը թեաճիւպտէ պրրադըյօր իտի : Թաթը սու-
լարըն տէնիզէ աէօքիւլմէսինաէն թէհլիքէլի ագընթը-
լար հուսուլէ կէլիյօր իտի : հէլէ պիր տէֆա տաղ ճե-
սամէթինտէ պիր սու երղընթըսը կէմինին իւզէրինէ
կէլիւ օ տէրէճէ եիւ քսէլթաթի քի : հէման պաթաճա-
ղընա բէմադ դալտը պուրասա տէնիյ տայիմա քէօ-
րիւրմէքտէ վէ կիւրիւլթիւլէր հասըլ իթմէքտէ օլտու-
ղունտան , ամիրալ մահալի մեղքիւրի «Էթտէր աղղը»
թէսմիյէ իթտի :

Գօլթմաղուս պու մահալին ճիհէթը ճէնա պիյէսինտէ
զայէթ վասի պիր գըթա կէօրտիւ պիր աղ սօնրա
գըթայի մեղքիւրէ սէքէնէսինտէն եիւզ եիլմի գա-
տար վահշիլէր գանթթըրըյըլա կէլիւ կէմիյի իհա-
թա իթտիլէր , պունլարըն չէհրէսի պէյաղ վէ էնտամ-
լարը կիւզէլ օլուպ , վիճուալէրի ետըր պէլլէրինէ գա-
տար պօյալը քամպուգ պէզի իլէ մէսթուր իտի : Իշլէ-
րինտէն պիրի կէմինին տիւ մէնճիսի իլէ գօնու շմայա
պաչատը : տիւ մէնճի մերգու մա պիր շարդա իլէ պիւ
մանթօ վէրտիլինտէ , Հինալի , բէմալի մէսէրլէթլէ իշ-
պու հէտիլլէյի գապուլ իտուպ , գարայա չըգտըղլա-
րընտա քէնտիսի տէ անլէրէ հէտիլլէր վէրէճէյինի ի-
շարէթլէր իլէ անլաթար :

Ամիրալ , օ էսնատէ եէրլիլէրին լիսանընճա Բարի-
յա նամ կէնիշ պիր քէօրթիլլէր տէրունինտէ պուլու-
նուպ քէնտիսինի էմին պիր հալտէ զանն իտիյօր իտի :
պու արաղի զայէթ միւնալիթ վէ մահսուլտար օլտուղու
կիպի , սէքէնէսի տաթի օլտուգճա թէրպիլլէլի վէ զէ-
քի տաէմլէր զանն օլունույօր իտի : Պունլար , Սպան-

եօլլարը նէգաքէթ վէ ինսանիլլէթ իլէ գապուլ իթտի-
լէր : Բէյիպլէրի տաթի ամիրալը թաամա տալէթ իլէ
թալթիֆ իթտի : պունլար իշարէթլէր իլէ շարդ ճիհէ-
թինտէ քիւլլիլլէթլի ալթուն պուլունտուղունը ան-
լաթմադտա իտիլէր : պու արաղինին սահլիլինտէ բէք
չօգ վէ նէֆիա ինճու պուլունուպ , Սպանեօլլար չընղը-
րադլար վէրիպ պէտէլինէ ինճու արմադտա իտիլէր :
Գատընլարըն կէրտանլըղլարը վէ պիլէպիլլէրի պու նէ-
ֆիա ինճուլէր իլէ միւզէյէն իտի :

Ամիրալ , Բարիյա տան խուրու ճ իլէ էթտէր աղղը
թէսմիյէ իթտիլի տէնիլի աղիմ պիր միւշկիւլաթ իլէ
կէլիւ , ատա զանն իթտիլի Բարիյա մէմալլէրինին ճի-
հէթը ճէնուպիլլէսի սէվահլիլինի թէֆթիլ իլէ , տէնիլ
սույունըն հըսպ օլունաճադ մէրթէպէ թաթըլ օլտու-
ղունը թահգըղ իտուպ , վէ Յրէնօգօ տէնիլլէն զայէթ
կէնիլ պիր նէհրին տէնիլլէ տէօքիւլմէսինտէն հասըլ
օլան պիր ագընթըյա թուլթուլարադ , օրալարա միւ-
թէատտիտ չայլար աղաճաղընը պիլ իսթիտալ , ար-
թըգ մէմալլէրը մեղքիւրէնին ատա օլմայըպ արաղլի
մուսալիթէ օլտուղունա շիւպհէսի գալմատը : Փաղաթ
պու գըթայը , Սսիյա գըթասընըն պիր գըմընը զանն
իտիյօր իտի :

Գօլթմաղուս , 1498 սէնէսի Օգոստոսընըն իլք կիւնիւ
իշպու Ամէրիգա գըթասընը պուլմուշ օլուպ , պու գը-
թայի մեհնուլլէյի թէֆթիլլէ իթմէյէ բէք զիյատէ ար-
ղու իտիյօր իտի իսէտէ , մադսատընա նայիլ օլտամա-
տը : զիրա տէօրթ այ տէվամ իտէն պու եօլճուլուգ-
տան նէշաթ իտէն թահամիլլի զայրի գապիլ միհն ու
մէշադգաթ , թէքմիլ թայիլլէլլէրի ետըր էօլիւ հալինէ
վաղ իթմիլ իտի , ալէլլուսուս քէնտիտէ սըթմատան ,
վէ կէօլլէրինի քէօր իտէճէք տէրէճէտէ շիտտէթլի

պիր կէօղ ազրըսընտան մուղթարըս օլմաղըս , չար-
նաչար իսքանիսլա եախօտ Սքանեօղա ադապընա ալտէթ
իթմէյէ մէճպուր օլտու (*):

2

Հայթի Գեղիւթիսիճիս Խարէսի :

Պարթէլէմի Գօլօմպոս , թապէն փերասէթի վէ
իշիւղար պիր առէմ օլմասը իլէ պերասէր , երնէ
Հայթի մէհաճիրէթինի հիւսնի սուրէթտէ իտարէ իտէ-
մէյօր իտի , պուսըն պաշլըճա սէպէպի իտէ , Սպան-
եօլլարըն առէմի իթիֆազընտան նէշաթ իթմէքտէ ի-

(*) Ֆիլիսօֆա առաւել Ամէրիգա գըթսյի ճէսիմէսինի
պուլան Գօլօմպոս տըր : նասըլքի էթտէր աղղը վէ էգանիմի
գիւլասէ թէսմիյէ իթտիյի եէրէր , էլեէվմ պու իսիմէր իլէ
միւսէմիս օլտուգլարը , պուսը թաստիգէ քեաֆի տիր : հալ
պու քի մէմպիքը մէգքիւրէ պու կիւնքի կիւն Սմէրիգա նա-
մընը ալմըլ տըր , զիրա Սմէրիկոս Վէսթուչչի նամ պիր ֆիօ-
րէնչալը , Գօլօմպոսըն քէշֆիյաթընտան պիր սէնէ ոօնրա ,
ամիրալըն իլք սէյահաթընտա չըգտըղը իտարթաղըր , վէ
րուզնամէսինի էլտէ իտէրէք , Ալընգօ Օյէտա իլէ պէրասպէր
պիր Սպանեա տօնանմասընը թահաղը գօմանտաընա աղա-
րաք , Գօլօմպոսըն քէշֆ իթտիյի մէմալիքի թէքրար քէշֆ
իթտի , վէ սայթ ու շէօհրէթի տիւնեայը թութարաղ , վէ
մէմալիքի մէգքիւրէնին քէշֆի մուճալիէյհէ համլ իտիլէրէք ,
անըն իսմի իլէ Սմէրիգա թէսմիյէ օլունմուշ տըր :

տի : Պարթէլէմի , Գօլօմպոսըն թափսիյէսի մուճիպինճէ ,
ճէգիրէնին մինասիպ պիր մէվգըսընտա Սան-Տօմէնիկօ
նամ եէնի պիր շէհր վէ պիրաէ գալա իմալինէ իալթի-
տար իտուպ , էլիղապէթ շէհրի ահալիսինին գըսմը ա-
ղամընը օրայա նաղլ իթտիրտի , պատէհու Գաօնապօ
րէյիսին պէտպահտ գէվճէսի իլէ աղար մուհէտէ
իթտի : նասըլքի տէմիլիլ Սնագօանա , եանի քէնտի
իսանլարընճա ալթուն չիլէյի թէսմիյէ օլունան պու
գատըն , եէրիլէր ինտինտէ մէշուր վէ միւթէպէր օլ-
տուղու կիպի , պիրատէրի Պօեէքիյօ իւղէրինտէ տալի
թէէսիր ու նուֆուզու ճարի իտի :

Պօեէքիյօնըն Գաարակուա տէնիլէն մէմալիքի , սօն
գարըլըղըլըլարտան պիր կէօնա զարարէ տիւչար օլմա-
մըլ իտի , զիրա Սպանեալըլար հէնուղ օրայա այագ
պասմամըլ իտիլէր : Պարթէլէմի Պօեէքիյօ իլէ հէմի-
րէսինի զիյարէթ իտուպ , պու սատէտիլ վահշիլէրտէն
ասլա մէմուլ օլունմաղ սուրէթտէ պիր նէղաքէթ իլէ
գապուլ օլունտու : Սնագօանա զաթէն աղըլը պիր
գատըն օլուպ , Սպանեօլլարըն աղլ ու մէհարէթինէ
թէհաճիւպ իլէ պերասպէր , անլէրին մահգա ու մէտէնիյէթ
սայէսինտէ պու խասէլէրէ մալիք օլտուգլարընա գա-
նաաթ կէթիրմիլ իտի : Պարթէլէմի , Սնագօանայը կէ-
միյէ տալէթ իթտի : մէղպուրէ իշտէն անլար վէ աղըլ
էրէր կիպի պիր աղղգաթ իլէ սէֆինէնին սուրէթը ի-
մալինի թէտգըղ իթտի : պիրատէրի Պօեէքիյօ իտէ քէ-
մալի մէմուսիլիլէթլէ , Սպանեօլլարա վէրկի վէրմէյէ
ըաղը օլուպ , պէօյլէճէ Պարթէլէմիտէն մուֆարէգաթ
իթտիլէր :

Գօլօմպոսըն պիրատէրի Պարթէլէմի , պու սուրէթլէ
իթիյաթքեարանէ վէ հալիմանէ տալլանարագ , եա-
վաշ եալաշ եէրիլէրին հիւսնի թէվլէճճիւհիսի ճէլպ իթ-

մէքտէ իբէն , մայէթիկտէ պուլունան մէմուրլար իտէ , պիլաքիս պիլալէլէրի թագեիդ իթմէքտէն պիրան կէրի տուրմայօրլար իտի , զայրէթլի վէ չէնի բարաղլար , քէմալի մուվաֆադըլէթլէ Վէկա ահալիսինի թէրալլէ վէ խըրիսթիան իթմէյէ պաշլադըլար իտի , Հաթտա օն ալթը քիշիտէն իպարէթ պիր Հինտլի ֆամիլէա , մէրգուման բարաղլարն վաղլարը իլէ խըրիսթիան օլտուղլարը կիպի , ըէյիսլէրի Կուարիօնէքս տալի վաղ ալլանէմէյէ կիտլօր իտի . ֆագաթ ասհապը ըուլթէտէն պիր Սպանեօլ , մումալլէյհին գարըլարընտան պիրինի պաշտան չըգարարըլը ճէհէթլէ , ըէյիս ֆէնա հալտէ գուտուրապ . խըրիսթիանըգտան նէֆրէթ իթալի . բարաղլար տալի մուֆարէդաթ իթալիքլէրինտէ , եէրլիլէր աչաղլանարադ բարաղլարն պըրադմըլ օլտուղլարը միհրապլար վէ մուգատտէս թասլիքլէրի բարչալայըլ խարապ իթալիլէր . պուրն իւղէրինէ Սպանեօլլար թէֆիթիլի տին գանունը ահրամալնճա , իրթիքեապ իթալիքլէրի գաղաւհաթը վէ միւսթահադ օլաճաղլարը ճէգայը պիլմէյէն պիլադէ Հինալիլէրի , աթէշտէ եուգարադ թէլէֆ իթալիլէր .

Պունըն իւղէրինէ պիլճիւմէլ ըէյիսլէր Կուարիօնէքսին թահաը ըէյատէթլինտէ պիլ իթթիֆադ , մէմէլէքլէթլէրինի Սպանեօլլարն թաղալլունմընտան գուրթմարմայա գարար վէրոլիլէր . ֆագաթ Պարթէլէմի վաղթինտէ պու իսեանէ վագըֆ օլարադ , եիւղ նէֆէր աթէր իլէ կիճէլէյին նալէհան Կուարիօնէքսին քէյիլէնէ հիւճիւմ իտէրէք , պիլճիւմէլ ըէյիսլէրի էսիր իտէրէք զէնճիրէ վուրաուլար . իրինճի կիւնի պիլնլէրճէ Հինալիլէր ալլահադ օլարադ , վէ աղլայըլ սըղլայարադ Մագթաղինա գալէսինին էթրաֆընը ալլադ սուրէթը թաղարուանէտէ ըէյիսլէրինի թալէպ իթալիլէր . Պարթէ-

լէմի , Հինալիլէրին տօթլուղունը գաղանձադ իշին ըէյիսլէրի սալը վէրալ , տնճադ Սպանեօլլարա սօն տէրէճէ աիւլմէն օլան իքի քիշի իլէ , ըէյիսին զէվճէսինի պաշտան չըգարան Սպանեօլլար իտուլ իթալիլէր . պատէհու Կուարիօնէքս թէպապընա պիր տահա իսեան իթմէմէլէրինէ ապըր նասիհաթ իթմէսի իւղէրինէ , սաթէտիլ Հինալիլէր առալէթի ունուտարադ , էվէլէքլինաէն զիյադէ Սպանեօլլարա տօթլ օլաուլար , վէ ըէյիսլէրինի ումաղլարը իւղէրինէ գալարարադ , մէսէրէթ սէտալարը իլէ ալլադ կէթիւլալիլէր .

Թէէսիւֆ օլունուր քի , պու ապայիլի հալ ուղուն միւտաթ թէվում իթմէսի . Բօլտան համ պիր Սպանեօլլարն խըյանէթի իլէ թէքմիլ ճէղիլէ ալթիւսթ օլուդ , պիլճիւմէլ եէրլիլէր իսեան իթալիլէր . էվէլճէ Գօլօմպուսըն խըտմէթքեաղլարընտան օլուդ , մու ալիսարէն կիթտիքճէ քէսպը նուֆուլ իտէն , վէ ամիրալ թարաֆընտան ճէղիլէյէ հարիմ նասալ օլունան պու ալլադ , Պարթէլէմինին վէրկի թօրլամադ իշին ճէղիլէտէն զայպուլէթլինի ֆըրսաթ աաա իտէրէք , վէ եէրլիլէրլէ պէրապէր պիր թաղում հայաղլարը պաշընա թօրլայալադ , գալանըն իւղէրինէ հիւճիւմ իթալիլէր իտէ տէ , Պէհատըր մուհաֆըդ գալայը մուհաֆաղա իթմէյէ մուվաֆիադ օլտու , վէ Պարթէլէմի աալի եէթիլէրէք , պիր տէրէճէյէ գատար իսեանը պապաղլարալիլտի .

Լաքին իսայընը մէրգում « Գօլօմպուս իթիպալտան տիւլմիլ օլուդ , պէն սիլի օ զալիլին ճընաը թաղալլունմընտան գալթալաճաղլում » տէյէլէք , Կուարիօնէքսի պիլէ իսեան իթալիլալի վէ պէյլէճէ ալլէնէսինի չօղալթաը . եկեր ամիրալ տօհանմադըն պիր գըմը ճէգիլէնին իմուտարնա շիթալ իթմէմիլ օլտա իտի , խալըն Բօլտան , Պարթէլէմիլի գալթ իտէճէք իտի , վա-

գաա մերգումըն խըյանէթի զահիր օլտու իսէտէ, չի-
փայտէքի պիշարէ Հինտիլէր գուրպան կիթտի: Կուա-
րիօնէքս, Սիկուա տաղլարընըն բէյիսի պուլունան Մա-
յօպանէքսէ միւրաճաաթ իթտի, վէ մերգում տախի
բէյիսի հիմայէ իտէճէյինի վատ իթտիյինտէն, Սպան-
եօլլար իլէ մուհարէպէ իթմէյէ մէճպուր օլտու, վէ
էսնայի միւտարէպէտէ քէնտի իլէ Կուարիօնէքս, Լա-
պանեօլլարըն էլինէ էսիր տիւշտիւլէր, պու պիշարէլէր
բէհին մէգամըյըլա թէվգըֆ իտիւտիլէր:

Պարթէլէմի, Բօլտան աֆիլ իտէճէյինի եէմին ի-
տուպ սուլէ թէքլիֆ իթտի, Լաքին խայլինի մերգում
իշպու թէքլիֆի գապուլ իթմէտիքտէն մատէ, Պարթէ-
լէմի թարափընաան կէօնտէրիլէն հէյէթը սիւֆէրայը
տախի թահգիր իտուպ, քէնտի հիսապլարընա ալթուն
թօբլամագ իլին, պաշընա թօբլամըշ օլտուղու գըրգ
հայլազ իլէ պէրնապէր ֆսարակուայա ֆիրար իթտի:

Իլթէ Խարանիւլա ատաը պու թէէսիֆէ շայան
հալտէ պուլունույօր իտի. Գօլօմպուս ճէգիրէյէ վատըլ
օլտուղունտա, մէհաճիրէթի չօղալթմագ իլին քիւրէք
վէ սիւրկիւն ճէգալարընա մահքիւմ օլտան կիւրուհը ե-
րաղիլի, պուրայա կէթիրմիշ օլտուղունա պին քէրրէ
բէյիման օլտու, զիրա Բօլտանըն պաշընա թօբլանան
պու ասիլէր, պիր թագըմ իբտէն գազըգտան գուր-
թուլմա հայլաղլար իտի: Իմտի պու հօգսանընը թամիր
իթմէք իսգրէ էրաղիլի մէգքիւրէնին գըամը ազամընը
Սպանեայա կէօնտէրտի, վէ օրատա քէնտի ալէյհինտէ
պուլունմամալարը իլին սատըգ տօսթլարընտան պիր
գաշընը տախի անլէրին բէֆագաթընա թայլին իթտիք-
տէն սօնրա քէնտիսի Սան-Տօմինիգօտա գալտը:

Զօգ կէշմէտէն պիղզաթ ասիլէրին ատաընտա տա-
խի թէգըրիֆա հասըլ օլտու, շէօյլէքի Սպանեայը Կուա-

վէրա նամ պիր տէլիգանը շըվալլէյէ, Անագօանանըն
գըզը իլէ իզտիվաճ իթմէք իսթէտի: Բօլտան պուհա
գարշու տուրմաղըլա շըվալլէյէ իսեան իթտի, վէ Բօլ-
տանըն թարափկիրլէրինի քէնտիսինէ ճէլպ իթմէսի
իլէ իսեան պիօյիւտիւքճէ պէօյիւտի, Բօլտան, ասիլէր-
տէն սէքիլ քիլլիլ տէրտէսթ իլէ հապս իթտիլտիլին-
տէն, պու հալ Գօլօմպուսըն մուհիպի մէմուսիլլէթի օլ-
մուշ իտի: պուհըն իւզէրինէ Կուալթընանըն ադրապա-
սընտան Մօքսիկա նամ պիր ալշադ, Գօլօմպուս իլէ պի-
րատէրինի վէ Բօլտանը պիր վարթայա տիւշիւրմէք
ազմինէ տիւշիւշ իտի:

Ամիրալ, խայլինի մերգումըն սույի էֆրեարընա
վագթինտէ վագըֆ օլարագ, վէ պու կիպի խայըն հայ-
լաղլարա աֆիլ ու միւրիւվլէթ իթմէք, վէ ինսանիլլէթ-
լէ տալլանմագ ֆայտէսիլ օլաճաղընա գանտաթ կէ-
թիլէրէք, գուվլէլի աւքէրիլլէ իլէ Մօքսիկայը թու-
թուպ աատըրտը, վէ խայընը մերգումըն տիկէր բէ-
ֆիդլէրի տախի բէյտէրրէյ տէրտէսթ իտիլէրէք, այ-
նի ճէգայա միւսթահագ օլտուղլարընտան, աապիշի
հալ եէնիտէն իպգա օլունտու:

Գօլօմպուս, պու մուվաֆագըյէթտէն քէսպը ճէսա-
րէթ իթմէյէ պաշլատը ճէգիրէտէ պուլունանլարըն
ճիւմլէսիտէ քէնտիսինէ իթաաթ իթմէքտէ, վէ բա-
րաղլար տախի Հինտիլլէրտէն չօղլարընը թէրալլէյէ իլէ
իմանէ կէթիրմէքտէ իտիլէր քի, չօղլարը քէնտի իէյ-
լէրի իլէ էլպիսէ կիլինմէյի արգու իթտիլէր, արաղիլի
տախի պէյնէլ մէհաճիրիլլէն թագաթ իտուպ, էմրի զը-
րաաթ, պիր սուրէթը միւնթաղամատէ թարագըր իթ-
մէյէ պաշլատը, էլհասըլ հէր շէյ սըրտաընա կիրմիշ
օլմաղըլա, Ամիրալ, պիր մըղտար իսթրահաթ իթտիք-
տէն սօնրա թէքըար քէշֆիլաթա գարար վէրտի:

3

ՊՕԼԱՏԻԼԱ

Իսրայելիայա աստարնտան չըգան կէմիւէր էվրօբա-
յա վասըլ օլուդլարնտա, Գօլօմպոստան խօշնուտ
օլմայանլար, մուժախէյճ իլէ պիրատէրի պէյճինտէ,
էվիէրտէ, սօղազլարտա վէ մէյնանէլէրտէ իթմէտիւ-
լէրի իթհամաթ գալմատը, վէ եօլսա Գօլօմպոստն օղ-
լու Տիէկօ իլէ Ֆէրաինանտը կէօլտիւքլէրինտէ, քիւֆր
ու հազարէթտէն վէ շէթմու սիթէմտէն կէրի տուր-
մազլար իտի: Աէրգուժան խապիսլէր պուճլար իլէ տէ
կրթիֆա իթմէյուպ, հիւքիւմէթի թաճիլ իտէրէք,
զարար գիյան թազմինաթը թալէպ իթմէյէ գատար
ճիւրաթ իթտիլէր:

Գըրալ իլէ գըրալիչա պու հալլէրէ վազըֆ օլա-
րադ, Գօլօմպոստն իտարէյի հիւքիւմէթտէն աճիլ օլ-
տուլունա, վէ եախօտ քէնախլէրինի պուտթարդլէնա
ասպըր չիւպէլէնմէյէ պաշլատըլար: Հաթմոս գըրալ,
ամիրալըն մուխթարիլէթ արզուսընտապուլունտու զունա
աաէթա գանաաթ կէթիւմիլ իտի: Էլ հասըլ իշթիլէա
վէ խօշնուտտու գ ու գ օ տէրէճէլէրէ վարտը քի, զայրի
մահաաա հիւքմի հայիլ պուլունան պէօյիւք վէմուր-
լար կէօնտէրիլմէյէ գարար վէրիլաի:

Գօլօմպոս գաթմէն ճէլիքէ իչին պիր հաքիմ, վէ
Լօլաան իլէ պէյնլէրինաէ վազու պուլան իթթիլաթա-
թըն թէֆթիլ ու թահզըզը գըմնընաա, միւսթաիա վէ
աաալէթրէրվէր պիր գաթ կէօնտիլիլմէսինի, պաթահ-
րիւ հիւքիւմէթտէն թալէպ իթմիլ իտի: Գըրալ պու

կըի մէմուրիլէթի, Տօն Ֆրանչէսգօ տէ Պօլատիլա նամ
քիմնէնին էօհտէյի զայրի լայըդէսինէ հէվալէ իլէ եօ-
լա չըգարար: Պու սաէմ կիտիպ հէր պիր շէյի ինճէ-
տէն ինճէյէ թէֆթիլ վէ թահզըզ իտէճէք, վէ իյ-
ճապը հալտէ ամիրալ իլէ պիրատէրինի ալլ իտէրէք
քէնտիսի անլէրին մէգամնա կէլէճէք իտի: Փիլ հա-
գըզա պէօյլէ նազիք վէ մուհիմ պիր մէմուրիլէթին
իճրատընա թային օլունան գաթմն, աաալէթ, տիրա-
յէթ, վէ իսթիլամէթ իլէ միւթթատըֆ պուլունմասը
էլլէմ կըէն, Պօլատիլա իտէ, Գօլօմպոստ գարչը էֆ-
քեարը պաթըլէ իլէ մէլուֆէ օլտուգտան պաշգա,
քէնտի մէնաֆիլի շախսիլէլէրինտէն պաշգա հիւ պիր
շէյ արամայան թազըմնտան իտի:

Պօլատիլա, 1500 սէնէսի Օդոստոսընըն ի չիւնճիւ
կիւնի Սան-Տօմինիգոյա վասըլ օլուպ, Գօլօմպոս իլէ
Պարթէլէմինին գաշազ ասիլէրի ախդ ու կիրիֆթ իթ-
մէք իչին Քըսարակուայա կիթաթլէրինի, ասիլէրտէն
եհտի քիչնին իտամ իտիլտիլինի, վէ թահար թէֆ-
գըֆտա պուլունան տիկէր պէլ ասիլէրին տախի այնի
ճէզայա չարքըլաճազլարը խապէրինի ալլա, հէնուդ
գարայա չըգմազ ուրըն, վէ պուլըն էսպապը մուճիպէ-
սինի թէմէիլ ու թէտգըզ իթմէքսիլին, Գօլօմպոսըն
մահքիւմիլէթինէ գարար վէրաի:

Էրթէ կիւնի գարայա չըգարադ միւնատիլէր վա-
սէթասը իլէ հայիլ պուլունտուլու մէմուրիլէթը գայ-
րի մահտուտէյի խալգա իլան իթտիլաէն սօնրա, Գօ-
լօմպոսըն քիւչիւք պիրատէրի Տիէկօ Գօլօմպոստ, թահ-
տը թէվըզֆտա պուլունան վէ մուհաֆաղասընա իհա-
լէ իտիլէն մէվղուֆլարըն, սէրիէն քէնտիսինէ թէսլիմ
իթմէսինի էմի իթտի, Տիէկօ ճէվապէն, ամիրալըն ալ-
տէթինէ պէլլէմէք, վէ եախօտ ֆէրմանի գըրալինին

պիր սուրէթինի մուժտիւյ՝ յճէ կէօնտէրմէք յապրմ կէլ-
տիւնի իթիրադ եօլու պէյան իթմէսի իլէ, Պօվատիլ-
լա ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք ճէպը իսթիմալինէ
դալգըշուր :

Պօվատիլլա, տերհալ քէնտիսինի ճէղիւրէյէ վայելի
մութլադ իլան իտէրէք, պէհէմէհալ մէվգուֆլարըն
թէպիմ օլունմասընը, վէ շայէտ օլունմատըղը հալտէ
ճէպընէ ալաճաղընը պէյան իթտիլինտէ, Տիէկօ հա-
լիմանէ սուրէթտէ, քէնտիսինին ֆէրմանը դըրալիլէ
հարֆը հարֆընճա իթաաթ իթտիլինի, վէ ֆազաթ
մահբուսըր իլին եալընըղ ամիրալա մէսուլ օլտուղու-
նը, վէ հաթտա ամիրալըն հայիլ պուլունտուղու պաշ
վէքեալէթ իւնվանը՝ վալիլիքտէն պէօյիւք օլտուղունը
պէյան իթտի. օ անտէ Պօվատիլլա, լուղուժ կէօրտիւ-
յի հալտէ տօնանմայը վէ գըրալ իլէ գըրալիշայէ այքա
օլան հէր պիր շէյի թահթը հիւքմիւնէ ալմաղա մուխ-
թար պուլունտուղունը հալի, պիր իւշիւնճիւ էմիրնա-
մէյի գըրալի իպրադ իթտիքտէն սօնրա, գուվվէյի
ասքէրիլէ իլէ գալանըն իւղէրինէ եիւրիւտիւ. գալանըն
մուհաֆըղը Միշէլ Տիյաղ նամ գաթ, գըրալըն էմիր-
նամէսինի կէօրմէք իսթէտի իսէ տէ, Պօվատիլլա ճէ-
վապ պիլէ վէրմէքսիլին, Միշէլ Տիյաղ իլէ տիկէր պիր
զապիթտէն պաշգա քիմնէ պուլունմայան գալայա կի-
րուպ մահբուսըրը թահթը հիմայէսինէ ալտը :

Իշթէ Պօվատիլլա, հայիլ պուլունտուղու մէմուրի-
յէթի սույի իսթիմալ իլէ իշի էվլէլճէ թէֆիթիլ ու
թահգըդ իթմէքսիլին, վէ Գօյօմպուսըն միւտաֆասընը
տիլնէմէքսիլին, մուժտիւյ՝ յճէ միւճըրմ վէ մահքիւմ
ատա իլէ պիր սուրէթը քիւսթալսանէտէ « Պէն օ մէ-
լունը՝ եէտի ճէտտի իլէ պէրապէր պիր տահա պու ճէ-
ղիւրէյէ այագ պաամմապ շարթըյըլա, ղէնճիրպէնտ

օլարադ Սպանեայա կէօնտէրէճէյիմ» տէյալ թէհտի-
տաթէ պաշլատը :

Ամիրալ պուլունարը ֆրսարափուտտա իշիտիլ, Պօ-
վատիլլալը, տէսիսէ իլէ քէնտի հազգընը վէ մէնէտի-
նի ղասպ իթմէք իլին կէլիլ պահա արար պիր աէֆիլ
ղանն իթմէքտէ իրէն, մէրգուճըն թարաֆընտան պիր
զապիթ կէլիլ, Պօվատիլլանըն պա էմիր գըրալի ատա-
յա վալի նասպ օլունտուղունը ղէսմէն պէյան իթտի.
Ամիրալ պուլունը տույտուղունտա ֆէնա հալտէ տիլկիր
Պօվատիլլա քէնտիսինէ բէք մուհազդարանէ
օլտու. Պօվատիլլա քէնտիսինէ բէք մուհազդարանէ
մուամէլէ իթտիլի ճիհէթլէ, Գօյօմպուս գըրալ իլէ գը-
րալիշա թարաֆընտան կէօնտէրիլմիլ պէօյիւք պիր ա-
տէմէ չէսպան օլաճադ սուրէթտէ, մուժտիւյ՝ յճէ ղա-
յէթ միւթէտիլանէ պիր մէքթուպ եաղար իսէ տէ,
ճէվապ վէրիլմէտի :

Ամիրալ, պէօյլէ աղիմ պիր էնտիլէ իշիտէ իրէն,
Պօվատիլլանըն, Բօլտան իլէ ավէնէսինէ՝ գըրալ վէ գը-
րալիշա թարաֆընտան իմլալանմըշ պիր թագըմ վաա-
լար վէ թէպրիքեաթը հալի թէղիլիլէր կէօնտէրտի-
լինի խապէր ալընճա, արթըգ տէրէճէյի նիհայէտէ
մահգըն օլտու. մէղքիւր քեաղըլար իսէ եալընըղ
ղիլիլէրի գըրալ իլէ գըրալիշա թարաֆընտան մուճի
պէյաղ քեաղըլար իտի քի, պու խապիս հէրիֆ, ա-
միրալըն տիւշմէնլէրինի, վէ քէնտի թարաֆիլիլէրինի
արթըրմադ նիլէթի ֆասիտէսի իլէ իսթէտիլինի եաղ-
մապտու իտի :

Գօյօմպուս, պահըր Մուհիթտէ ամիրալ, վէ քէշֆ
օլունաճադ մէմալիքէ գըրալ վէքիլ իւնվանընը հա-
յիլ պուլունմաղըլա, գըրալ իլէ գըրալիշանըն, քէն-
տիսինի տիլնէյուպ մուհաքէմէ իթմէքսիլին, հազ-
գընտա պէօյլէ պիր մուամէլէյի ղալիմանէնին բէվա

կէօրիւլտիւլինէ պիր տիւրլի ինանմատրընտան, քէն-
տինին պա ֆէրմանը գըրալի գայտը հայաթ շարթըյը-
լա մէմուր օլտուղունը տէրմիյան, վէ պու ճիհէթլէ
եէնի կէլէն վալիյի ասլա թանըմայաճաղընը ընամէն ի-
լան իլլէտի իսէ տէ, չօդ կէչմէտէն թէպտիլի էֆքեւար
իթմէյէ մէճպուր օլտու:

Ձիւնքի իքի պէօյիւք մէմուր, քէնտիսինէ գըրալ վէ
գըրալիչա թարաֆընտան մումլի պիր էմիրնամէ թադ-
տիմ իթտիլէր քի, պունըն մասլի Պօվատիլլանըն սէօդ-
լէրինէ ինանմագ, վէ մուսաիլէյհէ թէպտիլի իթ-
մէքտէն իպարէթ իտի: պունտան պաչգա եէնի վալի
մուհաքէմէ օլունմասը իչին հուղուրընա չըգմասընը
էմր իտիյօր իտի: Գօլօմպոս մասումիլէթինի էգհէր ճի-
հէթ կէօսթէրէպիլէճէյինէ էմին օլարագ, պիր գաչ
քիչի իլէ գալղըպ Սէն Տօմինիկօյա աղիմէթ իթտի:

Պօվատիլլա, Գօլօմպոսա մուգալէմէթ վէ մուսաի-
լէյհի տէրտէսթ իթմէք իչին գուվլէյի աքէրլէյէ իլէ
պէքլէյօր իտի: ֆաղաթ ամիրալըն պիր գաչ քիչի իլէ
կէլտիլինի տույարագ թէաճիւպ իթտի: լաքին քէնտի-
սինի կէօրմէք վէ մուտաֆասընը տինլէմէք իսթէմէ-
յուպ հէնուլ շէհրին գարուսընա վասըլ օլմուշ իքէն,
պիթ թէվգըֆ էլլէրինի վէ այագլարընը զէնճիլէ վուր-
տուրարագ հասպ իթտիրաի:

Գօլօմպոս կիսլի պիր զաթը հայսիլէթսիմաթը,
քէնտի պուլտուղու մէմայիքտէ հարա իթմէք: իչ-
թէ պու ֆիքեր ամիրալըն էն պաշ տիւչմէնլէրինի պի-
լէ տիւչարը տէհչէթ իթմիլ իտի: Ամիրալը զէնճիլէ
վուրմայա քիմսէ ճէսարէթ իտէմէմիլ իքէն, պիղղաթ
քէնտի խանէսի խըտմէթքեարլարընտան, վէ հագղըն-
տա բէք չօդ էյլիքտէ պուլունան ալչաղըն պիրի, Պօ-
վատիլլանըն էմր զալիմանէսինի իճրա իթտի: գըրալ

իլէ գըրալիչա թարաֆընտան բէվա կէօրիւլէն պու հա-
րաքեաթը նանքէօրանէտէն, սօն տէրէճէ տիլիլի վէ
միւքէտտէր օլան պու պէօյիւք վէ ալիճէնապ ատէմ,
այնի աղամէթ վէ ալիճէնապանէ պիր թահամիլիլ իլէ
զէնճիլլէրինի թաչըմաղա պաչլատը:

Տիէկօ Գօլօմպոս տախի մահբուստա իսէ տէ, Պօ-
վատիլլա, գուվլէյի աքէրլէյէ իլէ Գըսարալուտա
պուլունան Պարթէլէմիլին կէլիպ տէ, պիրատէրինին
ինթիգամընը ալմաղա գալղըչմասընտան գօրգարագ,
մուսաիլէյհին թէպլիմ օլտուլ իթաաթ իթմէսի մէսէլէ-
սինի ամիրալէ իհալէ իթտի: Գօլօմպոս, գըրալիչանըն
էմրինէ թապի օլտուղունը կէօսթէրմէք իսթէյուպ,
Պօվատիլլանըն իչպու թէքլիֆինի տախի գապուլ իտէ-
րէք, պիրատէրի Պարթէլէմիլէ, գըրալիչանըն էմրինէ ի-
թաաթլէ սէրիան գալղըպ կէլմէսինի պա թահրիւր էմր
իթտի: պիրատէրի հագղընտա սօն տէրէճէ հիւրմէթ
ու թաաղիմի պուլունան Պարթէլէմի, տէրհալ թէրքը
սիլահ իլէ Սան Տօմինիկօյա կէլտի, վէ պիրատէրինին
եիւղիւնի կէօրմէքսիլին հէման գարանըրգ պիր զըն-
տանա աթըլտը: Պօվատիլլա իճրա իթտիյի պունճա
թէզալլում իլէ տէ իքթիֆա իթմէյուպ, իւչ պիրա-
տէրլէրի եէքտիկէրինտէն այըրմագ, վէ հաթտա սըգը
սըգըյա ինթիլապ իթտիրմէք կիսլի պիր մէրհամէթ-
սիգլիլի տախի իթթիքեապ իթտի:

Գօլօմպոսըն ալչմէնլէրի, վէ պաչըճա քէնտիսի-
նին Սպանեատան կէթիրմիլ օլտուղու հայլաղար, Պօ-
վատիլլանըն պու հարաքէթի գալիմանէսինտէն ճէսա-
րէթ ալարագ, ամիրալ իլէ պիրատէրլէրի ալէյհինաէ
իթմէտիլլէրի հագարաթ գալմատը: հաթտա պու բէ-
գիլլէրտէն պաղըլարը, պիչարէ ամիրալըն մահբէսի գա-
բուսըն էօնիւնէ կիտէրէք, եիւրսէք սէտա իլէ թահ-

բեր իմ մէջէ տնայնատէր . Գօլօմպոս , չօղ տէֆա
Պօլապիլանըն քէնտիւնի էօլտիւրէճէյինի տիւչիւ-
նիւղ , բէք Ղիյատէ միւքէտտէր օլույօր իտի . Ղիբա օ
հալտէ մասումիյէթի մէյտանէ չըգմայաճաղ , վէ իոմի
իլէլ էպէտ հաղարաթ իլէ էտա օլունաճաղ իտի :

Պա էսնատէ Պօլապիլան , ողջ պուրմայրալ ամիրա-
լըն մահքիւմիյէթինի իրայէ իտէր պիր թաղլմ էսաս-
աղ , վէ Գօլօմպոսըն թապիւթընա պիւսպիւ թիւն մու-
ղայրը օլան իմհամաթ թաանի վէ թէտարէր իլէ մէշ-
ղուլ օլարաղ , վէ էլինէ կէշիւթիյի աղվիյաթը քեաղի-
պէյի քեաֆի առա իտէրէք , պիրալ իլէ պիրատէրէ-
րինի Սպանեայա կէօնտէրմէյէ դարաղ վէրաի :

Պէտպահա Գօլօմպոս , կիւնին պիրինտէ , մայէթին-
աէ պաղը նէֆէրաթ պալունան պիր դապիթին մահ-
բէսէ կերաթիյինի կէօրիւղ , միւթլաղա քէնտիւնի դաթի
իմ մէյէ կէօթիւրէճէքիւր զաննը իլէ պաշընը դարաղը-
աղ , վէ թարիֆի զայրի դապիլ պիր մահղանիյէթլէ
զապիթէ պաղարաղ :

— Վիլլէօ , պէնի նէրէյէ կէօթիւրէճէքսին , տէ-
մէսի իւղէրինէ , Վիլլէօ թաղլմ իլէ :

— Զաթը ալինիյի կէմիյէ կէօթիւրէճէյիմ , տէ-
յինճէ , Գօլօմպոս պու սէօղտէն տէրէճէյի նիհայէտէ
մէֆուն օլարաղ :

— Մհ , Վիլլէօ , սահի՞ն մի սէօյլէյօրաունըղ , կէ-
միյէ մի պինէճէյիղ , տէյօ հայգըրաղ : Վիլլէօ տա-
իւր ապիմա հիւրմէթ իլէ :

— Էվէթ էֆէնտիմ , եէմին իտէրիմ քի Սպանեա-
յա կիթմէք իւղրէ զաթը ալինիյի սէֆինէյէ կէօթիւ-
րէճէյիմ , տէսի :

Գօլօմպոս , էղ ճան ու տիլ ճէնապը հաղգա թէ-
շէքքիւր իմ տի . Վիլլէօ , իւայրիւահ վէ նաղիք պիր զաթ

օլմաղըլա , ամիրալը թահտէլ հըֆղ Սպանեայա կէօ-
թիւրմէյի տէրիւհտէ իմիլ , վէ հիւ օլմաղսա էսնայի
րահտէ մումաիլէյհին տէրա ու քեաթիւնի թաիֆիֆ վէ
թատիլ իտէճէյինէ դանաաթ կէթիւրմիլ իտի . ֆիլ
հաղըղա պու համիյէթլի զաթ , Գօլօմպոսըն տէրա ու
քեաթիւնի իլթիրաղ իտուղ թէսէլի իմ մէյէ չալըշ-
տըղտան մուտէ , կէմի էօլա չըգար չըգմաղ ամիրալըն
նէղտինէ վարաղ , վէ քէմալի թաղլմ իլէ պաշընը է-
յէրէք , ղէնճիւրէրինի սէօրմէյէ միւսաաթ պույուր-
մասընը նիյաղ իմ տի , ֆաղաթ Գօլօմպոս , Վիլլէօյա
թէշէքքիւր իմ տէրտէն սօնրա , պիր թաղլը ալիճէնա-
պանէ իլէ :

— Խայր աղիղիմ Վիլլէօ , մատէմ քի դըրալ իլէ
դըրալիչա հաղլէթլէրի , Պօլապիլանըն էմիլինէ իմ աթ
իմ մէքլիյիմի ֆէրման պույուրմուչար տըր , իմ տի քէն-
տիլէրինի էմիլ օլմաղըճա պու ղէնճիւրէրի թէքք
իմ մէյէճէյիմ . էվէթ , պունլարը , իմիլ օլտուղում
թըրմէթէ միւքեաֆաթ մէղամըյըլա հըֆղ իտէճէք ,
վէ էօլտիւրաէն սօնրա պէնի լութիէն պու ղէնճիւրէր
իլէ տէֆն իմ տիրմէլէրինի իսթիրհամ իտէճէյիմ , տէ-
մէսի իւղէրինէ , Վիլլէօ պու հաղլը սէօղլէրտէն ֆէնա
հալտէ միւթէթիւր օլարաղ տէրհալ ամիրալըն նէղտին-
տէն չըգըղ դամարաունա չէքլտի , վէ հէօնկիւր հէօն-
կիւր աղլամայա պաշլատը :

4

Գօլօմպոսըն մասումիյէթի . - Իւջիւննիւ սէյահար .

Վաղատա Սպաննատա հէրքէս Գօլօմպոսըն ալէյ-
հինատէ պուլունույօր իտի իսէ տէ , Ֆաղաթ մուամի-
լէյհին զէննիրպէնտ օլարագ Սպաննայա ավտէթինի
աույտուզլարընտա , պիւթիւն ահալի Պօլատիլլանըն
մէրհամէթսիլլիյինտէն շիքեայէթէ , վէ մէրգումը թա-
յիպ ու թահրիւր իթմէյէ պաշատըլար . կէմի Գատիլէ
լիմանընաւաարը օլուր օլմադ , խընճախընճ ահալի սա-
հիլէ աէօրիւլէրէք , կէօզ եաշը իլէ պու պէօյիւք ա-
աէմին կիրիֆթար օլտուղու ֆէլարէթէ իշթիւրաք իթ-
տիլէր : Պօլատիլլանըն տէհշէթիւ իֆթիլլար իլէ տօ-
լու օլան իթհամնամէսի , հէնուզ րէսմէն հիւքիւմէ-
թին եէտինէ վասրէ օլմադտան էվիլէլ , վիլլէօնըն մուա-
վէնէթի իլէ Գօլօմպոսըն միւտաֆաանամէսի մէգամը
գըրալիլէթէ վասրը օլմուշ խաի :

0 Էսնատէ գըրալ իլէ գըրալիլա կըրանատա շէհ-
րինատէ օլուպ , ամիրալըն միւտաֆաանամէսի շէհրի
մէղրիւրէ վասրը օլտուղունտա , հէրքէս Գօլօմպոսըն
շէքտիլի միհն ու մէշադգաթա վէ կէօրտիլլի հադա-
րաթը մէնֆուրէյէ վաղըֆ օլարագ , պու պէօյիւք ա-
աէմին հալինէ աճըմայա պաշատըլար . հաթտա գը-
րալիլա ճէնապլէրի՝ քէնտի նամը իլէ վէ գաթան մա-
լիւմաթը օլմադսըղըն իճրա օլունան պու զուլմու թէ-
ատտիլի աույտուղունտա , տէրէճէյի նիհայէտէ հիտ-
տէթլէնէրէք , շէքտիլի պունճա րէնճ ու մէշադգաթը
ունութտուրմագ , վէ պու հադսըղըղա պիր թաղմի-

նաթ վէրմէք ֆիքրի ալիճէնապանէսի իլէ ամիրալը , իլ-
թիֆաթ վէ թէպըրէրաթ ու իթիպարը հալի պիր գը-
թա թէղըրէյի գըրալի իլէ թալթիֆ պույուրտուգ-
տան մաուէ , տէրհալ դալգըպ կըրանատայա կէլմէսի
իլին եօլ մէսարիֆի օլմադ իւզըն իրի պին ալթուն
տախի կէօնտէրաիլէր :

Գօլօմպոս , քէտէրամիլ ֆաղաթ զիքրէ շայան օ-
լան 1500 սէնէսի Գեկուեմըրիինն օն եէտիսինտէ ,
պահրը Մուհիթ ամիրալը վէ պաշ վէքիլ սըֆաթը իլէ
գըրալ վէ գըրալիլա հադարաթը թարաֆընտան դա-
պուլ օլունտու : թահար գըրալիլէթէ թէգալլուպ իթ-
տիլի սըրատա , գըրալիլա պու պէօյիւք աաէմին սիյ-
մաընտա կէօրիւլէն աղամէթի , իճրա իլլէտիլի խըտ-
մէթի , վէ շէքտիլի րինճու մէշադգաթը խաթըրըլա-
րագ , միւթէէսիլլէն ալլատըղը կիպի , Գօլօմպոս տա-
խի գըրալիլանըն այաղընա գաբանտը վէ ֆարթը թէ-
հասիւրինտէն նաշի հիջ պիր սէօզ սէօյլէյէմէյիպ աղլա-
մայա պաշլատը . հաղըլուն տախի պու թէէսսիւրի ու-
մումիտէն գուրթուլամատըլար : Պատէհու քէմալի ճէ-
սարէթլէ քէնտիլի միւտաֆաա խաուպ տիւշմէնլէրինի
րէղիլ իթաի :

Գըրալիլա , Գօլօմպոսըն մասումիյէթինէ էղհէր ճի-
հէթ դանաթ կէթիլլիլ իտի իսէ տէ , Ֆաղաթ գը-
րալ Ֆէրաինանտ տայիմա մուամիլլէյհին մուսթարիլլէթ
ֆիքրինտէ պուլունմասընտան շիւպհէլէնմէքտէ , վէ
պու շիւպհէ գըրալիլայէ տախի սիրայէթ իթմէքտէ
օլտուղու ճիհէթլէ , ամիրալը՝ արղուլարընըն իճրասը
պաղընտա պիր թաղըմ վահի իթիլլար իլէ ավըն-
տըրըպ տուրույօրլար խաի :

Վաղատա Պօլատիլլա մէսնէտինտէն աղլ օլունուպ
Սպաննայա ճէլլ խալլտի իսէ տէ , Ֆաղաթ Գօլօմպոսընտա

մեղամբնա կեօնտերմէտի . մուժախէյհէ « Սէնին շիմ-տիքի հալ Իսրանիսլայա կիթմէն՝ հազգընտա խայրը օլմադ , տիւշմէնլէրին քէսպը սիւքիւնէթ իտէնէ վէ հէր շէյ սըրասընա կիրէնէ գատար ճէղիւրէյի մէղ-քիւրէյէ պաշգա պիր միւսթաիա առէմ վալի նասոյ օլունմալը » տէյէրէք , Նիգօլա տէ Օվանտօն նամ ճահլ վէ իգթիտարսը պիր առէմ վալի սըֆաթըյըլա Իսրանիսլայա կեօնտերիլտի :

Մամաֆիհ Գօլօմպոս պօշ տուրմայրալ , սն տէֆա կէօրմիւշ օլտուղու արաղինին սահլիլ շըմալիսինտէն սէյրի սէֆային իթալիլ հալտէ , զարալ ճիհէթինտէն Սսիլա գըթասընըն նիհայէթինէ վասըլ օլաճադ պօղաղ պուլաճաղընա քեամիլէն գանմիւշ օլմաղըլա , հէման եօլա չըգմադ իւղրէ հիւքիւմէթտէն բուխաթ թալէպ իթաի . գըրալ Ֆէրաինանա , իշպու թէքլիֆի դապուլ իթմէքլէ , Գօլօմպոս 1502 սէնէսի Մայըսընըն աօղու-ղընտա պիրատէրի Պարթէլմի վէ քիւչիւք մախտումը Ֆէրաինանա մայէթինտէ օլտուղլարը հալտէ , տէօրթ գըթա ուֆադ սէֆինէլէր իլէ եօլա չըգալ . ամիրալ ծն սէնէ զարֆընտա չէքսլիլ ըզթըրապաթտան , վէ մէշադգաթը սէֆէրլիէտէն եօրուլուպ քէսպը զաաֆէթ իթմիւշ , վէ պիր թաղըմ մուհլէր իլէթլէրէ կիրիֆթար օլմուշ օլտուղուտան , պիրատէրի իլէ օլլունըն բէֆա-գաթը սայէսինտէ պիր մըղթար բահաթ իտէճէյինի մէմուլ իտիյօր իտի :

Միւսաիտ ըիւզկեարլար իլէ Գարայիլ առալարընա վասըլ օլտուղտան սօնրա հէվանըն թէպէտտիւլ իթաի-յինի , գօմանտաընտա պուլունան կէմիլէր իսէ բէք նարին շէյլէր օլտուղու ճիհէթլէ , ուղուն եօլճուլուղա թէհամիւլ իտէմէյէճէքլէրինի նաղարը տըգգաթա ա-լարադ , կէմիլէրտէն պիրինի վէրիպտէ եէրինէ Օվանտօ-

նըն կէթիլալիլ օթուղ աէօրթ առէտ սէֆինէլէրտէն պիրինի ալմադ իլին Սէն Տօմէնիգօ լիմանընա եաղլաչար :

Օվանտօ , հիւքիւմէթտէն կիլլի պիր էմը ալմըշ օլմալը իտիքի , ամիրալըն թէքլիֆինի քէմալի նէղա-քէթլէ բէտա իթալիւրտէն մատէ , իմարէլէրտէն վուգու-յի աշիքեար օլան ֆուրթուրա սէպէպի իլէ պիր գաշ կիւն լիմանտա տուրմասընա տախի միւսաաաթ իթմէտի . ամիրալ , քէնտի պուլտուղու մէմալիքին գարբլարը քէն-տինէ գարշու գարանտըրնտան միւքէտտէր օլտուղու կիպի , մայէթինտէ պուլունան թայիֆէլէր տախի պէօյ-լէ եիւղտէն տիւշմիւշ պիր առէմին բէֆադաթընտա պուլունտա գլարընտան տօլայը , աճը աճը շիքեայէթ-լէրէ պաշաարլար :

Գօլօմպոս , քէնտի տիւշմէնլէրի Պօլատիլլանըն վէ Բօլտան իլէ պիր թաղըմ հայլաղլարըն , հէման օ կիւն-լէրտէ Սպանեայա միւթէվէճճիհէն եօլա չըգաճաղընը իսապէր ալմըշ օլմաղըլա , պիր սուրէթը ալիճէնա-պանէտէ տիւշմէնլէրինի մուհադգաղ պիր թէհլէքէտէն գուրթարմադ իսթէյուպ , ֆուրթուրա չըգաճաղընը իսթար իլէ , իշպու եօլճուլուղըն թէէլիթ օլունմասընը Օվանտօյա բէճա իթաի . ֆադաթ շուրասը թէհաճիւպէ շայան տըր քի , քէնտիտէ այնի թէհլէքէտէ պուլու-նույօր իտի . հալա աչըգ օլմաղըլա , ամիրալըն իսթա-րաթընա հէվալէյի սէմի իթիպար օլունմայրալ կէմիլէր եօլա չըգարըլտը . պու կէմիլէրտէն էն պէօյիլլի , պիւ-չարէ Հինալիլէրին ըզթըրապ վէ գանլարը սէմէրէսի օ-լան քիւլլէյէթլի ալթուն իլէ տօլու օլտուղու կիպի , իւշ սէնէտէն պէրի զէնճիլի էսարէթտէ մուղթարըպ օլան վէկանըն պէտաղահա բէյիսի Կուարիօնէքս իլէ , Գօլօմպոսըն տիւշմէնլէրի տախի այնի սէֆինէտէ պու-լունույօրլար իտի : էն քիւչիւք սէֆինէ իսէ Գօլօմպոս-

տան զատալ իտիլէն տէօրթ պին ալթուն գատար պիր մէպլաղը համիլ խտի :

Գօլօմպոսըն քէչֆ իթտիլի տէհչէթամիլ ֆուրթունա զուհուր իթտի . ամիրալ քէնտի բուզնամէսինտէ « Չօգ ֆուրթունալար կէօրտիւմ , լարին միւտտէթը էօմըրիւմտէ պուսըն կիպիսինէ թէսատիւֆ իթմէմիշիւմ » տէյու զիքր իտէր , հագըգաթէն օրմանլարը եէրինտէն զօբարրճատընա պիր շիտտէթը միւահիչէ իլէ հիւքմինի իճրա իտէն պու ֆուրթունա էսնասընտա , Գօլօմպոսըն զօմանտատընտա պուլունան տէօրթ գըթա կէմիլէր եէքտիկէրինի զայալ իթտիլէր . Պարթէլէմի աչըգլարա տիւշմիւշ օլտուզու կիպի , տիկէրլէրի տէ հիչ կէօրիւնմէյօր խտի : Նիհայէթ իւշ կիւն սօնրա մուճիլէ նէվինտէն օլտրադ տէօրթ կէմիլէր , Ման Տօմինիգօնըն ճիհէթը զարպիլէսինտէ վագը պիր լիմանտա եէքտիկէրինի պուլտուլար : Սիւնտօնըն եօլա չըգարտըղը կէմիլէր իտէ , Գօլօմպոսըն տէօրթ պին ալթունը համիլ պուլունան էն ուֆագ վէ նարին թէքնէտէն մատէ , ճիւմէսի տէ զարգ ու թէլէֆ օլմուշլար խտի : Իշթէ պէօյլէճէ պին տիւրլի զուլմ ու թէսատի իլէ ճէմ իտիլէն պու հատտըղ հիստագըղ սէրլէթ , պիր թագըլմ խունրիլ զալիմէր իլէ պէրապէր պահըր Մուհիթին գատարընտա մահվ ու նապուտ օլտուլար :

Գօլօմպոս , Ման Տօմինիգօ լիմանընտան չըգմայա մուվաֆֆագ օլտուլ , իքի այ գատար տէվամ իտէն եաղմուր վէ ֆուրթունալարտան աօլայը պին տիւրլի մէշաղգաթլար չէքէրէք , վէ տայիմա չըմալէ տօղրու կիտէրէք , նէվալէնէվ աղաճլար իլէ միւղէյէն վէ զայէթ եիւքսէք պիր ատա պուլտուլ քի , ճէգիրէյի մէգքիւրէ մուախտարէն Կուվանա թէսմիլէ խտիլտի :

6

Տարիէն ֆօրժէգիսին ֆէճի . - Վէրակուա մէմալիֆի .

Կուվանա լիմանընտա Գօլօմպոս , թէսմիլ պէ էվբօրա չալուրալէրինէ միւշապիհ պէօյիւք պիր գանօթըն , քէմալի ճէսարէթլէ կէմիլէ թէգարրուլ իթտիլինի կէօրտի : Եէքարէ պիր աղաճ քիւթիւլինտէն օլմուշլար պու գանօթըն իշինտէ պիր չօգ Հինալիլէր իլէ բէյիպէրի պուլունույօր խտի Պունյար Սպանեօլար իլէ պիլա բէրվա սէօյլէշմէյէ պաշլատըլար . գանօթըն տէրունիտէ օմնէ գատար էվբօրայա մալիւմ օլմայան Գագաօ տէնիլէն պիր նէվի Հինտիսթան ճէվիլի , բէնկեամուղ բամպուգ , մէհարէթլէ օտունտան իմալ խտիլմիշ պիր թագըլմ ալաթ ու էտէվաթ , պագըրտան մամալ պալթալար վէ չընղըրաղլար , գատըն էլպիսէլէրի , վէ օտունտան եարմա իքի թարաֆը քէսկին բըչաղլար իլէ տօլու խտի :

Հինալիլէրին միլանընտա աղիլ իհթիյարըն պիրի Գօլօմպոսա , քէնտիլէրինին զարալ ճիհէթինտէ զայէթ պէօյիւք պիր մէմալիքտէ սաքին օլտուլլարընը , վէ օրատա զայէթ զէնկին պիր հիւքիւմէթ օլտուզու կիպի քիւլիլէթլի ալթուն պուլունտու զուսը պէյան իլէ , ամիրալա , մէմալիքը մէգքիւրէյէ կէրմէսինի թէքիֆ իթտի . իհթիյար Հինալիլին տէտիլի մէմալիք Եուկատան իլէ Մէքսիկօ գըթալարը խտի քի , էկէր Գօլօմպոս մէրգուլըն թէքիֆինի գաղուլ իթմիշ օլայըտը , Գօրթէղ Ֆէրնանտըն ԱՅԱՅ տէ պուլտուզու Մէքսիկօ մէմալիքինի քէչֆ իթմէք չէրէֆինէ նայիլ օլաճագ ի-

տի . լաբին Գօլօմպոս թալիյի նասաղընտան նաչի պիր
նէվի ֆիքրի պաթըլէ թէպալիյէթ իտէրէք, Հինալիլէրէ
հէտիլէլէր վէրիպ եօլա գօյտուգտան սօնրա , քէնտիսի
ճէնուպը շարդի ճիհէթինէ տօղրու եօլունա տէվամ
իթտի :

Էսնայի բահտէ թէքրար եէքտիկէրինի միւթէա-
դըպ տէհէթլիւ ֆուրթունալար, միւթէմատի ետղմուր-
լար վէ գայիդ ալպա դուհուր իթմէքլէ , դաթէն նիդրիս
եէլինտէն խապթա օրուպ ետթաղընտան չրգմոյան Գօ-
լօմպոս , կէմինին դըչընտա տէօրթ թարաֆը ճամէ-
քեանլը սփապ պիր օտատա ետթըպ , կեահ կէօք
եիւպինէ , վէ կեահ սաթհը տէրեայէ պազարադ կէ-
միլէրի օ հալտէ գօմանտա իթմէյէ մէհպուր օլաու , վէ
պու ճիհէթլէ խապթալըլը թէչէտաիւտ իտէրէք էօլիւմ
հատտինէ վաւըլ օլաու : մտմաֆիհ միւթտը մէմու-
հէսի մուճիպինճէ ճէնապը հադդա տուա վէ նիյադ-
տէն պիր սն կէրի տուրմայըպ , քէնտիսի իլէ պիրա-
տէրինի վէ օղլունը եէտի ելահիլէ թէվտի իլէտի :

Գօլօմպոս , գըրդ կիւն դատար դուտուրմուշ ճա-
նալար կիպի ալթիւսթ օլմադտա օլան պահըր Մուհիթ
իլէ օղլաշարդտան , վէ թարիֆի դայրի դապիլ մէշա-
դաթլար չէքտիքտէն սօնրա բիւզկեար քէսպը սիւքիւ-
նէթ իտէրէք , ալթմըլ էքի ֆարսաթ դատար դըյը սը-
րա իլէրլէտի . պուրատա սու ալմադ իչին գարայա
կէօնտէրիլիլ օլան պիր սմտալ , տէնիլէ տէօրիլէն
պիր նէհրին դումալընա օթուրմադլա , թայիֆէլէրի
իլէ պէրապէր դարդ օլաու , ամիրալ պուրապընա « Պէտ-
պահայըդ նէհրի » իսմինի վէրտի :

Պատէհու եօլունա տէվամ իլէ պիր չօգ միւնթա-
դամ քէօյլէր վէ մէսքիւն մահալլէրին տէվահիլլնտէն
կէչմէքտէ իքէն , օրալարաթի բէյիւլէրտէն պիրի պիր

թադըմ չօճուդ օյունճադլարընա մուգապիլ պիր չօգ
ալթուն վէրիպ , վէրաիւա մէմալիքինտէ գալմադ
օլալարա , տահա բէք չօգ ալթուն վէրէճէյինի վաա
իթտի . լաբին Գօլօմպոս եօլունա տէվամ իսուպ էքի
կիւն գատար կիթաիքտէն սօնրա պիր մահալլէ վաւըլ
օլապադ գարայա չրդտը : Պուրատա Պարթէլէմի քեա-
թիպինէ պիր չէյ եազարմադտա իքէն , եէրիլէր սի-
հիրպադըրդ խաիյօր գաննը իլէ , իչպու սիհիր ալմաթլին-
տէն ապատէ օլմադ իչին Ստանեօլլարըն իւզէրինէ պիր
թօղ սէրբէրէք սալուշաուլար . վահչիլէր կիպի էֆիքալը
պաթըլէ իլէ մէլիւֆ օլան Սպանեօլլարըն էքսէրիսի
խաէ էսնայի բահտէ թէսատիւֆ իթտիլէրի միւշկիւլա-
թա եէրիլէրին պու էֆսունընա համլ խաիյօրաթ իսի :

Գօլօմպոս , ճարինէն քէօրֆէպինի քէչֆ իլէ էթրա-
ֆընը աօլաշար թալմին իվտիյի եօլու վէ եախօա պօ-
ղադը պուլամայարադ , հիչ օլմադտա ալթուն բէրվէր
Սպանեա հիւքիւմէթինին կէօղիւնի պօյաւադ իչին ,
տօղուպ այ դատար տէնիլի տօլաշարդտան սօնրա ,
Գեկտեմըրին պէչինտէ ալթունը բէք չօգ օլան վէրա-
կուա մէմալիքինէ վաւըլ օլաու : Ղայէթ կիւզէլ օլան
իչպու լիմանը , Գօլօմպոս , « Բօրթօ Պէլլօ » թէսմիլլէ
իթտի . ֆադաթ կէմիլէր պու լիմանա տաիլ օլաճադ-
լարը էսնաւտէ , էվիլէրիլէտէն պէշ պէթթէր պիր
ֆուրթունա դուհուր իթտի քի , ամիրալ քէնտի բուզ-
նամէսինտէ իչպու ֆուրթունա հադդընտա չէօյլէ եա-
դար . « Սման եա Բապպիւմ , իքինճի սու թուֆանը օ-
լույօր կիպի պիր եադմուր եադմադտա , տէնիլ ալթըն-
տա ալթէշ եանըյօր միալիւ գայնամադտա , կէօյտէն
ալթէշ եազարմադընա երլարըրմլար տիւ չմէքտէ օլուպ ,
արթըդ պօղուլաճադըրմլա դաթիէն գանաթ հաօրլ
իթտիք » : Թիլ հադըգա պու տէհէթլիւ ֆուրթունա-

նրն սեքիզինճի կիւնի քէօրֆէզին իւղէրինսէ պիր խօր-
թում թէչէքքիւլ խէրէք, եռւմարլանա եռւմարլանա
սէմայէ տօղրու եիւքսէլտի, վէ եօգարլտան տախի
տէչէթամիլ պիր պուլում էնիպ խօրթում իլէ պիր-
լէչէրէք, թարիֆի դայրի գաալիլ միւտհիլ սէտալէր ի-
լէ, տաղլար գատար տալիալարն իւղէրինսէ կէմիլէ-
րէ տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատը, Արթըգ ամիրալ իլէ
թայիֆէլէր, հայաթլարընտան գաթի իւմիւտ իթմիլ օլ-
տու գլարը հալտէ եէքսիկէրէ տարլըլա, ճէնապը հադ-
գըն մուսվէնէթինի խթիրհամ իթտիլէր, Ֆիլհադըգա
ճէնապը հադգըն լումֆ ու ինայէթի իլէ պու խօր-
թում, եախօտ սադըրկա, կէմիլէրէ հիշ պիր զկյան
թթմէքսիլին արալարընտան կէչիպ կիթտի:

Նիհայէթ Դեկտեմբերին օն եէտիլինտէ Բօրթօ
Պէլլօ իմանընա կիրտիքտէն, վէ օրատա Մըսըր պուդ-
տայը, սու, օտուն թէտարէք իթտիքտէն սօնրա, եի-
նէ մուխալիֆ թիւզիկէարլար իլէ մուզթարըլ օլարադ,
Յունվարըն Էէտինճի կիւնի վէրախուս սահլիլինտէ վա-
դը պիր նէհրին աղընա տէմիր ամթըլար, Գօլօմպոս
նէհրի մէզքիւրի Պէյթիւլահիմ (Բեթգէհեմ) թէսմիլէ
իթտի:

Վէրախուս վահչիլէրինին Գուպիեան նամ ճէնիեա-
վէր բէյիսի պիր տէֆա Պարթէլէմի իլէ կէօրիւլտի
թէսպապարընրն բէք սէվկիլիսի վէ նաղլըսը օլան պու
բէյիս, միւֆտիս վէ միւտէսիս պիր աաէմ օլմաղըլա,
ալթունքէրլէր Սպանեօլլորըն քէնտի միլքինէ կէլտիք-
լէրինտէն վէալէսէ խաէրէք լահաթմարդ օլմաղա պաշ-
լամըլ իտի, խմաի Պարթէլէմիլ պիր տաղաղա պիւ-
չիւրիւպ մահվ իթմէք նիլէթի ֆաօիտէսի իլէ, քէնտի-
նէ պիր գաշ գըլաղուղ վէրիպ ալթուն մատէնլէրինէ
կէօնտէլմէյի վատ իթտի, Պարթէլէմի մէմնուն օլա-

րադ եօլա չըդտը, ֆադաթ գըլաղուղար մումալէյհի
պէօյիւք պիր օլմանտան կէչիլէրէք, վահչի պիր բէ-
յիսին միլքի հուտուտընա կէօթիւրտիլէր քի, սրու-
րալարտա տալի ալթուն վար իտի իսէ տէ, ֆադաթ
ասլա վէրախուս ալթունը կիպի քէսրէթիլ տէյիլ ի-
տի:

Պարթէլէմի, հիշ պիր թէհիլէրէյէ օղրամադսըլըն
օ ճիվարտա պուլունան պիր չօք բէյիպէր իլէ կէօրիւ-
չիւպ իլթիֆաթլա գապուլ օլունտու, Մումալէյհի հէր
կէչալիլ մահալտէ ալթուն էսէրլէրի կէօրիւյօր իտի,
եէրլիլէր, քէնտիլինէ ճէնուպ ճիհէթինտէ բէք պէօյիւք
վէ գայէթ զէնկին պիր հիւքիւմէթ պուլունտաղունը,
վէ ահալիսինին Էփրօպըլար կիպի էլպիսէ կիլտիլէ-
րինի խապէր վէրալէր: Հիշ չիւպհէ եօգ քի պուլար
մէչհուր Բէրու մէմալիքինտէն պահա իտիօրպար իտի,
զիւրա պու մէմալիք, Պարիէն պօղաղընտա սաքին օլան
վահչիլէրէ մալիւմ տիր:

Պարթէլէմինին պիր չօգ միւսէլահ աաէմլէր իլէ
իթմիլ օլտուղու պու եօլճուլուղունտան Գօլօմպոս բէք
զիլպտէ մէմնուն օլարադ, ալթուն ճէմ իթմէք իչին
Բօրթօ Պէլլօտա պիր գալա եալմայը թատիմ իթտի,
Պարթէլէմի տօգուղ քիչի իլէ մէզքիւր գալաթա գա-
լաճադ իտի, Գօլօմպոս, եէրլիլէրին էմիլլէթինի գա-
ղանմոյա բէք չօգ չալըշար իսէ տէ մուվաֆադ օլա-
մադը, հաթտա ճիվար բէյիլէրի Գուպիեանըն տէ-
լալէթի իլէ նակէհան Սպանեօլլարըն իւղէրինէ հիւ-
ճիւմ իտէճէրլէրիտէ խապէր արընաը:

Գօլօմպոսըն էն սաադգ ահուպապարնտան Մէնտէզ
նամ պիր աալըլաաէ զապիթ, կէրէք պու իշի թաա-
տիդ վէ կէրէք արաղիլի քէչիլ իթմէք իչին, հէր նէվի
թէհիլէյի կէօղէ ալտըրադա մայէթինտէ թէք պիր

նէֆէր, պուլունտուղու հալտէ, սուրէթը մերտանէտէ մէղքիւր վահշիլէրին չատըրլարնա գատար իլէրլէտիւրտէն, վէ պին տիւրլի թէհլիքէլէրտէն գուրթուլտուգտոյն սօնրա ալտէթ իլէ, Սպանեօլլարըն բէք պէօյիւք պիր թէհլիքէտէ պուլունտուղլարընը խապէր վէրտի պուլունըն իւղէրինէ Պարթէլէմի մըդտարը քեաֆի միւսէլլահ վէ պէհատըր քիմնէլէրին բէֆադաթըյըլա պիր սանտալա բարիօլ օլարադ վէրադուա նէհրինտէն իլէրլէյիւր, Գուիպիւանըն չատըրլարնա գատար վաղը օլտու, վէ նակէհան մէրդումը, գարըլարը, չօնուգլարը վէ էլլի նէֆէր խըամէթըքեարլարը իլէ էսիր իթտի, Հինալիլէր պաղըրըպ չաղըրմագտա, վէ բէյիւլէրինի գուրթարմագ իլին քիւլլիլէթլի ալթուն վէրէճէքլէրինի վատ իթմէքաէ իալիէր:

Գարթան Սանքէդ, էսիրլէրի սանտալ իլէ կէօթիւրմէքաէ իրէն, գուրնաղ Գուիպիւան պաղըլարընը կէվլէթմէլէրինի բէհա իթտի, վէ պիր աղ սօնրա նէհրէ ալթըլըպ կէօղտէն նիհան օլտու, Պարթէլէմի, ալւճմէնինին նէ օլտուղունտան խապէրտար օլամայըպ, անճագ մէրգուլմըն էլինտէն ալմըլ օլտուղու քիւլլիլէթլի ալթուն իլէ պիրատէրի Գօլօմպոսըն նէղտինէ ալտէթ իթտի, Հինալիլէր իսէ օրմանըն աւրուներտէ տաղըլմըլլար իտի, Պարթէլէմի, իսթիմալ օլունան թօք թիւֆէնկ ալթէշի իլէ վահշիլէրին կէօղիւգօրդմուշ օլմաղըլա, արթըգ թահտը էմնիլէթաէ պուլունտուղլարընա գանաաթ կէթիլիւպ, պիրատէրի իլէ պէրապէր եօլա չըգաճագ օլանլարըն մէքիւլաթ վէ մէշրուպաթըն թէտարիքեաթը իլէ մէշըու օլուպ իհզար իթաիքտէն սօնրա, Գօլօմպոս եօլա չըգաղը:

8

Վահեիլէրին հիւնիւմի. - Գօլօմպոսըն էնիւիւսի.
- Մէհանիլէրին իսէլասը:

Սպանեա կէմիլէրի նէհրին աղղընտան չըգաղ չըգմաղ, պիր չօղ Հինալիլէր, սանտալտան նէհրէ ալթլամըլ օլան Գուիպիւանըն թահտը էմնիւտէ օլարադ, Սպանեօլլարը քեամիլէն մահվ իթմէք նիլէթի իլէ թէարըուղա պաշլատըլար, Գուիպիւան, ամիրալըն քէնտի գարըլարընը, չօնուգլարընը վէ տօսթլարընը ալըպ կէօթիւրաիլիւնէ սօն տէրէճէ հիտաէթլէնէրէք, գուտուրմուշ օլան թէպաասը վէ տօսթլարը իլէ Սպանեօլլարըն նարին խանէլէրի իւղէրինէ հիւճիւմ իթտիլէր: Պու իլք հիւճիւմտէ Սպանեօլլարտան եէտի քիշի եալանըպ պիր քիշի տէ վէֆաթ իթտի. ֆադաթ իւղէրլէրինէ իտիլէն ալթէշտէն վէ քէօրէքլէրին հիւճիւմինտէն չաշըրարադ ֆիրարէ մէճպուր օլտուլար իսէտէ, Պարթէլէմի, քէնտիլէրինին բէք պէօյիւք պիր թէհլիքէ իլինտէ օլտուղլարընը էյիտէն էյի անլատը:

Գօլօմպոս, մուխալիֆ ըիւղկեարլար սէպէպի իլէ աղ ուղադտա թէվաղուֆ իթմիշ օլուպ, սու վէ մալիւմաթ ալմադ իլին գարայա պիր սանտալ կէօնտէրմիշ իտի. սանտալ թամ էմնայի միւտարէպէտէ վասըլ օլտու, Պարթէլէմի պու մէմուլին զայրի մուալէնէթտէն մէմուլն օլմագտա իրէն, աղիւմ պիր պէտպահտլըգ վուգու պուլտու. շէօյլէքի մէղքիւր սանտալ նէհրտէն եօգարը կլիթալիլ էմնատէ, գըյըտան սույըն իւղէրինէ ուղամըշ վէ ուլամըշ օլան զայէթ սըգ ա-

ղաճ տալլարը արասընա կիրիպ չըգամաղ օլտու . տէր-հալ խոնրիդ ճանալարլար կիպի գուտուրմուշ վահշի-լէր , տէհչէթամիդ վալէյլարլար գօրարարագ խափիֆ գանօթլարը իլէ սանտալըն իւղէրինէ հիւճիւմ իտուպ , եաղմուր կիպի օգ եաղտըրմայա պաշլատըլար . սան-տալըն գօմանտանը Տիէկօ-թըրէսթան նամ զապիթ իլէ օն նէֆէր թայիֆէ օրաճըգտա գաթլ օլունուպ , անճագ պիր քիշի եիւղէրէք ճանընը գուրթարապիլտի :

Պու մուգաթէլէյի էլլէրինտէն հիւ պիր չէյ կէլ-մէտիյի հալտէ սէյր իթմէքտէ օլան Սպանեօլլար , թա-րիֆի զայրի գապիլ պիր մէյուսիյէթէ տիւչար օլարագ քէնտիլէրինն տէ այնի հալտէ գաթլ իտիլէճէքլէրինի տիւչիւնիւյօրլար իտի : Պիր սանաալա պլինիպ իշի Գօ-լօմպոսա խապէր վէրմէք իսթէտիլէր , լաքին նէհրին ագընթըսը պունա մանի օլույօր իտի : Պարթէլէմի , մայէթինտէ պուլունանլարը պիր տիւրլի թէսքին իտէ-մէմէքտէ իտի : Նիհայէթ մուճաիլէյի սանտալը գարա-յա չէքտի , վէ էթրաֆընա պիր թագըմ սանտըգլար վէ ֆըչըլար տիղէրէք , վէ իքի տէ ուֆագ թօր վաղ իտէրէք , օլապիլտիյի գատար պիր մէթէրիդ եաբաը , վէ պու սուրէթլէ եէրլիլէրէ գարշու մուգալէմէթէ հազըրլանտը :

Ամիրալ իլէ պերապէր կէմիլէրտէ պուլունանլար , սանտալըն ալտէթ իթմէտիլինտէն տօլայը ագիմ պիր էնտիլէյէ տիւչար օլմուչլար իտի . էսիր իտիլէն Հինտ-լիլէրին չօգլարը իտէ , պիր թագըրիպ մահբէսլէրինտէն գուրթուլապ տէնիլէ աթըլմըլլար , վէ պիր ֆարսախ-տան զիյատէ եիւղէրէք գարայա չըգմըլլար , պաղը-լարը տա զէնճիրի էտարէթտէն գուրթուլմագ իշին իբ բարչալարը իլէ քէնտի քէնտիլէրինի պօղարագ թէլէֆ օլմուչլար իտի : Գօլօմպոս , գարատա պուլունան Սպան-

եօլլար հագգընտա սօն տէրէճէ էնտիլէ իշինտէ իքէն , Ռէթրօ Լէտէսմա նամ իյիտ պիր գարթան , ամիրալը էնտիլէտէն գուրթարաը , պու ճէսուր ատէմ պիր սու-րէթը ֆէտաքեարանէտէ քէնտիլի տէնիլէ աթարագ սահիլէ չըգմայա մուվաֆֆագ օլապիլտի :

Պիչարէ Սպանեօլլար , մէսէրրէթը ֆէվգէլատէ իլէ մուճաիլէյի իթրաֆընը ալարագ , քէնտիլէրինի պու վահշիլէրին իշինտէ պըրագմայը պերապէր կէօթիւր-մէսինի , ամիրալա ըճա իտիյօրլար իտի : Լէտէսմա վուգույի հալի անլատըգտան սօնրա թէքրար տէնիլէ աթըլը պէմիլէ վասըլ օլտու : ամիրալ պու խապէր-տէն բէք զիյատէ մէյուս օլույօր իտի , զիրա տօգուղ կիւնտէն պէրի տէվամ իտէն շիտտէթլի ֆուրթուրա սէպէպի իլէ կէմիլէրի գարայա եանաշտըրմագ միւմ-քիւնսիդ օլմուչ իտի : Մամաֆիհ Մէնտէղին թէտապի-րի ագիլանէսի սայէսինտէ , Սպանեօլլար հէր պիր լէ-վաղիմաթ պերապէրլէրինտէ օլարագ սալլար վատէթա-սը իլէ կէմիլէրէ նագլ իտիլուպ , եէնիտէն հայաթ պուլմուչլար կիպի տէրէճէյի Նիհայէտէ մէսրուր օլ-տուլար :

Գօլօմպոս , էլինտէ պուլունան նարին թէքնէլէր իլէ քէշֆիլաթա տէվամ իտէմէյէճէյինի անլայարագ , Սան-Տօմինիգոյա ալտէթ իթմէք իսթէտի , լաքին ֆուրթուրալար սէպէպի իլէ պլին տիւրլի թէհլիլէլէր սալուչտուրտուգտան սօնրա , Նիհայէթ ԱՅՕՅ սէնէսի Յունիսինին եիրմի իւշիւնտէ Սան-Տօմինիգոյա վասըլ օլաճագ եէրտէ , ճամայիդա առասընա տիւչտիւ , կէ-միլէր սու ալմայա պաշլամըչ , վէ ան պէ ան պաթա-ճագլարը մէհուղ պուլունամուչ օլմալըլա գարայա չէք-տիրտի , վէ եէքտիկէրինն պաղլայը պօլապիլտիյի գա-տար ուֆագ օտաճըլար եաբարագ , վէ պիր եանտան

տախի լուղումնը թահալարը սեօքերէք մէսքէնէրի-
նի թահքիմէ սայ իթտի : Էլհասըլ պէօյլէ նարին վէ
սագաթ կէմիլէր իլէ ուղուն միւստէթ եօլճուլուդ ի-
տուպ , սաղ սէլիմ պու ճիզիրէյէ տիւշէպիլտիյի իշին
ճէնապը Հագգա թէշէքքիւր խիյօր իտի :

Մամաֆիհ Գօլօմպոս , պու վահշի ֆագաթ մահ-
սուլտար ճէզիրէտէ պէօյիւք պիր դարուրէթ իշինտէ
պուլունույօր իտի : Սատըգ Տիէկօ Մէնտէզ քէնտի տի-
ւայէթի վէ մէհարէթի իլէ տայիմա մէքիւլաթ թէ-
տարէք իթմէքտէ իտի : պու ճէսուր ատէմ եպընըզ
պաշնա գապիլէ գապիլէ տօլաշարագ , վէ բէյիւլէրի
իլէ մուահէտէ խտէրէք Հինտիլէրին տվլատըղարը
քիւլիլէթիլի սլալըգ , դուշ վէ սայիրէյի թօբլայըպ
արգատաշարընը տօյուլույօր իտի : Մէնտէզ միւթթա-
սըֆ պուլունսուղու լէթաֆէթը թապիլէ վէ չիլինիլի
իլէ քէնտինի բէյիւլէրէ օ տէրէճէ սէվաիրմիշ իտի քի ,
անլէրտէն պիրի եաթաղընը թաշըմագ վէ թօբլատըղը
մէքիւլաթը եիւքլէնմէք իշին մայէթինէ իքի Հինտիլ
թային իթտիլի կիպի , տիկէր կէնճ պիր բէյիս տախի ,
իքի կէօմլէք իլէ պիր գաթ էլպիսէ վէ պիր ատէտ պա-
գըր լէյէնէ մուգապիլ պէօյիւճէք պիր գանօթ վէր-
տի : Մէնտէզ , պէշ Հինտիլ իլէ պէրապէր մէզքիւր գա-
նօթա սիւվար օլարագ , վէ ճէզիրէնին հէր թարաֆը-
նը տօլաշարագ , քիւլիլէթիլի մէքիւլաթ թօբլայըպ
Գօլօմպոսն նէզաինէ ավտէթ իթտիլէր :

Սպանեօլար , Մէնտէզին պու խըտմէթինտէն բէք
զիյատէ մէմուռն օլտուլար , ալէլխուսոնս խաաթարըգ
վէ ըզթըրապը կէօնա կէօն իլէ մուգթարըպ օլան պէտ-
պահտ ամիրալ , գանօթը կէօթաիյինտէ խաաթընա պիր
շէյ կէլիլէքէ , սաաըգ աօթիւ պուլունան Մէնտէզի
պիր թէնհայէ շէքիպ «էվլատըմ , պուլունսուղու մուգ

հալին վէխամէթինի եալընըգ սէն իլէ պէն անլայա-
պիլիրիլ , վահշիլէր ճիւզվի պիր շէյտէն հիտաթէթլէնէ-
րէք պիզիմ մահվըմըգա եիւրիւյէպիլիրէր : խմտի մա-
յէթինէ պիր գաշ ճէսուր թայիֆէլէր ալըպ կէթիրտի-
յին գանօթ իլէ Սքանեօլա սաասընա կիթմէյէ , վէ
պիլի պու հալի եէս իշիլիմալտէն գուրթարմագ իշին
պիր գաշ կէմի կէթիրմէյէ հիմմէթ իթմէլիսին» տէտի :

Մէնտէզ , էօյլէ նարին պիր գանօթ իլէ գըրգ միլ
գատար պիր մէսաֆէյի գաթ իթմէք ղայէթ թէշիլէր-
լի վէ ատէթա միւմքինսիլ օլտուղունը իթիրաղ եօլու
տէրմիյան իթտի իսէ տէ , նիհայէթ բէք ղիյատէ սէվ-
տիյի ամիրալըն իպլամ ու իլհահընտան մաղլուպ օլա-
րագ , «Ամիրալ էֆէնտի , կէրէք ղաթըր ալինիլի վէ կէ-
րէք բէֆիլլէրիմի գուրթարմագ իշին չօգ տէֆա հա-
յաթըմը թէշիլէրէյէ իլգա իթմիշ օլտուղումը պիլիրտի-
նիլ , չիմտի տէ այնի պիր ֆէտաքեաղըղըն իճրասընա
հաղըրմ , ֆագաթ չօգ տէֆա պէօյլէ պրապիլի շան ու
շէրէֆ օլաճագ իշլէրի պէնտէնիլէ հէվալէ պույուրտու-
ղունուլ իշին , պաղըլարը խօշնուսուղըք կէօթմէրի-
յօրլար , պուլըն իշին իշպու թէքլիֆի ճիւմլէսինէ պիր-
տէն արղ իտինիլ էկէր իշլէքինտէն գապուլ իտէն
պուլունուրսա , ճէնապը Հագ անըն մույինի օլտուն ,
շայէտ գապուլ իթմէյէն պուլունուրսա , օ վագըթ
պէնտէնիլ գալգար կիտէրիմ» տէտի :

Գօլօմպոս , կէօլլէրի տօլարագ ըզհարը թէշէք-
քիւր իթտի , վէ իրթէ կիւնի միւհսիր պիր հալ իլէ
Հաղըրունա իշպու թէքլիֆի արղ իթտի իսէ տէ , հէր
քէս միւմքինսիլ վէ ատէթա տիվանէճէ պիր ֆիլըր օլ-
տուղունը պէյան իլէ գապուլ իթմէտիլէր : օ վագըթ
Տիէկօ Մէնտէզ , վասի մուճիպինճէ այաղա գալգա-
րագ , քէնտինին կիթմէյէ հաղըր օլտուղունը պէյան

ի թափ, իբրի սաաթ սօնրա Մէնտէզ, Սպանեայի ճէզի-
րէսի վալիսի Օվանտոյա խիթապէն պիր մէքթուպը հա-
միզ օլարադ եօլա չըգար, Մէնտէզ, Գօլօմպոսը ալմադ-
իչին Սպանեայատան պիր կէմի կէօնտէրէճէք, վէ քէն-
տիսի մէքթիւր սէֆինէնին վիրաւտինէ պէքլէմէքսիզին
Սպանեայա ալտէթ իտէճէք իտի, Գանօթըն իչինտէ
ալթը Հինտլի իլէ քէնտի, վէ պիր տէ պիր Սպանեայը
րէֆիզի պուլունույօր իտի:

Պու իլք թէճըրիւպէ պաշա չըգամատը, չիւնքի լի-
մանտան պիր աղ ուղադ տա վազը պիր ճէզիրէնին
սէքէնէյի վաշիյէսի, ալթը Հինտլիլէր իլէ քէնտիսի-
նի վէ րէֆիզինի թուլթուպ հաքս իթտիլէր, լաքին
Մէնտէզ, պիր թագրիպ գաշարագ գանօթընա սիւվար
իլէ գարայա չըգմայա մուվաֆիադ օլտուգտան սօն-
րա, թէքրար եօլա չըգմայա հաղըրլանտը: Պու տէֆա
տիկէր պիր գանօթ տահա թէտարիք իտիլմիշ իտի
պու գանօթը միէսդօ նամ ճէնօլալը ճէսուր պիր
գարթան գուլանըյօր իտի, մէքթիւր իբրի գանօթլա-
րըն իչինտէ ալթը Հինտլի իլէ ալթը Սպանեայը պու-
լունուպ գսւմանեա վէ սիլահլարը տախի օլտուգճա
միւքէմմէլ իտի: Պարթէլէմի պիր մըգտար տօքէր իլէ
սահիլտէն իբրի գանօթլարա սալիք օլույօր իտի, նիհա-
յէթ ճէզիրէնին ինթիհասընա վաարլ օլունտուղունտա,
Պարթէլէմի կէօղ եաշըյըլա վաթանտաշլարընա իշա-
րէթլէ էլ վէտա իթտիլքտէն, վէ կէօղտէն ղայպ օլուն-
ճայա գատար արգալարընտան պագտըղտան սօնրա,
պիրատէրինին նէղտինէ ալտէթ իթտի:

9

Փորրասըն իսեանը . - Գրթլըգ . - Գօլօմպոսըն
քէսպիլի:

Գօլօմպոս, գամարասընտա խասթա եաթարզը
հալտէ, միէսդօնըն Սպանեայատան կէթիրէճէք օլտու-
ղու սէֆինէյէ ինթիլար իտէրէք կիւնլէրի սայըյօր
իտի: Թայիֆէլէրտէն էքսէրիսիտէ խասթա օլտուգլա-
րընտան չիքէայէթէ պաշայըպ, Գօլօմպոսը տիւչար օլ-
տուգլարը պու ֆէլարէթլէրէ սէպէպ ատա իտիյօրլար
իտի: Պունլարըն իչինտէն գըրդ սէքիզ քիչի Փորրաս
նամ իբրի պիրատէրէրտէն թահրիք օլունարագ, աչըգ-
տան աչըգա իսեան իթտիլէր, վէ ամիրալըն սաթըն ալ-
մըշ օլտուղու օն ատէտ գանօթլար իլէ Սպանեայա ալ-
տէթ իթմէյէ գալգըշտըլար: Թայիֆէլէր, Փորրաս պի-
րատէրէրինին ամիրալ ալէյհինաէ տէտիլէրի սէօղլէ-
րէ իթխանտ իտուպ, գուտուրտուգճա գուտուրտուլար.
ճիւմէսի պիր աղըզ «Գաստիլիյա, Գաստիլիյա» տէյու
հայգըրըյօրլար իտի: Այագտա տուրմայա մէճալի գալ-
մամըշ օլան ամիրալ, ասիլէրի իգնա իթմէք իչին եա-
թալընտան գալգար իտէ տէ, էկէր սատըգ պէնտէլէրի
քէնտիսինի ումուղլարընա ալըպ գամարասընա կէօ-
թիլթմիշ օլմաստլար իտի, պու ղալիմէլին՝ պիշարէյի
վուրուպ էօլտիլրէճէքլէրի տէրքեար իտի:

Նիհայէթ տիլէր պաղըրըպ չըգըրարագ վէ սիլահ-
լարընը սալայարագ գանօթլարա պինտիլէր, վէ տաա-
նըն էթրաֆընը աօլաշըպ, քիւրէք չէքմէք իչին պիր չօղ
Հինտլի տախի ալարագ տէնիլէ աչըլտըլար, հաթտա

խայրնըդլարնը տերէճէյի նիհայէյէ վարտըմադլա , Գօլօմպոսը վուրուպ էօլսփւրմէլէրինի եէրլիլէրէ նասի-հաթ իթմէյէ տէ ութանմատըլար : Գանօթլար տէնիզէ աչըլըր աչըլմադ տաղլար կիպի տալկալար արասընտա ան պէ ան տէօնմէք թէհլիքէսինէ տիւշտիւքլէրինտէ , եիւքլէրի խաֆիֆլէթմէք իշին Հինտլիլէրի տէնիզէ աթ-տըլար , գըյը եադըն օլմատըլը ճիհէթլէ , պիշարէ Հինտլիլէր սահլիլէ թէգարրուպ իտէմէտիքլէրինտէն գանօթլարա թէգարրուպ իթտիլէր իսէ տէ , զա-լիմ Սպանեալլար պիշարէլէրի գըլըճլարը իլէ թէպիտ իտիյօրլար իտի : պու սուրէթլէ զավալըլարտան օն սէ-քիզ քիշի թէլէֆ օլտու : քէնտիլէրի տէ ֆուրթուռնըն շիտտէթինտէն եօլա տէվլամ իտէմէյուպ , ճէգիլէնին ուղադ պիր սահլիլինէ չըգմայա մէճպուր օլարադ ու-ֆադ պիր գարիյէտէ իսքեանէ գարար վէրտիլէր , վէ պէօյլէճէ կեահ թաթլըլըգ վէ կեահ տա ճէպրէն թէա-յիւշլէրինի թէտարիք իտէրէք , պիշարէ եէրլիլէրին պա-շընա պէլա օլմաշլար իտի :

Ասիլէրին մուֆարէգաթընտան սօնրա , Գօլօմպոս քէնտիլինի խասթալարըն գուլիպէսինէ կէօթիւրտիւպ , վէ պադը գալան թալիֆէլէրի օրայա ճէլպ իլէ սատա-գաթլարընտան նաշի թէշէքքիւր , վէ Սպանեայա վա-սըլ օլտուգլարընտա քէնտիլէրինէ պէօյիւք միւքեա-ֆաթլար իտէճէյինի վատ իթտիքտէն սօնրա , ճէնապը Հադգա թէֆիլի ումուր իթմէլէրինի նասիհաթ իթտի : պէօյլէճէ պիր այ գատար հէր կիւն մէրգումանը զիյա-րէթ իտուպ թէսէլլի իթմէքտէն կէրի տսըմատը :

Ֆադաթ վադըթ կէշմէքաէ վէ Մէնտէղտէն պիր խապէր ալընամամադտա իտի : ամիրալ , Օվանտօնըն խա-յընըդընը տիւշիւնէրէք տիւշարը էնտիշէ օլտօր իտի : պիր թարաֆտան Հինտլիլէր տալիս , Փօրրասըն ալէ-

նէսի թէարուղընտան հիտաէթլէնէրէք վէ մէրգումա-նըն ամիրալ ալէյհինտէ տէմիշ օլտուգլարը սէօլլէր-տէն թահրիդ օլտնարադ , եալաշ եալաշ եէյէճէք կէթիլմէքտէն իմթինա իթմէյէ պաշլամըշլար իտի : Սպանեօլլար , խասթա խասթա գուլիպէլէրինտէն չը-գըպ ալ վուրմայա վէ պալըգ թութմայա մէճպուր օ-լտօրլար իտի , Հինտլիլէր իսէ նաֆադայա էրվէրիշլի վէ նաֆի օլան հէր նէվի նէպատաթը էվվէլէ թօրլա-յըպ , Սպանեօլլարը սօն տէրէճէ պիր զարուրէթ իշին-տէ պըրադարլար :

Գօլօմպոս , ան պէ ան հայաթլարընը թէհտիտ իտէն պու զարուրէթէ նիհայէթ վիրմէք ֆիքրի իլէ , զայէթ ադիլանէ պիր հարաքէթտէ պուլունտու : քէնտիսի միւ-նէճիմիլիէ աշինա օլմաղըլա , պիր գաշ կիւնտէն մահի-թապըն թուլթուլաճաղընը պիտիլինտէն , Հինտլի թէր-ճիւման վասէթասը իլէ ըէյիսլէրինէ մուհիմ պիր շէյ պէյան իտէճէյինի խապէր վէրտի : Բէյիսլէր , մուպէն օլան կիւնտէ թօրլանմըշ օլմալարը իլէ , Գօլօմպոս եան-լարընա վարըպ , իրթիքեապ իթտիքլէրի խըյանէթի եիւլլէրինէ վուրտուգտան սօնրա , միւէսսիր պիր սէ-տա իլէ « իշթէ ճէնապը Ալլահ Փօրրասը իսեան իթտի-յի իշին ֆուրթուռնա իլէ միւճաղաթ իթտիլի կիպի , սի-զին պաշընըղա տալիս պէօյիւք ֆէլաքէթլէր կէթիլէ-ճէք տիր , վէ իշթէ զաղապը իւհիլիլէ նըշան օլա-րադ , պու կիճէ մահիթապըն ըշըղընը եալաշ եալաշ գարարտաճադ » տէյէրէք , ալըպ եիւրիւյի վէրտի :

Ֆիլհագըրգա կիճէ մահիթապ գարարմայա պաշ-լայընճա Հինտլիլէր տիւշարը տէհշէթ օլտուպ , Գօլօմպո-սը ճէնապը Հադգըն սէվիլի գուլունը ատտ իլէ , տէր-հալ նէղտինէ կիտէրէք աֆվընը իթթիւհամ իթտիլէր : Գօլօմպոս , կիւյա նէտամէթլէրինի գապուլ իթմիշ կի-

պի պիր հալ իրայէ իտէրէք, « Մասէմ Եօյէ իտէ, կիտէյիմ սիզի իշին Ալլահըմա նիյադ իտէյիմ » տէյուպ գուրիպէսինէ չէքիլտի, վէ քիւսիւֆ խիթամ օլտուղունտա, խօշ պիր չէհրէ իլէ արզը վիճուա իտէրէք, « Իշթէ, պէնիմ Ալլահըմ սիզէ մէրհամէթ իտէրէք, մահիթապըն բշըզընը իտէ իտիյօր » տէտի:

Պիշարէ վահշիլէլ, Գօլօմպոսը թապիլաթըն մալէֆ-գընտա պիր ասէմ զանն իտէրէք պօլ պօլ մէքիւլաթ վէ մէշուպաթ կէթիլմէյէ սայ իթաիլէր, վէ Սպան-եօլլար տաիսի գըլթըգ ֆէլաքէթինտէն գուրթուլմուշ օլտուլար:

10

Մէնէգին մուվաճագըյէթի, վէ Օվանսօնըն
իքիլազ իլէթիլի բարիգ:

Մէնտէզին մուֆարէգաթընտան պէրի սէքիլ սյ մուրուր իթմիշ, վէ Գօլօմպոս արթըգ մումաիլէյհաէն գաթը իւմիւա իթմիշ իտի իտէ տէ, ֆադաթ պու սա-տըգ տօսթ, քէնտինէ հէվալէ օլունան խըամէթի քէ-մալի սատագ աթըլա իճրա կըլէմիշ իտի: Մէնտէզ իլէ ֆիէսգօ, պին տիւրլիւ մէշագգաթ չէքաիքտէն սօնրա Սպանեօլայա վասըլ օլուպ, մէհաճիլլէրին իգամէթ իթաիլէրի մահալին աքսի ճիհէթինէ, եանի Սան-Տօ-մինիգօտան 120 միլ գատար ուղագտա պուլունան պիր գըյըյա չըգմըշար, վէ սէքսէն միլ գատար իլէրլէ-տիքտէն սօնրա, եէրլիլէրտէն հիւմնի սուրէթաէ գա-պուլ օլունմուշար իտի, պուրատա Օվանտօնըն Գըսա-

րակուատա պուլունտուղու թապէր ալընտըլընտա, ճէ-պուր Մէնտէզ օրմանլարըն տէրունինտէն եայա օլա-րադ գաթը մէստֆէ իլէ Գըսարակուայէ վասըլ օլմուշ իտի:

Օլանտօ, Մէնտէզէ սուրէթա հիւմնի գապուլի-յէթ կէօսթէրիպ ամիրալը ալմագ իշին Մէն-Տօմինիգօ-յա էմիր կէօնտէրէճէյինի վաս իթաիլ իտէ տէ, մու-տիլսարէն Սպանեօլտան կէլմէրտէ օլան կէմիլէր վա-սըլ օլմուղտան ճամայիլայա կէմի կէօնտէրէմէյէճէ-յինի պէյան իլէ իրէ ուն սէրմէյէ պաշտար: Նիհա-յէթ Մէնտէզ, եէտի այ գատար պէրլէտիքտէն սօնրա, մէրհամէթսիլ Օվանտօտան պիր կէմի կէօնտէրլիմէսի-նէ տայըր էմիր ալարագ, եէթմիշ միլ հօլ եիւրիւմէք-լէ Սան-Տօմինիգօյա վասըլ օլտու:

Սատըգ Մէնտէզին մուֆարէգաթընտան սօնրա, Օվանտօ ֆէվգէլտաէ վէ մանտօր անլաշըրմայան պիր էմիր վէրիպ, Եողօպար նամ պիր գարթանըն գօման-տասը իլէ ճամայիլայա խաֆիֆ պիր սէֆինէ կէօն-տէրաի: Եողօպար, ասի Բօլտանըն թարաֆիլիլլէրին-տէն օլուպ, իտամ ճէլասընա մահրիւմ իտիլմիշ, վէ մուալթիսարէն Պօվատիլլանըն վիրուտի իլէ գուրթուլ-մուշ հայլազըն պիրի օլմուղըլա, Գօլօմպոսըն տիւշմէն-լէրինտէն պիրի իտի: մէրդ ում, ամիրալա պիր մէք-թուպ կէօթիւրիլյօր իտի:

Ճամայիլատա պուլունան Սպանեօլլար Եողօպա-րըն կէմիլսինի կէօրտիւրլէրինտէ, տէրէճէյի նիհայէ-տէ մէմնուն օլուպ քէնտիլլէրինի իտէլա օլմուշ զանն իթաիլէր, լաքին կէմի՝ ճէգիրէնին աշըզընտա տուրուպ առայա պիր սանտալ թէգարրուպ իլէ քէնտիլլէրինէ պիրաղ շարտապ, պիր մըգտար տօմուղ էթի, վէ Օվան-տօտան ամիրալէ խըթապէն եաղըլմըշ պիր մէքթուպ

մուհալ տըր, 1504 սենեմի Թունիսինն երբմի սեքի-
ղինաէ պունճա միհն ու մէշադգաթ չէքտիքէրի, վէ
օրատա հալի մէթրութեան էօլէճէքէր զանն իթալիք-
էրի ճէղիքէյի թէրք իլէ, սիր պունչուդ այ դատար
եօլճուլուդ իթալիքտէն սօնրա, Օղոստտօն օն իւչիւն-
ճի կիւնի Սան-Տօմինիդ օյա վառըլ օլտուլար:

Օվանտօ, ամիրալը հայիղ պունչունտուղու մէննէա
ու իւնվանընա չէսպոն օլաճադ սուրէթտէ դադուլ
իլէ, քէնալիսինի պիւա չէֆգաթ թէրք իթմիլ օլտու-
ղուներ սենաթտուրմադ իսթէյօր իտի, մամաֆիհ Գօ-
լօմպուր հիլ պիր իլէ դարըշտըրմադտան մատէ,
մումալիլէյին քէնալի թայիֆէլէրի իւղէրինտէ օլան
հադղընա տա միւտալիլէ իթմէյէ պաշլաուր: Օվան-
տօ, ամիրալըն հադըլ իլթիքեալէրինէ ետընըլ նէզա-
քէթլէ պիր թէպէսօիւմ իտէրէք ճէվադ վէրմէքտէ ի-
տի, վադաա Փօրրասը սա, ամիրալըն էլինտէն ալտը
իսէ տէ, սէրպէսթ պըրադմայա վէ եախօտ քէնալի
մուհաքէմէ իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէյէրէք: Սպանեա-
յա կէօնտէրիլէյին պէյան իթալի:

Սպանեօլա ատասընըն հէր հալի Գօլօմպուրն սօն
տէրէճէ թէէսիւֆինի մուճիպ օլույօր իտի: մէսէլա
քէնալի հիւքմի, զէրէ դատար լիյադաթը օլմայան պիր
ատէմին էլինէ կէշմիլ, քէնալի նամընա վէ իղլէթը
նէֆսինէ շայան օլան էմնիլէթ պարիտ պիր նէզաքէթ
թաւրընը արըլշ, վէ քէնալի զաթընա մախսուր պու-
լունան իլէր դարմադարըլը պիր հալէ կէլմիլ իտի:
պաշլըճա մէհաճիլիլին թէէսիւֆի շայան վաղիլէթի,
պիշարէ ամիրալա աղիւմ պիր տաղի տէրուն օլույօր ի-
տի: Եէրիլէրի թէրպիլէ վէ խըրիսթիյան իթմէք իլին
վաղ իթմիլ օլտուղու պիլճիւմէ նըզամաթ պօղուլմուշ,
համիլէթլի բարաղլար սաղըլմըլ, վէ թէքմիլ ճէղիքէ

դան իլէ միւլէմմա իտիլմիլ իտի: Սպանեօլար Եէրիլ-
լէրին մէնֆուրը օլմուշ, Հինալիլէրին չօղու էօլալիլիւ-
միւշ, վէ դալանլար իսէ դուլմ ու թէատալի թահալն-
տա էղիլմիլ իտիլէր: Էլհասըլ բէտէրանէ պիր իտարէ
Եէրիլնէ, զուլմ ու թէաաալի, շիտալէթ, վէ մէրհամէթ-
սիղլիք հիւքմ իթմէյէ պաշլաուր իտի:

Գարեքնի քիլոսինն միւսաաալէրի իլէ պուրստա
Օվանտօնըն վալիլիլի էնաաալէ կիւղար իտէն վաղ աայի
միւէլլէմէյի մուլթապսէն պէյան իտէճէլիլ: Գրա-
լիլանըն էմիլ իլէ Հինալիլէր սէրպէսթ իլան իտիլմիլ օլ-
մալարը իլէ մատէնլէրտէ չալըշմադ իսթմէյէյօրլար ի-
տի: պու ճիհէթլէ Օվանտօ, մէրդումանէ պօլ պօլ
իւճըլէթ վէրէրէք չալըշարմայա, ճիւմէսինէ հիւսնիւ
մուամէլէ իթմէսինէ, վէ լէյիլիլինէ հիւրմէթ ու իլ-
թիֆաթ կէօսթէրմէսինէ տայըր զըրալիչատան մախսու-
սի պիր էմր տահա ալմըլ իտի իսէ տէ, թէէսիւֆ օլու-
նալըլի պուլընն աքսի վադու պուլույօր իտի:

Սպանեալըլար, Հինալիլէրի բէք ճիւղլի պիր իւճ-
րէթ իլէ չալըշարմադտա իտիլէր: աղսցիտի տինիլէ
թալիլմինտէն պիւթիւն պիւթիւնէ տարֆը նազար իտի-
լիւա, Եալընըլ վաֆթիլ իլէ իրթիֆա օլունույօր իտի:
պիշարէ Եէրիլէր, Էյալ ու Էյաալարը իլէ ուղադ Եէր-
լէրէ կէօնտէրիլէրէք սուրմամաալնա չալըշարմալար,
վէ պիր ալ նէֆէս ալմադ իլին իլի թաթիլ իթալիլէ-
րինալէ, տայադ ալթընտա էօլալիլիլիլ իտի, Եէմէք
Եէրիլնէ պիր բարչա դուրու վէ սիլյահ էքմէք վէրիլալի-
լինտէն, պիշարէլէր աճըլդտան մուլթալըլ օլալադ,
Սպանեօլարըն սօֆրասընտան դալմա քէմիլլէրի կէմի-
րիլէր, վէ չօղ տէֆա քէմիլլէրի թաշ ալթընտա Եզ-
մէրլէ թօղ իտէրէք Էքմէյին իւղէրինէ Եքիպ Եէմէյէ
մէճպուր օլուրլար իտի: Պու զաիֆ իւլ պիւննէ առէմ-

լէր, չէքախքլէրի ընծու մէշադդաթտան խէլան օլմագ իշին օրմանլարա ֆիրար իթմէքաէ, վէ Սպանեօլլար իսէ հայլան ալլարճաւնա իւղէրլէրինէ կիտուպ թութմագտա, վէ թարիֆի նադապիլ էղլէթլէր վէրէրէք էօլտիւրմէքաէ իտիլէր: Պունլար, սէքիլ այ միւթէմատի չալլճմայա մէճպուր օլտուղլարնտան, չօղլարը թահամիլ իտէմէյիպ թէրքը հայաթ իթտիքլէրի կիպի, չօղլարը տա եէրլէրինէ վասըլ օլմագտան եօլլարտա թէքմիլի էնֆաս իթմէքաէ իտիլէր: Լաս Գազաս նամ միւվէրիլս պու տհվալի հիւղն իշթիմալի կէօղլիլ իլէ կէօրմիւշ օլմագլլա շէօլլէճէ զիքը իտէր:

« Գարը էրքէք, չօլուդ չօճուդ, եօլլարտա աիւշիւպ էօլտիւրլէրինի կէօղլում իլէ կէօրտիւմ: պաղըլարը նէֆէսլէրի քէսիլմիշ, վէ հայաթ ու մէմաթ արաննտա գալմիշ օլտուղլարը հալտէ զաիֆ պիր սէտա իլէ, - աճըմ, աճըմ, պանա էքմէք վէրին, - տէյու ֆէքեատ իտիլօրլար իտի: Զօղլարը կէօրտիւմ քի, չալլճմագտան, վէ դըրպաճ տարպէլէրինտէն տէրլէրի բարչալանարադ քէմիլլէրի կէօրիւնիլօր իտի: »

Քըսարակուանըն կիւղէլ վէ միւնպիթ օլտարընտա սաքին օլան Անագօանըն բըրէնսէսի թէպաալարը տալսի այնի հալտէ իտիլէր: պունլարըն բէյիսլէրի, քէնտիլէրինի զուլմ ու թէատտի իլէ մուազղապ իտէն Ըսպանեօլլարա պիր գաշ տէֆա վուրուշտուղլարընտան, Օվանտօ, Անագօանանըն տալսի իսեան իտէճէյի ֆէքրիլնէ աիւշիւպ, պունը թաստիդ իթմէք իշին վէրկի թօրլայաճաղընը պէյան իտէրէք, գուվիլէյի ապքէրիլէ իլէ Գըսարակուայէ կիթմիշ իտի քի, թամ պու էսնատէ Մէնտէղ տալսի Գօլօմպուր գուրթարմադ իշին մահալի մէզքիւրէ կէլմիշ, վէ վուգու պուլան ֆաճիալէրի կէօղլիլ իլէ կէօրմիւշ իտի:

Օղույանլարըմըղըն մալիւմի օլտուղու իւղրէ բըրէնսէս Անագօանա համլէյէթլի պիր գատըն օլուպ, Ըսպանեօլլարա տալա խըյանէթ իթմէմիշ իտի: մումալիլէյհա՝ Սպանեօլլարըն իրթիքեապ իթտիքլէրի ճէվը ու ճէֆայը, միւթթասըֆ պուլունտուղլարը մէտէնիլէթէ: . . . համլ իտէրէք, էլինտէն կէլէն մուալէնէթի աիլիլ իլլէմէմիշ օլտուղունտան, պիւա շիւպհէ մուգատտէմա Պարթէլէմի Գօլօմպուր իտիլիգալ իթտիլի կիպի, քէնտիլնէ հէմ հուտուտ պուլունտան բուէսսայը ճէմ իլէ Օվանտօնըն իտիլիգալիլնէ տալսի շիթապ, վէ մէրգումը խանէսինէ կէօթիւրիւպ լաղըմ կէլէն հիւրմէթ ու իլթիֆաթտա գուսուր իթմէտի:

Օվանտօ, մէլլուֆ օլտուղու սույի աիւլադ իղթիլալընճա մումալիլէյհանըն կէօթէրտիլի նէզաքէթ վէ միհմանիւվաղլըղա էհէմլէյէթ վիւրմէյուպ, մէյտանտա հիշ պիր իմարէ պուլունմագսըղըն տայիմա սատագաթընտան շիւպհէ իթմիշ վէ պու գատընըն միւթլադա Սպանեօլլարըն մահվընը արղուլէմէքաէ օլտուղունա գանաաթ կէթիւրմիշ օլմագլլա, գաթան ինսանիլէթէ եաղըլմայաճագ սուրէթտէ պիր տուղադ գուրուպ, կէրէք մումալիլէյհայը, վէ կէրէք խաթընաբայէթ իտէն բուէսսայը մահվ իթմէք արղույի վահշիանէսինէ տիւշէրէք, Անագօանայը պիր շէհրի այընտա հաղըր պուլունմասը իշին տալէթ իթտի:

Հինտիլէր, զաթէն Սպանեօլլարըն պու կիպի շէնլիքլէրինի կէօրմէքտէն բէք զիյատէ մահգուղ օլտուղլարընտան Անագօանա, վէ բէյիսլէր, ֆամիլեալարը իլէ իշպու տալէթէ մէֆուսէն իճապէթ իթտիլէր: շէհրի այըն իճրա իտիլէճէյի կիւն, Սպանեա ապքէրի սիւվաբի վէ բիյատէ ճիւմէթէն միւսէլլահ օլտուղլարը հալտէ հարապ օյունլարը իճրա իթմէքտէ իքէն, խայըն Օ-

վանտօնն պիր իշարէթի իւղէրինէ նակէհան Հինտլի-
լէրին պուլունտուղու մահալէ հիւսիւմ պիրլէ, ճիւմ-
լէսինի զէնճիրպէնտ օլարագ էսիր իթտիլէր: Գալպին-
տէ աօլա էսէրը մէրհամէթ պուլունմայան Օվանտօ,
նէվ պէ նէվ էղիյէթլէր իլէ էսիրլէրի իսթինթագ ի-
տուպ, զօր իլէ սուլը օլտուղլարընը իյթիրաֆ իթտիր-
տի, վէ պատէհու ճիւմլէսինի տիրէքլէրէ պաղլայըպ
աթէշէ եագար, Շէհրի այինի կէօրմէք իշին կէլմիշ օ-
լան Քըսարակուա ահալիսի տախի, պիլա շէֆգաթ գը-
լըճտան կէշիրլիտի:

Սպանեօլլարըն շիտտէթ ու վահշէթի օլ տէրէճէյէ
վարմըշ խտիքի, իշլէրինտէն պաղլարը պիր իքի չօ-
ճուգ գուրթարմագ իսթէյուպ մասուլլարը գաշըր-
մագտա իքէն, արգալարընտան եէթիշիպ անլէրիտէ
թէլէֆ իթտիքլէրի կիպի, պու գաթլըամտէն տէնի-
ղէ աթըլմագլա գուրթուլուպ պիր առայա իլթիճա
իթմիշ օլան պիշարէ Հինտլիլէրի տախի վուրուպ էօլ-
տիւրտիլլէր:

Քէնտի զէքեալէթի, սէխալէթի, վէ խայրիսահ-
լըղը իլէ Հայթի թարիխինտէ պէօյիք պիր մէվգը իհ-
րաղ իթմիշ օլան բըրէնսէս Անագօանա, Սէն-Տօմինի-
գօ մէյտանընա կէթիրիլիպ, գանա սուսամըշ վէ գու-
տուրմուշ օլան Սպանեօլլարըն կէօղիւ էօնիւնտէ գաթլ
խտիլտի:

Իշթէ պու տէհշէթամիղ վահշիլիքլէրի իճրա իթ-
մէյէ տալմըշ օլտուղունտան խտիքի, Օվանտօ, Գօ-
լօմպոսը օ գատար վագրթ ճամայիգա առաւընտա պը-
րագմայա մէճպուր օլմուշ խտի: Սէքէնէսի մահճուպ,
վէ թապիթըն լէթաֆէթի իլէ թէճհիղ խտիլմիշ օլան
պու միւնպիթ ճէղիլէ, զալիմ Օվանտօնըն եէտը դառ-
տարանէսի իլէ պու տէրէճէ աճընաճագ պիր հալէ կէլ-

միշ խտի: Էօյիւմ հատտինտէ խասթա օլան գըրալի-
չա, Իսբանեօլա առաւընտա կիւղէրան խտէն պու հալ-
լէրի տույտուղունտա սօն տէրէճէ հիտտէթլէնտի, վէ
Գօլօմպոստան մէտհ ու սէնաքընը իշիթմիշ օլտուղու
բըրէնսէս Անագօանըն գաթլ խտիլմէսինտէն տույր
հէօնկիւր հէօնկիւր աղլատը, վէ Օվանտօյը աղլ իլէ
ճէղայա չարըրմասընը գըրալտան իլթիմաս իլթտի:
Քէզալիք գըրալիչա, Գօլօմպոսը Սէն-Տօմինիգօ առա-
ւընտա գապուլ իթմէտիլի իշին, Օվանտօ ալէյհինտէ
աղիմ պիր խուսուլմէթ հըսս խտիյօր խտի:

12

Գօլօմպոսըն Սպանեայա ալսէթի իլէ
վուգույի վէճարը:

Ամիրալ, Սպանեայա ալտէթ իթմէք իւղրէ 1504
սէնէսի Սեպտեմբերինին օն իրիսինտէ Էօլա չըդար,
պու սօն վէ պէտպահտ սէյահաթ էսնաւընտա պիշարէ
Գօլօմպոս, հէր տագըղա նէվ պէ նէվ մէշագգաթլար
իլէ օղրաշմայա մէճպուր օլտու: Կիթտիքճէ թէշէտ-
տիւտ խտէն խասթալըղը պիր եանտան, վէ էսնայի
րահտէ զուհուր խտէն ֆուրթունա թէհլիքէլէրի տիկէր
թարաֆտան, պիշարէյի բէք զիյատէ մուլթարըպ իթ-
միշլէր խտի: Սէվիլ լիմանընա վասըլ օլտուղունտա, բէք
զիյատէ սէվտիլի վէ համիյէսի օլան գըրալիչանըն ա-
ղըր խասթա օլտուղունը խապէր ալընճա, արթըգ
պիլթիւն պիլթիւնէ միւքէտտէր օլտու: զիրա մումա-

նօղթասը նօղթասընա իճրատէն կէրի տուրմոյան պու
պէօյիւք ատէմ, տայիմա քէնտիսինի ճէնապը Հազգա
թէվտի իթմիշ օլուպ, քէնտիսի ֆիրու մայէտէն կէլմէ
ատի պիր դարթան օլտուղու հալտէ, մահպա պու սա-
յէտէ ամիրպ վէ պաշ վէքիլ իւնվանընա նայիլ օլ-
տուգտան պաշգա, էլէէվմ գիրքի ճէմիլի թաղիմ վէ
հիւրմէթ իլէ եատ օլունմագտա տըր, վէֆաթընտան
սօնրա ֆամիլեատը քէնտիսինն սաղլըղընտա նայիլ օլ-
մատըղը սատտէթը հալէ նայիլ օլտուլար, Պէնիլի պէ-
շէր միյանընտա ալի վէ մուհիմ պիր մէվդը իհրազ իթ-
միշ օլան պու զաթը հայսիլէթսիմմաթ, վադաա պիր
միւզթէզայի պէշէրիլէթ խաթատէն սալիմ տէյիլ ի-
տի իսէ տէ, քէմալի մահճուպիլէթլէ տէրհալ խաթա-
սընը իյթիրաֆ իթմէք կիպի պիր աղամէթէ տախի մա-
լիք իտի:

Գօլօմպոս, քէշֆ իթտիլի էէնի տիւնեատա Սպան-
եօլլարըն իճրա իյէտիլէրի զուլմ ու թէատտիլէ գա-
թան մէսուլ ատտ օլունմաղ. քէնտիսինն պէնիլի
պէշէրէ իթմիշ օլտուղու խըտմէթ՝ կիւն կիպի աշիքեար
տըր:

Պու պէօյիւք ատէմին վէֆաթ իթմէսի իլէ, զանն
խտէրսին քի ինսանլար թարաֆընտան հազգընտա տէ-
վա կէօրիւլէն հազսըղլըգտա նիհայէթ պուլտու, ճէ-
նաղէսի աղիմ պիր թանթանա իլէ Սէվիլտէն Վալլատո-
լիտէ կէօթիւրիւլտի, Վալլատօլիտէն Սան-Տօմինիգօ-
յա, վէ անտէն տախի Գուպա ճէղիքէսինէ նաղլ ի-
տիլտի քի, մէզարը էլէէվմ օրատա պուլունմագտա
տըր:

Գօլօմպոսըն վէֆաթընտան աղ սօնրա պիրատէրի
Պարթէլէմի տախի թէրքը հայաթ իթտի, Օղլու Տիէ-
կօ Գօլօմպոս իսէ, տէօրթ սէնէ սօնրա Սպանեա տալլ-

ղատէկէանընտան մէհուր Սլպա տուգատընըն գըղը ի-
լէ իղտիվաճ իտէրէք, պաշ վէքիլ իւնվանը իլէ Սան
Տօմինիգօյա կէօնտէրիլտի, քիւչիւք օղլու ֆէրտինանտ,
քէնտիսինի ալէմի քիթապէթէ վէրիպ թահսիլի ուլում
իլէ իշթիղալ իթտի, վէ բէտէրինին իշպու թէրճիմէ
իթտիլիմիլ հէքեայէսինի գալէմէ ալտը:

տէհչէթ իթմէքտէ տիր, Պուշլարըն թաբարդլարը բութ-
լարտան էն պաշլըճասը ճէնկ իլահը օլուպ, պու մեր-
համէթսիդ իլահըն հիտտէթինի տալէթ իթմէմէք վէ
քէնտիսինի խօշուտ իթմէք իւղրէ, քէնտի քէնտիլէ-
րինի պիր թագըմ իշիտիլմէմիշ էղլիլէթլէր իլէ թաաղիպ
իթտիլքտէն մատա, սէնէտէ էն ագալլ երմի պին քի-
շի բութլարա գուրպան խիլիր խի. գաթլ մատտէսի
պիր սիյագ իւղրէ օլմայըպ, հօրթու կիւնլէրի վէ է-
սիրլէրին տէրէճէսինէ կէօրէ իճրա օլունմագտա խի.
Մէսէլա, գուրպան օլմայա մահքիւմ գըլընան մագ-
լումար, պաղէն սու իշինտէ պօղտուրուլարագ, պաղէն
աճըղլա, վէ պաղէն տէ էսկի Բօմալըլարըն ատէթի
կիպի եէքտիկէրի իլէ տէօյիւշտիլլէրէք գաթլ օ-
լունմագտա խիլլէր. պու սուրէթլէ էօլմէք զայէթ մագ-
պուլ օլուպ, զալիպ կէլմիշ օլան գուրթուլուր խի.
Փագաթ գուրպանը՝ բութխանէնին էլլիլտէ գօյուն
կիպի պօղաղլամագ գայիտէյի քիւլլիլտէն պուլուն-
մագտա խի.

Գուրպան մէմուրլարը ալթը քիշի օլուպ, պուշլար
պիշարէ գուրպանը չըր չըպլագ խտէրէք, սիւրիւքլէյէ
սիւրիւքլէյէ մէնպէրէ տօղրու կէօթիւրտիւքտէն սօն-
րա, տէօրտի այագլարը իլէ էլլէրինի, վէ պիրի տէ պա-
շընը սըգը սըգըյա թութմուշ օլտուղու հալտէ, ալ-
թընճըր թաշտան մամուլ իրի բըշաղընը պիշարէնին
կէօյսիւնէ սաբլամագլա եիւրէյիւնի չէքիպ չըգարըր, վէ
տէրհալ բութա թագալիմ խտէր խի. Պատէհու մագ-
թուլըն գանը իլէ բութըն տուտագլարը վէ բութխա-
նէնին գաբուլարը պօյալանըր խի. էկէր գուրպան օ-
լան էսնայի մուհարէպէտէ թութուլմուշ էսիր խէ, պու
մուամէլաթտէն սօնրա պաշը քէսիլիպ էսիր թութանա
վէրիլիր խի քի, օտա խաշլայըպ փամիլէասը վէ տօթ-

լարը իլէ եէմէքտէ, վէ չօգլարը տա պու զիյաթէթը
միւսհիշէյէ հիսսէտար օլմագա ճան աթմագտա խի-
լէր. Հէլէ Սրօմի տէնիլէն զայէթ խուներիդ պիր գապի-
լէի վահիլլէ, գուրպանըն էթինի տօղրայըպ բարչա
բարչա սաթարլար խի.

Ճէնկ իլահընըն մատունընտա պուլունան նէփրէ-
թամիդ չէքիլլի տիկէր բութլարա տալի պնի գուր-
պանլար թագալիմ օլունմագտա, վէ այնի մուամէլաթ
իճրա խիլլէքտէ խի.

Եէնի տիւնեանըն հիշ պիր ճիհէթինտէ կէօրիւն-
մէյէն պու ատաթը վահիլլէնէ պէր թարաֆ խիլտիլի
հալտէ, Մէքսիգա հիւքիւմէթինին խտարէսի օլտուգճա
միւնթագամ պիր հալտէ խի. մէսէլա զապլթա նէ-
ղարէթի, բօթա մուամէլաթը, ումուրը աքէրիլլէ վէ
մալիլլէ խտարէլէրի, պիր տէրէճէյէ գատար միւնթա-
ղամ օլտուղու կիպի, ահալինին ասայիլի հալինէ նա-
ղըր մէմուրլար, վէ պէյնէլ թիւճճար վուգու պուլան
տալաղարը րույէթ խտէր հաքիմլէր տէ վար խի.

Մէքսիգա իմրէրաթօղուղու ինթիխապաթ սու-
րէթի իլէ իճրա օլունուպ, քէնտի հայսիլլէթը զաթիլլէ-
լէրի իլէ պէյնէլ նաա միւթէպէր ատա օլունան վէ ա-
սըլլատէ թագըմընտան պուլունան ալթը միւնթէսիպ-
լէր, վէֆաթ խտէն իմրէրաթօրըն էվլատընը ինթիխապ
իթմէյէ մէճպուր օլմայըպ, իլլա միւթէվէֆանըն ֆա-
միլեասընտան էն միւսթալիտի հանկըսը խէ, անը նասպ
իթմէյէ մէղուն խիլլէր. Մօնթէղումանըն, եանի իմ-
րէրաթօրըն ինթիխապը բէք մութանթան սուրէթտէ,
վէ պիր չօգ ատաթ ու չէնիլլէր իլէ իճրա օլունուպ,
էղհէր ճիհէթ միւսթագիլ, նէֆսի մուգատտէս, վէ
քէնտիսի զայրի մէսուլ օլան եէնի իմրէրաթօր, պիր
մուհարէպէ իթմէքլէ էսիր թութմասը վէ իւսէրայը

բութլարա դուրպան կյլեմէսի պիրինճի չարթ իտի :

Մօնթէղումանըն մայէթինտէ հատարդ հիսապսըզ խատէմէլէր պուլունտուգտան մատէ , թահարը բէյասէ-
թինտէ միւք ու տէվլէթին թէրադգըսը խուսուսընտա
միւզաքէրէ իտէն իւչ մէճլիս վար իտի . հիւքիւմէթ
մէմուրլարընտան մալկէ նաղըրը , ճիւմլէնին մաֆէվզըն-
տա առտ օլունմագտա իտի . քէզալիք իչլէրինտէ սէ-
ֆարէթ տախի բէք պէօյիւք պիր մէմուրլիյէթ օլմաղըլա ,
Գաղիք տէնիլէն բուէսսա , եախօտ աքըլզատէկեանտէն
ինթիլիոպ օլունան սէֆիլիլէր , իմբէրաթօր վէքիլի մէ-
զամըլըլա կիթիլիլէրի եէրտէ , աղիմ պիր տէպտէպէ
վէ հիւրմէթ իլէ գապուլ օլունմագտա իտիլէր . առա-
լէթին տէրէճէյի նիհայէսինէ թէրֆի գըլընմայը իս-
թէյէն առէմ , էսկի վէ միւթէպէր պիր ֆամիլէպէ
մէնսուպ պուլունմալը , վէ տէվլէթէ պէօյիւք պիր իըր-
մէթ իթմիլ օլմալը իտի . պունտան պաչգա պիր սէնէ
գատար մումաիլէյճին ֆաղիլէթը զաթիլէսի վէ պէսա-
լէթը գալպիլէսինի թաստիգ իթմէք իչին , հէր պիր
հալլ թահար թէճրիւպէյէ ալընմագտա իտի :

Մէքսիգա մէմալիքի իւչ դըսմա միւնգասէմ օլուպ,
պիրի իմբէրաթօրա , վէ իքիսիտէ աքըլզատէկեան իլէ
ահալկէյէ ալըտ իտի . իմբէրաթօր քէնտի կյրատը իլէ
բութլանէլէրի վէ պըրահիմլէրի գայըրըպ իտարէ իթ-
մէքտէ իտի . աքըլզատէկեանըն էմլագը , օղուլտան օղու-
լա , եանի իւք էվլատա միյրաս գալըր իսէ տէ , ֆա-
գաթ բէտէրի մալ ու էմլագընը մինասիպ կէօրտիլի
տիլէր էվլատլարընա թէրք իթմէյէ մուլթար իտի .
շու շարթ իլէ քի , վարիս նասպ օլունան՝ պիրատէր-
լէրինին թէպիւչինի թէտարիք իթմէյէ մէճպուր իտի :

Մէքսիգալըլարըն գալանիյնի պէլէտիլէսի սատէ ,
ֆագաթ բէք շիտտէթլի իտի . էվրօբատա խաֆիֆ պիր

ճէզա վէրիլէն պիր թագըմ գապահաթլար , պուրատա
կյտամ ճէզտըր իլէ միւճաղաթ օլունուր իտի . մէսէլա
պիրի , ճընսընըն առէթի օլան շէքլ ու հէյէթի թէպ-
տիլ իթտիլի հալտէ աքըլտըղը կիպի , հիւսնի ախլագըն
իսլալինէ միւթէճասըր օլանլար իտամ ճէզասընա միւս-
թահագ օլուրլար իտի . քէզալիք գալանիյնի աքէրի-
յէ տախի բէք սըգը վէ շիտտէթլի իտի :

Մէքսիգալըլարըն սէնաթ խուսուսընտա թէրադ-
գը իթմիլ օլտուգլարընա տայըր սէօյլէնէն սէօլլէր
միւպալաղա տըր . պունլարըն կիւմիւշտէն վէ ալթուն-
տան կյմալ իթտիլիլէրի ինսան սուրէթլէրի վէ սայիրէ ,
աթընա բէք աղ պէնդէմէքտէ իսէ տէ , պունը իլէ պէ-
րապէր Ամէրիգանըն տիկէր ճիհէթլէրինտէ կէօրիւլէն
իմալթա նիսպէթէն , պունլարըն իմալթը էլպէթտէ
միւսէննա առտ օլունմալը տըր . Շուրաստա տօղու
տըր քի , Մէքսիգանըն մուհառէրէսինտէ , եէրիլէրին
միւտաֆաա խուսուսընտա իպրաղ իթտիլիլէրի քեար-
կիւզալըղ , տէրհալ իմալ օլունան գալալէր վէ մէթէ-
րիլլէր , վէ էսնայի մուհարէպէտէ կէօթէրտիլլէրի
ճէսարէթ իլէ իճրա կյլէտիլլէրի հարպ խիւտէլէրի ,
ֆէրասէթլի առէմլէր օլտուգլարընը իսպաթ իտէր :

Էլ հասըլ Մէքսիգանըն ֆէթհի էսնասընտա , ա-
հալինին՝ ճէհալէթը ֆէվգէլատէ վէ առաթը վահշի-
յէլլէրինէ բաղմէն , վէ Ամէրիգանըն տիկէր ագվամընա
նիօպէթէն պունլար իչին , թարիգը մէտէնիլէթտէ պու-
լունույօրլար իտի տէնսէ , պիր խաթա իտիլմիլ օլմաղ-
լա . Հանրի Լըպրէօ նամ միւվէրրիլտտէն ախղ իլէ ,
պալատէրի մուլթատար մալիւմաթը գարիյնի քիրամէ
իթա իթտիլլէրտէն սօնրա , իչպու ճալիպի տըղգաթ օ-
լան հէքայէյի թարիլիլէնին նագլինէ իպլթիտար ի-
տէճէյիլ :

ՖԵՐՆԱՆՏ ԳՕՐԹԷՉ

Ե Ա Խ Օ Տ

ՄԷՔՍԻԳԱՆԸՆ ԻՇՂԱԼԻ

1

Գօրթեգին էյամը Եկապետի .- Գուպա ճեգիրէսինին
իշղալի վէ մումաիլէինին գօմանսան նասպը .

Քրիստաւոր Գօլօմպոսըն գուվիլէյի ագլիլէսի սա-
յէսինտէ քէշֆ օլունան Ամէրիգա գըաթսը , պէօյիւք
պիր թէաթրօ սահնէսի թասաւիլուր օլունապիլիր . շան
ու շէրէֆէ հէվէսքեար օլան , վէ ճէնկ ու ճիաալէ մէյ-
լանը թապիտի պուլունան պիր չօգ առէմէր , քէնաի-
լէրինի իշպու սահնէյէ աթտըլար . Պունլարտան պազը
պէօյիւք զաթլար մէյտանէ կէլտի իսէ տէ , Գօլօմպոս-
տան սօնրա էն ճէսուր վէ էն միւթէպէրի Ֆէրնանտ
Գօրթէզ օլտու .

Գօրթէզ 1483 սէնէսինտէ էսթրէմադուրա վիլա-
յէթինին Մէտէլլին նամ շէհրինտէ , ասըլատէ , ֆա-
գաթ ֆագըր պիր ֆամիլեատան թէվէլլիւտ իթտի .
բէտէրի Տօն Մարքի , էվլատընըն գուվիլէյի ագլիլէ վէ
իսթիսատը թապիլէսինի նազարը տըգգաթա ալարագ ,
օն տէօրթ եաչընտա պուլունան Գօրթէզի , օ էսնատէ
քէսպը շէօհրէթ իտէն Սալամանգա շէհրի մէթէպիլնէ
կէօնտէրաի . Գօրթէզ , իբի սէնէ զարֆընտա էքէյիճէ

թէրագըր իթտի իսէ տէ , ֆագաթ թապէն աթէշլի
օլմազըլա , մէթէպտէ աուրամայըպ բէտէրի նէղտինէ
ալտէթ իլէ , գուվիլէյի պէտէնիլէսինէ ույլուն օլան
աթա պինմէք , սիլահ գուլլանմադ , վէ գըլըն թալի-
մի իթմէք կիպի ճէնկեալէրանէ մախսուս իշէր իլէ
իշթիղալ իթմէյէ պաչլատը :

Էթվարը նէզաքէթ վէ նաթըգա բէրտալըրըր իլէ
քէնաիսինի ճիւմէյէ սէվաիրմէքտէ , վէ մուհարէպէ
մէյտանլարընտա շէճաաթ իճրա իաուպտէ շան ու շէ-
րէֆ գաղանմագտան պաչգա պիր շէյ տիւլիւնմէմէք-
տէ օլան Գօրթէզ , բէտէրինին բէյինէ մուխալիֆ օլա-
րագ , օ էսնալէլտէ Գօրտօվալը կօնդալվ նամ մէշհուր
պիր ժէնէրալըն թահար գօմանտասընտա պուլունան
օրտույա տախիլ օլուպ , օրտունըն հէման իթալեայա
կիտէճէյի էսնատէ խասթալանարագ արզուսընա նա-
յիլ օլամատը :

Պու էսնատէ Գօրթէզին ագրապաւսընտան պուլու-
նան Տօն Նիգօլա տէ Օվանտօ , Իսրանեօլա աուսընա
վալի նասպ իտիլմիշ օլմազըլա , Գօրթէզ , եէնի տիւնեա-
եա կիթմէք իւզրէ մումաիլէյին պաչրալը ալթընտա
թէճէմիլ իտէն պիր թագըրմ պահա ապայան սէրսէ-
րիլէրին սիլքինէ տախիլ օլտու . ֆագաթ եօլա չըգա-
ճագլարընտան իբի կիւն էվիլէլ եինէ խասթալանարագ
պու տէֆատա ֆամիլեատը նէղտինտէ գալմայա մէճ-
պուր օլտու . ֆագաթ իբի սէնէ սօնրա զուհուր իտէն
Փրրսաթտան պիլ իսթիֆատէ , 1504 սէնէսինտէ օն
տօգուզ եաչընտա օլտուղու հալտէ եօլա չըգարագ ,
Սան-Տօմինիգօյա վասըլ օլուպ , քէմալի մուհապէթլէ
Օվանտօտան գապուլ օլունտու .

Օվանտօ , Գօրթէզի էվլատը կիպի սէվտիլինտէն ,
քէնաիսինէ մէնֆաաթլը մէմուրիլէթլէր իհալէ իթտի .

լաքին Գործէդ, պու կիպի իլթիֆաթլարտան մէմնուն
օլմայըպ, կիճէ կիւնտիւզ մէյտանը մուհարէպէտէ աս-
քէրլիքէ քէսպը շէրէֆ իթմէք արղուսը իլէ եանըպ
թութուշույոր իտի: Թամ պու էսնատէ Օյէտա վէ Նի-
գուէզա նամ դաթթանլար եէնի արաղի պուլմադ իւ-
միւաինէ տիւշտիւքլէրինտէն, Գործէդ, մէմնունէն մէր-
գումանէ րէֆադաթ իթմէք իսթէտի իսէ տէ, իւշիւն-
ճի տէֆա օլարադ խասթալանըպ թէքրար մադսատը-
նա նայիլ օլամատը:

Փագաթ պու մուվաֆֆադըյէթսիլիք, մահլա
ճէնապը Հագդըն ինայէթինէ համլ օլունմայը տըր,
զիրա Օյէտանըն պու սէֆէրի բէք պէտպահտ օլտու:
շէնաթլարընըն սէմէրէսինի կէօրմէքսիլին, րէֆիլիքլէրի
քեաֆֆէթէն թէլէֆ օլտուլար: Միւսթադպէլտէ պէօ-
յիւք պիր ատէմ օլաճագ օլան Գործէդ, էմլի Հագլէ
պու ֆէլաքէթտէն գուրթուլտու, վէ քէնտիսինի պէօյ-
լէ մուհագդադ պիր էօլիւմոնէն գուրթարտըղը իշին
Ալլահա թէշէքքիւր իթտի: Մամաֆիհ Գործէդ, հէն-
կեամը շէպապէթինին կիւղէլ կիւնլէրինի պօմպօշ կէ-
շիրտիլի իշին բէք զիյատէ թէէսիւֆ իտիյօր իտի: մու-
մաիլէյհ, զէնկին, էսիրլէրէ մալիք, վէ կէնիշ պիր ա-
րաղիլէ սահիպ իտի իսէ տէ, պունլար կէօղիւնէ կէօ-
րիւնմէյիպ տայիմա շան ու շէրէֆ արղուսը իլէ սուղան
օլմադտա իտի:

Հիքեայէմիլին էվլէլքի դըսմը էվտըրընտա պէ-
յան իտիլալիլիլիւղրէ, 1511 սէնէսինտէ Օվանտօնըն եէ-
րինէ կէշէն, Գօլօմպոսըն մալսուլմը Տիէկօ Գօլօմպոս,
Գուպա ճէղիլրէսինի իշղալ իթմէք իսթէյուպ, պու ի-
շի միւթթասըֆ օլտուղու ատալէթըրէրլէրի վէ հիւս-
նի ալադը իլէ շէօհրէթշար օլան Վէլասկուէզ նամ
ղաթա հէվալէ օլունտու: Գործէդ իսէ, նէ եաբըպ

եաբմայըպ մումաիլէյհին սըրքեաթիպի մէմուրիլէթինի
էլտէ իթտիքի, զաթէն մալիք օլտուղու խասիլէթը
ճէմիլէլէր, էֆէնտիսի պուլունան պու զաթը հայսի-
յէթսիմաթըն սայէսինտէ տէրէճէյի իքմալէ վարտը:

Վէլասկուէզ իւշ եիւղ նէֆէր ասքէր իլէ իքի պին
միլ վիւսաթը վէ բէք չօդ սէքէնէսի պուլունան Գու-
պա ճէղիլրէսինի սուհուլէթլէ իշղալ իտէպիլտի, զիրա
Գուպանըն ահալիսի ճէնկեալէր օլմատըղլարընտան
պաշգա, միւտաֆապէտէ վագըթ պուլամամըշլար ի-
տի: անճագ Սպանեալըլարըն զուլմու թէատտիսինտէն
Սպանեօյայը թէրք իլէ Գուպա ճէղիլրէսի ճիհէթը շար-
գիլէսինէ իլթիճա իթմիշ օլան Հաթույէնամ սէրկէրտէ
մուգալլէմէթէ գալգըշտը իսէ տէ, մաղլուպէն էսիր
տիւշտի, վէ Սպանեօլլար ճէղիլրէյի քեամիլէն իշղալ
իտէրէք, Սէն ժագ նամը իլէ պիր մէհաճիլրէթ թէէ-
սիա իթտիլէր:

Ազ միւտտէթ սօնրա ճամայիդա տտատընա հիւ-
ճիւմ օլունտու քի, Գործէդ օրտույա դօմանտանը սա-
նի նասպ իտիլալիլինտէն, պու սէֆէրտէ հայլըճա իշ
կէօրտիլի ճիհէթլէ, Վէլասկուէզին հիւսնիլ թէվէճճիւ-
հինէ մաղհար օլտու: ալէլիսուսուս քէնտի կիպի դօ-
մանտանըն քեաթիպի պուլունան Անտիրեա Տուէրօ
նամ քիմէսնէ իլէ տէ սամիմի պիր տօսթլուդ բէյտա
իթտի: Փագաթ թիլվէշրէպլիլի վէ քիւսթալիլըղը
սէպէպի իլէ պաշընա պէօյիւք պիր ֆէլաքէթ կէլմէսի-
նէ րէմագ դալտը:

Նէօյլէ քի, Սէն ժագ մէհաճիլրէյինտէն չօղլարը,
Վէլասկուէզտէն խօշնուտ օլմատըղլարը ճիհէթլէ, մու-
մաիլէյհին ալէյհինտէ պիր շիքեայէթնամէ թէրթիպ
իթտիլէր, վէ Գործէդին ճէսարէթինի պիլտիլէրլէրինտէն,
մէզքիւր շիքեայէթնամէյի Տիէկօ Գօլօմպոս կէօթիւր-

մէք խըտմէթինի մէրգուճա թէքլիֆ իթտիլէր . Գօրթէզ, մահճուպլիյէթինի մուճիպ օլաճադ օլան իշպու խըտմէթի դապուլ իտէրէք նարին պիր դանօթ իլէ եօլա չըդմայա հազըրլանմը իքէն, հէր նասըլ իսէ վէլասկուէզ իշէ ալեհաճ օլուպ Գօրթէզին իրթիքեապ իթտիլի պու նանքէօրլուղա ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք, մէրգուճը իտամ ճէղասը իլէ մահըլմ իթտի . Գօրթէզ իշի վադթլնտէ տույարադ գաչըպ պիր քիլիսէյէ իլթիճա իթտի, Տուէրօ իլէ տիկէր տօթլարը, վէլասկուէզին հիտտէթլին թէսկին իտէնէ գատար օրատա գալաճադ իտի . հալպուքի Գօրթէզ կիճէնին պիրինտէ իղտիվաճ իթմէք նիյէթինտէ պուլունտուղու ասըլգատէկեանտէն Գաթէրինա Սուարէզ նամ պիր գըղըն, քիլիսէյէ եադըն օլան խանէսինէ զիյարէթ իթտիլի սըրատա թէվգըֆ օլունուպ հապս իտիլտի :

Գօրթէզ, էօյլէ պիր սուրէթը միւէսսիւրէտէ ըզհարը նէտամէթ իթտի, վէ էօյլէ շէյլէր սէօյլէտի քի, ալիճէնապ վէլասկուէզ սուչընը ավֆ իթտիքտէն մատէ, իղտիվաճ իթմէսինի էմր իթտի, վէ քէնտիտէ նիքեաճ ըէսմինտէ շահիտ օլտու, ֆադաթ թէքըար քեաթիպլիյէ դապուլ իթմէտի : Գօրթէզ օ անտէն պէտ իլէ ըսլահը հալ իտուպ ինթիյաթքեարանէ տալլանմայա, վէ հէր նէվի ֆէտաքեարըղը ինթիյար իտէրէք, քէնտիսինի էֆէնտիսինէ սէվտիլմէյէ, վէ պու եիւղտէն իսթիֆատէ իթմէյէ սայ իթտի :

1815 սէնէսինտէ Գօրտօվալը Հէրնանտէզ նամ պիր գաթթան, վալինին էմրի իլէ մայէթինտէ եիւղ օն կէօնիւլիւ պուլունտուղու հալտէ քէշֆիյաթէ կէօնտէրիլտի . Հէրնանտէզ, Նուգաթան նամ նիմ ճէղիւրէյի քէշֆ իթտի, լաքին ճէնկեալէր օլան եէրլիլէր իլէ մուհարէպէյէ թուլուլուպ թայիֆէլէրինին պէօյիւք զըս-

մընը զայպ իթտիքտէն սօնրա Գուպայա ավտէթ իլէ օ սէնէ վէֆաթ իթտի . լաքին վէլասկուէզ, մահալի մէզքիւրտէ պուլունան սէրլէթտէն խապէրտար օլուպ, ժան Կըրիթալուա նամ գապթանը տէօլթ գաթադ վէ իքի եիւղ նէֆէր թայիֆէ իլէ թէքըար կէօնտէրտի : Սպանեօլլար իպթիտա Գօղուէլ ատասընը պուլտուլար, Նուգաթան սէվահիլինի տօլաչըպ հայլըճա ավթուն ճէմ իթտիքտէն սօնրա, Մէքսիգա հիւքիւմէթինին թահտը թէսարուֆընտա պուլունան Սալլուա նամ ճէղիւրէյէ թէգարրուպ իթտի . եէրլիլէր Սպանեօլլարը քէմալի թէաճիւպլէ թէտգըդ իթտիքտէն սօնրա քէյֆիյէթի հիւքիւմտարլարընա խապէր վէրտիլէր : Սպանեօլլար պուրատա տախի քիւլիյէթի ալթուն թօրլատըլար, ֆադաթ օրալարտա տուրմայը մինասիպ կէօրմէտիլէր :

Կըրիթօլուա, ճէղիւրէյի մէզքիւրէնին եադընընտա պէօյիւք պիր արաղի պուլունաճադընա էյիտէն էյի գանտը, ֆադաթ արաղիյի մէզքիւրէյի իշլալ իթմէք վասէթալէրինտէն մահրում օլմաղըլա, մըգտարը քեաֆի ասաքիր վէ մուհիւմմաթ թալէպ իթմէք իշին, զապիթանտէն Սլլարատօ նամ պիր զաթը Գուպայա կէօնտէրտի : Սլլարատօ, կէմիլէրին ուղուն միւտտէթ մէյտանէ չըգմատըղլարը ճիհէթլէ տիւչարը վէսվէսէ օլան վէլասկուէզէ, եէնի քէշֆ օլունան վէ քէշֆ օլունաճաղը մէմուլ պուլունան մէմալիքի բէք զիյատէ մէտճ ու սէնա իտուպ, սէօղիւնի իսպաթ իշին պէրապէր կէթիլտիլի ալթուն քիւմէլէրինի տախի իրայէ իթտի :

Վէլասկուէզ, պու խայրըլը խապէրտէն բէք մէմնուն օլտու, վէ պու հէվատիս տէրճալ ճէղիւրէտէ շույու պուլուպ հէր քէսլն մէրադ ու թամաընը թահրիլ իթտի . Գօրթէզ իսէ, պու իշտէ քէնտիսինին ճիւմ-

լէսինտէն զիյատէ միւսթէֆիտ օլաճաղընը, պիր հըսսը թապի իլէ շիմտիտէն քէշֆի իտիյօր իտի: Վէլասկուէզ տէրհալ եէնի պիր մէմալիք պուլունտուղունը Սպան-եայա պիլտիրտի, վէ քէսպը շան ու շէրէֆ իտէճէք պէօյլէ պիր ֆըրսաթը վէֆթ իթմէք իսթէմէյուպ, Սպանեատան քիման կէլմէղտէն էվվէլ ասքէրի եօլա չըդարմադ սէվտասընա տիւլմէքլէ ալէլ աճէլէ հաղըր-լըդ կէօրմէյէ պաշլատը: Պիր չօգ պահա արայանլար տախի թէտարիքեաթը սէֆէրիյէ իլէ մէշղուլ օլտուլար:

Իշ եալընըզ միւսթաիտ պիր գօմանտան ինթիլսա-պընա գալտը քի, Վէլասկուէզ պու խուսուսա բէք զիյատէ տըդգաթ իտիյօր իտի: մուամիլէյճ՝ պէօյլէ ուղադ պիր մահալտէ իճրայի մուամէլաթ իտէճէք օ-լան գօմանտանըն, քէնտի հիւքմի խարիճինտէ օլարադ սուրէթը միւսթագիլանէտէ հարաքէթ իտէճէյինի տիւլինմէքտէ վէ պու պապտէ տիւլարը էնտիլէ օլ-մագտա իտի: Չօգլար միւսթէպէր զաթլարըն իլթիմասը իլէ պու մէմնէտի էլտէ իթմէք իսթէտիքլէրինտէն, Վէ-լասկուէզ պունտան տօլայը տահա զիյատէ վէսվէսէ իտիյօր իտի, ֆագաթ Գօրթէզին հալի իսթիդպալինէ վէրիլէճէք գարարըն գէմանը կէլմիշ իտի:

Գօրթէզ, Անտրէա տէ Տուէրօ իլէ խաղինէյի գը-լալի նաղըրը պուլունան Ամատօր տէ Լարէզ նամ նու-ֆուզը ատէմ իլէ բէք սըգը տօսթլուդ բէյտա իթ-միշ, վէ Վէլանկուէզին պունլարըն սէօղիւնտէն չըդմա-յաճաղընը տախի անլամըշ օլմաղըլա, Գօրթէզ պիր չօգ վատլէր իլէ մուամիլէյճիւմի էլէ ալըպ, քէնտի հագգընտա իլթիմաս իթմէլէրինի բէճա իթտի: Պուն-լար, Գօրթէզի պիր սուրէթը մախտուսէտէ Վէլասկու-էզլէ թագտիմ իթտիլէր, վէ մուամիլէյճ տախի չօգ-տան պէրի արատըղը ատէմի պուլմուշ կիպի տէրհալ

դապուլ իթտի, զիրա Վէլասկուէզ, Գօրթէզին պու-լունտուղու տէրէճէտէ պիր ատէմին, պիրտէն պիրէ պէօյլէ թէրֆիլի բիւթպէ իյլէտիլի հալտէ, արթըգ միւսթագիլիք սէվտասընա տիւլմէյէճէյինի մէմուլ ի-տիյօր իտի: ալէլ խուսուս Գօրթէզի պէօյլէ մէմուլին զայրի պիր նիյմէթլէ թալթիֆ վէ միննէթտար իտէր ի-սէ, արթըգ քէնտի հիւքմիւնտէն տըշարը չըդմաղ, վէ հարաքեաթը միւսթագիլանէտէ պուլունմաղ զանն ի-տիյօր իտի:

Մալիքի ֆէրասէթ վէ հէր նէվի խասիյէթը ճէմիլէ իլէ միւսթաաըֆ օլտուղու ճիհէթլէ սէրիքեարտէ պու-լունմայա իսթիհգադը օլան Գօրթէզ, իշպու մէմուրի-յէթը մուհիմմէյի թէշէքքիւր իտէրէք վէ էզհէք ճի-հէթ թէպալիյէթ կէօսթէրէք Վէլասկուէզին եէտին-տէն գապուլ իտուպ, տէրհալ իգամէթկեահը էօնիւն-տէ պիր պայրագ բէքլ իթտիրտի, վէ կիճէյի կիւն-տիւղէ գաթարագ թէտարիքեաթը սէֆէրիյէ իլէ մէշ-ղուլ օլտու: հաթտա պիլ ճիւմլէ մամէլէքինի սաթըպ նաղտ ագճէ իտէրէք, քէնտիսինէ բէֆագաթ իտէճէք օլան զապիթանըն իհթիյաճաթընը իքմուլ իթմէյէ սայ իթտի:

Գօրթէզին նայիլ օլտուղու պու մէմնէտէ հասէտ իտէնլէր, մէրգուլմըն մուամէլաթընա սույի մանալար վէրէրէք, վէ ալէլխուսուս մուգատտէմա պէյնլէրին-տէ կէշէն վաղաայը տէլմիյան իտէրէք, Վէլասկուէ-զին զիհնինի գարըշտըրըպ շիւպհէյէ պըլագաղըլար: էօյլէ քի, Գօրթէզ մուամիլէյճին թալը ու հարաքէթը պարիտանէսինտէն իշի չագարագ, հէման գօմանտան-լըղը քէնտինտէն իսթիրտատ իթմէք ֆիքրինտէ պու-լունտուղունը անլայըպ, քէյֆիլիյէթի տօսթլարը Տուէրօ վէ Լարէզ պէյան իթտի, վէ մուամիլէյճիւմին նասի-

հաթը իլէ սէրիան թէտարիքեաթը սէֆերիյէյի իբմալ իտուպ, թէքլարը ըզհարը թէպալիյէթ իլէ Վէլասկուէզի թէէմին, վէ բէսմի վէտայը իճրա իթտիքտէն սոնրա, 1518 սէնէսի նոյեմբերիննն օն սէքիլիննի կիւնիւ եէլքէնլէրի աշըպ եօլա չըգտը:

2

Տօնանմանըն հարաքէթի:

Նաորը քի տէտիք, Գօրթէղին տիւշմէնլէրի աղվիյաթընտան, վէ ալէլ աճէլէ հարաքէթինտէն, Վէլասկուէզին դօրդու վէ շիւպհէլէրի արթմըշ իտի. պու սէպէսլէ քէնտիսինէ մինասիպ պիր մուալին օլմադ միւլապէսէսի իլէ Տիէկօ տէ Օրտաղ նամ քիմնէյի միւսթէշար մէգամը իլէ մուամիլէյհին բէֆադաթընա թաւինն իթմիշ, վէ մէրդումա, Գօրթէղին հէր պիր հարաքեաթընա խաֆիէն նէղարէթ իտէրէք, քէնտիսինէ իշար իթմէսինէ տայըր թալիմաթ վէրմիշ իտի իսէ տէ, կէմիլէր սահիլտէն այրըլըր այրըլմաղ, քէնտի թային իթտիյի մէմուրտան տախի շիւպհէլէնմէյէ պաշլատը, Պիր թարաֆտան իթհամլար տախի չօղալըպ, հէրքէս Գօրթէղին իսեան իտուպ սէրպէսթանէ հարաքէթ իտէճէյինէ գարար վէրմէքտէ իտիլէր. պուշլար քեաֆի տէյիլ կիօլի պիր թագըմ էֆքեարը պաթըլէյի տէրմիլյան իլէ, Վէլասկուէզի ճայտըրմաղա սայ իտիլտի. հաթտա քէնտիսինի միւնէճճիմիլիյէ աշինա վէ միւսթադպէլի քէշֆ իթմէյէ միւղթէտիր կէօսթէրէն, ժան Միլլիան նամ հէրիֆին պիրի, էյլէ միւտհիշ քէշֆէր իլլէտի քի, նի-

հայէթ Վէլասկուէզ, Գօրթէղի դօմանտանլըդ տան աղ իթմէյէ գարար վէրտի:

Տօնանմա թըրինիթա նամ մահալէ օղրամըշ օլմաղըլա, Վէլասկուէզ օրանըն մուհաֆըղը պուլունան ծըրանչէսդօ Վէրտուկօյա, Գօրթէղի աղ իլէ եէրինէ միւնասիպ պիրինի ինթիլտաղ իթմէսինէ տայըր էմի կէօնտէրտի, վէ պու մէսէլէյի Տիէկօ Օրտաղ իլէ, հադգընտա էմիլիյէթի պուլունան Մօրլա նամ քիմնէյէ պէյան իթտի. լարին Գօրթէղին սատըղ վէ ույանըգ տօղթլաըը Տուէրօ վէ Լարէզ, քէյֆիլէթի մուամիլէյհէ ինպտըր իթմիշլէր, վէ Գօրթէղ տախի էվիլէճէ տալրանըպ մէրգուամնը քէնտի թարաֆընա ճէլպ իթմէյէ չալըշմըշ, վէ հաթտա ճէրպէղէլի լիսանը իլէ Օրտաղըն հիւսնի թէվէճճիւհինի քեամիլէն գաղանմըշ իտի:

Օրտաղ, Վէրտիկօնըն նէղտինէ վարըպ Վէլասկուէզին էմիլի իճրասընտան զուհուրա կէլէճէք օլան գարըշըրըր տէրմիլյան իթտի. Վէրտուկօ դօրդտուղունտան վէ եախօտ կիլլիճէ բըշվաթ եէտիլինտէն, Վէլասկուէզին էմիլինի իճրա իթմէք իսթէմէտի. մամաֆիհ ասքէրին բէք զիյատէ հիւսնի թէվէճճիւհինի գաղանմըշ օլան Գօրթէղի աղ իթմէքտէ բէք գօլայ տէյիլ իտի ֆադաթ Գօրթէղ, Վէլասկուէզէ պիր մէքթուպ եադըպ, տայիմա քէնտիսինէ իթաաթ իտէճէյինէ վատ իթտիքտէն սոնրա, ասքէր թօրլամադ վէ դուամանեասընը իբմալ իթմէք ֆիքըրի իլէ հալանայա տօղրու եօլա չըգտը:

Միլհադըղա Հալանա մէհաճիլէթինտէ կօնղալօ տէ Սանտօլալ, ծըրանչէսդօ Տէմօնթիյօ, վէ Տիէկօ տէ Սօլօ նամ ճէսուր դապիթլէր իլէ տիկէր պիր չօգ պէհատըր առէմէր պուլտու քի, պուշլար քէնտիսինէ բէֆադաթ իթմէքլէ պէրապէր, լաղըմ կէլէն մուհիմ-

մաթը առիթի թէտարիք խոհեմքը լինի վատ իթտիլէր՝
Վէլասկուէզ Էմիլինին իճրա օլունմատըղընը կէօ-
րէրէք եհնիտէն թէճըրիւպէյէ դալդըղընը, վէ Էվիլէր
Վէրտուկօնըն դօրդադըղընը մուսիսէզէ իլէ, տօնան-
մանըն իմանտան տըղալը չըգմասընա միւսաատէ իթ-
տիլի իչին, խըյանէթ իթհամաթը թահտընտա պու-
լունտուղունը ըհամէն պէյան իթտիքտէն սօնրա, տէր-
հալ սատըգ պէնտէլէրինտէն պիրինի Հավանա մէհա-
ճիրէթի ըէյիսի պուլունան Պարպա Բէթրօ նամ զաթա
կէօնտէրիպ, Գօրթէզի սէրիան թէվզըֆ իլէ թահտէլ
հըֆըլ քէնտիսինէ կէօնտէրմէսինի, վէ սէյահաթը մու-
վադգաթէն թէէիսիր իլէմէսինի Էմր իթտիլի կիպի,
իչպու Էմիրնամէնին իճրասը պապընտա Պարպայա մու-
ավէնէթ իթմէլէրինէ տայըր պաղը քիմսէլէրէ տէ այ-
ընճա թալիմաթ կէօնտէրտի. ֆազաթ Վէլասկուէզին
իլամ իլլէտիլի ատէմին Հավանայա կէլմէսինտէն Էվիլէ,
Գօրթէզ քէյֆիյէթէ վազըֆ օլուպ իչին Էօնիւնի ալ-
տը.

Գօրթէզ, թահտը գօմանտասընտա պուլունան զա-
պիթլէրտէն եալընըլ իքի քիչի հազգընտա չիւպհէ
իթմէքտէ իտի, պուլնարտան սիրի վալինին ազրապա-
սը օլան Վէլասկուէզտէ Լէօն նամ պիր տէլիգանլը ի-
լէ, տիկէրի տէ Տիէկօ օրտաղ իտի. չիւնքի Գօրթէզ,
Օրտաղըն պաղը սէօլլէրինտէն թէպտիլի Էֆքեար իթ-
միչ օլտուղունա գանաաթ կէթիրիպ, չիւպհէ իթտի-
լինի չադտըրմադսըղըն, մահզա եաղըն մահալտէն
գումանեա կէթիրմէք պէհանէսի իլէ մէրդումա պիր
կէմի վէրմէքլէ մուվադգաթէն պաղընտան սավտըգ-
տան սօնրա, ճէսուր, իյիտ, վէ աթէչիմէչրէպ Լէօնըն
ֆիքրինի Էօլլէ մուգնի սէօլլէր իլէ չէվիրտի, վէ խէ-
յալինի օ տէրէճէ բարլադ շան ու շէրէֆ շուլէլէրի իլէ

իչալ իթտի քի, մուսիլէյհ օլ անտէն իթիպարէն
քէնտիսինէ սօն տէրէճէ սատըգ տօսթ օլտու. Բէթրօ
Պարպա խաէ, Վէրտուկօ կիպի քէնտիսինէ վէրիլէն Էմ-
րին իճրասընտա թէրէտտիւտ իտէրէք, Վէլասկուէզէ
ահայլինին իսեան իտէճէյի դօրդուսընտան պահս իլէ
Էմրինի իճրա իտէմէմիչ օլտուղունը պա թահրիր իշար
վէ պէյանը իթիղար իլլէտի.

Օրտաղ, մուհիմաթ թէտարիքի իչին եօլա չըգ-
տըղտան սօնրա, Գօրթէզ թահտը գօմանտասընտա
պուլունան աաքիրի թօրլայըպ, քէնտինէ թապիլի օ-
լան նաթըգաբէրտաղըղը իլէ, Վէլասկուէզին սըրֆ
հասէտտէն նաչի քէնտիսինի աղլ իթմէյէ չալըչմասըն-
տան, վէ պու հարաքեաթը նապիճասը իլէ իչի թէէ-
իիր իտէրէք, Էրպապը զույուըն աթէչի զայրէթինի
սէօնտիւրմէյէ սէպէպիլլէթ վիրմէսինտէն աճը աճը
չիքեայէթլէրէ պաչալտը. պու իշթիքեալէրի տինլէյէն
նէֆէրաթ, զապըթան, պէօյիւք վէ քիւչիւք ճիւմէ-
թէն ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնտիլէր. զիրա քէմալի
սապըրսըղըղլա քէսալը սէրվէթ ու շէրէֆի մուճիպ օ-
լաճադ օլան իչպու սէֆէրէ պիր ան Էվիլէ իպթիտար
օլունմասընա պէքլէյօրլար իտի. հաթտա պու պապտէ
չօղլարը օլանճա մալլէրինի սարֆ իթմիչ վէ Գօրթէզ
հազգընտա Էմիրիյէթը քեամիլլէլէրի պուլունմուչ օլ-
տուղունտան, ճիւմէսի պիրտէն գօմանտանըղը թէրք
իթմէմէսէնի ընճա, վէ քէնտիլէրինին հէր պիր Էմրինէ
իթաաթ իտուպ ուղրունտա գանլարընըն սօն տամլա-
սընը տէօքէճէքլէրինի պէյան իթտիլէր.

Գօրթէզ, աքէրին իպրաղ իթտիլի պու սատա-
դաթ վէ զայրէթտէն մէմուլն օլարադ, քէնտիլէրինի
հէման արղու իթտիլէրի օ ալթունը չօդ մահալէ կէօ-
թիւրէճէյինի, վէ հէր նէ օլուրսա օլտուն եանլարըն-

տան պիր ան այրբայաճաղընը վատ վէ եւմին իմ-
մէսի իւն, ճիւմէսի պիրտէն «Հուրբա» տէյէրէք մու-
մաիւէյհի ալգըլաւար : Գորթէզ, պու սուրէթլէ ա-
սարիր վէ զապիթանտէն էմին օլմագլա պէրապէր, եի-
նէ վէլասիուէղէ պիր մէքթուպ եաղարագ, թէպաի-
յէթի հազգընտա մումաիւէյհի թէէմին իթմէյէ չա-
լըլաւ, վէ թէտարիքեաթը սէֆէրիյէ օլտուգճա իքմալ
իտիւմիշ օլմաղըլա պիլա միւմանաթ եօլա չըգալ :

Կէրէք Գուպա ճէղիրէսինտէքի Սպանեօլլար, վէ
կէրէք ճիւմէ մէհաճիրիյն, օրտունըն թանղիմի իչին
էլլէրինտէն կէլէնի տիրիլ իթմէմիշլէր, հաթաա վէ-
լէղկուէղ տալի բէք չօգ մէսարիֆ իթմիշ, վէ կէօ-
նիւլիւլէր տալի քէնտի մէսարիֆլէրի եալսօտ իսթիլ-
րալ իթաիքլէրի ազճէ իւն սիլահ վէ մուհիմմաթ թէ-
տարիք իլլէմիշլէր իսէ տէ, ֆագաթ պէօյլէ պէօյիւք
պիր իշէ թէշէպալիւս իթմէք իչին Գորթէզին եանընտա
պուլունան գուվիլէյի ասքէրիյէ գաթան քեաֆի առա
օլունմաղ. ֆիլ հազըղա ինսան թէշէպալիւս օլունաճա
իչին ճէսամէթինի, վէ օրտունըն զաաֆէթինի թահալ
նաղարէ ալընճա, քէնտին թէհաճիւպտէն ալամաղ :
Գորթէզին թահալը գօմանտապընտա պուլունան տօնան-
մա, էն պէօյիւյի եիւղ, իւշ թանէսի սէքսէն թօնէլա-
թօ ճէսամէթինտէ, վէ եէտի առէթի տալի պիր ան-
պարլը օրթա կէմիլէր օլուպ, ճէման օն պիր սէֆինէ-
տէն իպարէթ իտի, պունլարըն տէրունինտէ եիւղ աօ-
գուղ նէֆէր թայիֆէ վէ պէշ եիւղ նէֆէր տէ ասքէր
օլուպ, օն ալթը պէյիլիւր, գըրգ պէշ թիւֆէնկ, վէ
ալթը ուֆագ վէ իաֆիֆ թօք պուլունմագաա իտի,
նէֆէրաթըն իսթիմալ իտէճէյի սիլահ իսէ, մըղրագ
վէ գըլըճտան իպարէթ իտի իսէ տէ, անճաղ Սմէրի-
գալըլարըն օգլարընտա մուղալէմէթ իտէպիլէճէք սու-

րէթտէ գալըն բամպուգտան էօրիւլի պիր նէվի զըրհ
կէյմիշլէր իտի :

Իշթէ Գորթէզ, պու զաիֆ օրտու իւն Սպանեա
տէվլէթինին թահալը թէսարրուֆընտա պուլունան մէ-
մալէքտէն չօգ պէօյիւք պիր ալաղիյէ հիւքմ իտէն,
մուաղղամ պիր հիւքիւմաարլըղըն իւղէրինէ մուհարէ-
պէյէ կիտիյօր իտի : Պու տէրէճէ պիր հարաքեաթը
քիւսթալանէ թարիխտէ բէք նատիր կէօրիւմիւշ տիր :
Ինսան՝ պու միւշկիւլ իշէ էլ վուրան պիր թաղըմ պահա
արայան սէրսէրիլէրին, նայիլի մուվաֆագաթ օլմագ իւ-
միւտինտէ պուլունտուգլարընա հայրէթ իթմէքտէն
քէնտիսինի մէն իտէմէղ. էվլէթ, ինսան՝ պու թէշէպ-
պիւսաթէ, ասքէրի պիր սէֆէր նամը վէրէմէտիլինտէն,
պունը իթիմաաէ զայրի չայան պիր հիքեայէյի հարիք-
իւլատէ կիպի թէլագղը իթսէ ճայիլ տիր :

Լաքին շան ու շէրէֆ վէ քէսպը սէրվէթ արզուսը
իւն սուղան օլան Սպանեօլլարըն կէօղիւնէ հիւ պիր շէյ
կէօրիւնմէյիպ, հէր նէֆէր քէնտիսինի, էղմինէյի գա-
տիմէտէքի, տաղը եէրինտէն գալտըրըպ տա տիկէր պիր
տաղըն իւղէրինէ վաղ իտէն գահրիմանյարտան զանն
իթմէքտէ, վէ հէր պիրի հէր նէվ թէհիլէյի կէօղէ
ալտըրարագ քէնտի հիսապընա չալըլմագաա, վէ սու-
րէթը գաթիլէտէ մուվաֆագ օլաճաղընա գանաաթ
կէթիւմէքտէ իտի. պունլարըն Գորթէզ հազգընտա էմ-
նիլէթլէրի պէրքէմալ իսէ տէ, ֆագաթ մումաիւէյհի
գօմանտան նաղարը իւն պագմայըպ բէֆիղ մէղամըն-
տա թէլագղը իթաիքլէրի կիպի, Գորթէզ իսէ պուն-
տան ինֆաալ իտէճէք եէրտէ, պիլաքիս մի թթաքի
պուլունտուգու ալիճէնապըղը իւն պու հալէ բույի բի-
ղա կէօթիլէրէք, քէնտիսինի պիր գաթ տահա սէվ-
տիրիյօր իտի : Զանն իտէրաին քի, գօմանտան իւն նէ-

Ֆէրաթ միջանքնատ պուլունան պու հիւսնի իրթիպաթ , հէր եէրտէն ղիյատէ Ամէրիգատա էլղէմ իտի :

Քէմալի խահիշ իլէ պահաքն արգասընտան դօշմադատ օլան պու ատէմէր , գուվլէյի բուհանիյէ իլէ տէ քէսպը գուտրէթ իտէրէք , քէնտիլէրինի՝ պութբէրէսթլէրի խըրթիթիյանըգ նուրը իլէ թէնվիր իտիճի վաիղլէր սըրասընա դօյմագատա իտիլէր . հէլէ Գօրթէղ՝ մէրգումանըն պու էֆքէարընը թէյեիտ իթմէք վէ քէնտի էմլինէ մութի գըրմագ ֆիքրի իլէ իրէքտէն մամուլ վէ էթրաֆը սըրմա սաչագլը պիր պայրագ իմալ իթտիրտի , վէ օրթատընտա Սպանեա տէվլէթի արմասընը վաղ իլէ , իւղէրինէ պէօլիք պիր խաչ իշլէթտիրիպ , խաչըն էթրաֆընա տախի Լաթինճէ օլարագ «Իսաչըն արգասընտան կիտէլիմ, ղիրա պու մուգատտէսընչան իլէ ղալէպէ չալաճաղըգ» մաալինտէ պիր իպարէ եաղտըրտը : Մումաիլէյհ , պուըն իլէ ասքէրէ պէօլիք Գօստանտիանօս իմրէրաթօրըն միւճիղլէլի պայրաղընը իլթար իթմէք իսթէյօր իտի :

Գօրթէղ , օրտուսընը պու սուրէթլէ հաղրէթի իսանըն հիմայէսինէ թէվտի իթտիրտէն սօնրա , աքքէրի օն պիր պէօլիյէ թաղտիմ իտէրէք , պէհէրլինէ իւմէրայի աքքէրլէյէտէն , Վէլասկուէղ տէ Լէօն , Էթթրօ Սլւարատօ , Հէրնանտէղ , Բօրթօ-Դարրէտօ , Ֆըրանչէսդա տէ Մօնթէյօ , Ֆըրանչէսդա Սալտէտօ , Ժան Եօգօպար , վէ Կընկէղ Նօրթէղ նամ ղապիթլէրի գօմանտան նասպ իլէ , տօնանմանըն պաշ գօմանտանըղընը քէնախի տէրիւհտէ իթտի . պէհատըր Սլամինօս , տօնանմանըն սէր գըլաղուղը օլտուղու կիպի , թօրճու գօմանտանըղը տախի Օրօրթօ նամ մահիր պիր ղապիթլէ թէֆֆիղ գըլընտը :

3

Գօղումէլ ասաընսա քէվէգգում . - Թապասգոյա մուվասըլէք :

Գօրթէղ , 1519 սէնէսի ֆետրվարընը օնունտա եօլա չըղըպ Գօղումէլ նամ ատանըն բիշկեհհընտա տէմիր աթաղ . ճէգիրէյի մէղքիւրէնին սէքէնէսի , տօնանմանըն թէգարուպընը կէօրտիլլէրլինտէ իշլէրլէրէ տօղբու չէքիլմիշլէր իտի . էն էվլէլ Սլւարօտանըն պէօլիյի դարայա չըղտը , Փաղաթ մինասիպէթսիղ հարաքէթլէրլինտէն եէրլիլէր տահա ղիյտտէ գօրգարագ պիլթիւն պիլթիւնէ ֆիրար իթտիլէր . ղիրա աքքէրլէր բութթանէտէքի բութլարըն իւղէրլինտէ պուլունան ալթուընարը ղասպ ու թալան իթմէյէ դօյուլտուլար . պիլաքիս ատալըլարըն էմիլիյէթլինի գաղանմագ վէ միւնաղապէ եէր վէրմէք իսթմէմէյէն Գօրթէղ , Ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնիպ վահշիլլէրլին հիւսնի թէվլէճճիւհէրլինէ մաղհար օլմագ ֆիքրի իլէ , ղասպ օլունան էշեայը քէտմիլէն իտտէ իթտիրտի քի , պուըն իւղէրլինէ եէրլիլէրլին իտիֆ ու տէհշէթլէրի վարա վարա ղայիլ օլուպ , Սպանեօլար իլէ մինասիպաթը տօթմանէտէ պուլունանայա պաշլատըլար :

Ղարիպ պիր վագաա իլէ Գօրթէղլին պուրատա տուրմասը հաղգընտա խայըրը օլտու . եէրլիլէրլին չօգ տէֆա « Դասթիլան » քէլլիմէսինի թէլաֆիուղ իթտիլլէրլինտէն , ճէգիրէտէ պիր վաթանտաչը պուլունաճաղընա իհթիմալ վէրէրէք պուըն տայըր մալիւմաթ ալմագ իսթէտի . ֆիլհագըղա ճէգիրէլի մէղքիլլէրլին պիր

Սպանեօլ պուլունմագտա խտի . անասը Անտալուղիալը
Հէրօնիմոս տ'Ակուիլար նամ պու առեմ, պաղը բէֆիդ-
լէրի իլէ սէքիդ սէնէ էվիլէ ուֆագ պիր սանտալ իլէ
Տարիւնտէն Սպանեօլա ճէղիւրէսինէ կիթտիլի էսնատէ,
սանտալ բարալանըպ պու առայա տիւշմիւշլէր խտի .
պէտպահտ արգատալարը եէրլիլէրտէն դաթլ իտիլմիշ,
վէ քէնտի տախի մուճիղէ նէվինտէն օլարագ ֆիրար
խուսպ, ազ չօգ մէրհամէթլի պիր դապիլէնին բէյիսի-
նէ իլթիճա իտէրէք ճանընը գուրթարապիլմիշ խտի,
առեթա եէրլի վահշիլէր կիպի չըր չըպլագ օլան պու
առեմ, եէրլիլէրին լիսանընը էօյրէնմիշ օլմաղըլա, Գօր-
թէղ, մէրգուճը բէյիստէն սաթըն ալարագ թէրճի-
մանըգ խըտմէթլինէ իսթիլտամ իթտի :

Մարտըն տէօրտիւնտէ Թապասգօյա միւթէվէճ-
ճիհէն եօլա չըգըլտը . Գօրթէղ, Կըրիթալուա կիպի
եէրլիլէրտէն հիւսնի դապուլիյէթ կէօրէճէյինի, վէ
քիւլիւյէթլի ալթուսն էլէ կէչիլէճէյինի մէմուլ իտիյօր
խտի, ֆագաթ իւմիւտի պօշա չըգտը . եէրլիլէր թէպ-
տիլի ախլագ իթմիշ օլտուգլարընտան, Սպանեօլարըն
գարայա չըգմալարընը մէն իթմէք իչին հաղըրըգ կէօր-
մէյէ պաշլատըլար . Գօրթէղ, խահնախահ մուհարէպէ-
յի պուրատան պաշլամայա մէճպուր օլուպ, կիճէլէյին
թօբլարը թահտը ինթիլամա վաղ իթտի վէ ալէսա-
պահ կէմիլէրի եարըմ այ շէքլինտէ սըրալայարագ,
տէնիղէ տէօքիւլմէքտէ օլան կէնիշ պիր նէհիրտէն ի-
լէրլէմէյէ պաշլատը . Սուհ թէքլիֆ իթմէք իչին Ակու-
իլար նամ դապիլթ պիր գաշ քիչի իլէ եէրլիլէրին նէղ-
տինէ կէօնտէրլտի, լաքին անլէր ճէվապ օլարագ հիւ-
ճիւմէ իպթիտար խուսպ, ազընթընըն սայէսինտէ գա-
նօթլարը իլէ Սպանեօլարա թէգարրուպ իտէրէք, իւ-
ղէրլէրինէ եաղմուր կիպի օգ եաղարըմայա պաշլատը-

լար . Սպանեօլար տախի պիր գաշ եայլըմ թօր աթէ-
չի իթմէլէրի իլէ, վահշիլէր պու տէհշէթամիլ սէտա-
լէրտէն վէ արգատալարընտան չօգլարընըն թէլէֆ օլ-
տուղունը կէօրտիւլէրլինտէն ֆէնա հալտէ գօրգարագ,
գանթթլարընը թէրք խուսպ սույա աթըլմալարը իլէ
գաշմալարը պիր օլտու :

Ս զէման կէմիլէր պիլա միւմանաթ սահիլէ թէ-
գարրուպ իտէրէք աքէրի գարայա չըգարմագտա իքէն,
օրմանլար արասընտա բուսուտա պէքլէյէն վահշիլէր
գաշանլար իլէ պիլիլէլէրէք թէքրար հիւճիւմէ գօյուլ-
տուլար . Սպանեօլար, տիւշմէնին աթտըղը օգ վէ սա-
բան թաշլարընտան բէք զիյատէ մուաղպապ օլույօլար
խտի . Գօրթէղ, եիւղ նէֆէր պէհատըրլարը օրմանըն
տիկէր ճիհէթլինէ կէչիլիպ Թապասգօ շէհրինի վուրմայա
կէօնտէրաի . պուըն իւղէրինէ տիւշմէն շէհրի մուհա-
ֆաղայէ շիթապ իտէրէք կէօղտէն նիհան օլտուլար :

Թապասգօ շէհրի սըգը սըգըյա եէքտիկէրէ մէր-
պութ գալըն աղաճ քէօբլէրի իլէ մէթէրիղէ ալըմըշ
վէ օգ աթմագ իչին պու նէվիմա մէթէրիղին պաղը
ճիհէթլէրինտէ մըգկալ տէլիլէրի աշըլմըշ խտի . Գօր-
թէղ, սէվգ իթտիլի եիւղ նէֆէրտէն էվիլէ քէնտի ա-
քէրի իլէ շէհրին էօնիւնէ վասըլ օլմուշ օլմաղըլա, տէր-
հալ իքի պէօլիւլէր պիրլէլէրէք, վէ տիւշմէնէ տալ-
րանմայա մէյտան վէրմէյէրէք, մէթէրիղ տէլիլէրլինտէն
էօյլէ շիտանթլի պիր աթէշ իթմէյէ պաշլատըլար քի,
եէրլիլէր մուգալմէթտէն աճիղ գալարագ շէհրի թէրք
իլէ ֆիրար իթտիլէր . Գօրթէղ, պէրայի ինթիյաթ
տիւշմէնի թէաղըպ իթմէյի մինասիպ կէօրմէյէրէք,
շէհրէ տուսուլ, վէ ասքէրի մէվգըճա էհէմիլիլէթլէ-
րի օլան բութխանէլէրտէ իսքեան իթտիլուպ թահտը
թէէմիլնէ ալմաղըլա իքթիֆա իթտի :

Պու չէտիտ հիւճիւմ հաւատարմի շէհրին հէվալիսին-
տէ շույու պուրմաղլա, ահալի աղըն աղըն կէլիպ կիք
մաղլուպիյէթլէրինաէն մէյուս օլմայան երլիլէրլէ պիր-
լէշտիլէր, վէ հիվէլքինտէն զիյատէ պիրգուվէյի ճէսիմէ
կիլէ պու եապանճը տիւշմէնի մէյլէքէթլէրինտէն թարտ
ու թէպեհտ իթմէյէ հաղըրլանտըլար. Գօրթէղ տախի
էմրի միւտաֆաայէ շիթապ իտէրէք կէմլիլէրտէն աթ-
լարը չըգարթտը, վէ օն իւշ պէհատըր սիւվարիլէրէ
պլիթթադսիմ անլէրի քէնտի դօմանտասընա ալտըղը
կիպի, բիտաէ նէֆէրաթընը Տիէկօ Օրտաղէ, վէ թօբ-
ճուլարը տախի Մէսայա թէսլիմ իթտիլէրտէն, վէ գուտ-
տաուը շէրիֆ կէօրտիւքտէն սօնրա քէմալի իթմինանը
գալպ իլէ Թապասգօլըլարըն ճէսիմ օրտուսունա տօղ-
լու իլէրլէմէյէ պաշաաթըլար, Պու վաշչիլէրին սուրէթ
ու հէյէթլէրի վէ հարաքեաթը տախիլիլէրի բէք
տէհչէթամիլ իտի. պաշարը իրի թիւլէր իլէ միւ-
ղէյէնէն, վիճուտլէրի էնլի գալգանլար իլէ մէսթուր,
էլլէրինտէ մըղրադ, գըլըճ, սօբա վէ օդ եայ պու-
լունտուղու կիպի, կէօնրէնլէրէ պաշգաճա պիր տէհչէթ
վէրմէք իւղրէ եիւղլէրի տախի գըրմըղը վէ սիյաճ րէնկ-
լէր իլէ պօյանմըշ իտի.

Գօրթէղ, դօմանտասընտա պուլունան սիւվարիլէր
իլէ օվանըն եանընտաքի քիւշիւք պիր օրմանըն տէ-
րունինտէ բուսույա կիրտի, պու սըրատա բիյատէ
պէօլիւքլէրի քէմալի ճէսարէթ վէ պէսալէթ իլէ տիւշ-
մէնինլին կիք հիւճիւմինէ մուգապէմէթ իտիյօրլար իտի.
Փաղաթ պու թէարրուղ Սպանեօլլարա բէք զարարը
օլտու, զիրա եէթմիշ քիշի գատար մէճրուճ օլտուղու
կիպի, պիր նէֆէր տէ վէֆաթ իթտի. պուճըն իւղէ-
րինէ վաշչիլէր, պիր ճէսարէթը ֆէվգէլատէ քէսպ
իտէրէք, վէ թօբլարըն աթէշինտէն տօլու թանէլէրի

կիպի մաղթուլէն եէրէ տիւշմէլէրինէ պաղմայարադ,
թէքրար թէքրար մուհաճէմէյէ դօյուլտուլար. Թամ
պու աբալըգ Գօրթէղին սիւվարիլէրի մէյուանէ չըգ-
մաղլա տիւշմէնի աղա ճիհէթտէն վուրուպ տօղլա-
յարադ, մուհարէպէնին հալինի թաղիլը իթալիլէր.
Վաշչիլէր, պու մէմուլին զայրի հիւճիւմտէն, վէ դա-
յէթ տէհչէթամիլ ճանալալար զանն իթտիլէրի աթ-
լար իլէ սիւվարիլէրին մէնղարէսինտէն շաշըրըպ գալ-
տըլար քի, աթթըգ մուգապէմէթ իթմէք շէօյէ տուր-
սուն, հաթտա աթլարա պաղմայա պիլէ ճէսարէթ փ-
տէմէյէրէք, միւնհէղիմէն գալմաղաղըշ պիր հալտէ
ֆիրարէ եիւղ թութուպ օրմանլար վէ պաթաղլար ա-
րասընտա կիլլէնտիլէր. վաշչիլէրտէն սէքիլ եիւղ քի-
շիտէն զիյատէ թէլէֆ օլմուշ, Սպանեօլլար իսէ կքի նէ-
ֆէր զայպ իթմիշլէր իտի.

Պու պէօյիւք մուհարէպէտէն սօնրա պիր գաշ ու-
ֆադ միւտարէպէլէր տէ վուգու պուլուպ եէրիլէր
տայիմա մաղլուպ օլտուլար. էլ հատըլ էն ճէսարէթլի-
լէրի պիլէ մէյուս օլարադ սուլ թալէպ իթտիլէր. Օն
պէշ քիշիտէն միւրէթթէպ պիր հէյէթը սիւֆէրա,
մաթէմ նըշանը օլմադ իւղրէ եիւղլէրինի սիյաճա պօ-
յամըշ օլտուղլարը հալտէ, պիր թաղըմ հէտիլէլէր ի-
լէ կէլիպ Գօրթէղին տայաղլարընա գարանտըլար. Գօր-
թէղ, պուճըլարը թաթլը պիր մուսմէլէյի նաղիլէնէ
իլէ գապուլ իլլէտիլինտէն, ճէսարէթ ալարադ երթե-
սի կիւնի օթուղ քիշի տահա կէլիպ, մէյուանը մու-
հարէպէտէ պուլունան էօլիլէրի գալտըրմայա բուխ-
սաթ իսթէտիլէր քի, տէրհալ միւսատտէ օլունտը, վէ
աթթըգ թարաֆէյն միւտաթիլէթը տօթթանէյէ պէտտ
իտիլտի իսէ տէ, Գօրթէղ, վաշչիլէրէ թապիլի օլան
սէպաթսըղըղտան տայիմա շիւպհէ իտուպ, ֆըրաա-

թընա տիւշիւրտիւքէրի հալտէ թէքրար սիւհա սա-
րըմալարընը իհթիմալտէն ատտ իլէ , կէօղլէրինի պիւ-
թիւն պիւթիւնէ գօրգութմադ իսթէտի , վէ բէյիսլէ-
րինի նէղտինէ ճէլպ իտէրէք սէրթ պիր սէտա իլէ ,
խըյանէթ եախօտ ուփադ պիր սատադաթսըղլըդ կէօս-
թէրտիքէրի հալտէ , տէհչէթիւ ճէղալարա չարբըլա-
ճադլարընը պէյան իթտի :

Պատէհու իթտիյի թէհտիտաթըն ֆիլիէն իճրա-
սընա միւգթէտիր օլտուղունը կէօսթէրմէք ֆիքրի ի-
լէ , ասքէրէ ճէնկ թալիմէրի վէ սիւվարիլէրէ տէ մա-
նօլրալար իճրա իթտիւրտի , վէ պիր գաչ տէփատա թօք
աթտըրտը քի , եէրլիլէր թօքըն աթէչինտէն վէ սէտա-
սընտան բէք զիյատէ տիւչարը խէվի ու տէհչէթ օլ-
տուլար , զիւրա էսնայի մուհարէպէտէ ինթիգամ սէվ-
տասընա տալմըչ օլտուղլարընտան , պու ալաթը թալս-
րիսլիյէնին իյրաս իթտիյի խասարաթը միւտհիչէսինի
նաղարը տըդգաթա ալամամըչլար իտի : Իշթէ Գօրթէղ ,
պու թէտպիր սայէսինտէ մագսատընա նայիլ օլտու .
վահչիլէր , Սպանօլլարտան ֆէնա հալտէ գօրգմայա
վէ տայիմա հադգլարընտա բայէթ իթմէյէ պաչլատը-
լար : Էլ հասըլ Թապասգօ ահալիսի , Սպանեա գըրա-
լընը քէնտիլէրինէ սահիպի միւթլագ թանըտըլար :

Պու սուրէթլէ մինասիպէթը տօսթանէ թէէյիտ
օլունուպ , թալաֆէյն հէտիլէլէր թէաթի իտիլտի , վէ
արթըդ եէքտիկէրի միյանընտա մուխասէմաթտէն է-
սէր գալմատը , Գօրթէղէ վէրիլէն հէտիլէլէրին իչինտէ
պաղը միւսէնա շէյլէր պուլունուպ , պունլարտան եէր-
լիլէրին՝ սէնայի նօգթէյի նաղարընճա աղ չօգ մէհա-
լէթլէրի պուլունտուղու անլաշըլըյօր իտի : Պու հէտի-
յէլէրտէն պաչգա եէրլիլէր Գօրթէղէ եիրմի գատար
տա խալայըղլար թագտիմ իթտիլէր , պու խալայըղ-

լարըն իչինտէ՝ ախիւրէն բահիպ Օլմէտօնըն էլի իլէ վաֆ-
թիլ օլունուպ Տօնա Մարինա թէսմիյէ գըլընան պիր
գատըն վար իտի քի , պու գատըն՝ Մէքսիգա մէմա-
լիքինին ֆէթհի էսնասընտա Սպանօլլարա բէք պէօ-
յիւք վէ մուհիմմ խըտմէթլէր իթմիչ օլտուղունտան ,
չայանը թէաճիւպ օլան թէրճիմէյի հալինի , գարիյնի
քիրամէ մուխթասարէն պէյան իթմէյի մինասիպ ատտ
իտէրիլ :

Տօնա Մարինա , ասըլգատէ պիր ֆամիլէատան
թէվէլիւտ իթմիչ զայէթ ֆէրասէթլի պիր գատըն օ-
լուպ , էթվար ու հարաքեաթընտան էմր իթմէյէ ալը-
շըդ օլտուղու , աթէչի մէչրէպիլի , քէսիլին ֆիքրի ,
վէ թէաճիւպէ շայան տէրէճէտէ օլան ճէսարէթ ու
ղէքեալէթի իլէ , հէմ ճընսընըն մաֆէվգընտա պու-
լունտուղու անլաշըլըյօր իտի : Մէղպուրէնին սուրէթի
տախի սիյրէթինէ միւթապըդ օլուպ , մալիքէ օլտուղու
խասիլէթը ճէմիլէլէրի իպրաղ իթմէքտէ իտի : Տօնա
Մարինա , Մէքսիգա իմրէրաթօլլուլու թահաը թէ-
պալիյէթինտէ պուլունան խաբաճկիւղար բէյիսլէրտէն
պիրինին գըղը օլուպ , հէնկեամը սէպալէթինտէ բէ-
տէրինի զայպ իթմիչ , վէ անէսի իքինճի տէփա էվէ-
նէրէք տիկէր պիր երքէք էվլատ սահիպի օլմուշ իտի :
Մէղպուրէ , Մարինայը սէվմէտիլինտէն , անըն միյրա-
սընը օղլունա հասը իթմէք նիլէթը զատտարանէսի իլէ ,
Թապասգօ քիպարլարընտան պիրինէ սաթմըչ իտի քի ,
օ հալտէ Գօրթէղին էլինէ կէչտի : Մարինա , եէնի է-
ֆէնտիսի հադգընտա տէրհալ սատըդ վէ ումումի պիր
մուհապէթ հըսա իտուպ , քէնտիսինի մումաիլէյին
մէնֆտաթընա հասը ու ֆէտա իտէրէք , հէր նէվի թէհ-
լիքտէ անըն բէֆիգի օլտու , վէ բէք պէյիւք խըտ-
մէթլէրտէ պուլունտու . . .

Տօնա Մարինա, մախքէ օլտուղու ղէքեալէթի սայէսինտէ, միւտալէթը դալիլէ զարֆընտա Սպանեօլ լիտանընը թահսիլ իթմիլ օլտուղունտան, մէղպուրէ Գօրթէզ իլէ Մէքսիգալըլար միյանընտա վուգու պուլան միւնասէպալթա բէք կիւզէլ վէ էմիլյէթի պիր վասէթա օլտու: Տօնա Մարինանըն Սպանեօլլարա մուալէնէթի եալընըլ թէրճիմանըլդ իըտալէթի իլէ մահտուտ աէյիլ իտի, մէղպուրէ, Մէքսիգալըլարըն թապիաթընը, աալէթլըինի, վէ նօգսանլարընը լայըգը իլէ թէլադգը իթմիլ օլտուղունտան, չօդ տէֆա ումուրը սէֆարէթ վէ ահտնամէ մէսէլէլըինտէ գուլլանըլտը: Հաթտա պիր գալ յէրրէ Մէքսիգալըլար թարաֆընտան Սպանեօլլար ալէյհինտէ գուրուլան տուղազլարը պէյան իլէ, չարէյի խէլասը տախի կէօթէրմիլ, վէ պու սուրէթլէ Գօրթէզին էմիլյէթը քեամիլէսինի գաղանմըլ իտի:

Գօրթէզ, կէրէք օրտուսընտա պուլունան խասթա վէ մէճուհլարը թէտալի, վէ կէրէք վահչիլէրի՝ քէնտի եէնի էֆէնտիլէրինին թէպալիյէթինտէ թէէյիա իթմէք ֆիլըրի իլէ պիր գալ կիւն թապասգօտա դալմայը մինասիպ կէօրմիլ իտի, ֆիլ հաղըգա վահչիլէր սէօլ վէրտիլէրի թէպալիյէթի պիր թաղըմ իմալտթը սատըգանէ իլէ թաստիգ իտուպ, Սպանեօլլարըն հէր իաթէալըլէրինի մէմուռնէն իթա իթտիլէր:

Գօրթէզ, ֆիլթուհաթ նըչանը օլմադ իւղրէ մէյտանը մուհարէպէտէ պէօյիւք պիր խալ բէքլ իթտիրտի, վէ (Մաղկապարդ) եօրթուսը կիւնի թէքմիլ օրտու իլէ պէրապէր մէղքիւր մուգատտէս նըչանըն էօնիւնտէ իճրա իտիլէն գուտատար շէրիֆէ հաղըր պուլունտու: Եէվմը մէղքիւրտէ եէրիլէրաէն բէք չօղը Խրիսթիյանըլը գապուլ իլէ վաֆթիլ իտիլէր:

պատէհու Գօրթէզ, եէրիլէրէ սօն սէլամը վէրէրէք վէ աէմիրլէրի տարադ եօլա չըգար: Եէրիլէր, գօմանտանը թէչի իթմէք իչին գանօթլարը իլէ հայը պիր մէսաֆէ կէմիլէրի թէաղըպ իթտիլէր:

4

Մէսիգա իմբերաթօրը քաւաճընսան կէլէն հէլէթը սիմէրա իլէ միլլազաք:

Սպանեօլլար, սէվահիլի թէֆթիլ իտէպիմէք ֆիլըրի իլէ գարայը կէօղտէն գայպ իթմէքսիլին զարալա տօղրու եօլլարընա տէվամ իթտիլէս: Օգոտտանըն եիրմի պիրինճի կիւնի Սէն Ժադ ա՛մուլլօա լիմանընա կիլըմէք իւղրէ իքէն: Ամէրիգալըլար իլէ տօլու պէօյիւք պիր գանօթ կէօրլունտիւ: գանօթըն տէրուռինտէ պէօյիլ քլէրի զանն օլունան իքի Ամէրիգալըլ, տօթթլուգ նըչանէլէրի կէօթէրէք, Գօրթէզին սիւվար օլտուղու սէֆինէլէ թէգալրուպ իթմէլէ պաչլտարլար: պունյար՝ քէմալի ճէսարէթ վէ էմիլյէթ իլէ կէմիլին կիւլէրթէսինէ չըղարադ, տօթթլուգ վէ թաաղիմ իյմա իտէր սուրէթտէ պիր նութգ իյրատ իթտիլէր քի, ղիլըրի սէպղաթ իտէն Ակուիլար նամ Սպանեօլ՝ հիչ պիր շէյանլայամատը: Փաղաթ Մարինա, Մէքսիգա լիտանը իլէ սէօյլէնէն պու նութգը, Ակուիլարըն անդաղըլ Մախա լիտանընա թէրճիմէ իտէրէք մաալինի Ակուիլարա անլաթտը, վէ մէրգուլ տախի Գօրթէզէ պէյան իթտի: Գօմանտան պու իքի քիչինին, Մօնթէղուամ նամ զայէթ գուվէթլի վէ մուաղզամ պիր իմբէրա-

Թէվդիլէնին քէմալի աղամէթլէ թագաւիմ իթտի-
յի հէտիլէլէր, ինճէ բամպուգտան մամուլ զայէթ կիւ-
ղէլ գումաշլար, րէնկեսամուղ թիւյլէր, ալթուն վէ կիւ-
միւշաէն միւսէննա պիր չօգ թէզլիւնաթտէն իպարէթ
իտի. րի, մէղքիւր կիրանպահա էշերալէր, Սպանեօլլա-
րըն հըրա ու թամարըն թէսքին իտէճէք եէրտէ, պէշ
գաթ զիյատէ թահրիք իտուպ, պէօյլէ կիւղէլ վէ
մագպուլ մահաուլլարը պուլունան պու զէնկին մէմա-
լիւրի զապթ իթմէք արղուսը իլէ սուղան օլմայա պաշ-
լատըլար: Գօրթէզ, պու հէտիլէլէրէ մագապիլ Գաս-
թիլիյա գըրալընտան իմրէրաթօրա թագաւիմ օլունմագ
իւղրէ, զայէթ կիւղէլ օյմալը պիր սանտալէա, սըրչա
թաշար իլէ միւղէյէն իրի կէրտանըգ, վէ իւղէլին-
տէ Սէն ժագըն պագըրտան մէմու թասիլիւրի պուլու-
նան պիր շապգա հէտիլէ իթտիլտէն սօնրա, էօյլէ պիր
թաւիլ իլէ թէքիլինի թէքըրալ իլլէտի. քի, Թէվդիլէ
րէտա իթմէյէ ճէսարէթ իտէմէյէրէք, քէնտիսինի ան-
գարիպ բայիթալտա սէվգ իտէճէյինէ տայըր Գօրթէ-
զէ սէօղ վէրաի:

Ճէրէյան իտէն պու միւրեալէմէ էսնասընտա,
Մէքսիգալը սէֆիրլէր իլէ կէլմիշ օլան րէսսամլէր,
թէաճիւպլէրինի մուճիպ օլան էշերանըն րէսլմլէրինի,
պէյաղ վէ էնլի բամպուգ գումաշլար իւղէլինտէ չըղ-
տըղլարը կիւլի, Գօրթէզին, աթլարըն, թօրլարըն վէ
կէմիլէրին թասվիրինի տախի ալտըլար, Պու իշ իմրէրա-
թօրըն էմըր մախսուսի իլէ իճրա օլտուղու խապէր ա-
լընընճա, Գօրթէզ, Մօնթէզումայա Սպանեօլլար հագ-
ընտա պիր ֆիքր հասըլ իթտիլմէք, վէ մալիք օլ-
տուղլարը գուտրէթլէրինին տէրէճէյի ճէսամէթլինի
կէօթլէլմէք իթմէ. իպ, պիր մուհարէպլէ թալիմի իճ-
րա օլունմասընը էմը իտէրէք, րիյատէ վէ սիւվարիլէր

սէրի մանօլլալար իճրա իթտիլլէրի կիւլի, թիւֆէնկ-
ճիլէր թա ուղաղլարա նըշան ալըպ, վուրտուլար, վէ
սըգ պիր օրմանէ տօղրու էնտալթ իտիլէն թօրլար իրի
աղաճլարը եէրէ տէվիրաիլէր:

Մէքսիգալըլար, հարաքեաթը ասքէրիլէյի վէ
սիւվարիլէրին մանօլլալարընը հայրէթ վէ սիւրիւնէթլէ
թէմաշա իթտիլէր. ֆագաթ թօրլարըն վէ թիւֆէնկ-
լէրին աթէշ իթտիլլէրի սըլատա տէրէճէյի նիհայէտէ
իւրքէրէք, քիմի ֆիրար իթտի, վէ քիմիսի տախի տէհ-
շէթլինտէն նաշի եէրէ գաբանտը: Պունլար՝ ալէլունմա
Սպանեօլլարըն մալիք օլտուղլարը գուվվէթի, քէնտի
իման իթտիլլէրի Սլաշլարըն գուվվէթ ու գուտրէթի-
նէ միւշապիհ ատա իթտիլէր, Գօրթէզ, կիւճ հալ իլէ
Մէքսիգալըլարը թէսքին իտէպիլտի: Րէսսամլար պու
կէօրաիլլէրի հարիգ իւլ ատէ շէյլէրին րէսմիլի ալա-
պիլմէք իշին, թէքմիլ մէհարէթլէրինի սարֆ իտիյօր-
լար իտի:

Իշպու թալիմ էսնասընտա Թէվդիլէ, Մէքսիգա-
լըլարըն ճէնկ իլահընըն պաշընտարի քիւլահա պէնղէ-
յէն պիր գըրհըլը թաճ կէօրմիւշ օլմաղըլա, անը իմրէ-
րաթօրա հէտիլէ իթմէք իշին Գօրթէզտէն թալէպ իթ-
մէսի իլէ, տէրհալ քէնտիսինէ իթա օլունտու: Նիհա-
յէթ սէֆիրլէր աղ միւտտէթ զարֆընտա իմրէրաթօր-
տան ճէվապ կէթիլէճէքլէրինի վատ իլէ, րէսմի վէտա-
յը իճրա իտէրէք մուֆարէգաթ իթտիլլէր: Մէքսիգա-
լըն հէր ճիհէթլինտէ բօսթա մուամէլաթը րէք միւն-
թաղամ օլմաղըլա, Սպանեօլլար, Մէքսիգա բայիթահ-
տընտան հայըճա ուղագ պուլունտուղլարը հալտէ,
եէտի կիւն զարֆընտա քէմալի սապըրսըղըլըպ պէք-
լէնիլէն խապէրի ալապիլտիլէր:

Մօնթէզումա, թագաւիմ օլունան րէսիլլէրի կէօր-

տիւյիւնտէ բէք զիյատէ թէաճիւս իթմիշ օլտուղու կիպի, ալէխուսուս եապանճըլար թարափընտան կէօնտէրիլէն հէտիյէլէր սօն տէրէճէ մէրադընը թահրիք իթմիշէր իտի. հէլէ թէվգիլէնին կէօնտէրտիյի զըրհըլ թաճ, մուսաիլէյհին գալպինէ պիր էնտիշէյի բուհանի պըրադմըշ իտի. պու մանատար նըշանը՝ քէնտի իմբէրաթօրըլընըն զէվալինէ տէլալէթ ատտ իտիյօր իտի. փիլ հադըրգա թէքմիլ Մէքսիգա մէմալիքի ահալիսի, պիր էֆքերարը պաթըլէ իլէ մէէլուֆ իտիլէր. Շէօյլէ քի հէվա Սլլահը, պիր վադըթտան սօնրա կէլիպ Մէքսիգա հիւքիւմէթինի էլէ ալարադ ահալիյի քէմալի լահաթլա իտարէ վէ մէսուտ իտէճէյինի վատ իլէ, ուղուն միւտտէթտէն պէրի նապէտիտ օլմուշ իտի. իշթէ թէքմիլ ահալի պու ըիվայաթը աթիգէյի, հէվա իլահընըն հէյպէթ ու հէյթինի անտըրան պու եապանճըլարըն կէլմէսինէ մութապըդ տիւշիւրէրէք, Մէքսիգա հիւքիւմէթինին մահվը իլէ պատէմա իլահլարըն էլի իլէ իտարէ օլաճագլարընը սէօյլէմէքաէ իտիլէր քի ահալինին պու սէօյլէրի, Մօնթէղումանը մուզթարըպ իթմէքաէ, վէ խէվֆ ու տէհշէթինի աըթըրմագտա իտի. մուսաիլէյհ, պաշըճա Գօրթէղին քէնտիսինտէն մուսիրրանէ միւլադաթ թալէպ իտիլինտէն բէք զիյատէ թէլաշ իտիյօր իտի.

Պինաէն ալէյհ Մօնթէղումանըն ճէվապը Սպանիոլար իչին միւսաիտ տէյիլ իտի իսէ տէ, անլէրին հիտտէթինի մուճիպ օլմագտան տախի գօրգտուղու ճիհէթլէ, պիր գաշ այ էվվէլ Կրիթալուա իչին իհզար իտիլմիշ օլան հէտիյէլէրի Գօրթէղէ վէրիլմէսինէ տալըր թէվգիլէյի իմր իթտի.

Պալատէ իշար իթտիյիմիլ միւքեպէմէտէն պիր հաֆտա սօնրա, թէվգիլէ, Մօնթէղումանըն հէտիյէ-

լէրի իլէ օրտույա վիրուտ իթտի. Մէքքիւր հէտիյէլէրի կէթիլէնլէր էիւզ քիշի օլուպ, պուլար՝ Գօրթէղի թաաղիմ իլէ սէլամլատըգտան սօնրա հէտիյէլէրի եէրէ վազ իթտիլէր. թէպտիլի էֆքերար իթմէլէրի իչին կէօնտէրիլէն պու կիրանպահա հէտիյէլէր, Սպանիօլարըն ալթունբէրէսթիլինի գաթ էն տէր գաթ արթըրտըլար, լաքին ճիւմէտէն զիյատէ հայրէթլէրինի մուճիպ օլան շէյ, իքի թանէ տէօքմէ զայէթ իրի եուվարլադ թէքսիլէր իտի. Պուլարտան պիրի սօմ ալթուն օլուպ թըպգը թըպգըյա կիւնէշ շէլլինտէ իմալ իտիլմիշ օլտուղու կիպի, կիւմիւշտէն մամուլ օլան տիկէր թէքսիտէ, այնի մահիթապը իրայէ իտիյօր իտի.

Տիւազ տէ Գասթէլլօ նամ վաթ, եալընըլ մահիթապ ըէսմինտէ օլան պու կիւմիւշ թէքսի իչին. էիւզ պին ֆրանգտան զիյատէ տէյէրի վար իտի, տէմիշ տիր. Պու իքի անթիգատան մատէ տահա բէք չօգ ալթունտան կիւմիւշտէն մամուլ թէղէինաթ, միւճէվհէրաթ վէ էշեայի կիրանպահա, Սպանիօլարըն հըրս ու թամաընը սօն տէրէճէ թահրիք իթտիլէր. Գօրթէղ պու հէտիյէլէրի մէմուլնիյէթը ազիմէ իլէ գապուլ վէ թէշէքքիւր իտէրէք, քէնտինի պէօյլէ կիւզէլ հէտիյէլէր իլէ թալթիֆ պույուրտուղու իչին իմբէրաթօր հադգընտա խասսէթէն իպրազը շիւքրանիյէթ իթտի.

Լլլիլէր պուլնտան ճէսարէթ ալարադ, մէմուրիյէթլէրինին էն միւշկիւլ օլան գըամընը տախի իճրայէ միւսարաթ իտուպ, աշըգտան աշըղա տէյիլ իսէ տէ, տօլայըտան թաթըլ վէ մուգնի սէօյլէր իլէ, իմբէրաթօրըն եապանճըլարը գապուլ իտէմէյէճէյինի պէյան, վէ կէօնա կէօն սէպէպլէր իրայէ իտուպ Մէքսիգա եօլունտա պուլունան թէհլիքէլի շէօլլէրի, էսնայի ըահտէ միւթէասըպ գապիլէլէր իլէ օղրաշաճագլարընը,

վէ տաճա պունդարա մէմասիւ պիր չօդ միւշկիւլաթ տէրմիյան իլէ, Գօրթէզլի նիյէթինտէն վաղ կէշիւմէյէ չապալատըլար:

Գօրթէզլ, իմբէրաթօրըն միւլադաթտէն իծթինապ իթաիյինի տույար տույմաղ, ճիտտի վէ սէրթ պիր թավը քէսպ իտէրէք, դաթի, միւհսիր, վէ թէհտիտա-միւ պիր սէտա իլէ, քէնտի էֆէնտիսինին թավսիյէսի միւհիպինճէ իմբէրաթօր իլէ կէօրիւշմէքսիլին ալտէթ իթմէյէճէյինի սուրէթը մուսիրյանէտէ պէյան իլէ, քէնտիսինի Մօնթէզոււմայա կէօթիւրմէլէրինի իծպար իթաի:

Գօրթէզլին պու տէրէճէ ըսրարը, Մէքսիդալըլարը ազիմ պիր էնտիշէ իշինտէ պըրադտը, քէնտի էֆէնտիլէրինին էմիլ, Գօրթէզլին թէքլիֆինի ըհտտ իթմէքտէն իպարէթ իտի. լաքին իմբէրաթօրըլընտան դօրդ-տուդլարը գատար, Սպանեալըլարըն ըէյիսինտէն տա-խի դօրդմադտա իտիլէր, Օ հալտէ օրթա պիր թարիք իթիխաղ իտէրէք Գօրթէզլին թէքլիֆինի ըհտտ իթմէքսիլին, Մօնթէզոււմայէ բայիթաճաը մուհաֆազա վէ Սպանեօլլարըն հիւհիւմինի մէն իթմէյէ մէյտան վէրմէք իսթէմէյուպ, իմբէրաթօրա թէքրար իտպէր կէօնտէրէճէքլէրինի, վէ կէլէճէք էմրէ գատար՝ պու-լունտուղու մահալտէն իլէրի կիթմէյէճէյինէ տայրը Գօրթէզլտէն սէօղ ալտըլար:

Մօնթէզոււմա, Գօրթէզլին պու մէրթէպէ ըսրար ու սէպաթընա վազըֆ օլտնճա ֆէնա հալտէ մուղթա-ընպ օլմայա պաշատը. արթըգ մու մաիլէյհի ֆիքըրնտէն վաղ կէշիւմէյէ իւմիւտ գալմամըշ օլտուղունտան, եա-անը սէֆիր մէգամընտա թազիմէ գապուլ իթմէլի, վէ եախօտ տիւշմէն գըյաս իտէրէք թէարուզընա միւտա-ֆաա իլէ գարշը գօյմալը իտի: Մօնթէզոււմա հէր իքի

ճիհէթտէն տախի իծթինապ իտիյօր իտի, իմբէրաթօ-րըն պու թէրէտտիւտի, հիւքիւմէթինին զաաֆէթին-տէն նէշաթ իթմէյօր իտի, դիրա քէնտիսի զայէթ վա-սի վէ պէնկին պիր մէմալիքէ սուրէթը միւսթադիլէտէ հիւքմ իթմէքտէ օլուպ, ազիմ պիր գուվլէթէ մալիք պուլունտուղունտան, իսթէտիլի անտէ պիր էմիլ իլէ իլիտ վէ ճէնկեալէր օլան թէպաասընտան հաադը հիտապ-սըղ ասքէր թօրտյարադ, մահաալաթը աղ պիր մա-հալտէ մուհիւմնաթտան, միւթթէֆիքտէն, վէ հաթաա ըիւճաթ իտէճէք մինասիպ պիր մէվգըտան մահրում օլան Սպանեօլլարըն իւպէրինէ հիւհիւմ իթսէ, անլէրին ուղուն միւտտէթ մուգալլէմէթ իտէմէյէճէքլէրի, վէ ազըպէթ մահվ ու բէրլշան օլաճադլարը տէրքեար ի-տի:

Վադաա Սպանեօլլար միւքէմիլէ սիլահալը վէ թալիմլէրի սայէսինտէ գուվլէթլի իսէլէր տէ, ֆադաթ չօղլուղա տարը սէշիլէմէզ սէօղիւն վէհիւսընճա, եա թէտրիճէն գըրըլա գըրըլա մահվ օլուպ պիթէճէքլէր, վէ եախօտ պու թէարուղաթը քիւսթաիւանէտէն վաղ կէշէրէք մէմլէքէթլէրինէ ճան ալթաճադլար իտի: Մօնթէզոււմա, պէօյլէ պիր իլէ թէշէպալիս իտէճէք գատար հէմ ազլէ վէ հէմտէ գուվլէթէ մալիք իտի: Տիւլմէնլէրի քէնտիսինտէն թիթրէմէքտէ, վէ թէպա-ալարը սօն տէրէճէ գօրդմադտա իտիլէր: մու մաիլէյհի քէնտի մէրհամէթսիլ թապիաթը իլէ հէրսինի գապ-ղէյի թէսիլիքէ ալմըշ օլմադըլա, թէպաալարընտան հիշ պիրի պէօյիւք պիր ճէզայա չարըլմադսըղըն ըէյինէ գարշու պիր շէյ եաքմաղա ճիւրաթ իտէմէզ իտի: Մօնթէզոււմա, մազհար օլտուղու մուգաֆֆէրիլէթ սա-յէսինտէ ասքէրին էմիլլէթը քեամիլէսինի գաղանմըշ, վէ եար ու աղեարըն գալպինէ ազիմ պիր տէհէթ պը-

րագմը իտի : Մամսֆիհ շիմոի պիր ավուճ եապանճը-
լարն թէգարուպընտան գորգարագ շաշըմը զալմը
օլմաղըլա , նէ եաբաճաղընը վէ նէյէ գարար վէրէճէ-
յինի պիլմէյօր իտի :

Սպանեօլլարըն իւք տէֆա քէնտի մէմալիքինտէ
արզը վիճուտ իթտիքլէրի , Մօնթէգուճանըն խէվֆ ու
թէրէտտիւտինի մուճիպ օլմուշ իտի : Միւշարիլէյհ
իգթիգայի հալտէ թէտապիւրի գալիլիյէ վէ միւէսսիւրէ ի-
թիլիսաղ իտէճէք եէրտէ , զարիպ պիր թէրէտտիւտ իլէ
հէմ քէնտի , վէ հէմտէ թէպաասընըն սէֆալէթինէ սէ-
պէպ օլտու : Մօնթէգուճանըն պու զաաֆէթ ու թէ-
րէտտիւտի անճագ էֆրեարը պաթըլէ իլէ մէէլուֆ պու-
լունտուղունտան նէշաթ իտիյօր իտի : զիրա նասըլ քի
տէտիք , Մէգսիգա մէմալիքի ահալիսի , զայէթ գուվլէթ-
լի պիր գապիլէնին կէլիպ մէմլէքէթլէրինի զապթ իլէ ,
պաշլարընա բէք չօգ պէլալար կէթիւրէճէքլէրինէ գա-
նաաթ կէթիւրմիշ օլտուգլարընտան , ահալինին պու
տէհէթամիղ զիւլիւմի , հիւքիմտարլարը իւղէրինէ բէք
ֆէնա թէէսիւր իտիյօր իտի :

Նիհայէթիւլ էմր Մօնթէգուճա , Գօրթէզին իսրա-
րընը կէօրիւպ , հիւքմ իթտիլի մէմալիքին տախիլինտէ
քէնտիսինի թէհտիտ իտէն պու միւթէքէպպիր պիր եա-
պանճըլարըն հարաքեաթը քիւսթախանէլէրինտէն սըգը-
լարագ , հագղլարընտա պուղղ ու տտալլէթ հըսս իթ-
մէյէ պաշլատը , կէվլէմիշ օլան թապիաթը ույանտը ,
վէ միւթատը օլան շէֆգաթսըղըլը իլէ , պու մաղրուր
եապանճըլարը պիրէր պիրէր քէնտի Ալլահլարընա
գուրպան իթմէյէ եէմին իթտի : հալպուքի պու հիտ-
տէթ , արզու օլունան մուվաֆագըյէթի հուսուլէ կէ-
թիւրմէտի , զիրա գուվլէյի ճէսիմէ իլէ տիւշմինին իւ-
ղէրինէ եիւրիւյէճէք եէրտէ , պու պապտէ վիւքէլասը-

նըն բէյ ու էֆրեարընը իսթիհսալ իթմէքլէ եթիֆա
իթտի : ֆագաթ ուղուն ուղատըյա միւլահաղաթ վէ
միւթալաա իթմէնին վաղթը կէշմիշ իտի , պօշ սէօղլէր
իլէ կիւղար իտէն հէր պիր սաաթ , տիւշմէնին գուվլէ-
թինի արթըրմայա մէտար օլույօր իտի : Նիհայէթ իւլ
էմր , մէճիսին գարարը իւղրէ Մէքսիգա հուսուտըն-
տան սէրիան տըշարը չըգմալարընա տայըր Սպանեօլ-
լարա էմր վէրիլտի : հալպուքի էվլէլէճ սէօյլէտիլիմիղ
կիպի , պու էմր իլէ պէրապէր եէնիտէն կէօնտէրիլէն
պիր թաղըմ հէտիլէլէր , Սպանեօլլարըն սէպաթընա
թագվիլէթ վէրմէքտէն պաշգա պիր շէյէ եաբամատը :

5

Գօրթէզ գարը իթիֆեալէր . - Սպանեալի
նէսիսսէ իլ մէնանիւրէր :

Մօնթէգուճա վէսվէսէ վէ թէրէտտիւտ իչինտէ
գալտըլը զէման , պէրիտէ Գօրթէզ տախի էյի պիր հալ-
տէ տէյիլ իտի : Սպանեօլլարըն իչինտէ , նէթիճէյի վէ-
լիմէյի ինթաճ իտէր թէֆրիգա վէ խօշնուտուղուգ
բէյտա օլմուշ իտի , Գօրթէզ , մալիք օլտուղու իսասսէ-
լէր իլէ ասաքէրին հիւսնի թէվլէճճիւհինի գաղանմը
օլտուղու հալտէ տախի , եինէ պուլունտուղու միւշկիւլ
վաղիլէթի տայիմա նաղարը տըգղաթա ալմագտա ի-
տի : զիրա վէլասիուէղին թարաֆիլիլէրի տայիմա քէն-
տիսինէ հասէտ իտուպ խօշնուտուղըգ պէյան իթմէք-
տէն շէքինմէյօրլար իտի : Ֆիլ հագըգա իւմէրայի աս-
քէրիլէտէն էքսէրիսի քէնտիսինէ սատագաթլա պաղը

խնայելու տէր, փառաբանութիւն պահելու գալան մուխալիֆ կիրուհնա էհէմմիյէթ վէրմէյէճէք տէրէճէ գուվիլէթէ մալիք տէյիլ իտի. Պու կիրուհ, տայիմա քէնտիսինի վէլասկուէղին սըրֆ պիւր վէքիլի կիպի թէլադդը իթմէքտէ օլմադըլա, Գօրթէղ պուհնտան բէք մուղթարըպ օլույօր իտի:

Գօրթէղ, չօգտան պէրի միւսթագիլ օլմայը արդու իթմէքտէ իտի. զիրա աթէշի թապիաթը, վէ մալիք պուլունտուղու խասէլէր, քէնտիսինին՝ Վէլասկուէղ կիպի զաիֆ իւլ գալպ պիւր ատէմին թահտը հիւքմիւհնտէ գալմասընա միւսաատէ իթմէյօրլար իտի. ալէլ խուսուս վալինին հասէտի իլէ, հայըճա թէրադդը իթմիլ օլան իշտէն հասըլ օլաճագ սէմէրէնին մահվ օլմասընը իհթիմալտէն ատտ իտիյօր իտի. Պու միւլահադաթ Գօրթէղի հայլի վադըթտան պէրու թառապիւր իթմիլ օլտուղու պիւր իշին իճրասընա թէշէպպիւս իթմէյէ իճպար իթտի:

Մամաֆիհ էկէր թահիլ իտիլմէղսէ պու թասալվուրըն գուվիլտէն ֆիլիլէ չըգմասը հայըճա միւլկիւլաթէ տիւչար օլապիլի իտի. նասըլքի կէօրտիւք՝ Գօրթէղ իքի տէֆա քէնտի ագըլը վէ տահա մօղրուսը պախտը սայէսինտէ, Վէլասկուէղին թէհիլքէլի հասէտինտէն գուրթուլմուշ իսէ տէ, պու թէհիլքէլէր եհնիտէն թաղէլէնէճէյի մէլհուլ իտի. զիրա օ անէ գատար ծիէկօ Օրտաղ իլէ էսգօպարըն, վէ տահա պուհնլար կիպի Վէլասկուէղին թարաֆիլիլէրի պուլունտան պիւր գաշ քիշինին թէվէճճիւհինի գաղանամալը իտի. Պուհնլար՝ ասաքիլտէն չօգլարընը գանտըրմըլար, հաթտա Գօղումէլ ճէղիլէսի իշլալինտէ, Վէլասկուէղին խամի գաթան անըլմամըլ օլտուղունտան տիլկիլ օլմուլլար իտի. Գիլ հագըղա Գօրթէղ, գօմանտանըղ

մէսնէալինի, մօղրուտան մօղրույա գըրալըն եհտինտէն ալմըլ կիպի հարաքէթ իթմէքլէ, Վէլասկուէղին էմիլնէ էհէմմիյէթ վէրմէմիլ իտի. Օրտաղ իլէ հէմէֆրեարլարը, պու վէ պուհնա միւմասըլ շէյլէրտէն տիլկիլ օլարադ, խօշնուտուղըլլարընը աշըղտան աշըղա պէյան իթմէյէ պիւր ֆըրսաթ կէօղէթիյօրլար իտի քի, պու ֆըրսաթտա հէման գուհուրէ կէլիպ իպրադը նախօշնուտիյէ կէօթթէրիլէն սէպէպլէրէ հագդ վէրիլմէյէ պաշլանտը:

Շէյլէ քի, հայլի վադըթտան պէրի տաքէրին հալի էյի տէյիլ իտի. օրտու պաթագլար իլէ մուհաթ պիւր գուլուգտա պուլունտուղունտան, պիշարէլէր պինլէրճէ սիպի սինէքլէրին հիւհիւմինտէն պիւր տաղըղա պիլէ րահաթ իտէմէտիլէրի, վէ մէղքիւր պաթագլըլլարտան գուհուրէ կէլէն խասթալըլլար իլէ մուլթարըպ օլտուղլարը շէյլէ տուրսուն, էրղագ տաթի թիւքէնմիլ, բէքսիմէտ վէ թուղլանմըլ էթ պօղուլմուշ, վէ գըթըղ գօրգուսը ումումըն գալպինի իսթիլա իթմիլ իտի. Պինտէն ալէյհ պու հալի եհն իշթիմալտէն գուրթուլմագ իշին սէրիան պիւր թէտպիլէ միւրաճաթ իթմէքլաղըմ կէլիյօր իտի. վէ իշթէ Գօրթէղ պու ֆիքիլ իլէ Գիահուիցլա նամ շէհիլի զապթ իլէ օրտունըն օրտա իսքիան իտիլմէսինի թէքլիֆ իթտի. ֆագաթ Վէլասկուէղին թարաֆիլիլէրի, Գօրթէղին պու թէքլիֆիլին ատէթա պիւր հարաքէթը մէճնունանէ ատտ իլէ, պիւր թագըմ թէհիլքէլէր տէրմիյան իտուպ օրթալըղը վէլվէլէյէ վիլմէյէ, վէ էղհանը ամմէյի թախտիլէ պաշլատըլար, թամ պու էսնատէ թէվիլէ օրտույա կէլիպ, Մօնթէղումանըն ճէվաղընը, եանի Սպանեօլլարըն սէրիան չըղըպ կիթմէլէրինէ տայըր օլան էմիլնամէյի Գօրթէղէ թագաթիմ իթտի:

Գործեղ ճէվապ հաղորդամագտա իրէն, օրտուտա պուրոնան ուփաղ քիւիսէնին չանը չալլնմոյա պաշլայընճա, տէրհալ տիղ իւղէրինէ կէլաի, պիլծիւմէ լէ Սպանեօլլար տախի մուամիլէյհէ իմթիսալ խաուպ տէրին պիր սիւքիւթ հիւքսիէրմա օլարաղ, թէվիլիէ պու հալին թէէսիլի թահթընտա դալար, օ սըրատա Մարինա, Գործեղին էմիլի իլէ էլլիլէ, Սպանեօլլարին եալլնըղ պիր Սլլահա սէճաէ իթտիլլէրինի վէ անըն բութըէրէսթլէր իլէ թապաղըղարը բութլարը խարապ իթմէյէ միւղթէտիր օլտուղունը, վէ պու սէպէպլէ Մօնթէղումայա դարչը հիտաէթլէնմիլ օլան Սլլահա, մուամիլէյհէ մէհհամէթ պույուրմասը իչին նիյաղ իթտիլլէրինի պէյան իթաի, պատէհա Գործեղ սէրթ վէ միւէսսիր պիր սէտա իլէ էլլիլէ խթմապէն:

— Մաթալը մուփախիսամըմ օլան գըրալ ճէնապլէրինին, Մէքսիգա խմբէրաթօրը իլէ տօսթլուդ մուահէտէսի ագա իթմէք արպուսընտա պուլունտուղունըն սէպէպի պաշգա պիր շէյ օլմայրալ, իլլա ճէնապլէ հագգըն վահատնիլէթինի թանըմայան բութըէրէսթլէրէ, խըրթթիյանըղըն հաղըղաթընը թէպլիլ իթմէքտէն իպարէթ տիր, պէնիմ տախի եէկիւանէ արպում պու օլմաղըլա, պու պապաէ լաղըմ կէլէն մալիւմաթը շիփահէն Մօնթէղումայէ վէրմէտիրճէ պուրատան մուփարէգաթ խտէմէմ, պէնիմ խուսումէթ նիլէթի իլէ կէլմիլ օլմատըղըմա խապաթ իսէ, նէղտիմտէ պուլունան առէմլէրին աղըղը աըր, տէտի:

Թէվիլիէ, Գործեղին պու սէօղլէրինի քէմալի սապըրըղըղըլա տինլէտիրաէն սօնրա, թէաճիւպ վէ խօշնուտաղլուղունը իյմա խաէր պիր թաղըմ էթվար ու հարաքէթ իպրաղ իլէ օրտուտան չըղըղ կիթաի:

Իքինճի կիւնի մէքիւլաթ կէթիլմէք առէթլէրի օ-

լան եէրլիլէրտէն քիմսէ կէօրիւնմէտի, արթըգ միւնասէպաթը տօսթանէ գաթ օլունմոշ օլմաղըլա, Գործեղ ան պէ ան մուխտաէմաթըն պիտայէթինէ ինթիզար խոլիօր իտի, պու վաղաա Սպանեօլլարըն տէհէթինի մուճիպ օլտու, ալէլ խուսուս Վէլաուկուէղին թաւափաարը շիքեայէթ իլէ տէ իրթիփա իթմէյուպ, գօմանտանըն ալէյհիւնտէ տուղաղլար դուրմայա տախի դալըղչարըլար, վէ Տիէկօ աթրատալ նամ պիր զապիթի Գործեղէ կէօնտէրիպ, իհթիյաթսըղըղընը վէ հարաքեաթը մէճնունանէսինի եիւղիւնէ վուրաուգտան սօնրա, օրտույը վէ տօնանմայը թէքսիլը վէ թանդիմ իթմէք իչին Գուպա ճէղիլէսինէ ալտէթէ իճպար իթմէսինի թալսիլէ իթտիլլէր: Գործեղ Օրտաղըն թէրպիլէսիլճէ սէօլլէտիլի պու սէօղլէրի փիթուրաղ պիր հալ իլէ տինլէյիպ ապա էսէրը թէլաշ կէօսթէրմէտի, չիւնքի զաթէն պու մատաէյի քէնտի թարափկիլէրինտէն տույմոշ իտի:

Գործեղին բէք սատըգ տօսթլարը օլան Բօրթօ Գարրէրօ, Սանտօէլ Սլվարատօ, Էսղալէնթէ, Օլիտ վէ Լուկօ նամ զապիթլէր, ասըէրին հիւանի թէվէճճիւհի-նի գաղանմը օլմաղըլա տայիմա գօմանտանը միւտափաա իթմէքաէ, վէ անըն մէսնէտինի եիւքսէլթէրէք պիւթիւն պիւթիւնէ Վէլաուկուէղին հիւքսիւ թէէտիլլնտէն չըղարմաղ արղուսը իլէ, պու պապաէ ապրէրին բէյինի տախի իօթիհսալէ չաղըղմաղտա իտիլէր, Գործեղ, մէրգումանըն պու էփրեարընա վաղըփ օլմաղըլա, զայէթ աթթաղըղը պիր թէտալիլէ միւրաճաաթ իթաի:

Շէօլլէ քի, Օրտաղըն մէղալաթը քի սթախանէսինի պիր սուրէթը հալխմանէտէ տինլէտիրտէն սօնրա, քէնտինի մէնափիլի ումու միլէնին խաթըր իչին հէր շէյի

եաբամազա հազար կիպի կեօթերէրէ, էրթէ կիւնի կեմիւրէն բաքիպ օլմալարընը ապէրէ էմր իթտի. պու եէնի էմր իւղէրինէ, պահա աբամազ իչին տէնիղէրի եարլպ կէշմիշ օլան քիմնէլէր, իւմիւտէրինն պու սուրէթլէ պէրհէլա օլաճաղը հասէպի իլէ շիքեայէթ վէ թէհտիտաթէ պաշլաաբլար: պու հալ ումում աաքէրէ տաթի սիրայէթ իաէրէ, ճիւմլէսի պիրտէն գօմանտանը կէօրմէ ք իաթէտիլէր:

Գօրթէղ արդը վիճուտ իտէր իթմէղ, ապէր՝ պու էմիրտէն տօլայը թէաճիւպ վէ մահղունիյէթլէրինի պէյան, վէ Սպանեօլար իչին հէնուղ տիւշմէնի կէօրմէ քսիղին թէհլիքէտէն գօրգուպ տա ֆիրար իթմէնին մահիպի ար ու հիճաղ օլաճաղընը տէրմիյան իլէ, ճիւմլէսի պիր աղըղ Գօրթէղէ:

— Թէշէպպիւօ իյլէտիյիմիլ իշտէ շիմալիյէ գատար քէսպը մուվաֆադրէթ իթտիք, սիղին էմիրլէրինիլէ քէմալի սատագաթլա իթտաթ իտէրէ քէր նէվի թէհլիքէտէ սիղէ բէֆադաթ իթմէ ք իաթէրիլ, սիղի գաթան պըրաղամայըղ, ֆադաթ սիղ էկէր միւթլազա Գուպա ճէղիքէսինէ ալտէթ իլէ շէրէֆ ու ամալինիլի պիր բաքիպէ թէրք իթմէ ք իաթէրաէնիլ, օ վադըթ պիղ տէ տիկէր պիր գօմանտանըն թահաը էմրինտէ օլարաղ նայիլի մաղսատ օլմաղա սայ իտէճէյիլ, տէտիլէր:

Գօրթէղ ապէրին իպրաղ իյլէտիլի պու խահիշ ու մէթանէթտէն բէք զիյատէ մէմնուն օլտու իսէ տէ, պէյան իթմէյուպ ըզհարը թէաճիւպ իլէ:

— Պէն սիղին արղունըղա մուվաֆադաթ իտիյօրում զանն իթմէքտէ իաիմ, տէմէք քի պէնի ալտաթմըշլար. իմտի մատէմ քի պէօյլէ իաթէյօրսունըղ, պէն տէ սիղի զէնկին վէ պահաքէալ իթմէ ք իչին էվէլքին:

տէն զիյատէ չալըշաճաղըմ, ֆադաթ պէնիմ զաննումճա էն էվէլ սահիլի տէրտատէ պիր մէհաճիլէթ թէէսիս իթտիքտէն սօնրա, մէմալիքին տաթիլինէ կիւմէլիյիլ, տէմէսի իւղէրինէ, պիլ ճիւմլէ նէֆէրաթ, ալիմ պիր մէմնունիյէթ իլէ մումաիլէյհի «Հուրրա» տէյէրէք ալղըշլաաբլար, վէ ալէյհինտէ պուլունանլար տաթի չարնաղար ապէրին գըմը ազումը իլէ պիլղէշմէյէ մէճալա ք օլտուլար:

Գօրթէղ՝ ապէրէ միւլաճաղա վէ թէաղըղաթա մէյտան վէրմէյէրէք տէրհալ պիր մէհաճիլէթ թէէսիս իլէ իշթիլալ իթմէյէ պաշլաաթ, վէ մէղքիւր մէհաճիլէթի վէլա Բիդա տէ լա վէրա Գըրուղ թէտիլէ իթտի, եէնի իաղնա օլունաճաղ շէհլին տիւթարլարը հէնուղ պիր այագ գատար եիւքսէլմիշ իքէն, բասգալեանըն պէօյիւք ճումսա կիւնի աղիմ պիր զիյնէթ իլէ շէհրէ կիրտի, վէ պու եէնի շէհրին իտարէսինէ մէմուր օլան զէվաթըն ինթիսապընը ումում զապիթանէ հէվալէ իթտի իսէ տէ, իշի էօյլէ պիր ութալըղլա սըրապընու գօյտու քի, քէնտի թարաֆիլիլէրի օլան վէ սատագաթլարընտան էմին պուլունան Բօրթօ Դարրէրօ, Ալվարատօ վէ Օլիա մէմուր նապ իտիլալէր, պու մէճիս, գըրալ նամը իլէ թէշէքքիւլ իտուպ վէլասիկու էղին իամի գոթան անըրմաթը:

Գօրթէղ՝ եէնի ինթիսապ օլունան իտարէնին հիւքմինի թէէյիտ իթմէք իչին քէնտի մէմնէտ ու մէմուրիլէթինի մէճիլան հիւքմի ալթընա վաղ իթտի, սրունտան գաթիհաղար քէնտի մէմուրիլէթի էսասէն գալի օլմաաղըլըն պիլէլէք, մէճիտէ թէպաիլէթ իթմէքլէ ապէրին տահա զիյատէ էմիրլէրինէ իթտաթ իտէճէքլէրինի զանն իտիյօր իտի, իշթէ պու էֆքեարա մէսինի մէճիսին թէշէքքիւլ իյլէտիլի կիւն, Գօրթէղ

թէպախւտ իթմիշ օլմաղըլա, ուփադ պիր տաղըն պաշընտա սիլահսըղ օլարադ եերի ահալիտէն պէշ քիշի կէօրաի քի, պունլար, սուլհ նըշանէլէրի կէօթէրէրէք թէգարրուպ իտիյօրլար իտի:

Տիաղ մերդումանը ալըպ օրտալա կէթիրաի, պունլարըն հէլէթ ու դըլաֆէթլէրինտէն Մէքսիգալը օլմատըղլարը անլաշըլըյօր իտի, հաթտա Մարինա տախի թէլաֆիուղ իթտիքլէրի լիտանը պիր էյի անլայամայըպ, եալընըղ Ձէմբօալլա քէյիսի թարաֆընտան կէլտիքլէրինի, վէ տօսթլուգ մուահէտէսի ադտ իթմէք իշին Գօրթէզի տալէթ իթտիքլէրինէ վաղըֆ օլապիլտի:

Իշպու տալէթին պիր տուղադ օլմասը մէլհուգ օլտուղունտան, Գօրթէզ իշի թահգըղ իշին եերլիլէրի ինճէտէն ինճէյէ իսթիճվապ իտէրէք, սէքէնէօի դալէթ չօղ օլան Ձէմբօալլա շէհրինին քէյիսի, Մօնթէղումանըն թահար թէպախիլէթինտէ իտէտէ, միւշարիլէյին զուլմու թէտաիսինտէն օսանարադ, Սպանեօլլար իլէ պիրէշիպտէ անըն հիւքմի թահտընտան դուրթուլմադ մէմուլինտէ պուլունտուղունը անլայարադ պու թէքլիֆտէն քէք զիյատէ մէմուն օլաու, զիրա Մէքսիգալըլարըն իշինտէ պուլունտան պու խօշուտսըղըղ վէ թէֆրիդա սայէսինտէ, մաղսատընա վատըլ օլաճաղընա գանաաթ կէթիրաի:

Պու վէճհլէ իթիլաղ իտէճէյի բըլանը զիհնինտէ չըղարադ, Ձէմբօալլարը քէմալի մուհապէթ վէ տօսթլուգ իլէ գապուլ իտէրէք, պիր աղ սօնրա քէյիսլէրինի զիյարէթէ կիտուպ գօնու շաճաղընը պէյան իլէ եերլիլէրի իղամ իլլէտի:

6

Ձէմբօալլար իլէ ազվամը սայիլէ Սպանեօլլարա քէպախիլէք էսէրլէր

Վիլլա Րիդգտնըն մէվգըսը պաղը ճիհէթլէր իլէ ույղունսըղ օլմաղըլա մէհաճիլէթ իշին տիկէր միտա սիպ պիր մահալ պուլմադ դարուրի օլտուղունտան Մօնթէյօ նամ զապիթ սէվահիլի մէքքիւրէնին թէֆթիշինէ թային իտիլտի, մումաիլէյհ ալտէթինտէ օն միլ գատար ուղադտա չըմալէ տօղլու Գուխապիլան նամ միւնպիլթ վէ լիմանը կիւղէլ պիր դարիլէյէ թէսատիւֆ իթտիլինի պէյան իթմէսի իլէ, Գօրթէզ կէրէք օրտույը մահալի մահալի մէքքիւրէ նաղլ իթմէք, վէ կէրէք Ձէմբօալլա քէյիսի իլէ կէօրիւշմէք իւղըն եօլա չըղար:

Իւշ կիւն կիտիլտիքտէն սօնրա, ասքէր՝ Ձէմբօալլա շէհրի մէյաանընը իշղալ իթտի: Սպանեօլլար խանէլէրին շէքլ ու միւքէմմէլիլէթինէ թէտաիւպ իտէրէք, ահալինին զէնկին օլաճաղընը քէշֆ իթտիլէր: պիլթիւն եօլլար սիլահսըղ օլան վէ պիր կէօնու շիւպհէյի տավէթ իթմէյէն ահալի իլէ տօլու իտի, զայէթ չիշման օլան քէյիս բամպուգտան մամուլ վէ իւղէրի ալթուն իլէ միւղէյէն պիր հարմանի կիլմիշ, վէ խատէմէլէրինի գօլլարընա տայանմըլ օլտուղու հալտէ գօնաղընըն գարուսը էօնիւնտէ պուլույօր իտի: մումաիլէյհ Գօրթէզէ թէգարրուպ վէ պիր գաշ սէօղ թէաթի իթտիքտէն սօնրա, էրթէ կիւնի ուղուն ուղատըյա իշ հաղգընտա միւղաքէրէ իթմէք իւղըն մուֆարէգաթ

իմտի, Ապանեօլարա թախսիս խտիլէն իգամէթ կեռահ-
լար բահաթ վէ էմնիլէթ պախշ օլտուղու կիպի, լա-
ղըմ օլան էրլադ տախի քէսրէթլէ թէտարիք օլուն-
մուշ խտի:

Էթթէ կիւնի րէյիս քիւ պին մարդ գըյմէթինտէ
պիր հէտիլէ իլէ օլտույա կէլիպ, Գօրթէզտէն թաաղիմ
իլէ գապուլ օլունտու, վէ Մարինատան մատէ քիմնէ
օլմայարագ միւքեալէմէյէ պաշլայըպ, Ապանեա գը-
րայընըն գուտրէթ ու ագամէթինտէն, վէ բութրէ-
րէսթիլին մէնփուր պիր մէսլէք օլտուղունտան պահս
իլէ: « Պիդ իթիդատ իթալիլիմիլ մէզէս պիւճիպլինճէ
զուրմ ու թէատտիլի մահվ իլէ, մաղլումարը հիմայէ վէ
միւտափաա իթմէք վաղիֆէսի իլէ միւքէլլէֆիլդ » տէ-
տի:

Գօրթէզ պու սէօլէր իլէ րէյիսին ֆիլքրինի անդա-
մադ իսթէյօր խտի: Ֆիլ հազըզա մուսալէյհ հէյէ-
ճանէ կէլէրէք տէրլին պիր ահ չէքաիքտէն սօնրա, ա-
ճը աճը շիքեայէթէ պաշլայըպ քէնտի կիպի աիկէր
րէք չօդ րէյիսլէրին տախի Մօնթէզումանըն զուլմ ու
թէատտիսի թահտընտա էգիլտիլէրլինի, վէ քէնտիսի-
նի Ալլահ կիպի րէրէսթիլ իթալիլմէք իսթէյէն զալիմ
Մօնթէզումանըն, մուճիպի մահճուպիլէթ օլան զէնճի-
րի էսարէթինի գըրմայա զայրի միւզթէտիլ օլտուգ-
րարընը, վէ հաթտա միւշարիլէյհին մալիք օլտուղու
գուվլէյի ճէսիմէյէ գարչու մուգալլէմէթ միւմքիւն օ-
լամայաճաղընը պէյան իթտի:

Գօրթէզ քէնտիսիլինին ինանարըր Ալլահ սայէսին-
տէ Մօնթէզումանըն գուվլէթ ու գուտրէթինտէն աա-
լա գօրդմատըրընը տէրմիլյան իլէ:

— Շիմտիքի հալ Գուգապիպանա կիթմէյէ մէճ-
պուրըմ, օլատա կէրէք սիլի վէ կէրէք Մօնթէզումանըն

թէատտիսինտէն մաղլում օլանլար պէքլէյէճէյիմ, սէն
տօսթլարըն իլէ միւգաքէրէ էյլէ, վէ էմին օլ քի պէն
սիլէ մուալլէնէթ իթտիլիմ հալտէ, տրթըգ Մօնթէ-
զումանըն զուլմու նիհայէթ պուլաճաղընա շիւպհէնիլ
օլմասըն, տէյէրէք, եէքաիկէրլինտէն այրըլտըլար, վէ
Գօրթէզլին էմիլ իլէ օլտու տէրհալ Գուխապիսլանա
տօղրու եօլա չըգտը:

Մօնթէյօնըն կէօսթէրտիլի մէվգըր էք մինասիպ օլ-
մաղըլա տէրհալ պիր չէհրին իպնասընա պաշլանըլար,
էվլէր գուլիպէ չէքլինտէ չէյլէր իտի իսէ տէ, ֆազաթ
էթրաֆընտարի գալա եէրլիլէրլին օլտուսընա մուգալլէ-
մէթ իտէճէք սուրէթտէ գալի օլաճաղը կիպի, իյճապը
հալտէ կէրէք ապրէրլին թիւճաթընը թահտը թէէմինէ
ալմադ, վէ կէրէք տէնիլ իլէ տայիմա միւնասի-
պաթտէ պուլունմադ գաղիլէսինէ իհթիմամ իտիլէ-
ճէք իտի, եէրլիլէր տախի եարալըմ իլլէտիլլէրլինտէն,
միւտտէթը գալիլէ զարֆընտա օլտուգճա միւսթահէմ
պիր մէվգըր հալինի ալտը. պու էսնատէ Գօրթէզ տայի-
մա Զէմբօալլա վէ Գուխապիսլան րէյիսլէրի իլէ կէօլիւշ-
տի, պունլար լաէնգաթի Մօնթէզումա ալլէյհինտէ շի-
քեայէթ իթմէքտէ իտիլէր:

Պու միւքեալէմէ էսնասընտա վէրիլի թօրլամադ ի-
չին իմրէրաթօր թարաֆընտան քէմալի տէպուէպէ իլէ
ալթը նէֆէր մէմուր կէլիպ, իմրէրաթօրըն էմիլինէ
գարչը եապանճըլարը մէմէքէթլէրլինտէ գապուլ իթ-
միլ օլտու գլարը իչին թէհտիտաթէ պաշլայըպ, իմրէրա-
թօր թարաֆընտան իրթիլէրապ իթտիլլէրի պու գու-
պահաթըն աֆիլը զըմնընտա գուրպան իտիլմէք իւզրէ
եիրմի քիչինին քէնտիլէրլինէ թէսլիմ օլունմասընը
թէքլիֆ իթտիլէր, րէյիսլէր պու թէքլիֆտէն կիրիֆ-
թարը տէհէթ օլարագ նէ եարաճաղարընը շաշըմըշ

գալմը իրեն , Գործեղ մեմուրարը թեվզը իթաի-
րուպ , եերլիլերէտէ վերկի վերմէմէլերին էմը իթաի :

Պանըն իւղերինէ ըէյիսէր քէսպը ճէսարէթ ի-
տէրէք , ագվամը վաճիլէյէ մոխսուս օլան պիր թէ-
պէտտիւլաթը նակէհանի իլէ հիտտէթ ու շիտտէթլերի օ
տէրէճէյէ վարար քի , հէման վերկի մեմուրարընը քէն-
տի բուլարընա գուրպան իթմէյէ գատար գալղը-
տըլար , ֆագաթ Գործեղ պու մումաիլէյի վաճիկեա-
նէյի մէն իթաիքտէն մատէ , ալիճէնապըղը նումուռնէսի
օլմագ իւղրէ մեմուրարտան իքի քիշիյի սէրպէսթ պը-
րագ տը :

Իէյիսէր՝ արթըղ չըգարըղարը եօլտան ըիւ ճաթ
իթմէք միւմըին օլմատըղընը ըէք ալա պիլտիլերին-
տէն , տիւչարը խէվֆ ու տէհէթ օլտուլար , զիրա իմ-
բէրաթօր քէնտի մեմուրարընա օլան պու հագարաթըն
ինթիգամընը ալմագ իւղրէ պէօյիւք պիր օրտու չըգա-
րարագ , Գործեղի մահվ խտէճէյինէ թէմամը իլէ գա-
նաաթ կէթիլմիլլէր իտի քի , պինտէն ալէյհ քէնտի-
լէրի տէ Մօնթէղումանըն խըշմընտան գուրթուլմայա-
ճագլարը տէրքեար իտի :

Գործեղ , ըէյիսէրէ մուալլէնէթ վատ իտէրէք հէ-
յէճանլերինի թէսքինէ չալըչտը , ըէյիսէր տաիսի քէն-
տի թարաֆլարընտան Սպանեօլլարա հէր ճիհէթ
եարտըմ խտէճէքլերինէ տայըր ահտ իտուպ , պու սէօղ-
լերինի թաստիք իթմէք իլին ըէսմէն Սպանեա գըրա-
լընա պիլաթ իթաիլէր :

Գործեղ , պու թէպէտտիւլաթը աղիմէյի ապէրէ
լլան իթաի . թօղանագլար տաիսի տէրհալ Զէմբօալ-
լըլարա իմթիսալ իթաիլէր , չիւնքի պուռլար ճիւմլէտէն
զիյատէ Մօնթէղումանըն զուլմ ու թէատտիսինէ հէ-
տէֆ օլմուչլար իտի . ճէնկճույանէ թապիաթլարը իգ-

թիգասընճա պիր աճ էվէլ միւչարիլէյհին պօյուռտու-
րագը ալթընտան գուրթուլմագ , վէ ինթիգամ ալմագ
արղուսը իլէ սուզան օլալօրլար իտի . թօղանագլար իշ-
պու իսեանէ ըէք պէօյիւք եարտըմ իտուպ , տայիմա
Գործեղէ ըէֆագաթ խտէճէքլերինի վատ իթաիլէր :

Սպանեօլլար իլէ եէնի միւթթէֆիլլերին իւք իշի
Զինգարասինկա գալմը իւղերինէ հիւճիւմ իլլէմէք օլ-
տու , զիրա Զէմբօալլա ըէյիսի շէհրի մէգփիւրտէ պու-
լուռն Մէքսիգօ ասարիլինին զասպ ու թալանընտան
սօլալը շիքեայէթ իթմիլ իտի . Գործեղ , եերլիլերտէն
պին քիշի գատար մայէթինէ ալարագ եօլա չըգտը .
շէհրիլէ թէգարրուպ իթաիլինտէ , պէօյիւքլերտէն եէտի
քիշի աղլայարագ մումաիլէյի իսթիգպալ իլէ , Մէք-
սիգա ասարիլինին շէհրիլ թէրք իթմիլ օլտուլարըն-
տան , քէնտիլերինէ մէրհամէթ իթմէսինի ըէճա իթաի-
լէր :

Գործեղ , միւթթէֆիլլերինին տտէթինի թէքսիլ
իթմէյի տահա միւրաճճահ տտա իտէրէք , Զէմբօալլը-
լարը ախըր ինթիգամ սէվտասընտան վաղ կէշիլթաի ,
վէ ահալինին էմվալինէ տօղուռմամալարընը շէտիտէն
թէնալիհ իլլէտի , զիրա Զէմբօալլըլարըն պաչըճա նի-
յէթլերի զասպու թալան օլտուղուռն անլամըչ իտի .
նիհայէթ իքի ըէյիսէրի եէքտիկէրի իլէ պարըչտըրա-
րագ , միւթթէֆիլլեր միյանընտա մուհապպէթ ու
իթթիհատըն թէէյիտինէ սայ իթմէք ֆիքրի իլէ , տա-
քէրինէ զասպ ու թալան իթմէյի շէտիտէն մէն իտուպ ,
հաթտա պիր թալուգ չալարըլարը իլին իքի ապէրի
իտամ ճէղասընա մաճրիւմ իթաի . ֆագաթ Սլիպա-
տօնըն ըէճասը իլէ պու ճէղա մէվզըյը իճրայէ վաղ
իտիլմէտի :

Գործեղին պու առալէթբէրվերիլի վէ մուամլէյի

հալիմանէսի միւթթէֆիգլէրինէ բէք կիւզէլ թէէսիր իթմիշ օլտուզունտան, ումուսմըն հիւսնի թէվէճճիւ հլէրինէ մաղհար օլմուշ, վէ հիւրմէթ ու մուհապէթլէրինի գաղանմըշ իտի. եալընըզ պիր վաղաանըն զուհուրինտէն տօլայը իթթիֆաղա խալէլ կէյէճէյինտէն գօրգուլմագտա իտի իսէ տէ, պիլաքիա պու վաղաա, Գօրթէդին միւթթէֆիգլէր իւղէրինէ օլտան հիւրմիւ թէէսիրինի տահա զիյատէ արթըրտը:

Գօրթէզ, ֆըրսաթ տիւշտիւքճէ տիեանէթըլէրլէրլիյինի պէյան իթմէքտէ իտի. զիրա եէրլիլէրին քէնտի բութլարընա նէզը իթտիքլէրի տէհշէթամիզ գուրպանլարտան բէք զիյատէ իրրահ իտէրէք, պու աաթթը մէնֆուրէյի մահվ իթմէյէ գալըրշտը. ֆիլհագըրգա մումաիլէյհին պու ֆիքրի մէմուսհ վէ մագպուլ իտի իսէ տէ, ֆագաթ իթթիխազ իյլէտիյի վասէթալար՝ իհթիյաթտէն արի վէ հագսըղ իտիլէր. չիւնքի մէրգումանը մուգնի սէօղլէր իլէ գանտըրըպ աաթթը մէնֆուրէլէրինտէն վազ կէչիրտէճէք եէրտէ, ճէպը իսթիմալ իթմէյէ պաշլատը:

Գօրթէզ, չօգ տէֆա բէյիսէ՝ բութըրէսթլիյի թէրք իթմէսինի թէքլիֆ վէ իճպար իթմիշ, ֆագաթ մուվաֆֆաղ օլամամըշ իտի. զիրա բութըրէսթլէրի բէյիա, բութլարը, հիւրիւմէթլինին համիլէրի կիտի թէլազգը իտէրէք, անլէրին մուալէնէթլինտէն մահրում օլուր գօրգուսը իլէ պիր տիւրլի պաթըլ իթթիգաաընը թէրք իթմէք իսթմէյէյօր իտի. իմտի եէրլիլէրին, մէզհէպլէրինճէ պէյիւք պիր այըն կիւնի, պիր բութլաանէտէ հայլի տտէմլէր գուրպան իտէճէքլէրինի խապէր ալմըշ օլտան Գօրթէզ, հիւտէթլինտէն ալմէշ քէսիլէրէք էթվարը հալիմանէսինի թէրք, վէ գուվլէյի աաքէրիյէ իլէ բէյիսի վէ պէյիւքլէրտէն պազըլարընը տէրտէսթ

իտէրէք անլէր իլէ պէրապէր բութլանէյէ աղիմէթ իյլէտի. Պըրահիմլէր գաբուհըն էօնիւնէ թօրանարազ պազըրըպ չաղըրմալա, վէ ահալիլի՝ իլահլարը մուհաֆաղա վէ մուալէնէթլէրինէ չիթաղ իթմէք պապընտա տալլէթէ պաշլատըլար:

Պու տալլէթ միւթէսարպանէյէ իճապէթ իլէ տէրհայ պիր չօգ միւսէլլահ եէրլիլէր մէյտանէ չըդաը, Գօրթէզ տիւշարը էնտիշէ օլարազ Մարինանըն վասէթաթ իլէ, մուխասէմաթ պաշլար պաշլամաղ բէյիսի էօլաիւրէճէյինի վէ պիլահ իսթիմալինէ ճիւրաթ իտէնլէրի ալմէշ վէ գըլըճ իլէ թէէտիսզ իտէճէյինի պէյան իյլէտի, պու թէհտիտաթտէն, գուաուրմուշ էհալինին կէօղլէրի երլարազ քէսպի սիւքիւնէթ իթտիքլէրի կիպի, բէյիսլէրի տալիս թիթրէք պիր սէտա իլէ թէրքը սիլահ իտուպ տըշարը չըդմալարընը էմի իտինճէ, հէրքէս սիլահլարընը պըրագըպ տըշարը չըդաըլար:

Գօրթէզ, Սալանիօլար իլէ գալըպ Պըրահիմլէրի ճէլպ իլէ, քէնտիլէրինէ պիր զիյան վիրմէյուպ անճագ բութլարը իարապ իտէճէյինի վէ հաթտա պու խուսուսաա քէնտիլէրինին տալիս եարաթ իթմէլէրինի թէքլիֆ վէ մահզա պու սայէտէ տօսթ օլաճաղընը պէյան իթտի. Պըրահիմլէր պու էմրի ալարղլարընտա ալազ ալազ հայգըրմաղա, վէ ահ ու ֆէրեատլէր իլէ բութլանէյի ինլէթմէյէ պաշլատըլար. պուհպար, քէնտի բութլարընա էլ աօգուստուրմաղտան իսէ էօլմէյի պին գաթ տահա միւրաճճահ աաա իտիյօրլար իտի. օղէման Գօրթէզ բութլարը խիւրտ ու խաշը իթմէլէրինի աաքէրէ էմի իթտի քի, տէրհալ իճրայէ պաշլանըլըպ, բութլար, մէզպալալար, վէ պիլճիւմլէ ալաթ ու էտէվաթ բարչա բարչա իտիլտի:

Ահալի իլէ Պըրահիմլէր, բութլարըն ինթիգամ ա-

լաճաղլարընա վէ Սպաննօլլարըն հէման օ անտէ տիւ-
չարը միւճաղաթ օլաճաղլարընա ինթիղար իտիյօրլար
իտի . ֆաղաթ միւթէճաղլարըն հիչ պիր չէյ օլմա-
տըղլարընը կէօրիւպ , իլաճլարընըն շայանը բէրէսթիչ
օլմամոլլարընա տայրը եավաչ եավաչ դանաաթ հատըլ
իթտիլէր , վէ էվիլէլճէ պէշէրիլէթին մաֆէվղընտա գանն
իթտիլէրի Սպաննօլլարը , շիմտի քէնտի բութլարըն-
տան ալի պիր մէվղըտա թէլաղղը իթմէյէ պաշլտաը-
լար :

Գօրթէղ , պու մուվաֆաղղըյէթը աղիմէտէն մէս-
րուր օլարաղ բութխանէյի թէմիլլէմէլէրինի պըրահիմ-
լէրէ էմր իթտի , մէրգուճան տախի քէմալի խահիչ ի-
լէ պու էմրէ միւթաղաաթ իտէրէք պիղղաթ բութ-
լարըն մէքսուրաթընը եաղտըլար , վէ տիվարլարըն
թէղէինաթը օլան ինսան գանը էսէրլէրինի սիլիպ
մահվ իթտիլէր , տէրհալ պիր մէնպէր վաղ իտիլիպ ,
պիր Մերեհմանէ թաավիրի բէքղ իտիլտի վէ պիր չօգ
չիչէքլէր իլէ թէղէին վէ թաղտիս գըլլընաղղտան սօն-
րա , էրթէսի կիւն Օլմէտօ նամ բաբաղ օլապիլտիլի
գատար միւթանթան սուրէթտէ գուտտասը շէրիֆ իճ-
րա իլլէտի , իշպու մահալի մուգատտէս քէմալի իհթի-
րաղ իլէ հըֆղ օլունտը , վէ օրտունըն շէհրի թէրք
իլլէտիլի սըրատա , պունըն մուհաֆաղասը՝ քէնտի
արղույի շէտիտէսի իւղրէ ժան տէ թօրրէս նամ իհթի-
յար պիր աքէրէ հէվալէ էտիլտի քի , եաբա եալլընըղ
եէրիլլէրին իչինտէ գալմայա բաղը օլտու :

Գօրթէղին Սպաննայի ճէտիտէ , եանի Մէքսիգա
գըթասընա կէլէլիտէն պէրի իւչ այ մուրուր իթմիչ ,
վէ աքէր պօշ տուրմաղտան օսանարտգ շիքեայէթէ
պաշլամըլար իտի , Վէրա-Գըրուղ շէհրին պինասը
տա հէման խիթամ պուլմաղ իւղրէ օլտուղունտան

պիլճիւմէ աքէր պիր ան էվիլէլ քէնտիլէրինի Մէքսի-
գայա սէվղ իթմէսինի Գօրթէղէ բէճա իթտիլէր . առ-
քէրին պու թէքիլի Գօրթէղին ճանընա միննէթ ի-
տի իսէ տէ , մուճալլէյհ՝ իհթիլաթա բայէթէն Մէք-
սիգա մուհարէպէսինէ պաշլամաղտան էվիլէլ , Գուպա
ճէղիլէսի վալիսի թարաֆընտան վուգու պուլաճաղ-
մէվանի վէ միւշկիւլաթտէն էմին օլմաղ իսթէտի , շիւն-
քի Վէլապիւլէղին քէնտի ալէյհինտէ օլան թէշէպալիւ-
սաթ տայիմա գիհնինի իշպալ իտիյօր իտի . իմտի հա-
յիղ պուլունտուղու գօմանտանըղ մէմուրիլլէթինին ,
դըրալ թարաֆընտան թէէյլտ վէ թաստիղ օլունմասը
իլին Սպաննայա ատէմ կէօնտէլմէք ֆիքրինէ տիւշտի ,
վէ պու գարարըն աքէրէ իլան օլունմասը Օլտաղ իլէ
Մօնթէյօ նամ զապիլթլէրէ իհալէ գըլլընտը :

Աքէր՝ Գօրթէղին պու գարարընը մէմուրնէն թէ-
լաղղը իստուպ , իլէրուտէ տահա ղիլատէ գէնկին օլմաղ
ֆիքրի իլէ , օ անէ գատար թօրլատըղլարը ալթունը ,
Սպաննա գըրալընա կէօնտէրմէք վէ Գօրթէղին ինթի-
խաղընը իլթիմաա վէ բէճա իլլէմէքտէն իմթինա իթ-
մէտիլէր . հէրքէս քէնտի հիսսէսինէ իսապէթ իտէն
սէրլէթի մէյտանէ գօյտուգտան , վէ մէճիս թարա-
ֆընտան՝ Գօրթէղին հայիղ պուլունտուղու շէճաաթ ու
պէսալէթի , վէ մուճալլէյհին , միւսթաղիլէն գօմանտան
նասղ օլունմասընըն էսպապը միւճիպէսի հալի թան-
ղիմ իտիլէն մաղալաթայը իմղալատըղտան սօնրա , Գօր-
թէղին սասըղ տօսթլարը օլան Բօրթօ Գարրէրօ վէ
Մօնթէյօ նամ զապիլթլէրէ թէպիմ , վէ Գուպա ճէ-
ղիլէսինէ օղրամաղսըղըն տօս աօղրու Սպաննայա կիթ-
մէլէրինի թէնպիհ իլէ եօլա չըգարըլտըլար . մէղրիւր
մաղալաթտէն պաշգա գըրալ ճէնապլէրինէ խիթապէն
Մէքսիգա գըթասընըն սէրլէթ ու մամուրիլլէթինի ,

վէ աղաղկնին մահաուլտարըղընը միւսէյիւն զայնթ մութասաւ պիր մէքթուալ տախի մէրդուման զապիթ - լէրէ թէսլիմ խախտի :

Մօնթէյօ իլէ բէֆիդի եօլա չըգմաղտան էվիլէ Վէրա-Գրուա պիր սէֆինէ կէլտի . մէղքիւր սէֆինէնին սիւվարիտի Սալսէաօ , Գօրթէղէ օն ատէմ իլէ ի - քի աթ կէթիւրմիլ խախտի , Սպանեօլլարըն պուլուն - տուղլարը հալէ կէօրէ պէօյիւք պիր մուսովէնէթ տէ - մէք խախտի . Սալսէաօնըն Վէրա-Գրուա կէլմէսինին սէ - պէպի մէվսուղէն պիլինէմէղ խախտէ , կէօրիւնիւլէ նա - զարէն պուլնար . Գօրթէղէ բէֆաղաթ իթմէք իսթէյէն պահա ալար տաէմլէր օլտուղլարը միւսթէմէլ առտ օլունուր : Սալսէաօ՝ Վէլասկուէղին եէնիտէն թէրֆիլի լուծպէ խախտ թէքսիլի նուֆուղ իթալիլինի , գրալ ճէնապլէրինին իլթիֆաթը մախսուսէսինէ մաղհար պուլ - րուլտուղունը , վէ մուսալիլէյին՝ Գօրթէղէ ալէյինտէ պիր չօգ թէհալտաթտա պուլունտուղունը խապէր վէրմիլ օլտուղունտան , արթըգ Սպանեայա կիտէճէք օլան առէմլէրին սէրիէն եօլա չըգմաղտընա գարար վէրիլտի :

8

Orsniwa hntan qonhar hstr վէ Գօրթէգ
solmanmayer wptek վէրիպ եօլա չըգար :

Գօրթէղ , պու սուրէթլէ միւսթաղպէլինի թէէմին իթմէյէ չալըչմաղտա իքէն պաչգա պիր թէհիլէրէ դու - հուր իթալի . ասքէրտէն պաղըլարը իլէ պիր գաչ նէ -

ֆէր թայիֆէլէր , կէմիլէրտէն պիրինի զապի իլէ Գու - պա ճէղիլիւնէ կիտուպ հէր շէյի Վէլասկուէղէ պէ - յան իթմէք , վէ Սպանեայա կիթմէքտէ օլանլարը թութտուրմաղ իւզրէ կիլլիճէ իթթիֆաղ իթմիլլէր վէ պու իթթիֆաղ բէք խաֆի գալմըլ խախտ . իչպու խը - յանէթին մէվգըյը իճրայէ վաղ խալիճէյինէ անճաղ պիր սաաթ գալմըլ իքէն , միւսթէֆիլիլէրտէն Գօրիյա նամ պիր ասքէր , հէր նասըլ իսէ , եա գօրգտուղուն - տան վէ եալթօտ վիճտան պիհուղուրլուղունտան թաղ - երգ օլունարաղ , կիտիպ վուգույի հալի Գօրթէղէ պէ - յան իլլէտի :

Գօրթէղ , վաղըթ գայալ իթմէքսիլլին ան պէ ան եօլա չըգմաղ իւզրէ պուլունտան կէմիլի պապարըպ , խալլըլարը տէրտէսթ իթաիրտի , վէ տէրհալ մուհա - քէմէլէրի կէօրիւլիւպ մէճիսին գարարը իլէ խախտըն պաչլարը օլան էսգուտէրօ վէ Սէնտէնօ նամ քիմէս - նէլէր խաաթ ճէղատընա , տիւմէնճինին այաղը քէսիլ - մէսինէ , վէ թայիֆէլէրտէն իքի քիլինին գըրաղաճ իլէ տէօյիւլմէսինէ հիւքմ օլունուպ հէման իճրա խախտի , վէ պաղը գալանլար , մահրիւմէրտէն իղֆալ օլուն - տուղլարը իլին գապահաթլարը աֆիլ օլունարաղ սէր - պէթթ պըրաղըլտըլար . պու խըյանէթին էօնիւ պէօյ - լէճէ ալընար խախտէ , մամաֆիհ խախտ ֆիլլըրինին պի - թիւն պիլիւնէ մահիլ օլմատըղը վէ չօղլալա սիլա - յէթ իթմիլ օլտուղու անլաչըլտը :

Գօրթէղ , պու վաղասնըն զուհուրինտէն սօն տէ - րէճէ մուղթարըպ օլմայա , վէ աչիլքեար օլան տիւլմէն - լէրինտէն զիյատէ , պու խուսումէթը խաֆիլէ տէն գօրգ - մայա պաչլատը , վէ պու թէհիլէրէնին էօնիւնի ալմաղ , եանի ասքէրին վէթանա ալմէթ իթմէք արղուլարընը միւմբինսիլ պիր հալէ գօյմաղ իւզրէ , մէմուլին զայլի

պիր վասէթայա միւրաճաթ իթմէք իսթէտի, եանի կէմիլերի եադմադ ֆիքրինէ տիւշտի, չիւնքի պու հալ իլէ հէմ տվտէթ միւմքինսիդ օլաճադ, վէ հէմ տէ կէմիլերին թայիֆէլերի ասքէրէ իլավէ օլունարադ գուվ-վէթի արթաճադ իտի:

Պագաթ միւթատը օլան դսւնադլըրը իլէ, պու քէյֆիլէթին ասաքիր թարաֆընտան քէնտիսինէ թէք-լիֆ օլունմադընը իսթէյիւպ, իչի քէնտի տօսթլայրնա անլաթմը, վէ անլէր տախի ասքէրի պու պագադէ գան-տըրաճադլարընա տայըր սէօդ վէրիպ հէման իչէ պաշ-լատըլար. թայիֆէլէր մէրգումանըն սէօդլէրինէ վէ ի-լէրուաէ նայիլ օլաճադլարը սէլապլէթ վապարընա գարըլարադ, կէմիլերին քէք էսկի օլմալարը իլէ իչէ եարամայաճադլարընը ալէնէն պէյան իթտիլէր. գարա ասքէրի տախի թայիֆէլէրին քէնտիլէրի իլէ պիլլէշմէ-սինտէն քէսպը գուվվէթ իտէճէլլէրինի տիւշիւնէքէք մէմուռն օլտուլար, վէ ճիւմլէսի եէքտիլ վէ եէք ճի-հէթ օլարադ տօնանմանըն մահվընը Գօրթէլտէն սու-րէթը քէմալլէտէ թալէպ իյլէտիլէր:

Գօրթէլ, ճանընա միննէթ տիւշէն պու գարիպ թէքլիֆի մաէլ մէմուռնիլէ գապալ իթմէսի իլէ տէր-հալ կէմիլէր գարայա չէքիլիպ բարչալանտը. տէմիր, եէլքէն վէ պունլարա միւմասըլ պաղը ալաթ ու էտէ-վաթ մուհաֆադա իտիլտիքտէն սօնրա աթէշէ վէրիլ-տի: Բօպէրթսըն նամ միւվէրրիլ պու հարիքիլատէ ֆէտաքեարըրը հէքեայէ իթտիլի սըրատա չէօյլէճէ իլավէյի մէգալ իթմիշ տիր:

« Պէշ եիւզ քիչի, թարիստէ էմալի կէօրիւմէ-միշ պիր ճէսարէթ իլէ մէմուռնէն վասէթայի նապիլէ-տէն մահրում օլմայա, վէ եապանը պիր մէմէքէթ-տէ հատըղ հիսապսըղ գուվվէթի տիւշմէնլէր արա-

սընտա գարմայա բաղը օլտուլար. հիշ չիւպհէ եօգ քի պու գահրիմանլար, եալընը քէնտի սէպաթ, ճէսա-րէթ, վէ չէճաթթլարընա կիւվէնմիլլէր իտի: »

Գօրթէլին արթըղ վէրա-Գըրուզտա եարաճադ պիր իչի գալմամըշ օլտուզունտան Մէքսիդայա միւ-թէվէճճիւհէն եօլա չըգար. Զէմիօալլա չէհրի օրտու-կէաճ իթիսադ օլունուպ, միւթանթման սուրէթտէ գուտաասը չէրիֆ իճրա իտիլտիքտէն սօնրա, պիր քէս-մի կէչիա թէրթիպի իլէ ասքէրի թանգիմ իթտի. մու-մալիլէյհին թաճաթը գօմանտաընտա պէշ եիւզ բիյա-տէ, օն պէշ նէֆէր սիւվարի վէ ալթը ատէտ թօք պու-տէնույօք իտի. եէրիլէրտէն տախի իրի եիւզ քիչի օր-տունըն մուհիմնաթընը թաշըմադա թային իտիլտիլէր. քէյիլ, եէրիլէրտէն քէք չօգ ասքէր տախի վէրտի ի-սէտէ, Գօրթէլ պունլարտան եալընը տէօրթ եիւզ քիչի ինթիլտապ իթտի. քէզալիք եէրիլ ասըլաթէլէր-տէն գըրգ քիչիլի տէ քէհին մէգամը իլէ նէզտինէ ա-լըգօյտու. Էսգալէնթէ նամ պիր զապիթ տախի, մա-յէթինտէ իհթիյար վէ իտաթմա օլան եիւզ էլլի ասքէր իլէ վէրա-Գըրուզա մուհաֆըղ թային իտիլտապ, էզ-հէք ճիհէթ մումալլէյհէ թէպալիլէթ իթմէսի իլին քէ-յիտէ այըրճա էմը վէրիլտի:

Պիր աղ սօնրա պիր Սպանեօլ կէ իսինին վէրա-Գըրուզա մուվտաթլէթ իթտիլի խապէր ալընարադ, Գօրթէլ մէգլիւր կէմինին վէլասգուէղ թարաֆընտան կէլիպ կէլմէտիլինի անլամադ իւզրէ, օրտունըն իտա-րէսինի մուվադգաթէն Ալլարատօ վէ Սանտօլալա ի-հալէ իտէրէք քէնտիլի պիր գաշ սիւվարի իլէ վէրա-Գըրուզա վասըլ օլտապ կէմինին աչըգտա տուրուզու-նը կէօրաիւ. պիր սաաթ սօնրա տէօրթ Սպանեալը գարայա չըգարադ, սէֆինէնին սիւվարիլի թարաֆըն-

տան Գորթեզը պիր պէյաննամէ թագաւիմ իթալէր :

Մէղքիւր պէյաննամէ, ճամայիպա ճէղիւրէսի վա-
լիսի ֆըրանչէսքօ տէ կարատան օլուպ, մասալի, ֆը-
րանչէսքօնըն պա էմիր գըրալի արաղի քէշֆ իթմէք վէ
սէվահիլինտէ մէհաճիւրէթ թէհսիա իթմէք իւզրէ, իքի
էիւզ ալթմըշ նէֆէր Սպանեօլ տաքէրինին Ալօնզօ վէ
Բինէրա նամ գարթանլարըն թահար գօմանտալարըն-
տա պուլունան իւշ գըթա կէմիլէրէ բաղիպէն օ թա-
րաֆա կէօնտէրալինտէն, վէ Գորթեզըն մահալը մէղ-
քիւրտէն չէրլմէսի լազըմ կէլէճէյի էմրինտէն իւզա-
րէթ իտի : Գորթեզ, գարթան իլէ ագաը մուահէտէ
իթմէյէ հազըր օլտուղունը, ֆաղաթ վագը օլտն թէք-
լիֆի գապուլ իթմէյէճէյինի պէյան իթալի : Պունըն
իւզերինէ գարթանըն թարաֆընտան կէլէնէր իթալէ-
յի իսանէ պաշայըպ Գորթեզէ հաղարաթ իթմէյէ
գալգըշտըղլարընտա, մումսիլէյհ տէօրաիւնի պիրտէն
հարա իթալիտի : Ֆըրանչէսքօնըն տաքէրլէրի, բէֆիդ-
լէրինին ալաթէթ իթմէտիլլէրինտէն վէսպէսէյէ տիւշար
օլարադ, օն պէշ յիշի պիր սանտալա բաքիպէն գարա-
յա չըղըպ մէրգու մանը թէհարլիյէ գօյուլտուլար : Լա-
քին Գորթեզ, հիլլէ վէ խիւտէ իսթիմալի իլէ պուշլար-
տան պէշ նէֆէրինի տալսի թէվգըֆ իթալի քի, աի-
կէրլէրի տարա տար կէմիլէ ֆիւար իթալիէր, սէֆինէ-
նին գարթանը իտէ, արթըգ օրալարտա տիքիշ թուլ-
տուրամայաճաղընա գանաթ կէթիլուպ սալուշը վէր-
տի : Գորթեզ տալսի պու սուրէթլէ աքէրինէ տօղուդ
նէֆէր տահա իլալէ իթմիշ օլտուղունտան տօլայը սէ-
վինէրէք, Զէմբօալլայա ալտէթ իթալի :

Օգոստոսըն օն ալթընճը կիւնի օրաու թըլապա-
լայա տօղրու էօլա չըղտը, Զէմբօալլարըն գապիինճէ
պուշլար քէնաիլէրի իլէ միլթթէֆիդ օլուպ, Մէքսի-

գալլարա գարշը տայիմա մուհարէպէ իտէրլէր իմիշ,
օրաու պիր գաշ գարիլէլէրտէն կէլէրէք օլտուղճա
հիւանի գապուլիլէթ պուլտա : պարատան պէտա իլէ
Սպանեօլլար իլէրուտէ աիւշար օլաճաղլարը միւշիլլաթ
ու մէշաղղաթըն տատընը արմայա պաշլատըլար, դիրա
իւշ կիւն միլթէմատիլէն տէհէթամիլ ուշուրումար
իլէ մահաթ օլան տաղլարտան վէ տարաճըգ էօլլար-
տան կէլմէյէ, էալան շիտաթիլի էաղմուլլարտան նէ-
շաթ իտէն սօուգտան մաղթարըպ օրմայա, վէ էսնա-
յի բահաէ պիր աղաճ պիլէ պուլմայարադ ալըգուա վէ
նէմնաղ թօրաղըն իւզերինտէ կիճէ սապահա գառար
էաթըպ թիւր թիւր թիլթէմէյէ մէհալուր օլտուլար,
պուշտան պաշգա մէքիլլաթ ու մէշուպաթըն ֆըդ-
տանը տալսի, օրաունըն մէյուսիլէթինի պիր գաթ տա-
հա արթըրըյօր իտի : Նիհայէթ տաղլարըն թէրէլէրինէ
վասըլ օլտուղլարընտա մէնղարէ պիլթիւն պիլթիւնէ
թէպէտաիլ իթալի : Բիլշէնհաճը նաղարըլընտա դա-
յէթ կէնիշ մէղրու պիր օլա արղը լէթաֆէթ իթալի
կիպի, ուղաղտան կիւզէլ պիր շէհիրտէ կէօրիւնմէյէ
պաշլայընճա, ասաքիւր՝ չէքաիլլէրի ըինճու մէշաղղա-
թը քեամիլէն ունուտալադ, ֆէվգէլատէ պիր պէշա-
չէթ ըղհար իթմէյէ պաշլատըլար :

Գորթեզ, Զօգօթլա գապիլէսի բէյիսինէ տաթմ
կէօնտէրիպ վիրուտինի խապէր վէրմէսի իլէ, բէյիս տէր-
հալ պիր չօգ տաթմէր իլէ Սպանեօլլարըն իսթիլղա-
լինէ շիթապ իթալի իտէ տէ, մէրղուճըն թալլինտէ
մէհալուլի պիր հալ կէօրիւնիւյօր իտի : Գորթեզ մու-
մաիլէյհի նէղաքէթ վէ նէճապէթլէ գապուլ իտուպ,
Մօնթէղու մայէ թապի օլուպ օլմատըղընը սիւալ ի-
տինճէ, բէյիս՝ տիւնեատէ Մօնթէղումայէ թէպաիլէթ
իթմէյէն հիշ պիր գալմ պուլունմատըղընը պէյան

իթաի, Գօրթէղ իսէ կիւլէրէք, Սպանեա գըրալիյէթի թահաը թէպալիյէթինաէ պուլունան էն ուֆադ պիր բրէնս տալի, Մօնթէղումանէն չօդ գուվիլէթի օլաու-ղունը տէրմիյան իթաի իսէ տէ, մումալիյէթի պիր տիւրլիւ գօմանտանըն սէօղլինի թէպլիմ իտէմէյէ-րէք:

— Պիղ, տիւնեաաէ Մօնթէղումանէն տահա մու-ազղամ պիր հիւրիւմաուր պուլունաճաղընա գանաաթ կէթիրէմէյիղ, միւշարիլէյհ հատարղ հիսապարղ մէմա-լիքէ հիւքմ իթմէքտէ օլուպ, Մադարըր հիւրիւմէթի ըրմաղլար իլէ մուհաթ վէ միւթէհարրիւր քէօրրիլէր վասէթասըյըլա գարայա մէրպութ պիր շէհըր միւս-թահքէմ օլմաղըլա՝ դապթ ու թէսիսիի միւմքիւնսիղ տիր, հէր սէնէ քէնաիսէ գարչու իսեանէ ճիւրաթ ի-տէնլէրտէն վէ սաիր տիւշմէնլէրտէն եիրմի պին քիշի գատար միւթէճաղըլար, բութլարա գուրպան իտի-լիր, տէյէրէք, Մօնթէղումանըն մալիք օլաուղու գուվ-վէյի ճէսիմէյի վէ սէրվէթը ֆէվդէլատէսինի մուֆաս-սալէն պէյան իթաի:

Գօրթէղ իսէ հիտաթէթլէ ճէվապ վէրիպ, քէնտի-սինին Մօնթէղումանէն գօրգմատըղընը պէյան վէ աքքէրինին ճէսարէթ ու շէճաաթընը մէտհ ու սէնա իթաիքտէն սօնրա:

— Պուշլարըն էն զաիֆի պիր օրտույա մուգաթէ-մէթ իտէպիլիր, պէն իւղէրլաէ հիւճիւմ օլունմատըղ-ճա գըլըճըմը իսթիմալ իթմէմ: Լաքին պիր քէրրէտէ գըլըճըմը շէքէրսէմ արթըղ էօնիւմէ կէլէնի քէսիպ տօղրամադ տան կէրի տուրմամ, տէյիպ, վէ բարմաղը իլէ սիւվարիլէրի իրայէ իտէրէք, իշթէ թապիաթ պա-նա մուալէնէթ իթմէք իշին պէօյլէ հարիք իւլ ատէ ճանաւարլար մէյտանէ կէթիրմիշ տիր: քէզալիք ճէ-

նապը Ալլահ տալի երլարըրմիարը իլէ պանա եարաըմ իտէր, շիւնքի սիղին եալան մէզէպլինիլէ, վէ ինսան գարպան իթմէք աաթթը մէքրուհէնիլէ գարչու, քէն-տի տալապընը իլթիլամ իթմէքտէյիմ, տէտի, վէ պսուէհու քէնտի աքքէրինէ տէօնիւպ քէմալի իտհիշ վէ եիւքսէք պիր սէտա իլէ:

— Արգաաաշլար, իշթէ պիլիմ արաաղըրմըղ շէյ, էօնիւ միւղաէ պէօյիւք թէհիլիքէլէր իլէ պէրապէր ճէ-սլմ պիր սէրվէթ վար տըր, սէրվէթ պիլի պահար-եար իտէճէք, վէ թէհիլիքէլէր իսէ՝ շան ու շէրէֆիմիլի մուճիպ օլաճադ տըր, տէտի:

Գօրթէղին պու սէօղլէրինաէն մէմուլ օլունան սէ-մէրէ քէք չարըղ կէօրիւլաի, րէյիս՝ Սպանեօլլարտան ֆէնա հալտէ գօրգմադա պաշլայըպ տէրհալ օրաուըն լնվաղլիմաթընը թէտարիք իթաի: պու ճիհէթլէ Սպան-եօլլար պէշ կիւն գատար շէհըր մէգքիւրէտէ հիւնիւ գապուլիյէթ պուլաուլար: Կէրլիլէր՝ Սպանեօլլարը պէ-նիլի պէշէրին մալէֆղընտա պիր մալիլիւղաթ կիպի թէլազգըր իթմէքտէ, վէ մէրգումանըն հէյէթ ու հէյ-պէթլէրինաէն, թիւֆէնկիլէրին բաթլաոմաը սէտաըն-տան, վէ աթլարըն, օահիպլէրինէ ալըշըղըլարընտան բէք զիյատէ գօրգմադաա իտիլէր: ալէլիսուսուս րէյիս, Սպանեօլլարըն՝ Մօնթէղումանըն գուվիլէթ ու գահըրն-տան գօրգմատըղլարընը, վէ իյճաղը հալտէ միւշարի-լէյհ իլէ մուհարէպէյէ հաղըր օլաուղլարընը նաղարը տըղգաթմա ալարադ, Էվրօբալըլարա (Հաշա սիւմէ հաշա) Ալլահ կիպի բէրէսթիշ իտիյօր իտի:

Գօրթէղ, հանկը եօլտան կիթմէք լաղըմ կէրոյի-նի րէյիսէ սօրտու: մումալիլէյհ տալի ահալիսի դէն-կին վէ թիճարէթ ու դրրաաթ իլէ մէշղուլ օլաուղլարըր Գօլուլա շէհրի եօլունը թալիլիլէ իթաի: պիւրաիս Զէմ-

Թըլասգալա վիլայէթին մինասիւ կէօրէրէք, գաւմը մէզքիւրըն՝ Մօնթէզու ման իլէ մուհարէպէտէ օլուպ, քէնտիլէրինէ վէ Թօզօնաղլըլարա միւթթէֆիգ օլտուղլարընը պէյան իթմէլէրի իւղէրինէ, Գօրթէզ Թըլասգալայա կիթմէյի թէնսիւ իտէրէք միւճիւպին՝ ճէ ասքէրէ էմր վէրլիւտի:

9

Թըլասգալալըլար իլէ մուհարէպէ:

Թըլասգալա վիլայէթի վիսսաթը ֆէվզէլատէսի, սէքէնէսինին չօղլուղու, վէ սէնաթ ու թիճարէթին իլէրլէմիշ օլմասը հասէպի իլէ, Սպաննօլլարըն օ անէ գատար կէօրմիշ օլտուղլարը մէմալիքին էն էհէմմիյէթլիսի ատտ օլունապիլիւր մէմալիքը մէզքիւրէտէ շէհրլէրին էքսէրիսի տաղլար իւղէրինտէ իպնա խիլմիշ օլտուղլունտան, կէրէք ալիշմէնէ գարշը քէնտիլէրինի միւտաֆաայէ, վէ կէրէք էմրը զըրաաթէ էլվէրիշլի պիր հալ իհրազ իթմիշ իտի. ահալի տայիմա սայա ու շիքեար իլէ մէշղուլ օլտուղլարընտան, ճէսարէթլի վէ ճէնի ու ճիտալէ մէյալ օլուպ, Մօնթէզու ման իլէ տայիմա մուհարէպէտէ պուլունմագտա իտիլէր, մուգատտէմա հիւքիւմաղլարը վար իտի իտէ տէ մուախսարէն եքստիկէրէ միւթթէֆիգ պիր նէվի ճիւմհուրիյէթ թէշքիլի իլէ, մէմալիքի թագսիմ իթաիլէր քի, հէր պիր գըմա ահալի թարաֆընտան էքսէրիյէթը արա իլէ ինթիխապ իտիլէն վալիլէրին թէճէմմա ինտէն Թըլասգալա սյան մէճլիսի թէշէքքիւլ իտիյօր իտի:

Գօրթէզ, պու միլլէթին ճէսարէթ ու ճէնկեալէրլիլինի կէօրիւպ, Մօնթէզու մանըն զուլմ ու թէատտի սինտէն գուրթուլմագ ֆիքրի իլէ քէնտիլինի մէմուսէն գապուլ իտէ ճէքլէրի վիլիս մինէ զահիպ օլմաղլըլա, պու իշի պաշա չըգարմագ իւղրէ Զէմբօաղլըլարտան տէօրթ քիշիյի սէֆարէթ սըֆաթը իլէ մէճլիսի այանըն նէզալինէ իզամ իլլէտի. պունլար սաղ էլլէրլինտէ գըրմըղը թիւլէր իլէ միւղէյէն պիր օգ եայ թութմաշ օլտուղլարը կիպի, սօլ էլլէրինտէ տախի քէզալիք պէյաղ թիւլէր իլէ թէզէին իտիլմիշ պիր գալգան պուլունույօր իտի. պէյաղ քէնիկ սուլէ տէմէք օլտուղու կիպի, գըրմըղը՝ մուհարէպէ ալամէթի ատտ օլունմագտա իտի. Հէյէթը սէֆարէթ մէճլիսի այան հուգուրընա չըգարագ, Սպաննօլլարըն ճիւմհուրիյէթ մէմալիքինտէն կէշմէլէրինէ տայըր միւսաատէ թալէպ իթաիլէր:

Մէճլիս թարաֆընտան, արղ օլունան պու թէքլիֆ գապուլ օլունմատըղտան պաշգա, հէյէթը սէֆարէթէ յայէթ իթմէք ուսուլինի տախի բայիմալ իտէրէք, սէֆիրլէրի թութուպ իլահլարընա գուրպան իթմէյէ գալգըշտըլար քի, նասըլսա պիշարէլէր մուհաֆըղլարընա րիշվաթ վէրէրէք կիւճպէլա ճանլարընը գուրթարըպ վուգույի հայի Գօրթէզէ պէյան, վէ Թըլասգալըլարըն՝ Սպաննօլլարը քեամիլէն մահվ իթմէք իւղրէ ճէսիմ պիր օլտու թէտարիքինտէ պուլունտուղլարըն տախի իլալէթէն ինտար իլլէտիլէր:

Գօրթէզ, պու մէմուլին զայրի հէվատիտէ թէաճիւպ իտէրէք, Թըլասգալալըլարըն իթիխապ իթաիլէրի պու մէսլէքէ հիշ պիր մանա վէրէմէյօր իտի. հալ պու քի պունըն սէպէպի բէք սատէ իտի. Թըլասգալալըլար ճահիլ վէ միւվէսվիս պիր գաւմ օլուպ, Սպան-

եօյլարը, խափկէն Մօնթէզու մա իւէ միւթ թէֆիք զանն իթմէքտէ իտիւէր. պոնտան գաթինաղար զայէթ միւթէ տօըս պախի օլտու գլարնտան, Սպանեօլլարըն՝ Զէմբօալլարըն բութլարըն խարապ իթմէլէրինտէն խապէրտար օլմաղըլա, անլէրի գուրպան խտէրէք թահքիւր իտիւթիչ օլտան իլահլարընըն ինթիգամլընը տըմադ սէվտասընա տիւշմիւշլէր, վէ Սպանեօլլարըն բէք աղ վէ զաիֆ զանն իթտիլլէրի օրտուսընը, պիւր տարպէ իլէ պէրպատ վէ միւզմիհալ խտէճէքլէրինէ դանտաթ կէթիւրմիշլէր խտի:

Գօրթէզ, Օղոստաղըն օթուղընտա թըլտաղալա մէմալիքինէ կիրտի, հէր տաղըզա մուհարէպէ զուհուրի մէլհուզ օլտու գունտան առքերի սաֆիք հարպ հալինէ գօյտու, գօնանտան, օրտուսըն ճէպհէսլինտէ թէմէվիլիս իտէն Գասթիլիյա պանտերաընը ելինէ ալարադ եխքսէք սէտա իլէ:

— Սպանեալլար, քէմալի ճէսարէթ իլէ մուզաֆիէրլէթիմիլի թէէմին խտէճէք օլտան պու մուգատտէս խաչըն աղգասընտան կիրտէլիմ, տէմէսի իլէ, ումում տաքիւր եէք ալաղ «Հուրրա» վէ «Ալշ իլէրի» տէլի հայգըրալար. պատէհու օրտու հարաքէթ խտէրէք իւքի ֆարսալի գատար կիթտիքտէն սօնրա, իրի թաշլար վէ պիւր նէվի քիւրէճ իլէ մամուլ տօղուզ այադ եխքսէքլիլինտէ պիւր գալանըն էօնիւնէ վասըլ օլտուլար. գալանըն տար վէ տօլամդաճըլ մէախալի սէրպէսթ սըրադըլմիշ խտի. Գօրթէզ պոնտան բէք պիլատէ մէմնուն օլտու, վէ թըլտաղալարըն պու մէվգըլը իշղալ իթմէտիլլէրինի, թէքմիլ գուվլէթլէրինի իսթիմալ իթմէք իշին կէնիշ պիւր մահալտէ մէյտան մուհարէպէսի իթմէք իսթէտիլլէրինէ համլ իթտի. Սպանեօլլար սուրէթը միւնթաղամատէ պու պօղաղը մուրուր իլէ կէ-

նիշ պիւր մահալէ մուվասըլէթ իթտիլլէր. օրտուսըն բիշտալը օլտան սիւվարիլլէր պաղը միւսէլլահ տաթիլլէր կէօրտիլլէրինի իխալար իթտիլլէր. պիւր աղ սօնրա խափիֆ պիւր միւտարէպէ պաշլանար քի, թէարիճէն միւնթաղամ պիւր մահալէպէ հալինէ կիրտի. զիքա ինչ պին քիշի պիւրտէն բուստտան չըգարադ. Սպանեօլլար իւզէրինէ եաղմուր կիպի օղ վէ սարան ետալտըրմայա պաշլարալար:

Բիլատէ տաքերի պուշլարըն իւզէրինէ հիւճիւմէ պաշլարալ, ֆաղաթ տիւշմէն քէմալի շիտաթ վէ շէճաթթլէ մուգալլէմէթ իթտիլլէր. հալ պու քի թօրլարըն իւք տարպէլլէրի տիւշմէնտէն բէք չօղսընը եէրէսէրտիլլինտէն, վէ պաղը գալանլար տախի պու ալաթըլ թաթիլլէրինի տէհշէթամիլ կիւրիլլիս սինտէն իւրքէրէք, միւնհէղիմէն ֆիւրալէ եխլ թաթտուլար. մամաֆիհ Գօրթէզ, պուշլարըն, շիմալիյէ գատար թէսատիւֆ իլլէտիլի տիւշմէնլէրինտէն ճէսուր վէ ճէնկճի օլտուղլարընը նաղարը տըգգաթմա տլարադ, իհթիլաղ վէ իհթիլաթ իլէ աալրանմայա գարար վէրաի:

Սպանեօլլար օ կիճէյի րահաթ կէշիւրտիլլէր, ֆաղաթ իքլինճի կիւնի ալթը պին քիշիտէն միւրէթթէպ իքի ֆիրրգա, Սպանեօլլարա թէգարու պ իթմէլլէրի իլէ տէրհալ մուհարէպէյէ պէտտ իտիլտի. թըլտաղալարըն, օղլարընը եէթիլէմէյէճէք տէրէճէտէ աղագտան աթմաղտու, վէ աալրմ աալրմ կէրի շէքիլմէքտէ իտիլլէր. Գօրթէզ անլէրին ֆիլրլինի անլարալ խտէ տէ, էհէմիլլէթ վէրմէյիլ սաֆիֆ հարպ իւզրէ տաքերի իլէրի սիւրաի. վէ տաֆաղ պիւր թէրէճիլլէ չըգարադ թաթիլլինէ գըրգ օլմ քիշիլլէ գարիպ օլտան տիւշմէն օրտու սընը թէմաշա իթտի:

Թօրթաղըն կէվշէքիլլի սիւվարիլլէրին մանօվաղընա մանի օլտուք իտի. մամաֆիհ տալըն տիկէր ճիհէթին-

տէն աշաղա Էնմէք լազըմ օլմադըլա, իւզերլէրինէ տէօրթ Էանտան Էադմուր կիպի թաշ վէ օգ տէօրլու տիւյի հալաէ օվայա ինէրէք հիւճիմէ պաշլատըղլարը կիպի: Թօրլար տախի տուրմամտսընա աթէշէ տէվամ իթտիլէր: Պիր սաաթ գատար իմթիտատ իտէն պու մուհարէպէտէ Գօրթէղին մէհարէթի կէօրիւտի: մու մաիւլէյհ սաքէրի չար քէօշէ շէքլինէ սօգ տուղունտան, վէ սիւվարիլէրին զաիֆ ճիհէթլէրէ մուալէնէթէ գօշտուգլարընտան, Սպանեա օրտուսը տիւշմէնին գա վիլէյի քիւլիյէսինտէն իհաթա օլունմատը:

Տիւշմէն, Սպանեօլլարըն աթէշինէ թաղալէրը մուգալմէթ օլմայըղ ըիւճաթէ պաշլատը, Սպանեօլլար իսէ եա եօրկուն օլտուգլարընտան, վէ եախօտ իհթիյաթէ լայէթէն տիւշմէնի գօվալամատըլար, Թըլասգալայըլար քէք չօգ առէմ զայպ իթտիլէր իսէ տէ, պունլարըն սաթէթինի պիլմէք միւմքին օլմատը, զիրա էօլէնլէր վէ եարալըլար տէրհալ գալտըրըլըյօր իտի: Սպանեօլլարտան եալընըղ պիր քէշի թէլէֆ օլուպ օն պէշ քիշի եարալանտը, քէզալիք պիրտէ պէյկիր զայպ իթտիլէր քի, Թըլասգալայըլար հայլանըն պաշընը քէսիպ մէճիսի այանէ հէսիյէ իթտիլէր: Սպանեօլլարըն էլինէ իրի սէրկէրտէ իլէ պէրապէր հայլըճա էսիր տիւշմիւշ իտի:

Մուհարէպէնին իթթամընտան սօնրա գօմանտան թէքըար սուլհ թէքլիֆ իթտի, զիրա պու միւտարէպէլէր իլէ գօվլէթլինին տիւշարը զաաֆէթ օլաճաղը շէօյլէ տուրսուն: Թըլասգալայըլար ագ վամը սայիրէ իլէ պիրլէշէրէք քէսպը գօվլէթ իտէճէքլէրի իհթիմալտէն պախա շէյլէր տէյիլ իտի: պինաէն ալէյհ Գօրթէղ « Զօգլուղա տարը սէշիլմէղ » տարալը մէսէլինի թէլադգը իտէրէք, էսիր տիւշմիւշ օլան իրի սէրկէրտէլէր

սուլհ թէքլիֆ իթմէք իւզրէ էլշի սըֆաթը իլէ մէճիտի այանէ կէօնտէրաի: Փաղաթ տիւշմէն օրտուսը սընըն գօմանտանը, Սպանեօլլարըն եիւրէքլէրինի վէ գանլարընը իւհլարընա դուրպան իթմէտիքճէ վէ էթլէրինի եէմէտիքճէ, սուլհ թէքլիֆինի գաղուլ իթմէյէճէյինի պէյան իթմէսի իւզերլինէ, Գօրթէղ արթըղ սուլհ իւմիւտինի պէր թարաֆ իտէրէք, չարնաչար եէնիտէն վուգու պուրաճաղ օլան հիւճիմէ հաղըրլանտը, Օ կիճէ սաքէր կիւնահլարընը իյթիլաթ իլէ նանը մուգատտէս ալաղգտան սօնրա, ճիւմէսի եէքտիլ վէ եէք ճիհէթ եա զալէպէ իթմէյէ, վէ եախօտ իյիտլէքլէ էօլմէյէ ամատէ օլտուլար:

Սեպտեմբերին պէշինճի կիւնի, եանի իլք մուհարէպէտէն իւշ կիւն սօնրա թէքմիլ սաքէր, հաթտա եարալըլար պիլէ պէրապէր օլտրաղ մուխտաէմաթէ հաղըրլանտըլար: էլլի պին քիշի գատար թաթմին օլունան տիւշմէն օրտուսը պէշ ֆըրըղ այա թաղսիմ իտիլմիշ իտի: օլտուսըն մէրքէղինտէ պայրաղ եէրինէ ալթունտան մամուլ պիր գարա գուշ հէյքէլի րէքլ իտիլմիշ իտի: պու նըշան՝ քէնաիլէրինճէ մուգատտէս օլմաղըլա, էն էհէմիլյէթլի վաղըթլարտա իսթիմալ օլունուր իտի: տիւշմէնին միւթատը մուճիպինճէ օգ իլէ մուհարէպէյէ պէտտ իտիլտի: Սպանեօլլարըն աթէշինտէն Թըլասգալայըլար պինյէրճէ թէլէֆաթ վէրիյօրլար, ֆաղաթ պօշ գալան եէրլէր տէրհալ եէնի պէօլիւքլէր իլէ տօլույօր իտի: Մուհարէպէ քէմալի շիտաէթլէ տէվամ իտիյօր իտի:

Պու սուրէթլէ մուհարէպէ թարաֆէյն շէճաաթ կէօսթէրիլէրէք հայլըճա ուղատը: Թըլասգալայըլար պու հալաէ չօգ առէմ զայպ իթտիլէրինի կէօրէրէք պիր համլատա իշի պիթիլմէք իսթէտիլէր, վէ ճիւմէ-

սիւ պիտէն տէճէթամիդ սէտալար չըդարարադ վէ
դարմադարը զօշարադ սէլ կիպի Սպանեա օրոտ սը-
նըն իւզերինէ տիւշալիւէր . Սպանեօլլար՝ պու չիտ-
տէթլի հիւճիւմէ մուդալէմէթ իտէմէ յէրէք , ինթի-
դամլարը պօղու լմայա , վէ պէօլիւրէր եէքտիկէրինտէն
այըրլմայա պաշատըլար . ֆադաթ աօրէրին շէճատթը ,
սիւվարիլէրին մուսթէնէթը մէրտանէսի , գապիթլէրին
ույանըդլըղը , վէ պիլ խառաւ Գօրթէղին մէհարէթի
սայէսինտէ , թէքրար թահաը ինթիդամա կիրէրէք
մուդալէմէթէ մուվաֆադ օլապիլալիէր . վուդու պու-
լան պիր հալ Սպանեօլլար հադդընտա բէք խաղըլը
օլտու . շէօլէ քի տիւշմէն ֆըրդալարընտան պիրինին
գօմանտանը , ումուժ գօմանտանտան աղըր սուրէթտէ
թահքիր իալիլիշ օլտուդունտան , պէրայի ինթիդամ
ասքէրի իլէ բիւճաթ իթտի . պունըն իւզերինէ տիկէր
ֆըրդալարընտա եիւրէյի սօուար , վէ դալլէրինի տի-
կէր պիր տէճէթ իսթիլա իտէրէք , մէյտանը մուհա-
րէպէյի թէքք իթմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Պու տէֆա տախի Գօրթէղ եալընըղ պիր քիշի
դայա իթտի , ֆադաթ եէթմիշ նէֆէր գատար ետրա-
լըսը օլտուդու կիպի , աթլարըն ճիւմէսի տէ աղըր
խաֆիֆ եարալանարըլար , Սպանեօլլար դըրհ կիյմիշ օլ-
տուդլարը ճիհէթլէ խաֆիֆճէ եարալանըյօրլար իտի .
լաքին չըղադ Ամէրիգալըլար տէճէթամիդ սուրէթ-
տէ թէլէֆաթ վէրիյօրլար իտի . ալէլսուսուս էօլիւլէ-
րինի գալտըրմաղա մէշղուլ օլտուդլարը սըրատա , սադ-
լար տա եարալանմադտա վէ եախօտ էօլմէքտէ իտի-
լէր :

Իքինճի կիւնիւ Գօրթէղ մէճիտի այանէ թէքրար
ատէմ կէօնտէրիպ մէմալիքտէն կէշմէյէ լուխաթ թա-
լէպ իտէրէք , շայէտ միւսաատէ օլունմաղտա թէքմիլ

մէմալիքի խարապ իտէճէյինի սուրէթը թէհալտանէտէ
պէյան իթտի , Թըլասդալալըլար պու մաղլուպիլէթը
աղիմէտէն սօլայը միւքէտաէր վէ մէյուս օլտուդլարը
հալաէ , Գօրթէղին թէքլիֆինի թէքրար բէտա իթտի-
լէր . պունըլար Սպանեօլլարըն սիւհալարընը իսթիմալ օ-
լունմաղ պիր հալէ կէթիլմէք իչին պիր չարէ արայօր-
լար իտի . պիր թարաֆտան Պըրահիմէրէ տախի , պու
գատար չօղլուգ օլմալարընա բաղմէն պիր ալուճ եա-
պանճըլարտան մաղլուպ օլտուդլարընըն սէպէպլինի սի-
ւալ իթմէլէրի իլէ . մէրգուման տախի բութլարա գուր-
պանլար իթտիլաէն սօնրա , Սպանեօլլարըն կիւնէշաէն
սօղմուշ օլմալարը ճիհէթլէ կիւնտիւղին դալէպէ իթմէք
միւմըլին օլամայաճաղընը , վէ պինտէն ալէյհ կիճէլէյին
հիւճիւմ իթմէք լաղըմ կէլէճէյինի տէրմիյան իթտի-
լէր :

Թըլասդալալըլար , Պըրահիմէրին նասիհաթը միւ-
ճիպլինճէ հարաքէթ իտէրէք ատէթը աքէրիլէլէրինին
ադսի օլարադ կիճէլէյին Սպանեօլլարըն իւզերինէ հիւ-
ճիւմէ գօյուլտուլար . ֆադաթ Գօրթէղ տայիմա իհ-
թիյաթ իւղրէ տալրանտըղընտան հաղըրտա պուլու-
նարադ տէրհալ ճէնկէ պաշլատը . Թըլասդալալըլար
քիւլլիլէթլի թէլէֆաթ վէրէրէք մաղլուպէն վէ միւն-
հէղիմէն ֆիրար իտուպ , էօլիւլէրի վէ եարալըլարը
տախի մէյտանը մուհարէպէտէն գալտըրմայա վաղըթ
պուլամաարըլար :

Պու իւչիւնճի մաղլուպիլէթ իւզերինէ Թըլասդա-
լալըլար իսթիման իտէրէք միւթարէքէ թալէպ իթմէ-
յէ մէճպուր օլտուլար . արթըղ Սպանեօլլարը պէնիլի
պէշէրին մաֆէվընտա ատա իլէ , քէնալէրինի ալտաթ-
մըշ օլտուդլարը իչին Պըրահիմէրէ գարշը սօն տէրէճէ
հիտաթլէնիպ իքի քիշիլի տախի գուրպան իթտիլէր .

մէծիւս , ագտը միւսալէհէ իշին Գօրթէզէ ելելէր կէօն-
տէրտի . պիր ազ սօնրա կիրիֆթարը խէվֆի ու տէհչէթ
օլան ահալիտէն չօգլարը . էօնլէրինտէ այանտէն պէշ
իհթիյար պուլունտուղու հալտէ , կէլիպ Գօրթէզին ա-
յադլարընա գաբանտըլար , վէ ալէնէն ըզհարը նէտա-
մէթ իթտիրտէն սօնրա , ալայիմի սուլս օլմագ իւզրէ
պէյազ թիւլէր վէ պիր չօգ մէքիւլաթ վէ մէշուպաթ
թագաթիմ իլէ « Էկէր մէրհամէթսիզ իլահլարտան իտէ-
նիզ » սիզէ պէշ նէֆէր էսիր վէրէլիմտէ գանլարընը ի-
չիպ եիւրէքլէրինի էքլ իտինիզ . եօգ էկէր ինսան իտէ-
նիզ , իշպու հէտիլէրիմիզի գապուլ իտէրէք սուչու-
մըզը աֆիլ իտինիզ » տէյէրէք , արզը թէպիլտէթ իթ-
տիլէր . Գօրթէզ միւլայիմանէ պիր թավը իլէ պատէմա
Սպանեօլլարըն քէնտիլէրինէ տօսթ օլաճագլարընը , վէ
իշպու մուհարէպէյէ մէհպուրի օլարագ էլ վուրտու-
ղունը իֆատէ իլէ , մէրգումանը ճիւմհուրիլէթ մէծիւ-
սինէ իրսալ իլլէտի :

10

Գօլուլա ահալիսինին խըյանէթի վէ
սիւչար օլսուգլարը միւնագաթ .

Սպանեօլլար , թըլասգալա ճիւմհուրիլէթի մէմալի-
քինէ այագ պաստըզլարընտան օթուզ տէօրթ կիւն
սօնրա , եանի Սեպտեմբերին եիրմի իւչիւնտէ ասըլ
թըլասգալա չէհրինէ կիրիպ ահալի թարաֆընտան
հիւսնի սուրէթտէ գապուլ օլունտուլար . Սպանեա օր-

տուսունըն հալի վէսիմ օլմաղըլա մուհարէպէնին թա-
թիլի հազլարընտա բէք խայըրըլ օլտու . ապէրին գըս-
մը ազամը եօրկունլուգտան վէ թէպէտտիւլի հէվա-
տէն խասթա օլուպ պիր գաչը տա վէֆաթ իթտիլէր .
քէզալիք Գօրթէզ տաթի խասթա իտի . հէլէ միւհիւմ-
մաթ ու մէքիւլաթըն ֆըզտանը թայիֆ գապուլ իթ-
մէզ տէրէճէլէրէ կէլիլ , հաթտա եարալարընա սիւ-
րիւլէճէք մէրհէմին իմալի իշին եաղլարը պուլանմա-
տըզընտան , մէյտանը մուհարէպէտէ էօլմիւշ Ամէրի-
գալըլարըն եաղընը չըգարըպ իսթիմալ իթմէյէ մէճ-
պուր օլմուչլար իտի . մամաֆիհ ապէր թըլասգալըլա-
րըն արզը թէպալիլէթ իթտիրլէրինի իշիտէրէք , վէ օր-
տունըն քէմալի մուղաֆֆէրիլէթլէ չէհրէ կիրալիլինի
կէօրէրէք , չէքտիլէրի ըինճ ու մէշագաթը ունու-
տուպ եէնիտէն ճանլանտըլար , վէ օնտան սօնրա ար-
թըք Ամէրիգա գըլթասընտա պուլունան հէր գալմէ
ղալէպէ չալաճագլարընա տայըր գանաաթ հասըլ իթ-
տիլէր :

Գօրթէզ օրտունըն ըահաթ իթմէսի իշին եիրմի
կիւն գատար թըլասգալատա գալըպ , պու միւտտէթ
զարֆընտա մէնզիլի մագսաաընա վասըլ օլմագ իւզրէ
լազըմ կէլէն իշէր իլէ մէշուլ օլտու . չէհրին քիպար
թագըմը իլէ մուարէֆէ բէյտա իտէրէք , Մօնթէղու-
մանըն թապիաթը վէ Մէքսիգա պէլտէսինին ահվալի
հազգընտա մալիւմաթը մուհիւմէ իսթիհսալ իլլէտի :
Մէքսիգալըլարըն պաշ տիւշմանը օլան թըլասգալալը-
լար , տիկէր ազվամը վահշիլէ միսիլլու պի սէպաթ վէ
ճահիլ տտէմէր օլմալարը իլէ , շիտտէթը առաւթլէրի-
նի տէրհալ թէրը իլէ , Սպանեօլլարա սօն տէրէճէ խիւ-
լիւքեարըզ իպրազ իտէրէք տօսթ օլմուչլար , վէ
Մէքսիգա մուհարէպէսինտէ , ճիւմհուրիլէթին թէքմիլ

դու վիճի ապրեցիք իյէ քէնտիւրինէ մուսկէնէ ի-
տէճէյինի վատ իթմիչէր իտի :

Գօրթէզ , վագիֆէյի բուհանիյէտէ տախի դուսուր
իթմէյուպ , իգամէթ կեահընտա պիր մէնպէր դուր-
տուրարագ հէր կիւն եւրլիւրին մուվաճէհէսինաէ
դուտտասը շէրիֆ իճրա իթալիւր իտի : Թըլասդ ալա-
լըլար քէմալի բայէթ վէ տըզդաթ իյէ պու ալինի մու-
գաատէսի թէմաշա իթմէքտէ իտիլէր : Գօրթէզ մէր-
դումանըն պու հալինտէն ճէսարէթ ալարագ , Զէմբո-
ալլըլարա եարտըզը կիպի , պունյարը տա ճէպրէն խը-
րիսթիյան իթմէք , վէ բաթլարըն քէնտի էլլէրի իյէ
խարապ իթալիւրա ազմինէ տիւշաիւ քի , պունըն նէ-
թիճէսի բէք ֆէնա օլաճաղըն տէրք իթմիշ օլան Ոլ-
մէտօ նամ քէմալ բարագ , քէնտի նասիհաթը ազի-
լանէսի իյէ Գօրթէզի պու էֆրեարը նասիհաաէն ֆա-
րիզ իթաի , վէ մուսաիլէյհ տախի օ կիւնտէն իթիպա-
րէն միւլայիմանէ սուրէթտէ վէ մուզնի սէօղլէր իյէ
բութրէրէսթիւրին ատաթը տէնիյէլէրինին նէ դաւաթ
շայանը նէֆրէթ օլտուղունը տէրմիյան իտէրէք , խը-
րիսթիյանըզը դապուլ իթմէլէրինէ տայըր թաթըլը-
լըզլա իգնա իթմէյէ պաշլատը :

Ապանեօլլար , հէնուզ Թըլասդալայա կիրմէղտէն ,
Մօնթէզումա թարաֆընտան էլլիլէր կէլիպ , իմբերա-
թօրըն քէնտիլէրի իյէ միւլազաթ իթմէյէ բաղը օլ-
տուղունը , վէ հիւսնի դապուլիյէթ պուլաճաղլարը
Գօլուլա շէհրինէ կիտէրէք , իշպու միւլազաթա ինթի-
ղար իթմէլէրինի նասիհաթ իթմիչէր իտի : Գօրթէզ ,
Գօլուլա շէհրինէ աղիմէթ իթմէք ֆիքրլինտէ օլտուղու-
նը տարէրէ պէյան իթաի , ֆաղաթ եէնի միւթթէ-
ֆիզլէրի՝ եանի Թըլասդալարըլար , Գօլուլարըլարըն խա-
յըն օլտուղլարընը , վէ Մօնթէզումանըն հէր պիր էմ-

րինէ քէօր քէօրունա իթաաթ իթալիւրլինի տէրմիյան
իյէ , Գօրթէզի պու էֆրեարաէն ֆարիզ կէթիլմէյէ
սայ իթալիւր , լարին Գօրթէզ կէրէք էլլիլէրին նասի-
հաթընա բայէթ իթմէք , վէ կէրէք միւթթէֆիզլէրի-
նէ քէնտիլինին հիւ պիր շէյտէն դօրգմաարլընը կէօս-
թէրմէք ֆիքրի իյէ դարարընտան տէօնմէտի , վէ պէ-
րայի իհթիլաթ՝ ճիւհաթիլիլ թարաֆընտան քէնտի-
պինէ վէրիլէն տարէրաէն եալընըզ ալթը պին նէֆէր ա-
լարագ եօլա չըզտը :

Ամում իլահարընա մէսրեան թախաիա իտիլաի-
լինտէն , Մէքսիգալլըլարըն ինտինաէ մուգաատէս աւա-
օլունան Գօլուլա շէհրի , Թըլասդալատան պէշ ֆար-
սախ ուղապտա պիր դիյարէթ կեահ մէղամբնաա օլուպ ,
Մէքսիգաաան զիյատէ պուրտաա բէք չօզ ինսան դար-
պան իտիլիւր իտի : Մօնթէզումանըն՝ Ապանեօլլարը
պուրայա կէօնտէրմէսի , քէնտի ազլընճա՝ անլէրի ի-
լահարըն ինթիզամբնա հէտէֆ իթմէքտէն , եախօտ
անլէրին հիւսայէսի իյէ Ապանեօլլարըն մահլը սուհու-
լէթլէ պաշա չըզաճաղը դիւլի մինտէն իտարէթ իտի :

Գօրթէզ՝ ազաաթ իտիլա Գօլուլա շէհրինէ թէ-
դարբուպ իյէ ուֆազ պիր բրանդըն քէնտիլըն օլտու-
կեահ իթիլապ իյէտի , պիր ազ սօնրա շէհրին մի-
թէպէրանը իյէ Պըրասիմէք , Գօրթէզի իսթիզպալ ի-
տուպ , Ապանեօլլարըն մաէլմէմնունիլէ դապուլէ հաղըր
օլտուղլարընը , ֆաղաթ քէնտի էսկի տիւշմէլէրի օ-
լան Թըլասդալա տարէրինի դապուլ իտէմէյէճէրլէրինի
իշար վէ ինթիզար իթալիւր : Գօրթէզ՝ պու թէրիֆ-
տէն սըզըլմայարագ միւթթէֆիլին տարէրինի շէհրին
դալասը դուրպինտէ եւրլէշաիլիպ , էրթէսի կիւն Բա-
պանեա տարէրի իյէ իշէրի կիւրի , շէհրին միւթթէպէ-
րանը , միւհիմաթ վէ մէքիւլաթ թէտարիլինաէ դու-

սուր իթմէյօրլար իտի իսէ տէ, Գօրթէզ մալիք օլտու-
ղու գուվլէյի աքլիյէսի իլէ, ահայինին թալր ու հա-
րաքեաթընտա պիր թէպէտաիւլաթ կէօրէրէք, խըյա-
նէթլէրինտէն շիւպհէլէնմէյէ պաշլատը: Ֆիլհադըդա
էրդագ կէթիրմէքտէն եալաշ եալաշ իմթինա իթտիք-
լէրինտէն, Սպանեօլլար կիւճ հալ իլէ թէպիւշլէրինի
թէտարիք իտէպիլիյօրլար իտի:

Իշլէր պու մէրքէզտէ իքէն Թըլասդալըլարտան ի-
քի քիշի թէպտիլ գըյաֆէթ կիզլիճէ շէհրէ կիրուպ
Գօրթէզէ, Սպանեօլլարըն սաքին օլտուգլարը մահային
էթրաֆընտա կիզլի մէթէրիզլէր, վէ սիւվարիլէրի իշի-
նէ տիւշիւրմէք իշին իւզէրլէրի գաբալը հէնտէրլէր
կէօրտիւքլէրինի պէյան, վէ հէր կիճէ պիր չօդ գա-
տընլարըն շէհրին խարիճինէ չըգարագ պէշ ալթը չօ-
ճուգ գուրպան իթտիքլէրինի, վէ պու գուրպանլարըն՝
մուհարէպէյէ նըշան օլտուղունը, վէ հաթտա Սպան-
եօլլարը քեամիլէն մահվ իթմէք իշին խանէլէրին տամ-
լարընտա քիւլլիլէթլի թաշ վէ օդ թէտարիք իտիլտի-
յինի խապէր վէրտիլէր:

Պու իխպարաթըն իւզէրինէ շիւպհէլէրի արթմըշ
օլան Գօրթէզ, Մարինանըն վասէթատը իլէ իշին հադը-
գաթընա քեամիլէն ալեաճ օլտու: շէօյլէքի Մարինա,
նաորլա շէհրին միւթէպէրանընա մէնսուպ իհթիյար
պիր գատընըն հիւանի թէվլէճճիւհինէ մաղհար օլարագ,
շէհրին եադընլարընտա եիրմի պին նէֆէր Մէքսիդա
ապքէրինին Բուսուտա պէքլէտիքլէրինի, վէ առաքիրի
մէզքիւրէտէն ալթը պին քիշինին շէհրէ կիրալիյինի,
վէ պուշլարըն պախտէթէն Սպանեալըլար իւզէրինէ
հիւճիւմ իլէ ճիւմլէսինի մահվ իթմէք նիլէթլինտէ օլ-
տուգլարըն, մէզպուրէ՝ իխթիյար գատընտան անլա-
յըպ Գօրթէզէ պիլտիրտի:

Գօրթէզ՝ մէզպուրէ իխթիյար գատըլը ախղ ու
կիրիֆթ իտէրէք հէր շէյի թէֆէրուաթը իլէ անլա-
տըգտան սօնրա, Պըրահիմլէրտէն իւշ քիշլիլէ ճէլալ ի-
լէ նիլէթը խըյանէթլէքալանէլէրինի եիւզլէրինէ վուր-
սու, մէրդուման՝ Գօրթէզին քէնտի նիլէթը ֆասիտէ-
լէրինէ ալեաճ օլտուղունա ըզհարը հայրէթ իտուպ,
մուճաիլէյհի գուվլէյի բուհանիլէյէ սահիպ ֆէվզէլա-
տէ պիր զաթ օլտուղունա գանաաթ կէթիրտիքլէրին-
տէն հէր շէյի իզլար, վէ պու խըյանէթէ մահզա
Մօնթէզուճանըն էմրի իլէ ճիւրաթ իտիլէճէյինի աշի-
քեար իթտիլէր: Գօրթէզ պըրահիմլէրի նէզտինտէ ալը
գօյարագ, էրքեանը հարպը իլէ պիլ միւզաքէրէ էք-
սէրլիլէթը արա իլէ սուրէթը շէտիտէտէ ախղը ինթի-
գամէ գարար վէրիլտի:

Գօրթէզ, շէհրին միւթէպէրանընա էրթէ կիւնիւ-
եօլա չըգաճաղընը պէյան իլէ լազըմ՝ կէլէն մու-
հիմմաթը թալէպ իթտիլի կիպի, անլէրի թաշըմագ
իշին համմալլար վէ իքի պին նէֆէր տէ ապէր իսթէ-
տի: պուշլար ապէր վիրմէյէ ըաղը օլտուլար: Ֆազաթ
համմալ վէ միւհիմմաթ վէրմէքտէն իմթինա իտիյօրլար
իտի: գօմանտան՝ Թըլասդալըլարա կիճէլէյին գալա-
յա եադլաշըպ, սիւաճ բաթլամասը սէտասընը իշիտիր
իշիթմէզ, իշէրի կիրմէլէրինի էմր իթտիքտէն սօնրա,
Մէքսիդատան կէլէն էլշիլէրի ճէլալ իտէրէք, Գօլուլա-
լըլարըն նիլէթը խըյանէթլէքալանէլէրինի, վէ պու խը-
յանէթլի իրթիքեապ իթմէլէրի մահզա իմթէրաթօրըն
էմրի իլէ օլտուղունը, մէրդումանըն իզլար իթտիքլէ-
րինի, ֆազաթ քէնտիսինին պուշա ինանմատըլընը պէ-
յան իլլէմէսի իւզէրինէ, էլշիլէր ըզհարը թէճահիւլ ի-
լէ հիշ պիր շէյտէն խապէրտար օլմատըգլարընը արդ
իթտիլէր:

Իրթէ կիւնի Գօրթէզ, Գօլուլա ասքէրինի այրը այ-
րը Փրդալարա թագսիմ խտէրէք, Սպանեօլլարըն իշ-
ղալ իթտէրէրի մէվդըլարա տաղըթտը. պտտէհու պիր
թագըմ տէսիսէլէր իլէ բէյիսէլտէն սլաղըլարընը ճէլպ
խտէրէք, իրթէրէալ իտէճէքլէրի խըյանէթի տոյմուշ
օլտուղու ճիհէթլէ ճէղայա չարըլաճագլարընը պէյան
իթտէրէալէն սօնրա, տէրհալ պիր թիւֆէնի բաթլատը.
պլունըն իւղէրինէ Սպանեօլլար, արալարընա թագսիմ
օլունմուշ օլան Գօլուլալըլարը պիրա մէրհամէթ տօղրա-
մայա պաշլատըլար, վէ պու իքի պին քիշիտէն անճագ
պիր դաշ նէֆէրի դալատէն աթլայարաղ ճանլարընը
դուրթարապիրտիլէր.

Նէհրին խարիճինտէ պուլունան Մէքսիգա ասքէրի
Գօլուլալըլարըն իմտաալնա շիթալ իթմէք իւղրէ իքէն,
թըլասագալըլար պլունարը արգալարընտան վուրմայա,
վէ Սպանեօլ բիյատէլէրի տախի էօնտէն հիւճիւմէ պաշ-
լայըպ, ախշմէնի իքի աթէշ իշինէ պըրադտըլար. ար-
թըգ պուրատա վուգս պուլան տէհէթամիլ գըթթա-
լըն թարիֆի մուհալ տըր. Սպանեօլ ասքէրի դուտուր-
մուշ ճանաժարըլար կիպի գըլըճ տալլայարաղ, պիչարէ
Ամէրիգալըլարը հասըր կիպի եւրէ սէրիյօրըլար խտի. պու
գաթլըամտէն դուրթուլանլար պէօյիւք պիր բութխա-
նէյէ ճան աթմըլար օլուպ, Գօրթէզ, թէսլիմ օլուր-
լարսա մաղհարը աֆիլ օլաճագլարընը պէյան իթտի ի-
սէտէ, գասուլ իթմէտէրէրէրէնտէն բութխանէ աթէշէ
վէրիլաի վէ ճիւմէսի պու սուրէթլէ եանըպ քիւլ օլ-
տուլար, թըլասագալըլար իքի կիւն պիր տիւղիլէ մէմ-
լէքէթի թալան խուպ իթմէտէրէրէրի զուր՝ գալմատը.
չէհրին սօգաղըլարընտան սէլ կիպի գան ագըյօր խտի.
պու մուհարէպէյի միւտհիշէտէ Գօլուլա վէ Մէքսիգա-
լըլարտան ալթը պին քիշի գատար գըլըճտան կէշիլիլ-

տիլի հալտէ, Սպանեօլլար պիր թէք նէֆէր պիլէ զայպ
իթմէտիլէր, Փագաթ միւթթէֆիլլէրտէն հայլըճա ա-
տէմ թէլէֆ օլտու.

Հէր շէյ օլուպ պիթտիլտէն սօնրա, Գօրթէզ է-
սիլլէրի վէ շէհրին միւթէպէրանընը ճէլպ իլէ, ալֆը
ումումի օլտուղունը պէյան իթտի քի, բէսմէն ահալլէ
իլան իտիլաի. էսիլլէր սէրպէսթ սալը վէրիլաի վէ շէ-
հրտէն ֆիլար իտէնլէր ալտէթ խուպ խանէլէրինտէ
եւրլէշաիլէր. էանայի մուհարէպէտէ Գօլուլա վալիսի
գաթլ իտիլմիշ օլմաղըլա Գօրթէզ անըն պիրտալէրինի
վալի նասպ իթտի. իրթէսի կիւն թըլասագալա ճիւմհու-
րլլէթի թարաֆընտան Գօրթէզին իմտաալնա երմի պին
քիշի կէլաի իսէտէ, Գօրթէզ զօմանտարըլարընա բղհարը
թէշէքքիւր իլէ, ասքէրէ լուղումը օլմատըլընը պէյան
խտէրէք կէրի շէվիլաի. լաքին պու Փրդալթտան պիլ
խաթիֆատէ քէնտի մէնաֆիլի իշին թըլասագալըլար իլէ
Գօլուլալըլարը պարըշտըրըպ, եէքտիլէրի իլէ իթթի-
ֆագ իթտիլաի. պու մուղաֆիլլէրլլէթ սայէսինտէ Բս-
պանեօլլարըն թէէսիլ ու նուֆուղը տէրէճէյի նիհայէտէ
արթարաղ, ահալի հէր պիր էմիլլէրինէ մէմուհէն իճ-
րայէ պաշլատըլար.

Պաղը միւվէրրիլլէր, Գօրթէզին իճրա իլլէտիլի պու
գըյագլըղը մուհէպէ իլէ մումալլէյհի թայիպի տէր-
լէր իսէտէ, պաղըլարը տա՝ վէ ալլիսուսուս Սօլիս
նամ միւվէրրիլ Գօրթէզի հագլը կէօրիւպ, մուամէլա-
թը շէտիտէթինի օրտույը մուհաֆաղա իթմէք իսթէ-
տիլինէ համլ իտէր. ֆիլ հագըղա Գօրթէզ, Սպանեօլ-
լարըն թէէմինաթը իշին ախըլ ինթիգամէ մէճպուր
իտի իսէտէ՝ ֆագաթ իքի կիւն պիր տիւղիլլէ գաթլի-
ամէ վէ զասպ ու թալանէ միւսատէ իթմէսի, ինսա-
նիլլէթ վէ մէտէնլլէթ սօղթէյի նաղարընճա հիշ պիր

վէճհէ ճայիզ կէօրիւնմէզ : Տիազ նամ զամ, Գօրթէզ հազգընտա , Ամէրիդալըլարըն կէօղիւնի երլտըրմազ՝ վէ ազմամը սայիրէյէ իպրէթ օրմազ իւզըն խաֆիֆ պիր միւճազամ իլէ իրթիֆա իթմէլի իտի , տէմիշ տիր :

44

Գօրթէզին Մէֆիգայա տուլուլի .

Եօլա չըզըլաճազը կիւն Սպանեօլլարըն թահալը գօմանտասընտա պուրունան Զէմբօալլալը պիր զըսմը , Մէքսիգայա կիթմէք իթմէմէյիպ , մէմէքէթլէրինէ ալտէթէ միւսաատէ թալէպ իթմէլէրի իլէ , Գօրթէզ պիլա իթիրազ մէրդումանը Զէմբօալլայա իզամ իյլէտի : Պու էսնատէ Մօնթէզլումա թարաֆընտան եէնի պիր հէյէթը սէֆարէթ վիրուտ իթտի . իմէրաթօր՝ Գօլուլա վազաասընտան խապէրտար օլուպ , Սպանեօլլարըն՝ քէնտի հազգընտա օլան շիպհէլէրինի մահվ իթմէք ֆիքրի իլէ . Գօլուլալըլարա վէրիլէն միւճազամէ սուրէթը զահիրէտէ հազ վէրմէքտէ՝ վէ Գօրթէզին մուամէլէսինի թաղտիր իթմէքտէ իտի : Էլլիլէր պունը պէյան իթտիքտէն սօնրա Մօնթէզլումանըն հէտիլէլէրինի թաղտիր իթտիլէր . պիր ազ սօնրա պուսէֆարէթին վիրուտի , իմէրաթօրըն՝ Սպանեօլլարը թէէմին իթմէքլէ , ալէյհէլէրինտէ գուրուլան տուղազլարտան խապէրտար օլմամալարը մազսատընտան իպարէթ օլտուղու անլաշըլտը :

Գօրթէզ՝ Գօլուլատա օն տէօրթ կիւն իղամէթ

Իթտիքտէն սօնրա հօկտեմբերին եիրմի տօգուղընճը կիւնի եօլա չըզտըրը էսնատէ , Մէքսիգալըլարըն՝ Գալգօ շէհրինէ կիտէր օլան թարիքի , իրի թաշլար վէ աղաճ քիւթիւքլէրի իլէ սէրա իթտիքլէրինի , վէ տիկէր եազըն պիր եօլ եարմազա չալըշտըզլարընը խապէր ալտը , Սպանեօլլար էսէն շիտտէթլի պիր ըիւզկէարէ վէ օալուրան դար թիրիյէ կէօյիւս վէրէրէք , պին տիրուլիւ միւշկիւլաթ իլէ պիր տաղըն զէրվէսինէ վասըլ օլտուղլարընտա , Մէքսիգալըլարըն հիյլէսի աշիքեար կէօրիւնտի . շէյլէ քի եէնի եարըլան եօլըն նիհայէթինտէ քիւլլիյէթլի Մէքսիգալըլար բուսույա կիրմիշ օլտուղլարընտան , Սպանեօլլարը մէզքիւր եօլտան կէշմէյէ մէճպուր իթմէք իլին իլք թարիքի դարամըշլար իտի . Գօրթէզ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնտի իսէ տէ , հիշ ալտըրմայըպ , եանը սըրա կիթմէքտէ օլան Մէքսիգա էլլիլէրինէ , պու իքի եօլ իւզէրինտէ վուգուսլուլան թէպէտաիւլաթըն սէպէպինի սօրտուղունտա , էլլիլէր :

— Օրտունըն սուհուլէթլէ դաթը մէսաֆէ իթմէսի իլին մուրուրը միւշկիւլ օլան եօլը դարայըպ , եէնի վէ գօլայ պիր եօլ աշմայը մինասիպ կէօրտիւք , տէյուճէվապ վէրմէլէրի իլէ , Գօրթէզ ֆութուրընը պօզմույարազ :

— Սիլ պէնիմ մայէթիմտէ օլան ապէրին շէճաթընը հէնուզ պիլմէյօրտունըզ , Սպանեօլլար հէր նէվի միւշկիւլաթը բայիմալ իթմէյի քէնտիլէրինէ շէրէֆատա իտէրէր , տէյէրէք , դարալը եօլը աշըպ թէմիզլէմէլէրինի միւթթէֆիլիլէրէ էմի իթտի , վէ մէզքիւր եօլտան կիթմէյէ պաշլայընճա , բուսուտա պէքէյէն Մէքսիգա ապէրի ալէլ աճէլէ ֆիրար իթտիլէր . էլլիլէր իսէ , Գօրթէզին քէնտի հիյլէլէրինի քէշֆ իթմիշ օլտու-

ղունա թէաճիւպ իտերէք, նէ ճէվապ վերէճէքլէրինի շաշըրտըլար :

Գործէզ, պիրա միւմանաթ տաղտան էնիպ գաթը մէսաֆէյէ պաշլատը . էսնայի րահտէ միւթէպերաւնը ահալի վէ բէյիպէր, Գործէզի, դուրթարընը սըֆաթը իլէ իսթիգպալ իտուպ, Մծնթէզումանըն զուլմ ութէատտիսինաէն տառու ֆէրէատ իթտիքլէրինաէն, Գործէզ, պէյնէլ ահալի պու տերէճէ թէֆրիզա բէյտա օլմուշ օլան պիր հիւքիւմէթի, սուհալէթլէ գապթ ու թէսիսիր իտէճէյինէ տայըր գանաթ հասըլ իթտի :

Գոմանտար պու միւլսահաթ իլէ բէսպը ճէսարէթ իթտիլի կիպի, ասրէր տաթի տաղլարտան էնտիքճէ բէյէկէահը նաղարպարընտա արղ օլունան Մէքսիգանըն կէնիշ օվալարընը, մէզրու մէրալարը, մահտուլտար թարլալարը, վէ թա ուղադտա էթրաֆը կիւզէլ շէհլըլէր իլէ մահաթ առէթա աէնիզ ճէսամէթինտէ պիր նէհրի թէմաշա իտերէք ֆէվգէլատէ մէսրուր օլույօրլար իտի, Հէլէ պիր աղ տահա իլէրլէյիպ մէզլէր պէօյիւք նէհրին իչինաէ առա կիպի կէօրիւնէն վէ միւթէատտիտ գուլէլէր վէ պուրճլար իլէ միւզէյէէն բայիթահաթ կէօրաիւքլէրինաէ, արթը հայրէթ ու մէսրուրիլէթլէրի տերէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլարադ կէօղլէրի էօնիւնաէ կէօրաիւքլէրինէ լինանմամադտա, վէ բիւյա կէօրիւյօրլար զանն իթմէքտէ իտիլէր, էլէ հասըլ սուրուրլարընտան նաշի քէնտիլէրինի, տահա շիմտիտէն Մէքսիգա պէլտէսինէ սահիպ օլմուշ ֆարղ իտիյօրլար իտի :

Գործէզ բայիթահաթ թէգարուպ իթտիքճէ, Մծնթէզումանըն տա էնտիշէսի կիթտիքճէ արթըյօր իտի . միւշարիլէյհ Գօլուլա վագաասընը իշիթտիքաէն սօնրա

պիր բութիտանէյէ գարանարադ պիր էանտան սէքիլ կիւն գատար օրու մէ նիյալ իլէ Սլլահլարըն մուվէնէթլինի իսթիքհամ իթմիշ, վէ տիկէր էանտան Գօրծէզին Մէքսիգայա տուխուլինի մէն իթմէք իչին, մումաիլէյհին նէզտինէ թէքրար պիր հէյէթը սէֆարէթ կէօնաէրմիշ իտի, խմէրաթօր, Սպանէա գրրալընտ սէնէվի պիր վէրկի վէրմէյէ վէ Գօրծէզէ տէօրթ եիւք իլէ, ասրէլին պէհէրինէ տէ պիրէր եիւք ալթուն հէտիլէ իտէճէյինի վատ իտիյօր իտի, իշիթ միւշարիլէյհ գօրգուսընտան թա պու տերէճէլէրէ գատար թէնէզղիւլ իտուպ, Սպանէօլլարը մէմալիքինաէն տըշարը չըգարմադտան պաշլա պիր շէյ տիւլիւնմէյօր իտի, Գօրծէզ իտէ, խմէրաթօրըն թէքլիֆինէ ըզհարը թէշէքրիւր իլէ պէրապէր, պաղը մահիմ մէսէլէլէրաէն պահա իթմէք իչին խմէրաթօրը պիզղաթը կէօրմէտիքճէ Մէքսիգայը թէքր իտէմէյէճէյինի սուրէթը գաթ իլէտէ պէյան իլլէտի :

Պըրահիմէրին խայրարղ իսթիհրաճաթընտան Մծնթէզումանըն իտիֆ ու էնտիշէսի պիր գաթ տահա արթմըշ օլտուղու ճիհէթլէ, հէյէթը սիւֆէրա ալտէթ իթմէզաէն, նէ թարիղ թութմադ լաղըմ կէլէճէյինէ պիր գարար վէրմէք իչին, պիրատէրի իլէ պիրատէրզատէսինի, վէ մէմալիլինի քիւտմը թօրլայըպ միւզալէրէյէ պաշլանըլտը, խմէրաթօրըն պիրատէրի, սիւլահալտէսթ օլարադ տիւշմէնի թարտ ու թէպէիտ իթմէք ֆիքրինի պէյան իթտի իտէ տէ, պիւլաքիւ, Մծնթէզումա ճէնի ու ճիտալտէն իհթիլալ իլէ, պիրատէրգատէսինի Գօրծէզին իսթիգպալինէ կէօնաէրաի, վէ մումաիլէյհի շէհրէ կիւրմէք նիլէթինաէն ֆարիլ կէթիլմէյէ չարշմասընը թէնալիհ իլլէտի :

Գօրծէզ, Ամէմադա շէհրէնէ վասըլ օլտուղունտա,

Իմբերաթօրն Գաթումածին նամ պիրատերգատէսի, եէքրարէ ալթուն տիրէրէր իլէ միւղէյէն, վէ պիր չօգ խատէմէլէրին ումուղընսա օլան պիր թահարէվանէ բաղիս օլմուշ օլտուղու հալտէ Գօրթէղի խթիլգալ իթտի. եիրմի պէշ հաշընտա նէշիմէնտ պիր տէլիգանը օլան Գութումածինին մայէթինտէ պէօյիւք մէմուրլար վէ աօրլատէլէր պուլունմագտա իտի. Գօրթէղ մումալէյհի էվրօրա բըրէնսի կիպի թաաղիմէ գապուլ իտուպ, սուրէթը նաղիքեանէտէ թէաթի իտիլէն պաղը քէլիմաթտէն սօնրա, Գօրթէղ, հէր նէ օլուրսա օլտուն պէհէմէհալ Մէքսիգայա կիրէճէյինի պէյան իլլէտի:

Պունըն իւղէրինէ Գօրթէղ թալիմաթը ապէրիլէ իլէ եօլունա տէվամ իտուպ Մէգսիգա նէհրինէ հագըն պիր գալանըն բիլշկեհանտա թէվաղուֆ իթտի. խթիլգալէ կէլէն թաղըմ թաղըմ Մէգսիգալըլար էլէրինի եէրէ վաղ իտուպ, սօնրա էօրէրէք Գօրթէղի սէլամլայօրլար իտի. պատէհու գօմանտար բայթալտա միւթէվէճիւհէն թէքրար եօլունա տէվամ իթտի:

Շէհրին գալուլարընա թէգարրուպ իտիլտիլի էսնատէ Մօնթէղումանըն խթիլգալէ կէլտիլի խապէր ալընտը. ֆիլ հաղըգա ուղագտան ալայ կէօրինմէյէ պաշլատը. թա էօնտէն իմբերաթօրն վիրտալինէ ալամէթ օլմագ իւղրէ իւշ պէօյիւք մէմուր էլլէրինտէ ալթուն տէյնէքլէր պուլունտուղու հալտէ իլէրլէյօրլար իտի. Մօնթէղումա, թէքմիլ ալթուն իլէ միւղէյէն զայէթ կիրանպահա պիր թահարէվանէ օթումուշ իտի. պու թահարէվանը էն միւթէպէր աօրլատէլէր ումուղլարընտա թաշըմագտա, վէ պաղը պէօյիւք մէմուրլար տալի, բէնկեամուղ թիւլլէր վէ միւճէվէրաթլէ թէղէին իտիլմիլ ալթուն բիւսկիւլի պիր շէմիլէյի, իմ-

բէրաթօրն պաշը իւղէրինտէ թութմագտա իտիլէր. պիր աղ ուղագտան իրի եիւղ գատար ապրլատէլէր քէլալիք բէնկեամուղ թիւլլէրլէ միւղէյէն բամպուգ հարմանիլէր կիլինմիլ օլտուղարը հալտէ շիֆթ շիֆթ կէլլայօրլար իտի:

Իմբերաթօր, Գօրթէղէ թէգարրուպ իթտիլի սըրատա թահարէվանտէն ինտի, այաղը եէրէ աօրունմամագ իշին տէրհալ բէհկիւղարընա գումաշլար ֆէրշ օլունտու, միւշարիլէյհ քէնտի աղրատարընտան իրի բըրէնտէ տայանմիլ օլտուղու հալտէ իլէրլէյօր իտի. Մօնթէղումա թալիմինէն դըրգ հաշընտա, օրթա պէօլու տօլիւնճա, հաալա պաղըլը, վէ ալէլումում Մէղսիգալըլարըն բէնկինտէն զիլատէ պէյաղ շէհրէլի պիր տաէմ իտի. միւշարիլէյհ էթրաֆը ալթուն բիւսկիւլի վէ զայրի միւնթաղամ պիր հալտէ իշլէնմիլ ինճու վէ միճէվէրաթ իլէ միւղէյէն զայէթ աղըր պիր հարմանի կիլմիլ օլտուղու կիլի, պաշընա աղ չօգ բիւղօպուլարըն խթիլմիլ իթտիլէրի թաճա պէնղէր ալթունտան մամուլ վէ միւճէվէրաթլէ աօնանմիլ պիր թաճ գօմուշ իտի. ֆէլալիք այագ գապլարը տալի ալթունա միւղէյէն իտի:

Գօրթէղ, տէրհալ աթընտան ինէրէք իմբերաթօրը էվրօրա ուսուլի իւղրէ սէլամլատը, լարին Մօնթէղումա, Մէքսիգա տաէթի մումալինճէ իտաէյի սէլամ իթտի. Գօրթէղ՝ միւշարիլէյհին պօյնունա, օրթալարընա իրի ուֆագ ճամլար թաալիլ իտիլմիլ պիր ալթուն գօլտօն կէշիրտի քի, պու հէտիլէնին բէք մագպուլա կէշտիլի անաշըլար. ֆագաթ Գօրթէղ՝ իմբերաթօրը գումագլամագ խթիլտիլինտէ, էթրաֆընտա պուլունտան մէմուրլար, իմբերաթօրն նէֆսի մագատէս օլտուղունը իյմա իլէ, գօմանտարըն պու հալաքեաթը

քիւսթախանէսինի մէն իթտիլէր . պատէհու Մօնթէղու-
մա զայէթ միւսէննա պիր ալթուն կէրաանլըդ իլէ Գօր-
թէղի թալթիֆ իյլէտի :

Պու մէնղարէյի ֆէվղէլատէյի էվլէրինին բէնչէրէ
վէ գարուլարընտան թէմաշա իթմէքտէ օլան թէքմիլ
ահայի , Մօնթէղումանըն , Սպանեօլլար հազգընտա
կէօսթէրտիյի ըայէթէ թէաճիւպ իտէրէք , անլէրի՝ պէ-
նիյի պէշէրին մաֆէվղընտա մախլիւղէր կիպի թէ-
լազգը իթմէյէ պաշատըլար . քէզալիք Սպանեօլլարըն
սիլահլարը վէ պինալիլէրի աթլար հայրէթլէրինի մու-
ճիպ օլտուղու կիպի , Սպանեօլլար տախի շէհրին զէն-
կինլիյինի , պէօյիւք նէհրի , խանէլէրին կիւղէլլիյինի
վէ եօլլարըն միւնթաղամլըղընը հայրէթլէ թէմաշա ի-
տուպ , տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օրույօրլար իտի :

Սպանեօլլար՝ պու ալայի վալա իլէ շէհրէ կիրուպ ,
քէնտիլէրի իչին թախտիա իտիլմիշ օլան էն պաշ բութ-
խանէյէ եազըն զայէթ վատի պիր սարայտա իսքիան
իտիլտիլէր . պու սէրայ օ գատար կէնիշ իտի քի , Սպան-
եօլլար իլէ միւթթէֆիլէր քէմալի ըահէթլէ եէրլէշէ-
պիլտիլէր . Մօնթէղումա , Գօրթէղին էլինտէն թութա-
րազ պիր մըգտար ըահաթ իթմէլէրինի , վէ քէնտիտի-
նին թէքրար զիյարէթէ կէլէճէյինի պէյանտէն սօն-
րա , քէնտի սէրայընա կիթտի . Գօրթէղ իտէ՝ էն էվլէլ
օրտուսընըն թէէմինաթընը տիւշիւնիւպ , ճատտէլէրին
աղզընա թօրլար վաղ իթտի վէ լուղամ կէօրիւնէն
նօզթալարա գարաղօլ նէօվպէթճիլէրի գօյտու . էհա-
սըլ տիւշմէն օրտուսը գարչընտա պուլունույօր կիպի
իհթիյաթտէ հիշ պիր դուսուր իթմէտի :

Ֆիլ հազըգա ագշամ իւսթիւ Մօնթէղումա էվ-
վէլքի կիպի ալայ իլէ միտաֆիլլէրինի զիյարէթէ կէ-
լիպ , միւշարիլէյին կէրէք գօմանտարա վէ կէրէք առ-

քէրէ վէրտիյի հէտիլէլէրաէն , քէնտինին նէ աէրէճէ
զէնկին վէ սախալէթքեար օլտուղու անլաշըլար . Գօր-
թէղ իլէ ուղուն միւտտէթ կէօրիւշիւպ Սպանեօլլար
հազգընտա պէյանը ֆիլիլի իլէ :

— Սիղին , պու հիւքիւմէթի զապթ իթմէք իչին
իլահլար թարաֆընտան կէօնտէրիլտիլինիլի պիլլիլիմ .
ղաթէն Մէքսիգայէ գանուն վաղ իտէն զաթ , սիլին
վիրուտինիլի թա էվլէլաէն իսապէր վէրմիշ իտի , տէ-
տի :

Գօրթէղ իմրէրաթօրըն կէօսթէրտիյի միւրմէթ ու
սախալէթէ թէշէքքիւր իթմէքլէ պէրապէր , միւշարի-
լէյին էֆքեարընը թէէյիա իթմէյէ , եանի Սպանեօլ-
լարըն սէմալի մախլիւղէր օլտուղլարընա տայըր գան-
աըրմայա սօյ իթտի . պատէհու Սպանեա գըրայընըն
մալիք օլտուղու գուտրէթ ու գուվլէթաէն պահս ի-
տէրէք , գըրալ հազրէթլէրինի քէնտիլինի , մահղա
Մէքսիգալըլար իլէ պիր ահանամէ թանգիմ իթմէք ի-
չին կէօնտէրտիլինի պէյան իթալիյի կիպի , Մէքսիգա
գալանիյնինին պաղը ճիհէթլէրինի թատիլ իթմէսինի ,
վէ ալէլսուսուս ինսան գուրպան իթմէք տտէթը վահ-
շիլէսինի պիւթիւն պիւթիւնէ գալաըրմասընը թալիլիլէ
վէ նասիհաթ իթտի . ուղուն միւտտէթ տէվամ իտէն
իշպու միւքեալէմէտէն սօնրա քէմալի մուհապէթ վէ
տօսթլըդ իղհարը իլէ Գօրթէղ վէ իմրէրաթօր եէքաի-
կէրինտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր :

Իշթէ Սպանեօլլար պու սուրէթլէ 1519 սէնէսի
նոյեմբերինին սէքիլլինտէ , եանի Սպանեայի ճէտիտէ
տուխուլ իթտիլլէրինաէն եէտի այ սօնրա , Մէքսիգա
բայիթախտընա կիրմիլլէր իտի :

12

ՄԷԲԱԿԱ ԱԵԼՏԵՍԻՆԻՆ ԴԱՐ ԴԱՂԵՐՐ

Իբրինճի կլանիւ Գօրթէղ հուղուրը իմբէրաթօրիյէ չըգմագ իչին ըուխտաթ թալէպ իթմիշ օլուպ, տէրհալ միւսաատէ իտիլոիյի ճիհէթլէ մայէթինտէ տէօրթ պէօ-
յիւք զապիթ, վէ ալթը նէֆէր պէհատըր աւքէր ա-
լարագ սարայա միւվասըլէթ իլէ, գաբուտա պէքլէյէն
պէօյիւք մէմուրլար թարաֆընտան քէմալի իհթիրտմ
իլէ գապուլ օլունուպ հուղուրը իմբէրաթօրիյէ իտխալ
իտիլտի: Մօնթէղումա, միսաֆիրինի իօշ պիր չէհրէ ի-
լէ գապուլ իտուպ տէրհալ միւքեալէմէյէ պաշլանըլ-
տը: Ուղուն միւտտէթ տէվամ իտէն իշպու միւլագաթ
էսնասընտա, իմբէրաթօր՝ Գօրթէղէ լէվրօքա նըղամա-
թը, վէ ահայինին տտաթ ու թապիաթընտան պահս
իլէ բէք չօգ չէյլէր սօլտու: Գօրթէղ օլապիլտիյի գա-
տար ճէվապ վէ մալիւմաթ վէրտիքտէն սօնրա չէհրի
կէզմէյէ ըուխտաթ իսթէտի, վէ հէման միւսաատէ օ-
լունուպ, պու սուրէթլէ միւքեալէմէ խիթամ պուլ-
տը:

Գօրթէղ պու ֆէվգէլատէ կիւզէլ վէ զիքրի շա-
յան օլան չէհրի էյիճէ թէմաշա վէ թէտղըգ իթմէք
իչին իւշ կիւն գատար տօլաշտը: օ մէհուր չէհրի քի,
աղ վագըթ սօնրա եէր իլէ եէքսան իտէճէք իտի:
Մէքսիգա չէհրի, գուլէ չէքլինտէ միւթէատտիտ բութ-
խանէլէր իլէ միւղէյէն, սէտուլէր վէ իսթիհքեամլար
իլէ միւսթահքէմ, զայէթ պէօյիւք պիր կէօլիւն մէր-
քէզլինտէ, վէ պիր չօգ չայըր չիմէնլի առալարըն իւղէ-

րինտէ մէպնի օլարագ, Հօլանտա, եախօտ Չին պէլտէ-
լէրինէ պէնդէմէքտէ իտի: չէհիր, իւշ առէտ պէօյիւք
ըրթթմլար իլէ գարայա մէքպութ օլուպ, պու ըրթ-
թմլարըն արալարընա օտունտան մամուլ քէօրիւլէր
գուրուլմուշ իտի: Իւղէրլէրի թօրագ իլէ էօրթիւլիւ
օլան պու քէօրիւլէր, թաշտան եարըմա ըրթթմլա-
րա պիթիշմիշ իտի:

Պաշլըճա ճատտէլէրի տիւզ վէ օն աթլը եան պէ
եան կէչէպիլէճէք տէրէճէտէ կէնիշ օլուպ, պաղը եօլ-
լար տախի Վէնէտիք չէհրի կիպի գայըղլար իլէ իմլար
իտիլըր գանալլարտան իպարէթ իտի: Էվլէր՝ գըսմէն
ալշագ վէ ախշագ օլտուղու կիպի, գըսմէն տէ պիր
նէվի եումուշագ թաշտան մամուլ իտի: Հէր մահալլէ-
նին քէնտիսինէ մախսուս բութխանէսի օլտուգտան
պաշգա, չէհրին մէքքէզլինտէ ճէնկ իլահը նամընա
զայէթ պէօյիւք, վէ էթրաֆը տիվար չէվրիլմիշ միւ-
քէլլէֆ պիր բութխանէ պուլունմագտա իտի: Սմէրի-
գանըն քէչֆինտէն ալթը սէնէ մուգատտէմ եարըլմը
օլան պու բութխանէնին տէրունինտէ պէշ եիւզ ֆա-
միլեա պարընա պիլիլ իտի: Սէքիլ գատէմէ եիւքսէք-
լիլինտէ թաշտան վէ քիւրէճտէն եարըմա տիվարլարըն
իւղէրինտէ եըլան ըէսիմլէրի օլուլմուշ իտի:

Մէզքիւր բութխանէնին՝ քիւրէյի արղըն տէօրթ
ճիհէթինի իյմա իտէր տէօրթ առէտ գաբուսը օլտու-
ղու կիպի, թա օրթտընտա արղէն եիւզ վէ թուլէն
էլի արշըն եիւքսէքլիլինտէ պիր գուլէ պուլունուպ,
պիր նէրտիւպան վասէթասը իլէ իչինտէ զայէթ կիւզէլ
եարըլմը իքի առէտ ուֆագ վէ հալլիլէ նաղըր բութ-
խանէլէր պուլունան, վէ իւղէրինտէ ախշագ պիր պինա
խանէլէր օլան գուլէնին ուճունա չըգըլըր իտի:
Մէզքիւր ուֆագ բութխանէլէրին իչինտէ թաշտան մա-

մուլ իրի վէ տէճէթամիդ չէճրէի իրի ատէտ հէյքէլէր , վէ օրթառնտա տախի գուրպան իտիլմէյէ մախտուս՝ իհրամ չէքլինտէ վէ պիր արչըն պոյունտա եէչիլ պիր թաշ պուլունմադտա իտի :

Բութխանէնին խըամէթինէ հատարդ հիսապսըդ տտէմէր թային իտիլմիշ օլուպ , պուլարըն օրատա քէտիլէրինէ մախտուս իգամէթ կեհաճլարը վար իտի : պու բութխանէնին էթրաֆընը իհաթա վէ թէղէին իտէն օթուղ եէտի ատէտ ուֆադ բութխանէլէրին միյանընտա , Յթօ նամ իլահըն իամինէ իմալ իտիլմիշ օլան վէ այրընա զիբրէ շայան պուլունտան բութխանէնին գարուսը , ազըդ աչըդ պիր երլան չէքլինտէ օլուպ , պու գարուտան իչէրի կիրիլտիլինտէ էրէյիճէ վաալի վէ օրաճըգտա գուրպան իտիլմիշ ինտանլարըն գուրու գաֆալարը իլէ միւղէյեէն պիր սալօն կէօղէ չարբմադտա իտի :

Մօնթէղումանըն պաշլըճա իգամէթ իթաիյի քեարիկիր սէրայ՝ նէվ պէ նէվ կէնիշ ֆադաթ ալչադ էպնիյէլէրաէն իպարէթ իտի : սէրայըն տէօրթ միւղէյեէն վէ միւքէլէֆ ճէպհէլէրաէն հէր պիրինին պէչէր գաբուսը օլուպ , իւշ ատէտ տէ զայէթ կէնիշ հալլի պուլունմադտա , վէ օրթա հալլինին օրթառնտա զայէթ միւսէննա պիր չէչմէ , ետխօտ շատրէվան սուլար սաշմադտա իտի : պինանըն տէրունինտէ կէնիշ սալօնյար վէ պինտէն միւթէճաթուղ օտալար պուլունտուղու կիպլի , հէման իւշ պին քիշիյի իթիապ իտէճէք կէնիշլիբտէ այրընա պիր սալօն տախի վար իտի : պազը օտալարըն տիվարլարընա ինճէ մէրմէր գարլը , պազըլարը տա , գըլմէթտար թաշլար , չամ վէ սէրվի աղաճլարընտան զայէթ միւսէննա սուրէթտէ օյուլմուշ վէ իչլէնմիշ տիրէքլէր իլէ միւղէյեէն իտիլէր : իմէքաթօրըն

պուլունտան պաշղա պիր սէրայը տաճա վար իտի քի , պուրատա քէնտի մէմուրլարը միւշալիլէրի , վէ իտանէտանը իմիէրաթօրիյէ մախտուս միւթէատտիա խըամէթ քեարլար իգամէթ իթմէքտէ իտիլէր :

Ելըլըդ վէ եապանի գուշլար իչին իքիյէ թադսիմ օլունմուշ զայէթ կէնիշ պիր պինա օլուպ , քէզալիք տալա մախտուս շահինէլէր այրընա պիր մահալ թախտիա իտիլմիշ իտի : մէգքիւր պինանըն պաղչէյէ նաղրու սալօնյարընտան , պահճէնին տէրունինտէ նըաֆը տէնիլ սույը վէ նըսֆը տիկէր , թաթլը տու իլէ մէմուլ զայէթ պաթթալ հալուղլար կէօրիւնմէքտէ վէ պուլարըն տէրունինտէ տու գուշլարը : վէ նէվ պէնէվ միւթէատտիա պալըղլար պուլունմադտա իտի : Ահաճի հայվանաթա այրտ օլան պինանըն իքինճի գըմը տա , եէքտիկէրինաէն այրը մէրմէր տէօշլի կէնիշ հալլիլէրին օրթառնտա պէօյիւք վէ տէմիր բարմազլըղլը գաֆէսլէր պուլունմազլըլա , պուլարըն իչինտէ եապան քէտիլէրի , գուրտ , արալան , գարլան , դըրթան , թիմոտաղ , երլան վէ տաճա էմալի միալլու պիր չօգ հայվանաթա վահաթը վահշիյէ պէսլէնմէքտէ իտի : հայվանաթա մէգքիւրէնին խըամէթինէ թախտիա իտիլմիշ օլան պէշ ալթը եիւղ նէֆէր խըամէթ քեարլար մարիֆէթի իլէ : եալընըղ վահշի գուշլարա եէվիլիյէ պէշ եիւղ թանէ սէմիդ հինտ թալուղը եէտիլիլի իտի , պու միւքէլէֆ վէ եէշիլ պինա , զայէթ պէօյիւք վէ նէվ պէնէվ աղաճլար իլէ միւղէյեէն պիր պահչէ իլէ մահալ իտի :

Քէզալիք սիլահխանէ տախի կէնիշ պիր պինա օլուպ , միւթէատտիա ամէլէլէր պուրատա ալաթ ու էտէվաթը հարպիյէ իմալ իթմէքտէ իտիլէր , Մէքթիգտա իսթխալ օլունտա հէր նէվի սիլահլար , սանճաղլար

վէ թէքմիլ ճէնկ ալաթլարը պուրատա հըֆղ իտիլմիշ իտի :

Մէքիւլաթ վէ մէշուպաթ սաթըլմագտա օլան չարընըն էթրաֆընտա , իւզէրի գաբալը զայէթ վասի պիր սալօն պուլունուպ , ախզուլիթայա սուհուլէթ օլմագ իւզրէ հէր պիր մալ իչին այրը այրը մահալէր թախսիս իտիլմիշ իտի . պուրատա պիր նէվի էճըախանէլէրտէ հազըր եաբըլմըշ մալիճէլէր , գօգուլու եաղլար , վէ թէգէրինաթէ տայըր էշեայի սայիրէ ֆիրուլթ օլունմագտա իտի . Սպանեօլլար , եթըլիլէրին պէրպէր տիւքեանլարընտա սիյահ թաշտան մամուլ ուսթուրալար իլէ թըրաշ օլտուգլարընը թէմաշա իթտիլէր : Շէհ-րին էն վասի մէյտանընտա վագը պէօլիւք պիր մահ-քէմէտէ օթուրան օն իրի հաքիմլէր , ումուրը թիւճ-ճարիյէյէ տայըր օլան տավալարը ֆասլ ու բույէթ իթմէքտէ իտիլէր : հէր սասլահ պինտէն միւթէճավուզ թանդիֆաթ մէմուրլարը սօգաղլարը սիւբիւրիւպ սուլաաղլարընտան , կերէք ճատտէլէրի վէ կերէք շէհրին տիկէր սօգաղլարը զայէթ թէմիզ պիր հալտէ պուլունույօր իտի : - Հումպօլտ նամ միւլէրրիխ , պու շէհրը մէշուրըն իւշ եիւզ պին նուֆուզ սէքէնէսի օլտուղունը զիրը իթմիշ տիր :

Էսնայի քէշթ ու կիւզարտէ , Մօնթէղումա մութէքիտ օլտուղու մէղճէպին շան ու շէրէֆինի Գօրթէզէ կէօսթէրմէք նիյէթի իլէ , մումաիլէյհի տիվալարը ալթուն գաբլը զայէթ կիւզէլ պիր բութխանէյէ կէօթիւրիւպ , օրատա պուլունան բութլարտան հէր պիրինին մալիք օլտուղու գուվլէթ ու խաօիյէթինի , մանատար նըշանլարը , վէ ալաթ ու էտէվաթըն սուքէթը իսթիմալինի օ տէրէճէ բայէթ իլէ թարիֆ իյլէտի քի , Սպանեօլլար քէնտիլէրինի կիւլմէքտէն ալամատըլար , լաքին

Մօնթէղումա պունը կէօրմէմէղլիքտէն կէլիպ , եալընըղ եիւզլէրինէ պագմագլա , բայէթ ու թէրպիյէտէ գուսուր իթտիլէրինի անլաթմագ իսթէտի . Գօրթէզ հըսսիյաթը տինիյէսինտէն թահրիք օլունարագ , Մօնթէղումայէ :

— Հաշմէթլու էֆէնտիմ , ֆերման պուլուրուն տա պու շէյթան թասպիլիլէրինին գարշըսընտա , իսիյու Մէսիհ էֆէնտիմիլին միւպարէք վէ մուգատտէս խաշընըրէք իտէյիմ . օ վագըթ պունլարըն տէյիլ շայանը հայրէթ , իլլա պատիյի նէֆրէթ օլտուգլարընը կէօրէճէքսինիլ , տէտի :

Գօրթէզին պու սէօղիւ իւզլէրինէ Պըրահիմլէր ֆէնա հալտէ գուտուրտուլար . Մօնթէղումա տախի հիտտէթլէնտի իսէ տէ , ախզը ինթիգամէ գաաըր օլմատըղընտան թարաֆէյի խօշնուտ իթմէք իւզրէ :

— Շախսըմա կէօսթէրմէյէ պօրճու օլտուղունըղ հիւրմէթ ու բայէթի , պուրատա տախի իրայէ իտէպիլիւր իտինիլ , տէյէրէք , վէ Սպանեօլլարը մէղքիւր մահալի մուգատտէստէն տըշարը չըգարմագ իսթէյէրէք , բութխանէնին գաբուսընա գատար իլէրլէտի . պատէհու օրատա տուրուպ սաքին պիր հալ իլէ միտաֆիրլէրինէ :

— Հայտէյին տօսթլարըմ , իգամէթկեահընըղա չէքիլին , պէն պիր աղ տահա պուրատա գալաճաղըմ քի , քէնտիլէրինէ օլան հագարաթէ հատտէն զիյատէ թէհամմիւլ իթտիլիմ իչին իլահլարըն ալֆընը իսթիրհամ իտէյիմ , տէյէրէք , նէ տէրէճէ տիլիլի օլուպ սըղլէթ տույտուղունը , վէ պու հագարաթէ գաթլանմագ քէնտիսի իչին նէ մէրթէպէ աղըր օլտուղունը անլաթմագ իսթէտի . մամաֆիհ Գօրթէզ սօնրատան իզլին ալըպ քէնտի իգամէթկեահընտա ուֆագ պիր քիլիսէ եաբ-

աղբալի, պիղղաթ Մօնթէզու մա չօղ տէֆա իճրա օ-
լունան Գուտաաթ Շէրիֆ այնընտա քէմալի լայէթ ու
հիւրմէթ իլէ հաղբը պուլունտու :

13

Գօրթէզ, Մօնթէզու մայր strskup իլէ ֆէնսի
իգաւէթկեանընսա քէվգըժ իսէր :

Սպանեօլար, տաղըգա պէ տաղըգա կէօրտիւքլէրի
եէնի շէյլէրտէն տիւչարը հայրէթ օլմալարը իլէ պէրա-
պէր, աղիմ պիր թէհլիքէ իշինտէ պուլունտուգլարընը
տա տիւչիւնէրէք մուղթարըպ օլույօրլար իտի . Թըլաս-
գալալըլար Մէքսիգօ շէհրինէ կիրմէմէլէրինի նասիհաթ
իթմիշլէր, վէ էվվէլճէ Մօնթէզու մանըն քէնտիլէրինի
շէհիրէ գապուլ իթմէսի, Պըրահիլմէրին ըէյի իլէ օ-
լուպ, պու գապուլլիլէթին, մահգա Սպանեօլարը քեա-
միլէն մահվ իթմէք իշին պիր տուղադ օլտուղունը Գօր-
թէզէ սէյլէմիշլէր, վէ մուամիլէյհ տախի շիմտի միւթ-
թէֆիգլէրինին շիւպհէ վէ գօրգուլարընը բէք էսասլը
կէօրմիւշ իտի : Զիքա շայէտ Մէքսիգալըլար, ըրթթմ-
լարըն արալարընտա պուլունան միւթէհարրիք քէօրթիւ-
լէրի գալտըրսալար, վէ եախօտ երգսալար իտի, Սպան-
եօլար, միւթթէֆիգլէրինին իմտաղնտան մահրում
օլարադ պիր տիւշմէն պէլտէսինտէ մահսուր գալաճադ-
լար իտի . վադատ իմբէրաթօր քէնտիլէրինի քէմալի
մուհապէթլէ գապուլ իթմիշ իտի . ֆադաթ պու մու-
հապէթին ճիտտի օլտուղունը քի՞մ թէհմին իտէպիլի
իտի, վէ ճիտտի օլտուղու ֆարզ օլունսա պիլէ սօնունա

գար տէվամ իտէճէ՞ք մի իտի, էլհասըլ Սպանեալըլա-
րըն պահտ ու հայաթը, էյլէ պիր հիւքիւմտարըն էլին-
տէ պուլունտույօր իտի քի, եալընըպ պիր էմր իլէ ճիւմ-
լէսինի տէ մահվ ու թէլէֆ իտէպիլի իտի :

Գօրթէզ վէ բէֆիգլէրի, պու թէֆէքթիւրաթը
միւտհիշէ իլէ բէք ֆէնա հալտէ մուղթարըպ օլույօր-
լար իտի . ալէլիտուսու Գօրթէզին, Մօնթէզու մանըն
սատադաթընտան տօլայը շիւպհէլէնմէյէ պէյիւք սէ-
պէպլէրի վար իտի . զիրա մուամիլէյհ Վէրա-Գըրուդ-
տա պըրադտըղը Սպանեօլարտան ֆէնա իսապէրլէր
ալմըշ իտի . շէյլէքի Մէքսիգա օրտուսը գօմանտանը
Գուալթօրօգա, Մօնթէզու մանըն էմրի իլէ Սպանեօլա-
րա մուամիլէթ իթտիլէրի իշին, Թօգօնադ շէհրինի
վուրմուշ վէ քէմալի շիտտէթլէ ահալիսինէ միւճադաթ
իթմիշ իտի . Թօգօնադըլար, Վէրա-Գըրուդըն մուհաֆը-
ղը պուլունան էսգալէնթէտէն իստիմտա իթմիշլէր,
վէ մուամիլէյհ տախի Մէքսիգալըլարը թէատտիտէն
ֆարիդ կէթիլմէքտէն աճիզ գալարադ, Գուալթօրօգա
իլէ, Գաօղլան օվաընտա մուհարէպէ իթմէյէ մէճպուր
օլմուշ իտի :

Էսգալէնթէնին թահսըր գօմանտասընտա եէրլի-
լէրտէն իքի պին քիշի իլէ գըրգ նէֆէր Սպանեօլ տա-
քէրի, իքի ուֆադ թօր վէ իքի աթ պուլունտուպ, մու-
հարէպէ պաշար պաշլամադ, եէրլիլէր, Մէքսիգալըլար-
տան մաղլուպ օլարադ էօթէ պէրի տաղըրմըշլար իտի .
Էսգալէնթէ իլէ ճէսուր բէֆիգլէրի, սուրէթը գահրի-
մանէտէ ճէնկէ տէվամ իտուպ տիւշմէնտէն բէք չօղու-
նը թէլէֆ իտէրէք, նիհայէթ միւնհէզիմէն ըիւճաթէ
մէճպուր իթմիշլէր իտի իսէ տէ, քէնտիլէրինէ տէ մա-
լի բէք չօղա օլմուշ իտի . զիրա եէտի նէֆէր Սպանեօլ
ասքէրի թէլէֆ օլտուղու կիպի, իյիտ էսգալէնթէ տա-

խի արմը՝ օլտուղու ետրալարտան միւթէստիքէն պիր գաշ կիւն սօնրա վէֆաթ իթմիշ խտի . Մէքսիգալըլար մադթուլ պիր Սպանեօլ աքերի ճէսէտինի էլէ կէշի-րիպ գաֆասընը քէսմիշէր , էօրմէղ վէ մաղլուպ օլմաղ զանն օլունան ետալանճըլարը էօլտիւրմէք վէ զալէպէ չալմադ միւմքին օլտուղունը խալգա կէօսթէրմէք իւզ-րէ , գաֆայը մէմէքէթ պէ մէմէքէթ կէղտիրտիքտէն սօնրա Մօնթէղումոյա կէօնտէրմիշէր , վէ միւշարիլէյն տախի պու պէօյիւք հէտիլէյի մէֆուռէն գապուլ իլէ , սօն տէրէճէ իշի Սպանեօլլարա տույուրմամաղա սայ իլլէմիշ խտի :

Գօրթէղ պու վադտայէրտէն խապէրտար օլտուղ-տան մատէ , հիւմնի թէվէճճիւհլէրինի գաղանմըլ օլ-տուղու պաղը Մէքսիգա աղըլլատէկեանընտան , իյ-ճապը հալտէ քէօրլիւլէրի երգմաղլա Սպանեօլլար ա-լէյհինտէ տէհլէթիւ պիր տուղադ գուրուլմադտա օլ-տուղունը տախի տույմուշ վէ բէք ֆէնա մուլթարալ օլմայա պաշլամըլ խտի . մումաիլէյն քէնտի գուլվէյի աղլիլէյի իլէ կիճէ սապահա գատար պու վարթատէն գուրթուլմայա պիր չարէ տիւշիւնտի , վէ նիհայէթ մէ-մուլին զայրի պիր հարաքէթի քիւսթախանէնին իճրա-սընա գաղար վէրտի :

Շէօյլէքի սապահ օլուր օլմաղ զապիթանըն վէ աքերին էն ճէսուրլարընը թօրլայըպ . վէրա-Գըրուղ վադաաընը մուֆաստալէն հիքեայէ իլէ պուլունտուղ-լարը թէհլիքէնին ճէսամէթինի , Մէքսիգալըլարըն գուրմադտա օլտուղլարը տուղաղը , վէ Մօնթէղումա-նըն սատադաթընտան ապլա էմին օլմաաղընը , միւ-թաաը օլան նաթըղա բէրտաղըղը իլէ օ սուրէթտէ ի-ֆատէ վէ պէյան իլլէտի քի , ճիւմէսի տէրէճէյի նի-հայէտէ միւթէստիւր օլուպ տէրին տէրին տիւշիւնմէյէ

պաշլատըղլարը սըրատա , մումաիլէյն թէքրար քէլա-մէ աղաղ խտէրէք .

— Պու աղիւմ թէհլիքէտէն գուրթուլմայա եալը-նըլ պիր չարէ վար քի , օ տա Մօնթէղումայը թու-թուպ բէհին մէգամընտա նէղտիմիլտէ ալըգօյմադ տըր , տէյէրէք , պու պապտէ մէճիսին բէյինի իսթիհ-սալ իլլէտի . պու հարիք իւլ առէ թէքլիֆէ չօղլարը ըուլի ըիլա կէօսթէրմէյիպ , վէրա-Գըրուղա չէքիլմէք խայըրը օլաճաղընը տէրմիլան իթտիլէր , լաքին իլիտ լէօն տէ վէլասկուէղ իլէ սատըղ Սանտօլալ , Գօրթէ-ղին էֆքեարընը թադտիւր իթտիլէրլինտէն , ուղուն պիր միւճատէլէ պաշլատը , վէ նիհայէթ էքսէրիլէթ-լէ գօմանտարըն թէքլիֆի գապուլ օլունտու . անճադ մէսէլէ՝ իշին սուհուլէթլէ պաշա չըգաճաղընտա ի-տի :

Գօրթէղ , մալիք օլտուղու զէքեալէթ սայէսինտէ պէյնէլ ահալի շիւպհէ հասըլ իթմէմէք իւզրէ , թէքմիլ գուլվէթի իլէ սէրայա կիթմէյի մինասիպ կէօրմէյէ-րէք , անճադ զապիթանտէն Ալվարաաօ , Սանտօլալ , վէլասկուէղ տէ լէօն , վէ լուկօ Տասիլլա նամ իլիտ առէմլէրի ինթիսապ իլլէտիլի կիպի , աքէրին էն ճէ-սուրլարընտան պէշ քիշի տախի , պու թէշէպալիւսաթը քիւսթախանէյէ մուալէնէթ խտէճէքլէր խտի . քէղա-լիք եիրմի պէշ նէֆէր ճէսուր վէ միւսէլլահ աքէր , սէ-րայըն էթրաֆընտա տաղընը պիր հալտէ կէղինէճէք-լէր , վէ իշարէթ վէրիլտիլինտէ պիրլէշիպ հաղըր պու-լունաճաղլար խտի . պաղը գալան Սպանեօլ վէ միւթ-թէֆիդիյն աքէրի իսէ , Գրիստօվալ տէ Օլիտ , վէ Տիէ-կօ տէ Օրտաղ նամ զապիթլէր գօմանտաընտա օլա-րադ հար հաղըր պէքլէյէճէքլէր խտի քի , չայէտ Մօն-թէղումա միւմանաաթ խտուպ տա գուլվէյի ճէպրիլէ

խաթմալինէ լիւզիւմ կէօրիւիւր իսէ, հէման սէրայա տօղրու ճէնկէ շիթապ իթսինէր:

Գօրթէզ, իշի պէօյլէճէ սըրասընա գօյտուգտան սօնրա, իյիտ րէֆիզլէրի իլէ պէրապէր, քիմսէյէ շիւպ-հէ վիրմէքսիզին Մօնթէզուամանըն նէզտինէ աղիմէթ իյ-լէյիպ թարաֆէյն նէզաքէթլէ պիր իքի սէօզ թէաթի իտիտիքտէն սօնրա, գօմանտար պիրտէն պիրէ թէհ-տիտամիզ պիր սէտա իլէ, Գուալբօթօգանըն հարաքեա-թը զալիմանէսինտէն աճը աճը շիքեայէթէ պաշլայըպ:

— Սիզ սուրէթը զահիրէտէ հագգըմըզտա պու գատար տօսթլուգ կէօսթէրտիյինիզ հալտէ, շիմտի պիզի մահվ իթմէյէ տայըր էմիլէր վէրիպ, հաթտա Գօլուլայըլարը ալէյհիմիզտէ գըյամ իթտիրտինիզ պու անէ գատար պէրայի հիւրմէթ ու իհթիյաթ պիր կէօնա շիքեայէթտէ պուլունմամը իտիմ, հալ պու քի շիմտի Մէքսիզայըլարըն ալէյհիմիզտէ գուրտուգլարը տուղաղլարտան խապէր ալմը յուտուղունտան, կէրէք պէնիմ վէ կէրէք րէֆիզլէրիմին հայաթըմըզ թահար թէէմինէ ալմաղա մէճպուրիյէթ հասըլ օլտու, տէտի:

Մարինա վէ Ակուիլարըն թէրծիմանըզը իլէ Գօր-թէզին սէօյլէրինի անլամը յուտան Մօնթէզուամանըն րէն-կի քիւլ քէսիլտի, վէ Գուալբօթօգայա էմր վէրմիշ օլ-տուղունը ինքեար իլէ, քէնտի սատագաթընը կէօս-թէրմէք իսթէյուպ, հէման Գօալբօթօգանըն Մէքսի-գայա ճէլլինի էմր իթտի: Գօրթէզ պուլունտան մէմնուն օլմուշ վէ իմրէրաթօրըն սատագաթընա գանաաթ կէ-թիրմիշ կիպի կէօրիւնէրէք:

— Պէնիմ էմնիյէթիմ հագգընըզտա պէրքէմալ ի-սէ տէ, հալպուքի ումում Սպանիօլլարըն տախի շիւպ-հէլէրինի մահվ իթմէլիտինիզ, զիրա իհթիմալքի անլէր մէյուսիյէթլէրինտէն նաշի հարաքեաթը միւտհիշէյէ

հիւրաթ իթսինէր: իմտի սատագաթընըզը անլէրէ տա-խի ֆիլիէն իսպաթ իթմէք իշին պիր աղ վազըթ սէ-րայընըզը թէրք իլէ նէզտիմիզտէ միսաֆիր օլմայա րա-զը օլմալըսընըզ, տէր տէմէզ, Մօնթէզուամ, պու քիւս-թալսանէ թէքլիֆի տույտուղունտա տիլի թութուլը, վէ քէնտինտէն կէշմիշ պիր հալէ կէլտի: պատէհու հիտտէթինտէն աթէշ քէսիլիպ վէ զայէթ սէլքէշանէ պիր թավր ալարագ, Մէքսիզա հիւքիւմտարլարընըն, քէնտի քէնտիլէրինի հարա իթտիրմէյէ ալըշըգ օլմա-տըզլարընը, վէ քէնտիսի պու թէքլիֆի գապուլ իթ-սէ պիլէ, թէպաալարընըն հիւքիւմտարլարընա օլմա-նէ պիլէ, թէպաալարընըն հագարաթէ թէհամիւլ կէթիրմէյէ-ճէքլէրինի, վէ պինաէն ալէյհի ֆէնա նէթիճէլէր զու-հուր իտէճէյինի պէյան իլէտի:

Գօրթէզ, միւթատը օլման նաթըգա բէրտաղլըզը ի-լէ իմրէրաթօրա մահբուսիյէթ ֆիլքլինի խաթըրտան չը-գարմասընը, վէ Սպանիօլլարըն իգամէթ իթտիքլէրի սէրայ տախի քէնտիսինին օլտուղունը, հաթտա սէլէֆ-լէրինտէն պիրինին տախի մէզքիւր սէրայտա իգամէթ իթմիշ օլտուղունտան, ահալինին պուլունտան հիտտէթ-լէնմէյէճէյինի, վէ հագընտա լազըմ կէլէն հիւրմէթ ու րայէթին տիրիզ օլունմայաճաղընը պէյան իթտի իսէ տէ, Մօնթէզուամ քէնտի գարարընը շաշմաուր: իւշ սաաթ գատար իմթիտաա իտէն պու միւճատէլէյի միւէսսիլէ էսնասընտա, վէլասկուէզ տէ լէօնըն թա-համիւլիւ թիւքէնէրէք աղիմ պիր հիտտէթ ու շիտ-տէթ իլէ:

— Նիշին պէյհուտէյէ վազըթ զայպ իտիյօրուզ, լազըմ կէլտիյի հալտէ էսարէթի պիլէ գապուլ իթմէ-լի, էօգսա խանչէրիմէ պաղընըն տէլէրիմ տէյու հայ-գըրմասը իւզէրինէ, Մօնթէզուամ, Մարինանըն թէր-

ճիմանլըղը իւն մուսախլէյհին թէհտիտաթընա վաղըֆ
օլարագ կիրիֆթարը խէվֆ ու տէհչէթ օլտու . նիհա-
յէթ երնէ Մարինանըն մուգնի սէօղլէրինտէն դանա-
րագ այաղա գալգտը , վէ ճանխըրաշ պիր սէտա իւն .

— Իւհհլարըն ըէյի պու իմիշ , հայտէ չարըգ ի-
գամէթ կեահընըղա կիտէլիմ , պէն սիղլին նամուսը ա-
տէմլէր օլտուղունուղը պիւտիյիմտէն , էմիյէթիմ պէր
քէմալ տըր , տէտի , վէ Գօրթէղլին թաւսիյէսի իւղէ-
րինէ տէրհալ սէրայ խատէմէլէրինի վէ պէօյիւք մէ-
մուրլարը ճէլպ իւն գարարընը պիւտիրտի : Մէրգուման ,
պու մէմուլին զայրի գարարը տույտուղլարընտա տիւ-
չարը իսթիյրապ օլտուլար իսէտէ , էֆէնտիլէրինին
ըէյինի (հաշա) Սլլահ էմրի կիպի թէլագգը իթ-
տիլէրինտէն հիշ պիր իթիւրաղտէ պուլունմատըլար , վէ
հէման միւշարիլէյհի պիր թահտըրէվանա պինտիրմէք-
լէ սաքիթ վէ կէօղ եաշը տէօքէրէք Սպանեօլլարըն ի-
գամէթ կեահընա տօղրու կէօթիւրմէյէ պաշլատըլար .
պու վաղապի հարիք իւլ ատէ չէհրլին տէրունինտէ
շույու պուլուպ , ահալի պու քիւսթաթըղա ճիւրաթ
իտէնլէրի մահվ ու թէլէֆ իթմէք թէհտիտաթը իւն ա-
ղիմ կիւրիւթիւլէր գօրարտըլար . ֆագաթ Մօնթէղու-
մա խօշ պիր չէհրէ իւն կէօրիւնէրէք , քէնտի հիւսնի
րիղատը իւն պիր աղ վաղըթ եէնի կէլէն միսաֆիրլէ-
րին նէղաինտէ գալաճաղընը պէյան իտինճէ ահալի
սիւքիթ իտուպ տաղըլտըլար :

Էկէր պու մէմուլին զայրի վաղաա իթիմատէ շա-
յան միւվէրրիլէր թարաֆընտան թաստիգ իտիլմէմիշ
օլտա , քիմնէ ինանմայաճագ իտի . զիրա պիւլա մուհա-
րէպէ , վէ հիշ մուղալմէթ իտիլմէքսիղլին , գուվլէթ-
լի պիր հիւքիւմտարը , կիւնտիւղ կէօղիւ իւն վէ պիղ-
ղաթ քէնտի բայիթահաընտա թուլթուլ էսիր ի-

տիլմէսի , հագըգաթէն շայանը հայրէթ վէ թէվարիխտէ
էմալի կէօրիւլմէմիշ պիր մատէյի զարպէտիր :

14

Գուալբօրօգա գօմանսարն իսամ նէզասը , վէ
Մօնթէղումանըն կիւրապը հագարաթէ սիւմէսի .

Գօրթէղլ , վատի միւճիւպինճէ Մօնթէղումայը աղիմ
պիր հիւրմէթ իւն գապուլ իտուպ թաղիմ ու բայէթ-
տէ ապա գուսուր իթմէտի . իմիլթաթօրըն սուրէթը
մայիլէթի ապա թէպէտտիւլ իթմէյուպ , պիղղաթ սէ-
րայընտա տըր կիպի կէրէք քէնտի խատէմէլէրինտէն ,
վէ կէրէք Սպանեօլլարտան բէրէսթիշ օլունուրճաընա
հիւսնի մուամլէ կէօրմէքտէ , քէնտի տօսթլարը վէ
պէօյիւք մէմուրլարը իւն թաամ իթմէքտէ , վէ պաղը
գալան թաամլտա աքէրէ տաղըթմագտա իտի . միւ-
շարիլէյհ եաւաշ եաւաշ պու եէնի մայիլէթէ ալըշա-
րագ , քէնտի էթվարը տաիլանէլէրի իւն Գօրթէղլ վէ
Սլվարատօյը սէվմէյէ պաշլամըլ իտի . Գօրթէղլ միւշա-
րիլէյհին թէվէճճիւհինի գաղանմագ իւղրէ աղ չօղ
սէրպէսթիլէթ վէրտի , հաթտա միւթէտտաթ Սպան-
եօլ նէֆէրաթը թահտը մուհտֆագասընտա օլտուղու
հալտէ բուլթանէլէրի զիյարէթէ կիթմէյէ , վէ պա-
ղէնտէ ալա չըգմայա տաիլի միւսաատէ իտիլիյօր իտի .

Պու վաղաատէն եիրմի կիւն սօնրա Գուալբօրօգա
իւն օլլու վէ քէնտի երբեանը հարապ գապըթանընտան
պիր գաշ քիշի , զէնճիրպէնտ օլարագ Մէգսիղայա վա-
սըլ օլտուլար , Գուալբօրօգա իյֆայի հիւսնի վաղիֆէ

իթմիչ ատեմէր կիպի քէմալի հիւրմէթ վէ էմնիյէթ իլէ Մօնթէզզումանըն հուղուրընա չըգտը . ֆազաթ իմբէրաթօր քէնտիսինի թահքիրամիզ սուրէթտէ գապուլ իտուպ . մուհաքէմէսինէ պագըլմագ վէ էկէր սուչու իսէ ճէղայա չարբըլմագ իւղրէ Գօրթէզին էլինէ թէսլիմ իթտի Գուալթօրօգա իլէ ընթիզլէրի իսթինթագլարընտա , իմբէրաթօրըն էմրի իլէ հարաքէթ իթմիչ օլտուգլարընը խահնախահ իբրար իթտիքլէրինտէն , իտամ ճէղասընա մահքիւմ իտիլտիլէր : Գօրթէզ պու իլամը Մօնթէզզումայա թէպլիզ իլէ :

— Մահքիւմէր մահզա սիզին էմրինիզ իլէ հարաքէթ իթմիչ օլտուգլարընը իյթիրաֆ իթտիքլէրինտէն , էն պաչ գապահաթը սիզսինիզ տէմէք օլուր . իմտի գապահաթընը ավֆ օլունմագ իչին սիզտէ պիր ճէղա կէօրմէլիսինիզ , տէյէրէք , վէ միւշարիլէյհին ճէվապընա պէքլէմէյէրէք , ասքէրտէն պիրինէ իմբէրաթօրըն էլլէրինի քէլէքէյէ վուրմասընը էմր իյլէտի :

Նէֆսինի մուգատտէս վէ հէր նէվի թազեիգաթտէն պէրի զանն իտէն Մօնթէզզումա , պու մուամէլէյի շէտիտտէն ֆէնա հալտէ մահզուն օլարագ , վէ պու հալի հիւքիմէթինին զէվալինէ ալամէթ ատտ իտէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամայա պաշլատը . հիւքիւմտարլարընըն կիրիֆթար օլտուղու պու մէզլէթի կէօրէն մէմուրիյն վէ խատէմէկեան , քէմալի տէհչէթլէ Մօնթէզզումանըն այագլարընա գաբանըպ աղլատըղլարը սըրատա , մահքիւմէր տախի սէրայըն գարչըսընտա պուլունան պէօլիք մէյտանտա չայըր չայըր եագըլտըղլարը կիպի , սիլահխանէտէ պուլունան էսիհայի աթիգէ տախի անլէր իլէ պէրապէր եանըպ քիւլ օլմագտա իտիլէր :

Կիրիֆթարը տէհչէթ ու հայրէթ օլան ահալի իսէ

հիւքիւմտարլարը հագդընտա ընվա կէօրիլէն հագարաթը , վէ հիւանի սուրէթտէ վաղիֆէսինի իյֆա իթմէքտէն պաչգա պիր գապահաթը օլմայան պիր գօմանտար իլէ ընթիզլէրինին , պիր թագըմ էճնէպիլէր էլի իլէ պիլա շէֆգաթ գաթլ իտիլտիքլէրինի , վէ ապա ու ճէտտլէրինին իհթիյաթէ ըայէթէն թէտարիլ իթմիչ օլտուղլարը սիլահլարըն եանըպ քիւլ օլմասընը պըղ պըղ թէմաչա իտիյօրլար իտի : Պու մենղարէյի մուէլլէմէտէն սօնրա Գօրթէզ « Սըթըգ հէր շէյ խիթամ պուլտու » տէյէրէք , Մօնթէզզումանըն էլլէրինտէ պուլունան քէլէքէյէյի չըգարտըղընտա , միւշարիլէյհ կէօրտիլի հագարաթը ֆէվգէլատէյի ունուտարագ չօնուգ կիպի սէվինմէյէ պաշլատը :

Գօրթէզ , գուրնաղըղընտան նաչի իմբէրաթօրըն եանընտա պուլունան մուհաֆաղա մէմուրլարընը գալտըրըպ , իսթէտիլի վագըթ սէրայընա աղիմէթ իթմէյէ սէրպէսթ օլտուղունը պէյան իթտի , լաքին Մօնթէզզումա Կիթմէք իսթէմէյօր իտի : Մօնթէզզումա Սպանիօլլարըն Մէքսիգայը թէրք իտէճէքլէրի կիւնէ գատար , անլէրին նէզտինտէն այըրլմայը քէնտիսինէ հագարաթատտ իտիյօր իտի , զիրա օ հալտէ սէրպէսթիլէթինի էճնիպլէրտէն ալմըչ օլաճագ , վէ պինտէն ալէյհ թէպաասը ինտինտէ էհէմիլիլէթ ու թէէսիրինի զայպ իթմիչ պուլունաճագ իտի : իմբէրաթօրըն պու ֆիլըրինէ Գօրթէզ , Մարիանըն վասէթասը իլէ վագըֆ օլմուշ իտի :

Գուալթօրօգանըն միւտհիւշ իտամը , վէ իմբէրաթօրըն թահգիր իտիլմէսի պագը ճէտուր Մէքսիգայըլարըն զայրէթլէրինի թահրիլ իտէրէք , Մէքսիգա հիւքիւմէթինին էսիլ շան ու շէրէֆինի թէճտիտ իթմէք սէվտասընա տիւշմիւշլէր իտի : ալէլ խուսուս իմբէրաթօրըն պիրատէրղատէսի Գագու.մաճին , Սպանիօլլա-

ընն թիւսթախսըդլարընա արթըգ թահամիւլ կէթիրէմէ-
յէրէք, թէղէվգօ չէհրի ասըլլատէկեանընը Սպանեօլ-
լարա գարըը մուհարէպէյէ տավէթ իթտի: Գօրթէզ,
տիւշմիւշ վէ թաղեիգաթ ալթընտա եղիլմիշ պիր ահա-
լինին դուվվէյի մանէվիյէ թահրիբի իլէ գուտուրուպ,
մէյուսանէ իշլէրէ թէշէպպիւս խէպլիլը օլտուղունը
նաղարը տըգգաթա ալաղադ էնտիշէ իթմէյէ պաշլամըշ
խտի: Գէզալը Մօնթէղումա տախի, պիրատէրղատէ-
սինին քէնտի թահաընը զապթ իթմէք նիյէթինտէ
պուլունտուղունա իհթիմալ վէրէրէք մուղթարըպ օլ-
տուղու ճիհէթլէ, պիրատէրղատէսինէ թէրըը սիլահ
իթմէսինէ, վէ մուխատէմաթտէն ֆարիղ կէլմէսինէ տա-
յըը էմի կէօնտէրմիշ խտի: Փաղաթ Գաղումաթին՝ ամ-
ճասընըն էմիլէրինէ էհէմիլիյէթ վէրմէյուպ, էկէր
քեամիլէն մահվ ու թէլէֆ օլմադ իսթէմէղլէրսէ, տէր-
հալ Մէքսիգատտան չըգմալարը լաղըմ կէլէճէյինի Լս-
պանեօլլարա իսթար իթմիշ խտի:

Գօրթէզ, պու թէհտիտաթտէն թէլաշա տիւշէրէք
հէման տիւշմէնին իւղէրինէ կիթմէյէ հաղըրլանտը:
Փաղաթ Մօնթէղումա, թէղէվգօ չէհրինին պէօյիւք վէ
գուվվէթլի օլմասընտան, Սպանեօլլար տիւշարը թէհ-
լիքէ օլաճաղարը իհթիմալինի տէրմիյան խտէրէք,
Գօրթէզի էֆէրարընտան վաղ կէչիրթտի, վէ կէլիպ
Գօրթէզ իլէ կէօրիւշէրէք իշի սուլհէն թէսվիյէ իթմէ-
սինէ տայըը պիրատէրղատէսինի Մէքսիգայա տավէթ
իթտի: Գաղումաթին, իմբէրաթօրըն պու գատար հա-
գարաթ կէօրտիւլի հալտէ եինէ Սպանեօլլարը հիմայէ
խտիլինէ ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք, եալընը Լս-
պանեօլլարտան ախըր ինթիլաթ նիյէթի իլէ Մէքսի-
գայա կէլէճէյինի Մօնթէղումայա պիլտիրտի:

Մօնթէղումա, Գաղումաթինին Սպանեօլլարա վէրէ-

ճէյի զարար վէ զիյանըն ճէզասընը քէնտի չէքէճէյի-
նի լանա պիլտիլինտէն, մուսաիլէյհին թահաը գօման-
տասընտա պուլունան զապլիթանտէն պիր գաշընը էլ-
տէ խտէրէք, նակէհան Գաղումաթինի թուլթուրուպ
Մէքսիգայա կէթիրտէրէք Գօրթէզին էլինէ թէսլիմ
իլլէտի: Գօրթէզ տէրհալ Գաղումաթինին պիրարտէրի-
նի մուսաիլէյհին եէրինէ նասպ խտէրէք իմբէրաթօրա
թաստիգ իթտիրտի: թէղէվգօ ասըլլատէկեանը իսէ,
գօմանտարլարընը թէվգըֆ խտիլտիլինի տույարադ աս-
քէրի տաղըթտըլար, վէ ալֆ թալէպ իլլէտիլէր քի,
հէման գապահաթլարը աֆվէ շայան կէօրիւլտիւ:

Իշլէ Գօրթէզ պէօյլէճէ պու աղիմ թէհլիքէտէն
տախի դուրթուլտու: հաթտա Մօնթէղումա զուհուր
խտէն պու պէօյիւք իսթիլալըն Գօրթէզին սայէսինտէ
մահվ օլտուղունա գանտաթ կէթիրէրէք, քէնտիսինի
մուսաիլէյհէ թէշէքիւրէ պօրճու ատտ խտիյօր խտի:
պու հալտէ Գօրթէզ, Մօնթէղումայը պիւսպիլթիւն
թահաը թէհսսիրինէ ալարադ, միւշարիլէյհին նամը
իլէ հիւքմիլին եիւրիւթմէյէ պաշլատը: Պիր գաշ Լս-
պանեօլլար, Մօնթէղումա թարաֆընտան թային խտի-
լէն բէք չօգ Մէքսիգալըլարըն ըէֆաղաթը իլէ եօլա
չըգարադ մէմալիքին պաղը ճիհէթլէրինի կէչիպ թէֆ-
թիշ իլէ, Մէքսիգալըլարը, Սպանեա հիւքիւլմէթի պօ-
յունտուրաղընա ալըշտըրմայա սայ իթտիլէր:

Պաշլըճա ալթուն վէ կիւմիւշ չըգան մահալլէր
նաղարը տըգգաթէ ալընտը: Գօրթէզ իսէ, բայի-
թախթտա օթուրուպ քէնտի հարաքեաթ ու մուամէ-
լաթընա մանի օլաճաղարը միւշթմէլ օլան մէմուրա-
լը, Մօնթէղումանըն նամը իլէ աղլ իթտիրուպ, եէրլէ-
րինէ, քէնտի էմրինէ թէպաիլէթ խտէր օլանլարը ինթի-
խասպ իթտիրմէքտէ խտի:

Գործէզ պունճա մուլաֆազը յէթտէ, վէ իմբէրա-
թօրն քէնտի էմիլէրինէ քէօր քէօրնա իթաթ ի-
տիլինտէն քէսպը ճէսարէթ իտէրէք, քէնտիսինի Գաս-
տիլեա գըրալընա թապի վէ խարաճկիւզար թանըմա-
սընա տայըր Մօնթէզումայը իճպաշէ պաշլատը, վէ օ
գատար սըգըշտըրտը քի, պիշարէ պունտա պաշ է-
յէրէք պիլ ճիւմէ մէմուրինի քիրամը տաթէթ իտէրէք
պիր նութգ իյրատ իլէ, մուգատտէմա իտիլէն պիր
քէշֆիլյաթէ կէօրէ, Մէգսիգա հիւքիւմէթինն տիկէր
պիր գապիլէ ըէյիսինին էլինէ կէշէճէյինի, վէ պու
գապիլէնին Սպանեօլար օլտուղունը տէրմիլյան իտուպ,
պատէմա քէնտիսինին Սպանեա գըրալընա թէպալիլէթ
իթմէյէ մէճպուր օլաճաղընը, վէ հէր սէնէ վէրկի
վէրէճէյինի պէյան իյլէտի. Պիշարէ Մօնթէզումա պու
նութգը իյրատ իյլէտիլի սըրատա, օ տէրէճէ տիւշարը հէ-
յէճան օլմուշ իտի քի, ալա սըրա գարուրի գաթ իտուպ
ահ ու էնիլէր իթմէքտէն քէնտիսինի ալամայօր իտի:

Պու թէրլիֆ ասըլգատէկեանէ բէք աղըր կէլէրէք
էվլէլա մահղուն օլուպ, ֆաղաթ վարա վարա քէսպը
հիտտէթ իթմէյէ պաշլատըլար, վէ իշ օ մէքքէղէ կէլ-
տիրի, Գործէզ քէնտի մաթպուր մուֆաթիսամընըն ֆիք-
րի, Մօնթէզումայը թահտընտան էնտիրմէք, վէ եախօտ
Մէքսիգա հիւքիւմէթինէ տէխալէթ իթմէք օլմատը-
ղընը պէյան իթմէսի իլէ, հուղլար, իմբէրաթօրա-
րնա իմթիսալ իտէրէք չարնաչար մէղքիւր թէքլիֆի
գապուլ իթմէյէ մէճպուր օլտուլար:

Իրթէսի կիւն աղիմ շէնլիքլէր իլէ միւթանթան
ուրէթտէ ագտը մուահէտէ իտիլտի. Մօնթէզումա
բէք մահղուն կէօրիւնիւյօր իտի. Գործէզ իսէ ասըլ-
գատէկեան մէճիսինտէ իլք կիւնքի վատի թէքրար ի-
տէրէք, հիւքիւմէթին իտարէսի Մօնթէզումանըն է-

լինտէն ալընմատըգտան պաշգա, պունտան պէօյլէ Բս-
պանեօլարըն իշլալ իտէճէքլէրի մէմալիք տախի, Մէք-
սիգա հիւքիւմէթինէ զամմ ու իլալէ իտիլէճէյինի տա-
խի ըէսմէն պէյան իյլէտի:

Գործէզին թէրթիպ վէ թէքլիֆի իւզրէ Սպանեա
գըրալընա կէօնտէրիլէճէք օլան վէրկի իլէ, քէնտիլէրի-
նէ վէրկէճէք հէտիլէլէրին թէհիլէսինէ պէտտ իտիլ-
տի. ասըլգատէ կիրուհը տախի պիր սուրէթը սախա-
վէթքեարանէտէ հէտիլէլէր իթասընա իշթիրաք իթ-
տիլէր. միւճէվհէրաթ իլէ տիկէր գըլմէթտար մալլէր-
տէն մատէ ճէմ օլունան ալթուն կիւմիւշ էրիտիլուպ,
օն իքի միլեօն զուրուշ գատար պիր բարա հուսուլէ կէլ-
տի. մէպլաղը մէղքիւրտէն Գասթիլիեա գըրալը իլէ Գոր-
ծէզին հիսսէլէրի, վէ օ զէմանէ գատար իտիլէն մէսա-
րիֆաթ թէնղիլ իտիլտիքտէն սօնրա, պաղը գալան, հէր
պիրինին ըութպէյի ասքէրիլէսինէ վէ սէօղաթ իթտիլի
կըտմէթինէ կէօրէ թագսիմ իտիլուպ, ատի ասքէրին
հէր պիրինէ իքիլէր պին զուրուշ գատար պիր բարա
խապէթ իթտի քի, ասքէր պունըն աղըղընտան չի-
քեայէթէ պաշլայըպ գապուլտէն իմթինա իթմէլէրին-
տէն տօլայը, Գործէզ հիտտէթլէրինի լիւքին իշին
քէնտի հիսսէսինէ իսապէթ իտէն մէպլաղտան պիր չօգ
բարա վէրմէյէ մէճպուր օլտու:

Թա օ վագըթա գատար Գործէզին պահտը եա-
վէր օլուպ նայլիլ մուլաֆազըյէթ օլմուշ իտի իսէ տէ,
զանն իտէրսին քի պահտ պիր արա քէնտիսինտէն եիւզ չէ-
վիւմէք իսթէտի, զիրա ասըլգատէ թագըմը մէթրուգ
հալլէրինտէն մահճուպ օլտուլար, վէ. հիւքիւմէթին
տիւշար օլտուղու մէղէլլէթի նաղարը տըգգաթէ ալա-
րագ, իմբէրաթօրալընըն եապանճըլար էլինտէ էսիր
օլտուղունը, հիւքիւմէթէ եարար քեարկիւզար ատէմ-

լէրին եււղտէն տիւշտիւնի իւհալարընն, կիւնտէն կիւ-
նէ թահքիր իտիւթիւթիւնի, էլ հասըլ թէքմիլ հիւ-
քիւմէթին եապանճըլարըն բէնէյի թէատտիւնէ կէչ-
տիւնի տիւշիւնէյէ պաշլամըլար իքէն, Գօրթէղին
իհթիյաթսըղ պիր հարաքէթի իշի պիւսպիւթիւն ալէվ-
լէնտիրմէյէ սէպէպ օլտու:

Շէօյլէքի Գօրթէղ, տայիմա Մօնթէղումայը բութ-
բէրէսթիւի թէրք իլէ խըրիսթիյանըղը դապուլէ իճ-
պար իտուպ, վէ մէրգումըն դապուլտէն իմթինա իթ-
մէսինի կէօրէրէք, հէման ապէրինին պաշնա կէչիպ
պէօյիւք բութիւնէնին իշինտէքի բութլարը խարապ
իթմէյէ եիւրիւտի. ֆադաթ Պըրահիմէր սիւհալանա-
բազ մուգալէմէթէ պաշլատըղլարը կիպի, պիր չօգ
ահալի տախի իւհալարընն մուհաֆաղասընա շիթապ
իտէրէք Սպանեօլլարը հէր թարաֆտան մուհասէրէ
իթտիլէր. ֆիլ հագըղա հէման պիր մուգաթէլէյի
խունրիղանէ պաշլամասընա բէմազ գալտը. պէրէքեաթ
վէրսին քի նիյէթինտէն վազ կէչիպ, բութիւնէնին
տէրունինէ պիր Խաչ վէ պիր տէ Մէրեհմանէ թասվիրի
վազ իթմէքլէ իթիֆա իյլէտի:

Սարլաատէ թաղըմը պու վազաատէն պիր դաթ
տահա հիտտէթլէնէրէք, ֆիքիրլէրինէ դօտուգլարընը
պաշա չըգարմազ իւղրէ, կիղլիճէ Մօնթէղումատան
մէղունիյէթ թալէպ իթտիլէր, ֆադաթ միւշարիլէյի
ճէպը իսթիմալ օլունանազ եէրտէ, իշի թաթլըլըղլա
թէսվիյէ իթմէք իսթէյուպ Գօրթէղի նէղտինէ ճէլպ
իլէ:

— Իշթէ ալթը այտան պէրի տիր քի պուրատա
պուլունույօրսունըղ. իմոի սէֆարէթ մէմուրիլէթինիլի
չօղտան իքմալ իթմիշ օլտուղունուղ ճիհէթլէ, արթըղ
պուրատա գալմայա հիշ լուղում հօգ տըր. օ հալտէ

իւհալարըմըղըն էմրի վէ ահալինին բէյի իլէ պէհէմէ-
հալ, վէ օլապիլտիլի գատար չաբըգ սուրէթտէ պու-
րատան չըգմանըղ իյճապ իտէր, եօգսա քէնտինիլի
պէօյիւք պիր թէհիլէրէյէ իլգա իթմիշ օլտուսունուղ,
տէմէսի իւղէրինէ, Գօրթէղ վաղը օլան պու գաթի
թէքլիֆտէն իմբէրաթօր իլէ աօըլաատէկեան միյանըն-
տա խաֆիյէն մուխապէրաթ վուգու պուլմաշ օլտուղու-
նա շիւպհէսի գալմայըպ, իհթիյաթա լայէթէն Մօնթէ-
ղումանըն բէյինէ թէպալիյէթ իտիյօր կիպի կէօրիւնէ-
րէք:

— Զաթէն պէն տէ կիթմէք իսթէյօրում, ֆա-
դաթ կէմիլէրիմ եանմըշ օլմաղըլա եէնիտէն կէմիլէր
ինչա իթմէք իշին հայլը վաղըթ լաղըմ տըր, ճէվապը,
Մօնթէղումա թարաֆընտան մէմուսնէն դապուլ օլու-
նարազ Գօրթէղի մուհապէթլէ տէրաղուշ իլէ, կէմի-
լէրին ինչասը իսթամ պուլունճայա տէյին Մէքսիգա-
տա գալմասընա միւսաատէ իտիւպ, տէրհալ Վէրա-
Գըրուղա Մէքսիգալը սէնաաթ քեարլար կէօնտէրիլտի.
պունլար՝ Սպանեալը մարանկօղլարըն նէղարէթի թահ-
տընտա քէրէօթէ թէաարիք իտէճէքլէր, վէ տէրհալ
տօնանմանըն ինչասընա իպթիտար իտիլէճէք իտի:

Ֆադաթ Գօրթէղ, կէօնա կէօն միւշկիւլաթ չըգա-
րըպ իշին ուղատըլմասընա տայըր Վէրա-Գըրուղա էլ
ալթընտան էմր կէօնտէրմիշ իտի, զիլա մումաիլէյի
պէրայի իսթիմտատ Սպանեայա կէօնտէրիլէն Գարբէրօ
իլէ Մօնթէյօնըն վիրուտինէ ինթիղար իտիյօր իտի.
պունլարըն՝ Սպանեաաան քէնտիւնին եէնի ապէր,
թօր վէ սայիրէ կէթիքէճէքլէրի իւմիւտինտի իտի. սէ-
քիլ կիւն աօնրա Մօնթէղումա, Գօրթէղէ, եէնիտէն
կէմի եաբմաղա հաճէթ գալմատըլընը, վէ քէնտի միլ-
լէթի կէմիլէրի իլէ կիտէպիլի օլտուղունը պէյան իլէ,

թաթարարն քենտիսինէ կէթիրմիշ օլտուղլարը կէմի
րէսիմէրինի Գօրթէղէ կէօսթէրաի . Գօրթէղ քէմալի
մէսէրրէթլէ սահիլէ օն սէքիլ գըթա սէֆինէտէն ի-
պարէթ պիր Սպանեա տօնանմասը եանաշմըլ օլտու-
ղունը անլատը . Փագաթ գարիյնի քիրամէ մալիւմ օլ-
տուղու կիպի , մումաիլէյհին պու մէսէրրէթի , Մօն-
թէղումանըն Փարզիյաթընտան պիւսպիւթիւն Փարզը
իտի .

15

Բամֆիլօ Նարվաէղ .

Գօրթէղ՝ Բօրթօգարրէրօ իլէ Մօնթէյօնըն վիրու-
տինէ ինթիզար իտուպ , անլէրին վասէթասը իլէ քէն-
տիսինին գօմանտարըդ մէմուրիլէթինի թաստիդ իտի-
ճի ֆէրմանը գըրալիյի էլտէ իտէճէյինի իւմուտ իտի-
յօր իտի . Ֆիլ հագըգա մումաիլէյհ Մէքսիգա իմէ-
րաթօրլուղունըն թա մէքքէղինէ վասըլ օլմուշ իտի իսէ
տէ , պէօյլէ վասի պիր մէմալիքին քեամիլէն ֆէթհ ու
իշլալի , թահսըր գօմանտարընտա պուլունան ճիւզվի
ապքէր իլէ պաշա չըգամայաճաղընը բէք ալա պիլմէք-
տէ իտի . Ալէլխուսուս հարաքէթինին՝ գըրալ թարա-
ֆընտան թագտիր պուլլուլմասը տալի լաղըմ կէլմէք-
տէ իտի . Գօրթէղ՝ Սպանեօլ կէմիլէրինին վիրուտին-
տէն տօլայը մէսրուր իրէն , Էսգալէնթէնին եէրինէ
Վէլա-Գըրուզա վալի նասպ օլունան Սանտօվալտան ,
տօնանմանըն՝ քէնտիսինէ գարշու հարաքէթ իթմէք

իւղրէ Գուպա ճէղիւրէսի վալիսինտէն կէօնտէրիլալիյինի
խապէր ալտը .

Նասըլ քի մալիւմ տիր , Վէլասկուէղ , զաթէն Գօր-
թէղին սատագաթընտան շիւպհէլէնմիշ իրէն , մու-
մաիլէյհին՝ էլ վուրտուղու իշ հագգընտա քէնտիսինէ
մալիւմաթ վէրմէտիյինտէն , վէ Գարրէրօ իլէ Մօնթէ-
յօր , քէնտիսինէ տանըլմագսըղըն Սպանեայա կէօն-
տէրտիյինտէն տօլայը պիւսպիւթիւն շիւպհէլէնմէյէ
պաշատը , վէ Գօրթէղին քէնտիսինի ալտաթմըլ օլ-
տուղունա ֆէնա հալտէ հիտտէթլէնէրէք , մումաիլէյ-
հի աղլ իլէ իրթիքեապ իյլէտիյի խըյանէթին ճէղասընը
վէրմէք սէվտասընա տիւշտիւ քի , օ կիւնլէրտէ գըրալ
թարաֆընտան պիր թագըմ եէնի լութպէլէրէ նայիլ
օլմուշ օլմաղըլա , օ սայէտէ աղ միւտտէթ զարֆընտա
օն սէքիլ գըթա կէմի , սէքսէն սիւվարի , սէքիլ եիւզ
նէֆէր բիյատէ , վէ օն իքի ատէտ թօք թէտարիք իյ-
լէյիպ , պուշարը Բամֆիլօ Նարվաէղ նամ զապիթէ
թէսլիմ իլէ , Գօրթէղի վէ լէֆիղլէրի պուլունան զա-
պըթանը թուլթուպ զէնճիլէ վուրարագ քէնտիսինէ
կէօնտէրմէսինի , վէ մումաիլէյհին եէրինէ իշ պաշ-
լայըպ քէնտի նամը իլէ Մէքսիգանըն իշլալիյի պաշա
չըգարմասընը էմը իտէրէք , տօնանմայը Վէրա-Գըրու-
զա կէօնտէրաի .

Նարվաէղ , միւսախտ պիր եօլճուլուղլա Սէն ժան
Տուլլայա վասըլ օլուպ ասքէրի գարայա չըգարտը , վէ
օրատա մատէն քէշֆի իչին Գօրթէղ թարաֆընտան
կէօնտէրիլմիշ օլան իւշ նէֆէր Սպանեօլ ասքէրինտէն ,
մումաիլէյհին պուլունտուղու հալէ ալիեհ օլարագ պիր
գաթ տահա ճէսարէթ ալտը , վէ կուէվէրա նամ աղիլ
պիր բաբաղը Վէրա-Գըրուզը քէնտիսինէ թէսլիմ իթ-
մէսի իչին Սանտօվալա կէօնտէրաի , լաքին Սանտօվալ

մէրդումըն թէքլիֆինի բէտտ իթմէսի իւղէրինէ, Կուէ-վէրա հիտտէթլէնէրէք, Գօրթէղի վէ բէֆիդլէրինի թահ-գիր իլէ հէր պիրինին ճէղայա միւսթահադ խայընլար օլտուգլարընը, վէ հագըգաթէն աղ վաղըթտան ճէ-ղայա չարբըլաճաղարընը, պիր սուրէթը թէհատա-նէտէ պէյան իթտի. Սանտովլալ, մուսաիլէյհի իգնա իտէմէյէճէյինի անլայարադ, Կուէվէրա իլէ բէֆիդլէ-րինի թութուաթ թահա էլ հըֆը Մէքսիգայա կէօնտէր-տի:

Գօրթէղ, շիտտէթտէն իսէ, մուսմէլէյի միւլայի-մանէ իլէ գուլուպը ինսանիյէյի թէսիթը իթմէք տա-հա գօլայ օլաճաղընը բէք ալա պիլտիյինտէն, Կուէվէ-րայը վաթանտաշը կիպի հիւրմէթ ու ըայէթլէ գապուլ իտուպ, սուրէթը զահիրէտէ Սանտովլալըն նալայըդ հա-րաքէթինի թայիպ իթտի, վէ Կուէվէրանըն զէնճիրլէ-րինի չէօղտլիքտէն մատէ պաղը հէտիյէլէր իլէ թայթիֆ իյլէտիքի, պու սուրէթլէ մուսաիլէյհին էմսիլէթինէ մաղհար օլարադ, նարվաէզին գուվլէյի ասքէրիյէսի-նէ, վէ էֆըրարընա տայըր մայիւսթը մէվսուգա ալսղ իթմէյէ մուվաֆիադ օլապիլտի:

Նարվաէզ, Գօրթէղ իլէ բէֆիդլէրինի մէնֆի միւս-րիւմէր, վէ Մէքսիգայըլարա գուլու թէատտի իտէն զալիմէր տէյու իլան իթմիշ, վէ հաթտա Սպանեա գը-րալընըն Մէքսիգայըլար ալէյհինտէ օլան Գօրթէղին հարաքեաթընը թայիպ իթտիյինի, վէ քէնտիսինին, Մօնթէղումայը պու թէատտիյաթտէն գուրթարմադ ի-չին կէօնտէրիլայինի կիպիճէ Մօնթէղումայա պիլտիլ-միշ, վէ միւշարիլէյհ տալի պու խայըրը հալտտիսի, քէնտի ատէմէրի վէսայիթի իլէ պիւթիւն մէմալիքին-տէ իլան իթտիքէրէք, ճիւմլէյի Սպանեօլլար ալէյհին-տէ գըյամէ տալէթ իթմիշ իտի:

Գօրթէղ իչին, կիրիֆթար օլտուղու պու թէհի-քէյի միւսհիշէտէն գուրթուլմադ իւղրէ թէքմիլ գուվ-վէյի աղլիյէսինի սէրիան իսթիմալ իլէ, պիր թէտպիրի միւսսիր մէվգըյը իճրայէ վաղ իտէճէք զէման շիմտի իտի. գօմանտար տիւշմէնին գուվլէթինի, վէ Մէք-սիգայըլարըն ֆըրսաթտան պիլ իսթիֆատէ Սպանեօլ-լարըն թաղիդաթընտան գուրթուլմադ իչին Նարվաէզ իլէ պիրլէյէճէքլէրինի, վէ պու սուրէթլէ իքի աթէշ արասընտա գալաճաղընը տիւշիւնէրէք, Մէքսիգատա գալըպ տիւշմէնին վիրուտինի պէքլէմէյի քեարը աղիլ ատտ իթմէտի իսէ տէ, պիր թարաֆտան տալի Մօն-թէղումայը սէրպէսթ պըրադմասը իլէ, օ անէ տէյին էլտէ իտէպիլմիշ օլտուղու մուվաֆիադըյէթին մահվ օլաճաղընը տալի նաղարը տըդգաթա ալտը. իմտի աս-քէրին եարընըն Մօնթէղումանըն մուհաֆաղասը իչին Մէքսիգատա պըրադմայա, վէ նըսֆը տիկէրի իլէ Նար-վաէզին իւղէրինէ հիւճիւմ իթմէյէ գարար վէրտի, վէ իւսթ թարաֆընը պախտա պըրադտը:

Մամաֆիհ մէսէլէյի սիւահլա հալլ ու թէսվիյէ իթ-մէզտէն էվվէլ, Նարվաէզէ միւսալահա թէքլիֆ իտէ-րէք մուսաիլէյհ իլէ իթթիֆադ իյլէմէյի տիւշիւնտի, հաթտա Նարվաէզ իլէ միւնասէպաթ հասըլ իտուպ տա, պու սուրէթլէ մուսաիլէյհին ատէմլէրինտէն պաղըլա-ընը քէնտի թարաֆընա ճէլպ իտէճէյինի տալի իւ-միւտ իտիյօր իտի. իմտի պու իչին թէսվիյէսինի պաշ-րահիպ Օլմէտօյա հէվալէ իթտի, Գօրթէղ, մուսաիլէյ-հին հայիղ պուլունտուղու մէսնէտը բուհանիսի սայէ-սինտէ, իչին սուհուլէթլէ պաշա չըգաճաղընը, եանի Նարվաէզը բարաղըն մէսնէտի բուհանիսինէ ըայէթէն միւսալահայը գապուլ իտէճէյինի տիւշիւնիյօր իտի. ըահիպ Օլմէտօ Նարվաէզ իլէ բուպէրու կէօրիւմէք

մէմուրիյէթի իլէ միւքէլէֆ պուլունտուդտան պաշդա , Նարվաէզին մայէթինտէ պուլունտան վէ Գօրթէզին էսկի տօսթլարը օլան Լուգա Վէլասկուէզ իլէ Անտրէա Տուէրօյա տախի պիրէր մէթուպ կէօթիւրիւյօր իտի : Գօրթէզ պու մէթուպլար իլէ մէրդուման տօսթլարընա պէօյիւք պէօյիւք վատէր իտիյօր իտի :

Նարվաէզ , Օլմէտօյը նէզաքէթսիզէզ գապուլ իտուպ թէքլիֆլէրինի ըէտտ իթտիւքտէն պաշդա , մալիք օլտուղու գուլվէյի ճէսիմէյէ կիւվէնէրէք , պիր գաշ կիւնտէն Գօրթէզ իլէ ավէնէսինին գաֆալարընը տաքէրին էօնիւնէ վազ իտէճէյինի , պիր սուրէթի թէհտիտանէտէ պէյան իլէտի :

Օլմէտօ , միւլայիմանէ վէ մուգնի քէլամլար իլէ մումաիլէյհի իգնա իթմէյէ չալըշպ , պէօյլէ պիր մուհարէպէնին Սպանեա տէվլէթինէ քէք մուզիրըր օլտուղունը , վէ իթթիֆադ իտիլտիյի հալտէ , վաթանըն իսթիֆատէ իտէճէյինի տէրմիյան իթտի իսէ տէ , Նարվաէզ պիր տիւրլի գանմատը :

Բահիպ Օլմէտօ , Նարվաէզի գանտըրմագտան գաթի իւմիւտ իտէրէք , ասաքիլըրն իչինտէն Գօրթէզէ թարաֆկիլըրէր գազանմայա չալըշտը . Նարվաէզ մաղրուրանէ վէ խօտրէսէնտանէ սէօղլէր իլէ վազըթ կէչիրտիյի սըրատա , Օլմէտօ քէնտի ճէրպէզէլի լիսանը , վէ Գօրթէզին սախավէթի սայէսինտէ , զապլիթանտէն հայլըճասընըն , վէ ալէլ խուսուս զաթէն Գօրթէզին տօսթու օլան Անտրէա Տուէրօ նամ զաթըն հիւսնի թէվէճէիւհինէ մազհար օլույօր իտի :

Կուէվարա իլէ ըէֆիլըլէրի տախի Նարվաէզին նէզտինէ ավտէթ իթտիլըլէրինտէ , Գօրթէզին նէզաքէթ ու միւրվէթինի օ տէրէճէ մէտհ ու սէնա իլէտիլէրքի , Նարվաէզ հիտտէթլէնիպ , պիր տահա պու պապ-

տէ քէնտիսինէ սէօղ սէօյլէնմէմէսինի էքիտէն թէնպիհ իլէտի . ֆագաթ տաքէրին գըսմը ալամը ալըգտան աշղա իշթիքեայէ պաշլայըպ , եապանճը պիր մէմալիքտէ քէնտի վաթանտաշլարը իլէ մուհարէպէ իթմէնին նէ գատար մուզիրըր օլտուղունը , վէ Գօրթէզ կիպի պիր գօմանտարը զիլիգթիտարըն Սպանեայա իլէտիյի իւրամէթին ինքեաքը գապիլ օլամայաճաղընը պէյան իթտիլէր . Նիհայէթ իշ օ մէրքէզէ վարտը քի , Նարվաէզ , Գօրթէզի վէ լիւֆէգասընը Սպանեա տէվլէթինէ գարշը ասի տէյու իլան իթտիքտէն մատէ , բահիպ Օլմէտօյը տախի հաքս իթմէք իսթէտի , լաքին Տուէրօնըն ըէճալարը իւզէրինէ նիլէթինտէն վազ կէչիպ , անճագ մումաիլէյհին սէրիան օրտուտան չըգըպ կիթմէսինի էմը իլէտի :

Գօրթէզ , բահիպ Օլմէտօնըն մուվաֆագըլէթսիլըլինի տույտուղունտա , հէման Նարվաէզին իւզէրինէ եիւրիւմէյէ գարար վէրուպ , Մէքսիգա կիպի պէօյիւք պիր շէհրի վէ իմէրաթօր իլէ էլտէ իտիլմիշ օլան խաշինէլէրի , Սլվարատօնըն թահտը գօմանտասընտա պուլունտան եիւզ էլլի նէֆէր ասքէրին մուհաֆագասընա իհալէ իթտիքտէն , վէ պու սէֆէրին տսըլ սէպէպլինի Մօնթէզումատէն կիլլէյիպ , վաթանտաշլարը իլէ միւլադաթ իտէրէք , անլէրիլէ պէրապէր Սպանեայա ավտէթ իտէճէյինի , վէ քէնտիսինէ օլտուղու կիպի , Սլվարատօյա տախի տօսթ օլմասընը Մօնթէզումայա թավսիլէ իլէտիքտէն սօնրա , կիւյա իմէրաթօր հագգընտա էմիլէթի պէրքէմալ իմիշ կիպի կէօրիւնէրէք , վէ ֆագաթ Սլվարատօնըն իհթիրազ վէ ույանըգլըղընա կիւվէնէրէք , 1520 սէնէսի Մայըս այընըն իւք կիւնլէրինտէ Մէքսիգայը թէրք իթտի :

Գօրթէզ , պաշլըճա քէնտի սիւրաթը հարաքէթի-

նէ կիւ վէնտիյինտէն , պէրապէրինէ չօդ աղբըրդ ալ մայրալ անճագ թահտը գօմանտաւընտա պաղը գալան ապէր իլէ պիր գաչ թօր պուլունտուղու հալտէ իլէր-լէմէյէ պաշլատը : Գօմանտար պաշլընա Նարվաէզին սիւ վարիլէրինտէն գօրգտուղու ճիհէթլէ , սիւ վարիլէրէ մուգավէմէթ իտէպիլմէք իչին , բիյատէ ասկէրինի Գի-նանդլա վիլայէթի սէքէնէսինին իսթիմալ իտէկէլտիք-լէրի կիպի , ուղուն վէ գավի մըղրաղլար իլէ թէսլիհ իթտի : Զէմբօալլա շէհրինէ օթուղ միլ գալընճա վէ-րա-Գըրուղ մուհաֆըղը Սանտովալըն մայէթը մէվճու-տէսի իլէ պիրլէշէրէք , ապէրի էքի էիւղ էլլի նէֆէրէ պալիղ օլտու : լաքին պուլնլար ճէսուր վէ պէհատըր ատէմլէր օլտուգլարընտան , տիւշմէնին գուվլէյի ճէ-սիմէսինէ էհէմմիլէթ վիրմէյիպ , միւթլաղա մաղհարը մուղաֆէրիլէթ օլաճագլարընա իման կէթիրմիշլէր ի-տի :

Մամաֆիհ Գօրթէղ , մուխասէմաթա պաշլամաղտան էվլէլ , թէքլիֆի սուլհ իչին Օլմէտօյը թէքրար Նար-վաէզին նէգալինէ կէօնտէրտի իսէ տէ , էինէ պիր հիւս-նի սէմէրէ հասըլ օլմատը , անճագ իքի օրտու արասըն-տա վուգու պուլան մուխասպէրաթ Գօրթէղ հաղգընտա ֆայիտէյի օլտու , զիրա պու մինասիպէթլէ թարաֆ-կիրլէրի կիթտիքճէ չօղալմայա պաշլատը :

Նարվաէզ , Գուպա ճէզիրէսի վալիսի ագրապասըն-տան Վէլասկուէզ տէ Լէօն նամ ճէսուր վէ ալիճէնապ զապիթի , սուհուլէթլէ քէնտի թարաֆընա ճէլպ իտէ-պիլըր զաննը իլէ մուամալլէյհէ կիլլի պիր մէքթուպ կէօնտէրմիշ իտիքի , Լէօն՝ մէքթուպը մէզքիւրի պիր սուրէթըր ալիճէնապանէտէ գօմանտանա թէսլիմ իթտի :

Գօրթէղ զաթէն քէնտիսինէ գայիմաղամ թային իթմիշ օլտուղու պու ալիճէնապ ապէրէ թէշէքքիւր

իթտիրտէն սօնրա , քէնտիսինէ տօսթ գաղանմաղ իչին մուամալլէյհէ Նարվաէզին օրտուսունա կիթմէյէ տայըր էմր վէրտի , զիրա Սանտովալ իլէ պու տէլիգանլընն սատագաթընտան սօն տէրէճէ էմին օլտուղու ճիհէթլէ , հաղգընտա ասլա պիր սուլի զաննէ զահիպ օլմայօր ի-տի :

Վէլասկուէզ Տէ Լէօն իհթիրամաթը ֆայըղա իլէ գապուլ օլունտու իսէ տէ , պիլա բէրվա վէ քէմալի ճէսարէթլէ Նարվաէզին թիքլիֆինի ըէտտ իտէրէք , քէնտիսինի , Գօրթէղ կիպի էմալի նատիր պիր գօման-տարըն ըէֆաղաթընտան էօլիւմտէն պաշգա պիր շէյ ալըրմայաճաղընը պէյան իթտիքտէն սօնրա , ըահիպ Օլ-մէտօ իլէ պէրապէր պիր թագրիպ Նարվաէզին նէզ-տինտէն մուֆարէգաթ իթտիլէր :

Վէ լաքին պու միւլաղաթտէն Գօրթէզին մէմուլ իթտիլի մուհասէնաթ կէօրիւմէյէ պաշլատը . զիրա Նարվաէզին ապէրի Լէօնըն ըէֆաղաթընտա պուլու-նան ասաքիլին իւղէրինտէ պուլունան կիրանաէհա թէզլէնաթտէն գաբըլարաղ , Նարվաէզէ գարշու սի-թէմ վէ հաղարէթ իթմէյէ գալգըրպ , իչին սուլհէն թէսլիլէ օլունմասընը թէքլիֆ իթտիլէր . պուլըն իւ-ղէրինէ Նարվաէզ պիւթիւն պիւթիւնէ հիտտէթլէնէ-րէք , Գօրթէզին պաշընը քէնտիսինէ կէթիրէն էպէօ-յիւք պիր մէսնէտ վէրէճէյինի , վէ աղիմ պիր մէսլաղ իհսան իտէճէյինի ալէնէն վատ իլլէտի , քէղալիք տիւշ-մէնին պիր ֆարսաթ ուղաղա գատար կէլմիշ օլտու-ղունը տալի պիլ իսթիլապար , Գօրթէզին պու ճէսա-րէթլինի քէնտի շալսընա սյըրճա պիր հաղարաթ ատտ իլէ , հէման պու քիւսթաթ ատտէմին ճէզայի սէզասը-նը վէրմէք իւղրէ ասքէրինի իլէրի սիւրաիւ :

Գօրթէղ , տիւշմէնին շէհրտէն տըշարը կէնիշ պիր

օվատա օրտու գուրտուղունը խապէր ալարագ, ասքէ-
րինին նօգասնիյէթինի իքմալ, վէ քէնտի գուլվէթինի
տիւշմէնին գուլվէթինէ միւսաւի խտէճէք օլան մէվ-
զըլար թուլթմայա սայ իտուպ, իճրա իյլէտիյի մանօլ-
րա սայէսինտէ, Գանուասնէհրի իքի օրտունըն արասըն-
տա գալտը, իլք պահար մէվսիմի օլմաղըլա շիտտէթի
պիր եաղմուր եաղըյօր իտի. Նարվաէզին ասքէրի մու-
հարէպէ մէշադգաթլարընա ալըշըգ օլմատըղլարընտան,
վէ տիւշմէնին զաաֆէթինի տէրմիյան իլէ էհէմիլյէթ
վէրմէտիքլէրինտէն, պէյհուտէ եէրէ եաղմուրըն ալ-
թընտա պէքլէտիքլէրինտէն տօլայը շիքեայէթէ պաշ-
լատըլար. պիր թարաֆտան Նարվաէզ տախի Գօրթէ-
զին էօյլէ պիր հէվառէ հիւճիւմէ գըյամ իտէճէյինէ
իհթիմալ վիրմէյուպ, տիւշմէնին հարաքէթինի տըգ-
գաթ իթմէք իւղրէ նէհրին սահիլինէ իքի նէֆէր գա-
րաղօլ նէօլպէթիքլէրի գօյտուգտան սօնրա, ասքէրէ
Ջէմբօալլայա ալտէթ իթմէլէրինի էմր իթտի. Գօրթէ-
զին ասքէրի իսէ սու թուֆանը կիպի եաղմագտա օլան
եաղմուրըն ալթընտա քէմալի սէպաթ վէ մէթանէթլէ
հիւճիւմ գօմանտաընա պէքլէյօր իտի, Գօրթէզ, կէ-
րէք քէնտի ասքէրինին պու ճէսարէթինտէն, վէ կէրէք
տիւշմէնին միւսամէհաթընտան պիլ իսթիֆատէ, տիւշ-
մէնի պիւթիւն պիւթիւնէ շաշըրթմագ իչին կիճէլէյին
հիւճիւմէ գարար վէրտի, վէ ասքէրէ իսթապէն իյրատ
կյլէտիյի միւէսսիր պիր նութգըն իսթամընտա քէմալի
շէվգ իլէ ալղըշլանտը.

Պատէհու Գօրթէզ ասքէրի իւշ ուֆագ ֆըրգալա-
րա թագսիմ իտէրէք, պիրինճի ֆըրգա Սանտօլալըն
թահաը գօմանտաընա վէրիլտի. պու ֆըրգա տիւշմէ-
նին թօրլարընը զապթ իտէճէք օլտուղունտան, պիլ
չօգ պէհատըր ասաքիր վէ զապթմանտէն իպարէթ ի-

տի, հաթտա սօնրատան Բէրու մէմալիքինի զապթ ու
թէսիլը իտէն Բիզարօս նամ զապթ տախի պու ֆըր-
գանըն տախիլինտէ պուլունույօր իտի. Իքինճի ֆըրգա
Գրիստօլալ տէ Օլիա նամ ճէսուր պիր զապթիթէ իհալէ
իտիլտի քի, պու տա՝ Նարվաէզին պուլունտուղու գու-
լէյէ հիւճիւմ իտէճէք իտի. էն աղըրգ օլան իւշիւնճի
ֆըրգա իսէ պիղզաթ Գօրթէզին եէտը իտարէսինտէ օ-
լուպ, լաղըմ կէլէն ճիհէթին իմտատընա գօշաճագ ի-
տի. ասաքիր պօղաղարընա գատար սույա պաթըպ
լաէնգաթի եաղան եաղմուրլարտան եիւքսէլմիշ վէ
ճօշմուշ օլան նէհրի կէլէրէք, սահիլէ վասըլ օլուր օլ-
մաղ սուր սուս իլէրլէմէյէ պաշլատըլար, ասաքիրին
հեր պիրի պիր գըլըճ, պիր խանչէր, վէ պիր տէ ու-
ղուն մըզլագ իլէ միւսէլլահ իտիլէր.

Նէհրին գըյըսընտա Նարվաէզին պըրագաղը
նէօլպէթիքլէրտէն պիրի էսիր իտիլտի, ֆագաթ տիկէ-
րի գաշըպ ալէլ աճէլէ քէյֆիլէթի Նարվաէզէ պիլտիր-
տի, Նարվաէզ, մէրգումը րիւյա կէօրմիւշ զաննը իլէ
սէօղլէրինէ ինանմագ իսթէմէյօր իտի. Գօրթէզ իսէ
քէմալի սիւրաթլա վէ ֆագաթ պիր սուրէթը միւնթա-
ղամատէ իլէրլէյէրէք, եարը կիճէտէն պիր աղ սօնրա
հիշ պիր միւմանաաթ կէօրմէքսիլին Ջէմբօալլայա վա-
սըլ օլտու, վէ տէրհալ Ներվաէզին պուլունտուղու վէ
թօրլար իլէ թահքիմ իթտիլմիշ օլտուղու բուլթա-
նէյէ հիւճիւմ իյլէտի. պու հիւճիւմ օ գատար սէրի
վէ օ տէրէճէ նակէհանի օլտու քի, պիր գաշ թօր ա-
թըլտըրգտան սօնրա, Սանտօլալ թէքմիլ իսթիհքեամը
զապթ իյլէտի.

Իհթիլաթըղըրը գատար ճէսարէթի օլան Նար-
վաէզ տէրհալ սիւհահ սարըլըպ ասքէրինի բուլթա-
նէնին նէրտիւպանը իւղէրինէ տիղտիլէրէք Սանտօլալ

մուգավեճեթէ պաշլատը, Սանտովալ ասքերի իլէ պէ-
րապէր դուտուրմուշ արսլան կիպի քէմալի շէճաթէ
տէօյլաշտի իսէ տէ, տիւշմէնին քէսրէթինէ թահամ-
միւլ իտէմէյէրէք ըիւճաթ իյլէմէքտէ իքէն, Օլիտ
պիրտէն պիրէ մուճաիլէյհին եարտըմընա գօշտուղու
կիպի, Գօրթէզ տախի պիղզաթ եալլըն գըլըճ Նար-
վաէզին իւզէրինէ սալտըրմասըյըլա, տիւշմէն տայա-
նամայարագ իշէրի շէքիլմէյէ մէճպուր օլտու:

Պու ըիւճաթտէն քէսպը ճէսարէթ իթմիշ օլան
Գօրթէզին ասքերի, պինանըն գաբուսընը գըրմայա
սավաշմագտալար իքէն, Օլիտին ասքերլէրինաէն պիրի
բութխանէնին իւզէրինտէ տամ մէգամընտա էօրթիւլ-
միւշ օլան գամըլարը թութուշտուրտուղընտան, Նար-
վաէզ տըշարը չըգմայա մէճպուր օլտու քի, հէման օ
սըրատա կէօղիւնէ պիր մըղրագ տարպէսի իսապէթ ի-
տէրէք «Սման էօրթիւմ» Տէմէսի իլէ եէրէ տէվրիլմէսի
պիր օլտու, վէ տէրհալ թութուլուպ զէնճիլէ վու-
րուլտու:

Պու հէվատիս տույուլուր տույուլմագ ասքերին
ճէսարէթի գալմայըպ սիւահլարընը թէրք իթտիլէր.
Տիէկօ Վէլասկուէզ թէքմիլ գուվլէթի իլէ պէյհուտէ
եէրէ ասքերի մուգավեճեթէ տավէթ իտիյօր իտի.
Նարվաէզտէն ալընան թօբլար պիղզաթ քէնտիլէրինէ
գարչու իսթիմալ օլունարագ տիւշմէն պիւսպիլթին
միւնհէզիմ օլտու, վէ Տիէկօ Վէլասկուէզ տախի տի-
կէր զապըթան իլէ պէրապէր թէսլիմ օլմաղա մէճպուր
օլմաղըլա, կէրէք պուսլարըն, վէ կէրէք Նարվաէզին
էմիլ մուհաֆաղասը Սանտովալա իհալէ իտիլտի քի՝ կէ-
րէք անլէրին վէ կէրէք իստէրայի սայիլէնին եարալա-
րընլն թէտալիսինէ սայ իյլէտի:

Գօրթէզ, քէնտիլինի թանըթմայարագ էսիրլէրի

կէօրմէյէ կիթաի. զիրա մալիք օլտուղու հըսսըյաթը
նաղիքէնէսի իքթիզասընճա, մաղլուպ տիւշմէնին քէ-
տէրինի արթըրմագ իսթէմէյօր իտի. լաքին ասքերին
քէնտի հազգընտա կէօթէրտիլէրի իհթիրամտան քիմ
օլտուղու անլաշըլարագ, Նարվաէզ մուճաիլէյհէ.

— Պէնի, էլինիլէ տիւշիւրէն թէսատիւֆի, ֆէվ-
դէլատէ պիր վագաա կիպի թէլագգը իթմէլիսինիլ,
տէմէսի իլէ, Գօրթէզ ճէվապէն.

— Տօթուլմ, հէր հալտէ ճէնապը Հագգա թէ-
շէքքիւր իթմէլիլիմ, ֆագաթ պիլա զուրուր շու գա-
տարընը տա տէլէպիլիլիմ քի, պու մէմէքէթտէ իճ-
րա օլունան հարիգ իւլ ատէ շէյլէրէ նիսպէթէն, գա-
ղանտըղըմը պու մուղաֆֆէրիլէթ, վէ սիլին էսիր
տիւշմէնիլ բէք ճիւզվի վէ բէք էհէմմիլէթսիլ պիր
հալտէ գալըր, տէտի:

Սըթըգ մուխասէմաթ խիթամ պուլմուշ օլմաղը-
լա, Գօրթէզ ասքերի պիր ալայ թէրթիպ իյլէյիպ զա-
պըթանը իլէ էօրիւշտիւքտէն սօնրա, Գուպա վալիսինին
իլէ վագըֆ օլմամասը իշին Նարվաէզտէն մատէ պիլ-
ճիւմէ էսիրլէրի սէրպէսթ պըրագտը, վէ տօնանմատա
պուլունանլարըն գալպէրինի գաղանմագ ֆիքրի իլէ
ղապիթանտան պիրինի սահիլէ կէօնտէրտի. պու մու-
հարէպէտէ Գօրթէզ իքի ասքեր զայպ իթտի. Նարվա-
էզին օրտուսընտան իսէ պիր չօգ եարալըլարտան պաշ-
դա օն պէշ նէֆէր իլէ իքի զապիթ թէլէֆ օլմուշ իտի.
Պու մուղաֆֆէրիլէթտէն Գօրթէզ մանէն վէ մատտէ-
թէն հայլըճա իսթիֆատէ իթմիշ օլտու:

Պիր գաշ սաաթ ըահաթ իտիլտիքտէն սօնրա, Գօր-
թէզ պիլճիւմէ մաղլուպլարը ճէլպ իլէ, իսթէյէն քէն-
տի խըտմէթինէ կիրուպ իլէրուտէ թէհիլէքէլէր իլէ գա-
ղանըլաճաղը շան ու շէրէֆէ հիսսէտար օլմայա, վէ

խթմէյէն , Գուպա ճէղիւրէսինէ ավտէթէ սէրպէսթ օլտուղունը պէյան խտինճէ , Նարվաէզին բէք զիյատէ թարաֆկիրլէրի պուլունան պիր գաչ քիչիտէն մատէ , ճիւմէսի մէմունէն Գորթէզին մայէթինտէ պուլուն-մայը արզու իթտիլէր :

Պալատէ իֆատէ օլունտուղու կիպի 1520 սէնէսի Մայըսընըն եիրմի եէտինճի կիւնի գաղանըլան պու-մուղաֆֆէրիլէթ սայէսինտէ , Գորթէզ 100 նէֆէր սիւ-վարիլէ , պիր չօգ բիյատէ նէֆէրաթընա վէ քիւլլի-յէթլի էրզագ ու մուհիմմաթը հարպիլէյէ մայլէր օլ-տու : շէյլէ քի թահարը գօմանտաթընտա պին նէֆէր Սպանեա ասքէրի պուլունուպ , պունյարը իսթէտիլի մահալէ սէվգ իտէպիլիր իտի : իշթէ Գորթէզ կէրէք քէնտի գուվլէյի ազլիլէսի իլէ թէրթիպ իլլէտիլի տէ-սիսէլէր , վէ կէրէք Նարվաէզին զապըթանը խըյանէթ-լէրի սայէսինտէ պէյիւք վէ մուհագգագ պիր թէհլի-քէտէն գուրթուլտուգտան պաչգա , մըգտարը քեաֆի պիր գուվլէյի ասքէրիլէյէ տախի մալիք օլապիլտի :

16

Մէսիգալըլարըն գըյամը :

Գորթէզ , Մէքսիգալըլարըն տէհչէթինի մուճիպ օլմամագ իւզրէ , թէքմիլ գուվլէյի ասքէրիլէսի իլէ շէհրէ կիրմէք իսթէմէյօր իտի իսէ տէ , պու ֆիքրինի սէրիան թէպտիլ իթմէյէ մէհպուր օլտու : զիրա Նար-վաէզին մաղուպիլէթինտէն պիր գաչ կիւն սօնրա , Մէքսիգալըլար Գորթէզին շէհրտէ պըրագ մըշ օլտու-

ղու Սպանեօլլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրէք անլէրի օլտուղլարը եէրտէ մուհասէրէ իթմիլէր , հաթտա Սպանեօլլարտան եէտի քիչի տէ թէլէֆ իտիլմիշ իտի : Գորթէզ պու խապէրը ֆէլաքէթալլէրտէն բէք զիյատէ մահլուն վէ միւթէստիր օլարագ , Մէքսիգատա պու-լունան իյիտ ըէֆիլլէրլինին ումումէն թէլէֆ օլաճագ-լարընա շիւպհէսի գալմայըպ , հէման եօլա չըգմաղա հաղըրլանմալարընը ասքէրէ էմր իթտի :

Ջէմրօալլատան եօլա չըգտըղը ապչամ Մօնթէ-ղումա թարաֆընտան պիր հէյէթը սիւֆէրա կէլտի : Մօնթէղումա , էլլիլէրի վասէթասը իլէ Ալվարատօյը պու վագաայի մուէլլէմէնին վուգուինէ սէպէպ առտ ի-տէրէք , մումաիլէյհ հագգընտա աճը աճը չիքսայէթ-լէր իտիյօր իտի : Գորթէզ եէքտիկէրէ մուխալիֆ օլան պու խապէրլէրտէն , իսեանըն էքէյիճէ պէյիւք օլա-ճաղընա գանաաթ կէթիրտի : վագաա տա իշ բէք ա-ղըր պիր հալ քէսպ իթմիշ իտի , զիրա Մէքսիգալըլար Գորթէզին մուֆարէգաթընտան սօնրա , կէրէք մէմիէ-քէթլէրինի վէ կէրէք իմքէրաթօրլարընը , պու եապան-ճըլարըն բէնչէյի զուլմունտան գուրթարմանըն վագթը կէլմիշ զանըր իլէ , եապանճըլարըն այրըմըշ վէ իքիլէ պէօլլունմիւշ օլան գուվլէթինի այրը այրը վուլուպ թէլէֆ իթմէք ֆիքրինէ տիւշտիւլէր : Սպանեօլլար քէն-տի զաաֆէթլէրի ճիհէթլէ , ֆէնա հալտէ մուղթարըպ օլույօրլար իտի , Ալվարատօ իսէ իհթիլաթլը տալրա-նըպ պու թէհլիքէնին էօնիւնի ալմաղա սայ իտէճէք եէրտէ , պիլաքիս աթէչի իսեանըն սէրիան բարլամա-սընա սէպէպիլէթ վէրմիշ իտի :

Նասըլքի տէմիշիլ , Ալվարատօ հատտը զաթինտէ իյիտ , սէպաթլը վէ գօրգու բէրվա պիլմէյէն պիր զա-պիթ իտի իսէ տէ , քէնտի պաշընա պիր ահալլիլի ի-

տարէ իտէպիլմէք խասսէյի մուհիմէսինտէն մահրում
օլմաղըլա, Մէքսիգալըլարտան չօղունըն հիւսնի թէ-
վէճճիւհինն ղայալ իթմիշ իտի. էլճասըլ Ալվարատօնըն
թարիգի Գօրթէղին իթիխաղ իթտիյի մէսլէքին աքսի
օլուալ, եերլիլէրի թահտը թէպալիյէթտէ սաղլամադ
իշին եալընըլ ճէպը ու շիտտէթ իսթիմալ իթմէյի պի-
լիւ իտի. մումաիլէյհ Գօրթէղին մէսլէքինէ սալիք օ-
լարադ թէտապիլի աղիւսնէ վէ մուլայիմանէ իլէ էր-
պապը իսթիլալը թէսքինէ սայ իլէ, էն սօնրա շիտ-
տէթ իսթիմալինէ գալգըլաճադ եերտէ, կիւյա պիւր
ան էվվէլ ալաղլանմալարընը արղու իտիյօր իմիշ կիպի
հալլէրտէ պուլունարադ, իշպու վադապի մուէլլէմէ-
նին վուգուինէ սէպէպ օլտու.

Պու էսնատէ Մէքսիգալըլարըն ինտինտէ բէք միւ-
թէպէր վէ մուգատտէս աատ օլան ճէնկ իլահը եօր-
թուսը օլմաղըլա, ահալի պէր վէճհի միւթատ պէօյիւք
բութխանէնին կէնիշ հալիսինտէ թօրլանըլ իճրայի ա-
յին իթմէքտէ իտի. ասըլգատէլէր, Մօնթէղումանըն
տախի պու բուհանի շէնիքտէ հաղըր պուլունմաղընը
Ալվարատօտան թալէպ իթմիշլէր, վէ Ալվարատօ մէր-
գումանըն թէքլիֆինն ըէտտ իթտիյինտէն, ֆէնա հալ-
տէ հիտտէթլէնմիշլէր իտի. մամաֆիհ ահալի օյնայա-
րադ վէ բուհանի պէսթէլէր օգույարադ իճրայի ալին
իթմէյէ պալլատըլար. պու էսնատէ Ալվարատօ ճատտէ
եօլլարըն աղղընը թութմուշ իտի. մումաիլէյհ, ասըլ-
ղատէկեանըն թէղեինաթը կիրանպէհասընտան թահ-
րիք օլունարադ, վէ իսթիլալէ ճիւրաթ իտէնլէրի պիւր
տարպէյի նակէհանի իլէ մահվ իթմէք ֆիքրինէ տիւ-
շիւալ, ասքէրինէ սիւհասըլ ահալինին իւղէրինէ հիւ-
ճիւմ իթմէլէրինն էմր իլլէտի.

Տէրհալ քէմալի տէհշէթլէ մուհաճէմէյէ պալլա-

նըլըպ, Մէքսիգալըլարտան բէք չօղու թէլէֆ օլտու,
վէ անճադ պիւր մըգտարը բութխանէնին իւղէրինտէն
գալարադ եաղընտա պուլունան պինալէրին տամլարը-
նա իլթիճա իթտիլէր.

Սպանեօլլարըն պու խըյանէթ վէ մէրհամէթսիդ-
լիքլէրի ահալիյի գուտուրթտուգճա գուտուրթտըգտան
պաշգա, ճիւլար շէհիրլէրինտէքի ահալի տախի պէրայի
ինթիգամ քէմալի հիտտէթ ու շիտտէթ իլէ Սպանեօլ-
լարըն պուլունտուգլարը մահալէ հիւճիւմ իտէրէք գա-
լանըն պիւր գըմընը երգտըլար, վէ ապքէրէ ալըտ օլան
ղահրէ անպարլարընը աթէշէ վէրտիլէր. Պիւ աղ սօնրա
պու հիւճիւմ միւնթաղամ պիւր մուհասէրէ շէքլինն ա-
լըպ, ահալինին տէհշէթամիդ հիւճիւմլէրի, Սպանեօլ-
լարըն մէյուսանէ վէ շէհիանէ մուգալլէմէթլէրինէ միւ-
սալի կէլիյօր իտի.

Գօրթէղ, Մէքսիգատարի Սպանեօլլարըն պու հալի
եհսիշթիմալինտէն խապէրտար օլունճա տէրհալ եօլա
շըղտը, վէ քէմալի սիւրաթլա թըլասգալայա վասըլ օ-
լուալ, եերլիլէրտէն մայէթինէ իքի պին քիշի տախի ա-
լարադ Մէքսիգա մէմալիքինէ կիրտի. հէր թարաֆտա
Սպանեօլլար ալէյհինտէ խուսումէթ հիւքմ իթմէյէ
պալլամըշ, վէ շէհիրլէր թէքմիլ պօշանմըշ օլմաղըլա
երղադ վէ միւհիմմաթ գալմամըշ իտի. Նիհայէթ իւլ
էմր Յունիսին եիրմի տէօրտիւնտէ Մէքսիգայա կիրտի,
ահալիտէն հիշ քիմնէ իսթիգպալինէ կէլմէյօր իտի, հէր
թարաֆը տէհշէթամիդ պիւր սիւքիւթ իսթիլա իթմիշ
իտի.

Գօրթէղ, օ անէ գատար իթթիխաղ իթտիյի մէս-
լէքին աքսինէ հարաքէթ իտէրէք, Մօնթէղումայը զի-
յարէթէ կիլթմէտի, վէ միւշարիլէյհին՝ մաղհար օլտու-
ղու մուգաֆֆէրլիյէթի թէպրիք զըմնտա Գօրթէղին

նեղտինե կելտլյինտե , մուամաիլէյհ քէմալի հաղարեթլէ արգասընը կէօթէրիպ խմբերաթօրըն սէօղլէրինե ճէվապ վերմէք իսթէմէտի :

Գօրթէզ , Սլվարատօյը ճէլպ իլէ քէնտի զայպուպէթի էսնասընտա իթթիսազ իթտիլի մէսլէքին հիսապընը թալէպ իթտի : Սլվարատօ՝ Մէքսիգալըլարըն Ըսպանեօլլարը քեամիլէն թէլէֆ իթմէք նիլէթինտէ օլտուգլարընտան պահս իլէ , իշին էօնիւնիւ ալմագ իշին էվլէլէն տալրանըպ հիւճիւմ իթմէյէ մէճպուր օլտուղունը տէրմիյան իտէրէք , քէնտիլի միւտաֆաա իթտի իսէ տէ , Գօրթէզ մուամաիլէյհին հարաքէթինի թալիպ իլէ ասլա թագտիր իթմէտի : հալ պուքի Մէքսիգայա ավտէթ իտէլիտէն պերի քէնտիտէ թալլընը տէյիշտիրիպ , ասըլզատէ կիրուհընա տայիմա հաղարաթ իթմէքտէն կերի տուրմայօր իտի :

Մէքսիգալըլար իսէ , պու հալլէքտէն գուտուրմուշ ճանալարը կիպի հիտտէթլէնէրէք ճիւմլէթէն սիլահա սարըլմալարը իլէ , էօյլէ շիտտէթլի պիր ճէնկ ու ճիտալ պաշլատըքի , միւթլադա պիր թարաֆըն քեամիլէն մահվ օլմասը իլէ իսթամ պուլաճագ իտի :

Գօրթէզ , Մօնթէղումանըն գէվճէսի իլէ տիկէր պազը ասըլզատէկեան գարըլարընը զապիթանտէն պիրինէ թէվլտին , թագուպա շէհրի բէյիսինէ կէօթիւրմէյի էմր իթմիշ իտի , ֆագաթ մէրդում զապիթ ճանը աղղընա կէլմիշ օլտուղու հալտէ ավտէթ իլէ , միւճիւղէ նէվլինտէն օլարագ էօլիւմտէն գուրթուլտուղունը վէ թէքմիլ ահալինին սիլահլանմըշ օլարագ Սպանեօլլար իւղէրինէ կէլմէքտէ օլտուգլարընը իսպէր վէրտի :

Գօրթէզ տէրհալ պիր պէօլիւք առքեր սէվի իթտիքի , պունլար կիւճ հալ իլէ շէհրին մէյտանընա վասըլ օլապիլտիլէր : ումում ահալի շէհրին մէյտան-

լարընը վէ խանէլէրին տամլարընը իշղալ իլէ առքերին իւղէրինէ եաղմուր կիպի թաշ վէ օգ եաղտըրտրգլարընտան , պէօլիւք հայլըճա թէլէֆաթ վէրտիքտէն սօնրա կիւճ հալ իլէ եէրլէրինէ վասըլ օլապիլտիլէր :

Պունընլա Մէքսիգալըլար օ անէ գատար պէնիլի պէշէրին մա ֆէվղընտա զանն իթտիքլէրի եապանճըլարըն տա մաղուպ օլապիլէճէքլէրինէ տայըր գանաաթ հասըլ իտէրէք , իքինճի կիւնի աղըն աղըն Սպանեօլլար իւղէրինէ հիւճիւմէ գօյուլտուլար : մահսուր օլանլար եէրլէրին հիտտէթ ու շիտտէթինտէն կիրիֆթարը խէվի ու տէհլէթ օլմուշլար իտի : վագաա եօլլարըն աղղընա վաղ իտիլէն թօբլար , հէր պիր ավթէշտէ եէրլէրինտէն պլինլէրճէսինի եէրէ սէրմէքտէ իտիլէր իսէ տէ , մուհաճէմէնին շիտտէթի ասլա խաֆիֆլէնմէտի : զիրա էօլէնլէրին եէրինէ անդարիպ տահա ճէսուրլարը գայըմ օլարագ իլէրլէյօրլար իտի , էօյլէքի Գօրթէզ թէքմիլ գուվվէթի վէ առքերինին թալիմի իլէ իշէրիյէ կիրմէլէրինի անճագ մէն իտէպիլիյօր իտի :

Մէքսիգալըլարըն գուտուրմուշ ճանալարը կիպի իպրագ իթտիքլէրի պու ճէսարէթլ ֆէվղէլատտէտէն , էն ճէսուր առքերլէր պիլէ կիրիֆթարը տէհլէթ օլտուգլարը կիպի , հէլէ նարվաէղին բէֆիգլէրի պիւս պիւթիւն տիւշարը հայրէթ օլարագ , Գօրթէզին օրտուսընա կիրտիքլէրինէ պլին տէֆա բէշիման օլտուլար :

Գօրթէզ իսէ պու հալտէ պիլէ իթիտալը տէմինի զայպ իթմէյէրէք , սօն պիր թէտպիր իլէ պու թէհլիքէտէն գուրթուլմագ իսթէտի , վէ առքերին շէճաաթընը ույանտըրմագ ֆիքրի իլէ ավթմըշ նէֆէրիք պիր պէօլիյին պաշընա կէշէրէք տիւլմէնի կերիյէ բիւսկիւրթտի :

Մէքսիգալըլար , ճանալարքեարի սէպաթլարը իլէ

Գործեղին ճեարեթ ու շեճաթընը թատիլ իտեմէ-տիլէր . մուսաիլէյն տիւշմէնէ , քէնտիլէրինտէն ասլա գորգմատըղընը կէօսթերմէք ֆիքրի իլէ ասքերէ պիր իրիննի մուհաճէմէյէ հաղըրլանմալարընը էմր իթաի . ֆաղաթ իլք հիւճիւմտէ ասքերին թաշ վէ օգլարտան հայլըճա զարար կէօրտիւքլէրինի նազարը տըգգաթա ալարագ , հէր պիրի օթուզար քիչի իսթիապ իտէր , իւղէրլէրի գալըն թահտալար իլէ մէսթուր տէօրթ ա-տէտ պիր նէվի օտուն գուլէ եաբտըրտը , թէքէրլադ իւղէրինտէ հարաքէթ իտէն պու գուլէլէրին եանլարըն-տա թիւֆէնկ աթմագ իչին տէլիքլէր աշըմըշ իտի : Գործեղ , պու գուլէլէրին իչինտէ մըգտարը քեաֆի ասքեր սօգտուգտան սօնրա , իքի պին թըլասգալա ասքերի իլէ քէնտի ասքերինին պաշընա կէշէրէք կի-ճէլէյին իլէրլէմէյէ պաշլատը :

Լէյլէյի մէգքիւրէտէ գօյու գարանլըգ , վէ հէր թարաֆտա տէրին պիր սիւքիւթ հիւքմֆէրմա իքէն , նակէհան տէհշէթամիզ վալէյլալար վէ կիւրիւլթիւլէր իշիտիլմէյէ պաշլատը . մուհարէպէյէ ամատէ օլան Մէքսիգալըլար , Սպանեօլլարըն մուհաճէմէսինէ պէք-լէմէյէրէք քէնտիլէրի հիւճիւմէ գօյուլտուլար քի , թա-րիֆի զայրի գապիլ տէհշէթիւ պիր գըթալ պաշլատը . թարաֆէյն ինթիզամլարընը մուհաֆաղա իտիյօրլար ի-տի , լաքին Մէքսիգալըլար քիւլիւյէթիլ թէլէֆաթ վէրաիքլէրինի կէօրէրէք , տէրհալ եօլլարըն իւղէրին-տէ եաբըլան իօթիհքեամլարըն արգասընա չէքիլիպ , շիտտէթլէ մուգալէմէթէ տէվամ իթաիլէր :

Թօրլար , հէր եայլըմ աթէշտէ անլէրի տաղըթ-մագտա իտի իսէ տէ , կէրի կէրի չէքիլէրէք թէքրար եանաշըգ գօլար թէշքիլ իթմէքտէ իտիլէր , զայէթ ալչադտան օգ աթտըգլարընտան , միւնթաղամ սու-

րէթտէ ըիւճաթլարընտան , վէ ինթիզամլարընը պօղմա-յարագ մէվըլարընը մուհաֆաղա իթաիքլէրինտէն , մահիր պիր էլին գօմանտասընտա օլտուգլարը անլա-շըլըյօր իտի :

Միւթէհարրիք գուլէլէր՝ էվիլէլ էմիրտէ Մէքսի-գալըլարը բէք չօգ գօրգութտըլար իսէ տէ , ֆաղաթ սօնրատան տամլարա իրի իրի թաշ բարչարը չըգարըպ , քէմալի մէհարէթլէ գուլէլէրին իւղէրինէ աթարագ բարա բարչա իթաիլէր :

Մուհարէպէ պիւթիւն կիւն տէվամ իտուպ Մէք-սիգալըլարտան բէք չօգ ատէմ թէլէֆ օլտուղու կի-պի , չէհրին պիր գըսմը տա եանտը , ֆաղաթ Սպան-եօլլարտա տօղրամագտան եօրուլմագտա , վէ տայիմա եէնի կէլէն ասքերին , էվիլէլքիլէրինտէն զիյատէ շիտ-տէթլի վէ լաէնգաթի հիւճիւմէրինէ մուգալէմէթէ մէճպուր օլմագտա օլուպ , թապ ու թագաթտէն տիւշ-տիւլէր , վէ նիհայէթ կէրի չէքիլմէյէ մէճպուր օլտու-լար . պու մուհարէպէտէ Սպանեօլլարտան օն իքի նէ-ֆէր թէլէֆ օլուպ , ալթմըշ քիչիտէ եարալանտը , քէ-զալիք Գործեղ տախի էլինտէն մէճրուհ օլմուշ իտի :

Իշթէ օ զէման գօմանտար Մէքսիգալըլարը թահ-գիր իթաիլինէ նէ պէօյիւք խաթատէ պուլունմուշ օլ-տուղուընը անլատը , վէ ճէպրէն չէհիրի զապթ իթմէք միւմքին օլմայաճաղընա գանաաթ կէթիրտի . վէ էրզա-գըն ֆըգտանը իլէ վաղիյէթիւնին տիւշարը թէհիլքէ օ-լաճաղընա շիւպհէսի գալմատը , պիր թարաֆտան տա-խի պիր սէնէյէ եաղըն գան թէր տէօքէրէք պիր տէ-րէճէյէ գատար թահտը թէէսիրինէ ալտըղը Մէքսի-գայը թէրք իթմէք մատտէսի , քէնտիսինէ բէք աղըր կէլիյօր իտի . տիկէր թարաֆտան ըիւճաթ իթմէք տա-խի թէհիլքէլի իտի իսէ տէ , եինէ էն էհվէնի իտի , իշ-

Թէ Գօրթէզ պու մուլահաղաթ իլէ մուղթարը պ իքէն ,
Մօնթէզուամանըն իրայէ իյէտիյի պիր Թէտպիր սայէ-
սինտէ պու չար մէվճէյի ըզթըապտէն տախի խէլաս
օլապիլաի :

Իմբէրաթօր , երևքսէք պիր գուլէտէն Մէքսիգա
ասքէրինին՝ քէնտի պիրատէրի իլէ պազը նուֆուգքեար
ըէյիսլէրի Թահար դօմանտասընտա օլարադ տէօյիլ շ-
տիւքլէրինի , վէ Թագըմ Թագըմ Թէլէֆ օլտուգլարը-
նը Թէմաչա իտուպ , պու գըթթալըն նէթիճէսի օլա-
րադ Մէքսիգանըն քեամիլէն խարապ օլտադընը ,
քէնտի Թահա ու Թաճընը վէ պէլքի տէ հայաթընը
ղայպ իտէճէյինի տիւչիւնէրէք , Գօրթէզէ կէրի չէ-
քիլմէսինի նասիհաթ իլէ :

— Կէրէք սիզին վէ կէրէք պէնիմ խայըմ իչին
պունտան պաշգա չարէ եօգ տըր , շիմտիյէ գատար
սիզին սէպէպլինիլէ չէքտիլիմ մէշադգաթէ մուգապիլ
օլարադ , պու ֆէտաքեարլըզը գապուլ իթմէնիլ իյ-
ճապ իտէր , զիրա սիլ կիթտիքտէն սօնրա պէն իտա-
րէյի հիւքիւմէթի էլիմէ ալմայա , վէ Թաճ ու Թահ-
տըմ կէօլ տիքէնիլէրի Թէէտիպ իթմէյէ միւգթէտիլ
օլապիլիլիմ , տէմէսի իւզէրինէ , Գօրթէզ , իմբէրաթօ-
րըն պու Թէքլիֆինտէն պիլ իսթիֆատէ , իմբէրաթօր
ահալինին Թէարրուզընը մէն իտէրսէ , վէ Մէքսիգա-
լըլար Թէրքը սիլահ իտէրլէրսէ , քէնտի տէ հիչ պիր
քիմէյէ զարար վէրմէքսիզին շէհիրտէն չըգաճաղընա
սէօլ վէրտի , Մօնթէզուամ , Գօրթէզին պու Թէքլիֆի-
նի մէմուռնէն գապուլ իտուպ , Թէպաասընըն հիտտէ-
թինի Թէսկին՝ վէ մուհաճէմէլէրինի մէն իթմէյէ հա-
զըրլանտը :

Մօնթէզուամըն մուգույի վէճարը . - Բուքիսանէ
սէրուիսիսէ սէհէթի պիր մուհարէպէ

Սապահ օլուր օլմազ Մէքսիգալըլար՝ Թօրլարըն
իյրաս իյլէտիքլէրի խասարաթէ դաթան էհէմիլէթ
վէրմէյէրէք , էվէլքինտէն տահա զիյատէ պիր շիտ-
տէթլէ մուհաճէմէյէ սլաշլատըլար , Թամ պու սըրա-
տա Մօնթէզուամ , իմբէրաթօրուգ հարմանիսի արգա-
սընտա օլտուգու հալտէ դալանըն իւզէրինտէն Թէ-
պաասընա կէօրիւնտի , Մէքսիգալըլար (Հաչա սիւմմէ
հաչա) Սպահ կիպի բէրէսթիշ իթտիքլէրի իմբէրաթօրը
կէօրտիւքլէրինտէ տէրհալ սիլահլարընը էնտիլիպ եէրէ
գալանտըլար , Մօնթէզուամ պիր նութգ իյրատ իտէ-
րէք , Թէրքը մուխասէմաթ իթմէլէրինի , վէ Սպանիօլ-
լար շէհիրտէն չըգաճաղընտան , ըլիւճաթլարընա
մանի օլմամալարընը , վէ պիր կէօնա զարար վէրմէմէ-
լէրինի էմի ու Թէնպիհ իթմէյէ պաշլատը :

Իմբէրաթօրըն նութգընը էյիճէ անլամագ իւզրէ
գալայէ Թէգարրուպ իթմիշ օլան տաըլլատէլէր , ճէ-
վասլէ միւռարաթ իտէրէք , Սպանիօլլարը քեամիլէն
մահվ իթմէք իչին եէմին իթմիշ օլտուգլարընը , վէ ի-
լահլարըն եարտըմը իլէ անգարիպ մուհարէպէնին խի-
թամ՝ պուլաճաղընը պէյան իթտիլէր իտէ տէ , Մօն-
թէզուամ կէօնա կէօն սէպէպլէր իրայէ իլէ գալպլէ-
րինէ գօրգու պըրադարադ Թէրքը սիլահ իթմէլէրինէ
չալըշտը :

Լաքին Մէքսիգալըլար օ տէրէճէ հիտտէթլէնմիշ

վէ գուտուրմուշար իտի քի, միւշարիւէյհին հազգըն-
տա պօրծլու օլտուգլարը բայէթ ու իհթիրամը պէր
թարաֆ իլէ, հէր եանտան իշթիքեա վէ լանէթ սէ-
տալարը իշիտիւմէքլէ էֆէնտիլէրինի ալչադ վէ գօրգադ
տէյու թահքիր իթմէյէ պաշլատըլար, վէ հիտտէթ ու
շիտտէթլէրի օ տէրէճէյէ վարաք քի, միւշարիւէյհին
իւզէրինէ եաղմուր կիպի օդլար վէ թաշլար եաղտըմա-
յա գատար ճիւրաթ իթտիլէր, էօյլէ քի Սպանեօլլար
քէնտի գալգանլարը իլէ կիւճ պէլա Մօնթէղումայը
մուհաֆազա իտէպիլիօրլար իտի.

Մամաֆիհ պէտպահտ Մօնթէղումա, մուհիք սու-
րէթտէ եարալանարադ եէրէ տէվրիլտի, Մէգսիգալըլար
իրթիքեապ իլլէտիլէրի պու ճինայէթին իւզէրինէ, նա-
կէհան պիր ուճտան տիկիր ուճա կէչէրէք, թարիֆի
ղայրի գապիլ պիր տէհէթէ կիրիֆթար օլարադ, գար-
մագարըլ պիր հալտէ ֆիրարէ եիւզ թութուլար,
վիճտան պիհուղուրլուղունա տիւշար օլան պու պէտ-
պահտ ահալի, հէման օլանտէ իւհալարըն զաղապընա
օղրայաճադլար զանն իթմէքտէ իտիլէր.

Մօնթէղումա էօլիւմ հատտինտէ քէնտի իգա-
մէթկեհալընա նազլ իտիլտի. Գօրթէղ, տէրհալ միւշա-
րիլէյհին նէղտինէ վարըպ թէսէլլիյէ սայ իլլէտի իտէ
տէ, պէտպահտ հիւքիւմտար, Սպանեօլլարը, պաշը-
նա կէլէն ֆէլաքէթէ սէպէպ ատտ իլէ Գօրթէղին
միւլազաթընը ըէտտ իթտի, վէ եարէլէրինին պաղլա-
րընը գօբարըպ աթարադ պիր միւմքիւն թէտալի գա-
պուլ իթմէք իսթէմէտի. Գօրթէղ միւշարիլէյհին պու
հալինտէն բէք զիյատէ մահղուն օլարադ, վէ հէման
հալի նէղիտէ պուլունտուղունը կէօրէրէք, հիւշ օլմադ-
սա պարի սօն տէմինտէ օլսուն խըրիսթիանլըղը գա-
պուլ իթտիրմէք իշին լահիպ Յլմէտօ իլէ պէրապէր բէք

չօդ չալըշտը իտէ տէ մուվաֆֆադ օլմատը. նիհայէթ
Մօնթէղումա իւշ կիւն խասթա եաթտըգտան, տիւշ-
մէնլէրինէ լանէթլէր օգուտուգտան, վէ իսեան իթմիւշ
թէպաասը իւզէրինէ իւհալարըն զաղապընը տալէթ
իթտիլքտէն սօնրա թէսլիմի բուհ իթտի.

Իշթէ Մօնթէղումա օն սէքիլ սէնէ հիւքիւմտար-
լըղ իթտիլքտէն վէ եէտի այ տա հսիր գալտըգտան
սօնրա, էլլի եաշընտա օլտուղու հալտէ պէօյլէ պիր
միււհիւշ սուրէթտէ վէֆաթ իլլէտի. սէխալէթ ու
միււրվէթի իլէ քէնտիսինի սէվտիրմիւշ օլան Մօնթէղու-
մանըն վէֆաթընտան տօլայը, Սպանեօլլար բէք զիյա-
տէ մահղուն օլտուլար. միւշարիլէյհ ֆաղիլէթը զա-
թիյէսի իլէ պէրապէր սէֆիհ, վէ ատալէթբիլլէրլիլի
իլէ քէսպը շէրիֆ իթմիւշ օլան պու հիւքիւմտար Լս-
պանեօլլարըն քէնտի մէմալիքինտէ կէօրիւնտիւքլէրին-
տէն պէրի, ալլադընը պիւսպիւթիւն թէպտիլ իտուպ,
գօրգադ վէ միւթէրէտտիւտ պիր հալէ կէլմիւշ իտի.

Օրթա պօյլու թէնասիւպը էնտամը եէրինտէ, չէհ-
րէսի եադըշըղը, վէ պադըշը միւէսսիր օլան պու հիւ-
քիւմտարըն էվլատլարընտան, եալընըղ պիր թանէսի
պէրհայաթ գալարադ խըրիսթիանլըղը գապուլ իլէ,
Տօն Բէթրօ թէսմիյէ օլունուպ քէսպը իշթիհար իլլէտի.
Մօնթէղումա վէ թուլա իսմի իլէ թանընմըշ օլան
Սպանեա գօնթլարը. վէ 1697 սէնէսինտէ Մէքսիգա-
յա պաշ վէքիլ նասպ օլունան ժօղէֆ Վալլատէրէզ
նամ զաթ. պունլարըն սիւլալէսինտէն իլէրի կէլմիւշ
տիր.

Գօրթէղ, Մօնթէղումա բուհընը թէսլիմ իտէր
իթմէղ, իսէլէֆի Գուէգլալադայա իմբէրաթօրըն վէ-
ֆաթընը պիւտիրտի, ապիմա հիւքիւմտարըն նէղտին-
տէ պուլունան ալթը նէֆէր աօրլատէլէր, միւթէվէ-

Փանըն ճէնաղէտին շէհրէ կէօթիւրտիւէր, Սպանեօլ-
լարը մուհասէրէ իթմիշ օլան ահալի, իմբէրաթօրլարը-
նըն ճէնաղէտին կէօրտիւքլէրինտէ, իշղալ իթտիքլէրի
մէվգըլարը թէրք իլէ ճէնաղէտին արդասը սըրա կիթ-
մէյէ պաշլատըլար, պիր աղ սօնրա իմբէրաթօրըն վէ-
ֆաթը խապէրի հէր թարաֆա տաղըլուպ, սապահա
դատար շէհրին հէր ճիհէթինտէն ահ ու ֆէրեհա տ վէ
աղլամաղ սէտալէրի արշա չըդմայա պաշլատը, սա-
պահլէյին աղիմ պիր ալայի վալա իլէ ճէնաղէ դալ-
տըրըլուպ, Մէքսիգա իմբէրաթօրլարընա մախսուս օ-
լան դապրիթանտա տէֆն իտիլտի:

Իմբէրաթօրըն վէֆաթը իլէ սուլհ իւմիւտի տա-
խի մահվ օլտու, ճէնաղէ ալայը էսնասընտա մուվաղ-
դաթէն թաթիլ իտիլմիշ օլան մուխասէմաթէ, էվիլէ-
քինտէն զիյատէ պիր շիտտէթլէ տէվամ օլունմայա
պաշլատը, Մէքսիգալըլար պէօյիւք բութխանէնին պիր
թարաֆընտա պուլունան եիւքսէք դուլէյի պէշ եիւղ
նէֆէր սէշմէ ասքէր իլէ թահքիմ իտուպ Սպանեօլլարը
օրատան վուրմայա պաշլատըլար:

Գօրթէղ՝ մէգըլուր դուլէ զապթ օլունմատըդճա
րիւճաթ միւմքին օլամայաճաղընը անլայարաղ, ժան
էսգօպար նամ զապիթի դուվիլէյի ճէսիմէ իլէ պու-
միւշկիլ իլէ թային իթտիքլէն սօնրա, քէնտիսի տէ
եարալը դօլունա պիր դալգան թագարաղ եալըն դը-
լըճ մէյտանը մուհարէպէյէ աթըլտը:

Ասքէր գօմանտարըլընա իմթիսալ իտէրէք, թա-
րիֆի նագապիլ պիր շէճաաթլա դուլէյէ հիւճիւմ իթ-
տիլէր. Մէքսիգալըլար իտէ այնի շէճաաթլա մուգապէ-
մէթ իթտիքլէրինտէն, օրաճըդտա դուճաղ դուճաղա
տէհլէթամիլ պիր մուգաթէլէ պաշլանտը, պիր չար-
եէք սաաթ զարֆընտա դուլէտէրի մուհաֆըղլար քեա-

միլէն դըլըճտան կէշիթիլտիլի կիպի, թէքմիլ Պըրահիմ-
լէր տախի սիլահպէտէսթ օլարաղ տէօյիւշ տէօյիւշ
թէլէֆ օլտուլար. պատէհու թըլասգալալըլար դուլէ-
յի աթէշլէ վէրտիլէր քի, տէրհալ եանըպ երգըլը վէր-
տի:

Ֆաղաթ մուհարէպէն օօղաղլարտա, վէ ալէլսու-
սուս թագուապա ճատտէսի աղըլընտա քէմալի շիտտէթ-
լէ տէվամ իթմէքաէ իտիլ. Գօրթէղ, սիւվարիլէրին
պաշլնա կէշէլէք տիւշմէնին իսգէրինէ էօյլէ ահէշլէթ-
լիւ պիր հիւճիւմ իթտի քի, հէման Մէքսիգալըլարըն
խաթլարը պօղուլուպ եէքտիլէրէ գարըշտըլար, լաքին
քէնտիսի տէ ըէֆիլգլէրինտէն այրըլմիշ օլտուլունտան
էօնտէն արդատան մուհասէրէ իտիլտի իտէ տէ, սէրի
պիր հարաքէթ իլէ եան օօղաղլարտան պիրինէ աթ-
լայըպ, պու աղիմ թէհլիքէտէն խէլաս օլտու. լաքին
թամ պու սըրատա Գօրթէղ, Մէքսիգա Տուէրրօնըն ա-
թընտան տիւշմիւշ օլմաղըլա պիր պէօյիւք Մէքսիգա-
լըլարտան էսիր իտիլիպ կէօթիւրիւթիւյին կէօրմէսի
իլէ, հէման եըլտըրըմ կիպի իսգէրիլէրինէ հիւճիւմ ի-
տէրէք, աօթունը ալըպ կէօթիւրմէքաէ օլան տիւշ-
մէնլէրի վուրուպ տաղըլթտը:

Տուէրրօ, պու մէմուլին զայրի մուալէնէթտէն եիւ-
րէք ալարաղ պէլինտէն դըլըճընը շէքմէքլէ, Մէքսի-
գալըլարը տօղրամայա պաշլատը, պատէհու աթընա
սիւվար իլէ մըղըաղընը ալըպ վէ Գօրթէղ իլէ պիրլէ-
շիպ, տիւշմէնին սըգ խաթլարընը եարա եարա Սպան-
եօլ պէօյիւքլէրինէ իլթիհաք իթտիլէր. պատէհու Գօր-
թէղ ըիւճաթ պօրուսունը շալտըրտը քի, ճէնկ ու
ճիտալտէն եօրուլմուշ վէ թապ ու թուվանը դալմամըշ
օլան տօքէր՝ միւնթաղամ սուրէթտէ կէրի շէքիլտի:

Պու մուհարէպէտէ Սպանեօլլարտան հիշ պիրի

Թէլէֆ օլմատըղը կիպի, եարալըլար տա բէք աղ օլ-
տուղունտան սօն տէրէճէ մէսրուր օլտուլար:

18

Սպանեօլլար պիր չօգ քէլէճաք իլէ ռիւնաք իսէրլէր .
Օրումպա մուհարէպէսի .

Յիլ հագըգա պու մուղաֆֆէրլէթ Սպանեօլլարը
մէմնուն իթտի իսէ տէ, երնէ հալլէրի թէպէտտիւլ
իթմէյիպ, տայիմա պէօյիւք պիր թէհիքէ իչինտէ
պուլունույօրլար իտի . մուհիմաթ թիւքէնմիլ, պարութ
պլիթմէք իւղրէ պուլունմուշ, ասքէր եօրկուն վէ չօգ-
լարը տա մէճրուհ օլտուղտան պաշգա, տիւշմէն տէ
պիր թարաֆտան թէքմիլ գուվլէթի իլէ ըիւճաթէ
մանի օլույօր իտի .

Մէքսիգալըլար հիւճիւմ իլէ մաղլուպ իտէմէտիք-
լէրի Սպանեօլլարը, աճլըգլա զալէպէ իթմէք ֆիքրի
իլէ թէքմիլ սէլտէրի վէ քէօբրիւլէրի երգմըշլար, վէ
թարիքը ըիւճաթը պէօյլէճէ գաթ իթմիլլէր իտի . իմ-
տի Սպանեօլլար եա աճլըգտան թէլէֆ օլաճագլար,
վէ եախօտ ըութլարա գուրպան իտիլէճէքլէր իտի .
Գօրթէղ, պուրալարընը նաղարը տըգգաթէ ալարագ,
հէր նէ օլուրսա օլտուն Մէքսիգատան չըգմայա գարար
վէրտի, վէ պու պապտէ էրքեանը հարպը իլէ պիլ
միւշալէրէ ուղուն ուղատիյէ միւղաքէրէ իտիլտիքտէն
սօնրա, պէրայի իհթիյաթ կիճէնին գարանլըղնտա ըիւ-
ճաթ իթմէք ֆիքրի թագտիր վէ թապիլպ իտիլտի .

Գօմանտար, իրթէսի կիճէ եօլա չըգմայա իչին լա-

ղրմ կէլէն թէտարիքեաթ իլէ մէշղուլ օլուպ, երգըլ-
մըշ քէօբրիւլէրին եէրինէ գօյմագ իւղրէ պիր թագըմ
էյրէթի վէ միւթէհարրիք քէօբրիւլէր եաբտըրտը . ճէմ
իտիլէն սէրվէթի նըղամէն ասքէրէ թէվլի իթտի, վէ
գըրալա կիտէճէք օլան խաղինէլէրի տախի թահտը
էմիլլէթ վաղ իթտիքտէն սօնրա, ալէթթաճիլ վէ քէ-
մալի իհթիրաղ իլէ օրտույը պիր սուրէթը միւնթագա-
մատէ եօլա չըգարար .

Սանտօվալ, Օրտաղ, վէ Լույի Ֆըրանչէսգա, մա-
յէթլէրինտէ իքի եիւղ նէֆէր ճէսուր ասքէր պուլուն-
տուղու հալտէ էօնտէն իլէրլէմէքտէ, էն արգատա
պուլունան ասաքիրին պագըլէսի տախի Սլվարատօ ի-
լէ Վէլասգուէղ տէ Լէօնըն թահտը գօմանտալարընա
վէրիլտիլի կիպի, քէնտիսի տէ Մօնթէղումանըն ֆա-
միլեասը իլէ տիկէր էսիր տիւշմիւշ ասըլգատէլէրին,
պուլունտուղու օրտունըն մէրքէղինտէ պուլունույօր ի-
տի . էյրէթի քէօբրիւլէր վէ թօք պաթարեալարը տա-
խի Գօրթէղին թահտը գօմանտալարընտա պուլունույօր
իտի . միւթթէֆիդիյն ասքէրի իսէ, իւշ Ֆըրգալարա
թագսիմ իտիլմիլ իտի .

Իշթէ պէօյլէճէ Սպանեօլ օրտուսը եարը կիճէտէն
պիր աղ սօնրա, եանի 1520 սէնէսի Յուլիսինին պիրին-
տէ հարաքէթէ պաշլատը . լէյլէյի մէղքիւրէ կէօղ
կէօղիւ կէօրմէղ տէրէճէ գարանլըգ օլտուգտան մա-
տէ, պիր տէ սաղանագլար գօբարճասընա եաղմուր
եաղըյօր իտի . Սպանեօլլար քէմալի սիւքիւթ իլէ շէհ-
րին գարայա էն եագըն օլան թապուգայա կիտէր ըլի-
թմըն իւղէրինտէն իլէրլէմէյէ պաշլատըլար . պուրա-
սը թըլասգալատան տէնիղէ տօղլու կիտէր թարիգտէն
տահա ուղագ օլմաղըլա, Մէքսիգալըլար պու ճիհէ-
թին սէտլէրինի լայըգըլըլա պօղմայա լուղում կէօր-

մէմիշէր իտի . Սպանեօլլար պիւս միւմանտաթ սէտտին իւք պօղուլտուղու մահալէ վանդլ օլտուլար . տիւշմէնին ֆիրարլարընտան խապէլտար օլմանդըննա դանաաթ կէթիւրմիշէր իտի .

Ֆադաթ Սպանեօլլար ալտանըյօրլար իտի . տիւշմէն , կիզլեճէ հէր պիւր հարաքէթլէրինի կէօղլէմիշ օլմաղըլա , Սպանեալըլար էյրէթի քէօրլիւյի դուրմադ վէ աթլար իւէ թօրլարը կէչիւրմէքլէ մէշդուլ իրէն , պիւրտէն պիւրէ պօրու սէտալարը վէ տէհշէթամիդ եայղարալար իշիտէրէք , նէյէ օղրատըղլարընը պիւմէտիլէր . պուսը միւթէադըպ իւզէրլէրինէ եաղմուր կիպի թաշ վէ օդ եաղմայա պաշլատը .

Թամ պու սըրատա թօրլարըն աղըրըղընտան քէօրլիւ , եէրլնտէն չըգմաղ սուրէթտէ չէօքիւպ չամուրա սաբլանը վէրաի . Մէքսիգալըլար տա դուտուրմուշ ճանալարըլար կիպի պիւր շիտաէթը միւտհիշէ իւէ էթրաֆլարընը սաբլարըլար . Սպանեօլլար , տիւշար օլտուղլարը թէհլիքէյի կէօրլիւպ ալէլ աճէլէ իրինճի հէնտէյէ կէշտիլէր . կիճէնին գարանլըղը վէ եաղմուրըն շիտաէթի , սիւսհլարընը լայըգը վէճհ իւէ իսթիմալէ մանի օլույօր իտի .

Թէքմիլ շէհրին էհալիսի Սպանեօլլարըն իւզէրինէ հիւճիւմ իտէրէք կիթտիքճէ սըգըշտըրտըլար . Սպանեօլլար մուգավէմէթտէն վէ տէհշէթիւ սէլլէր կիպի իւզէրլէրինէ տիւշէն տիւշմէնի տօղրամադտան թապ ութուլանլարը գալմայըպ , պիւր գաշ տաղըղա զարֆընտա ինթիղամլարը պօղուլտու . սիւվարի , բիյատէ , դապիթ , նէֆէր , վէ տօսթ , տիւշմէն , եէքտիկէրէ գարըշարադ , քէօր քէօրունա վէ գուճադ գուճաղա պիւրի պիւրէրի իւէ վուրուշուպ պօղուշմայա պաշլատըլար .

Պու սըրատա Գօրթէղ , եիւղ նէֆէր բիյատէ վէ

պիւր գաշ սիւվարի իւէ իրի հէնտէքլէրի կէչիւղ դարայա պիւր պաւմայա մուվաֆիադ օլտուղու կիպի , պիւր իւրաֆտան ապիսի քէյալէրէյ աղատէյի ճան իտուպ տա քէհաի եանընա կէլէն ապէրի թահաթ ինթիղամէալարադ մուգավէմէթէ հաղըրլատըղտան սօնրա , դալանլարը տա դուրթուրմադ իւզըն թէքրար հատարղ հիսապսըղ տիւշմէնին իշինէ աթլարըլար , պու իտէ նէֆալինի մուհադգադ պիւր էօլիւմին դուճաղընա աթմադտան սալադա պիւր շէյ տէյիլ իտի . լաքին պու իլիսատէմ , սատըղ վէ ճէսուր աղգատալարընը հալի հապի իշթիմալինի կէօրէրէք , պիւր ճէսարէթը ֆէվգէլամէ քէսպ իտիյօր իտի .

Գօրթէղ , ումուճըն սէյամէթի իշին քէնտի նէֆսինի ֆէտա իթմէքտէն պիւրան կէրի տուրմայօր իտի , մուվաիլէյհին էն թէհլիքէլի նօթթալարա սալտըրըպ տա ուֆադ պիւր ճէրլիհէ պիւլէ ալմաթըղը , միւթլադա ճէնապը հաղըրն ինայէթինէ համ օլունմալը տըր . Գօրթէղ կէօղլէրի էօնիւնտէ աղգատալարընը տիւշմէնին թապիղի թահաթնտա ճան չէքիշտիլէրինի , նէհրին տէրունինտէ պօղուլտուղլարընը , եարալըլարըն ճանիւրաշ վալէյլալարընը , վէ սաղ սաղ էսիւր թութուլուպ տա բութլարա , դուրպան իտիլմէք իւզըն սիւրիւքլէյէ սիւրիւքլէյէ կէօթիւրիւլտիւքլէրինի կէօլիւպ իշիտէրէք , գալ ու գալէմլէ թարիֆ օլունմաղ տէրէճէտէ միւքէտտէր օլույօր իտի .

Նիհայէթ արգա պէօլիւքտէն գուրթուլանլարը միւթէադըպէն , վիճուտլէրի գան իւէ միւլէմնա վէ եարալարա մէսթուր սէքիղ նէֆէր Սպանեօլլար իւէ հայլըճա թըրասդալարըլար , ալտըրը եարալարտան ալադտա տուրմայա մէճալի գալմամըշ օլան Ալվարատօնըն աղգատը սըլա կէլմէքտէ իտիլէր .

Գործէզին արդատաշարը պուլունան զապիթլերին ճիւմէսի, հաթտա պէտպահտ Վէլասկուէզ տէ Լէօն նամ ճէսուր տէլիգանլըտա իշլէրինտէ օլարագ, եա էսիր տիւլմիւլէր վէ եախօտ դաթլ իտիլմիւլէր իտի. եալլընը Ալվարատօ հարիգ իւլատէ վէ ինանլըմազ սուրէթտէ պիր հարաքէթը սէրիյէ իլէ ազատէյի ճան իտէպիլմիւլ իտի. Շէօյլէ քի մումաիլէյհ պիւնլէրճէ տիւլմէն թարաֆընտան իհաթա օլունուպ, արթըգ գուրթուլ օլմատըղընը անլայարագ, թէքմիլ գուլվէթիւնի ճէմ իլէ մըղրաղընը տէրին հէնտէյին ալթընա տալամասը իլէ օ պիր թարաֆա սըչրամասը պիր օլտու. պու հալ աոթթա պիր մուճիգէ կիպի թէլագգը իտիլտի. հաթտա Ալվարատօ պիլէ, իւղէրինտէն սըչրայըպ կէչտիլի հէնտէյին կէնիլիլինի կէօրիւնճէ հայրէթինտէն շաշա դալտը. մամաֆիհ պու վագաայի հարիք իւլատէ պիր չօգ շահիտլէր իլէ թաստիգ օլունտուգտան մատէ, Սպանեօլար պու իյիտ զապիթին նամ ու զիքըրինէ հիւրմէթէն, մահալի մէղքիւրի « Ալվարատօ կէչիտի » թէսմիլէ իթտիլէր, վէ պէօյլէճէ իյիտ Ալվարատօ թալթիֆ իտիլտի.

Լէյլէյի միւտհիշէյի մէղքիւրէտէ վուգու պուլան պու գըթթալտէն գուրթուլանլար, թագուպա շէհրի գուրպինտէ եէքտիկէրի իլէ պիրլէչտիլէր, շաֆագ աթտըղընտա, Գորթէզ ասքէրին նըսֆը զայպ օլտուղունը վէ պագը գալանըն տախի մէճրուհ վէ մէյուս պիր հալտէ պուլունտուղունը կէօրիւպ, զայպ իթտիլի պունճա սատըգ վէ ճէսուր արդատաշարընը եատ իտէրէք հէօնկիւր հէօնկիւր աղլամագտան, վէ ահ ու ֆէրեատլէր իթմէքտէն քէնտինի մէն իտէմէյօր իտի. ասքէր իսէ, գօմանտարըն քէնտի ըէֆիգլէրի հագգընտա իպրաղ իթտիլի ըըգգաթ ու շէֆգաթը կէօրէրէք, մումաիլէյ-

հի պիր գաթ տահա սէվմէյէ, վէ եէնիտէն քէսպը ճէսարէթ իթմէյէ պաշլատըլար.

Նասըլ քի տէտիք, պու պէտպահտ կիճէտէ Սպանեօլարտան ալթը եիւղ նէֆէրէ եագըն ասքէր վէ պիր չօգ զապիթան թէլէֆ օլուպ, թէքմիլ թօրլար վէ աթլարըն նըսֆընտան զիյատէսի տախի մահվ օլտուլար. Գորթէզին էվվէլճէ թալամին իթտիլի կիպի ասքէրին պու թէլէֆաթը, ալթուն իլէ եիւքլի օլմալարը իլէ սէրպէսթ հարաքէթ իտէմէտիլէրինտէն նէչաթ իթմիլ իտի. նիհայէթ Մօնթէզուլմանըն պիրատէրի իլէ իքի զէվճէլէրի վէ մախտուլմը, էսնայի մուհարէպէտէ թէլէֆ օլտուլար. եալլընը հիւրմէթլիւ րահիպ Օլմէտօ, վէ թէրճիմանլըգ իթմէքտէ օլան Ակուիլար իլէ Մարինա, մուճիգէ նէվլինտէն օլարագ պու գաթլըմաթէն ճանլարընը գուրթարմըլ իտիլէր.

Մէքսիգալըլար, Սպանեօլարը հէր թարաֆտան սըգըչտըրարըլարը հասէպի իլէ, Գորթէզ ասքէրին պագընը թահտը թէէմլինէ ալմագ իւղրէ, Մէքսիգա շէհրինտէն իքի միլ գատար ուղագտա վագը թէրէլէրտէ, էթրաֆը գալա վէ պիր գաշ գուլէլէր իլէ միւս թահքէմ պիր բութխանէյի զապթ իտուպ օրատընը օրտուկեահ իթթիլսագ իյլէտի. մէղքիւր բութխանէտէ մըգտարը քեաֆի էրգագ տա պուլունուպ, Սպանեօլար պուրատա պիրաղ նէֆէս ալտըլար, վէ ճէնապը հագգա թէչէքքիւր իթտիլէր. պու իլթիճակեահըն զիքրինի էպէտի գըլմագ իլին մուհարէպէտէն սօնրա մահալի մէղքիւրտէ « Նարտըմճը Մէրեհմանէ » նամը իլէ ուֆագ պիր մանաթըր ինչա իթտիլէր.

Պատէհու Գորթէզ, զապըթանը իլէ պիլ միւղաքէրէ, Մէքսիգատան եիլմի միլ գատար ուղագտա օլան թըլասգալա շէհրինէ շէքիլմէք իւղրէ եօլա չըգտը,

ղիրա անճադ պու շէհիրտէ սէլամէթ պուլաճադլարը պէրիհի իտի . ասքէր ալթը կիւն պիր տիւղիւյէ պաթադլըզլար արասընտան եիւրիւտի . էսնայի ըսհտէ երզադ ու մուհիմմաթըն մէֆիգ ուտիյէթիւնտէն վէ Մէքսիգա շէթէլէրինտէն շէքաիքլէրի մէշադգաթա վէ տիւշար օլտուդլարը խասարաթըն թարիֆի մուհադարը :

Խասթա վէ եարալը օլան ասքէր աճըրգտան էօլմէմէք իշին եսպանի օթլար եէմէյէ մէճպուր օլտուլար . պու մէշադգաթըն թադաթֆէրսա արասընտան էկէր պիր թէսէլլիլէրի վար իսէ , օ տա գօմանտարլարը հադգընտա օլան մուհապէթ ու էմիլիյէթլէրի իտի . ֆիլ հադըգա Գօրթէղ , ասքէրին ուղրունա նէֆսինի թէհլըքէտէն սալա էսիրկէմէյիպ , հէր քէսին իմտատընա գօշմադտա , վէ միւլայիմանէ ասօղլէր իլէ թէշնի վէ թէսէլլի իթմէքտէն պիր ան կէրի աուրմամադտա իտի :

Ալթընճը կիւնի Սպանեօլլար , Մէքսիգա տան թըլասդալայա կիտէճէք եօլըն իւղէրինտէ պուլունան Օթումալաշէհրինէ վասըլ օլունուպ , կիւնէշ աօղար աօղմադ եօլա չըդտըլար , Մէքսիգալըլար ապիմա Սպանեօլլարը թադէիդ իթմէքտէ իտիլէր , Մարինա տիւշմէնին Սպանեօլլարը թահքիր եօլու տէաիքլէրի սէօղլէրէ տըդգաթ իտէրէք « Վիտին կիտին ալչադ հայտուտլար , կիտին քի միւթահադ օլտուղունուդ ճէղայա չարըրլասընը » իպարէսինի Գօրթէղէ պիլտիրաի . ֆիլ հադըգա Սպանեօլլար եիւքսէք պիր մէվգըյա վասըլ օլուպ , բիյշկեահը նաղարլարընտաքի ղայէթ վասի պիր օլանըն , հասարը հիսապսըղ տիւշմէն իլէ տօլու օլտուղունը , քէմալի տէհշէթլէ կէօրտիւլէր :

Մէքսիգալըլարըն պիր ուֆադ գըսմը էսնայի ըսհ-

տէ Սպանեօլլարըն հարաքէթինէ միւմոնտաթ իթտիլէրի սրրատա , թէքմիլ դուվիլէթլէրի իլէ Գօրթէղին պէհէմէհալ կէշմէյէ մէճպուր օլտուղու Օթումալա օվասընը թութմուշլար իտի . Սպանեօլլար պու հասարը հիսապսըղ գալապալըղը կէօրտիւլէրինտէ , էն ճէսուրլարը պիլէ մէյուս օլմադա պաշլատըլար , լաքին իյիտ Գօրթէղ , վադըթ ղայպ իթմէքլէ ասքէրին տէհշէթինի արթըրմամադ իշին , գաիֆ օրտուսունը տէրհալ թահտը ինթիղամէ վադ իլէ ճէնկէ հաղըրլանտը . պադը գալան պիր դաշ աթլարը ճէսուր սիւլարիլէրէ վէրիպ օրտունըն տիւշարը թէհլըքէ օլան ճիհէթինէ իմտատա եէթիշմէլէրինի թավիլիլէ իթտիլէրտէն , վէ քէնտի տէ ասքէրին պաշընա կէշտիքտէն սօնրա , եիւքսէք վէ հարաքէթլի պիր սէտա իլէ :

— Սէվկիւլի տօթլարըմ , մալիք օլտուղունուդ ճէսարէթ ու պէսալէթի կէօթէրէճէք վադըթ շիմտի տիր , ղիրա իշթէ եա մուղաֆֆարէն աղատէյի ճան իտէճէք , վէ եախօտ պիւսպիւթիւն մահվ օլաճադ պիր հալտէ պուլունույօրուդ . իմտի քէնտիմիղի ճէնապը հադգա թէվտի իտէրէք պիլա բէրվա հիւճիւմէ գօյուլալըմ , տէտիքտէն սօնրա , Սպանեօլլար տիւշմէնին սըդ սըդ խաթլարընը եարըպ կէշմէյէ պաշլատըլար :

Պուրատա զուհուրա կէլէն գարըշըղըղըն թարիֆի միւմքինսիղ տիր , Մէքսիգալըլար պու իլք մուհաճէմէյէ քէմալի ճէսարէթլէ մուգավէմէթ իթտիլէր . Սպանեօլլար իսէ սօն տէրէճէ մէյուսանէ վէ ճան հադգըլըլա տէօյիւշէրէք տիւշմէն պէօլիւլէրինի եարըպ կէշմէյէ տէվամ իտիյօրլար իտի իսէ տէ , տաղըլմըշ օլան ասքէրին եէրինէ տահա ճէսիմ միւֆրիգէլէր գալըմ օլույօր իտի :

Տէօրթ սաաթ գատար պու մինվալ իւղրէ մուհա-

րէպէ խորտիւքտէն սօնրա, Սպանեօլլարտա արթըգ թապ ու թագաթ գալմատը: Գորթէզ պու թէհլիքէ էանասընտա պիր շէյ խաթըրլատը: մումաիլէյհ, Մէք-սիգալըլարըն ատէթլէրինճէ իմէրաթօր սանճաղընըն էսիր տիւշմէսինտէն, վէ եախօտ սանճագտար ժէնէ-րալըն գաթլ օլունմասընտան, ապէրին տաղըլըր օլ-տուղունը էվվէլճէ իշլիթմիշ օլմաղըլա, տէրհալ մէզ-քիւր սանճաղը էլէ կէշիրմէք ֆիքըրինէ տիւշտիւ:

Մէքսիգա ապէրինին Զիուհագածին նամ պաշ ժէնէրալը, օրտունըն մէքքէղինտէ եիւքսէք պիր թահ-տըրէվան իւզէրլնտէ քէմալի տէպտէպէ իլէ օթուր-մուշ իտի: ժէնէրալը մումաիլէյհ պիր գուվվէյի ճէսի-մէնին թահտը մուհաֆաղալարընա հէվալէ օլունան մէզքիւր ալթունտան մամուլ, վէ ըէնկեարէնկ թիւլլէր իլէ միւզէյեէն պալլարաղը թութմուշ օլտուղու հալտէ էօթէ պէրի սալլայօր իտի:

Գորթէզ, տէրհալ Սըվալաաօ, Սանտօլալ, Օլիտ, Տաւիլլա, նամ ճէսուր զապիթլէրի սիւվարի օլտուգ-լարը հալտէ, վէ եիրմի պէշ նէֆէր գատարտա իյիտ քիյատէ ապէրինի իսթիսհապէն, էօնիւնէ կէրիլմէքտէ օլան տիւշմէն խաթլարընը եարըպ շիյնէյէրէք իլէրլէ-մէյէ պաշլատը: պու պէհատըր քիմնէլէր, ագըլլարա հայրէթ վէրիճի պիր ճէսարէթ իլէ պիր գաշ տաղըգա զարֆընտա ժէնէրալա թէգարրուպ իտէրէք էլինտէքի պալլարաղը էսիր ալտըլար: Գորթէզ տախի պիր մըղ-րազ տարպէսի իլէ մումաիլէյհի հէման օրաճըգտա գաթլ իլէտի: Մէքսիգալըլար, մուգատտէս սանճաղըն էսիր տիւշտիւլինի կէօրտիւքլէրինտէ, սիլահլարընը պըրաղըպ տաղլարա ֆիւրար իթմէյէ պաշլատըլար:

Իշլէ Սպանեօլլարըն եէնի տիւնեատա գաղան-տըղլարը պու մէշուր վէ բարլազ մուգաֆիքէրիլէթ

պէօլլէճէ իսիթամ պուլտու: ապէր բէք զիյատէ եօր-կուն օլմաղըլա, Գորթէզ տիւշմէնի թէագըպ իթմէյուպ, անճագ օրտուկեհտա պըրաղտըղլարը քիւլիլէթլիւ սէրլէթի զապիթ իթմէքլէ իղթիֆա իթտի: պու մու-հարէպէտէ կէրէք Սպանեօլլար, վէ կէրէք Թըլասգա-լալըլար, հայրէթէ շայան տէրէճէտէ իպրաղը շէճաաթ իթտիլէր, լաքին Գորթէզին օ կիւնքի կէօսթէրտիլի ճէսարէթ ու պէսալէթինէ հիշ պիրի միւսալի ատտ օ-լունամաղ: միւվէրրիլէրին գալլինճէ, իքի եիւզ պին քիշիտէն իպարէթ օլան Մէքսիգալըլարտան, եիրմի պի-նի օ կիւն մէյտանը մուհարէպէտէ թէլէֆ օլմուշ ի-տի: Գորթէզ տախի հայլըճա առէմ զայպ իթտի: պաշլըճա միւթթէֆիդիյն ապէրինտէն բէք չօգ թէլէֆ օլտու, վէ քէնտի տախի պիր սաբան թաշընտան վու-րուլարազ մէճրուհէն աթընտան եէրէ տիւշմիւշ իտի:

Մուգաֆիքէրիլէթին իքինճի կիւնի օլան Յուլիսին սէքիլինտէ, Սպանեօլլար պիլա միւմանաաթ Թըլասգա-լայա կիրտիլէր: պէօլիւք գըսմը եարալը վէ եօրղուն օլտուղլարը հալտէ, տէօրթ եիւզ գըրգ նէֆէր ապէր գալմըշ իտի: օրտունըն պու հալի, պիր այ էվվէլքի հալինէ պիւսպիլթիւն մուգալըր իտի: օ վագըթ իշլն մուվաֆաղըյէթլէ պաշա չըգաճաղընա շիւպհէլէրի եօգ իքէն, շիմտի հէր շէյտէն քէֆֆը եէտ իտէրէք, Գուպա ճէզիլէսինէ ալտէթ իթմէք լաղըմ կէլիյօր ի-տի:

19

Գօրթէգին Թըլասգալասա պոլուսնուղու էսնաւէ զուհուրէ կէլէն հաւիսէլէր .

Սպանեօլլար , Թըլասգալարտան աղիմ պիր մուհապէթ վէ տօթլուդ իլէ գապուլ օլունտուլար , պիւթիւն ահալի մէսէրէթ վալէյլալար իլէ Սպանեալլարը իսթիգալլ իտուպ , պաշարընա կէլէն ֆէլարէթտէն տօլայը , անսամիմիւլ պալ պէյանը թէէսիւֆ իթտիլէր . Գօրթէգ , լուէսսայի գապայիլտէն միւթէպէր պիր զաթըն խանէսինտէ միսաֆիր օլտու , ֆադաթ մումաիլէյհ կէրէք եօրկունլուգտան , վէ կէրէք պաշընտա ալմըշ օլտուղու ճէրիհանըն քէսպը իւֆնէթ իթմէսինտէն , էօիւմ հատտինտէ խասթալանըպ , հէմ քէնտի առէմէրինին վէ հէմ տէ Թըլասգալարըն քէտէրինի մուծիպ օլտու :

Սըրզատէլէր հէր կիւն մահղուն պիր չէհրէ իլէ կէլիպ խասթանըն նասըլ օլտուղունը քէմալի մէրադլա սիւալ իթտիլէրի կիպի , խընճախընճ տհալի տախի դարընըն էօնիւնէ պիրիքէրէք , վէ աղլայըպ սըղլայարադ պէյանը մաթէմ իթմէքտէ իտիլէր , ճիւմհիւրիյէթ թարաֆընտան մէմէքէթին էն հաղըգ թապիդլէր՝ Գօրթէգին թէտալիսինէ թային իտիլտի . Պունլար՝ մէմալիքի մէղքիւրէտէ պուլունան գուվէյի սըհհիյէյի հայիլ օթլարը , եէքտիկէրինտէն թէֆրիգ իլէ եէրինտէ , վէ լուղումը թագտիրինտէ իսթիմալ իթմէք խասսէսինէ մալիք առէմէր օլտու , քէնտի միւճէրէպլիքէրի իլէ աղ միւտտէթ զարֆընտա խասթալըգտան

գուրթարըպ , եարասընը տախի գաբամայա մուվաֆադ օլապիլտիլէր ,

Գօրթէգ , քէսպը իֆադաթ իտէր իթմէգ միւթաալ օլան իշէր իլէ իշթիլալէ պաշլատը , ֆադաթ աաքէրին պէօյիւք գըմը , վէ ալէլիսուսուս նարվաէղին աաքէրի շիքէպէթէ պաշլայըպ , պէօյլէ սէմէրէսիլ վէ թէհիլէլի պիր թէշէպալիւսաթը թէրք իլէ Գուպա ճէղիրէսինէ ալտէթ օլունմայա տայըր գօմանտարա պիր արզուհալ թագտիմ իթտիլէր . հաթտա Սնուրէա տէ Տուէրթ տախի , սօն վագաալէրտէն բէք զիյատէ միւթէէսսիր օլտուղունտան , պու պապտէ Գօրթէգի գանալըմայա չապալայօր իտի :

Գօրթէգ , պու հալլէրտէն բէք զիյատէ մահղուն օլտու իսէ տէ պէյան իթմէք իսթէմէտի , մումաիլէյհ գալպէն աաքէրին պուլունտուղը հալի վէխամէթի տիւշիւնէրէք , իշթիլէրալէրինի հաղը պուլույօր իտի . ֆադաթ պէհէմալ Մէգսիգայը դապթ ու թէսիլիր իթմէք արզուսընը թէրք իտէմէտիլինտէն , կեահ ըղհարը հիլմիլէթ վէ կեահ շիտտէթ իլէ աաքէրին իշթիլէրալէրինի թէսըինէ չալըշտը , վէ մէրգումանը ալմընտըրըպ մէշղուլ իթմէք ֆիքրի իլէ օլտույը շէհիրտէն տըշարը չըգարտը , եախօտ չըգարմայա մէճպուր օլտու :

Զիրա էվիլէլէ քէնտինէ սատադաթ իթմէք իւլլէ եէմին իթմիշ օլան թէրգադա ահալիսի , Սպանեօլլարըն մաղլուպիլէթինտէն ճէսարէթ ալարադ իսեան իթմիշլէր , վէ Զէմբօալլար իլէ Մէգսիգայա կիտէն պիր Սպանեա պէօիւյի իւղէրինէ տիւշէրէք հայըճա խասարաթ վէրմիլլէր իտի , Գօրթէգ բէք զիյատէ ճանը սըղըլարադ ասիլէրի թէէտիլ իթմէք իսթէտի , գաթլ իտիլէն արգատաշլարընըն ինթիգամընը ալմադ իւլլէ , նարվաէղին աաքէրի մէմուլէն պու մուհաճէմէյէ իշթիլարադ

իթտիքլերինտէն, օրտու աերհալ եօլա չըգըպ պիր դաշ հաֆթա դարֆընտա ասիլերտէն բէք չօղունը թէլէֆ իթտիքտէն սօնրա շէհիր դապթ օլունտու:

Թէքդագա շէհրի, Վէրա-Գըրուզ թարիքի իւղէ-րինտէ հարպ նօգթէյի նազարը իլէ բէք մուհիմմ պիր մէվգը օլտուղունտան, Գօրթէզ շէհրի մէզքիւր էթրաֆընտա մէթէրիսլէր ինչա իթտիրուպ իսթիհքեամ վէրտիքտէն մատէ, իթթիսալինտէ պուլունան եիւքսէք պիր տաղըն իւղէրինտէ տախի գուվլէթի պիր գալէ եաբտըրտըպ Սէկատա թէսմիյէ իլէ պիր դաշ Սպանեօլ ասքէրինին թահաը մուհաֆաղալարընա իհալէ իթտի:

Պու սօն մուվաֆագըլէթտէն ասքէր պիր աղ ճէ-սարէթ ալարագ, Սպանեայի ճէտիտի թէրք իթմէք սէօղլէրի իշիտիլմէզ օլտու, Գօրթէզ պու հալտէն մէմուռն օլարագ Սպանեատան վէ ճամայիգատան իմ-տատ կէլէնէ գատար, Մէգսիդանըն իշղալինի գօլայ-լաթմագ վէ ասքէրին ատէթինի արթըրմագ իւղրէ ան-լէրի եագըն վիլայէթլէրէ մուհաճէմէյէ սէվգ իլլէտի: ֆիլհագըգա Գօրթէզ, Նարվաէզին կէմիլէրինտէն տէօրթ թանէսինի պիր ատէմէ թէվտի իլէ, ասքէր, պարութ, աթ, վէ սայըր մուհիմմաթը հարպիյէ միւպայա իթ-մէք իւղրէ եօլա չըգարմըշ իտի, պունտան պաշգա Մէգսիդանըն էթրաֆընը իհաթա իտէն վասի կէօլէ սահիպ օլմատըգճա, շէհրին դապթ ու մուհաֆաղասը միւմքին օլամայաճաղընը նազարը տըգգաթա ալարագ, օն իքի ատէտ խաֆիֆ չէքտիրմէլէր եաբտըրմագ, վէ լուղումը թագտիրինտէ բարչալարը եէքտիկէրէ բապթ իլէ կէօլէ էնտիրմէք իւղրէ, տաղլարտան օտուն թէ-տարիք իթտիլէր:

Գօրթէզին ազլ ու ղէքեասընա պահտ տա եար-տըմ իտիյօր իտի: Ղիրա Գուպա վալիսի, Նարվաէզին

մուվաֆագըլէթինտէն էմին օլարագ, մումաիլէյին արգասընտան ասքէր, սիլահ վէ մուհիմմաթը հարպիյէ իլէ տօլու իքի կէմի տահա կէօնտէրմիշ իտի, Վէրա-Գըրուզըն մուհաֆըզը լիմանա կէլէն մէզքիւր սէֆի-նէլէրին տէրունինտէ պուլունան ասքէրի, Գօրթէզին օր-տուսըյըլա պիլլէշտիրմէյէ գանտըրմըշ օլտուղու կիպի, պիր դաշ կիւն սօնրա ճամայիգա վալիսի թարաֆընտան եէնի մէմլէքէթլէր քէշֆ իլէ քէսպը շէրէֆ իթմէք իւղ-րէ կէօնտէրիլէն իւշ սէֆինէ տախի լիմանա վասըլ օլ-տուլար:

Պու կէմիլէր, մէմալիքին մէվգըսընա աշինա օլմա-տըղլարընտան մահսուլար պիր եէրէ չըգմըշլար, վէ օրատա իգամէթ իտէն պիր գապիլէյի վահշիյէ թարա-ֆընտան բէք չօղ սըգընթը չէքտիքտէն սօնրա, աճ վէ պիլլուճ գալարըլարը հալտէ Վէրա-գըրուղտա պուլու-նան վէթանտալարը նէղտինէ ճան աթմըշլար, վէ Գօրթէզին տօսթլարը, պունլարըտա քէնտի թարաֆլա-րընա ճէլպ իթմիլլէր իտի, պունլարտան պաշգա, օ կիւնլէրտէ մէմուլին ղայրի օլարագ Սէվիլտէն հարա-քէթ իթմիլ պիր թիւճճար կէմիսի տախի: մուհիմմ-թը հարպիյէ իլէ մէմու պուլունտուղու հալտէ Վէրա-Գըրուզա կէլմիշ իտի քի, Գօրթէզ սէֆինէյի մէզքիւ-րէնին հումուլէսինի քեամիլէն սաթըն ալարագ, մըգ-թարը քեամի քէսպը գուվլէթ իլլէտի:

Յիլ հագըգա բէյ տէր բէյ վիրուտ իտէն պունճա մուալէնէթ մուճիպի մահղուղիյէթ իտի իսէ տէ, ֆա-գաթ ուղուն վէ թէհլիքէյի պիր մուհասէրէ վէ մուհա-րէպէյէ քիֆայէթ իտէճէք գատար պարութ պուլուն-մամագտա իտի քի, պունըն տա չարէսի շու վէճ իլէ պուլունտու, Օրտաղ, մուգատտէմա թըլասղալայա եա-ղըն պիր տաղտա կէօրմիւշ օլտուղու պիր Վօլգանըն ի-

չինտէ, ալա ճընստան քիւլիյէթլի քիւքիւրա պուլուն-
տուզունը խապէր վէրմիշ խաի. իմոի էսլահա նազըրը,
մէգքիւր տաղտան պիւր չօդ քիւքիւրա թէտարիքի իլէ
լուզումը գատար պարութ հաղըրլատը. Պու հալտէ
Գօրթէզին օրտուսընա եիրմի աթ իլէ եիւզ սէքսէն նէ-
ֆէր բիյատէ իլավէ օլունտուզունտան, Գօրթէզ, իս-
թէմէյէրէք եանընտա գալմըշ օլան նարվանդին տարէ-
րինէ, Գուպայա ավտէթ իթմէյէ մէզուն օլտուզլարընը
պէյան, վէ մէրգուման տա կիթմէյէ բազը օլտուլար
քի, պէօյլէճէ օրտու շիքեայէթճիլէրտէն վէ իսթիլալ
կիրուհընտան թէմիլլէնտի, վէ ասայիշի հալ եհնիտէն
խատէ օլունտու, անճադ Գօրթէզ տօսթու օլան Անտ-
րէա տէ Տուէրըօնըն տախի ավտէթ իտէնլէրէ իշթիրաք
իթտիլինէ բէք զիյատէ էսէֆ իտիյօր իտի. Զիրա
գարիյնի քիրամըն մալիւմի օլտուզու կիպի, մուամիլէյէ
Գօրթէզին սաատէթինի արզու իտէն սատըգ տօսթ-
լարտան իտի.

Էվլէլէճէ իֆատէ օլունտուզու վէճէ իլէ Գօրթէզ,
մուգատտէմա Սպանեոյա պիւր գաշ զապիթ կէօնտէրմիշ
իտի իսէ տէ, օ անտէն պէրու հէման մէրգուման հադ-
դընտա պիւր մալիւմաթ ալընամատըրընտան, Գօրթէզ
Տիլէկօ տէ Օրտադ իլէ Ալօնդօ տէ Մէնտօզա նամ զա-
պիթլէրի իքինճի տէֆա օլարադ եօլա չըգարտը. պուն-
լար, 1520 սէնէսի Հոկտեմբերինին եիրմի տօգուզընտա
վուգու պուլան վադաալէրին մազպաթասընը, վէ Մէք-
սիգա մէմալիքինին մահաուլտարլըզը վէ սէրվէթինի միւ-
պէյյին էվրադը, Սպանեայա կէօթիւրտիւքլէրի կիպի,
բահիպ Օլմէտօյա մուավին օլմադ իչին բաբաղլար կէօն-
տէրիլմէսինի տախի իսթիտա իտէճէքլէր իտի. քէզա-
լիք Գօրթէզին մէմուրլէթի թաստիգ օլունմադ զըմ-
նընտա, Վէրա-Գըրուզ իլէ Սէկուտա մէհաճիլէթի թա-

րաֆընտան մոմիլի արզու հալէր տախի պունլարըն վա-
սէթտար իլէ զըրալա թադտիմ օլունաճադ իտի.

Պատէհու Գօրթէզ եօլ հաղըրըզընը իքմալ իթ-
միշ, վէ չէքտիրմէ բարչալարը իլէ սիլահլար Վէրա-Գը-
րուզտան կէլմիշ օլմադլա, արթըգ եօլա չըգապիլլը
իտի. լաքին էվլէլա աաքէրէ պիւր բէսմի կէշիտ իճրա
իթտիրտի. Պէշ եիւզ էլլի նէֆէրտէն իպարէթ օլան
օրտուսընըն սէքսէն նէֆէրի թիւֆէնկէնտազ օլտուզու
կիպի, Գըրգ նէֆէրի տէ սիւվարի իտի. տօգուզ բար-
չա տա թօրը վար իտի. պու ալայ ադիմ պիւր գալա-
պալըզըն մուվաճէհէսինտէ իճրա օլունտու, Թըլասդա-
լա աաքէրի գօմանտանը տախի Գօրթէզէ իմթիտալ ի-
տէրէք քէնտի տէ պիւր ալայ թէրթիպ իթմիշ իտի. Ըս-
պանեօլլար իլէ մուհարէպէյէ կիտէճէք օլան Թըլաս-
դալալըլար օն պին քիշի օլուպ, էօնլէրինտէն չալկըլար
չալընմադտա իտի. պունլարըն զապիթլէրի գուլադ-
լարընա վէ տուտադլարընա ալթուն բարչալարը թադ-
մըշ, պաշլարընը բէնկեարէնկ թիւլլէր իլէ թէզեին իթ-
միշ, վէ էլլէրինէ իւզէրլէրի ալայիմի ֆիթուհաթ նադշ
օլունմուշ գալգանլար իլէ մըզրադլար թուլմուշ օլ-
տուզլարը հալտէ իլէրլէմէքտէ, վէ արգալարընտան
տախի աաքէր կէլմէքտէ իտի. մըզրադլարըն ուճունա
թալիգ իտիլմիշ օլան սանճադլարըն իւզէրլնտէ, նէվ
պէ նէվ հայլանաթ թասալիլլէրի չըզըլմըշ իտի. Աաքէր
մէմլէքէթին ուսուլի իւզրէ իքի պէօյլէք գօմանտար-
լարը սէլամլատըլար. Միլթթէֆիգլէրտէն էն զիյատէ
Թըլասդալալըլար խահիշ իլէ մուհարէպէյէ կիտէյօր-
լար իտի.

1520 սէնէսի Գեկտեմբերինին եիրմի սէքիլինճի
կիւնի բահիպ Օլմէտօ, Գուտաապը ճէրիֆ այնընը իճրա
իթտիլքտէն, վէ մուզաֆֆէրլէթ իչին տուալար օգուն-

տուգտան սօնրա, օրտու՝ Թեղեվդօ շէհրինէ միւթէ-
վէճճիւհէն եօլա չըդար, զիրա պու միւսթահքէմ՝ շէ-
հր, Մէքսիգա շէհրինի իհաթա իտէն կէօլիւն գըյը-
սընտա օլմաղըլա, գայըղլարըն սույա էնտիրիլմէօի սու-
հուլէթլէ օլաճադ իտի. ալէլիսուսուս Մէքսիգայա տա
բէք եադըն պուլունտուղու ճիհէթլէ, օրտան սըդ սըդ
մուհաճէմէլէր իլէ տիւշմէնի թաղիլդ իտիլէպլիլէճէյին-
տէն պաշղա, շայէտ մաղլուղ օլալար պիլէ թէհրիլէ-
սիլճէ շէհրին տէրունինէ շէքիլիպ քէնտիլէրինի միւ-
տափաա իթմէք օլալայ օլաճադ իտի.

20

Թեղեվդօ շէհրինէ տիւսուլլէրի. - Գօրթեղ պաղը
ուճադ մուհաճէմէլէր ինրա իսէր.

Պու էսնատէ տիւշմէն տախի պօշ տուրմայըլ միւ-
քէմէլ սուրէթաէ միւտափաայէ հաղըլլանըյօր իտի.
Սպանեօլլարըն պաշ տիւշմէնի օլան Մօնթեղումանըն
պիրատէրի Գուէգըլաղա, միւթէվէֆա իմբէրաթօրըն
եհրինէ հիւքիւմտար նասպ օլմաղըլա, Գօրթեղին կէրի-
յէ ալտէթինի մէն իթմէք իլին լաղըմ՝ կէլէն թէտա-
րիքեաթաէ գուսուր իթմէյիպ, շէհրին խարապ օլմուշ
եհրլէրինի թամիր իթտիրտիյի կիպի, եէնիտէն իսթիհ-
քեամլար տախի իլալէ իթմիշ իտի. քէղալիք սիլահ-
խանէլէրի, քէնտի իսթիմալ իթտիրլէրի էպլիհա իլէ
տօլտուրտուգտան մատէ, Սպանեօլ սիւվարիլէրինէ մու-
գալլէմէթ իթմէք իւղը, ուճլարընա Սպանեօլլարըն

էլինտէն ալընմա գըլըճ տէմիրլէրի կէլիլիլմիշ ուղուն
մըղըաղլար թէտարիք իլէտի.

Հալպուքի մուհաիլէյհ, պու թէտարիքեաթ իլէ
մէշղուլ օլտուղու սըրատա չիչէք խասթալըղընա կի-
րիֆթար օլուպ, պիր գաշ կիւնտէն միւթէտսիրէն վէ-
ֆաթ իթտի. պու իլլէթը մուղիրլէյի Սպանեօլլար մէ-
մալիքի մէղքիւրէյէ կէթիրմիշլէր իտի քի, Մէքսիգա-
լըլարա պրըճա պիր ֆէյաքէթաէ պու օլտու. զիրա
միւվէրրիլէրին գալիլինճէ, ծնտան էվիլէլ Մէքսիգատա
չիչէք իլլէթինտէն էսէր եօդ իտի.

Ահալի, Մօնթեղումանըն պիրատէրղատէսի Կուա-
թիմօճին նամ բրէնսի հիւքիւմտար նասպ իթտիլէր.
Մուհաիլէյհ տախի միւթէվէֆա իմբէրաթօր կիպի էս-
պապը միւտափաանըն թէտարիքինտէն պիր ան կէրի
տուրմաալ.

Գօրթեղ, երլ պաշընա պիր կիւն գալարադ պիլա
միւմանաաթ Թեղեվդօյա կիրտի. շէհրին տէրունինտէ
էլէմադ պիր սիւքիւթ հիւքիւմ իտիյօր իտի. եհրլիլէրին
տախիլի պիր միւնաղաա իլէ մէշղուլ օլտուղլարը ան-
լաշըլտը. օ վադթըն ըէյիսի քէնտի պէյիւք պիրա-
տէրինի գաթլ իթտիրմէքլէ հիւքիւմէթինի դասպ իթ-
միշ օլուպ, մէրհամէթսիլլիլի ճիհէթլէ ահալլինին մէն-
ֆուրը օլմուշ իտի. պու ըէյիս, սուրէթա մէմուհէն
Սպանեօլլարը գապուլ իթտիրտէն սօնրա, կիճէլէյին
Մէքսիգալըլարը շէհրիէ սօդարադ Սպանեօլլարը մահվ
իթմէք ֆիքրինէ տիւշմիւշ իտի, լաքին գօմանտարըն
գուվլէթլի պիր օրտույըլա կէլտիլինի տույարադ, մէմ-
լէքէթինի վէ թէպատսընը ալչադճատընա թէրք իլէ
գօրդուսընտան Մէքսիգայա գաշմըշ իտի.

Գօրթեղ շէհրիէ կիրտիլինտէ, ասըլղատէկեան
թաղըմը, գաթլ իտիլէն ըէյիսին մախտումի օլան ճէ-

սուր վէ եազըչըղը պիր տէրիգանլընըն տէրալէթի իլէ կէլիպ, Սպանեօլ օրտուսընա կիրիպ խըտմէթը աաքէ-
րկյէտէ պուլունմալարընը, դօմանտարըն իսթիմալ
իթտիլէր, Գօրթէղ պու ֆրրաթմաան պիր իսթիֆատէ,
տէրիպ անլըյը մադթուլ բէտէրկնին եէրինէ բէյիս նաապ
իթտի քի, ահալի պուանտան բէք զիյատէ մէմնուն օլ-
տուլար, մումալէյհ, բահիպ Սլմէտօնըն վաղլարընը
տիյնէյէ տիյնէյէ խըրիսթիյանլըղը դապուլ իտէրէք,
Գօրթէղին (կնքահայր) լըղը իլէ վաֆիթիլ իտիլտի, վէ
քէնաի արղուօը մուծիպինճէ, ֆէրնանա թէամիյէ օ-
լունտու քի, արթըղ Սպանեօլլար իլէ բէք զիյատէ
տօթթ օլարադ, Մէքսիգա շէհրի իւղէրկնէ օլաճադ
մուհաճէմէյէ, թէքմիլ դուվլէթի իլէ եարալմ իտէ-
ճէյինի վատ իթտի, վէ սէօղիւնի տէ իճրա էյլէտի:

Սպանեօլլարըն, կէմիլէրի սուհուլէթիլէ կէօլէ էն-
տիրմէք իւղրէ կէնճ բէյիս պիր չօդ ամէլէ թայլն իթ-
տի, պուլար, սահիլին օ ճիհէթինի կէնիլլէթմէք իշին
իլէ պաշլատըլար, լաքին Իղթադբալարա շէհրի ահա-
լիսի չօդ տէֆա քէնաի դանթլարը իլէ կէլիպ ամէլէ-
նին եարադըլարընը պօղմադտա, վէ անլէրի բահաթ-
սըղ իթմէքտէ իտիլէր, Գօրթէղ, իւշ եիւղ նէֆէր Լս-
պանեօլ վէ օն պին Թըլասդալարըլարը ալարադ շէհրի
մէղքիւրին իւղէրկնէ եիւրիւտի, ֆադաթ շէհրի մու-
հաֆաղա իթմէք իւղրէ սէքիլ պին քիշիտէն իպարէթ
պիր օրտու, դօմանտարըն էօնիւնէ կէրիլիպ եօլը դաթ
իթտի, Թարաֆէյն ճէսուրանէ վուրուշուլտու դտան սօն-
րա եէրիլէր ապանամայարադ շէհրէ շէքիլիպ դարը-
լարը տա դաբամադըլար:

Գօրթէղ, քէմալի իհթիյաթ վէ իհթիլալ իլէ տալ-
րանարադ շէհրէ կիրտի, վէ աաքէր՝ եէրիլէրին իալի
պըրադմըլ օլտու դլարը իանէլէրտէ իաքեան իթտիլիլ-

տի, լաքին նէհրին սէտլէրի դալարըլմըլ օլմադըլա ադ-
չամ դարտնլըղ պառաք պառմադ շէհրի տէօրթ թա-
րաֆաան շիտաթիլէ սու պառմայա պաշլատը, Գօրթէղ
տէրհալ բիւճաթ դօմանտարը վէրմէսի իլէ աաքէր
տիլլէրինէ դառար սու իշինտէն եիւրիլէրէք շէհրին
խարիճինէ չըղտըլար, սապահլէյին օրտու Թէղէվդօյա
տօղըն եօլա չըղտը, լաքին պիր աղ սօնրա պէօլիւճէք
պիր տիւշմէն օրտուսը եօլարընը դաթ պիրլէ մուհա-
րէպէյէ պաշլանըլար, իքի սաաթ դառար իսթիտաա
իտէն պու դանլը մուհարէպէտէ տիւշմէն քիլլիլէթիլ
թէլէֆաթ վէրտիլտէն սօնրա ֆիրարա եիւղ թաթտը,
վէ Գօրթէղ տաթիլ ադչամ օլմադտան Թէղէվդօյա
կիլմէք իւղրէ տիւշմէնի թէադըպտան վաղ կէչաի,
պու մուհարէպէ էսնաօլնտա տիւշմէն իւշ պին քիշի
թէլէֆ իթտի, Սպանեօլլար իտէ իքի Թըլասդալարը իլէ
պիր տէ աթ դայպ իթտիլէր:

Թէղէվդօյա ալտէթ իտիլտիլտէն սօնրա պէրայի
իսթիման Գօրթէղէ պաղը էլիլէր կէլիպ Մէքսիգալը-
լարա դարչը քէնտիլէրկնի մուհաֆաղա իթմէլէրկնի
բէճա իթտիլէր, Գօրթէղ, պու դապիլէլէրին թէքիլ-
ֆինի մէմնունէն դապուլ իլէ անլէրի միլթթֆիլղլէրի
սըրասընա տաթիլ իթտի:

Թէղէվդօ իլէ Թըլասդալա տրասընտա պուլունան
Գալդօ վէ Թըլասմամայդօ նամ շէհրիլէր Սպանեօլլա-
րա բէք էլղէմ իտի իտէ տէ, ֆադաթ պանլար տիւշ-
մէն էլինտէ օլտուղու ճիհէթիլէ, Սանտօլալ կիտիպ
մէղքիւր շէհրիլէրի դապթ իլէ Մէքսիգալըլարը օրա-
լարաան տէֆ իթտի, իլթէ պու սուրէթիլէ Թէղէվդօ-
տան վէրա-Գըրուդա դառար իսթիտաա իտէն եօլ
Սպանեօլլարըն էլինտէ դալար քի, էսնայի մուհատէ-
լէտէ քէնտիլէրի իշին բէք ֆալիտէլի օլաճադ իտի:

Իմալ ու իքմալ խոխլիչ օլան կէմիլէրի վէ ալաթ ու էտէվաթը, Թըլասդալատան Թէզէվզոյա գատար նագլ իթմէք մէմուրիյէթի Սանտօվալա հէվալէ օլունտու, մուամիլէյհ, պու միւշկիլ իշի պաշա չըգարմագ իւղրէ իքի եիւղ նէֆէր բիյատէ, օն ալթը սիւվարի, վէ իքի դըթա թօք իլէ եօլա բէվան օլտու. էսնայի լահատէ Զօլթմէգ շէհրի ահալիսինտէն ինթիգամ ալընաճագ իտի, դիրա պունլար Ալվարատօնըն իմոտալնա կիթմէք իւղրէ վէրա-Գըրուդտան եօլա չըգարմալըն դըրդ նէֆէր Սպանեօլլար իլէ իւշ եիւղ Թըլասդալալըրը գաթլ իթմիլէր իտի:

Սանտօվալ շէհրէ թէգարուպ իթալիյնտէ եէրլիլէր ֆիրարէ եիւղ թութուլար, լաքին Սպանեօլլար չօղլարըն էսիր իթալիլէր. շէհրէ կիրաթլէրինտէ աէհէթամիլ պիր մէնղարէտէ հաղըր պուլունտուլար. շէօլլէրի բութխանէնին տիվարլարը վէ բութլար ինտան գանը իլէ պօյալանմըլ օլտուղու կիպի, ֆիթուհաթ նըշանը օլմագ իւղրէ տէօրթ պէյկիլի գաֆալարը արաթընտա, սաշլարընտան ասըլը պիր ինտան պաշը կէօրալիլէր. քէզալիք պիր խանէնին տիվարը իւղէրինտէ քէօմիլը իլէ եաղըլը «Ժան Զուսթէ իլէ պէտպահտ բէֆիգլէրի պուրատա մահրուս խոխլիլէր» իպարէսինի օգումալարը իլէ, Սանտօվալ պէրայի ինթիգամ թութուլու էսիրլէրի գաթլ իթմէյէ հաղըրլանտը, լաքին էսիրլէր Սպանեօլլարըն ալագլարընա գաբանըպ օ գատար աղլայըպ սըղլատըլար քի, Սանտօվալ տայանամայարագ պատէմա սատագաթ իթմէք շարթը իլէ գապահաթլարընը աֆիլ իտէրէք եագալարընը պըրագտը:

Սանտօվալ, Թըլասդալայա վասըլ օլուպ իքմալ խոխլիչ օլան կէմի բարչալարընը, իւշ պին նէֆէր հա-

մալլարա եիւրլէտէրէք, վէ օն պէշ պին քիշիլի միւթէճալուզ օլան Թըլասդալա օլտուսընը մայէթինէ ալարագ եօլա չըգար. էսնայի լահատէ պաղը եիւքսէք թէրէլէրտէն Մէքսիգա ֆըրդալարը կէօրիւնտի իտէտէ, աիւշմէնին սուրէթը միւնթաղամատէ իլէրլէտիլի-նի կէօրէրէք, մուհաճէմէյէ ճէսարէթ իտէմէտիլէր. նիհայէթ թէպէվզոյա Թէզարուպ իտիլտի. Գօրթէզ, Թէզէվզօ բէյիսի իլէ շէհրտէն տըշարը չըգարագ, Սանտօվալըն օլտուսընը պիլ իսթիգպալ քէմալի մեսուրիյէթլէ շէհրէ իտիալ իլլէտի:

Զէքսիրմէլէրին սույա էնտիրիլմէսինէ հէնուղ եիրմի կիւն գատար վագըթ լաղըմ օլտուղունտան, Գօրթէզ պու միւտտէթ զարֆընտա, տիկէրլէրինէ էմալ օլմագ իւղրէ Մէքսիգա իմբէրաթօրընա սատըգ գալմըշ, վէ Սպանեօլլարա իպրապը խուսուլմէթ իթմիլ օլան եալթօղալըլարը ճէղայա չալըմագ ֆիքրի իլէ, օն պէշ պին Թըլասդալալը, իքի եիւղ էլլի նէֆէր Սպանեօլլալարի, եիրմի նէֆէր սիւվարի, վէ պէշ պին քիշի տէ տիկէր միւթթէֆիլիյն աօքէրինի, վէ Օլիա իլէ Ալվարատօյը տալի մայէթինէ ալարագ եօլա չըգտը:

Պիր մըգտար իլէրլէտիլէրինտէ Մէքսիգա օլտուսընը կէօրալիլէր. պունլար, աչըգ օվատա ճէնկ իտէճէրլէր կիպի կէօրիւնիլյօր իտի, լաքին իլք տարպէտէ վէ պիլ խառա աթլարըն հիւճիւմինտէն Մէքսիգալըլար տարմատաղըն օլուպ, պիր մըգտարը տաղլարա ֆիրար վէ պաղըլարը տալի շէհրէ իլթիճա իթալիլէր. Սպանեօլլար՝ շէհրէ հիւճիւմ իթմէյի իրթէ կիւնէ պըրագտըլար:

Փագաթ սապահ օլուր օլմագ շէհրին գալթը, զանն իթալիլէրի կիպի գօլայ օլմայաճաղընը անլատը-

լար, զիրա շէհիր կէօլին տէրունինտէ ինչո իտիլմիշ օլուպ, եալընըղ պիր սէտտ իլէ դարայա մէրպութ իտի քի, պու սէտտին պիր դըսմընը եըդմըշլար, վէ կէօլիւ տէ դաղըյարադ տէրինլէթմիշ օլմալարը իլէ, միւթլադա եիւղէրէք դարչըյա կէշիլէպիլէճէք իտի. Մէքսիդալըլար իսէ կէօլին տիկէր ճիհէթինտէքի կէշիտի դուվիլէյի ճէսիմէ իլէ մուհաֆադա իտիյօրլար իտի:

Գօրթէղ, միւթթէֆիղլէրին իրայէ իթտիլլէրի տիկէր պիր ճիհէթին տէրինլիլին թէֆթիշ իթտիլլէրտէն սօնրա, ալթմըշ քիշի իլէ դարչըյա կէշէրէք սահիլին իշղալինի էմր իթտի, Մէքսիդալըլար պուսլարըն հարաքէթինի կէօրիւպ ճիհէթը մէղըիւրէյէ թօրլանտըլար, վէ Սպանեօլլարտան պապըլարընը տա եարալաաըլար իսէ տէ, հարաքէթլէրինի մէն իտէմէտիլէր, Սպանեօլլար սահիլէ վասըլ օլուր օլմաղ, եերլիլէր դանթլարընա պինէրէք ֆիրար իթտիլլէր. էօյլէ քի, Գօրթէղ պիրա միւմանաթ շէհիրէ կիրտիքտէն, վէ խանէլէրի եաղմալայըպ շայանը էհէմիլլէթ օլան պինալարը եադըպ եըդարգտան սօնրա եօլունա տէվամ իլէ, պիր դաշ կիւնտէն թագուպայա թէղարուպ իթտի:

Թագուպա պէլտէսինին մինասիպէթլի մէվըսը իգթիլլատընճա, Մէքսիդա շէհիրինն գաբուսը առտ օլունտուղտան, պէհէմէհալ պուրասը իշղալ իտիլմէլի իտի. լաքին թագուպայա վասըլ օլմաղտան էվվէլ զայէթ ճէսիմ պիր տիւշմէն օրտուսը Սպանեօլլարըն իւղէրինէ տիւշտի, լաքին անլէրին սիւհալարընա տայանամայարադ միւնհէղիմէն տաղըլար. էրթէ կիւնի թէքրար մուհաճէմէ իթտիլլէր իսէ տէ, քէղալիք ֆէնա հալտէ մաղլուպ օլարադ շէհիրէ չէրիտիլլէրի կիպի, Սպանեօլլար տալիս անլէրի թէաղըպ իտէրէք շէ-

հիրէ տուխուլ իլէ սօգաղլարտա պիր մըգտար միւտարէպէտէն սօնրա, Գօրթէղ պէրայի ինթիլգամ մէմէքէթի եաղմայա վէրտիրտի, վէ պիր դաշ մահալլէյէ տէ աթէշ վէրէրէք երնէ էվվէլլէ իշղալ իթտիլլէ մահալլէ ալտէթ իթտի:

Գօրթէղ, Թագուպա շէհիրի դարչըսընտա պէշ կիւն դալըպ տիւշմէնի հէր հիւճիւմինտէ մաղլուպէն կերկէրիւսկիւրթտիւքտէն սօնրա, Մէքսիդալըլարըն պու պէյհօտէ հիւճիւմէրտէն տիւշարը դաաֆէթ օլտուղլարընա դանաթ կէթիլլէրէք, քէնտի տէ մուհաճէմէյէ պաշլամաղ իսթէտի, վէ հէման առքէր իլէրլէմէք իւղրէ իքէն, շէհիրն իմաաղընա կէլմէքտէ օլան դուվիլէթլի պիր օրտուլըլա չաթըշմայա մէհպուր օլտու:

Մէքսիդալըլար սէտալին իւղէրինտէն պիր աղ իլէրլէտիքտէն սօնրա, կիւյա Սպանեօլլարըն հիւճիւմինտէ մուգալլէմէթ իտէմէյօրլար կիպի, կէրիսին կերկէրիւճաթ իտէրէք տաղըլարըլար. Գօրթէղ պու տուղաղտան ալտանարադ տիւշմէնի թէաղըպա պաշլատը. ֆաղաթ Մէքսիդալըլար տէրաղապ պիրլէշէրէք քէմալի շիտտէթլէ Սպանեօլլարըն իւղէրինէ հիւճիւմ իթտիլլէրի սըրատա, հասըղ հիսապըղ դանթլար տալիս Մէքսիդատան չըդարադ, սէտտին հէր իքի թարաֆընտան հիւճիւմ գօյուլտուլար. էօյլէ քի, Սպանեօլլար իւշ ճիհէթտէն սըղըշարադ իւճաթէ մէհպուր օլտուլար:

Լաքին պուլունտուղլարը մահալ տար վէ ուղուն օլմաղըլա սիւհալարընը սէրպէսթճէ իսթիմալ իտէմէյօրլար իտի. մամաֆիհ Գօրթէղ եալըն դըլըճ, առքէրի թէշի իտէրէք, վէ պին քէրրէ նէֆսինի թէհիլլէյէ գօյարադ, նիհայէթ դարայա սյադ պաամաղա մուվաֆադ օլաղիլտի. Գօրթէղ պիր աղ առքէր զայալ իթտի իսէ տէ տիւշմէնին թէլէֆաթը քէք չօղ օլտու, գօ-

մանտար, թագուականընդամենը ուղուն սխրեճէյինի քէշֆ իլէ թէղէվգոյա ավտէթ իլէ, կէօլին տէրունինտէ պուլունան պաղը ուֆաղ շէհրլէրտէն կէլմէ պիր հէյէթը սխրեթայը գապուլ իթաի. պուլնար Մէքսիգալլըրըն թէատտիսինտէն օտանարղլարընտան պահա իլէ, քէնտիսի իլէ աղարը իթթիֆաղ իթմէք վէ ասքէր վէրմէք արգուսընտա օլտուղլարընը պէյան իթաիլէր:

Պու էսնայէրտէ Վէրա-Գըրուգա տէօրթ սէֆինէ կէլիլ իրի եիւղ ասքէր. սէքսէն թանէ պէյկիլը, իրի դրթա գաթալ թօթ, պիր չօղ սիւահ, վէ քիւլլէյէթլի միւհիւմաթը հարպիյէ կէթիլմիշ խաի. պու պէօյիւք մուավէնէթտէն ասքէր քէք դիյատէ մէմնուն օլտուպ քէսպը ճէտարէթ խալէք, պիր ան էվիլէլ մուհասէրէյէ պէտտ օլունմասընը գօմանտարտան իլթիմաս իթաիլէր:

Պագաթ Գօրթէղ, պու թէհլիքէլի վէ միւշիլիւ մուհասէրէյէ էլ վուրմաղտան էվիլէլ Մէքսիգալլըրա միւսալէհէ թէքիլի իթաի, զիլա տիւշմէնին չօղ տէֆա մաղլուպ օլտուշընտան, միւսալէհայը գապուլ խալէքէլէր զանն խալիօր խաի, պուլտան պաշղա Մէքսիգալլի կիւլի կիւղէլ պիր պէլտէնին մուհարէպէ խատարաթը իլէ պէրպատ օլմասընը իթթէմէյուպ, սուլհէն գապթ իլլէմէք ֆիլքրինտէ պուլունայօր խաի. լաքին Մէքսիգալլըր միւսալէհա թէքիլիֆինի գաթիլէն քէտտ իթաիլէրինտէն, Գօրթէղ չարնաչար գուվիլէյի ճէպրիլէյէ միւրաճաթ իթմէյէ մէճպուր օլտու:

Պէօյէճէ Գօրթէղ, Մէքսիգալլ կէօլիւ իւղէրինտէ պուլունան շէհրլէրէ հիւճիւմ վէ մուհարէպէ իթաիլէրտէն օճնրա, սէքէնէսի վէ սէրլէթի չօղ օլուն Գուլա-հուահուաղ նամ ճէսիւմ վէ մէթին շէհրին իւղէրինէ եիւրլէմէյէ պաշղաթ. ահալիլ պէլտէ, շէհրի գարայա

րապթ իտէն քէօրիլէրի գալտըմիշ օլմալարը իլէ Գօրթէղ, աղաճտան մամուլ էյրէթի քէօրիլէր վառէթասը իլէ ասքէրի կէչիլիպ, վէ պիր իրի համլտան տիւշմէնի վուրարաղ տաղլարա գաշըրթաթ:

Պատէհու խօշիմիլգօ նամ շէհրին գարուլարընա վաթը օլտու. պուրատա Սպանեօլլարը գարչըլայան ճէսիւմ պիր օրտու թապալէրը մուգալիլմէթ օլմալարաղ շէհրիլէ շէքիլտի. լաքին ֆիլարիլէր հօլլարտա եարըլմիշ օլան մէթէրիլլէրին արգանսընա իլթիճա խալէք, Սպանեօլլարը վուրմայա պաշլատըրար. Գօրթէղ ասքէրէ մէթէրիլլէրի երդմալարընը էմր իթաի, վէ քէնտի տաիլի մուհարէպէնին էն գըղկըն հօղթալարընա աթըլարաղ արսլան կիպի տէօյիւշմէքտէ իքէն, հալէհան հէրթարաֆտան իհաթա խաիլտի:

Պու թէհլիքէլի տաղըղատա մումաիլէյհ թարիֆի հաղապիլ պիր պէսալէթը ֆէվգէլատէ իլէ տէօյիւշիւպ մուգալիլմէթ իթմէքտէ խաի խալէ, պինտիլի աթ եօրուլարաղ քէնտիսինի գայէթ մուհիլը պիր հալէ պըրաղաթ. մումաիլէյհ կիթաիքճէ Մէքսիգալլըր թարաֆընտան սըղըշարաղ սիլահլարընը իսթիմալ խալմէղ օլտու, վէ հէման տիւշմէնին էլինէ կէշէճէյինէ քէմաղ գալմիշ իքէն, Գրիտաաֆուր Օլէա նամ պէհատըր պիր միւլաղիւմ, պիր գաշ նէֆէր թըլաղալարըրը իլէ Գօրթէղին խաաաղընա շիթապ խաապ, պէշ ալթը քիշիլի վուրուպ էօլտիլէրէք գօմանտարընը մուհաղգաղ պիր էօլիւմտէն խալաս իլլէտի. պու պէօյիւք թէհլիքէ էսնասընտա Գօրթէղ իրի ճէրիհէ ալմիշ խաի. Օլէա խալաղըր սուրէթտէ իւշ եէրինտէն եարալանմիշ խաի քի, պու եարալարըն նըշանը, մումաիլէյհին պէհատըրըղընա շահիտի աաիլ օլտուլար:

Պու մուհարէպէ էսնասընտա շէհրին խարիճինտէ

օլան ապրէր տախի պօշ տուրմատըլար . Մէքսիկայըլար շէհրին իմտատընա եէթիշմէք իւզրէ օն պին քիշիտէն իպարէթ պիր օրտույը , սարը պիր մուհալտէ դարայա չըդարմագ իւզրէ իրէն , Օլիտ , Ալվարատո , վէ թապի-յա քէնտի միւֆրիդէլէրի իլէ պունլարըն իւզերինէ էօյլէ շիտտէթլէ հիւճիւմ իթտիլէր քի , Մէքսիկայըլար բէք չօդ թէլէֆաթ վէրտիքտէն սօնրա դանթլարընա ալտէ-թէ մէճպուր օլտուլար . մամաֆիհ մէրդուման իւշ դա-պիթան իլէ Սպանեօլ ասքերինտէն վէ թըլասդալալը-լարտան չօդլարը եարալանտը , Սպանեօլար պու ֆիւ-թուհաթլար իլէ շէհրին դարա ճիհէթինտէ պուլունան պիր դըսմընը դապթ իթմէյէ մուվաֆիֆագ օլտուլար :

Գօրթէզ , քէմալի իհթիյաթ իլէ տէօրթ կիւն գա-տար խօշմիլդօտա դալտըդտան , վէ տայիմա մուհաճէ-մէ իտէն Մէքսիկայըլարը հէր տէֆասընտա միւնհէզի-մէն կէրիյէ բիւսկիւրթտիւքտէն սօնրա , եարալըլարը թէտալի իթմէք իւզրէ թէզէվգօյա ալտէթ իթտի . էս-նայի րահտէ միւթէմատիյէն Մէքսիկա ապրէրինին մու-հաճէմէլէրինէ մուգալէմէթ իտէրէք , վէ քիւլիյէթիլ տիւշմէն գըրարագ շէհրէ վասըլ օլունտու :

Գօրթէզ , օն նէֆէր դատար Սպանեօլը դայպ իթ-միշ օլտուլունա բաղմէն , իշպու մուհարէպէլէրտէն հուսուլէ կէլէն մուհասէնաթտէն տօլայը բէք մէմուոն օլտու :

21

Գօրթէզին ալէյիհիսէ պիր խըյանէք . - Կէմիլէր սու-յա էնիքիլիր . - Մուհասէրէնիս պաւլամադ :

Մէքսիկա հիւքիւմէթի կիթտիքճէ խարապէ եիւզ թուլթըյօր իտի . Գօրթէզ՝ բայիթահտըն էթրաֆընտա պուլունան շէհրիլէրի , եա տայիլէյի իթթիֆագա ալ-միշ վէ եախօտ դապթ ու թէսիլի իթմիշ իտի քի , օ հալտէ Մէքսիկայըլարըն էլինտէ եալընըզ բայիթախա դալմիշ իտի . իշթէ դօմանտար պու սուրէթլէ մէնգիլի մագսատէ վասըլ օլմագտա իրէն , պիրտէ մէմուլին զայրի պիր խըյանէթը միւտհիշէ դուհուրէ կէլիպ իշէ-րին ալթիւսթ օլմասընա րէմագ գալտը :

Նարվաէզին ասքերի , Գօրթէզին էսկի ասքերի կի-պի սատըզ վէ դօմանտարըլարընը սէվէր օլմասըզլարը ճիհէթլէ , իշթիքեալէրէ գալդըշպ տայիմա մումաի-լէյհին թէշէպպիւսաթընտա նօգսանիյէթ պուլմագտա , վէ հաթտա պաղըլարը , « Գօրթէզ պիլիմ սէլամէթի-միդի տալա տիւշիւնմէյօր , պիլ քէնտի պաշըմրզըն չա-րէսինէ պագմալըյըզ » եօլլու սէօզլէր սէօյլէմէյէ դա-տար ճիւրաթ իթմէքտէ իտիլէր :

Վէլասկուէզին թարաֆիլիլըլըրինտէն օլուպ , Գօր-թէզին ալէյհինտէ պուլունանլարըն պաշը օլան , Ան-թուան Վիլլէֆանեա նամ ախլագը պօղուգ վէ իիթի-լալը պիր ասքերին սարին օլտուլու խանէ , էրպապը խըյանէթէ մէրքէզ վէ մահալի մէշվէրէթ օլմուշ իտի . պունլար Գօրթէզ իլէ դապթթանտէն պիր գալընը էօլ-տիւրիւպ , եէրինէ Մէքսիկանըն ֆէթհի կիպի պիր էֆ-

քեարը մէմնունանէյի թէրք խառալ տա ումումըն բա-
հաթընը իթիզամ իթմէք շարթը իլէ տիկէր պիր դո-
մանտար նասալ իթմէյի տիւշունիյօրլար իտի . մէրդու-
ման պու խըյանէթի կիզլի սողլամագ իշին եէմին իթ-
միշէք , վէ պու պապտէ պիր տէ ահանամէ իմլալա-
մըշլար իտի . պու ահանամէտէ ճինայէթին վուգու
պուլաճաղը կիւն , դաթլ խաթէճէք զապրթան իլէ
եէրլէրինէ կէշէճէք օլանլարըն իսիլէրի իշար իտիմիշ
իտի :

Յագաթ իշ պու մէրքէդտէ իրէն , էրպապը խըյա-
նէթին իլլալէրինէ գաբըմըշ օլան էսկի տաքէրին պիրի ,
վիճառն պիհուղուրլուղունա տիւշար օլարագ վէ դո-
մանտարը աճըյարագ , իլք աղչամոտան կէլիպ վուգույի
հալի Գօրթէղէ պէյան իլէ ափլընը իսթիլհամ իլլէ-
տի :

Գօրթէղ , պու էսէֆէնկիղ խապէրտէն բէք զիյատէ
միւթէէսիր օլուպ , տէրհալ պիր դաշ սատըգ առէմէր
իլէ վէլլէֆանիյանըն խանէսինի պաստը . միւճըլմ
պու զիյարէթը նասկէհանիտէն շաշըրարագ , ուղուն ու-
ղատըյա իսթինթագա հաճէթ գալմագսըղըն գապա-
հաթընը իրրար իլլէտի : Գօրթէղ , խապիսը մէրդումըն
գօյնունտան մալիւմիմիղ օլան ահանամէյի չէքիպ ա-
լարագ , ապա մէմուլ իթմէտիլի պիր դաշ քիշինին ի-
սիմլէրինիտէ օգույուպ բէք զիյատէ միւքէտտէր օլտու
խտէ տէ , պէօյլէ պիր զէմանտա ինճէտէն ինճէյէ թէֆ-
թիշ ու թէճէտսիւտէ գալղըշմայը մինասիպ կէօրմէյէ-
րէք , եալընը վէլլէֆանիյայը ճէզայա շարըտըրմագ լա
իթիֆա իթտի :

Միւճըլմի մէրդումըն գապահաթը աշիքեար օլմա-
ղլա , արթըգ ուղուն ուղատըյա իսթինթագա վէ մու-
հաքէմէյէ հաճէթ գալմայըպ , ասքէրին մուվաճէհէսին-

տէ ասըյարգ տան սօնրա , Գօրթէղ ասքէրէ , մաղթուլըն ,
խնլալանմըշ օլան քեաղըտը եութաուղու ճիհէթլէ , պու
խըյանէթէ զիյմէտիսալ օլանլարըն քիմէր օլտուղունը
անլայամատըղըն պէյան իտէրէք , իլթիքեապ իթտիք-
լէրի խըյանէթտէն սօլայը աղիմ պիր էնտիշէ իշինտէ
օլանլարըն գալպինի թէսքինի իթտի . մամաֆիհ պու հա-
տիսէտէն պէօյլէք պիր ֆայիտէ հասըլ օլտու , չէօյլէ
քի Գօրթէղ քէնտի տիւշմէնլէրինի թանլարը կիպի ,
անլէրտէ շի պհէյէ եէր վէրմէմէք իշին իպլաղը սա-
տագաթ իթմէյէ սայ իթտիլէր :

Պիր դաշ կիւն սօնրա պէօյլէ պիր վագաա աահա
ղուհուր իթմէսի իլէ , Գօրթէղ քէնտի սէպաթ ու մէ-
թանէթինի կէօսթէրմէյէ ֆըրսաթ պուլմուշ օլտու .
թըլապալալընըն գօմանտարը , պիրտէն պիրէ թէպ-
տիլի էֆրեար խառալ ասքէրինին պիր գըամը իլէ կէրի
չէքիմէք ֆիքրլինէ տիւշտի . Գօրթէղ , միւլայիմանէ սէօլ-
լէր իլէ մէրդումը գանտըրամայը նիհայէթ գաթլ իթ-
տիքտի , վէ իսեան իթմիշ պէօլիւքլէր տալի թէքըար
իթաաթէ մէճպուր օլտուլար :

Պու իսթիլայը տալիլի էանասընտա գայըղլար ,
եալսաա չէքալրմէլէր իրմալ օլունտուղու կիպի , միւթ-
թէֆիքլէր տալի իրի այ գատար գաղըյարագ թէղէվ-
դօ չէհրի էօնիւնտէ պէօյլէք կէօլէ աղմագտա օլան
սըղ պիր ըրմաղը տէրինլէթմիշլէր իտի քի , գայըղլար ,
Ապրիլին եիրմի սէքիլինճի կիւնի պէօյլէք պիր ալայ վէ
տուալէր իլէ սույա ինտիլիլտի . չէքալրմէլէր եէլքէն-
լէրինի աշըպ իլէրլէտիքլէրի սըրատա թօբլար իլէ սէ-
լամանտը , վէ լահիպ Օլմէտօ մէվղըյա մինասիպ պիր
տուա օգումագլա ճէնապը հաղ գըն մուալէնէթինի իս-
թիլհամ իլլէտի :

Պատէհու Գօրթէղ , ումուլի պիր ըէամը կէշիտ իճ-

րա իթտիրտի . օրտու՝ սէքիզ եիւզ եիրմի ալթը նէֆէր բիյատէ , սէքսէն ալթը սիւվարի , իւշ թանէ իրի մուհասէրէ թօբլարը , վէ օն պէշ թանէ տէ խաֆիֆ թօբլարտան խալարէթ օլտուղու կիպի , եիրմի տէօրթ պին նէֆէր տէ միւթթէֆիզ ասքէրի վար իտի . պուշլարտան մատէ քիւլիւյէթի սյարութ վէ կիւլէ տախի թէտարիք իտիւմիշ իտի . Մէքսիզալըլար իսէ ետլընըզ բայիթահտըն մուհաֆազասը իշին իքի եիւզ պին ասքէր թօբլամըլար իտի :

Գօմանտարըն թէրթիպի մուհիպինճէ մուհասէրէյէ իւշ ճիհէթտէն պաշլանաճագ իտի , եանի պիրինճիսի Սանտօլարըն թահտը գօմանտաւնտա օլարագ , թէզէվզօ շէհրի ճիհէթը շարդիյէսինտէն , իքինճիսի Ալմէրատօ մարիֆէթի իլէ դարպ ճիհէթինտէն թադուպա շէհրի բիշկեհաշընտան , վէ իւշիւնճիւսիւ իսէ Գրիսթօվալ տէ Օլիտին գօմանտասը իլէ Գոյուգանըն շըմալ ճիհէթինտէն օլաճագ իտի . Սպանեօլ ասքէրի իլէ միւթթէֆիզլէր միւսալթաթէն պու իւշ գօլա թադսիմ իտիւմիշ օլուպ , հէր պիրինէ իքիշէր թօբ վէրիւմիշ իտի . էն միւշկիւլ օլան իշի , եանի կէմիլէրին գօմանտասընը Գօրթէզ տէրիւհտէ իթտի , էն թէհիլէրէլի մուամէլաթտէ պուլունաճագ օլան պու կէմիլէրին , հէր պիրինտէ պիրէր առէա թօբ իլէ եիրմի պէշ նէֆէր Սպանեօլ ասքէրի վար իտի :

Մայիսին օնընտա Մէքսիզայա ագմագտա օլան գանալը պօղմագ , վէ բայիթահտըն սոյուընը քէսմէք իւզրէ , Ալվարատօ իլէ Օլիտ , թադուպայա տօղրու իլէրլէտիլէր . Մէքսիզալըլարըն մուգալթէմէթը շէտիտէլէրինէ բաղմէն գանալ սէօքիւլտիւ . Օլիտ իլէ Ալվարատօ պու մուվաֆաղըյէթտէն ճէսարէթ ալարագ , թադուպա սէստի իւզէրինտէ պուլունան իլք քէօքրիւյիտէ

դապթ իթմէք իւզրէ իլէրի կիթմէյէ պաշլատըլար , ֆադաթ տիւշմէն պիր չօգ ասքէր իլէ մէրգուամընը գարշըլատըլը կիպի , կէօլին սաթհը տախի գանթթլար իլէ տօլտու , պու գանթթլարտան աթըլան օգլար Սպանեօլարըն բէք ղիյատէ թաղէիզ իտիյօր իտի , ղիւրա Մէքսիզալըլար աղաճ սիրէրէր արգասընտա օլտուգլարընտան , տիւշմէնին սիւհաշլարընտան էմին իտիլէր :

Օլիտ իլէ Ալվարատօ պէյհուտէ եէրէ թէհիլէրէյէ տիւշմէմէք իւզրէ մուհաճէմէյի թէրք իլէ , քէհտիլէրինի միւտաֆաա իտէրէք միւնթաղամէն կէրի չէքիլիպ Ալվարատօ թա Գուպանըն գարշըսընտա թէվադուֆ իթտի , վէ Օլիտ տախի Գույօղանէ տօղրու իլէրլէտի , նիհայէթ իւլ էմր Գօրթէզին էմրի իլէ Մալըսըն օթուղընճը կիւնի սապահլէյին էրքէն ասըլ մուհասէրէ մուամէլաթընա իպթիտար գըլընտը :

22

Մէքսիզանըն մուհասէրէսի . Սպանեօլար մուհանէմէ իսէրէֆ մաղլուպէն բիւնաթ իսէրիք :

Գօրթէզ կէմիլէրի վէ թէքմիլ գուվլէթի իլէ Մէքսիզայէ դարիպ պիր առայէ հիւճիւմէ պաշլատը . ահալիտէն չօղլարը վէ պաղը ասըլդատէլէր պու ճէղիլէյէ իլթիճա իթմիլլէր իտի . տիւշմէն Սպանեօլարըն հարաքեաթը թէարրուգքեարանէսինի կէօրիւր կէօրմէզ թէքմիլ գուվլէյի պահրիլէլէրինի օրայա ճէմ ի-

տուպ, հատսըղ հիսապսըղ գանօթլարը իլէ պիլա բէր-վա Սպանեօլլարըն իւղէրինէ մուհաճէմէյէ պաշլասալ-լար :

Գօմանտար, մէյտանը մուհարէպէյի կէնիլլէթ-մէք վէ սուհուլէթ իլէ մուհարէպէ իթմէք իւղրէ չէք-տիրմէլէրի եարըմ' այ չէքլինտէ տիրտիրալի, մուհարէ-պէնին պիտայէթի էսնասընտա գաթման բուղկեար օլ-մասըղընտան, չէքտիրմէլէր տայիմա քիւրէք իսթի-մալ իթմէյէ մէճպուր օլմալարը իլէ աղլըր աղլըր իլէր-լէյօլլար իտի, լաքին գանօթլարա թէգարուպ իտիլ-տիլինտէ պիրտէն պիրէ միւստիտ պիր բուղկեար էսմէ-յէ պաշլայընճա, տէրհալ եէլքէնլէր քիւշաա օլունուպ քէմալ շիտտէթլէ զաիֆ տիւշմէնին իւղէրինէ աթըլ-տըլար : գանօթլարըն պիր գըսմը պաթտըղը կիպի պիր գըսմը տա աթըլան թօբլարտան բարալանտըլար, պա-ղըր գալանլար իսէ' միւնհէղլիմէն Մէքսիդայա ֆիրտըր իթմէյէ մէճպուր օլտուլար :

Գույօղանըն եիւքսէք բուլթիսանէսինի իշլալ իթ-միշ օլան Օլտա, Սպանեօլ ապքէրինին պու մուվաֆիա-գըլէթինի կէօրուր կէօրմէղ, ապքէրինի ալըպ սէտլէրին իւղէրինտէն իլէրլէմէյէ սլալատըր : մումաիլէյհ Մէք-սիգալըլարըն բէրիշանիլէթինի իքմալ վէ մուգաթէլէյէ եարտըմ' իթմէք իւղրէ պիր գաշ հէնտէքլէրի զապթ իթմէք իսթէյօր իտի :

Գօրթէղ տաիսի թամ' պու էսնատէ տիւշմէնին գուվիլէյի ճէսիմէ իլէ մուհաֆաղա իթմէքտէ օլտուղու-թօլօղ նամ' գալայը, աղիմ' պիր միւշկիւլաթ իլէ օղրա-շարագ նիհայէթ վուրուպ զապթ իլլէտի : պու միւլթէ-նա մէվղընըն զապթը իլէ հէմ' Մէքսիդայա կիտէր օ-լան իքի եօլլարա սահիպ օլմագտա, վէ հէմտէ Օլտա իլէ սէրպէսթճէ իսթիլաթ իտէպլիմէքտէ իտի : պունը

իշին մահալի մէղքիւրի մուամէլաթը հարպիլէյէ մէրքէղ վէ օրտուկեահ իթթիսաղ իթտի :

Պատէհու իւշ գօլա թագսիմ' օլունմուշ օլան օր-տույը, տիւշմէնին հատսըղ հիսապսըղ գանօթլարը թէ-արբուղընտան էմին պիր հալէ գօյմագ իւղրէ, ուֆագ տօնանմասընը իւշ գըսմա պէօլտի քի, օ հալտէ հէր ֆրրգանըն գօմանտանը թահաը էմրինտէ մուամէլաթը-նա սուհուլէթ վէրմէք, վէ մուվէնէթ իթմէք իշին տէօրթ չէքտիրմէ պուլունույօր իտի :

Գօրթէղին պու թէրթիպաթը հարպիլէ վէ ապքէ-րիլէսի, էլէնէվմ ֆէննը հարպ էրպապընտան թագտիր օլունարագ, մումաիլէյհի պէ հաղգըն մահիր ժէնէրալ-լար սընրֆընա թամսիֆ իթմիշլէր տիր :

Պու մուամէլաթը մուհիմէնին իճրաթընտան սօն-րա հէր կիւն թարաֆէյն լաէնգաթի մուհաճէմէլէր, բիւճաթլար, եէնիտէն թէարբուղլար, վէ նէվ պէ նէվ հարաքեաթը ապքէրիլէ իլէ ուֆագ ֆագաթ գանլը մու-հարէպէլէր վուգու պուլտու, Սպանեօլլար հէր սապտհ սէտլէրին իւղէրինտէքի մէթէրիլլէրէ հիւճիւմ իթմէք-տէ, վէ պաղէն մէղքիւր մէթէրիլլէր իլէ իսթիհքեա-մաթը տայիրէյի կէշիպ չէհրին թա մէրքէղինէ տօղրու իլէրլէմէյէ չալըշմագտա իտիլէր : ֆագաթ հէր տէֆա-սընտա Մէքսիդայալարըն չէճաաթ ու մէթանէթինէ տայանամայարագ, օրտուկեահլարընա բիւճաթ իթմէ-յէ մէճպուր օլույօրլար իտի :

Պէօյլէճէ հէր կիւն եօրկունլուղլար վէ թէհիլէ-լէր թաղէլէնմէքտէ, ֆագաթ հիշ պիր ֆայիտէյի մու-հիպ օլմամագտա իտի, զիրա Մէքսիդայալար թէա-հիւպէ չայան պիր սէպաթ ու մէթանէթլէ հէր կիճէ սապահլարա գատար չալըշարագ, Սպանեօլլարըն պօղ-տուղլարը մէթէրիլլէրի թամիր իտէրլէր, տօլտուր-

տուգւարը հէնտէքլերի եհնիտէն աչարլար, վէ ըիւճաթ իթմիշ օլտուգւարը մէվգըլարը թէքրար իշղալ իտէրէք, էվվէլքինտէն զիյաւտէ ճէսարէթ վէ շէճաաթլէ միւտափաայէ հաղըրլանըյօրլար իտի:

Մուհասէրէ մուամէլաթը պու մինվալ իւղրէ պիր այ գատար իմթիտատ իթտի: Ֆիլ հաղըգա Մէքսիգալըլարըն՝ քէնտիլէրլինի միւտափաա իթմէք իռուսուսընտա կէօթէրտիքլէրի պէսալէթ ու ճէսարէթ, Լսպանեօլլարըն զայէթ շիտտէթլի մուհաճէմէլէրինտէն աչաղա գալմայօր իտի: Սպանեօլլար, հէր հիւճիւմլէրինտէ, գարշըլարընտա մէմուլին զայրի մուգալէմէթ պուլույօրլար իտի:

Ուզուն միւտտէթ տէվամ իտէն պու միւտարէպէլէրտէ Գօրթէզ հայլըճա ասքէր զայպ իթտի: Քէզալիք պիր չօգ տա աղըր խաֆիֆ եարայըլար եաթադտա գալմայա մէճպուր օլմուշլար, վէ սայքի օրտու ումումէն պու թադաթֆէրսա եօրկունլուգլար սէպէպի իլէ խաթթա օլմուշ կիպի պիր հալտէ պուլունույօր իտի: ալէխուսուսու ըզլըմլին իգթիգասընճա միւթէմատի եաղմագտա օլան սու թուփանընա միւշապիհ եաղմուրլար, Սպանեօլլարըն ըզթըրապընը գաթ պէ գաթ արթըրըյօր իտի:

Ահալիյի թաղեիդ իթմէք իւղրէ մէմլէքէթին սույրընը քէսմէք իւմիւտինտէն տախի պիր նէթիճէյի հասէնէ հասըլ օլմատը, զիրա Մէքսիգալըլար միւթէատտիա գանթլարը վասէթասը իլէ տայիմա գարստան շէհիլէ սու թաշըտըղլարը կիպի, մէմլէքէթին լէվաղիմաթը սայիքէսի տախի պէօլէճէ թէտարիք օլունայօր իտի քի, օ հալտէ մէմլէքէթի գըթլըղլա իղաճ իտուպ տա թէսլիմէ մէճպուր իթմէք իւմիւտի տախի պէրհէվա օլույօր իտի:

Գօրթէզ, մէգքիւր գանթլարըն շէհիլ իլէ օլան իխթիլաթը գաթ իթմէք իշին կէօլիւն իւղէրինտէ իրի առէթ գարաղօլ կէմիլէրի վաղ իթտի: պունլար, գանթլարըն մուամէլաթընա մանի օլաճաղլար իտի: Փագաթ էշէտտը իհթիյաճ, տիւշմէնին հըստիյաթը զէքեասընը տյանտըրարադ, պիր թադըմ խիւտէ վէ տէսիսէլէրէ միւրաճաաթ իտիպ, գանթլար, եէքտիկէրինէ մուղայրը թարիգլէրտէն հարաքէթ իթմէյէ պաշլատըլար քի: պու սէպէսլէ Սպանեօլ կէմիլէրի շաշըլարադ, պիր գըամընը թէտադըպ իթտիքլէրի սըլատա, տիկէրլէրի ճիհէթը սայիլէտէն գաշարադ, մէմլէքէթէ մուհիմմաթ թաշըմաղա մուվաֆֆադ օլապիլիյօրլար իտի:

Պունտան պաշգա Մէքսիգալըլար պիր թէտպիր տահա տիւշիւնտիլէր: եանի օթուղ թանէ պաթթալ գանթլար իմալ իտէրէք էթրաֆլարընը գալըն թահտալար իլէ մուհաֆաղա իթտիլէր քի, օ հալտէ մէգքիւր թահտալարըն արգասընա սիրէրլէնիպ տիւշմէնին սիւհաշլարընտան պիր տէրէճէյէ գատար էմին օլապիլիլըլէր իտի: Քէզալիք կիճէնին գարանլըղընտա չայըշարադ, Սպանեօլլարտան կիլլի կէօլիւն պաղը ճիհէթլէրինտէ պիր չօգ գաղըղլար գաղտըլար, վէ զիքրի սէպգաթ իտէն թահտա սիրէրլէր իլէ մահֆուղ օլան գանթլարալաղիպէն, կէօլիւն տէրունինտէ պուլունան սըգ չայըլարըն վէ գամըշլըղլարըն արգասընտա կիլլէնտիլէր, սապահ օլուր օլմաղ իւշ տէօրթ թանէ գանթլար, Սպանեօլ կէմիլէրինի տուղաղա տիւշիւրմէք իւղրէ, մուհիմմաթ իլէ տօլու օլտուգլարը հալտէ, մէգքիւր գաղըղլարա տօղրու իլէրլէմէյէ պաշլատըլար:

Ֆիլ հաղըգա օ թարաֆլարա կէլմիշ օլան Սանտովալըն շէքտիլմէլէրի, մուհիմմաթ իլէ տօլու մէգքիւր

սանտալարը կէօրիւր կէօրմէղ, դօլայճա էլտէ իտէպի-
լէճէրլէրինի իւմիւտ իտէրէք հէման իւղէրլէրինէ հիւ-
ճիւմ իթտիլէր, ֆադաթ պիրտէն պիրէ դաղըղլարըն
արտաւնտա սըգըչարադ իլէրի կէրի հարաքէթ իտէմէղ
օլտուլար, թամ պու սըրատա սիրէրլի գանօթլար չա-
լըղըղլարըն արգասընտան չըգըպ քէմալի շիտաթլէ
չէքտիրմէլէրին իւղէրինէ աթըրլար :

Սպանեօլլար պու թէհլիքէլի վաղիյէթին իչինտէ
աղիւմ պիր չէճաաթլա տէօյիւչտիւլէր, վազաա տիւչ-
տիւքլէրի պու վարթայի մուհլիքէտէն, ղայրէթը ֆէվ-
գէլաաէ իսլրաղը իլէ աղատէյի կիրիպան իտէպիլէ-
ճէրլէր իտի, կէմիլէրտէքի ասքէր գահրիմանքեարի սէ-
պաթլա պիր թարաֆտան Մէքսիդալըլարըն տարպէ-
յի չէտիտէլէրինէ մուգավէմէթ իթմէքաէ, վէ տիկէր
թարաֆտան իսէ տալիլըլար, տիւչմէնին եաղմուր կի-
պի եաղտըրտըղլարը օգ վէ սաքանլարտան եարալան-
տըղլարընա պադմայարադ, պալթալար իլէ դաղըղ-
լարը դըրըպ եօլ աչմաղա չապալամաղտա իտիլէր :

Գաղըղլարըն պին տիւրլիւ միւշկիւլաթ իլէ դը-
րըմառ սայէսինտէ չէքտիրմէլէր պիր տէրէճէյէ դա-
տար սէրպէսթճէ հարաքէթէ պաչլար պաչլամաղ, տէր-
հալ թօրլարը աթէչլէտիլէր, վէ գանօթլար տախի
հիչ պիր կէճնա խասարաթէ օղրամագըղըն վէ թէ-
լէֆաթ վէրմէքսիլին, սուրէթը միւնթաղամաաէ ըիւ-
ճաթ իթմէյէ մէճպուր օլտուլար, պիլաքիս Սպանեօլ-
լարտան էրէյիճէ աաէմ թէլէֆ օլտուղու կիպի, չէք-
տիրմէլէրի գօմանտա իտէն իքի ղապիլթլէր տախի էս-
նայի միւտարէպէտէ մաղթուլէն վէֆաթ իթտիլէր :

Մէքսիդալըլար, պու մուվաֆաղըյէթտէն ճէսա-
րէթ ալարադ թէքըրար մէղքիւր թէտպիլէ միւրաճաաթ
իթտիլէր, ֆադաթ արթըղ պուսըն մօտաքը կէչմիչ

լաի, զիրա Գօրթէղ տիւչմէնին հարաքեաթընա վա-
ղըֆ օլմաղըլա ըէնտիլէրինի այնի տուղաղա տիւչիւր-
տիւ, չէօյլէքի կիճէնին գարանլըղընտան պիլ իսթի-
ֆաաէ արգա արգայա ալթը ոֆաղ չէքտիրմէ կէճն-
տէրաի, պուսըլար Մէքսիդալըլարըն բուսույա կիրմիչ
օլտուղլարը մահալտէն պիր աղ ուղաղտա վաղը,
տիկէր գամըչլըղլարըն արգասընտա էյիճէ կիլլէնտի-
լէր :

Սապահ օլուր օլմաղ կէմիլէրտէն պիրի, կիւյա
գանօթլարը թէաղըպ իթմէք իսթէյօր իմիչ կիպի ի-
լէրլէմէյէ պաչլատը, վէ եալաչ եալաչ թէղարուպ
իտէրէք գանօթլարը կէօրմէսի իլէ տէրհալ ըիւճաթէ
չիթաալ իթտի, պուսըն իւղէրինէ գանօթլար ֆիրար
իթմէքաէ օլան չէքտիրմէնին արգասընա տիւչտիւլէր,
վէ անը հէր հալտէ էսլը իտէճէքլէրինէ շիւպհէլէրի
գալմայըպ շիմալտէն մէսէրրէթ նաղըլէլի աթմայա
պաչլատըլար, ֆադաթ մուպէն օլան նօղթայա վաալ
օլտուղլարընտա, Սպանեօլլարըն բուսուտա օլան տի-
կէր չէքտիրմէլէրի նալէհան մէյաաաէ չըղարադ էճն-
լէրինի քէստիրտիլէր, թօրլար տախի օ տէրէճէ շիա-
տէթլէ իսթիմալ իտիլաի քի, իքինճի աթէչտէ գանօթ-
լարտան հիչ պիր էսէր գալմայըպ ճիւմէսի դարգ ու
թէլէֆ օլտուլար :

Չաթէն չէհլիքէ մէքիւլաթ վէ մէչլուպաթ իտիալ
իթմէք բէք միւշկիլ օլմուչ իքէն, պու տարպէնին իւ-
ղէրինէ արթըղ պիւսպիլթիւն միւմքինսիղ օլտու,
զիրա Սպանեօլլար հէր ճիհէթլէ մէմէքէթի սըգըչ-
տըրմըչլար, վէ հէր թարաֆտան իսթիլաթը գաթ իթ-
միլէր իտի, հաթաա թուլթուլան պաղը էսիրլէրտէն,
մէմէքէթին գահթ ու ղալա սէպէպի իլէ բէք զիյատէ
մուղթարըպ օլտուղուսը, վէ ահալտէն պլինլէրճէսինին

գրքերը իսկ իսկապար ի թմեւերի իւն, Գօրթեղ մէմ-
լէքէթէ էրզագ իտիսալ օլունմամառը խուսուսընտա է-
միւրէր վէ պէճիա թալիմաթլար իթա իյլէտի քի, միւ-
ճիպինճէ իճրա օլունսու :

Գօրթեղ, Մէքսիգայը սուհէն իշղալ իթմէք Ֆիք-
րի իւն էսիւրէրին միւթէպէրլէրինտէն իւշ քիշլի սէր-
պէսթ պըրագը պիր նէվի էլլի սըֆաթը իւն Մէքսի-
գայա կէճուտէրտի, պունլար եէնի իմրէրաթօրն հու-
ղուրնա չըդարագ, Սպանեա գըրալընա պլյաթ իթ-
տիլի հալտէ գօմանտանըն ադտը միւսալէհայէ հաղըր
օլաուղունու պէյան իտէճէքլէր իտի :

Փիլ հագըգա պիր դաշ կիւն սօնրա եէնիտէն էլ-
տէ իտիլէն էսիւրէր թարաֆընտան, իմրէրաթօր Կուա-
թիմօճիւնի իշպու թէքլիֆի քէմալի մէմնունիլէթլէ
գապուլ իյլէտիլինի, վէ պիլճիւմլէ ասըլդատէկեան իւն
րուէսայը, մէճիսէ տալթի իտէրէք մէմլէքէթին հալի
եէս իշթիմալինի տէրմիլյան իւն, քէնտիլին չարնաչար
միւսալէհայը գապուլ իթմէյէ ամատէ օլուղունը պէ-
յան իթտիլինի, վէ րէյիսլէր տալի իպթիտա իմրէրա-
թօրն րէյինի թասալիպ իթմիշլէր իտէ տէ, ֆագաթ
Պրահիմլէր ատէմը գապուլ իւն խալգըն իւղէրինտէ
հասըլ իթմիշ օլաուղլարը նուֆուղ ու թէէսիլլէրի սա-
յէսինտէ պէյիւք պիր իիթիլալ չըդարտըղլարընը, վէ
պու վէճիլէ իմրէրաթօրն վէրմիշ օլաուղու գարարըն
սէմէրէսիլ գալտըղը խապէր ալընտը :

Վագաա Մէքսիգալըլար միւթէասըղ Պրահիմլէ-
րին թէէսիլի իւն, հէրչի պատապատ սօն նէֆէսլէրինէ
գատար մէմլէքէթլէրինի մուհաֆաղա իթմէյէ գարար
վէրմիշլէր, վէ եէնիտէն եէնիլէ թէտարիքեաթտէ պու-
լունմուշլար իտի :

Գօմանտան պու գարարը գաթիլի խապէր ալտը-

ղընաա, արթըղ հէր նէ օլուրտա օլսուն պիր մուհա-
ճէմէյի հարիլիւլատէ իւն շէհրի վուրուպ զապթ իթ-
մէք ֆիքրինէ տիւշտի, վէ միւճիպինճէ իշէ պաշլանը-
լարագ Ալվարասօ վէ Սանսօլալ, մայէթլէրինտէքի
ֆըրդալարը իւն պիրի թագուպա վէ տիկէրի թէզէվիօ
ճիհէթինտէն հիւճիւմ իթմէյէ էմի ախլ իյլէտիլէր :
քէնտի տալի Օլիտին թահար գօմանտասընտա օլան,
վէ Գույօգանտա պուլունան ֆըրդանըն պաշընա կէշտի :

Սպանեալար Գօրթեղին պիղղաթ հաղըր պուլուն-
մասընտան քէսպը ճէսարէթ իտէրէք, պիր մուհարէ-
պէյի գաթիլէ իւն շէքտիլլէրի եօրկունլուղա նիհայէթ
վէրմէք իսթէյուպ, հէր պիր սէտար միւմանտաթը
րայիմալ իտէր տէրէճէ պիր շիտտէթլէ հիւճիւմ իթ-
տիլէր : պիւթիւն մէթէրիլլէրի արգա արգայա խալապ
իտէրէք հէնտէքլէրի գանալլարը կէշտիլէր, վէ նիհա-
յէթ քէնտիլլէրինի շէհրին մէրքէլլինտէ պուլտուլար :

Գօրթեղ, առքէրինին պէյլէ պիր սիւրաթը ֆէվ-
դէլատէ իւն իլէրլէմէլլէրինտէն տօլայը մէմնուն օլտուղը
սըրատա, խաթը րիւճաթը տա թահար թէէսինէ ալ-
մագ իւղրէ լաղըմ կէլէն իճթիրաղաթը էլտէն պըրագ-
մամըշ օլտուղունտան, թուլիան Ալտէրէթտէ նամ պիր
ղապիթէ, գանալըն վէ սէտլէրին պօղուլմուշ վէ չու-
ղուր գալմըշ եէրլէրինի տօլաուրմասընը, վէ մէղքիւր
կէշիտլէրի քէմալի տըգգաթլա մուհաֆաղա իթմէսինի
խասսէթէն էմի իթմիշ իտի :

Պու խըտմէթը մուհիմիլէ, զապիթի մումալլէյհէ
րէք տալի վէ րէք էհէմիլլէթսիլ կէօրլունէրէք, վէ
արգատաշլարընըն, ճէնչ գարկաշալըղը արասընա ա-
թըլըպ տա քէմալի շէճաաթլա մուհարէպէ իտէրէք
քէսպը ֆիթուհաթ իթտիլլէրինէ, վէ շէրէֆ գաղան-
տըղլարընա զապթ իտէրէք, քէնտիսի տէ մուհարէ-

պէնին էն դըղըն նօղթալարընա աթըլտը, վէ իւհ-տէսինէ հէվալէ օլունան խըտմէթին իճըասընա սայ իթմէտի:

Սպանեօլլար թարափընտան իճըա օլունան պու պէօյիւք խաթանըն խապէրի կուաթիմօծինին գուլա-ղընա վասըլ օլուր օլմաղ, տէրհալ պունտան իսթիֆա-տէ իթմէք իսթէյիպ, Սպանեալլարըն գարչըսընտա մուհարէպէ խէն ֆըրդալարա, տիւշմէնին պիւ տպ տահա իլէրլէմէսի իլին, եաւաշ եաւաշ բիւճաթ իթմէ-լէրինի էմր իլէտի: Էօթէտէն տէ եէքտիկէրէ մուղայըր եօլլարտան սէտտին իւղէրինտէքի պէօյիւք խէնտէյին ճիհէթինէ քիւլիւյէթիւ ապէր սէվգ իթտիլտի, պու էսնատէ Պրահիմէր տաթի ճէնկ իւհը շէվգինէ իհտա իտիլմիշ օլան պէօյիւք տափուլը վուրմայա պաշլատը-լար:

Մէքսիգալըլար, պու մուգատտէս տափուլըն հա-ղին սէտալէրինի տույար տույմաղ, հէր պիւրի պիւրէր խունրիլ ճանաւար կիպի գուտուրտուգճա գուտուր-տու, վէ ախըր ինթիգամ սէվտասը իլէ բիւր հիտաթթ Սպանեօլլարըն իւղէրինէ աթըլտըլար: Սպանեօլլար իսթիտա աղըր աղըր, վէ խաթը ինթիգամլարընը պօղ-մայարաղ բիւճաթ իթմէյէ պաշլատըլար իսէ տէ, ֆա-գաթ վարա վարա տիւշմէնին քէսրէթինտէն սըղըշա-րաղ նիհայէթ մահսուր գալտըլար: Խէվֆի ու տէհէթթ պու իլիտ ապէրին հիւսնի ինթիգամընը օ տէրէճէ պօղ-տուլար քի, սէտտին իւղէրինտէքի հէնտէյին էսնիւնէ վասըլ օլտուգլարընտա Սպանեօլ իլէ միւթթէֆիգիլին ապէրի, սիւվարի, բիյատէ, վէ զապիթ իլէ նէֆէր, թարիֆի զայրի գապիլ պիւր գարըշըղա եէքտիկէրի իւղէրինէ տիւշտիլէր:

Պու հէնկեամը ֆէլաքէթ էնճամտէ Գօրթէղ, պէյ-

հուտէ եէրտէ ապէրի թահտը ինթիգամա ալմայա սայ իտիյօր իտի, արթըղ մուամիլէյհին էմր ու քէճալէրի ղէրրէ գատար ապէրէ թէէսիւր իթմէյօր իտի: Նիհա-յէթ ապէրի միւնթաղամէն թէքրար մուհարէպէյէ սէվք իթմէնին միւմքինսիլ օլտուղունը կէօրէրէք, հիշ օլմաղսա կէօլէ տիւշիւպտէ պօղուլմաղ բատտէլէրինէ կէլմիշ օլան պիշարէլէրին իմտատընա շիթապ իթմէք վէ գուրթարմաղ սէվտասընա տիւշտի:

Գօրթէղ, օ տէրէճէ պիւր խահիշ իլէ պու իլէ տալ-միշ վէ նէֆսինին մուհաֆաղասընը ունութմուշ իտի քի, արթըղ էթրափընտա վուգու պուլան վէ հայաթը-նը թէհտիտ իտէն շէյլէրի կէօրէմէյօր իտի, ղիւրա թամ պու սըրատա Մէքսիգալըլարտան ալթը քիշի մուամիլէյհին իւղէրինէ հիւճիւմ իլէ թութուպ կէօ-թիւրմէյէ պաշլատըլար: հէլէ քի մէմուլին զայրի օլա-րաղ ճէսուր Օլիտ իլէ Լէրմա նամ իլիտ պիւր եիւղ պա-շը, եըլաթըրմընարի պիւր սիւրաթլա մուամլէնէթէ եէ-թիշէրէք, գօմանտարլարընը մուհաղգաղ վէ տէհէթ-թամիլ պիւր էօլիւմտէն խէլաս իլլէտիլէր:

Մամաֆիհ պունլար եէթիշէնէ գատար Գօրթէղ պէշ օն եէրինտէն եարալանմըշ իտի, պու պէտպահտ մուհարէպէտէ Սպանեալլար թարափընտան ալթմիշ քիշի գատար թէլէֆ օլտուլար, վէ էն ղիյատէ թէէ-սիւֆ օլունաճաղ եէրի շուրասը տըր քի, մէրգուման պիշարէլէրտէն գըրգ նէֆէրի սաղ սաղ տիւշմէնին էլի-նէ տիւշմիւշ օլուպ, ղէվալլըլարըն պիւր սուրէթը միւտ-հիշտէ բութլարա գուրպան իտիլէճէքլէրի շիւպհէտէն վարէսթէ իտի:

Ալլարատ օ իլէ Սանտօլալըն ֆըրգալարտա պիւր կէօնա մուվաֆաղըյէթէ նայիլ օլմատըլար, Մէքսի-գալլըլարըն հատսըղ հիստպըղ ապէրի իսէ, Գօրթէղին

Փրրգասընը կերիյէ բիւսկիւրթութեան սօնրա, պիր գաթ տահա ճէսարէթ ալարագ թագուպայա տողու իլէրլէյիպ Ալվարաւոնըն իւզէրլինէ հիւճիւմ իթտիլէր. պունլար Սպանեօլ ասրէրլինի զօրգութմագ իւզրէ իրի թանէ ինսան դափասը կէօթէրէրէք.

— Պա'գընըլ, իշթէ պունլար Գօրթէլ իլէ Սանտօվալըն դափալարը տըրլար, պիր ազ սօնրա սիդին դափալարընըտա պունլար կիպի օլաճագ տըր, տէյու հայդըրմագտա իտիլէր.

Ալվարաւոնըն տիկէր փրրգալար իլէ իթթիլաթը դաթ իտիլմիշ օլաուպունտան, տիւշմէնտէն իշթտիլի պու սէօլլէրին քիդպ ու սըհհէթինի պիլէմէյէճէյի տէրքեար օլմաղըլա, աղիւմ պիր էնտիլէյէ տիւշար օլտու, պիր թարափտան տա տիւշմէնին կիթտիլէթ թէքէսսիւր վէ քէսպը դուվիլէթ իթտիլինի կէօրէրէք, բիւճաթ իթմէյի քեարը աղիլ տատ իլէ միւճիպլինճէ էմր վէրիպ կէրի չէքիլմէյէ պաշլանըլտը. վադտա պու բիւճաթ սօն տէրէճէ միւշկիւլ օլտու իսէ տէ, պաղը էշեպի հարպլիյէտէն պաշգա ինսան թէլէֆ օլմատը.

Սանտօվալըն փրրգասընա կէլինճէ, պունլար սօն տէրէճէ շիտտէթլի վէ սէրի հարաքէթլէ իլէրլէյէրէք, վէ տիւշմէն խաթլարընը տէվիրէրէք տիւշմէնին պէօյիւք պիր միւֆրիղէսինէ թէսատիւֆ իթմիլլէր իտի. Սանտօվալ, Մէքսիգալըլարըն եանաշըդ գօլլար թէշքիլի իլէ քէնտի իւզէրլինէ հիւճիւմ իթմէլէրլինէ մէյտան վէրմէյիպ, միւթէմատի թօր վէ թիւֆէնկ աթէշի իլէ տիւշմէնի միւնհէգիմէն տաղըթմըշ, վէ հէման մուգաֆֆէրլիյէթի էլտէ իթմէք իւզրէ պուլունմուշ իրէն, տիկէր փրրգալարըն դայրը միւնթաղամ պիր հալտէ բիւճաթ իթմէլէրլինտէն, միւհարէպէնին հալ ու հէյէթի տէյիշմիշ իտի.

Մէքսիգալըլար, դարչըլարընտա պու փրրգաւոն պաշգա դուվիլէյի ասրէրլիյէ դարմատըրըն կէօրիւպ, թէքմիլ դուվիլէթլէրի իլէ Սանտօվալըն իւզէրլինէ հիւճիւմ իթմիլլէր իտի. Սպանեօլար շայանը հայրէթ օլաճագ տէրէճէ դահրիմանըլլա քէնտիլէրլինի միւտափաա իթտիլէր իսէ տէ, նիհայէթ տիւշմէնին չօդլունտան սըդըլըպ, էսկի մէվգըլարընա չէքիլմէյէ մէճպուր օլտուլար, իշթէ պու սուրէթլէ Մէքսիգալըլար հէր ճիհէթտէ դայիպ կէլմիլլէր իսէ տէ, ֆադաթ պու դալէպէ քէնտիլէրլինէ րէք բահալը օթուրմուշ իտի. մամաֆիհ չօդըդ օլտուգլարը ճիհէթլէ, վէրտիլէրի թէլէֆաթմըն քէնտիլէրլինճէ օ դատար էհէմմիլլէթլի օլմալաճաղը շիւպհէսիլ իտի.

Պու մուգաֆֆէրլիյէթլին նէթիճէյի միւֆիտէօի օլարագ, Մէքսիգալըլար բայիթահտա քիւլլիյէթլի էրզագ, վէ միւհիմմաթը հարպլիյէ իտխալ իթմիշ օլտուգլարը կիպի. մէվագըլը հարպլիյէնին եանմըշ երդըլմըշ եէրլէրլինի թամիր իթմէյէ, վէ եէնիտէն իսթիհքեամլար եարմայա մուվաֆֆադ օլմուշլար իտի. շուրտը տախի նաղարը տըդգաթա ալընմալը տըր քի, Մէքսիգալըլար եալաշ եալաշ Սպանեօլարըն աթէշինէ մուգալմէթ իթմէյէ ալըշմագտա, վէ էվիլէրի կիպի զօրգ մամագտա իտիլէր.

Եէվմը մէլքիւրլին կէճէսինտէ, Սպանեօլարըն հրոս իթտիլլէրի հիւլն ու քէտէր, կիւնտիւղքի չէքտիլլէրի րինճ ու մէշադգաթտան եիւղ դաթ ղիյատէ տէհէթլի իտի. Մէքսիգալըլարըն իճրա իլլէտիլլէրի ճանալարքեարի չէհրի այընլարընը, վէ աղիւմ եայդարալար իլէ օգուտուգլարը մուգաֆֆէրլիյէթ պէսթէլէրլինին միւտհիշ սէսալարընը իշիտիլլար իտի. թէքմիլ մէմլէքէթ կիւնտիւղ կիպի թէնվիր իտիլմիշ օլտուգու կիպի, պէօ-

յիւք բութիսանէ պինդեմէ զանախլէր վէ մէշալէլէր իւլէ օ տէրէճէ զիյա իշինտէ բարոյայօր իտի քի . բութիսանէնին տէօրթ թարափընտա պիւրիքմիշ օլան խընճախընճ ահալինին հէր պիւր հարաքէթլէրի , վէ էսիւր թութութլան պիշարէ Սպանեօլլարը գուրպան իթմէք իշին Պըրահիմէրին թէտարիքեաթը միւտհիշէլէրի աշիքեաթ սուրէթտէ կէօրիւնիյօր իտի :

Սպանեօլլար , մէշալէլէրին զիյատը իլէ արգատաշլարընը պէյաղ շէհրէլէրինաէն թանըյըպ . Մէքսիգալըլարտան բէք գօլայ թէֆրիգ իտէպիլիյօրլար իտի . պու պիշարէլէր չըրչըպլաղ օլտուղլարը հալտէ , պիւրաղ սօնրա շէրիֆինէ գուրպան օլունաճաղլարը օ նէֆրէթամիղ բութըն էօնիւնտէ օյնամայա մէճպուր իտիլտիւրէրինի , քէմալի տէհշէթ ու հիտտէթ իլէ կէօրմէքտէ վէ ելլէրինտէն հիշ պիւր շէյ կէլմէմէքտէ իտի :

Պու ճէպրի բաղստան սօնրա պիշարէ էսիւրէրին պիւր սուրէթը միւտհիշէտէ գաթլ իտիլտիւրէրի սըրտտա , չըդարտըղլարը ճանխրաշանէ ֆէրեատլարընը , վէ ճիյէրլէր բարշալայընը սէտալարընը իշիտէրէք , հէր պիւր գաթլ իտիլէնի սէտապընտան թանըմաղտա , վէ էն թաշ եիւրէքլիլէր պիլէ սէլլէր կիպի կէօղ եաշը տէօրմէքտէ իտիլէր :

Թագուպա սէտտի իւղէրինտէ տուրմաղտա օլան Սլվարատօնըն ֆըրգասը , բութիսանէյէ բէք եաղըն օլմաղըլա հէր շէյ բէք ալա կէօրիւնմէքտէ իտի . ֆըրգայի մէքքիւրէ տաթիլինտէ պուլունան ճիյաղ նամղաթ , պու մէնղարէյի միւտհիշէնին քէնտի իւղէրինէ իթմիշ օլտուղու սույի թէէսիւրի շու վէճհիլէ զիւր իյլէմիշ տիւր :

« Պիշարէ արգատաշլարընը չըպլաղ կէօյիւլէրիւնէ խանչէրլէր սարլանըպ տա , հէնուղ թիթիւրէմէքտէ օ

լան գանլը ճիյէրլէրինին շէքիպ չըգարըլտըղընը , վէ օ մէքրուհ բութլարա նէղը իտիլտիլինի բայէյայն կէօրմէք տէյիլ , թասալվուր պիլէ իտէմէղ իտիմ . էվվէթ իյիտ արգատաշլարընըն ճէսէտլէրի՝ վահշի աիւշմէնլէրիմիղլին քէմալի իշթահա իլէ եէնիլտիւրէրինի կէօրաիւքճէ , հըսս իթտիլիմ աճընըն տէրէճէսինի թարիֆտէն իսէ թասալվուր իտիլմէսի տահա գօլայ տըր . իշթէ օ տաղըղտան պէտտ իլէ ալիմ պիւր տէհշէթ հըսս իթմէքսիղլին , էսնայի մուհարէպէտէ Մէքսիգալըլարա թէգարուպ իտէմէղ իտիմ , տայիմա արգատաշլարընըն պէյլէ սուրէթը միւտհիշէտէ գաթլ ու թէլէֆ իտիլտիւրէրինի իսթըրլատըղճա , տիւշարը խէվֆ ու տէհշէթ օլմաղտա իտիմ . մամաֆիհ պու սուրէթլէ թէրքը հայաթ իթմէքտէն իսէ , մէյաանը մուհարէպէտէ ֆէտայի ճան իթմէյի ճաննէ մլննէթ ատա իտիյօր իտիմ :

Պու վաղապի միւլէլէմէ հէրսինտէն զիյատէ Գօրթէղի մահղուն վէ միւքէտտէր իթմիշ իտի տէսէք , ասլա միւպալաղա իթմիշ օլմայըղ , մումաիլէյհ , մաղլուպ օլան պիւր ժէնէրալըն , պատէլ մաղլուպիլէթ հըսս իթտիլի շէյլէրին ճիւմէսինի տույտուղտան պաշղա , իյիտ արգատաշլարընըն պիլղաթ կէօղլէրի էօնիւնտէ պէյլէ էմաալի նա մէսպուգ պիւր սուրէթը վահշիյանէտէ թէլէֆ իտիլտիւրէրինտէն տօլայը , տէրէճէյի նիհայէտէ մաղմում վէ միւքէտտէր օլույօր իտի :

Պէօյիւք պիւր սէպաթ վէ մէթանէթ կէօսթէրիպ տէ սաքէրէ եիւրէք վիլմէք , թէսէլլի իթմէք , վէ իւմիւտլէրինի թաղէլէմէք վաղիֆէսի իլէ միւքէլէֆ իքէն , օ տէրէճէ մաղմում , միւքէտտէր , վէ օ գատար մէյուս վէ մուղթարըպ պիւր հալտէ պուլունույօր իտի քի , պիւլաքիս քէնաիսինին թէսէլլիլէ իհթիյաճը վար իտի . Պու

ճէսուր ատէմ, պէշ ալթը եաշընտա պիր չօճուգ կիսի հէօնկիւր հէօնկիւր աղլայօր, վէ հըսս կըլէտիյի մահգու- նիյէթի՝ պիղղարուր էնղարը ամմէտէն կիղլէմէյէ զայ- րէթ խոկօր իտի:

Մէքսիգալըլար, գաղանարդլարը պու մուղափփէ- րիյէթէ իսթինատէն, էրթէսի կիւնի ալէսսապահ եա- նաշըգ գօլլար իլէ թէքրար մուհաճէմէյէ պաշլատը- րար, Սլվարատօ վէ Սանտօվալ քէնտի ֆըրդալարը իլէ տիւշմէնին էօնիւնէ կիրիլէրէք, իլէրլէմէլէրինէ մանի օլ- տուլար քի, հէման միւտարէպէյէ պէստ իտիլտի: Երի սաթ զատար տէվամ իտէն պու մուհարէպէտէ Մէք- սիգալըլար միւթթէֆիղլէրաէն պիր գաշ եիւղ քիշի թէլէֆ իթտիքտէն, վէ քէնտիլէրի տէ պէշ գաթ զի- յատէ թէլէֆաթ վէրտիքտէն սօնրա, միւնթալամ սու- րէթտէ կէրի չէքիլտիլէր իսէ տէ, աղշամա գատար օգ վէ սաբան էնտաթթըլըլա իշթիղալ խոկօրլար իտի:

Մէքսիգալըլար, գուրպան իթտիլէրի Սպաննօլ- րըլըն գափալարընը աթիլիւղ զիւր պիրէր զըթա պէ- յաննամէ իլէ վիլայէթ վալիլէրինէ իրաալ կըլէտիլէր:

— Իշթէ ճէնկ իլահը քէնտի մէնպէրի իւղէրինէ պօլ պօլ տէօրիլէն տիւշմէնին գանընա գանտրադ, սէքիլ կիւնէ գատար Սպաննօլլարըն քիւլլիյէն մահվ օլաճաղլարընը վատ խոուպ, օնտոն սօնրա ումուժ մէ- մալիքտէ վէ իմրէրաթօրլուղըն հէր ճիհէթինտէ էվէլ- քի կիսի ասայիշի հալ ու սաատէթին հիւքմ իտէճէ- յինի թէպլիղ խոկօրլար: Իմտի հէր Մէքսիգալը, ի- լահլարըլըլըն տիւշմէնի օլան պու մէնֆուր եաղան- ճըլարտան ախըր ինթիգամ իթմէլի տիր, քէղալիք իմ- րէրաթօրըն տախի էմիլ պու օլմաղըլա, անա կէօրէ հարաքէթ իտիլմէլի քի, թէքըր իլահլարըն զաղա- պընա միւսթահագ օլմայալըմ:

Փէմալի էմիլիլէթ վէ սըտգ ու սէպաթ իլէ իլան ի- տիլմիշ օլան պալատէ մէղքիւր խթիխրաճաթէ, միւ- թէատըպ վէ էֆրեարը սաթըլէ իլէ մէլլուֆ օլան ճա- հիլ ահալի ումուճէն իման կէթիլիպ, իթիգատը թամ- մէ իլէ թէլաղգը իթտիլէր: Վիլայէթիլէրտէ Մէքսիգա- լըլարա սատըգ գալըն օլան ահալի պուշլարը իշիտէ- րէք սիլահլանալըլար, վէ աղըն աղըն Մէքսիգայա տօղ- րու կէլմէյէ պաշլատըլար:

Միւթթէֆիղլէր տախի պու իսթիխրաճաթըն թէ- էսիլինտէն գուրթուլմայարադ եալաշ եալաշ դօման- տանըն նէղալինտէն թէպալիւտ իթտիլէր, էօլլէքի, Գօր- թէղ եալընը քէնտի ապէրի իլէ գալտը, հաթտա Սպաննօլլար հագգընտա տայիմա իպրաղը սատաղ աթ վէ հիւսնի խըտմէթ իթմէքտէ օլան թըլապալալըլար պիլէ, իսթիխրաճաթը մէղքիւրէտէն տիւշարը խէֆվ ու տէհշէթ օլարադ, թէտրիճէն Գօրթէղի թէրք իթմէյէ պաշլատըլար:

Գօրթէղ, միւթթէֆիղլէրին վահի դօրդուլարընը մահվ իթմէք իւղրէ էլինտէն կէլէնի ալիլիլ իթմէտի իսէ տէ, հիշ պիր ֆայիտէ հասըլ օլմայըպ մէրգուժ ճա- հիլ ատէմլէր, պաթըլ իթիգատըլարընտան զէրրէ գատար շաշմատըլար: Իմտի Գօրթէղ, մուամէլաթը հարպիլէնին քեամիլէն թաթիլ օլունմատընը էմի իթտի, մուամիլէյհ պու հալ իլէ իսթիխրաճաթըն թային իթտիլի միւտէ- թին խիթամընա պէքլէմէյէ գաղար վէրտի: Ղիրա միւտ- տէթը մէղքիւրէնին խիթամընտան սօնրա միւթթէֆիղ- լէր, իսթիխրաճաթըն աղ ու էսասը օլմատըլընը կէօ- րիւպ, թէքրար քէնտի նէղալինէ թօքլանաճաղլարընա գաթան շիւպհէ իթմէյօր իտի:

Մամաֆիհ կիւղար իտէճէք օլան միւտտէթը մէղ- քիւրէ զարֆընտա, տիւշմէն թարաֆընտան պիր ֆէլա-

քէթէ օղրամամադ իշին, հէր նէվի իհթիյաթ ու իհ-
թիւրազըն իհրասընտա ապլա գուսուր իթմէտի:

Գարկյնի քիրամէ մալիւմ օլտուղու կիպի, պու մաղ-
լուպիյէթ պաշըքա ժուլիյան Սլտէրէթթէնին, գոման-
տարըն էմրու թէնպիհինէ իթաաթ իթմէյիպ տէ, վա-
հի պիւր շէրէֆ հէվէսի իյէ քէնտի պաշընա իշ կէօրմէ-
սինտէն նէշաթ իթմիշ իտի. զիրա շիւպհէ եօդ քի, է-
կէր մէրգում Գօրթէղին էմրինի նօզթասը նօզթասը-
նա իհրա իթսէ, եանի պէօյիւք հէնտէյի տօլտուրուպ
մէրքիւր կէշիտի մուհաֆաղա իտէճէք օլտու իտի, թա-
պիյի Սպանեօլլարըն ըիւճաթը թահտը թէէմինէ ալը-
նաճաղը կիպի, տիւշմէն տէ արգալարընը չէվիթէմէյէ-
ճէք, վէ պինաէն ալէյհ պու ֆէլաքէթտէ վուգու
պուլմայաճադ իտի:

Ժուլիյան, ամիրինէ իթաաթ իթմէտիյինտէն տօ-
լայը միւսթահադ օլտուղու ճէզայը Գօրթէղտէն կէօր-
մէյիպ, իլլա Մէքսիդալլարտան կէօրտիւ, զիրա մէր-
գում տախի պալատէ զիքրի սէպգաթ իտէն պիշարէ
գուրպանլարըն տախիլինտէ պուլունույօր իտի:

23

Իմքերաթօր Կուաթիմօծիմ Սպանեօլլարըն
էլիմէ էսիք սիւէր:

Իսթիլարաճաթըն վուգու պուլաճաղը զէմանը մու-
սյէն, հիշ պիւր հատիտէ զուհուրա կէլմէքսիղին կէ-
լիպ կէշտի. Սպանեօլլար զէրրէ գաաթար պիւր սըղըն-
թըյա տիւշար օլմայարադ, իշղալ իթտիքլէրի մէվգը-

լարը մուհաֆաղա իտիյօրլար իտի. միւթթէֆիդլէր,
սատէտիլիքլէրինտէն նաշի պէօյլէ վահի սէօզլէրէ ի-
նանտըղլարընտան տօլայը ութանարադ, թէքրար Գօր-
թէղ իլէ պիւրէշտիլէր. ալէլիսուսուս թըլասգալալլար
սօն տէրէճէ մահճուպ օլմուշար իտի. նասըլքի պիլի-
րիզ, Գօրթէղ զաթէն պուլըն պէօյլէ օլաճաղընը էվիլէ-
ճէ քէշֆ իթմիշ իտի:

Պու միւթթէֆիդլէրտէն մատէ պիւր գաշ գապիլէ-
լէր տախի Մէքսիդալլարըն ալտաթմըշ օլան Իլահա-
րըն, անլէրի պիւսպիլթիւն եիւզտէն տիւշիւրտիւյինի,
վէ պինաէն ալէյհ Մէքսիդա հիւքիւմէթինին անգա-
րիպ մահվ օլաճաղընը տիւշիւնէրէք, ըէյիտէրի իլէ
պէրապէր կէլիպ Գօրթէղէ իթթիֆադ իթտիլէր քի,
պու սուրէթլէ Սպանեօլ օրտուսը հայըքա չօղալըպ
քէսպը գուվիլէթ իյլէտի:

Պու էմնալէրտէ վէրա-Գըրուզա պիւր սէֆինէ վա-
սըլ օլուպ, պիւր գաշ նէֆէր Սպանեալը, իքի առէտ
մուհասէրէ թօրը, տէօրթ թանէ աթ վէ քիւլիւյէթլի
պարութ կէթիւրտի. հատտը զաթինտէ բէք ճիւզլի օ-
լան, ֆադաթ Սպանեօլլարըն պուլունտուղլարը հալէ
նաղարէն բէք պէօյիւք առտ օլունան պու մուավէնէթ-
տէն, Գօրթէղ տէրէճէյի նիհայէտէ մէմնուն օլտու.
ալէլիսուսուս կէմինին կէթիւրտիլի պարութ բէք զլիյատէ
մագպուլէ կէշտի, զիրա օրտունըն պարութը ան պէ ան
թիւքէնմէք իւզրէ իտի:

Եօգարըտան պէրի արզ ու թարիֆ իյլէտիլիմիզ
մուհաճէմէլէրտէն, սուրէթը մաթլուպէտէ պիւր սէմէ-
րէ հասըլ օլմասըղընը նաղարը տըղգաթա ալմըշ օ-
լան Գօրթէղ, մուհասէրէ բըլանընը թէպտիլ իյլէմէք
լուղումընը հըսս իտէրէք, պու պապտէ էրքեանը հար-
պը իլէ մէշվէրէթ վէ միւզաքէրէ իտիլտիքտէն սօնրա,

իցնայր իճրատնա միւսաշարէթ օլունտու . մէղքիւր բըլան միւսիսինճէ , պիւրտէն ալիքէ պիւր շիտտէթի միւսհաճէմէ իլէ շէհլի զապթ իթմէք ֆիքրինի թէքք իլէ , եաւաշ եաւաշ վէ թէտրիճէն մէմէքէթին մահալլէլէրի պիւրէր պիւրէր զապթ իտիլէճէք իտի . քի , էօյլէճէ իճրատնա թէշէպպիւս իտիլտի :

Միւթթէֆիդլէր պիւր թարափտան սէտլէրի թամպիւր իյլէմէքտէ , վէ Սպանեօլլարըն հէր զապթ իյլէտիքլէրի մահալլէնին խանէլէրինի երգըպ եէր իլէ եէքման իթմէքտէ իտիլէր , Մէքսիդալլար տախի մուգավէմէթտէն պիւր ան կէրի տուրմայօրլար իտի իսէտէ , ֆադաթ պու մինալալ իւղրէ էլլէրինտէ պուլունան մահալ կիթաիքճէ ուֆալըպ տարալտը , վէ օ տէրէճէյէ վարաքի , արթըգ մուսամէլաթը հարալլէտէն տարիթ գալըյօրլար իտի :

Գօրթէղ , ապէրինէ նէվիմա պիւր սիլահ տահալէրաի , եանի իլինանթլան մըլլաղը թապիւր օլունան ուղուն մըլլաղլար իլէ սիլահլանտըլմը իտի . քի , պու սիլահլար իլէ սըգ վէ եանաշըգ տուրտուղլարը հալտէ տախի մահարէպէ իթմէյէ միւգթէտիւր օլմագտա , վէ սուրէթը զայրը միւսթաղամատէ իւղէրլէրինէ տիւշէն տիւշմէնին շիտտէթինէ , տիւշարը թէհլիքէ օլմագսըղըն մուգավէմէթ իթմէքտէ իտիլէր :

Հէր կիւն թարափէյն շիտտէթի վէ դանլը մահարէպէլէր վուգու պուլմագտա , վէ Մէքսիդալլարտան հատարը հիսապսըղ ինսան թէլէֆ օլմագտա իտի . մէմէքէթ էսկի շէն ու մամուրլէթինի զայպ իթմիշ , վէ ատէթա պիւր խարապէզարէ տէօնմիւշ իտի : Պունտան մատէ ահալի գըթըրգտան բէք զիյատէ մուգթաթըպ օլայօր իտի , զիւրա Սպանեօլլ շէքսիլմէլէրի կէօլի թութմուշ օլտուղունտան , բայիթախտա մէքիւ-

լաթ վէ մէշրուպաթ իտիսալ իթմէք միւսքինսիղ օլմուշ իտի :

Իմրէլաթօր կուսթիմօթինին թէտապիւրի տուր էնտիշանէսի սայէսինտէ , էվէլճէ թէտալիք իտիլմիշ զահլէն մնալալալը պօշանմըշ , սարնըճարտա սու գալմամըշ վէ նիհայէթ շէհլին տէրունինտէ պիւր թաղըմ իլէլը սարիյէ , քէմալի շիտտէթլէ հիւքմինի իճրայէ պաշլամըշ օլտուղունտան , ալշարէ ահալի սէֆալէթին տէրէճէյի նիհայէսինէ վաթըլ օլմուշլար իտի : Մամաֆիհ Մէքսիդալլար շու հալի թահամմիւլ կիւտաղ իլինտէ մուղթարըպ իքէն , երնէ շէքիլմիշ օլտուղլարը մէթէրիսլէր ալգատընտա մուգավէմէթէ տէվամ իթմէքտէ իտիլէր :

Պիւր մահահաճէմէյի շէտիտէ էսնասընտա Սլվարատօնըն ֆըրդասը , քէնտի ճէսուր դօմանսանը իլէ պէրապէր բայիթահաթըն պէօյիւք մէյտաննա դատար իլէրլէտիքլէրինտէ , տէրհալ Պըրահիմլէրին վէ աթըլգատէկեանըն իշղալ իթմիշ օլտուղլարը բութխանէնին եիւքսէք տամը իւսթիւնտէն , իւղէրլէրինէ եաղմուր կիւլի օգ եաղմայա պաշլատը , լաքին գօրդու բէրվա պիլմէյէն ճէսուր վէ պէհատըր Սլվարատօ , տիւշմէնին տարալէլէրինէ էհէմիլլէթ վէրմէյէրէք , միւթատը օլան սէրի հարաքեաթը իլէ բութխանէնին իւղէրլինէ սալտըրտը , վէ նէրտիւպանըն դատէմէլէրի իւղէրլինտէ տիւշմէն իլէ դուճագ դուճաղա տէօյի շէրէք , վէ եիւղլէրճէսինի եէրէ սէրէրէք , նիհայէթ բութխանէյի քեամիլէն զապթ ու թէսիլի իյլէտի :

Պատէհու Սլվարատօ պիւր եանտան բութլարը տիւշէ վէրմէքլէ եաղըպ երգաթըրտըղը սըրատա , քէնտի տախի Գասթիլիյա տանճաղընը բութխանէնին տամը իւղէրլինէ լէքղ իտէրէք վաթանտաշլարընա եօլ

աշմայա, վէ անլերի քէնտիսինէ սալիք օլմայա տավէթ իտիյօր իտի:

Գօրթէզ, Ալվարատօնն հարաքեաթը շէճիանէսին-տէն պիր գաթ տահա ճէսարէթ ալարագ, մուսաիլէյ-հէ իմթիսալ իթմէք իթէտի, վէ էլինտէն կէլէն ճահա ու զայրէթի մէվգըյը իճրայէ վազ իտէրէք, նիհայէթ Յուլիսին երմի սէքիդինճի կիւնի պիւթիւն աւքերի ի-լէ պէրապէր պէօյիւք մէյտանէ վասըլ օլուպ օրտու-սունը գուրտու քի, պու հալտէ մուհասէրէ պիւթիւն պիւթիւնէ գօլայլաշտը. արթըգ Մէքսիգալըլարն է-լինտէ անճագ շէհրին տէօրթ գըսմընտան պիրի գալ-մըշ օլմաղըլա, քէնտիլէրինի միւտափաատէն աճիզ գալորըլա:

Մամաֆիհ կեահ պէ կեահ տիւշմէն թարաֆըն-տան պազը միւթէպէր քիմսէլէր, Սպանեօլլարա թէ-գարրուպ իլէ անլերի թահրիք իտէրլէր իտի, հաթաա կիւնին պիրինտէ թավը ու էլպիսէսինտէն վէ հէյէթ ու հէյպէթինտէն ասըլգատէ օլտուղու մէլհուզ պուլու-նան էն ճէսուրլարընտան պիր առէմ, օրտուկեահա բէք ղիյատէ եագլաշմայա ճիւրաթ իյլէմիշ իտի, պէլինտէն ասըլը գըլըճտան, վէ էլինտէ թութմուշ օլտուղու գալ-գանտան, միւթըգա պիր Սպանեօլ էօլտիւրիւպ աէ սիւհալարընը զաապ իյլէտիյի, վէ պէրայի իֆթիսար թագընտըլը զանն օլունան պու առէմ, քէմալի քիւս-թալըգ վէ ղուրուր իլէ Սպանեօլլարը տուէլլոյա տա-վէթ իթմէքաէ իտի:

Գօրթէզ, մէրգումըն հարաքեաթընտան վէ հայ-գըրմալարընտան թաճիզ օլարագ, եավէրլէրինտէն հէ-նուղ օն եէտի եաշընտա պուլունան պիր տէլիգանըյը կէօսթէրէք, թէրճիման վասէթասը իլէ Ամէրիգա-լըլա:

— Եալընըզ սէն տէյիլ, հաթաա պէրապէրինտէ օն քիշի տէ պուլունաա եինէ պու չօճուգ իլէ տէօյիւշէ-մէղսինիլ, տէտի: Ամէրիգալը իսէ Գօրթէզին պու թահ-քիւրամիլ սէօղիւնի իշիթմէմէղլիքտէն կէլէրէք, գար-չըսընտաքիլէրինի պիր գաթ տահա թահրիք իտուպ, հարաքեաթը մաղրուրանէսինէ տէվամ իտիյօր իտի:

Գօրթէզին մայէթինտէ եավէր պուլունան, եանի գօմանտարըն սիւհատարը օլան մէրգում տէլիգանըլը, Ամէրիգալընն հարաքեաթը քիւթաթանէսինտէն ֆէ-նա հալտէ հիտտէթլէնէրէք, քիմսէյէ պիր շէյ սէօյ-լէմէքսիդին թարիֆի նագապիլ պիր շէվիքլիք իլէ օր-տունըն էօնիւնտէ պուլունան հէնտէյի կէշտի, վէ մի-նտսիպ պիր վաղիլէթ իշինտէ քէնտիսինի պէքլէմէքտէ օլան Մէքսիգալընըն իւզէրինէ աթըլը վէրտի:

Տէլիգանըլը, խասմինին իւք տարապէսինէ գալըլը է-լինտէքի գալգանը իլէ քէնտիսինի մուհափաղա իյլէ-տիքտէն սօնրա, հէման սէրի պիր հարաքէթ իլէ էլին-տէքի խանշէրինի Մէքսիգալընըն պաղըրնա սաբլամա-սըյըլա, գօճա հէրիֆի եէրէ տէվիլմէսի պիր օլտու. պատէհու մագթուլըն գըլըճընը վէ գալգանընը ալըպ էֆէնտիսինէ իհտա իյլէտի:

Գօրթէզ, տէլիգանընըն չու հէնկեամը շէպապէթ իշինտէ իպրաղ իյլէտիյի շէճաաթ ու ճէսարէթինտէն մէմուռն օլուպ, չօճուղը պիր գաշ տէփա տէրաղուշ իյլէտիքտէն սօնրա, խասմինտէն ալմըշ օլտուղը գըլը-ճը մէրգումըն պէլինէ թագարագ, հէման օրաճըղտա շըվալիլէյիք բուլթպէսի իլէ թալթիֆ իթտի:

Իսմի վէ միլլիլէթի մէճհուլ օլան պու չօճուղըն, պէօյլէ պիր սինտէ նասըլ օլուպտա Գօրթէզին մայէ-թինտէ պուլունտուղունա տայըր մալիւմաթմըզ օլմա-յըպ, անճագ իշպու վագաայը հիքեայէ իթմիշ օլան

Սօլիս նամ միւսվերրիս, պու տելիգանլը իշին բարւադ պիր միւսթագպէլ իլէ քէսպը շէօհրէթ իթալիննի սէօյ-լէյօր :

Գօրթէղ, բայիթահալն պէօյիւք մէյտանընը օր-տուկեան իթիխաղ իլէտիքտէն սօնրա, Սլվարատօնըն էլի իլէ զապթ օլունուպ բութլարը աթէշէ վէրիլմիշ օլան բութխանէ, բահիպ Օլմէտօնըն մարիֆէթի իլէ թագտիս օլունարագ գուտտասը շէրիֆ իճլա խոլիմիշ վէ գօմանտար տախի հաղըր պուլունանշ խոլի եէվմը մէղքիւրտէ պիր չօդ Թըլասգալալըլար իլէ Զէմբօալը-լար, քէնտի հիւանի ըիզալէրի իլէ խըրիսթիյանլըղը գա-պուլ իտէրէք վաֆիթիզ օլունտուլար տինտար Գօրթէղ, պու հալտէն բէք զիյատէ մէմուռն օլարագ պիր թա-րափտան մուամէլաթը հարպիյէ իլէ մէշղուլ օլտուղու սըրատա, տիկէր թարափտան տա պաղը գալան բութ-բէրէսթիլէրի իմանէ կէթիրմէյէ չալըշմագ տա խոլի :

Գօրթէղ, պիր ան ագտէմ շէհրի զապթ իլէ մու-խասէմաթա նիհայէթ վէրմէք իսթէյիպ, տօնանմա-նըն գօմանտարըն Սանտօվալըն եէտը լիյագաթընտա թէսլիմ իթտի, մուամիլէյհ հէնուզ աիւշմէնին էլինտէ օլան բայիթահալն պիր գըսմընը, կէօլ ճիհէթինտէ նաղարը տըղգաթէ ալաճագ վէ իյճապը հալէ կէօրէ վուրաճագ իտի, քէնտի տախի տիկէր թարափտան սօն պիր մուհաճէմէ իլէ իշի պիթիրմէք իսթէյօր իտի, ա-սըլղատէ թագըմը Սպանեօլլարըն պու թէտարիքեա-թընտան գօրգարագ, վէ հիշ օլմաղսա իմբէրաթօրլարը-նըն հայաթընը գուրթարմագ իսթէյիպ, միւշարիլէյհէ արթըգ մուհափաղասը գապիլ օլամայան բայիթահալ թէրք իլէ վիլայէթլէրաէն պիլիննէ սըղընմաօրընը նա-սիհաթ խոլիյօրլար խոլի :

Մէրղուման ասըլղատէլէր վէ բուէսսատէն չօղա-

ըր, իմբէրաթօր իլէ պէրապէր ուղագ վիլայէթլէրէ չէ-քիլիպ ահալիյի այագլանտըրմագ, վէ եէնիտէն դայպ իթմիշ օլտուղլարը հիւքիւմէթի ճանլանտըրմագ ֆիր-րինէ տիւշմիշ օլուպ, էն էվէլ իմբէրաթօրլարընը գա-չըրմագ իսթէտիլէր, վէ պու գարարը սուհուլէթ իլէ մէվգըյը իճրայէ վաղ իտէպիլմէք իշին Գօրթէղէ թէք-լիֆի սուլհ իտուպ, մուամիլէյհ պու պապտէ ճէրի-յան իտէճէք օլան միւղաքէրաթ իլէ ալընտըրարագ վագըթ գաղանմագ, վէ պու միւտտէթ զարֆընտա իմբէրաթօրըն ֆիրարընը թէսհիլ իտէճէքլէրիննի իւ-միւտ իթտիլէր :

Վաղաա Մէքսիգալըլարըն պու թէտալիլի աղլէ մուվաֆըղ օլուպ, պաշա չըղապիլէճէյի տէ պիր տէրէ-ճէյէ գատար մէլհուզ իտի իսէ տէ, ֆագաթ Գօրթէղ քէնտի գուվիլէյի միւտրիքիյէսի սայէսինտէ աիւշմէնին էֆրեարընը քէշֆ իթմիշ, վէ Սանտօվալա նաղարը տըղգաթընը պիր գաթ տահա արթըրմաօնըն էմը իյ-լէմիշ իտի, պինաէն ալէյհ սուլհ թալէպ իթմէք իւղ-րէ նէղտինէ կէլէն վէ Մէքսիգա ասըլղատէկեանընտան իպարէթ օլան հէյէթը սիւֆէրայը, ապուսը շէհրէ վէ պէրուտէթ իլէ գասուլ իտէրէք, հէնուզ մէմլէքէ-թին Մէքսիգալըլար եէտինտէ պուլունան գըսմը պիլա չարթ թէսլիմ օլունմատըղճա, վէ իմբէրաթօր րէհին մէգամը իլէ քէնտի էլիննէ վէրիլմէտիքճէ, թաթիլի մու-խասէմաթ իթմէյէճէյիննի սուրէթը թէհտիտանէտէ պէ-յան իլլէտի :

Էրթէ կիւնի Մէքսիգա ասըլղատէկեանը էլպիսէսի կիլմիշ օլան, վէ րէյիս ալամէթիննի հայըղ պուլունան իրի վիճուտը թէք պիր առէմ, Սպանեօլ օրտուսունա կէլէրէք իմբէրաթօր թարափընտան գօմանտարա կիլլի պիր շէյ արղ իտէճէյիննի պէյան իթմէսի իլէ, մէր-

գում՝ դամանտարն հուզուրնա չըգարըլտը . ֆիլ հա-
գըգա դամանտար եայրնը պուլունսյոր խտի . չախսը
մերգում էսնայի միւքեալէմէտէ Գորթէզէ բէք զկյատէ
եաղլաշարագ , պիր թագրիպ սկյահ թաշտան մամուլ
բըշաղընը չէքմէսի իլէ Գորթէզին իւղէրինէ տիւլմէսի
պիր օլտու :

Լաքին պէհաաըր Գորթէզ , պու մէմուլին զայրի
հիւճիւմտէն չաշըրմայարագ , հէքիֆին բըշաղը թաթ-
մուշ օլան էլինի սըգը սըգըյա գալլայըպ հարաքէթ-
տէն մէն իթտի , վէ պու էսնատէ բաթըրտըյը տույ-
մուշ օլան պիր գաշ քիշի իշէրի կերմէքլէ գաթիլի թէվ-
գըֆ իտէրէք զէնճիրէ վուրտուլար . գաթիլի մերգու-
մըն մուհաքէմէսի տէրհալ տիւլանը հարպտա բույէթ
օլունմայա պաշլատը . էսնայի իսթինթագընտա մէր-
գում , միւթէպէր պիր Պըրահիմ օլտուղունը , իշի Լս-
պանեօլարա չաղաըրմամագ իւղրէ թէպաիլի էլլիսէ
իթտիլինի , վէ պու սուրէթլէ թահքիր խալմիշ իւհ-
լարըն ինթիգամընը ալմագ իշին , նէֆսինի ֆէտա իթ-
մէյի կէօղէ ալտըրարագ , դամանտարը էօլտիւրմէյէ գա-
րար վէրմիշ խալլինի եէկեան եէկեան պէյան իյլէտի :

Արթըգ ուղուն ուղատիյէ մուհաքէմէյէ հաճէթ
գալմայըպ , միւթէասըպ գաթիլին իյտամընա հիւքմ
խտիլտի , վէ միւճիպինճէ իրթէ կիւնի Մէքսիգ ալըրա-
րըն մուվաճէհէսինտէ ասըլտը , իշթէ Գորթէզ պու սու-
րէթլէ մուհագգաղ պիր էօլիւմտէն տահա գուրթու-
լապիլտի :

Տօնանմանըն դամանտասընը տէրիւհտէ իթմիշ օ-
լան ճէսուր վէ աղիլ Սանտօվալ , ամիրինին էմրինի հար-
ֆը հարֆինա իճրա իտէրէք , լուղումընաան զկյատէ
նաղարը աըլգաթընը աըթըրմիշ խտի . ֆիլ հագըգա
պալատէ վասֆ օլունան վագաանըն կիւղար իյլէտիլի

կիւնին աղչամը . Մէքսիգալըլար իլէ տօլու պիր չօգ
դանօթլարըն , պիր սիւրաթը ֆէվգէլատէ իլէ քիւրէք
չէքէրէք կէօլիւ եարմայա , վէ դարչը եագայա կէչ-
մէյէ ճահտ իյլէտիլէրի կէօրիւմէսի իւղէրինէ , Սան-
տօվալ տէրհալ թէագըպ օլունմալարընը էմր իյլէտի :

Գանօթլարը թէագըպ իտէն գայըղլարըն իշինտէ ,
էն սէրի իւլ հարաքէ վէ էն խաֆիֆ օլան չէքտիւրմէ-
նին իտարէսինէ մէմուր պուլունան Կարչիա Հօլկուին
նամ գաթթան , տէրագապ իւղէրլէրինէ վարտը , վէ
թօրընը չէվլրիպ հէքսինտէն զկյատէ իլէրլէմիշ օլան
դանօթըն իսթիւնէ հէման աթէշ իթմէք իւղրէ ի-
քէն , պիրտէն պիրէ տէրունինտէ պուլունանլար թէս-
լիմ ալամէթի օլարագ քիւրէքլէրինի եօղարը գալ-
տըրտըլար , վէ իմքէրաթօրըն մէղքիւր դանօթըն իշին-
տէ պուլունտուղունը պէյան իտէրէք , ահ ու ֆէր-
եատլէր վէ կէօղ եաշլարը իլէ աթէշ իթմէմէլէրինի նի-
յաղէ պաշլատըլար :

Հօլկուին պունը տույար տույմաղ պիր գաշ քիշի
իլէ պէրապէր տէրհալ դանօթըն իշինէ աթլայը վէր-
տի . ֆիլ հագըգա դանօթըն տէրունինտէ պուլունան
Կուաթիւմօթին մումաիլէյհի իսթիգալալ իտէրէք , մագ-
մումանէ պիր սէտա իլէ :

— Իւհլարըն էմրի պու իմիշ , պէն սիղին էսիրի-
նիղիմ , իսթէտիլինիլ մահալէ կիթմէյէ ամատէյիմ ,
եէթէրքի իմքէրաթօրիչանըն զաթընա հագարաթ իտիլ-
մէսին , տէյէրէք , Սպանեօլ կէմիսինէ կէչտի , վէ էլի-
նի իմքէրաթօրիչայա ուղատարագ մումաիլէյհայը տա-
լտի կէմիլէ ալար :

Գորթէզ պու խապէրի մէսէրլէթալէրի ալըր ալ-
մագ , էսիրլէրի քէմալի իհթիւրաղ իլէ ալըպ քէնտիսինէ
կէթիւրմէք իւղրէ , կէօլիւն սահիլինէ իրի պէօլիւք սէչմէ

ասքէր կէօնտէրտի, պիր աղ սօնրա Կուաթիմօծին իլէ ղէվճէսի Գօրթէղին իգամէթ կեաճընա վասրլ օլարադ, էվէլա իմրէրաթօր, վէ արգասընտան իմրէրաթօրիչա իչէրի կիրաիլէր:

Գօրթէղ, մերգումանը ղաթլէրինէ չէսպան օլաճագ սուրէթաէ աղիմ պիր նէղաքէթ վէ հիւրմէթ իլէ գապուլ իլլէտի, իմրէրաթօր աղիմ պիր մէթանէթ կէօսթէրիպ ալիճէնապանէ պիր թարղ իլէ քէլամէն աղաղ իտէրէր:

— Պէն քէնտի հիւրլումարյըդ վաղիֆէմի նօդթաւը նօգթասընա իճրա իլլէյիպ հէր տիւրլիւ ֆէտաքերարլըր կէօղէ ալսըրարադ, թէպաալարլըմ մուհաֆաղա իթմէք իւղրէ սօն ղայրէթիմի պէղլ իթտիմ պու խուսուստա վիճտանըմ բէք բահաթ տըր: պունտան սօնրա պէնիմ իչին թէրըր հայաթ իթմէքտէն պաշգա սաատէթ օլամաղ: իմտի ալ շու բըշաղը տա կէօյսիւմէ սարլա քի, պունտան պէօյլէ արթըդ քիմսէյէ ֆայիտէսի օլմայան հայաթըմ խիթամ պուլսուն, տէյէրէք, Գօրթէղէ պիր խանչէր թագտիմ իլլէտի:

Մումաիլէյհ, պու սէօղլէրի սէօյլէտիլի սըրտտա ֆէնա հալտէ միւթէէսիր օլուպ, վէ քէնտինի ղապթ իտէմէյէրէք հընչգըրա հընչգըրա աղլամագտան սէսի գըսըլըր: իմրէրաթօրիչա տաիլի պիր թարաֆա չէքիլմիլ օլտուղու հալտէ նօհուտ տանէսի կիպի կէօղ եաշը տէօքէյօր իտի:

Պու ճանխըրաշ մէնղարէտէ հազըր պուլունան Գօրթէղին տաիլի դալպի բարչալանարադ, կիւճ հալ իլէ քէնտիսինի ղապթ իտէպիլիյօր իտի: մումաիլէյհ պիր մըգտար սիւքիւթ իթտիքտէն, վէ էսիլլէրի հըսս իլլէտիքլէրի տէրա ու էլէմին չիտաէթի պիր տէրէճէյէ դատար թատիլ վէ թախֆիֆ օլունմագ իւղրէ,

քէնտի հալլի հիւզն իշթիմալլէրի իչինտէ պըրագտըդտան սօնրա, ղայէթ միւլայիմանէ սէօղլէր իլէ թէսէլլիլէ պաշլայըպ, շու վէճհլէ իրատէյի քէլամ իլլէտի:

— Հազգընըղտա հէր ղէման հիւրմէթ ու ղայէթտէ գուսուր իթմէյէճէյիմէ էմին օլապիլիւսինիլ, հաթտա էկէր Սպանեա գրալը հազրէթլէրինին հիւքմի ալիսինի թանըեաճագ օլուրսանըլ, սանտալիլի հիւքիւմէթինիլ մու հաֆաղա իտէպիլիւսինիլ, էլհասըլ Սպանեա գըրալը հազրէթլէրինին տօսթլուղունա մաղհար վէ հիւսայէսինէ սըղընմագ հազգընըղտա խայըրը օլաճաղընա ապա շիւպհէնիլ օլմամալը տըր:

Իմրէրաթօր Կուաթիմօծին թագրիպէն եիրմի պէշ եաշլարլնտա, գալի իւլ պիւնէ, ուղուն պօյլու, եազըլըլը, վէ էսմէրճէ պիր տէլիգանլը օլուպ, չէհրէսինտէ տասըր մէրտանէի վէ նէճապէթ ու ասալէթ նիւմայան իտի քէղալիք եիրմի տէօրթ եիրմի պէշ եաշլնտա թախմին օլունան իմրէրաթօրիչա տաիլի, էթվար ու հարաքեաթը նէճապէթքեարանէսի իլէ ասալէթը ղաթիլէսիւսինի պէյան իտիյօր իտի: Գօրթէղ, մումաիլէյհանըն միւթէվէֆա Մօնթէղումանըն քէրիմէսի օլտուղունը տույտուղունաա, արթըդ հազգընտա ալըրճա հիւրմէթ իտիյօր իտի:

Իմրէրաթօր իլէ իմրէրաթօրիչայա Գօրթէղին իգամէթ կեաճընտա պիր տայիլի վէրիլտիլի կիպի, մալթիլտէ պուլունան վէ պաշ վէքիլ մէղամընտա օլան միւթէպէր պիր բէյիսէ տաիլի ալըրճա պիր մահալը իգամէթ թախալա իտիլտի, վէ հէր պիլինին մումահաղատընա ատէմէր թային օլունտու:

Իշթէ Մէքսիգանըն սօն իմրէրաթօրը Կուաթիմօծին, պու սուրէթլէ էսիլ տիւշտիլինտէն տօլայը, արթըդ մումարէպէ խիթամ պուլմուշ տէմէք իտի:

24

Մէքսիգա պէլսէսիսին քեմիլէն ձերհի .

Յիւլըազըդա Մէքսիգալըլար իմբէրաթօլլարընըն թութուլուղու խապէրը քէտէրաթէրի ալըր ալմազ, ումումէն մուխասէմաթը թաթիլ իտէրէք թէրքը սիւլաճ իլլէտիլէր . վէ Գօրթէզ տաթի պու սուրէթլէ 1524 սէնէսի Օգոստոսընըն օն իւչիւնճի կիւնի շէհրին պազըսընըտա իշլալ իլլէտի .

Իշթէ եէնի տիւնեատա վուգու պուլան հատիւաթը ֆէվզէլաւէնին էն ղարիպի ամտ օլունմայա շայան օլան մուհարէպէյի մէշուրէ , պալատէ պէյան օլունուղու վէճ իլլէ խիթամբէզիլը օլտու . եէթմիշ կիւն , եախօտ Սօլիս նամ միւվէրրիլին գաւիլինճէ , աօգսան կիւն գատար իմթիտատ իտէն մուհասէրէ էսնասընտա , կէրէք մուհասէրէ իտէն Ս պանեօլլար , վէ կէրէք մահսուր Մէքսիգալըլար թարաֆընտան , պէյիւք պիլը շէճաաթ վէ պիլը արըզէյի ֆէվզէլաւէ զուհուր իթմէտէն հիշ պիլը կիւն կէշմէտի աէնսէ , ասլա միւպալաղա իտիլմիշ օլմազ , հազըդաթէն հէր իքի թարաֆտան կէօթէրիլէն մէթանէթ , վէ շէճաաթ ու ճէսարէթ , շայանը հայրէթ օլաճազ տէրէճէտէ իտի .

Մէքսիգանըն թարիլի իլլէ Գօրթէզին թէրճիմէյի հալինի գալէմէ արմիշ օլան միւվէրրիլէրաէն Բօպէրթսըն նամ ղաթ , օ էսնալէրաէ Ամէրիգա գըթասընտա պուլանան ազվամը վահշիյէ արասընտա , Մէքսիգալըլարըն էն ճէնկեալէր վէ էն ղիյատէ ճէվր ու ճէֆայա տայանըր պիլը գալմ օլտուղլարընը , վէ թըլասգալա-

լըլար իլլէ գապայիլի սայիլէնին մուալէնէթլէրի օլմասա , Գօրթէզին , մէմալիքը մէզքիւրէյի , էլինտէ պուլունան գաւիլէյի ասքէրիյէտի իլլէ իշլալ իտէմէյէճէյի-նի իլլթիւրաֆ իթմէքաէ տիլր .

Յիւլհազըդա մէմէքէթին պուլունտուղու հալի հիւլն իշթիւմալտէն , Մէքսիգալըլարըն նասըլ պիլը ինտա վէ մէթանէթլէ քէնտիլէրինի միւտաֆաա իթտիլէրի , վէ նէ տէրէճէ սէֆալէթ ու ղըթըրապաթէ թահամմիւլ իլլէտիլէրի , վէ Բօպէրթսընըն ահալիյի մէզքիւրէ հազգընտա եազմիշ օլտուղու շէյլէրին նէ գատար տօղու օլտուղու բէք սուհուլէթլէ անլաշըլասիլիլ իտի .

Պու յաթիլի վէ մէթին մէմէքէթին իւշ գըսմը պիլթիւն պիլթիւնէ խարապ օլմուշ , միւքէլէֆ էպնիլէլէր ետնմիշ երգըլմիշ , եօլլար մէյտանլար էօլիւ ճէսէտլէրի իլլէ տօլմուշ , մէճուրէ վէ խասթա օլան պինլէրճէ պիլշարէլէր , սօգազ օրթալարընտա ճան շէքիշմէքաէ պուլունմիւշլար իտի . եաղան քէսրէթլի եազմուրլարը միւթէազըլա հէվանըն շիտտէթը հէրարէթլինտէն , լաշէլէր տէրհալ շիւրիյիւղ նէֆրէթամիլ պիլը թէտֆիւն բէյտա իթմիշ օլմազըլա հէվայը ղէհիլէմիշ , վէ պու սէպէպլէ շէհրին իլլինտէ պիլը իլլէթը միւտհիշէ , քէմալի շիտտէթլէ հիւքմիլնի իճրայէ պաշլամիշ իտի .

Մէմէքէթին էն ղիյատէ մուճիպի ֆէլաքէթի օլան պու տէհշէթիւ խասթալըգտան ղուհուրէ կէլէն վէֆիյաթըն քէսրէթլինի , հէման օ կիւնլէրաէ շիտտէթլէ հիւքմիւնի իճրա իտէն գըթըլը , տէրէճէյի իքմալէ վարաթըմիշ իտի , տիւլմէնին բէյտէրբէյ հիւճիւմլէրինտէն վուգու պուլան խասարաթը ազիմէ , իլլէթը սալիլէնին տարալէյի մուհիլէսի , մէքիւլաթ ու մէշուպաթըն աաէմը վիճուտի , վէ սէֆալէթ ու ղալուրէթ , Մէքսիգալըլարը գալ ու գալէմէ վասֆ օլունմազ պիլը

հայի հավել իշխման իշխնէ պըրագմըշար իրէն, երնէ պու ճէսուր ահայի էլինտէն կէտիյի մէրթէպէ մուգա-վէմէթտէն կէրի տուրմամըշ իտի:

Փագաթ Սպանեօլլարըն հայի տէ մուհառէրէնին սօն կիւնէրինտէ, Մէքսիգալըլարըն հայինտէն չօգ ֆարդը տէյիլ իտի. քիւլիյէթի օլան ասարիւրի միւթ-թէֆէգիյէնին էմըր թէայիւշէրի խուսուսը, քէնտի-լէրինի ազիմ պիւր միւշկիւլաթ իշխնտէ պըրագըշօր ի-տի, չօգ տէֆա նաֆադա թէտարիւրինտէն աճիլ գու-լարագ ասքէր պիւր գաշ կիւնէր աճ գալմըշ, վէ պու սէպէպլէ իսթիլալ ալամէթլէրի պաշ կէօսթէրմէյէ պաշլամըշ իտի:

Սպանեօլլար, կիճէ կիւնտիւղ սիւհաշլարընը պը-րագամատըղլարը կիպի, պիւր սաաթ օլսուն բահաթ իթմէյէ վազըթ պուլամայօրլար իտի. ճիւմէսի կէօ-նակէօն եարէլէր իլէ մէճրուհ օլտուղլարը հալտէ, էմըրի թէտալիտէ սօուգ սուտան պաշգա պիւր իլան թէտարիւր իտէմէմէքտէ իտիլէր. մամաֆիհ սաղ սաղ վաճիլ տիւշմէնին էլինէ տիւշիւպ տէ բութլարա գուր-պան իտիլմէք պէլայի միւտհիշէսինի խաթըրլատըղճա, կիրիֆթար օլտուղլարը միհն ու մէշագգաթը մէմնու-նէն չէքմէյէ ըաղը օլսոյօրլար իտի. զիրա սէֆիլ ար-գատաշլարընըն պիւր սուրէթը միւտհիշէտէ գաթլ ի-տիլէրէք, քէմալի իշթիհա իլէ եէնտիքլէրի հէր տագը-գա կէօղլէրի էօնիւնէ կէլմէքտէ իտի:

Մէմէքէթին տէհշէթամիլ հայի խարապլիյէթի, վէ մուհլիք հէվասը, Գօրթէղի պիւր աղ վաղըթ բայի-թահտան թէպաիւտ իթմէյէ մէճպուր իթտիլէր, մու-մալիլէյհ գէհիւնաք հէվանըն թէմիլլէնմէսի վէ ճարի օլան խաաթալըղըն էօնիւ ալընմասը իշին, թէքմիլ ա-հալլիյի շէհիւրտէն տըշարը չըգարթաը. գատըն էրքէք,

կէնճ իհթիյար, վէ չօլուգ չօճուգ իւշ կիւն իւշ կիճէ սէտլէրին իւշէրինտէն տըշարը չըգարթաը, արգասը քէ-սիլմէքսիլին պարանը պէլա կիպի եաղան եաղմուրտան կիւրլէրինէ գատար ըսլանմըշ, վէ չամուր թա պօղաղ-լարընա չըգմըշ օլան պու պիւշարէլէրին հայի հիւղն իշ-թիմալլէրի, վիճուտլէրինին գաաֆէթի, վէ չհրէլէրի-նին սօլկուսլուղու, չէքտիքլէրի միհն ու մէշագգաթէ չահիտի ատիլ իտի. մաղլուպլիյնին տիւշար օլտուղ-լարը պու թարիֆի նաղապիլ սէֆալէթ, գալիսլէրին ըղգգաթ ու մէրհամէթինի թահրիք իթմէքտէ իտի:

Սպանեօլլար, էվիլէլա չէհրին ալընմասընտան քէք զիյատէ մէսրուր օլտուլար իսէտէ, ֆագաթ տայիւա թէլայիլ իթտիլէրի սէրվէթ իւմիւտլէրինին պօշա չըգարթընը կէօրտիւրլէրինտէ, սօն տէրէճէ մէյուս օ-լարագ շիքեայէթէ պաշլատըլար. զիրա Մօնթէղումա-նըն հատարը հիսապարը խաղինէլէրի, վէ բութլանէ-լէրին տիւլարլարընը թէղէին իթմէքտէ օլան եէրբարէ ալթուն լէվհալարը, վէ քիւլիւյէթի կիւմիւշ քիւլի-չէլէրի եէրինէ, անճագ ալթը եիւղ պին ֆըրանդ դըյ-մէթինտէ էշեայէ տէսթրէս օլապիլտիլէր քի, մուհա-րէպէ իշին վուգու պուլան մէսարիֆաթ, մէպլաղը մէղ-քիւրտէն չօգ զիյատէ իտի. Լաքին օ ալթուս երղըն-թըլարը, օ միւճէվհէրաթ վէ պուհնճա էշեայի նէֆիտէ նէ օլմուշ իտի:

Շու հալտէ ասքէր շիքեայէթ վէ իպրաղը նախօշ-նուտի իթմէլէրինտէ չօգ հագըլը իտիլէր, զիրա ալա-ճագլարը իւճրէթ, չէքտիքլէրի պուհնճա բինճ ու մէ-շագգաթէ վէ իպրաղ կլէտիլէրի ղայրէթը ֆէվգէլա-տէյէ նիսպէթէն, հիւ մէսապէսինտէ օլտուղու չէօյլէ տուրսուն, էլլէրինէ պիւր չէյ կէչէճէյի տալի մէճհուլ իտի:

Բահիպ Ումէտօ, ասքերին հիտաեթինի թէսքին իթմէք, վէ նէթիճէսի մուղիւր պիւր իթիլալըն էօնիւ-նիւ ալմադ իւզրէ, մէսարիֆաթը հարպլիյէյի աջըդ տա պըրադարադ էլտէ խոխէն էշեանըն, եալընըդ աաի աս-քէրէ թէվլի օլունմասընա տայըր Գօրթէզի իզնա իյ-լէտի. լաքին պու թէտպիւր իլէ տէ իլթիլքեպէրին էօ-նիւ ալընմաստը, հաթտա տահա զիյատէ թէշէտաիւա իթտի. զիյա աասարիւտէն չօղլարը, խաղինէլէրին պէօ-յիւք դըսմընը գօմանտար իլէ դապիթլէր կիզլիճէ էլտէ խոտէքէ, իշլէրինտէ բայլաշիլը օլմայը պըրլար, տէմէք-տէ, վէ պու պապտէ շիւպհէ խոտէլէրի տէ դանաըրմա-յա չապալանմադաա խոխէր:

Հալ պու քի սօնրատան իմրէրաթօրըն, կիրիֆիթար օլաճալը հալի մուսիպէթի քէշֆ իլէ ապա ու ճէտտինին թօրլամիլը օլտուդլարը թէքմիլ խաղինէլէրի կէօլէ աթ-աըրմիլը օլտուդու մէյտանէ չըգընճա, ասքէր պիւր դաթ տահա հիտաեթլէնէքէք, խաղինէլէրի կէօլիւն հանըր ճիհէթինէ աթաըրաըղընը պէյան իթմէք իւզրէ, էսիւր ալաշէն հիւքիւմտարը թաղիկ, վէ իյճապ իթտիյի հալ-տէ էզլիյէթ իլէ թաղիպ իթմէսինէ տայըր Գօրթէզի իճ-պար իթմէյէ պաշլաաըլար:

Գօրթէզ, ասքերին պու պարպարճա թէքլիֆինի պիւր վէճհ իլէ դապուլ խոտէյուպ, ապիմ պիւր էնտի-շէյէ կիրիֆիթար օլտու, վէ ասքէրի պու նիլէթը վահ-շիւանէտէն ֆարիլ կէթիլմէյէ բէք չօղ չալըշտը իսէ տէ, մումաիլէյհին բէճա ու նիյաղլարը, վատլարը, վէ կէօսթէրալի կէօնակէօն սէպէսլէրի, ասքերին հիտ-տէթինի թէսքինէ մէտար օլամատը:

Գօրթէզ, պու մուամէլէյի դալիմանէյի իճրա իթ-մէմէք իշլին հէր նէվի ճահա ու իգտամըն սէմէրէսիլ դալաըղընը կէօրիւպ, ասքերին հիտաեթինի արթըր-

մադտան տալիս դօրդաուդու ճիհէթլէ, չարնաչար դա-դանարըլը շան ու շէրէֆի լէքէտար վէ նամուս ու հայ-սիյէթինի պէրպատ իթմիլը օլան պու մուամէլէյի վահ-շիլանէնին իճրասընա էմր վէրմէյէ մէճպուր օլտու:

Գօրթէզ, կուաթ իմօճինին պուլունտուդու մէվդը-յը ալիսինէ պաղմայարադ, վէ միւշարիլէյհին իպրադ իյլէտիյի պուճա շէճաաթ ու պէսալէթի ունուտարադ, վէ հաթտա պիղղաթ քէնտի աղըլ իլէ իթմիլը օլտու-դու վատին խիլաֆընտա օլարադ, իմրէրաթօրըն բէք զիյատէ սէվիլիսի օլան թադուպա շէհրի բէյիսի իլէ պէրապէր իշքէնճէյէ վէրիլմէլէրին էմր իյլէտի:

Կուաթ իմօճին, պիւր պէսալէթը ասքերիյէ վէ դահ-րիմանքեարի պիւր մէթանէթ իլէ, մէրհամէթսիլ ճէլ-լատարընըն իյճատ իյլէտիքլէրի հէր նէվ տէշէթիլիւ իշքէնճէլէրէ պիլա բէրվա վէ դաթան իլթիլքեա իթմէ-յէրէք կէօյիւս կէրիպ թահամիլիւ իյլէտի. ֆադաթ բէֆիլի վէ հէմ հալի օլան բէյիս՝ աղըրլարըն շիտտէ-թինէ տայանմայարադ, խաղինէլէրին պուլունտուդու մահալի պէյան իթմէք իւզրէ էֆէնտիսինտէն բուխաթ թալէպ իալինճէ, իյիտ իմրէրաթօր սէրթ վէ խօշուտ-սուղլուգ իյմա իաէր պիւր պաղըլ իլէ մումաիլէյհին եիւզիւնէ պաղարադ:

— Պէնի կիւլ եարրաղլարընտան մամուլ եաթադ-տա՝ մը եաթըյօրում դանն խալիօրսուն, սօնունա դա-տար սիւքիւթ իթմէնի էմր իաէրիմ, տէյէրէք, բէֆի-դինի թէշճի իյլէտի:

Ֆիլ հաղըդա պիշարէ բէյիս, էֆէնտիսինին պու թէքտիլինտէն մահճուպ օլարադ պիւր տահա աղըրըն ալմատը, վէ քէմալի սաղըր ու թահամիլիւ իլէ իշքէն-ճէ իշլինտէ բուհուճը թէսլիմ իթտի:

Նիհայէթ իւլ էմր Գօրթէզ, իրթիլքեապ իյլէտիլի

պու մուամէլէյի զալիմանէտէն ութանարագ, գուր-
պանը, գուաուրմուշ ճէլաւարըն էլինտէն չէքիպ պիր
թարաֆա ալար, ֆաղաթ պիշարէ Կուաթիմօմին, եա-
նի Մէքսիգանըն սօն էմբէրաթօրը հադ-դընտա ըէվա
կէօրիւլէն պու զուլմ ու հաղարաթտէն, վէ չէքալիյի
իսթէնճէլէրտէն միւթէէսիր օլարագ, մուհիք սուրէթ-
տէ խասթաւանար:

Հէր վաղաատա Գօրթէլին մէտտահը ատտ օլու-
նան Սօլիս նամ միւվէրրիս, կէօրիւնիւր քի դօմանտա-
րըն պու մուամէլէյի վահշիանէսինի զիքր իթմէյէ մէճ-
պուր օլմամագ իչին, Սպանեօլլարըն Մէքսիգայը ֆէթհ
իթմէլէրի իլէ հէքեպէսինէ խիթամ վէրմիշ տիր: Սօ-
լիս, պու վաղաայը զիքր իթմէմիշ իսէ տէ, տիկէր
միւվէրրիլէր անըն սըհհէթինի թասսիդ իթմէքտէ
տիրլէր:

Բօպէրթսըն, պու վաղաայի միւէլլէմէյի հէքեպէ
վէ պէյանը թէհիսֆ իթտիքտէն սօնրա, իհթիմալ քի
Գօրթէլ մէճպուրի օլարագ, եանի սաքէրին իսեան
իթմէլէրինտէն գօրգտուղու իչին պու մուամէլէյի զա-
լիմանէյի թէճիլիլ իթմիշ օլտուն, լաքին պուսը իլէ
թէպրիլէյի զիմմէթ իտէմէղ մուամիլէյհ իչի պահտա
հէվալէ, վէ տահա տօղրուսը ճէնապը հադգա թէվաի
իլէ, նամ ու շանընը լէքէտար իտէն պու հարաքեաթը
նապէճատէ պուլունամալը իտի, սէօղլէրինի իլալէյի
մէղալ իլլէմիշ տիր:

Էսնայի մուհասէրէտէ Սպանեօլլար եիւղ էլլի նէ-
ֆէրտէն զիյատէ ասքէր զայպ իթտիլէր, միւթթէֆիդ-
լէրտէն իսէ պինլէրճէ թէլէֆ օլմուշ իտի: ալէլտուսուս
թըլասգալալըն մուհարէպէնին էն գըղըն նօղթա-
լարընա սէվգ իտիլտիլէրինտէն, բէք չօղ թէլէֆաթ
վէրմիշ իտի, ֆաղաթ Մէքսիգալըլարըն թէլէֆաթը

նիսպէթ գտպուլ իթմէղ տէրէճէտէ օլուպ, պուսլա-
րա մուգայէսէ օլունամալ:

Կէրէք Գօրթէլին վէ կէրէք տիկէրլէրին զանըն-
ճա, Մէքսիգալըլար, եալընըլ մէյտանը մուհարէպէտէ
եիւղ պին քիշիտէն զիյատէ զայպ իթտիլէրի կիալի,
էլլի պին քիշիտէն զիյատէ տէ, գըթըլը վէ եա իլլէթը
տարիյէ սէպէպի իլէ թէլէֆ օլմուշար տըր, ֆաղաթ
մուհասէրէտէն էվիլէլ վուղու պուլան միւտարէպէլէր-
տէ վէֆաթ իտէնլէր, պու հիստալըն տախիլինտէ տէ-
յիլ տիրլէր:

Բայիթահաըն իշղալինտէն սօնրա արթըր Մէքսի-
գա մէմալիքի քեալիլէն զապթ ու թէսիլի օլունմուշ
տէմէք իտի: զիլա թէքմիլ մէմալիքին գուվիլէյի տա-
քէրիլէսի, բայիթահաըն մուհաֆաղաթընա չիթապ իթ-
միշ իտի: պուստան Գաթինալար Մէքսիգալըլարըն
արթըր պաշը, եալսօտ մէրքէղը իտարէսի գալմամիշ
օլտուղունտան, էն ճէնկեալէր գտալիլէլէր պիլէ, բա-
յիթահաըն կիրիֆթար օլտուղու հալի տէհէթ իշթի-
մալինտէն իսլրէթ ալարագ, վէ Սպանեօլլարըն զալիպ
սիլահլարընա մուգալլէմէթ իտէմէյէճէքլէրինէ գանա-
աթ կէթիլէրէք, տէրհալ թէսիլմ օլահագլարը թա-
պիլի իտի:

Յիլ հադըղա բայիթահաըն զապթը իլէ թէքմիլ
Մէքսիգա մէմալիքի գապլէյի թէսիլիլէ ալընմիշ իտի:
Սպանեօլլարըն էսնայի մուհասէրէտէ կէօթէրտիլէրի
չէճաթ ու մէթանէթ, հադըղաթէն չօղ զիյատէ
մէտհէ շոյան տըր, ֆաղաթ մուգատտէմա պէյան
իլլէտիլիմիլ կիալի, պուսլար, քէնտի իլիտիլէրի,
ճէսարէթլէրի, վէ սիլահլարընը գաթէնտէր գաթ
ֆապլէթի վէ միւքէմմէլիլէթի իլէ պէրապէր, էկէր
միւթթէֆիդին ասքէրինտէն մանէն վէ մատտէթէն

պէօյիւք ետրամլար պուլմամը զլուար խոի, պէօյէ տօգուղ եիւղ քիշի իլէ պու պէօյիւք իշի պաշա չը-
դարամայաճաղլարը, վէ պէլքի տէ քեամիլէն թէլէֆ
օլաճաղլարը չիւպհէսիղ խոի:

Պիր չօդ վիլայէթլերին, ան ասըլ Մէքսիղալուար
ալէյհինտէ օլան ատավէթ, պէյնլերինտէ պուլունան
նիֆադ ու չիգադ, վէ Մօնթէզուսնին աղբը պօյուն-
տուրաղը ալթընտան խէլաս օլմադ իւմիւտլերի, Գօր-
թէղի մէնղիլի մաղսատէ վասըլ իյլէտիլէր. մամաֆիհ
շու նօղթէյի տէ իյթիրաֆ իթմէյէ մէճպուրըղ քի,
Գօրթէղ քէնտի գուվլէյի աղլիլէսի իլէ, պիլ ճիւմէ
գապայիլի վաճկյէ բուէսսալընըն հիւսնի թէվէճհիւհ-
լէրինի, վէ էմիլյէթը քեամիլէլէրինի գաղանմը, վէ
անլէրտէն իսթիֆատէ իթմէնին եօլունը պիլմիշ խոի
քի, պունըն տա շայանը թագտիր պիր խասիլէթ օլ-
տուղու վարէսթէյի իշթիպահ տըր:

25

Մէսիգանըն Քէթիինէն սօնրա վուգու

պուլան հասիսիլէր:

Մէքսիգանըն իշղալինտէն պիրաղ սօնրա Գօրթէղ,
էն պաշլը գապիթլերինտէն պիր գաշընը, վիլայէթլերի
կէօղտէն կէչիլմէք, հէնուղ թէսիլմ օլմայան շէհիր-
լէրի գապղէյի թէսիլթէ ալմադ, վէ մինասիպ մահալ-
լէրտէ մէհաճիթթ թէէսիս իյլէմէք իւզըն մէմայիլին
պաղը ճիհէթլերինէ իրտալ իյլէտի, մամաիլէյհ պու
թարիգ իլէ հէմ եէնի մէմէքթէթլէր իշղալ իյլէտի, վէ

հէմ տէ տայիմիւլ էվգաթ շիքեայէթ իթմէլտէ օլան
ասըլէրի, եէնի իշլէր իլէ իշթիպալ իթտիրէրէք խօշ-
նուտսուղլըղլարընը թէսիլին իթմիշ օլտու:

Զապըթանը միւթէպէրանտէն Սանտօվալ, Օլիտ,
Օղուզգօ վէ սնյիլլէրի, պէօյիւք իշլէր կէօրէրէք շան
ու շէրէֆէ մաղհար օլմադ, վէ պիլնէֆս բայլթահաթըն
տէլունինտէ պուլմամաղլարը սէրվէթի, վիլայէթ-
լէրտէ պուլմաղ իւմիւտի, կէրէք քէնտիլէրինի վէ կէ-
րէք մայէթլերինտէ պուլունան տաքէրի թէշճի խոիյօր
խոի. ֆիլ հաղըղա պու իյիտ ատէմլէրին հէր պիրի,
քէմալի խահիլլէ պիրէր թարաֆա սալտըրտըլար:

Պիր թարաֆտան զէվաթը մամաիլէյհիւմ, վէ տի-
կէր թարաֆտան իյիտ Գօրթէղ, հէր տիւրլի թէհիլթէ-
յի կէօղէ ալտըրաղ, վէ հէր նէվի միւշիլլաթ ու
մէվանիլի բայիմալ իտէրէք, Սպանեա հիւքիւմէթի
հիսապընա եէնի մէմէքթէթլէր պուլմաղտա, վէ տէվ-
լէթին շան ու շէրէֆի իղտիլատը ուղրունա չալըշմադ-
տա իքէն, պէրի թարաֆտա պէշիննի ճարլ գըրալը
իհաթա իտէն Գօրթէղին աիւշմանլարընտան պիր թա-
գըմ էրպապը ֆէսատ, կիճէ կիւնտիւղ դօմանտալըն ա-
լէյհինտէ պուլունմայը քէնտիլէրինէ իշ կիւն իթմիշ-
լէր խոի:

Էլհասըլ պունլար քէնտի ֆիթնէքեարլըղլարընը
պիր տէրէճէյէ կէթիրալլէր քի, օ հիւքիւմտարը ա-
տալէթըլար նիհայէթ իղիալ օլունարաղ, Գօրթէղի գօ-
մանտարլըղ մէմնէտիլնտէն աղլ իթմէյէ գարար վէրտի:

Քրիտօվալ տէ թագլիյա նամ պիր գապիթէ, կի-
տիպ Գօրթէղի մէմնէտիլնտէն աղլ իլէ պիլճիւմէ էմ-
վալինի միւսատէրէ իթմէյէ, վէ քէնտիլինի պատէթ-
թէվըղի, իլէրտտէ Սմէրիգա մէճլիտի հուղուրընտա
մուհաքէմէ իտիլմէք շարթը իլէ, շիմտիքի հալ օ անէ

դատար ևաբմը օլտուղու իշխելի շէտիտէն թէֆթիշ վէ թէմեիդ իտուպ, մաղպաթասը իւն պերապէր քէնտիսինի թահտէլ հըֆղ Սպանեայա կէօնտէրմէօինի էմի իթտի:

Թապիյա, Մէքսիգանըն ալընտըղընտան պիր դաշ հաֆթա սօնրա ֆէրմանը գըրալիյի իսթիհասապէն վէրա-Գըրուզա վասըլ օլուպ, ալմըշ օլտուղու էվամիրի, վէ հայիդ պուլունտուղու մէմուրիյէթի, վէրա-Գըրուզ մուհաֆըղընա բէսմէն պէյան իյլէտի, ֆադաթ շուհօթթայը ունութմայալըմ քի, Թապիյա, ինրասը էօհտէսինէ հէվալէ օլունան պէօյլէ պէօյլէք պիր իշի պաշա չըգարմագ իշին լաղըմ կէլէն խառտէլէրէ մալիք տէյիլ իտի:

Ճայի թէաճիւպ շուրասը տըր քի, Գօրթէղի մէսնէտ ու մէմուրիյէթինտէն աղլ իթմէք իշին Ամէրիգայա կէօնտէրիլէն հէր մէմուր, Թապիյա կիպի, լուղու-մը հըսս օլունան խաստէլէրտէն պի պէհրէ ատէմէր իտի քի, մահզա պու հալի, դարլիյնի քիրամ հաղրաթը պիլիմէ պերապէր Գօրթէղին պահտընարըղընա համլ իթմէլի տիրէր:

Գօրթէղ սուրէթը զահիլէտէ գըրալըն էմիրնամէսինի աղիմ պիր թէվաղու իլէ թէլադ-գը իտուպ, հէր հալտէ թէպալիյէթ իտէճէք կիպի կէօրիւնտի իսէ տէ, ֆադաթ խաֆիյէն էօյլէ հօլլար թուլթու, էօյլէ տէսիսէլէր իյճատ իյլէտի քի, Թապիյա գըրալըն էմիրնի ինրա իթմէյէ պիր միւմքիւն միւգթէտիր օլտաֆտը, էլհասըլ Գօրթէղ, էօյլէ իշ իշէ վէ եէքտիկէրէ միւթէնադըս սէօղլէր մէյտանէ չըգարտը, միւքեալէմէյի օ դատար ուղաթտը, կեահ պոխիլիլէր, կեահ պօլ պօլ վատէր, վէ պաղէնտէ թէհտիտէր իտէրէք, էօյլէ մահիրանէ խիւտէլէր եաբտը, օ մէրթէպէ հիլլէլէրէ սաբ-

տը քի, նիհայէթ պու սատէտիլ վէ զաիֆ իւլ գալպ ա-տէմի, գաթան իտարէսինէ միւգթէտիր օլտաֆտը մէմալիքաէն չըգըպ կիթմէյէ իգնա իյլէտի, Թապիյա նասը կէլտի իսէ, էօյլէտէ Սպանեայա միւթէվէճճիւհէն հօլա չըգտը:

Գօմանտան, քէմալի մուվաֆադըյէթլէ պու պէօյիւք թէհիլքէյի տալիլ աթլաթտըգտան սօնրա, էմնայի մուհարէպէտէ խառարտիտէ օլտարագ զապթ օլունան շէհիլլէրի շէնլէթմէք ֆիքրինէ աիւշտի, ալէլտուսուս կիճէ կիւնաիւդ պէղը զայրէթ իտէրէք Մէքսիգանըն խարապ օլան մահալլէրինի եէնիտէն եաբտըրմայա, վէ շէհիրի լաթիֆ պիր հալէ գօյմայա սայ իտուպ, միւգէյ-եէն քիլիսէլէր, ուլու մանասթըրլար, միւքէլլէֆի գօնադլար, վէ կէնիշ մէյտանլար եաբտըրտը. էլհասըլ պու շէհիրէ, մուաղզամ պիր հիւքիւմէթին բայիթահաը օլտաղա շայան պիր լէթաֆէթ քէսպ իթտիրմէք իշին էլինտէն կէլէնի տիրիդ իթմէտի:

Պսւնտան էվէլ պէյան իտիլաիլի վէճհ իլէ, նարվա-էղ մաղլուպէն թուլթուլտուղու կիւնտէն օ անէ տէյին վէրա-Գըրուզտա գալմըշ իտի. Գօրթէղին արթըրգ մէր-գուլմտան պիր կէօնա գօրգուսը գալմամըշ օլտաղըլա, Միքսիգայա կէլմէյէ մէլուն օլտուղունը քէնտիսինէ պիլտիրմիշ իտի. պու մէղունիյէթին իւլլէրինէ նարվա-էղ Մէքսիգայա վասըլ օլունճա, գօմանտար՝ մէրգու-մը իսթիգպալ իտուպ իպրաղը մուհապէթտէ տէրաղուշ իյլէյէրէք տօսթլուղունը թալէպ իթտի, լաքին նար-վաէղ, Գօրթէղին կէօսթէրտիյի պու միւվէտտէթ նըշա-նէլլէրինտէն առլա միւթէհասիր օլմայըպ, տայիմա ըգ-հարը պէրուտէթ իտիյօր իտի:

Վադաա Գօրթէղին շէճաաթը զաթիլէսի վէ իթմիշ օլտուղու մուհիմմ խըտմէթլէր, հատաը զաթիլնտէ բէք

պէտքը վէ շայանը թահսին շէյլէր իտի իտէ տէ , գալ-
պի տայիմա պիհուզուր վէ էնտիշէ իշինտէ իտի , Սպան-
եաաա , վէ հաթտա սերայի գըրալիտէ պուլունան էս-
կի տիւշմէնէրինին իթիթիւրա վէ պիւհթանլարը , քէնտի-
սինի օ գատար միւշկիւլաթ իլէ մէյտանէ կէթիլտիլի
մուհասէնաթըն սէմէրէսինտէն մահրում իտէպիլիլէր
իտի . Պունտան գաթինաղար , օ անէ տէյին իճրա իլլէ-
տիլի գօմանտանլըգ մէմուրիլլէթինի նըղամէն , վէ սու-
րէթը մէյլուաաա էլտէ իթմէմիշ օլտուզունա , պիղղաթ
քէնտիսիտէ գալպէն վէ վիճտանէն գանմիշ իտի , էլան
մուամիլէյհին եէտինտէ գօմանտանլըղընը թաստիգ ի-
տէր րէսմի պիւր էվրագ պուլունմատըգտան մատէ ,
հաթտա պիւր գաշ տէֆալէրտէ հիւքիւմէթ թարաֆըն-
տան հագընտա ֆէնա մուամէլէլէր ճայիլ կէօրիւմիւշ
իտի .

Իշթէ մուամիլէյհի , պու նօգթալարը ինճէտէն ին-
ճէյէ նաղարը տըղգաթա ալարագ , վէ պու միւշէվ-
վէշ հալէ պիւր նիհայէթ վիլմէք իսթէյէրէք , Տալիլլա
վէ Գուինօնէս նամ զաթլարը Սպանեայա կէօնտէրմէյէ
մէճպուր օլտու . պունլար գըրալ հաղլէթլէրինէ զայէթ
կիրանպէհա հէտիլլէր թագտիմ իթտիքտէն , վէ գօ-
մանտանըն իշլալ իլլէտիլի մէմալիլ իլէ իթիլսաղ իթտի-
յի թարիգ ու հարաքէթի հագգընտա պիթթաֆսիլ
մալիւմաթ վէրալիքտէն սօնրա , մուամիլէյհին իճրա իթ-
միշ օլտուզու պունճա խըտմէթը միւֆիւտէյէ մուգա-
պիլ , կէրէք քէնտի վէ կէրէք պէհաաըր րէֆիլլէրի
հիւմէթ ու մարիֆէթլէրի սայէսինտէ իշլալ օլունան
մէմալիլին նէղարէթինի , Գօրթէլին էօհտէյի լիյագա-
թընա թէֆիլլ պուլըլմասընը թէմէննի իտէճէքլէր
իտի .

Փագաթ իւշիւնճի տէֆա օլարագ կէօնտէրլէն

ատէմիլէրտէն պիւր մուվաֆագըյէթ հուսուլէ կէլմէտի ,
դիրա Գուինօնէս թէրշայրա շէհրինտէ պիւր վագաատէն
տօլայը տուէլլօ իտուպ մագթուլէն վէֆաթ իլլէմիշ ի-
տի , Տալիլլա իտէ էսնայի րահտէ ֆրանսըղ գուրսան-
լարը թարաֆընտան էսիւր իտիլէրէք հաբաա աթըլտը ,
լաքին հէր նասըլ իտէ մահրէսին իշինտէն Գօրթէլին
րէտէրի իլէ միւքեաթէպէ իթմէյէ պիւր վասէթա պու-
լուպ , հէր շէյի մուամիլէյհի անլաթտը .

Պու սուրէթլէ Գօրթէլին թարաֆիլիլլէրի իլէ տիւշ-
մէնէրի , գըրալըն գարարընը քէնտի թարաֆլարընա շէ-
վիլմէք զայրէթինէ տիւշտիլլէր , Գօրթէլին ալէյհին-
տէ խուսումէթը ֆէվգէլատէ հըսս իտէն տիւշմէնէրի ,
մուամիլէյհի զասիպ , ասի , վէ խայըն կէօսթէրմէյէ
շալըշտըղլարը սըրաաա , Նարվաէզ վէ թապիյաաա Լս-
պանեայա վասըլ օլարագ գօմանտանը իթհամ իթմէ-
յէ պաշլատըլար .

Տիկէր ճիհէթտէն Տօն Մարթին Գօրթէլ , եանի
Մէքսիգայը ֆէթհ իտէն ֆէրնան Գօրթէլին րէտէրի ,
վէ էվիլլէճէ Գօրթէլ թարաֆընտան կէօնտէրլէն ֆը-
րանշէսգա տէ Մօնթէյօ իլէ Տիէկօ տէ Օօրտալ , գօ-
մանտանը հիւմայէ վէ միւտաֆաա իթմէքտէ օլտուզլա-
րը կիպի , պիւր չօգ շէօհրէթշըար քիմնէլէր տալիս , վէ
ալէլ խուսուս Պէյար տուգասը տալիս պունլարա սէհա-
պէթ վէ մուամլէնէթ իտիյօրլար իտի . Գօրթէլին ալէյ-
հինտէ պուլունանլարա մուամլէնէթ իտէնէրլին էն պաշ-
լըճասը իտէ , Նարվաէզլին տօսթու օլան վէ Ամէրիգա մէճ-
լիսինն րէյիսի (*) պուլունան զաթ իտի :

(*) Քրիստաբօր Գօլօմպոսըն կիւնիւնտէն պէտտ իլէ , Ա-
մէրիգա գըթասընտա րէյ տէր րէյ իշլալ օլունան մէմալի-

Մամաֆիս ալիճէնապ վէ քեարկիւզար քիմնէյէր Գօրթէղի հիմնոյէ վէ միւտաֆաա իտուպ, Սպանեա տէվլէթինէ պու տէրէճէ աղիմ վէ միւֆիտ խըտմէթէր իթմիշ օլան պէօյիւք պիր ժէնէրալէ միւքեաֆաթ օլունաճագ եէրտէ, մուամիլէյհէ գարշը ալչագճասընա խըյանէթէր իթիթիրա իտիլտիյինէ, վէ պէօյլէ թարի-գը նապէճա իթիթազ օլունտուղունա պէյանը թէէ-սիւֆ իթմէքտէն քէնաիլէրինի ալամայօրլար իտի:

Գօրթէղէ ազլ օլունան գապահաթլարըն ճիւմէ-սինէտէ էյի մանա վէրիլէպիլիր իտի, ազլը պաշընտա օլան աաէմէր, պէօյլէ պէօյիւք պիր իշի մուվաֆագը-յէթլէ պաշա չըգարմագ իչին մուամիլէյհին իյճապը հարտէ ճէպը ու շիտտէթ իսթիմալ իթմէսինէ հագ վէ-րիյօրլար իտի: մէրդումանըն էֆքեարընճա շայէտ գօ-մանտարլըղը նըղամսըղ սուրէթտէ էլտէ իտիշի պիր գապահաթ իտէ, օ տա իճրա իյլէտիյի պէօյիւք խըտ-մէթ վէ տէվլէթէ կէօսթէրտիյի պունճա մուհասէնաթ իլէ քիւշէյի նիսեանէ աթըլմագ լաղըմ իտի:

Էրպապը ինտաֆըն Գօրթէղ հագգընտա էմրի ա-տալէթէ մուվաֆըգ օլան պու հիւքմէ, վէ տօսթլարը թարաֆընտան իրայէ օլունան հագըգի սէպէպլէրէ, ահայինին ըայ ու հիւսնի էֆքեարըտա իլավէ օլունա-րագ, գօմանտանըն իճրա իյլէտիյի զարիպ մուհարէպէ-լէրին հէքեայէսի, էլտէ իթտիյի վէ մուզաֆֆէրիյէթին պէօյիւքիլի պէյնէլ նաս չույու պուլուպ, հէր քէս հէր եէրտէ պու վագաալէրտէն պահս իտէր, վէ Գօր-թէղի մէտհ ու սէնա իթմէտէն կէրի տուրմայօր իտի:

քին, ումուրը մալիյէ վէ ասքէրիյէսինէ նէգարէթ իթմէք, վէ լաղըմ կէլէն ըսլահաթը իճրա իյլէմէք իւզրէ « Ամէրիգա Մէհլիսի » նամը իլէ պիր մէհլիս թէշէքքիւլ իթմիշ իտի:

Պունտան գաթի նազար, քիպար ալէմինէ մէնտապ պիր չօգ զէվլթը հայսիյէթսիմաթ, ահայինին Գօրթէղ հագգընտա հըսս իթտիքլէրի հիւսնիւ թէվլէճճիւհի, գըրալըն սէմի իթիպալընա վասըլ իյլէմէյէ մուվաֆագ օլապիլտիլէր քի, նիհայէթ իւլ էմր գըրալ ճէնապլէրի, Սպանեալըարըն մէմնունէն Գօրթէղէ թէպաիլէթ իթ-տիքլէրինի, վէ եէրիլէր տալսի մուամիլէյհին գուզվէ-թինտէն գօրգուպ տայիմա հագգընտա հիւքմէթ իյլէ-տիքլէրինի նազարը աըղգաթէ ալըպ, իշալ օլունան մէմալիքտէ Սպանեա տէվլէթինին հիւքմիւսնի թէէյիտ իթմէք, վէ հիւքիւմէթին գալանիյն ու նըղամաթընը մէղքիւր գըլթայի պաիտէտէ հիւսնի սուրէթտէ եիւ-րիւթմէք, մահզա Գօրթէղ կիպի պիր զաթը սահիպ իգթիտարէ մախսուս օլտուղունու գանաաթ կէթիւրմէք-տէ, մուամիլէյհին տիւշմէնլէրի թարաֆընտան իպրազ օլունան գըլլ ու գալէ ըաղմէն Գօրթէղի պա ֆէրմանը գըրալի, ֆագաթ պաղը շէրայիթ իլէ Սպանեայի ճէտի-տէ վալի վէ գօմանտանը ումուսի նասպ իյլէտի:

Իլթէ Գօրթէղ պու սուրէթլէ մագսատընա նայիլ օլարագ, եանի պա ֆէրմանը գըրալի գօմանտանը ու-մուսի նասպ օլունապագ, էվլէլքինտէն զիյատէ պիր խահիշ իլէ իշալը մէմալիքէ տէվամ, վէ հէր թարաֆ-տա մէտէնիյէթին թամիւսինէ իգտամ իթմէյէ պաշլա-տը: քէնաիսի բայիթահաըն տէրունինտէ մէմալիքին ասայիլի հալինէ, վէ եէրիլէրին ըսլահընա, էլհասըլ ումուսին ըէֆահ ու ըահէթինէ չալըշաղըր, վէ խալ-գըն մէնաֆիլինի տիւշիւնտիլի սըրատա, էօթէտէ գա-յիմագամլարը մէղամընտա օլան Սիլիտ, Սանտօվալ վէ Սզուղգօ կիպի ճէսուր գապիթլէր, պաիտ վիլայէթլէ-րէ ազըն իտէրէք ալթուն մատէնլէրի քէշֆ իյլէմէք, վէ մինասիպ մահալլէրտէ մէհաճիլէթ թէէսիս իթմէք

իշին էլլերինտէն կէլէնի տիրիղ իթմէյօրլար իտի :

Պու ճէսուր ատէմլէրին , քէնտիլէրի կիպի պէհա-
տըր օլան գօմանտան հազգընտա հիւրմէթ ու մուհա-
պէթլէրի պէր քէմալ օլմաղըլա , էղճան ու տիլ վէ
քէմալի շէվգ ու խահիշ իլէ չալըշօրլար իտի . Գօր-
թէղ իսէ վէլինլյամէթի պուլունան գըրալ հազըէթլէ-
րինէ սատաղաթ վէ սէվկիլի վաթանընա ըղհարը մու-
հապէթտէն պիր ան կէրի տուրմայըպ , կիթտիքճէ մա-
նէն վէ մատտէթէն քէսպը շան ու շէրէֆ իլլէյօր իտի :

Իշլէր պու մէրքէղտէ իքէն , ճամայիգա ճէղիրէսի
միւթէսարըրֆը պուլունան ֆըրանչէսգա Կարա , Բանա-
գօ վիլայէթինի իշլալ իթմէք ֆիքրի իլէ ճէսիմ պիր
օրտու Եօլա չըգարմըշ իտի . ֆագաթ Գօրթէղին քէն-
տիսինտէն էվվէլ վիլայէթի մէղքիւրէյի զապթ իթմիշ
օլտուղունը խապէր ալարադ , Բանուգայը՝ ճէմայիգա
իլէ պիրլէշտիրմէք արղուսընտա պուլունտուղունը Գօր-
թէղէ պա թահրիր պէյան իլլէտի , վէ ճէվապընա
պէքլէմէքսիղին Եօլա չըգար :

Կարա , Բանուգայա վասըլ օլտուղունտա մէմլէ-
քէթի սօն տէրէճէ խարապ պիր հալտէ պուլտու , աս-
քէրինին պիր գըսմը տաղըլտը , պիր գըսմը զասպ ու
թալան նիյէթի իլէ էօթէ պէրի սալտըրտըլար , վէ
պաղըլարը տա Գօրթէղին մուղաֆֆէր պայրաղը ալթը-
նա կիրաիլէր :

Կարա , Եալընըղ գալարադ Բանուգանըն իշլալի
նիյէթինտէն վաղ կէչմէյէ մէճպուր օլտու , Լաքին վա-
գըթ գաղանմագ իշին ֆիրար իթմիշ օլան ասքէրինի
Գօրթէղտէն թալէպ իթմէյէ պաշլատը . պիր չօգ միւ-
քէալէմէ վէ միւճատէլէտէն սօնրա , նիհայէթ ըահիպ
Օլմէտօ իշէ միւտալսէլէ իտէրէք , Գօրթէղին գըղընը ,
ֆրանչէսգա Կարանըն իլք էվլատը իլէ նիքիւհի իտուպ

պու իրի խասիմլէրի Եէքաիկէրի իլէ պարըշտըրադ ,
թարաֆէյնէ նէթիճէսի մուղիքր օլաճաղը շիւպհէսիլ
օլան պու մուխասէմաթըն էօնիւնի ալմըշ օլտու :

Մամաֆիհ Կարանըն պու թէշէպալիւտաթը նէթի-
ճէսի զայէթ պէտպահտ օլտու , զիրա ասքէրի , Գօր-
թէղին էսկի ասքէրլէրի կիպի գօմանտարըլարընա , վէ
նըղամաթը ասքէրիյէյէ մութի օլմատըղլարը ճիհէթ-
լէ , այրը այրը շէթէլէր թէշքիլ իտուպ էօթէ պէրի
տաղըլարադ , Եէրլիլէրին խանէլէրինի Եաղմալամայա ,
վէ հէր նէվի ուղղունտուղուգըլարը իրթիքէապէ պաշ-
լատըլար :

Բանուգալըլար , սօն տէրէճէ զաղապա կէլէրէք
պու հայտուալարը քէամիլէն մահվ իթմէք իւղրէ
պէյնլէրինտէ խաֆիյէն ագտը իթթիֆագ վէ Եէմին
իթտիլէր , վէ պու իթթիֆագը օ գատար կիլլի սագ-
լատըլար քի , միւլէրլիս Տիաղըն գալլինճէ պիր գաշ
կիւն զարֆընտա Կարանըն ասքէրինտէն պէշ Եիւղ նէ-
ֆէրինի , նէվ պէ նէվ իշկէնճէլէր իլէ գաթլ իտուպ
ճէսէտլէրինի Եէտիլէր :

Յագաթ վահշիլէր , Եալընըղ միւճրիւմլէրի մահվ
ու թէլէֆ իթմէքլէ իթթիֆա իթմէյուպ , թէքմիլ
Սպանեօլարըտա մահվ իթմէք , վէ մէմլէքէթլէրինի
անլէրին զուլ ու թէատտիսինտէն գուրթարմայա գա-
րար վէրտիլլէրի ճիհէթլէ , օ անէ գատար տօսթլուգ
վէ մուհապէթ պաղլարը իլէ մէրպութ պուլունտուգըլ-
արը Սէն Լիսթման մէհաճիրէթի իւղէրինէ Եիւրիւտիլէր .
մահալի մէղքիւրտէ պուլունան Վալլէյօ վէ Գօրթէղին
էսկի ասքէրլէրինտէն պաղըլարը իլք միւտարէպէտէ
գաթլ իտիլտիլէր . քէզալիք պիր կիճէ վահշիլէրին մու-
հաճէմէյի նակէհանիսինտէն աքանսըղա կէլէրէրէք ,
ասաքրի մէղքիւրէտէն Ելի քիշի տահա վահշիլէրին

բէնչէյի դատարանէսի իլէ թէլէֆ օլտուլար :

Սանտովալ, պու շիտտէթլի իսեանը խապեր պըր ալմազ տէրհալ մըգտարը քեաֆի գուվլէյի ասքէրիյէ իլէ եէթիշտիյի անտէ, Սէն էսթէփան մէհաճիրէթլինն պաղըսընը հէման մաղլուպէն մահվ օլմաղ տէրէճէսինտէ պուլտու, Սանտովալ, տէրազապ անիլէրի վուրուպ տաղըթտը, վէ ըէյիսլէրի իլէ պաղը էլ պաշըլարընը էսիր թուլթու, վէ պէօյլէճէ պու պէօյլէք իսեանըն էօնիւ ալընտը պատէհու պիլ մուհաքէմէ ասըլ միւճըրմէրի ճէղայա չարբտըրմազ իւղրէ, Տիէկօ տէ Օթամպօ նամ զաթ հաքիմ սըֆաթը իլէ մահալի մէղքիւրէ կէջնտէրիլտի :

Յագաթ հաքիմի մուճաիլէյհ էմիր ատալէթէ թէվֆիկէն, Բանուգալարըլարըն իսեանէ գըյամ իթմէլէրի էսպապընը թէֆթիշ ու թէմիղ իտէճէք, վէ իհթիյաթա ըայէթէն էթվարը միւլայիմանէ իլէ էրպապը իսեանըն հիտտէթլէրինի թէսըինէ չալըշաճազ եէրտէ, աղլ ու ֆիքրին խարիճինտէ օլան պիր թագըմ միւտհիշ մէրհամէթսիլիլէր իթմէյէ պաշլատը :

Տիէկօ Օթամպօ, ինսանիյէթ ու մէտէնիյէթին խարիճինտէն օլան պիր մուամէլէյի վահշիանէյէ թէշէպալիւս իտէրէք, ալթմըշ նէֆէր ըէյիս իլէ տէօրթ եիւղ ասըլգատէլէրի սաղ սաղ ալթէշէ աթտըրըպ ճայըր ճայըր եագտը, վէ պու մուամէլէյի զալիմանէսինէ այրըճա պիր սուրէթի միւտհիշէ վիրմէք նիյէթը ճէպպարանէսի իլէ, եանանլարըն չօլուգ չօճուղունը վէ ճիւմէ ագրապալարընը, պու տէհշէթամիղ մէնղարէյի թէմաշա իթմէլէրի իշին, ճէպրէն մահալի սիյասէթէ կէթիթտի :

Եէրլիլէրտէն պիրի, մէղքիւր ճէղայի միւտհիշտէն գուրթուլմազ ֆիքրի իլէ, իմրէրաթօր Կուաթիմօթինի

իթհամէ գալղըշըպ, միւշարիլէյհին, ասալիյի իշօրա իսեանէ տալէթ իթմիշ օլտուլունը սէօյլէտիյինտէ, Օթամպօ՝ ըէյիլիլէթի պա թահարիր Գօրթէղէ պէյան իլէտի :

Գօրթէղ թորաֆրնտան կէօնտէրիլմիշ օլան հաքիմ Օթամպօյա իթիտալ իտէրէք, մէղքիւր իթհամաթը թահար թէֆթիշէ ալմաղսըղըն վէ տիկէր շէհատէթէ միւրաճաթ իթմէքսիղին, օրիա մուհաթէ պէտպահա հիւրիմտարը իտամ ճէղատը իլէ մահ.թիւմ իտուպ տէրհալ ատուրտը :

Պաղը միւվէրրիլէր, ումուրը սիյասիյէ նօղթէյի նաղարընճա, Կուաթիմօթինն մէվճուտիլէթինի մինասիպէթսիղ ատտ իլէ, Գօրթէղ՝ միւշարիլէյհին վիճուտինի սահէյի ալէմտէն գալտըրմայա մէճպուր օլուպ, պու ֆրըսաթտէն իթիֆաաէ իթտի ալմիշէր իտէ աէ, ֆագաթ հէր նէ օլուրաս օլտուն շուրտսը տօղլու արըքի, Գօրթէղ՝ իքինճի տէֆա օլարազ նամ ու շանընը պու սուրէթլէ լէքէտար իթմիշ, վէ էրպապը ինսաֆըն թայիլինէ սէղալար օլմուշ իտի :

Հէր նէ հալ իտէ, ասայիշ քեամիլէն իտտէ օլունտուգտան սօնրա, Գօրթէղ պօշ տուրմայըպ քէնտի քեարկիւղար թապիաթը իլէ եէնի թէհլիլէլէր, վէ տահա տօղլուսը սէրվէթ թէհարլիսի իլէ մէշղուլ օլմայա պաշլատը, մուճաիլէյհ չօղ տէֆա Հիկուերաս, վէ Հօնտուրաս վիլայէթլէրինտէ քիւլիլէթլի ալթուն մտտէնիլի պուլունտուղունը խապէր ալմըշ, վէ հաթտա օթարաֆտա պուլունան պալըգճըլըն՝ էքէր տէֆա աղլարընը տէնիլէ աթտըլարընտա, գում ալթունը իլէ տօլու օլարազ լէքտիլէրինի իշիթմիշ իտի :

Պունտան մատէ վիլայէթը մէղքիւրէյէ եագըն

պահարը Մուհիթի քեպիրէ կերէճէք պիր կէշիտ պու-
լունտուղու տախի բիվայէթ օլունմագտա իտի քի, պու-
մալիւմաթ հատտը զաթինտէ բէք աղըր պիր մէսէլէ
իտի. Գօրթէզ, տայիմա պէօյլէ պիր կէշիտ պուլմայը
թէսաւիլուր իթմէքտէ օլտուղու ճիհէթլէ, օ թարաֆա
տօղրու պիր սէյահաթ իթտիրմէք ազմինէ տիւշտի.
Փաղաթ մումալիլէյհ, զաթէն մէշհուր Մաճէլլան նամ
սէյահճն, քէնտի իսմի իլէ միւսէմմա օլան պօղաղ-
տան կէշէրէք, պահարը Մուհիթի քեպիրէ կերմիշ օլ-
տուղունտան հէնուղ խապէրտար տէյիլ իտի. Գօրթէզ,
պէօյլէ պիր կէշիտին վիճուտին թէխայիւլ իթմէքտէ
իքէն, Մաճէլլան անը քէշֆ իթմիշ, վէ մումալիլէյհին
իսմի իլէ Մաճէլլան պօղաղը իսմինի ալմըշ իտի.

Գօրթէզ, պու սէյահաթըն դարարընը վիրուպ
Վրիստօվալ տէ Օլիտի ալթը գըթա կէմի, վէ իւշ եիւզ
եէթմիշ նէֆէր ապէր իլէ եօլա չըդարթտըրարագ,
Հաւանայա օղրամաընը վէ լէվաղիմաթը սէֆէրլիլէյի
վէրա - Գըրուղտան թէտարիք իթմէսինի խասսէթէն
թէնպիհ իթմիշ իտի, Փաղաթ Վրիստօվալ պու թէն-
պիհին աքսի օլարագ հէր նէ սէպէպէ մէսինի իսէ, Հա-
վանայա կիտէճէյի եէրտէ Գուպա առասընա օղրատը,
լաքին մահալի մէզքիւրէ կիտիշի պէտպահալըզընը
մուճիպ օլտու.

Զիւնքի Վրիստօվալ, ճէզիրէնին վալիսի վէլասկու-
էզին վառլէրինէ գաքըլարագ, վէ մումալիլէյհին իօլ-
րամաթընա տայանամայարագ, Գօրթէզ օլան սատա-
գաթընը թէրք իլէ մումալիլէյհին ալէյհինտէ պօլլուն-
մաղա պաշլատը քի, պու հալ, իլէրուտէ պէյան օլու-
նաճաղը կիպի մէրգուլըն մէֆթինի մուճիպ օլմաղըլա,
խըյանէթինին ճէզաընը պուլտու.

Գօրթէզ քէնտի գուվիլէյի ազլիլէսի վէ մէհարէ-

թը զաթիլէսի իլէ գըրալ պէշինճի Շարլ հազրէթլէ-
րինին հիւքիւմէթինի, Սպանեայի ճէտիտ մէմալիլին-
տէ թէյիտ իթմէյէ էզճան ու տիլ չալըշտըզը էանատէ,
տէօրթ եանընը ճասուպար վէ էրպապը հասէտտէն
պիր չօգ ֆիթնէքեար առէմլէր իհաթա իտուպ, մու-
մալիլէյհին հէր պիր մուամէլաթընա պիրէր կէօնա սու-
յի մանա վէրմէքտէ, վէ գօմանտանըն ալէյհինտէ
Սպանեա հիւքիւմէթինէ մուֆասալ իթհամնամէլէր
կէօնտէրմէքտէ իտիլէր.

Գօրթէզին շան ու շէրէֆինի չէքէմէյէն պու ֆիթ-
նէքեար առէմլէր, գըրալ հազրէթլէրի թարաֆընտան
մումալիլէյհին Սպանեայի ճէտիտէ վալի վէ գօմանտա-
նը ումուրի նասպ օլունտուղու էանատէ, ումուրը աս-
քէրիլէտէն մատէ մէմալիլին հէր պիր իշինէ, մէսէլա
ումուրը մալիլէսինէ նէզարէթ իթմէք, վէ իյրատ ու
մէսարիֆինի մուվաղէնէ իլէ պիւտճէսինի հիւսնի ինթի-
ղամա ալմագ իշին, գօմանտանըն բէֆաղաթընա թային
իտիլմիշլէր իտի. միւքիլէ մէմուրը սըֆաթընտա պու-
լունան պու առէմլէր, Գօրթէզ մէսուլ օլմայըպ, էզ-
հէր ճիհէթ անըն հիւքմինտէն ազատէ իտիլէր. իշթէ
Գօրթէզին հայիղ պուլունտուղու մէմուրիլէթին հիւք-
մի պու բատտէտէ իտի.

Գուվիլէյի ազլիլէլէրի գասիր, վէ պէօյիւք իշլէ-
րին թէպիլիլէսինէ զայրի միւգթէտիր օլան զէվաթը
մումալիլէյհիւմ, Գօրթէզին, Սպանեայար վէ եէրլիլէր
իւզէրլինտէ հիւքմիւ թէէսիրինէ, վէ անլէրտէն կէօր-
տիւյի թաաղիմ ու բաղպէթէ հասէտ իտէրէք, գօ-
մանտանըն հէր պիր մուամէլաթընա պիրէր միւֆէթ-
թիշ սըֆաթը թաղընարագ, քէնտիլէրինէ պիր աղ
հարիքիւլ առէ կէօրիւնէն իշլէրի, պիրէր ալֆ օլուն-
մաղ գապահաթ սըրասընա կէշիւմէքտէ, վէ եախօտ

էօյլէ բէնկ վերմէրլէ հիւքիւմէթէ պիլաիրմէքտէ խա-
լէր :

Գօրթէղին տիւշմէնլէրի իչինտէ էն նաֆիլ վէ էն
պաշլընա Բօտրիկուէղ Տէ Ալպօրնէղ նամ պիր առէմ
վար խալիքի , մերգում թէղէվղօ րէյիսինլին քէրիմէսի
իլէ թէղէվղիւ ճ իթմէք իսթմէմիչ , վէ հէր նէ սէպէպէ
մէսնի խէ գօմանտան միւսաատէ իթմէմիչ օլտուղուն-
տան հիւստէթլէնէրէք , Գօրթէղին ալէյհինտէ աղիմ
պիր խուսումէթ հըսս իյլէմէյէ պաշլամըչ խալի : Շաֆ-
սը մէրգում պաշաղճաորնա ախղը ինթիղամ սէվտա-
որնա տիւշէրէք , գօմանտանն ալէյհինտէ Սպանեա-
յա կէօնաէրիլէն իթհամնամէյէ , խուսուսի օլտաղ
աթիլիլ գիւրր իֆիթիրալարը միւհթէվի շու մաղպաթա-
յը մէրպութ իյլէմիչ խալի :

« Պու առէմ հատտէն էֆղուն վէ հաղսըղ եէր-
տէ պիր չօգ վէրկիլէր թօրյայըպ քէնաիսինէ մալ իթ-
մէքտէ , քէնաի մէնաֆիլի վէ մուհաֆաղաար իչին գա-
լէլէրի թամիր վէ շէհիլլէրէ իսթիհքեամ վերմէքտէ ,
վէ հէր նէվ լէվաղիմաթը մուհիմմէյի թէտարիք իյլէ-
մէքտէ տիր , չիւնքի պու խաղիսին ֆիւրրի Սպանեայի
ճէտիտէ հիւքիւմտար օլմաղ , վէ միւսթաղիլէն խաարէ
իթմէք տիր » :

Վաղաա պու տէհշէթամիլ իֆիթիրալէրին ղէրրէ
գատար աղ ու էսաար հօղ խալի խէ տէ , ֆաղաթ Գօր-
թէղին սապըղ տիւշմէնլէրի էլինէ կիւղէլ պիր ֆըրրաթ
օլտաղ , էսկի խուսումէթլէրի թաղէլէնմէյէ պաշլա-
տըլար : ալէլխուսուս Սմէրիղա րէյիսի իլէ նարվաէղ ,
տուրնամաղընա Գօրթէղի գըրալըն կէօղիւնտէն տիւ-
շիւրմէյէ , վէ գօմանտան ալէյհինտէ , միւշաթիլէյհին
ֆիւրրինէ վէլիմ չիւպհէլէր պըրաղմայա շալըչըյօրլար
խալի , ֆաղաթ էվիլէն օլտուղու կիպի Պէյար տուգա-

սը մէրգուման տիւշմէնլէրէ գարչը , Գօրթէղի տայիմա
հիւսայէ վէ միւտաֆաա իթմէքտէն կէրի տուրմաար :

Գըրաղ հաղրէթլէրի խէ , հէր իրի թարաֆըն տա
խաթըրընը գըրմաղ իսթմէմէյէրէք , Գօրթէղին պիլ
ճիւմէ մուամէլաթընն պիւտայէթինտէն ինթիհաարնա
գատար եէնիտէն , վէ սուրէթը միւտաղըղգանէաէ
թէֆթիլ ու թէմիլ խալիմսինի էմի իլէ , ԱՅՁՅ սէ-
նէսինտէ Բօնա Տէ Լէօն նամ ղաթ , իմթիյաղաթը քեա-
միլէ իլէ պու իչէ միւֆէթթիլ թայլին խալիլալ : մու-
մաիլէյհ Սմէրիղայա կիաիպ աաալէթէ թէվֆիղէն
գօմանտանն հարաքեաթ ու մուամէլաթընն թէֆթիլ
խաէճէք , վէ լուղում կէօրաիլի հալաէ մումաիլէյհի
թահաէլ : հըֆիլ Սպանեայա կէօնաէրմէյէ միւսթաթ
օլաճաղ խալի :

26

Հօհիսուրաա սէյախար

Գօրթէղին տիւշմէնլէրի , Սպանեա գըրալը հաղ-
րէթլէրի նէղտինտէ , մումաիլէյհին ալէյհինտէ կէօնա
կէօն տէսիսլէր իյճաա ու ինթիրա իթմէքլէ մէշլուլ
օլտուղլարը , վէ գօմանտանն , խաարէսի էօհտէյի լի-
յաղաթընա հէվաղէ օլունան մէմալիլի , նըղամաթը
միւթէնէվիլա իլէ շէն ու ապաա իթմէյէ շալըչաղը
էանաաէ , ֆէնա նէթիճէլէրի միւնթէճ օլապիլիլ , պիր
վաղաայի հարիղ իւլ աաէ զուհուր իթմիլ խալի :

Պունտան էվիլէլ պէյան խալիլիլի վէճհէ Գըրիս-
տօվալ տէ Օլիտ , ամիրինին էմրինէ գարչու Գուպա

ճեղիրէսինէ կիթտիւրտէն, վէ օրաւան տախի չըգորդ-
տան սօնրա Հօնտուրա սէվահիլինէ աղիմէթ իտէրէք,
մահալի մէղքիւրտէ զաֆէրը սալիպի հադըգի (Յադ-
թանակ ճշմարտ խաչի) նամը իլէ պիր մէհաճիրէթ
թէէսիս իյլէմիշ, վէ քէնտիսինի ամիրի միւսթաղիլ ի-
լան իթմէյէ դատար ճիւրաթ իթմիշ իտի քի, պու
հալ, քիւսթալը մէրգոււմըն, պաշընը զայպ իթմէսինէ
սէպէպ օլտու:

Գօրթէզ, Գրիստօլալըն պու հարաքեաթը խըյա-
նէթ քեարանէսինէ վազըֆ օլուր օլմաղ ֆէնա հալտէ
հիտտէթլէնաի, վէ էմնալինէ իպրէթ օլմաղ իւզըէ ա-
սիյի մէրգոււմըն ճէղայի սէղասընը վէրմէյէ գաթիէն
դարար վէրտի, զիրա մուամաիլէյհ պէօյլէ սույի հալէ-
րին, տիկէր զապըթանա տա սիրայէթ իթմէսինտէն
բէք չօգ գօրգմադտա իտի. պինաէն ալէյհ Գրիստօ-
լալըն հատտինի պիւտիրմէք վէ մէրգոււմը իթաաթէ
մէճաուր իթմէք մէմուրիլէթինի, մուսթարիլէթը քեա-
միլէ իլէ Յըրանչէսգա տէ Լասգալաս նամ զապիթէ
իհալէ իյլէտի:

Յադաթ իշ մուվաֆադըյէթ պուլմատը, զիրա
շիտտէթլի պիր ֆուրթունա սէպէպի իլէ Լասգալասըն
թահաթը գօմանտասընտա պուլունան սէֆինէլէր, Հօն-
տուրա սէվահիլինտէ բարալանտը, վէ պօղուլմադ
թէհիլքէսինտէն աղատէյի ճան իթմիշ օլան ասքէր է-
սիր իտիլտի, լաքին հէր նասըլ իսէ Լասգալաս սէր-
պէսթ պըրադըլտըղընտան, ասքէրին հիւսնի թէվէճ-
հիւհինի ճէլպ իլէ քէնտի մէշրու ամիրէրինէ իթաաթ
իթմէլէրինէ գանտըրտըղը կիպի, հաթաա Գրիստօլալը
թուլթուպ քէնտի էլինէ թէսիմ իթմէլէրինէ տախի
իգնա իտէպիլտի:

Յիլ հադըգա ասքէր ասիյի մէրգոււմը թուլթուպ

Լասգալասա թէսիմ իթաիլէր, Գրիստօլալ տէ Սի-
տին մուհաքէմէսի պիր տիվանը հարպ մուվաճէհէսին-
տէ լույէթ օլունուպ իտամ ճէղասընա մահքիւմ ի-
տիլէրէք, նազօ շէհրինտէ դաթլ օլունտու:

Յադաթ Գօրթէզ, ուզուն միւտտէթ Լասգալաս-
տան պիր խապէր ալմատըղը ճիհէթլէ շիւպհէյէ վար-
տը, վէ օ թարաֆլարա պիր սէյահաթ իթմէյէ դարար
վէրիպ, հադըրըգ կէօրմէյէ պաշլատը, պու սէյա-
հաթ, հէնուզ եհնի տիւնեատէ էմնալի կէօրիւլմէմիշ
տէրէճէտէ պիր տէպտէպէ իլէ իճրա օլունտու, դօ-
մանտալըն մայէթինտէ միւթէատտիա խըտմէթ քեար-
լար վէ պիր չօգ էսիրլէր պուլունտուղու կիպի, քէն-
տի էսիլի ասաքիրլինտէն չօգլարը, վէ Սանտօլալըն թահ-
տը գօմանտասընտա օլարադ իւշ պին նէֆէր Մէքսի-
գա ասքէրի տախի, մուամաիլէյհ իլէ պէրապէր կիտէ-
յօրլար իտի:

Սպանեօլլարըն կուազադուալա շէհրինէ գատար
իճրա իթտիլէրի պու միւթանթան հարաքեաթ, սէ-
յահաթ տէյիլ իլլա պիր մուզաֆիէրիլէթ ալայընա
պէնզէյօր իտի, Սպանեօլլար շէհրի մէղքիւրտէ աղիմ
պիր հիւրմէթ ու մուհապէթ իլէ գապուլ օլունտուլար:
Գօրթէզ սէքիզ կիւն գատար պուրատա գալտըգտան
սօնրա եօրունա տէվամ իթտի. Յադաթ պիր աղ սօն-
րա խաթը ու խէյալինտէն կէչմէյէն էօյլէ պէօյիւք վէ
թահամիւրկիտաղ միւշկիւլաթ ու թէհիլքէլէրէ օլրա-
տը քի, պունլարա թէհամիւր իթմէք մահզա Սպանեօլ
ասքէրի կիպի պին տիւրլիւ էօլիւմ թէհիլքէլէրի իչին-
տէ բիշմիշ ճէսուր, վէ պէհատըր ատէմէրէ մախսուս
իտի:

Պուլունտուղլարը վիլայէթտէ հատարը հիսապսըղ
կէօլլէր վէ ըրմադլար օլուպ, թէքմիլ պաթաղըղ օլան

արագի սըդ չալըլար վէ օրմանլար իլէ մուհաթ իտի, էօյլէ պիր մահալէ վասըլ օլտուլար քի, ճէրխան իթմէքտէ օլան իւշ նէհը եէքտիկէրէ դարըշարագ պիր տէնիլ քէօրֆէղինէ կիտիյօր իտի, թարիֆի դայրի գապիլ միւշկիւլաթ իլէ պու մէվանիյէտէ զալէպէ իթտիքտէն սօնրա տահա սարր եէրլէրէ թէսատիւֆ իթտիլէր, էօնլէրինէ դայէթ կէնիլ սըդ աղաճլըղլը, վէ տտէթա եէքտիկէրէ պիթիլիք կիպի բըրնալըղլը պիր օրմանտան կէչմէյէ մէճպուր օլտուլար, պալթալար իլէ բըրնալըլը քէսէ քէսէ իլէրլէմէքտէ, վէ պու սէպէպլէ զայէթ ալըր եօլ ալմագտա իտիլէր: պուրալարտա դալըն, իրի գաֆալը վէ տէօրթ պէշ մէթրօ պօյունտա տէհչէթամիլ երլանլար իլէ օղլաշմայա մէճպուր օլտուլար:

Սպանեօլլարա դըլաղուղլուգ իտէն Ամէրիգալըլարտան իրիտի ֆիրար իթմիլ օլուպ, գալանար տաթի օրալարընը պիլմէտիլէրի ճիհէթլէ, արթըգ օրտու թաթմինէն վէ տտէթա քէօր քէօրունա կիտէյօր իտի: էն տէհչէթամիլ եէրի շուրաղ իտի քի, գուժանեալարըտա պիթմիլ, վէ էօյլէ միւտհիլ օրմանլար տէրունինտէ մէքիւլաթ թէտարիք իթմէք միւմքիւնսիլ օլմուշ իտի: կեահ պէ կեահ բըրնալըղլար արասընտան, պալատէ իշար օլունտուղու վէճ իլէ սիւրիւնիւպ կիթմէքտէ օլան պաթալ վէ զէհիլնագ երլանլարտան պաշգա հայլանաթ կէօրիւնմէյօր իտի:

Պու հալի եէս իշթիմալ իշինտէ մուղթարըպ իքէն պիրտէ սուլար գարարըպ կիճէ իւսթէ կէլմէքլէ, արթըգ չէքտիլէրի ըինճ ու մէշագգաթ տէրէճէյի նիհայէյէ վասըլ օլտու: չալըշմագտան, եօրղունլուգտան, վէ աճըղտան թապ ու թուվանլարը գալմամիլ օլան պիշարէլէրին իւղէրինէ, միլեօնլար իլէ իրի սիլրիսինէք

օրտուլարը հիւճիւմ իթմիլ, վէ զաաֆէթտէն բէք աղ գալմիլ օլան գանլարընը տա, պու խունրիլ հայլանլար էմիլէյէ պաշամիլ իտի: պունտան գաթի նալար կիճէ օլտուղու մինասիպէթի իլէ օրմանտա պուլունան տէհչէթի ճանալարլարտան պաղըլարը արղը վիճուա իտէրէք, վէ պաղըլարըտա ուղագլարտան խօմուրտայարագ, պիշարէլէրին խէվֆ ու տէհչէթինի թէղիւս իտիլօր իտի:

Էլհասըլ կէօլլէրի հիշ պիր թէհիլէտէն երլմայան, վէ չօգ տէֆա էճէլլէրի իլէ բէնչէլէշմիլ օլան պու պէհատըր առէմլէր, աղիւմ պիր մէյուսիլէթ կիրտապընա միւսթաղրագ օլտուլար: պունլար, օ գատար տէհչէթիւ մուհարէպէլէրտէն, վէսիւմ թէհիլէլէրտէն գուրթուլտուգտան սօնրա, պէօյլէ պիր աճընաճագ հալտէ թէրքը հայաթ իտէճէքլէրինի աիւշիւնսիւքճէ, հիտտէթլէրինտէն աղըլարընա խըֆիթ կէթիլմէքտէ իտիլէր:

Գօրթէղ, միւտտէթը հայաթընտա ապլա պու տէրէճէ շէտիտ վէ թահամիլիկիտաղ պիր ֆէլարէթէ թէսատիւֆ իթմէմիլ իտի: մուժաիլէյհ քէնտի հայաթընա էհէմիլէթ վէրմէյէրէք, անճագ քէնտի սատըգ վէ իյիտ բէֆիլլէրինն հալինի տիւ շիւնիյօր իտի, զիրա պունլարտան չօղու Գուպա ճէղիլէսինտէն խուրուճ իտէլիտէն պէրի, պունճա մուհարէպէլէրտէ վէ թէհչէլիլ եէրլէրտէ, պիր տաղըգա պիլէ քէնտիսինտէն մուֆարէգաթ իթմէմիլլէր, վէ ուղրունա հէր պիր ֆէտաքեարըլը կէօղէ ալտըրմըլար իտի: իշթէ Գօրթէղ պու ճէսուր առէմլէրին տիւշար օլտուղլարը պէլայի միւտհիլէյի տիւշիւնմէքլէ պէրապէր, հըսս իլլէտիլի խէվֆ ու տէհչէթի տաթի պէյան իթմէմէք մէճպուրլէլէրինտէ պուլունույօր իտի:

Նիհայեթ իւր էմր պին տիրելու ըզթըրապ վէ մէ-
շաղղաթ չէ քերէք, պու լէյլէյի միւտհիշէյի սապահ
իթտիլէր. օրթալըդ աղալընճա Գօրթէզ ըուսուլայը
ալարապ պիզպաթ քէնտիսի օրտույա տէլալէթ իտէրէք,
էրէյիճէ երաղըննտա պուլունտուգլարըր զանն օլունան
Հույի-Սլղալա չէհրինի պուլմաղ իսթէտիլինի պէյան
իլլէտի: Գօրթէզին սէտաղընտան հէր քէս եէնիտէն
ճանլանտը. մումաիլէյհ հաղղընտա օլան էֆիլէթիլի
ույանարապ, ճանլարընը աղըղլարընա ալարլար, վէ սօն
տէրէճէ պիր սէպաթ ու մէթանէթ իսղրաղը իլէ թէ-
սատուֆ իտիլէն թարիֆի զայրը գապիլ միւշկիւլաթէ
թահամիլիլ իտէրէք, Նիհայեթ պիր ուֆաղ չէհրէ
վաարլ օլտուլար:

Շէհրը մէղքիւրտէ պիր մըգտար մէքիւլաթ պուլ-
տուլար իտէ տէ, ֆաղաթ ահալիսի ֆիրար իթմիշ օլ-
տուղու ճիհէթլէ գըլաղուղ պուլամաղըղլարընտան,
եինէ էվլէլքի միւշկիւլաթը միւհիլքէյէ թէսատուֆ
իթտիլէր, վէ այնի կիրտապը սէֆալէթէ միւսթաղրապ
օլտուլար. Սպանեօլլարտան սղաղըլարըր վէ միւթթէֆիղ-
լէրտէն չօղլարը պուլրատա աճըղտան միւթէհսիրէն
թէրքը հայաթ իթտիլէր, Գօրթէզ, հայիզ պուլուն-
տուղու գուվլէյի հաքիմանէսի իլէ ապէրի թէշճի ի-
տէրէք, պիր աղ սօնրա հէր պիր միւշկիւլաթտան գուր-
թուլաճաղլարընը վատ իլէ պիր աղ տահա թահամիլիլ
իթմէլէրինի նասիհաթ իտիյօր իտի:

Յիլ հաղըղա Գօրթէզին տէտիլի կիպի տէ օլտու,
պիր գաշ Ամէրիգալը ախղ ու կիրիֆթ իտիլէրէք, ան-
լէրտէն, Հույի-Սլղալա չէհրինտէն իւշ կիւն գատար ու-
ղապ պուլունտուգլարըր անլաշըլար. ֆաղաթ չիֆայիտէ
իւշ կիւն տահա եիւրիւմէք լաղըմ իտիլքի, պու իտէ
քէսպը զաաֆէթ իթմիշ, վէ եօրկունըլգտան թապ ու

թուվանը գալմամըշ օլան օրտու իչին, սայքի մուհալ
գապիլինտէն պիր չէյ իտի:

Գօրթէզ, պու հալի նաղարը տըղղաթէ ալարապ
օրտունըն հարաքէթինի թէվաղղուֆ իթտիլարի, վէ
հէնուղ պիւսպիլթիւն գուվլէթտէն տիւշմէմիշ օլան
ապէրլէրի, Տիաղ նամ զապիլին տէլալէթի իլէ եէ-
յէճէք պուլմաղա կէօնտէրիպ, կիտէնլէրին ալտէթինէ
գատար մահալի մէղքիւրտէ պէքլէմէյէ գարապ վէր-
տի, Տիաղ ապէրտէն պաղըլարը իլէ եօլա չըգտը,
գալանլարըն իտէ երապանի օթլարտան վէ աղաճ քէօք-
լէրինտէն մատէ եէյէճէքլէրի պուլունմամաղտա իտի:

Պիր կիւն սօնրա Տիաղ պիր մըգտար մէքիւլաթ
թէտարիք իտէպիլմիշ օլտուղու հալտէ օրտույա ալտէթ
իթտի. աճ ապէր Տիաղըն վիրուտինի կէօրիւր կէօրմէղ
կէթիրմիշ օլտուղու մէքիւլաթըն իւղէրինէ տիւշէրէք,
հէրսինի տէ սիլիպ սիւրիւրաիլէր, էյլէքի Գօրթէզ
իչին եէյէճէք հիշ պիր չէյ գալմատը. լաքին մումաի-
լէյհ, գարնընը տօյուրմուշ օլան պիր ապէրին եէմէ-
յինտէն արթմա չէյլէր իլէ իթթիֆա իթտի:

Էրի պուչուգ սէնէ գատար իմթիտա իտէն պու
պէտապահա եօլճուլուգ էսնաղընտա, պալատէ վատֆ
ու պէյան իտիլէն հատիստթտէն պաշղա, հէքեայէ
իտէճէք շայանը տըղղաթ պիր վաղտա զուհուր իթ-
մէտի, Սպանեայի ճէտիտին զապիլ ու թէպիլիլ պի-
տայէթինտէն Նիհայեթինէ տէյին, Սպանեօլլար տալա
պու տէրէճէ մէշաղղաթ չէքմէմիշլէր, վէ պէյլէ գըթ-
լըղա կիրիֆթար օլմամըշ իտի. քէզալիք Գօրթէզ տա-
լի հիշ պիր վաղըթ պու մէրթէպէ սէպաթ ու մէթա-
նէթ, վէ սապը ու թահամիլիլ կէօթմէրմէմիշ իտի:

Մամաֆիհ պունճա միհնէթ ու մէշաղղաթ իլէ
իթթիլար օլունան պու սէյահաթ, պիւսպիլթիւն ֆա-

յիտէսիզ օլտուղու գարիյնի քիրամէ մալիւմ տիր . զի-
րա Գօրթէզ, Գրիստօվալ տէ Օլիտին խեանընը պա-
տըմազ իշին պու Եօճալու զը իմիկյար իթմիշ իսէ
տէ, Ֆաղաթ նասըլքի կէօրտիւք Լապալաս զաթէն
Օլիտին խեանընը պատըրմը, վէ մէրգումըն ճէզայի
սէզասընը վէրմիշ իտի :

Նիհայէթ իւլ Էմր գօմանտան Մէքսիկայա տվտէթ
իթտիյի Էսնատէ, Բօնս Տէ Լէօնըն գըրալ հազրէթլէրի
թարաֆընտան, պիր թաղըմ Էվամիլի համիլ պուլուն-
տուղու հալտէ Մէքսիկայա վասըլ օլտուղու խապէրի-
նի ալըպ, Բէք զիյատէ տիլկիր օլտու, Ֆաղաթ ճայի
թէաճիւպ շուրասը տըրքի, պունտան տգտէմ Սպան-
եա հիւքիւմէթի թարաֆընտան միւֆէթիշ սըֆաթըլը-
լա կէլիպտէ, հիշ պիր շէյ Էարմաղա միւգթէտիլ օլա-
մայան մէմուրյար կիպի, Բօնս Տէ Լէօն տալի Մէքսի-
կայա վիրտտինտէն պիր գաշ կիւն սօնրա ֆիւճճէթէն
վէֆաթ իթմիշ օլմաղըլա, թէֆթիշաթ մատտէսի Էլնէ
Էիւզ իւսթիւ գալմըշ իտի :

27

Գօրթէզին Սպանեայա ավետքի .

Ֆիլ հաղըզա Բօնս Տէ Լէօնըն վէֆաթը նախէհա-
նէսի իլէ, գըրալ հազրէթլէրին Էմիլլէրի մէվըլըլ
իճրայէ վաղ օլունտամըշ իտի իսէ տէ, Ֆաղաթ Գօր-
թէզ վէլինիլմէթինն պու տէրէճէ նանքէօրուղունա
ֆէնա հալտէ միւքէտտէր վէ տիլկիր օլմուշ իտի . մա-

մաֆիհ Էֆէնտիանին Էէնիտէն Էմիլլէթը քեամիլէսինի
գազանմայա զայրէթ իթտի :

Ֆաղաթ քէնտի գալպուպէթի Էսնատընտա, տիւշ-
մէնլէրի կիճէ կիւնտիւզ պօշ տուրմայըպ պիր թաղըմ
ալ ու Էսասը օլմայան իթհամաթ վէ միւֆթէրլիյաթ իս-
թիրա իտէրէք, կէրէք գըրալ հազրէթլէրինն վէ կէ-
րէք մէմուրիյնի քիրամըն վէսլէսէ ու շիւպհէլէրինն
թէզայի տինն շայըշմըշար իտի . շէօլլէքի Բօնս տէ Լէ-
օնըն Էէրինն, այնի մու մաիլէյհին մու խթարլիլէթինի
հայիլ տիլէր պիր տաէմ կէօնտէրմէյէ մու վաֆֆադ
օլմուշար, վէ հաթտա Գօրթէզին, կէօնտէրլիլէն առէ-
մէ մու գալվէմէթ իտէպիլմէմէսի իշին, պու տէֆա լա-
ղըմ կէլէն թէտապիրտէ տալի գուսուր իթմէմիշլէր
իտի :

Գօմանտան պունլարըն ճիւմլէսինի տույարադ վէ
անդարիպ պաշընա գօթաճադ օլան ֆուրթունանըն ա-
լայիմի շէտիտէսինի քէշֆ իտէրէք, պունճա զէմանտան
պէրի իճրա իյլէմիշ օլտուղու խըտմէթը միւֆիւտէյէ,
վէ իպրաղ իյլէտիլի սատաղաթէ մու գապիլ, քէնտիա-
նէ միննէթտար գալընաճադ, վէ միւքիւրֆաթ իտիլէ-
ճէք Էէրտէ, պիլաքիս հաղըրնտա պէօլլէ հարաքեաթը
զայրի ճայիլէտէ պուլունտուղլարընտան տօլայը տէրէ-
ճէյի Նիհայէտէ հիտտէթլէնիպ տիլկիր օլմուշ իտի :

Ֆաղաթ տօսթլարընտան պաղըլարը, պու հարա-
քեաթը նանքէօրանէսինէ գարշը հաղըր սարիհինի
միւտաֆտա իտէրէք, տիւշմէնլէրինն քէնտի Էէտըլի-
յաղաթընտան զասպ իթմէք իսթէտիլլէրի հիւրմ ու
մէննէտի, իյճաղը հալտէ պէյանը իսթիլլայիլլէթ իլէ
մու հաֆաղա իթմէսինի նասիհաթ իթմէքտէ իտիլէր ի-
սէ տէ . Գօրթէզ պու կիպի, նէսայիհի զայրի ճայիլէ-
յի գաթան հէվալիլի սէմի իթիսըար իթմէյուպ, օ անէ

գատար իթիխաղ իթմիշ օլտուղու թարիզը սատաղաթ-
տէն գէրէ գատար այրըմազ իսթէմէտի :

Լաքին Գօրթէզ, իճրա իյլէտիյի մուղափփէրիյէթ վէ
գաղանարը պունճա շան ու շէրէֆին շահիտի տախլի
օլան պիր միւլք տէ, պիր թաղըմ հասէտճի հէրիփլէ-
րին մուվաճէհէսինտէ մուհաքէմէ իտիրմէյի, իզզէթը
նէֆսինէ հաղարաթ առտ իտէրէք, քէնտիսինի մու-
հաքէմէ իթմէք իշին կէլմէքտէ օլան հաքիմէրին վի-
րուտինէ պէքլէմէքսիզին, Սպանեայա ազիմէթ իթմէք
ֆիքրինէ տիւշտի. ֆիլ հաղըզա մումաիլէյհ քէնտի
նէֆսինի վէ մուհաքէմէսինի, վէլինիյմէթի վէ էֆէն-
տիսի պուլունան զըրալ հաղըթլէրինին առալէթինէ
թէպիմ իյլէմէք իւզրէ, տէրհալ պիր սէֆինէյէ ըա-
զիպ օլարազ, Սպանեայա միւթէվէճճիհէն եօլա չըզ-
ալ :

Գօրթէզ, մէշհուր վէ մուաղղամ պիր հիւքիւմէթի
էլտէ իթմիշ օլան ֆաթիհ պիր ժէնէլալէ չէսպան օլա-
ճազ սուրէթտէ շան ու շէրէֆ իլէ վէթանընտա արզը
վիճուտ իյլէտի. մումաիլէյհ քէնտի էն ճէսուր զա-
պլթլէրինի վէ Մէքսիզալը աւրըլատէլէրի բէֆազա-
թընա ալմըշ իտի. կէթիւրմիշ օլտուղու ճէսիմ խաղի-
նէլէրին սէրլէթի, օ անէ գատար հէնուղ կէօրիւթիւշ
շէյ տէյիլ իտի. Հէրտէրա նամ միւվէրրիլ, սէրլէթը
ճէսիմէյի մէղքիւրէ հաղընտա տիթիւղ զիքր մալիւ-
մաթը վէրաթտէն սօնրա, շու եօլտա միւթալտատա
պուլունուր :

« Գօմանտար, պէրապէրինտէ պին պէշ եիւղ լիւրա
զըյմէթինտէ միւսէննա կիւմիւշ էշեա, պէշ միլեօն
ղուրուշուգ խալիս ալթուն, վէ պէհէրի իրի եիւղ պին
ֆըրանգ զըյմէթինտէ պիր թաղըմ միւճէվհէրաթ կէ-
թիւրմիշ իտի. հաթտա քէրիմէսինի, ճամայիզա վալիսի

Ֆըրանգէսալ տէ Կարանըն օլլու իլէ էվէնտիրալի էս-
նատէ, պէշ եիւղ պին ֆըրանգ ճիհէզ վէրմիշ իտի քի,
պունլարը, Մօնթէղումանըն խաղինէլէրինի թէվլի իյ-
լէտիյի սըրատա, քէնտի հիսսէսինէ իսապէթ իտէն սէր-
վէթ իլէ մուղայէսէ իտիլալինտէ, տիւշմէնյէրինին,
Մէքսիզա իմրէրաթ օլլուղունըն խաղինէյի ճէսիմէլէրի-
նի, խաֆիյէն քէնտիսինէ ալը գօյմուշ տէտիլլէրինտէ
հաղըլը օլտուղարընա, չարնաչար դանտաթ կէթիւր-
մէմիզ իյճապ իտէր :

Միւվէրրիլի մումաիլէյհին պալտտէ պէյան իյլէ-
տիյի պու միւթատալա բէք տէ իհթիմալտէն պախա
տէյիլ իտէ տէ, ֆաղաթ շու նօզթայը տախի նազարը
տըզղաթէ տըմալըյըլ քի, Մէքսիզանըն ալընտըղըն-
տան, Գօրթէզին Սպանեայա ալտէթ իթտիլինէ, եանի
1528 սէնէսինէ գատար, չօգ սէնէլէր մուրուր իթմիշ
օլմաղըլտ, գօմանտան ճիհէթը սայիրէտէն տախի ճէմի
սէրլէթ իտէպիլիլ իտի :

Հէր նէ հալ իտէ Գօրթէզ, դըշ մէվսիմի իքէն էս-
նայի ըսհտէ հիշ պիր ֆուրթունայա վէ մէվանիյի սա-
լիլէյէ թէսատիւֆ իթմէքսիզին, քէմալի մուվաֆա-
գըյէթլէ Սպանեայա վասըլ օլուր օլմազ, Սանտօվալըն
մէմուլին զայրի օլարազ վուգույի վէֆաթընը խապէր
ալարազ, թարիֆի զայրի գապիլ տէրէճէտէ մահզուն
վէ միւքէտտէր օլտու. զիրա մալիւմիմիզ օլտուղու
վէճհլէ, Սանտօվալ, քէնտի էն մէշհուր վէ էն ճէսուր
զապլթլէրինտէն պիրի օլտուղտան պաշղա սատըգ
տօսթը, վէ հէր թէշէպպիւսաթընտա մահրէմը էսրարը
վէ միւշալիլի օլուպ, տայիմա անընլա միւղաքէրէ իթ-
մէքտէ իտի :

Սանտօվալ, կէրէք Գօրթէզ իլէ պիլ բէֆաղաթ,
վէ կէրէք խուսուսի օլարազ գաղանմըշ օլտուղու պուն-

ճա մուղափոխելով իր մեջհուրէտէ, հարաքերտմբ աս-
քերկյէսինի վէ նամուսը զաթկյէսինի հիշ պիր վաղըթ
հաղգսըղլըգ, շէֆգաթսըղլըգ վէ հըրս ու թամա իլէ
լէքէտար իթմէմիշ իտի. նէթէքիմ Գօրթէղին տիկէր
զապիթանը, էֆալը մէզմու մէյի կէօնակէօն իլէ մա թ-
թասըֆ տիսլաղը պօղուգ ատէմէր իտի:

Սանտովալ, հէնուղ եիրմի տօղուղ եաշընա գա-
տէմ պասմը պիր կէնճ օլտուղու հարտէ վէֆաթ իթ-
միշ իտի. թահամմիլի զայրի գապիլ եօրկունլուղլար,
վէ մուհարէպէ մէյտանլարնտա ալմըշ օլտուղու միւ-
թէատտիտ մուհիլը եարալար, պու ճէսուր տէլիգան-
լընըն վէֆաթընը թահիլ իթալի, միւ վէրրիթէրտէն
րիվայէթ օլտանաղտա տըր. ֆիլ հաղըգա պու րիվա-
յէթ բէք տօղու օլմաղ կէրէք տիր. զիրա Գօրթէղ,
իճրանը միւշքիւլ վէ թէհիքէլի պիր իշ զուհուրիտէ,
միւթթասըլ թէսվիյէսինի Սանտովալա հէվալէ իթմէք-
տէ, վէ մումաիլէյ հատի հէր նէվի թէհիքէյի կէօ-
վէ ալտըրարաղ մէմնունէն գապուլ իլէ հիւսնի սու-
րէթտէ պաշա չըգարմաղտա իտի:

Գըրալ հաղըթէլէրի, Գօրթէղի իհթիրամաթը ֆա-
յիգա վէ ալիմ պիր մուհապէթ իլէ գապուլ իթտի,
միւշարիլէյ պու մէշհուր ֆաթիհին եալընըղ քէնտի
ատալէթինէ միւրաճաթ վէ պապը շէֆգաթընա իլ-
թիճա իլլէտիլինի կէօրէրէք, տիւշմէնլէրին իղվասը ի-
լէ, տայիմ իւլ էվգաթ մումաիլէյին հաղգընտա հըսս
իթալի վէսվէսէ վէ շիւպհէսի քեամիլէն մահվ օլտու,
վէ օ անէ գատար գօմանտան հաղըղնտա օլաճաղ
միւքեաֆաթըն տօղտանլէթի եէրինի տօլտուլմաղ ար-
զուսընա տիւշտի, Գօրթէղ, պա ֆէրմանը գըրալի Սէն
ժաղ չըվալիլէլի սիւքինէ գապուլ օլտնարաղ, մար-
քի իւնվանընը ալտը, վէ Սպանեայի ճէտիտէ պիւ չօգ

աղար ու էմլաքէ մալիք օլուպ, նիհայէթ սէրայը գը-
րալի զապըթանը սիւքինէ տախիլ օլտու:

Մամաֆիհ պուճա մէսնէտ ու իլթիֆաթ, վէ պու
գատար մէրաթիալի ալիլէ Գօրթէղի իղֆալ իտէմէտի-
լէր. մումաիլէյ, մալիք օլտուղու գուվլէյի աղիլէսի
իլէ պուճա իլթիֆաթըն, մահա քէնտիսինի Սպանե-
ատա ալըգօյմաղ իլին պէղլ իտիլտիլինի անլամըշ ի-
տի. Գօրթէղ, պօշ տուրուր ատէմէրտէն օլմայըպ, պին
տիւրլիւ միւշքիւլաթ իլէ էլտէ իտէպիլմիշ օլտուղու
մէմալիքի նըղամա գօյմաղ, վէ սէմէրէսինի կէօրմէք
արղուսը իլէ սուզան օլուպ, Սպանեայի ճէտիտ գօման-
տանը ումումիլիք մանսուպընըն, ելինէ իւհտէսինէ թէֆ-
ֆիղ պույրուլմասը պապընտա, գըրալ հաղըթէլէրինին
ֆիքրինի թէպտիլ իթմէյէ չալըշաը:

Գօրթէղ, մագսատընա նայիլ օլմաղ իլին իքի սէ-
նէ գատար կիճէ կիւնտիւղ չալըշաղտան սօնրա, նի-
հայէթ շու գատարընա նայիլ օլապիլտի. եանի քէն-
տիսի եալընըղ գօմանտանը ումումի իւնվանը իլէ ու-
մնըրը ապքերկյէյէ գարըշաճաղ, վէ մէմալիքը ճէտիտէ
քէշֆինէ հաղգ ու սէլահիլէթի օլաճաղ իտի. ֆաղաթ
ումուրը մալիլէ վէ միւքիլէյի, Սպանեայը ճէտիտ մէճ-
լիսի նամը իլէ իսուսուսի պիր գօմիսիլօն նէղարէթ վէ
իտարէ իտէճէք, վէ Գօրթէղ մէզքիւր մէճիսին իլլէ-
րինէ գաթան միւտալսէլէ իտէմէյէճէք իտի. Նասըլ
քի մալիւմ տիր, պու թէրթիպաթ իլէ Գօրթէղին նու-
ֆաղու թէէսիլի բէք մահտուտ պիր հալտէ գալըյօր
իտի:

Իշթէ Գօրթէղ, պէօլլէճէ իւմիւտիլինին քեամիլէն
մահվ օլմասընտան տօլայը մահղուն վէ միւքէտտէր օլ-
տուղու հալտէ, 1830 սէնէսինտէ թէքրար Մէքսիգայա
ալտէթ իթտի. մումաիլէյ, մէմուրիլէթինին պու սու-

րէթլէ թէփրիդ օլունմասընտան, սօնսըլ ինթիւափլար վէ էօնիւ ալընմաղ իթիփազսըղըլար վուզու պուլա-
ճաղընը աշիքեարէն կէօրիւյօր իտի, միլքիյէ նէզարէ-
թինէ թային օլունան ատէմլէր իլէ, ֆէթհը մէմալէր
արղուսըլըլա սուզան օլան էսկի սուաքիլին միյանընտա,
հիշ պիր վադըթ հիւսնի իթիփազ հասըլ օլամայա-
ճաղընա էյիտէն էյի գանսըլ իտի:

Յիլ հազըլա Մպսնեայի ճէտիտ մէճիսի աղալէրի
քէնտի ալադճասընա օլան հասէտճիլիլէրի, վէ մաղ-
ըւրըլըլարը իլէ Գօրթէզին հէր պիր մուամէլթընա
վէ հէր խաթվէսինէ խափի ճասուսլար օլուպ, գօման-
տանըն, հայիլ պուլունտուղու մէմուրիլէթին հուտու-
տը խարիճինէ չըգմասընտան գօրգարադ, եալընըլ
մուամիլէյհէ այլտ օլան վէ քէնտիլէրինին միւտախէ-
լէյէ գաթան հազգ ու սէլահիլէթլէրի պուլունմայան
իլլէրէ տէ գարըլմայա պաշլատըլար, իլթէ պուլ զէվա-
թը միւփսիտէ Գօրթէզին թէքմիլ էփքեարը ալիլէսինէ,
վէ արդ իլլէտիլի թէքլիփաթը միւփստէյէ պիրէր սէտ-
տը միւմանաթ թէչէքքիւլ իտուպ, պուլ իյիտ ապէ-
մին հարաքեաթը միւհիմմէ վէ ճէսուրանէսինէ մանի օ-
լույօրլար իտի:

Գօրթէզ եէնի պիր սէլահաթ իլէ Գալիճօրնիայը
էէճ իսէր:

Պալատէ արդ օլունտուղու կիսի Գօրթէզ, մէմու-
րիլինի միլքիլէ թարափընտան հարաքեաթը մուզափֆէ-
րանէսինէ միւմանաթ իտիլտիլինի կէօրէրէք, հայիլ
պուլունտուղու մէմուրիլէթին գուվլէթինէ իսթինատէն
տիլէր պիր սէլահաթա էլ վուրմադ, վէ սիլահընըն շէ-
րէֆինի պուլ թարիդ իլէ եէնիտէն թաղէլէմէք ֆիլքի-
նէ տիւշտիւ, պուլտան պաշգա մումաիլէյհէ, տիւշմէն-
լէրինտէն ուզադ պուլունմաղըլա, անլէրին թան ու հա-
սէտինտէն մուվադգաթէն օլսուն գուրթուլմայը իւմիտ
իտիլյօր իտի:

Գօրթէզ, տայիմա Բըլօրիտա քէօրֆէզի տէրունին-
տէ իլլէրէյէրէք, պահըր Մուհիթի զարպիլէ տուխուլ
իտէճէք պիր կէչիտ, վէ մէզքիւր ճիհէթլէրտէ իքի Օ-
գիանուսլարը եէքտիլէրինէ իլթիհադ իտէր պիր թա-
րիդ պուլունաճաղը զաննը գալիսինտէ պուլունույօր
իտի, Պու սէպէպլէ օ թարափլարըն քէչֆինէ տայըր
պիր հէյէթը սէֆէրիլէ եօլա չըգարտը:

Գօրթէզին կէօնաէրտիլի ատէմլէր իլկիւզար վէ
ճէսուր քիմսէլէր իտի իսէ տէ, պուլնլար պիր միւտտէթ
սօնրա հիշ պիր մուվափադըլէթէ նայիլ օլմադսըղըն
ալտէթ իթտիլէր, լաքին գօմանտար պուլ մուվափա-
դըլէթսիլլէրտէն նիւմիտ օլմայարադ, հիշ օլմադսա
Սպանայի ճէտիտին ճիհէթը զարպիլէսինտէն, պահըր
Մուհիթի չըմպիլէ կէչէճէք լիմանլար պուլմադ ֆիլքի-

նէ տուչտիւ, վէ պու նիյէթինին իճրասը զըմննտա ուփագ պէօլըքէր թէշքիլ իտէրէք, եէքտիկէրինէ մուխալիֆ թարիգէր իլէ եօլա չըգարտը:

Յագաթ պու տէֆա տա մէմուլ օլունան մուվաֆագըյէթ հուսուլէ կէլմէյիպ, իզամ գըլընան պէօլըքէրտէն պաղըլարը պիւթիւն պիւթիւնէ մահվ ու նապուտ օլտուգլարը կիպի, պաղըլարը տա շայանը էհէմիլյէթ պիւր իշ կէօրմէքսիպին թէհիտէօթ օլարագ կէրի տէօնտիւլէք:

Գօրթէղ, հէր թէշէպպիւս իթտիյի իշին քէմալի մուվաֆագըյէթլէ պաշա չըգմըշ օլմասընա ալըշմըշ օլմաղըլա, պու մուվաֆագըյէթսիլիյի մահլու, կէօնտէրմիշ օլտուղու ատէմէրին ատէմը լկյագաթընա, վէ քեարկիւղար օլմամալարընա համը իտէրէք, պու տէֆա պիղղաթ քէնտիսի իշին պաշընա կէշմէք իսթէտի, վէ եէնիտէն պիւր հէյէթը սէֆէրլյէ թէշքիլ իտէրէք, 1536 սէնէսի Յուլիսինին օն ալթըսընտա պիւր սէֆինէյէ ըտգիպէն եօլա չըգտը:

Վագատա Գօրթէղ, ալթը սէնէ գատար քէմալի սայիշ վէ լահէթլէ իմրարը հայաթ իթմիշ իտի իտէ տէ, պու միւտտէթ զարֆընտա մալիք պուլունտուղու չէհաաթը գալըլյէսինի վէ իշկիւղարըղընը զայպ իթմէյուպ, զէրէ գատար տիւչարը լէխալէթ օլմամըշ իտի. զանն իտէրսին քի պու ճէսուր ատէմ, տայիմա չալըշմագ վէ պէօլըք իշէր պաշա չըգարմագ իշին խալգ օլունմուշ իտի:

Գօրթէղին էլ վուրմուշ օլտուղու պու սէյահաթ էվլէլա մուվաֆագըյէթլէ պաշլայլուպ, միւսաիտ պիւր լիւզկեար իլէ կէմի պիւր իքի կիւն գատար գաթը մէսաֆէ լյէտիքտէն սօնրա, նախէհան եէր կէօյ եէքտիկէրէ գարըշքընսընա շիատէթլի պիւր ֆուրթուհա զու-

հուր իտուպ, Գօրթէղին ըտքիպ օլտուղու նարին սէֆինէ տաղլար կիպի տալըլար տրասընտա ֆընտըգ գապուղը կիպի չալգանմայա պաշլատը. տէհշէթամիլ երլտըրըմլար վէ ճէվիլ թանէսի ճէսամէթինտէ եաղմագտա օլան տօլու, կէմինին կիւլէրթէսինի թիւֆէնկ աղընտան չըգմըշ գուրշունլար կիպի տէօյմէքտէ վէ արմուլարը բարչալամագտա իտի:

Գուրու թէքնէ գալմիշ օլան սէֆինէ, թէլաթիւմի էմիլաճը տէհշէթֆէղատէն, կեահ գատար տէրեայէ պաթմագտա, վէ կեահ հէվայէ սուուտ իտիյօր իմիշ կիպի եիւքսէլմէքտէ իտի. թամ գըրգ սէքիլ սաաթ տէվամ իտէն պու տէհշէթէնկիլ ֆուրթուհա էսնասընտա, կէմիտէ պուլունանլար թարիֆի զայրի գապիլ պիւր մէյուսիյէթէ տիւչար օլարագ հայաթլարընտան գաթը իւմիւտ իթմիշէր, վէ եարը էօլիւ հալինէ կէլմիշէր իքէն, եալընըլ Գօրթէղ, ճէսարէթ ու չէհաաթընը զայպ իթմէմիշ իտի:

Մումաիլէյհ գաթէն մուհիք պիւր խաաթալըղա տիւչար օլարագ սօն տէրէճէ մուղթարըպ օլտուղու հալտէ, եաթաղընտան չըգարագ կէմիտէ պուլունանլարը թէսէլլի իթմէքտէ, վէ պիւր թագըմ իւմիւտ պաթշ սէօղլէր իլէ ճէսարէթ վըրմէքտէ իտի. նիհաթլէթ իւլ էմը, իքի կիւն գատար պու հալի հալլ իշթիւմալ իլէ հայաթ ու մէմաթ արասընտա գալընտըգտան սօնրա, տէնիլ, սօն տէրէճէ զաղէսէ կէլմիշ տէ թէտրիճէն թէսքինի հիտտէթ իլլէմիշ ատէմէր կիպի քէսպը սիւքիւնէթ իթմէյէ պաշլատը:

Նիհայէթ իւլ էմը, Գօրթէղ, պին տիւրլի լինճ ու մէշագգաթ չէքտիքտէն, վէ նիշէ թէհիքէլէր սալուշտուրտուգտան սօնրա, Գալիֆօրնիյանըն պէօլըք Նիմ ճէղիքէսինի պուլտու, վէ ճէղիքէյի մէղըլիւրէյի Սպան-

եայի ճէտիտտէն թէփրիգ իտէն քէօրփէզին գըսմը ա-
ղամընը տօլաշտը . պահըր մէղքիւր պու զույուր առե-
մին նամը իլէ շիմտիյէ գատար Գօրթէզ տէնիզի տէյու
զիքր օլունմագտա տըր :

Պու եէնի արազիյի մէշհուրէնին քէշփի , Սպանեա
հիւքիւմիթի մէմալիքինի բէք չօդ թավսի իթտի . իշ-
պու մահալի պիր պաշգասը պուլմուշ օլտա իտի , թէզ-
եիտի շան ու շէրէփիլէ մէշհուր իւլ ափագ օլաճաղը
տէրքեար իսէ տէ , ֆագաթ Մէքսիգա կիպի պիր գը-
թայի ճէսիմէնին քեաշիփի վէ ֆաթիհի օլան Գօրթէ-
զին , շէրէֆ ու հայսիյէթինի արթըրամագ իտի . Գօր-
թէզ , պունճա մէշագգաթ ու թէհլիքէյի կէօղէ ալ-
տըրմագլա պուլտուղու Գալիֆօրնիյա գըթաօր իշին ,
պիր թէշէքքիւրէ պիլէ նայիլ օլամայըպ , ապա էհէմ-
միյէթ վէրիլմէտի :

Գօրթէզ , պու վագաատէն ֆէնա հալտէ տիկիր
օլուպ , վէ պիր թարաֆտան տա Մէքսիգատարի բօլի-
թիգա մէմուրիյնի թարաֆընտան քէնտիսինէ գարշու
իթիսաղ իտիլէն թարիգը նապէճատէն գալպի ճէրի-
հէտար օլարագ , պիւս պիւթիւն թէրքը մէմուրիյէթ
իթմէք , վէ եախօտ հիշ օլմաղսա պիր թագըմ հասէտ-
ճիլէրին քին ու զարաղընտան էմին օլմագ իւզրէ , մու-
վագգաթէն Սպանեայա ավտէթ իթմէք ֆիքրինէ տիւշ-
տիւ :

Գօրթէզէ տաղի տէրուն օլան մատտէ , պաշըճա
պիր գաշ տէֆալէր քէնտի գանը իլէ ըսլատարագ ֆէթհ
կիլէտիյի պիր միւլքին իշինտէ , լայըգ օլտուղու բայէթ
ու իհթիրամէ մաղհար օլմատըգտան պաշգա , հաթտա
հագարաթ կէօրմէսի իտի . զիրա գըրալ թարաֆըն-
տան ինթիսապ օլունան մէմուրլար , Գօրթէզէ , առի
պիր զապիթ գատար տա հիւրմէթ իթմէմէյէ պաշա-

միշլար իտի . էլ հասըլ մէրգուման մաղրուր վէ դատը
ու գըլմէթ թանըմաղ առէմէրտէն , պու զույուր ա-
ռէմին աղամէթի , վէ մալիք օլտուղու խասիյէթի պիւ-
թիւն պիւթիւնէ ունուտուլմուշ իտի :

28

Գօրթէզին Սպանեայա ավտէթի իլէ վէճաքը :

Գօրթէզ իզդէթը նէֆսինի ճէրիհէտար իտէն
պունճա հագարաթա թէհամիւլ իտէմէտիյինտէն , վէ
գուվէյի զէքեասընը մէշղուլ իտէճէք պիր իշ պու-
լամատըղընտան , ԱՅԿՍ սէնէսինտէ Մէքսիգա մէմալի-
քինի թէրք իլէ Սպանեայա ավտէթ իթմէք իւզրէ պիր
սէֆինէյէ ըագիւպէն եօլա չըգտը :

Գօրթէզ , Սպանեայա միւվասըլէթ իթտիյինտէ ,
էվվէլքի կիպի շան ու շէրէֆ իլէ արզը վիճուտ իթմէ-
տիյի կիպի , պիրինճի տէֆարի իհթիրամաթը աղիմէյէ
տախի նայիլ օլամատը . մումաիլէյհ մուճիպի ֆախը ու
միւպահաթը օլան պէհատըր ըէֆիգլէրինտէն մահրում
օլտուղու հալտէ , պահտը նահէմլարըն սիթէմինէ օղ-
րամըշ պիր ֆէլաքէթզէտէ կիպի վէթանընա ավտէթ
իթմիլ իտի . վագաա Գօրթէզ , գըրալ հաղըթէթլէրի
թարաֆընտան իհթիրամաթը ֆայիգա իլէ գապուլ օ-
լունաճաղընը չօղլուգ իւմիւտ իթմէյօր իտի իսէ տէ ,
ֆագաթ աղիւմ ֆէտաքեարլըգլար իլէ կիլէմիլ օլտու-
ղու պունճա խըտմէթը միւֆիտէնինտէ , պէյլէ պիր
սուրէթը նանքէօրանէտէ ունուտուլաճաղընը տախի
գաթան խաթըրնտան կէշիրմէյօր իտի :

Գործէզ, սէրայի գըրալիտէ կէօրտիւյի մուամէլէ-
յի պարիտանէտէն զայէթ տիւկիւր վէ միւքէտտէր օլտու
խսէ տէ, պունտան զիյատէ մէմուրիյնի քերամ ինչ զա-
պըթանըն իթիխազ իյլէտիքլէրի հարաքեթթը նապէճա-
տէն, տէրէճէյի նիհայէտէ մահզուն օլտու. զիրա
պունլար քէնտի հագգընտա եալընըզ գայտսըզլըզ իպ-
րազ իթմէյիպ, իլլա հագարաթ վէ սըյըրգճասընա
մուամէլէ իթմէտէն կէրի տուրմայօրլար իտի:

Եալընըզ մէնաֆիյի շախսիյէլէրիւնի տիւշիւնէն պու
մաղրուր վէ խօտրէսէնտ ատէմլէր, Գործէզլին, սիննի
չէյխուխէթէ վասըլ օլտուղունը, վէ պէօյլէ իհթիյար
պիր ատէմին պատէմա հիւքիւմէթէ ֆայիտէսի օլմա-
յաճաղընը տիւշիւնէրէք, մուամիլէյհէ էհէմիլիյէթ վէր-
մէմէքտէ իտիլէր. ալէյխուսուս օ էսնալէրտէ Բիզարրօ
վէ Սըմակարօ նամ քեաշիֆլէր, ալթուն մատէնլէրի ի-
լէ մէմուր վէ մէշհուր օլան Բէրու մէմալիքիւնի քէշֆ
իթմիշ օլտուգլարընտան, արթըզ Մէքսիգանըն իշղա-
լի նազարը իթիպարընտա հիշ կիպի թէլագգը օլուն-
մայա պաշլամըշ իտի:

Եէնիտէն եէնիյէ մէմլէքէթլէր քէշֆ իթմէք մէ-
սէլէսի տախի պիր թագըմ կէնճ ասըլգատէ ֆամիլիա-
լարա մէնսուպ պուլունանլարըն էօհտէսինէ հէվալէ ի-
տիլմէք լաղըմ կէլէճէյինտէն, արթըզ Գործէզ կիպի
եաշընը ալըշ պիր ատէմին զէրրէ գատար էհէմիլիյէթի
գալմամըշ, վէ պիւսպիւթիւն եիւզտէն տիւշիւրիւմիւշ
իտի: Գործէզլին մահվընը արզու իթմէքտէ օլան տիւշ-
մէնլէր, պիշարէնին պու հալի մաղտուրիյէթիւնտէն իսթի-
ֆատէ իտէրէք, նէ եաբըպ եաբմայըպ մուամիլէյհէ
մէսնէտիւնտէն ազլ իթմէյէ մուվաֆֆագ օլտուլար:

Գործէզ, հայաթընըն սօն զէմանլարընը մէմուրիյ-
նի տէվլէթէ, վէ ալէյխուսուս Ամէրիգա մէմալիքի ի-

տարէ մէճլիսինէ միւթէատալիտ արզու հալլար, մուֆաս-
սալ լայիհալար, վէ ուղուն իշթիքեանամէլէր թագաթիմ
իտէրէք իմրար իյլէտի. հալպու քի մուամիլէյհէն ար-
զու հալլէրի մինտէր ալթը օլուպ իշթիքեալէրինէ ասլա
գուլագ վէրիլմէտի, վէ իճրա իյլէտիյի խըտմէթլէր
գաթան նազարը իթիպարէ ալընմատը:

Ամէրիգա իշլէրինին թէսվիյէսինէ մէմուր օլան
միւթէպէր զաթլար թարաֆընտան, Գործէզլին հագլը
իսթիտալէրի տայիմա բէտտ իտիլէրէք, արթըզ թալէպ
իյլէտիյի մէմուրիյէթի էլտէ իտէպիլէճէյինտէն գաթը
իւմիւտ օլուպ, պիր թարաֆտան տախի պունճա միւշ-
քիւլաթ վէ ճահտ ու զայրէթ իլէ մէյտանէ կէթիւ-
տիյի մուհասէնաթըն սէմէրէսինտէն, պիր թագըմ էր-
պապը ֆէսատըն միւսթէֆիտ օլտուղունը կէօրէրէք,
բէք զիյատէ միւթէսսիր օլարագ, մուհիւր սուրէթ-
տէ խասթալանտը:

Շու նօգթէյի տախի իյթիւրաֆէ մէճպուրըզքի,
Գործէզ իհթիյարըլըզ եիւզ թուլմուշ օլտուղու ճի-
հէթլէ, տէլիգանլըլընտաքի աթէշի սէօնմիւշ, վէ էսկի
խահիշ ու ճէսարէթի գալմամըշ իտի. պունտան գա-
թինաղար արզ իտիլէն էսէֆամիլ վագաալէրին խա-
թըրէյի միւլէլէմէսի տախի, կիճէ կիւնտիւզ մուամի-
լէյհէն հայաթընը թէօրիւլէյիպ պիթիւմէքտէ իտի-
լէր:

Թամ Էէտի սէնէ պու հալի եէս իշթիմալ իլէ իմ-
րարը հայաթ իթտիքտէն սօնրա, նիհայէթ իւլ էմը
նանքէօրլիւք վէ հասէտ, պու գաթը մուաղղամըն գալ-
պինի բարալատը, Գործէզ, 1547 սէնէսի Դեկտեմբերի-
նին իքինճի կիւնի, նըսֆէլլէյլտէն իքի սաաթ սօնրա
ալթմըշ իքի եաշընտա օլտուղու հալտէ, թէրքը տաղ-
տաղայի ճիհան իյլէտի:

Հէյհաթ, Գօրթէզ տախի Գրիստաբոր Գօլօմպոս կիպի իթմամը հայաթ իթմիշ օլտու, եանի վէֆաթը իլէ պէրապէր հասէտ տախի խիթամ պուլտու. ճէնա-
ղէսի ազիմ պիր ալայի վալա իլէ դալտըրըլտըդտան սօնրա Մէքսիգայա նագլ իտիլուպ, քէնտինին հաղըթ-
թի իսա նամընա ինչա իթտիրմիշ օլտուղու խասթա-
խանէնին քիլիսէսինտէ տէֆն իտիլէրէք, իւզէրինէ դա-
յէթ կիւզէլ պիր հէյքէլ րէքղ օլունտու:

Ֆէրնանտ Գօրթէզ, իբի տէֆա իզտիվաճ իթմիշ, վէ պիրինճի իզտիվաճ րէսմի, Գուպա ճէզիրէսինտէ իճրա օլունտու իտի. ֆաղաթ Մէքսիգանըն ֆէթհին-
տէն պիր ազ սօնրա ղէվճէսի վէֆաթ իյլէտիյինտէն, իբինճի տէֆա օլարագ Պէյար տուգասընըն հէմլիրէսի իլէ իզտիվաճ իյլէյուպ եալընըզ պիր էվլատ սահիպի օլտու, լաքին պիր դաշ սիւլալէտէն սօնրա ֆամիլեա-
սընտա էրքէք էվլատ դալմատըզը ճիհէթլէ, Գօրթէզ նամը պիւթիւն պիւթիւնէ միւնգարըզ օլարագ ունու-
տուլտու կիթտի:

Գօրթէզտէն էվլէլ քէնտի սէվկիլի հարալ արդա-
տալարընըն վէ սատըգ տօսթլարընըն սայքի ճիւմլէսիտէ վէֆաթ իթմիշլէր իտի. վէլասկուէզ տէ Լէօն, Մօրլա վէ Լսգալէնթէ նամ իյիտ ատէմլէր, Մէքսիգանըն ֆէթհինտէն էվլէլ վէֆաթ իթմիշլէր իտի. պէհատըր վէ սատըգ Սանտօվալըն մէմուլին ղայրի օլան վէֆաթը-
նը պուլնտան էվլէլ պէյան իթտիյիմիզ կիպի, Օլիտին տախի իսեանէ գըյամ իլէ խըյանէթինէ գուրպան կիթ-
տիյի պալատէ մուֆասալէն իշար իտիլմիշ տիր: Սլվա-
րատօյա կէլինճէ, պիշարէրէնին վէֆաթը րէք միւտհիշ սուրէթտէ վուգու պուլտու. շէօյլէ քի մուամիլէյհ էս-
նայի քէշթ ու կիւզարտա, հէր նասըլ իսէ աթընըն իւ-
զէրինտէն ղայէթ տէրին պիր հէնտէյէ տիւշէրէք, ճէ-

սէտի բարչա բարչա օլտուղու հալտէ չըգարըլուպ տէֆն իտիլմիշ իտի:

Գօրթէզին թէրճիմէյի հալի հէքեայէսի, օ տէրէ-
ճէ հատիսաթը ֆէվգէլատէ վէ ղարայիպը կէօնակէօն իլէ մալամալ տըր քի, ինսան պուլարը պիր շաիրին իլէ բարչա գուվլէյի թէխայիլիյէսինտէն միւթէվլէլի շէյլէր ղանն իտէր, հալ պու քի վուգուաթը մէքքիւ-
րէ թարիլսէ միւսթէնիտ սըրֆ հազըգաթտէն իպարէթ շէյլէր տիր. մէսէլա վէրա-Գըրուզ բիյշկեհհընտա տօ-
նանմասընը աթէյէ վէրտիյի, սուրէթը քիւսթախանէ-
տէ Մէքսիգայա տուխուլի, Մօնթէզումայը քէնտի բա-
յիթահտը տէրունինտէ էսիր իթմէսի, նարվաէզէ դա-
լէպէ չալմասը, Օլթումպա մուհարէպէսի, Մէքսիգանըն մուհասէրէսի, վէ նիհայէթ շէհըր մէզքիւրըն ղապթ ու
թէսիլիլի, հազըգաթտէն աղըէպ վէ հարիգ իւլ ատէ վա-
գաալէր տիր:

Տիւնեատէ րէք աղ ատէմ վար քի, Գօրթէզ կի-
պի էն միւշկիւլ մատտէլէրտէ տիրայէթ վէ մէհարէթը քեամիլէ իպրազ իտէրէք, սուհուլէթլէ քէսպը մուվա-
ֆազըյէթ իթմիշ օլտու. պու ղաթը տիրայէթսիմաթ քէնտի թէտապիլի ագիլանէ վէ իհթիյաթքեարանէսի իլէ, ֆիքրինէ գօյտուղու հէր իշի պէհէմէհալ պաշա
չըգարմագ խասսէսինէ մալիք իտի:

Գօրթէզին, էսնայի մուհահէտէ վէ միւքեալէմէտէ վէ հէր նէվի ումուրը սիյասիյէտէ իրայէ իթտիյի մէհա-
րէթը ֆէվգէլատէ, հազըգաթտէն թաճիւպէ շայան տըր. մուամիլէյհ, տէրհալ գարչըսընտաքիլին ղաիֆ թա-
րաֆընը քէշֆ իտէրէք, տայիմա անտէն իսթիֆատէ իթմէնին եօլունը րէք ալա պիլմէքտէ օլուպ, պու սա-
յէտէ հէր ան նայիլի մուվաֆազըյէթ օլմագտա իտի:

Եէնի տիւնեանըն ֆաթիլէրի իշինտէ, Գօրթէզ էն

ալիմի վէ էն թէրպէյէլիսի իտի տէնսէ , ապա միւսա-
լաղա իտիլմիշ օլմաղ . մուսաիլէյհին Սպանեա հիւքիւ-
մէթինէ կէօնտէրտիլի միւթէատտիտ էվրաղը սիյասի-
յէնին ըսթըլահաթընտան , իլմի մանթըղատա էրէյիճէ
աշինա օլտուղու , վէ նաթըղաբէլտաղըղտա բէք ի-
լէրտէ պուլունտուղու անլաշըմըշ տըր . ֆիլ հագըղա
Գօրթէղ , իքի սէնէ գատար տէվամ իթմիշ օլտուղու
մէքթէպտէ , վաղթընը պօշ կէշիրմէյիպ օլապիլտիլի
գատար թահսիլի ուլում իյլէմիշ իտի :

Գօրթէղ , քէնտի խուսուսի հալլէրի իշինտէ տէ
մէտհէ սէղա պիր մէվգը իշղալ իթմիշ իտի . մուսաի-
լէյհ տօսթըլուղունտա սատըղ , սէօղիւնտէ սապիթ ,
րիյալ ու րիյատէն արի , ալիճէնապ վէ միւրվէթընար
պիր զաթը համիլէթսիմաթ իտի . պաղըլարը քէնտի-
սինի մէրհամէթը գալպիլէտէն արի վէ չէֆգաթսըղ
տէյու թայիպ իտէրլէր . ֆիլ հագըղա մուսաիլէյհին
պաղէն հիտտէթ ու շիտտէթ կէօսթէրտիլի վէ ճէպը
իսթիմալ իյլէտիլի սահիհ իտէ տէ , հալ պու քի պու-
լունտուղու ահվալի նաղարը տըղգաթէ ալընտըղընտա ,
պու պապտէ մաաղուր թուլթուլաճաղը պէտիհի տիր ,
զիրա ապքէրինի թահտը ինթիղամտա սաղլամաղ վէ
քէնտիսինի իհաթա իթմիշ օլան պիր թագըմ ճէն-
կեալէր ագվամը վահշիլէնին կէօղլէրինի գօրղուլմաղ
իշին , չօգ տէֆա ճէպը ու շիտտէթ իսթիմալ իթմէյէ
մէճպուր իտի :

Վաղաա կուլաթիմօծիլէ իշքէնճէ վիրմէսի հիշ պիր
վէճհլէ աֆվ օլունմաղ , մէտէնիլէթ վէ ինսանիլէթին
խարիճինտէ պիր մուսամէլէյի վահշիլէնին իտի իտէ տէ ,
պու ալէմտէ պիր միւղթէղայի պէշէրիլէ ինսան խա-
թատէն սալիմ օլամայաճաղը կիպի , հէր պէօյիւք ա-
տէմ տախի միւտտէթը հայաթընը պաղը պու միսիլ-

լու շայանը թայիպ լէքէլէր իլէ քիրլէթմիշ տիր . զիրա
հէր վէճհլէ նօգսանիլէթտէն արի օլմաղ եալընըղ ճէ-
նապը Սլահա մախսուս տըր . պունտան գաթինաղար ,
գարիլինի քիրամէ մալիւմ օլտուղու իւղլէ , հէքեայէ-
միղտէ Գօրթէղին պէօյլէ պիր մուսամէլէյի վահշիլա-
նէտէ պուլունմաղը զարուրի օլտուղու պէյան իտիլմիշ
տիր : Գօրթէղ , ապքէրտէն իճպար օլունարաղ իշպու
հարաքեաթը նապիճատէ պուլունմուշ տըր :

Բէղալիք Գօրթէղին խըլգաթը պէշէրիլէ իղթի-
ղասընճա , միւտտէթը հայաթընտա խըրիսթիյանըղ նա-
մը նամիսինէ եաղըշմայաճաղ սուրէթտէ չիրքին հալ-
լէրտէ տախի պուլունմուշ օլտուղու ըվալէթ օլունուր ,
պունլարտան էն պաշըճասը , ան աթըլ Ամէրիգա եէր-
լիլէրինտէն օլուպ տա , մուսախարէն խըրիսթիյան օլան ,
վէ էսնայի մուհարէպաթ ու միւքեալէմաթտէ թէրճի-
մանլըգ խըտմէթինի իյֆա իտէն Մարինա նամ գատըն
իլէ , սուրէթը նամէշրուտտէ մինասիպէթտէ պուլուն-
մասը տըր քի , պունըն մէնի իշին հիւրմէթլի րահիպ
Օլմէտօ բէք չօգ չալըշմըշ իտի իտէ տէ , մուվաֆֆաղ
օլամամըշ իտի :

Մէքսիգա գըլթասընըն իշղալի էսնասընտա հիւր-
մէթլիւ րահիպ Օլմէտօնըն տախի , վաղիֆէյի րուհա-
նիլէսինի թէմամը իլէ իյֆա իթտիքտէն մատէ , մանէն
վէ մատտէթէն պէօյիւք խըամէթլէրտէ պուլունտու-
ղու , պաղը միւվէրրիլիլէր թարաֆընտան մէտհ ու սէ-
նա իլէ զիրը օլունմուշ տըր :

Իհթիմալ քի Գօրթէղ , պու քեամիլ բարաղըն
նասիհաթը բէտէրանէ վէ աղիլանէսինէ հէվալէյի սէ-
մի իթիպար իթմիշ օլայըտը , պիր տէրէճէյէ գատար
ախիլէն կիրիֆթար օլտուղու ֆէլաքէթտէն մէսուն գ-
լապիլիլ իտի :

Մամաֆիհ Գործէղին նամը, Ամէրիգա գըթասընըն ֆաթիհլէրի իշինտէ էպէտէն բարլադ պիր եէր թու-
թաճադ տըր, մուճաիլէյհին իճրա իլլէտիյի խըտմէթը
ֆէվզէլատէ, քէնտիսի իշին թաճը մուզաֆֆէրիյէթ օ-
լաճաղը տէրքեար տըր. վաթանը իշին շուլէյի շէրէֆ
օլան պու զաթը ալիգատըրն զիքրի ճէմիլի տայիմա
զիքր օլունաճադ տըր:

Գործէղ, քէնտի վէթանտաշարընտան թահքիր օ-
լունուպ նանքէօրլուգ կէօրաիւ իսէ տէ, վէֆաթ իտէր
իթմէղ գատր ու հայսիյէթի էզհէր ճիհէթ ումումէն
թագտիր օլունուպ, Սպանեանըն ֆախր ու միւսպա-
հաթը օլան զէվաթը մուազզամանըն սիւքինէ տալիլ
օլտու. մուճաիլէյհին նամը՝ տայիմա պու ալի մէվզը-
տա գալըպ, ալէմը մէտէնիյէթտէ շուլէբաշ օլաճադ
տըր: Գործէղ վազիֆէյի վաթանքէրվէրանէսինի քէ-
մալի իլէ իճրա իթմիշ օլմաղըլա, հէր ֆէրտէ պիր
նումունէ օլսա սէզա տըր:

Էլհասըլ Գրիստափոր Գօլումպոս իլէ Ֆէրնանտ Գօր-
թէղ եէքտիկէրինէ հէմպախտ օլտուգլարը հալտէ,
շայանը թագտիր օլան պէօյիւք ատէմլէրտէն օլուպ,
էլէէվմ էլսինէյի նաստա եատ օլունմազտա տըրլար:

Խ Ի Թ Ա Մ

ԿԻՉԼԻ ԱՏԱ

ՊԱԼՕՆ ԳԱԶԱԶԵՏԵԼԵՐԻ

Պիմեննիհի թաալա , գարիյնի քիրամ հաղրաթը-
նըն մահգողկյէթիւնի մուճիպ օլան ԱՄԷՐԻԳԱՆԸՆ ՔԷՇ-
ՅԻ նամ հիքեայէյի թարիխիյէ լէսիտէյի հիւսնիւ խի-
թամ օլտուղունտան , վատիմիղ մուճիպինճէ անգարիպ
եինէ Թրանսա մէշահիրի իւտէպասընտան , ժիւլ Վէրնին
ասարը պէրկիւղիտէսինտէն պուլունան ԿԻՉԼԻ ԱՏԱ
նամ ֆէննի բօմանըն տէրճինէ իպթիտար օլունաճադ ,
վէ պունտան պէօյլէ տախի իշպու դըմա , եանի ֆէն-
նի բօմանլար նէշրինէ տէվամ իտիլէճէք տիր :

Թրանսա ագատէմեասը թարաֆընտան թագալիր
վէ թահսին իտիլմիշ օլան իշպու բօման , Սթանպօլտա
ճիւղ պէ ճիւղ թէվղի օլունարադ , պէհէր ճիւղի օն
բարայա սաթըլաճաղը , վէ թաշրալար իշին թէքմիլի օն
սէքիղ զրուշ օլմաղըլա , բարայա մուգապիլ օն սէքիղ
զրուշըդ բօսթա բուլը տախի գապուլ իտիլէճէյի , վէ
բօսթա իւճրէթի պիղէ այլտ օլաճաղը պէյան օլու-
նուր :

Իշպու բօմանըն՝ այլըդ վէ իքրամիյէլի բօմանըմը-
ղա շումուլի վէ մինասիպէթի օլմայաճաղը տէրքեար
տըր :

Կ. Պիպէրեան

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0542355

